

PÄIVI KORHONEN JA JUHA SAINIO

VIISI VUOTTA TYÖELÄMÄSSÄ

MONIALAYLIOPISTOISTA VUONNA 2000
VALMISTUNEIDEN SJOITTUMINEN
TYÖMARKKINOILLE

PÄIVI KORHONEN JA JUHA SAINIO

VIISI VUOTTA TYÖELÄMÄSSÄ

MONIALAYLIOPISTOISTA VUONNA 2000
VALMISTUNEIDEN SJOITTUMINEN
TYÖMARKKINOILLE

TÄMÄ JULKAISU ON TUOTETTU AARRESAARI-VERKOSTON
ELI YLIOPISTOJEN URA- JA REKRYTOINTIPALVELUIDEN
SEKÄ AKAVA RY:N YHTEISTYÖNÄ

KIRJAPAINO HERMES OY 2006

ISBN 952-92-1292-5

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	AINEISTO	7
3	AKATEEMISTEN SJOITTUMINEN TYÖELÄMÄÄN	10
4	KOULUTUSALARAPORTIT	22
4.1	ELÄINLÄÄKETIETEELLINEN KOULUTUSALA	22
4.2	FARMASIAN KOULUTUSALA	34
4.3	HAMMASLÄÄKETIETEELLINEN KOULUTUSALA	48
4.4	HUMANISTINEN KOULUTUSALA	60
4.5	KASVATUSTIETEELLINEN KOULUTUSALA	75
4.6	KAUPPATIETEELLINEN KOULUTUSALA	92
4.7	LIIKUNTATIETEELLINEN KOULUTUSALA	105
4.8	LUONNONTIETEELLINEN KOULUTUSALA	119
4.9	LÄÄKETIETEELLINEN KOULUTUSALA.....	133
4.10	MAATALOUS-METSÄTIETEELLINEN KOULUTUSALA.....	146
4.11	OIKEUSTIETEELLINEN KOULUTUSALA	159
4.12	PSYKOLOGIAN KOULUTUSALA.....	175
4.13	TAIDETEOLLINEN KOULUTUSALA	188
4.14	TEKNILLISTIETEELLINEN KOULUTUSALA	200
4.15	TEOLOGIAN KOULUTUSALA.....	213
4.16	TERVEYSTIETEIDEN KOULUTUSALA	227
4.17	YHTEISKUNTATIETEELLINEN KOULUTUSALA.....	243
5	POHDINTOJA	262
	LÄHTEET	266
	LIITTEET	267
	KYSELYLOMAKE.....	267
	AMMATTINIMIKKEET	276

I JOHDANTO

Akateemisten ura- ja rekrytointipalvelujen Aarresaari-verkosto on viime vuosina suunnitellut ja pilotoinut yliopistojen yhteistä tutkimusmallia, jonka avulla voidaan seurata korkeakoulutettujen työuran alkuvaiheita ja työhön sijoittumista viiden vuoden kuluttua valmistumisesta. Uraseurannan pääasiallisena kohderyhmänä ovat toistaiseksi olleet ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet. Tavoitteena on selvittää muun muassa sitä, kuinka vakaa valmistuneiden työuran alku on ollut ja miten tarkoituksenmukaisesti he ovat sijoittuneet työmarkkinoille yliopistokoulutuksen näkökulmasta katsottuna. Samalla vastaajilta kerätään myös opintoja koskevaa palautetta.

Uraseurannan lähtökohtana on tarve tuottaa kattavaa tietoa erityisesti työllistymisen laatuun liittyvistä tekijöistä, joiden seuranta on aiemmin jäänyt puutteelliseksi ja hajanaiseksi. Päämääränä on kehittää valtakunnallinen uraseurantamalli, jota kaikki yliopistot ja korkeakoulut voivat hyödyntää. Yhteistyö yliopistojen välillä mahdollistaa ainutlaatuisten, luotettavien ja vertailukelpoisten aineistojen tuottamisen sekä täydentää Tilastokeskuksen rekisteriaineistoihin perustuvia tietoja ja yliopistojen omia, eri poikkileikkausajankohtina toteutettavia sijoittumisseurantakyselyjä. Uraseurantamalli pohjautuu AKAVAssa vuosina 2000–2002 toteutettuun Laaser-projektiin, jonka tuloksena syntyi perusta yhtenäisen seurantajärjestelmän kehittämislle.

Tässä julkaisussa raportoidaan ensimmäistä kertaa yliopistojen yhteisen uraseuranta-aineiston tuloksia. Raportin aineisto on kerätty syksyllä 2005, jolloin uraseurantaan osallistui yhdeksän monialayliopistoa: Helsingin, Joensuun, Jyväskylän, Kuopion, Lapin, Oulun, Tampereen ja Turun yliopistot sekä Åbo Akademi. Uraseurantakyselyyn vastasi yhteensä yli 4 500 henkilöä. Työmarkkinakeskusjärjestö AKAVA on rahoittanut raportin toteuttamista, ja raportointihankkeen etenemistä on seurannut AKAVAn ja Aarresaari-verkoston edustajista koostunut ohjausryhmä. Tämän yhteisraportin lisäksi kyselyn tuloksia on julkaistu yliopistokohtaisissa raporteissa, joita yliopistot ovat koostaneet omista aineistoistaan.

Raportin aluksi esitellään aineistoa ja sen käsittelyä. Kolmannessa luvussa luodaan yleiskatsaus tuloksiin tarkastelemalla koulutusaloittain vastaajien työhistoriaa tutkinnon suorittamista seuranneella viisivuotiskaudella sekä työmarkkinatilannetta kyselyhetkellä. Neljäs luku sisältää 17 koulutusalan alakohtaiset raportit. Nämä koulutusosaluvut on rakennettu siten, että kustakin koulutusosalasta saa yleiskäsit-tyksen lukemalla pelkästään Erityispiirteitä-alaluvun. Raportin lopuksi esitetään yhteenvedoa akateemisesti koulutettujen työllistymisen laadusta sekä pohditaan uraseurannan jatkotutkimustarpeita.

2 AINEISTO

AINEISTON KERUU JA KYSELYYN VASTANNEET

Tarkastelun kohteena ovat vuonna 2000 ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet sekä päätyvät alemmat korkeakoulututkinnot.¹ Heidän työuriaan selvitettiin viisi vuotta valmistumisen jälkeen. Poikkileikkaustutkimuksen tarkasteluajankohta oli syys-lokakuu 2005. Tutkimus toteutettiin postikyselynä. Kyselyyn oli mahdollista vastata paperilomakkeen ohella myös verkossa, mutta verkkovastausten määrä jäi varsin pieneksi. Vähintään neljä viidestä kyselylomakkeen kysymyksestä on kaikkien yliopistojen opiskelijoille yhteisiä. Tämän lisäksi kullakin yliopistolla on mahdollisuus ottaa mukaan myös omiin erityistarpeisiinsa liittyviä kysymyksiä. Mukana oli yhdeksän monialayliopistoa: Helsingin, Joensuun, Jyväskylän, Kuopion, Lapin, Oulun, Tampereen ja Turun yliopistot sekä Åbo Akademi.

TAULUKKO 1. VASTANNEIDEN YLIOPISTO JA SUKUPUOLI

N	Miehet	Naiset	Yht.
Helsingin yliopisto	344	944	1288
Oulun yliopisto	215	378	593
Jyväskylän yliopisto	114	426	570
Turun yliopisto	155	385	540
Tampereen yliopisto	129	393	522
Joensuun yliopisto	106	261	367
Åbo Akademi	62	181	243
Kuopion yliopisto	36	205	241
Lapin yliopisto	48	124	172
Koko aineisto	1239	3297	4536
%	27	73	100

Kyseisissä yliopistoissa suoritettiin uraseurannan kohderyhmään kuuluvia tutkimuksia vuonna 2000 kaikkiaan 9 165.² Kaikki tutkinnon suorittaneet eivät kuitenkaan saaneet kyselyä ulkomaisen osoitteen, osoitteen luovutuskiellon tai muun vastaavan syyn takia. Kyselyn sai 8 110 henkilöä, mikä on noin 88 % kaikista valmistuneista. Kyselyn saaneista 58 % vastasi. Tutkinnon suorittaneiden vastausprosentti on 51. Naiset vastaavat kyselyihin miehiä aktiivisemmin, joten naiset

¹ Tässä raportissa tarkastellaan vain ylemmän sekä päätyvän alemman korkeakoulututkinnon suorittaneiden vastauksia. Päätyviä alempia korkeakoulututkintoja ovat farmaseutin, lastentarhanopettajan ja oikeusnotaarin tutkinnot. Helsingin yliopistossa uraseurantakysely lähetettiin kaikille ylemmän ja alemman korkeakoulututkinnon vuonna 2000 suorittaneille. Helsingin yliopiston koko aineiston tulokset on esitelty raportissa Manninen & Luukannel (2006) Maisterit ja kandidaatit työmarkkinoilla.

² Tässä luvussa ovat mukana kaikki Helsingin yliopistossa suoritettut alemmat korkeakoulututkinnot.

ovat aineistossa ylliedustettuina. Naisten osuus tutkinnon suorittaneista on 68 % ja vastanneista 73 %.

Tulevilla kyselykierroksilla uraseurannan kattavuutta parannetaan muun muassa eri yliopistojen kyselykäytäntöjä yhtenäistämällä. Lisäksi vastausaktiivisuutta pyritään kohentamaan esimerkiksi kehittämällä kyselylomaketta ja verkkokyselyä sekä tiedottamalla aiemmista tuloksista. Yksi konkreettinen askel uraseurannan kehitystyössä oli valtakunnallisen uraseurantaportaalin avaaminen Aarresaari-verkoston sivustolle syksyllä 2006 (ks. <<http://www.aarresaari.net/uraseuranta/>>).

Yliopistojen tarjoama opetus vaihtelee koulutusohjelma- ja pääainetasolla suuresti. Tulosten raportoinnin tarkkuus vaati siis paljon pohdintaa. Aineiston käsiteltävyyden ja raportoinnin tarkkuuden kompromissina aineisto päädyttiin jakamaan koulutusaloihin. Taustalähteenä on tällöin voitu käyttää opetusministeriön KO-TA-tietokantaa.

Alla olevassa taulukossa on nähtävissä koulutusalat aakkosjärjestyksessä. Koulutusalat jakautuvat kokonsa puolesta kolmeen ryhmään. Suuria koulutusaloja ovat kasvatustiede, humanistinen, luonnontiede ja yhteiskuntatiede. Pieniä koulutusaloja (N alle 100) mukana on viisi. Näitä koulutusaloja koskeva raportointi ei voi olla yhtä perusteellista kuin suurten koulutusalojen raportointi. Myös muutamien taustamuuttujien osalta vertailu ei ollut järkevää lukumäärältään hieman suurempien koulutusalojenkaan kohdalla³.

TAULUKKO 2. VASTAAJAT KOULUTUSALOITTAIN.

Koulutusala	Yhteensä (N)	Naiset (N)	Vastausprosentti ⁴	län keskiarvo valmistuessa
Eläinlääketiede	24	20	55	28,2
Farmasia	166	148	46	25,0
Hammaslääketiede	33	27	54	26,7
Humanistinen	795	666	51	29,7
Kasvatustiede	1030	897	56	30,1
Kauppatiede	187	106	48 ⁵	28,3
Liikuntatiede	46	30	55	28,8
Luonnontiede	678	382	50	27,8
Lääketiede	140	109	40	27,5
Maa- ja metsätaloustiede	149	74	54	28,8
Oikeustiede	208	119	41	28,4
Psykologia	101	91	57	28,0
Taideteollinen	30	27	55	31,4
Teknillistieteellinen	165	32	47	27,3
Teologia	60	36	44	30,9
Terveystiede	174	165	55	38,8
Yhteiskuntatiede	551	368	50	30,4

³ Esimerkiksi terveystieteen koulutusosalalla miesvastaajia on vain yhdeksän.

⁴ Vastausprosentit on laskettu kyselyyn osallistuneissa yliopistoissa tutkinnon suorittaneista.

⁵ Kauppatieteellisen koulutusalan vastausprosentti on laskettu Jyväskylän, Oulun ja Tampereen yliopistojen sekä Åbo Akademin osalta.

MUITA HUOMIOITA KYSELYSTÄ

Raportissa käytetyn koulutuslajin ensisijaisena perusteena oli suoritettu tutkinto. Tämä peruste nosti esiin muutaman pääaineen osalta luokitteluongelman. Esimerkiksi tilastotieteen koulutus on joissain yliopistoissa osa yhteiskuntatieteellistä koulutusta ja toisissa osa luonnontieteellistä koulutusta. Muita pääaineita, joissa ilmeni vastaava ongelma, ovat filosofia, informaatiotutkimus ja kansantaloustiede. Tässä raportissa kyseisistä pääaineista vastanneet ovat sijoittuneet useammalle koulutuslajille.

Uraseurantahankkeen jatkoon kannalta aineiston analysointi antoi erinomaista tietoa kyselylomakkeen kehittämiseksi yksiselitteisemmäksi ja paremmin tarkoitustaan vastaavaksi. Yksi sekaannusta aiheuttanut kysymys koski vastaajan päätyönantajaa. Tähän kysymykseen saatujen vastausten syvällisen tarkastelun mahdollisti se, että lomakkeessa kysyttiin myös suoraan työnantajan nimeä. Eniten vaihtelevuutta vastauksissa löytyi tiettyjen valtionyhtiöiden osalta. Tällaisia olivat esimerkiksi Yleisradio, Suomen Posti ja Valtion Rautatiet. Vastaajat eivät myöskään aina tienneet, mikä työnantajataho on kyseessä silloin, kun ollaan töissä ammattikorkeakoulussa. Niinpä päädyimme esittämään kysymyksen vaihtoehtojen selkeyttämistä seuraavassa kyselyssä⁶. Olemme soveltaneet jo tähän aineistoon kyseistä luokitusta vertailtavuuden mahdollistamiseksi.

Aineiston analyysissä ja raportoinnissa ei ole käytetty taustamuuttujana vastaajan yliopistoa. Uraseurantahankkeen perusajatuksena on tutkia työllistymistä aloittain, ei asettaa yliopistoja paremmuusjärjestykseen millään mittarilla. Lisäksi alueellisten työmarkkinoiden voimakas yhteys työllistymiseen kyseenalaistaa yliopistojen väliset vertailut.

Aineiston analysoinnissa on käytetty pääasiassa kuvailevia tilastollisia menetelmiä, kuten prosenttiosuuksia, keskilukuja sekä graafisia esityksiä. Tilastollisesti merkitsevät riippuvuudet tarkoittavat tässä raportissa alle viiden prosentin merkitsevyystasoa ($p < 0,05$).

⁶ Päätyönantajan osalta on käytetty seuraavaa luokittelua, joka on pitkälti yhtenevä Tilastokeskuksen käyttämän luokittelun kanssa:

1 Yksityinen yritys, valtionyhtiö (esim. Suomen Posti Oyj, Oy Yle Ab)

2 Kunta, kuntayhtymä, kuntien liikelaitokset, ammattikorkeakoulut

3 Valtio, valtion liikelaitokset

4 Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava, itsenäiset julkisoikeudelliset laitokset ja yhteisöt (esim. Eläketurvakeskus, Työterveyslaitos, Kela, Suomen Pankki)

5 Oma yritys, vastaanotto, toiminimi tms

3 AKATEEMISTEN SIOITTUMINEN TYÖELÄMÄÄN

3.1 TYÖURAN ENSIMMÄISET VIISI VUOTTA

Kaikista kyselyyn vastanneista vajaa kolmannes on ollut työttömänä valmistumisensa jälkeen. Vähiten työttömyyttä on ollut lääketieteellisellä, hammaslääketieteellisellä, eläinlääketieteellisellä ja teknillistieteellisellä koulutuslalla. Näiltä aloilta valmistuneista työttömänä on ollut harvempi kuin joka kymmenes. Sen sijaan taideteolliselta, maatalous-metsätieteelliseltä ja humanistiselta koulutuslalta valmistuneiden keskuudessa työttömänä olleiden osuus on yli 40 %.

Useimmilla työttömyys on ollut kertaluonteista ja lyhytkestoista. Työttömyyttä kohdanneista 57 % on ollut työttömänä vain kerran ja kahdella kolmesta työttömyyskuukausia on kertynyt korkeintaan kuusi. Työttömänä olleista 14 % on ollut työttömänä yhteensä yli vuoden valmistumista seuranneella viisivuotiskaudella. Yli vuoden kestänyt työttömyys oli tavallista maatalous-metsätieteellisellä (23 %), taideteollisella (21 %) ja luonnontieteellisellä koulutuslalla (20 %).

Merkittävimpinä työttömyyden syinä vastaajat pitivät alueellista työmarkkinatilannetta, oman alansa heikkoutta työmarkkinatilannetta ja määräaikaisten työsuhteiden väliin jääneitä työttömyysjaksoja. Katkot määräaikaissa työsuhteissa erityisesti kesäaikana olivat merkittäviä työttömyyden syitä varsinkin opetustehtävissä työskennelleillä. Myös työkokemuksen ja suhdeverkostojen puute oli vaikeuttanut monien työllistymistä.

Kaikkien vastaajien keskimääräinen työssäoloaika viiden vuoden kuluessa on ollut noin neljä ja puoli vuotta, josta koulutustasoa vastaavaa työtä on ollut neljä vuotta ja kolme kuukautta. Työssäoloaika vaihtelee jonkin verran koulutusaloittain, siihen vaikuttaa paitsi työttömyyden yleisyys ja kesto myös alan sukupuolijakauma ja perhevapailla vietetty aika.

Kyselyyn vastanneet ovat työskennelleet keskimäärin kahden työnantajan palveluksessa valmistumisensa jälkeen. Erillisiä työ- tai virkasuhteita on ollut keskimäärin neljä. Eniten työnantajia ja työsuhteita on ollut lääketieteelliseltä ja eläinlääketieteelliseltä koulutuslalta valmistuneilla. Sekä työnantajien että työsuhteiden lukumäärällä mitattuna pysyvin ura on ollut teknillistieteelliseltä, kauppatieteelliseltä ja terveystieteiden koulutusaloilta valmistuneilla.

Taulukko 3. TYÖURAN ENSIMMÄISET VIISI VUOTTA KOULUTUSALOITTAIN

	Työssä*	Työsuhteita**	Työttömänä***
Eläinlääketieteellinen (N = 24)	4 v 8 kk	7,8	4 %
Farmasian (N = 164)	4 v 4 kk	3,3	10 %
Hammaslääketieteellinen (N = 33)	4 v 8 kk	4,6	3 %
Humanistinen (N = 788)	3 v 9 kk	4,0	41 %
Kasvatustieteellinen (N = 1021)	4 v 2 kk	3,6	34 %
Kauppätieteellinen (N = 186)	4 v 8 kk	3,0	17 %
Liikuntatieteellinen (N = 46)	4 v 4 kk	3,0	30 %
Luonnontieteellinen (N = 677)	4 v 4 kk	4,7	33 %
Lääketieteellinen (N = 139)	4 v 4 kk	9,7	2 %
Maatalous-metsätieteellinen (N = 148)	4 v	4,4	42 %
Oikeustieteellinen (N = 209)	4 v 5 kk	4,0	30 %
Psykologian (N = 101)	4 v 7 kk	4,5	36 %
Taideteollinen (N = 30)	3 v 11 kk	3,1	47 %
Teknillistieteellinen (N = 165)	5 v	2,3	7 %
Teologian (N = 60)	3 v 10 kk	4,0	38 %
Terveystieteiden (N = 172)	4 v 3 kk	3,0	12 %
Yhteiskuntatieteellinen (N = 546)	4 v 1 kk	3,8	32 %
Koko aineisto (N = 4509)	4 v 3 kk	4,0	30 %

* = koulutustasoa vastaavassa työssä

** = keskiarvo

*** = niiden osuus, joilla on ollut vähintään yksi työttömyysjakso valmistumisen jälkeen

3.2 TYÖMARKKINATILANNE SYKSYLLÄ 2005

Kyselyhetkellä syksyllä 2005 työssä oli 83 % vastaajista. Työttömänä¹ oli 2 % ja työvoiman ulkopuolella² 15 % tutkittavista. Työllisten osuus vaihteli paljon koulutusaloittain, ja monilla naisvaltaisilla aloilla huomattava osa vastaajista oli työvoiman ulkopuolella, lähinnä perhevapailla. Työttömyysasteet olivat korkeimmat maatalous-metsätieteelliseltä (5 %) ja humanistiselta (4 %) koulutusosalta valmistuneilla. Monilta selkeän ammattipätevyyden tuottavilta aloilta tutkimukseen osallistuneiden joukossa ei ollut lainkaan työttömiä.

¹ Työttömiksi on tässä katsottu ne vastaajat, jotka ilmoittivat olevansa työttömiä työnhakijoita, työllistettyjä/työharjoittelussa tai työvoimakoulutuksessa tai vastaavassa.

² Työvoiman ulkopuolella oleviksi on luokiteltu päätoimiset opiskelijat sekä perhevapaalla olevat.

TAULUKKO 4. TYÖMARKKINATILANNE SYKSYLLÄ 2005 KOULUTUSALOITTAIN

%	Työssä	Työtön	Työvoiman ulkopuolella	Yhteensä
Eläinlääketieteellinen (N = 22)	77	0	23	100
Farmasian (N = 165)	68	0	32	100
Hammaslääketieteellinen (N = 32)	72	0	28	100
Humanistinen (N = 772)	77	4	19	100
Kasvatustieteellinen (N = 1003)	81	1	17	100
Kauppätieteellinen (N = 184)	86	3	11	100
Liikuntatieteellinen (N = 46)	87	0	13	100
Luonnontieteellinen (N = 663)	84	3	13	100
Lääketieteellinen (N = 137)	79	0	21	100
Maatalous-metsätieteellinen (N = 142)	80	5	15	100
Oikeustieteellinen (N = 205)	88	0	11	100
Psykologian (N = 99)	84	0	16	100
Taideteollinen (N = 30)	90	0	10	100
Teknillistieteellinen (N = 163)	96	1	4	100
Teologian (N = 60)	87	0	13	100
Terveystieteiden (N = 169)	91	1	8	100
Yhteiskuntatieteellinen (N = 543)	86	3	11	100
Koko aineisto (N = 4435)	83	2	15	100

Kaksi kolmesta kyselyhetkellä työssä olleesta vastaajasta oli vakituudessa kokopäivätyössä. Teknillistieteelliseltä ja kauppätieteelliseltä koulutusaloilta valmistuneet olivat kiinnittyneet vakituiseen työhön muita useammin. Määräaikaisena työskenteli joka neljäs vastaaja, mutta määräaikaisten osuus vaihteli suuresti koulutusaloittain. Lääketieteelliseltä koulutusaloilta valmistuneista määräaikaisia oli jopa yli puolet. Seuraavaksi yleisintä määräaikainen työ oli luonnontieteelliseltä koulutusaloilta valmistuneiden keskuudessa.

Tärkeimmät perusteet työ- tai virkasuhteen määräaikaaisuuteen olivat työn luonne (33 %) ja sijaisuus (24 %). Määräaikaisista työsuhteista kaksi kolmasosaa oli solmittu korkeintaan vuodeksi. Useammalla kuin kahdella kolmesta nykyistä määräaikaista työsuhdetta myös edelsi määräaikainen työsuhte saman työnantajan palveluksessa.

Osa-aikatyö oli merkittävä työsuhteen muoto vain harvoilla koulutusaloilla. Tavallisinta osa-aikatyö oli eläinlääketieteelliseltä ja farmasian koulutusaloilta valmistuneilla. Myös yrittäjyys oli melko harvinaista, sillä vain 3 % kaikista työllisistä työskenteli itsenäisenä yrittäjänä, ammatinharjoittajana tai freelancerina. Yrittäjien osuus oli suurin hammaslääketieteilijöiden keskuudessa.

TAULUKKO 5. TYÖSUHTEEN LUONNE SYKSYLLÄ 2005 KOULUTUSALOITTAIN (VAIN TYÖLLISET)

%	Vakituinen kokopäivätyö	Määrä- aikainen kokopäivätyö	Osa- aikatyö	Yrittäjä, ammattinharj., freelancer	Yhteensä
Eläinlääketieteellinen (N = 17)	65	18	18	0	100
Farmasian (N = 113)	77	10	12	1	100
Hammaslääketieteellinen (N = 23)	70	9	4	17	100
Humanistinen (N = 595)	62	25	6	7	100
Kasvatustieteellinen (N = 811)	69	27	2	2	100
Kauppätieteellinen (N = 157)	82	15	1	3	100
Liikuntatieteellinen (N = 39)	79	21	0	0	100
Luonnontieteellinen (N = 555)	63	33	3	1	100
Lääketieteellinen (N = 108)	32	56	10	2	100
Maatalous-metsätieteellinen (N = 113)	60	30	5	4	100
Oikeustieteellinen (N = 180)	71	26	1	3	100
Psykologian (N = 83)	64	23	10	4	100
Taideteollinen (N = 27)	74	11	7	7	100
Teknillistieteellinen (N = 156)	89	7	1	3	100
Teologian (N = 51)	61	29	4	6	100
Terveystieteiden (N = 154)	71	23	4	2	100
Yhteiskuntatieteellinen (N = 467)	69	27	1	4	100
Koko aineisto (N = 3649)	67	26	3	3	100

TYÖNANTAJA

Kyselyhetkellä työssä olleista vastaajista 41 % työskenteli kuntasektorilla, 30 % yrityksissä, 18 % valtion palveluksessa ja 8 % järjestöissä, säätiöissä, seurakunnissa tai vastaavissa organisaatioissa. Valtaosa farmasian sekä teknillistieteellisen ja kauppätieteellisen koulutuksen suorittaneista oli sijoittunut yksityiselle sektorille. Kuntasektori puolestaan oli ylivoimaisesti merkittävin työnantaja muun muassa lääketieteelliseltä, kasvatustieteelliseltä ja hammaslääketieteelliseltä koulutusalaalta valmistuneiden keskuudessa.

TAULUKKO 6. PÄÄTYÖNANTAJA SYKSYLLÄ 2005 KOULUTUSALOITTAIN (VAIN TYÖLLISET)

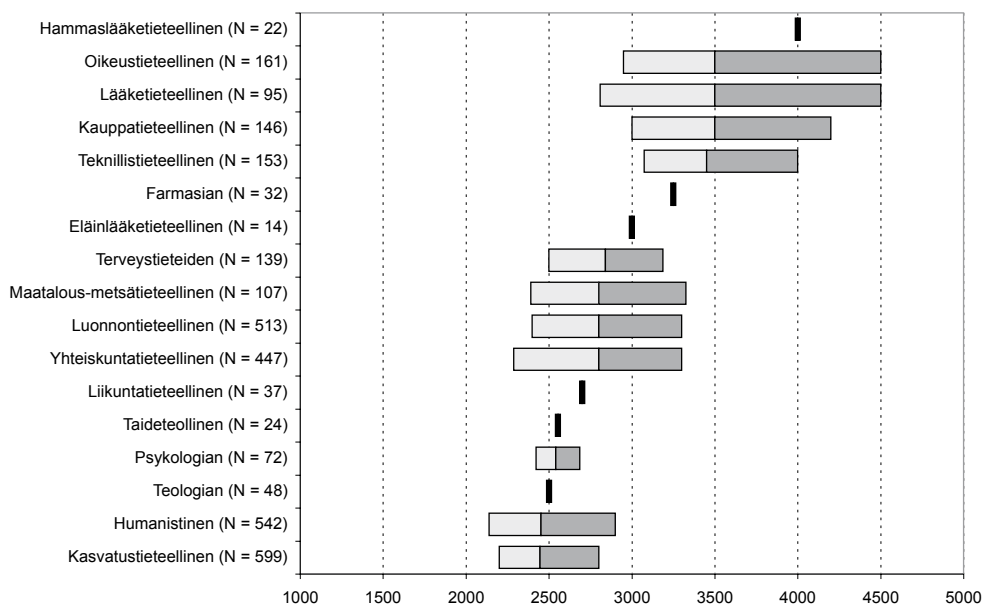
%	Yksityinen yritys	Kunta, kunta- yhtymä	Valtio, valtion liikelaitos	Järjestö, säätiö, srk	Oma yritys	Muu	Yhteensä
Eläinlääketieteellinen (N = 16)	44	31	25	0	0	0	100
Farmasian (N = 113)	87	6	6	1	0	0	100
Hammaslääketieteellinen (N = 23)	17	70	0	0	13	0	100
Humanistinen (N = 595)	28	43	16	8	4	1	100
Kasvatustieteellinen (N = 815)	7	80	7	5	2	0	100
Kauppätieteellinen (N = 158)	76	9	12	1	2	0	100
Liikuntatieteellinen (N = 40)	20	58	8	15	0	0	100
Luonnontieteellinen (N = 555)	38	27	29	4	1	1	100
Lääketieteellinen (N = 108)	8	81	9	1	1	0	100
Maatalous-metsätieteellinen (N = 113)	41	7	38	10	4	0	100
Oikeustieteellinen (N = 181)	43	6	35	14	3	1	100
Psykologian (N = 83)	18	60	11	10	1	0	100
Taideteollinen (N = 27)	22	56	11	7	4	0	100
Teknillistieteellinen (N = 156)	83	2	12	1	3	0	100
Teologian (N = 51)	8	14	10	65	2	2	100
Terveystieteiden (N = 153)	6	65	14	12	2	1	100
Yhteiskuntatieteellinen (N = 467)	29	23	31	15	2	0	100
Koko aineisto (N = 3654)	30	41	18	8	2	0	100

PALKKA

Tutkittavien palkan mediaani kyselyhetkellä oli 2 733 euroa ja keskiarvo 2 927 euroa. Koulutusalojen väliset palkkaerot olivat kuitenkin suuria. Korkeimmat tulot olivat hammaslääketieteelliseltä koulutusosalta valmistuneilla, joiden palkan mediaani oli 4 000 euroa. Seuraavaksi eniten ansaitsivat oikeustieteelliseltä, lääketieteelliseltä, kauppätieteelliseltä ja teknillistieteelliseltä koulutusosalta valmistuneet, joilla mediaanipalkka oli noin 3 500 euroa. Kasvatustieteellisellä ja humanistisella koulutusosalalla palkan mediaani oli pienin, alle 2 500 euroa. Palkkatasoa koskevissa tiedoissa ovat mukana vain ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden ja kokopäivätyössä (yrittäjät mukaan lukien) olevien vastaukset, jotta tiedot olisivat mahdollisimman vertailukelpoiset.

TAULUKKO 7. BRUTTOPALKKA SYKSYLLÄ 2005 SÄÄNNÖLLISET LISÄT MUKAAN LUKIEN KOULUTUSALOITTAIN, E/KK (VAIN KOKOPÄIVÄTYÖSSÄ OLEVAT)³

	Alakvartiili	Mediaani	Yläkvartiili	Keskiarvo	Lkm
Eläinlääketieteellinen	..	3000	..	3522	14
Farmasian	..	3250	..	3330	32
Hammaslääketieteellinen	..	4000	..	4509	22
Humanistinen	2139	2452	2900	2550	542
Kasvatustieteellinen	2200	2447	2800	2592	599
Kauppätieteellinen	3000	3500	4200	3671	146
Liikuntatieteellinen	..	2700	..	2854	37
Luonnontieteellinen	2398	2800	3300	2896	513
Lääketieteellinen	2809	3500	4500	3830	95
Maatalous-metsätieteellinen	2390	2800	3325	2897	107
Oikeustieteellinen	2950	3500	4500	3858	161
Psykologian	2423	2542	2685	2675	72
Taideteollinen	..	2555	..	2475	24
Teknillistieteellinen	3075	3450	4000	3588	153
Teologian	..	2500	..	2467	48
Terveystieteiden	2500	2840	3187	2885	139
Yhteiskuntatieteellinen	2287	2800	3300	2887	447
Koko aineisto	2300	2733	3300	2927	3151

KUVIO 1. Bruttopalkka syksyllä 2005 säännölliset lisät mukaan lukien koulutusaloittain, palkka euroina mediaanin mukaisessa järjestyksessä (vain kokopäivätyössä olevat)⁴

³ Koulutusaloista, joissa vastaajien lukumäärä on alle 50, ilmoitetaan vain palkan keskiarvo ja mediaani.

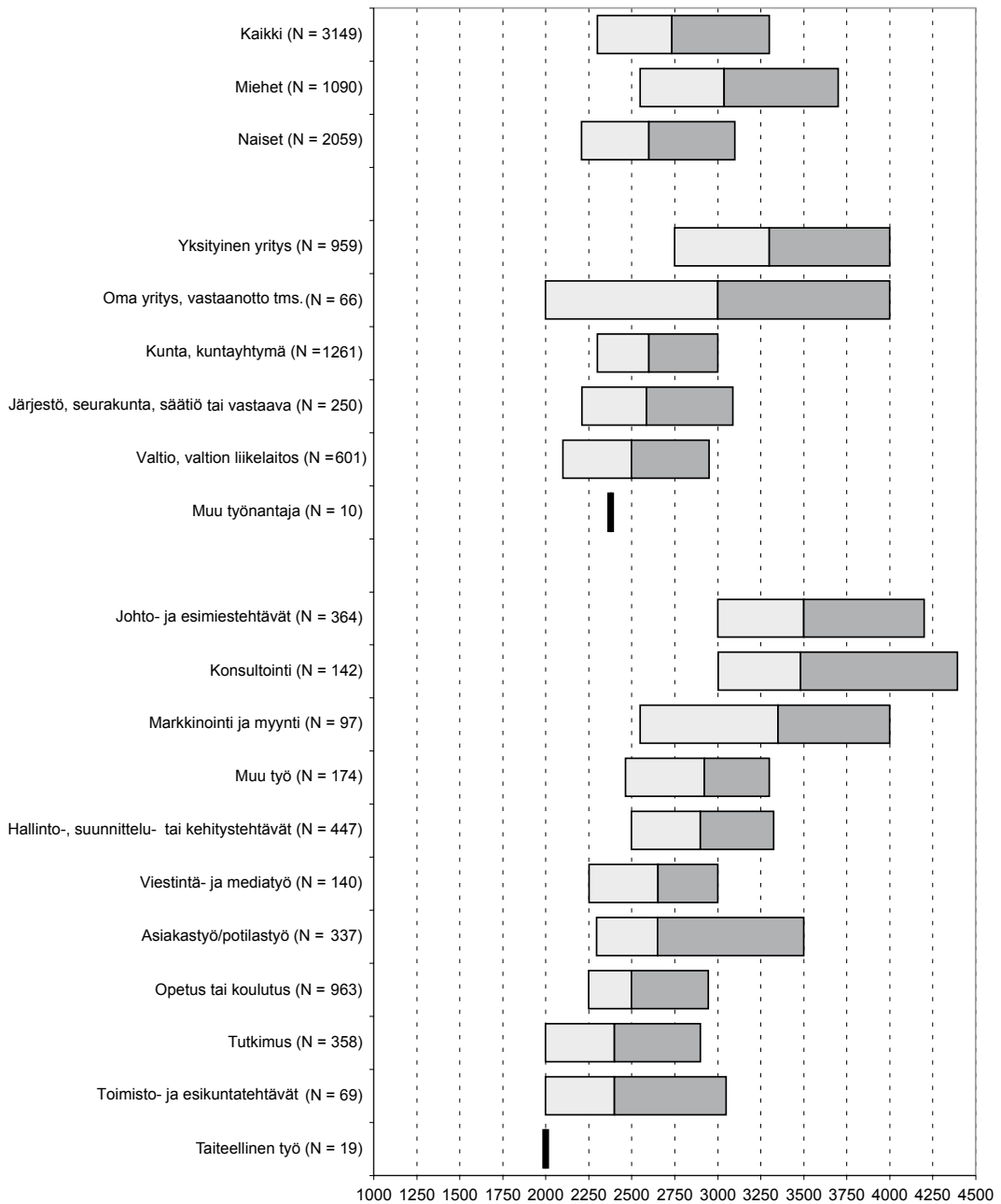
⁴ Kuviossa on esitetty alakvartiili, mediaani ja yläkvartiili. Jos tapausten lukumäärä on alle 50, kuviossa esitetään vain mediaani.

Miesten mediaanipalkka oli yli 400 euroa suurempi kuin naisten. Työnantajasektorin mukaan tarkasteltuna yrityksissä ja itsenäisinä yrittäjinä työskentelevillä tulot olivat korkeimmat. Yleisimmässä tehtäväryhmässä eli opetus- tai koulutustehtävissä mediaanipalkka oli 2 500 euroa. Johto- ja esimiestehtävissä, konsultointityössä sekä markkinoinnin ja myynnin parissa työskentelevien palkan mediaani ylitti 3 000 euroa.

TAULUKKO 8. BRUTTOPALKKA SYKSYLLÄ 2005 SÄÄNNÖLLISET LISÄT MUKAAN LUKIEN SUKUPUOLEN, TYÖNANTAJAN JA TYÖN LUONTEEN MUKAAN, PALKKA EUROINA MEDIAANIN MUKAISessa JÄRJESTYKSESSÄ (VAIN KOKOPÄIVÄTYÖSSÄ OLEVAT)⁵

	Alakvartiili	Mediaani	Yläkvartiili	Keskiarvo	Lkm
Kaikki vastanneet	2300	2733	3300	2927	3149
Miehet	2550	3038	3700	3256	1090
Naiset	2208	2600	3100	2752	2059
Yksityinen yritys	2750	3300	4000	3441	959
Oma yritys, vastaanotto tms.	2000	3000	4000	3260	66
Kunta, kuntayhtymä	2300	2600	3000	2753	1261
Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	2212	2586	3088	2695	250
Valtio, valtion liikelaitos	2100	2500	2950	2550	601
Muu työnantaja	..	2379	..	2216	10
Johto- ja esimiestehtävät	3000	3500	4200	3728	364
Konsultointi	3003	3482	4394	3764	142
Markkinointi ja myynti	2550	3350	4000	3331	97
Muu työ	2465	2922	3300	2968	174
Hallinto-, suunnittelu- tai kehitystehtävät	2500	2900	3325	2981	447
Viestintä- ja mediatyö	2254	2653	3000	2649	140
Asiakastyö/potilastyö	2297	2650	3500	3051	337
Opetus tai koulutus	2250	2500	2946	2620	963
Toimisto- ja esikuntatehtävät	2000	2400	3050	2630	69
Tutkimus	2000	2400	2900	2509	358
Taiteellinen työ	..	2000	..	2396	19

⁵ Alaryhmissä, joissa tapausten lukumäärä on alle 50, ilmoitetaan vain keskiarvo ja mediaani.

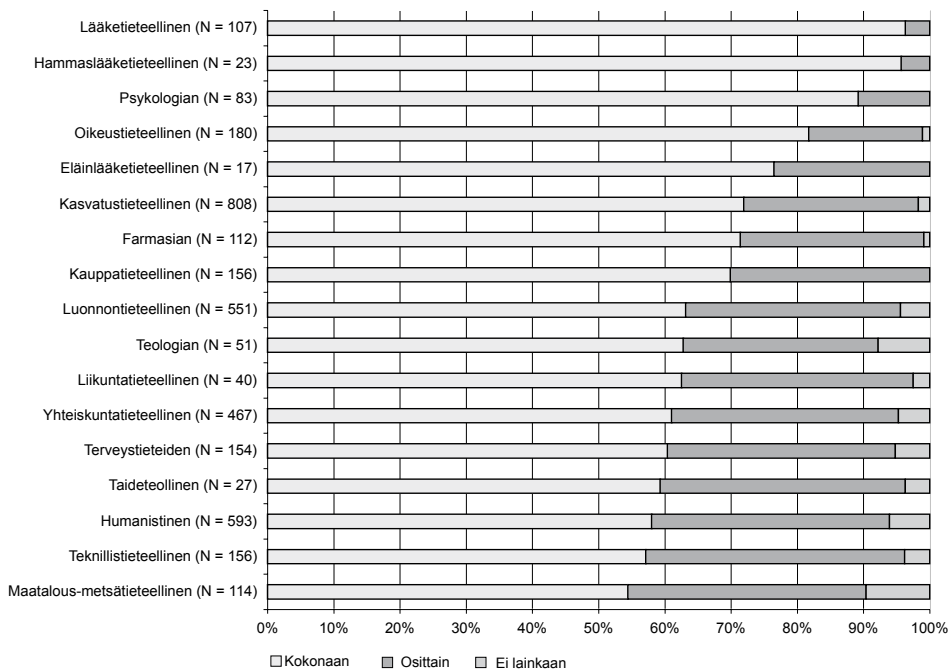
KUVIO 2. Bruttopalkka syksyllä 2005 säännölliset lisät mukaan lukien sukupuolen, työnantajan ja työn luonteen mukaan, palkka euroina mediaanin mukaisessa järjestyksessä (vain kokopäivätyössä olevat)⁶

⁶ Kuviossa on esitetty alakvartiili, mediaani ja yläkvartiili. Jos tapausten lukumäärä on alle 50, kuviossa esitetään vain mediaani.

3.3 TYÖN JA KOULUTUKSEN VASTAAVUUS

Kyselylomakkeessa (ks. liite 1) oli useita työn ja koulutuksen vastaavuuteen liittyviä kysymyksiä. Tutkittavilta kysyttiin sekä tutkinnon merkitystä työllistymisessä että subjektiivista käsitystä siitä, vastasiko tutkimushetken työ tasoltaan ja alaltaan yliopistollista koulutusta. Lisäksi vastaajia pyydettiin arvioimaan koulutusta vastaamattomissa tehtävissä työskentelyn syitä.

Kaksi kolmesta kyselyyn vastanneesta arvioi tutkimushetken työn vastaavan vaatimustasoltaan kokonaan yliopistollista koulutusta. Vajaa kolmannes (30 %) katsoi, että työn ja koulutuksen vaatimustasot vastasivat toisiaan osittain, ja 4 % työskenteli tehtävissä, jotka eivät tasoltaan vastanneet lainkaan yliopistollista koulutusta. Työn ja koulutuksen vaatimustasot vastasivat toisiaan parhaiten selkeästi ammattisuuntautuneilta koulutusaloilta valmistuneilla, kuten lääketieteilijöillä, hammaslääketieteilijöillä ja psykologiasta valmistuneilla. Niiden osuus, joiden työ

KUVIO 3. Työtehtävän ja yliopistollisen koulutuksen vaatimustason vastaavuus syksyllä 2005 koulutusaloittain (vain työlliset)

ei vaatimustasoltaan vastannut lainkaan koulutusta, oli suurin maatalous-metsätieteelliseltä koulutusalaalta valmistuneilla (10 %).

Työn ja yliopistollisen koulutusalán vastaavuus saattaa olla vaikeasti määriteltävissä erityisesti ei-ammattillisesti suuntautuneilla aloilla. Tuloksia tarkasteltaessa onkin hyvä ottaa huomioon, että työn ja koulutusalán vastaavuus on monilla aloilla varsin tulkinnanvarainen asia. Kaikista kyselyhetkellä työssä olleista henkilöistä 64 % katsoi, että työ vastasi kokonaan koulutusalaan. Osittain koulutusalaansa vastaavissa tehtävissä toimi 29 % vastanneista, ja 7 % tutkittavista piti työtään täysin koulutusalaan vastaamattomana. Työ ja koulutusala kohtasivat parhaiten hammaslääketieteelliseltä, lääketieteelliseltä, eläinlääketieteelliseltä ja farmasian koulutusaloilta valmistuneilla. Koulutusalán ulkopuolella työskentely oli tavallisinta humanistien, yhteiskuntatieteilijöiden, teologien ja taiteen maistereiden keskuudessa.

Jatkokysymyksellä tiedusteltiin syitä koulutustasoa tai -alaa vastaamattomissa tehtävissä työskentelyyn. Lähes kolmannes (31 %) jatkokysymykseen vastanneista⁷ piti tärkeimpänä syynä nykyisen työn mielenkiintoisuutta, ja noin viidennes (19 %) katsoi, ettei ollut saanut koulutustaan vastaavaa työtä. Vastaajista 18 % ilmoitti muun koulutuksen ohjanneen nykyisiin tehtäviin. Palkka tai työehdot olivat paremmat joka kymmenennellä kysymykseen vastanneella.

Vaikuttaa siltä, että vaikeus saada koulutusta vastaavaa työtä on hieman merkittävämpi syy koulutustason kuin koulutusalán ulkopuolella työskentelyyn (24 % vs. 19 %). Niiden osuus, jotka työskentelivät työnhakuyrityksistä huolimatta osittain tai täysin koulutustasoaan vastaamattomissa tehtävissä, oli 5 % kaikista työllisistä. Tämä osuus oli suurin taideteolliselta koulutusalaalta valmistuneilla (22 %). Myös maatalous-metsätieteelliseltä (11 %), humanistiselta (9 %), yhteiskuntatieteelliseltä (9 %), luonnontieteelliseltä (6 %) ja terveystieteiden (6 %) koulutusaloilta valmistuneiden joukossa oli keskimääräistä enemmän henkilöitä, jotka eivät hakemisesta huolimatta olleet saaneet koulutustasoaan kokonaan vastaavaa työtä.

TYÖPAIKKOJEN LAATULUOKITTELU

Työllistymisen tarkoituksenmukaisuutta voidaan arvioida myös hyödyntäen Englannissa sovellettua työpaikkojen laatuluokitusta (Elias et al. 1999; ks. myös Manninen & Luukannel 2006). Kyseisen luokituksen avulla työpaikat jaetaan neljään

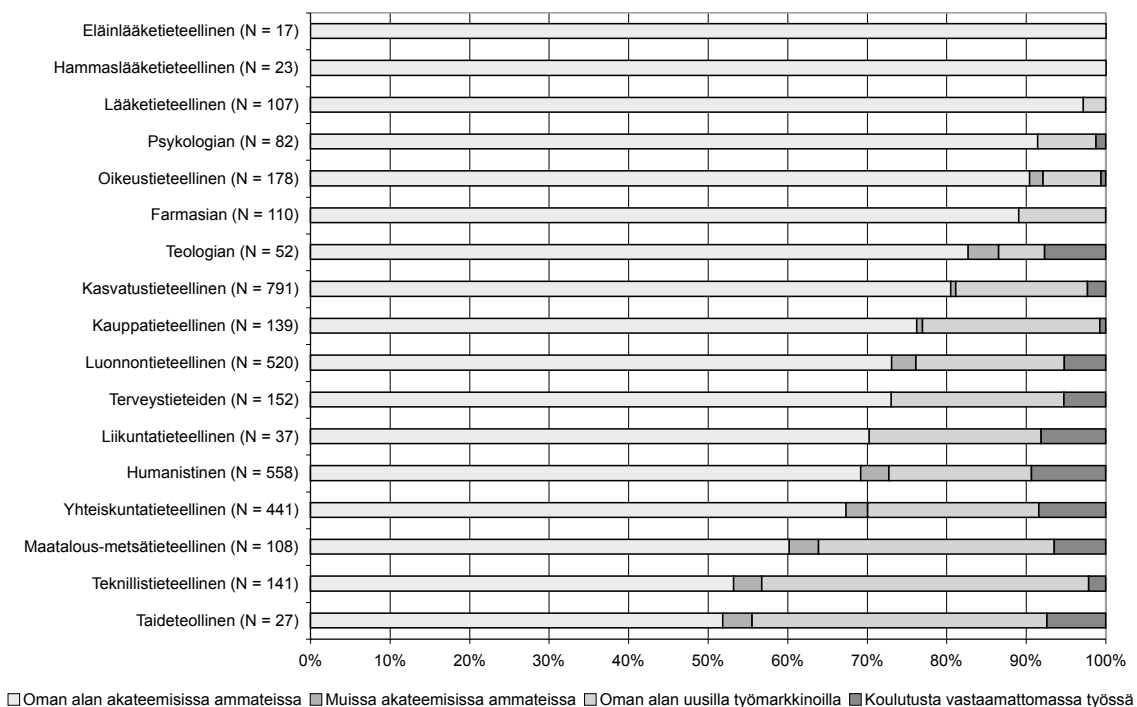
⁷ Kysymykseen ovat voineet vastata koulutustasoa tai -alaa täysin tai osittain vastaamattomissa tehtävissä toimineet.

ryhmään sen perusteella, vaaditaanko työhön korkeakoulututkinto ja vastaako työ koulutusala:

- **Ryhmä A:** Tehtäviin vaaditaan korkeakoulututkinto, ja työ vastaa koulutusala. Tämän ryhmän työpaikat vastaavat alan perinteistä tarkoituksenmukaista sijoittumista.
- **Ryhmä B:** Tehtäviin vaaditaan korkeakoulututkinto, mutta ne eivät vastaa koulutusala. Kyseessä ovat siis muiden kuin oman koulutusalan akateemiset ammatit.
- **Ryhmä C:** Tehtäviin ei vaadita korkeakoulututkintoa, mutta ne vastaavat koulutusala. Tämän ryhmän työpaikoista voidaan käyttää nimitystä oman alan uudet työmarkkinat: tehtävissä voi hyödyntää yliopistokoulutuksessa hankittua osaamista, mutta niihin ei ainakaan toistaiseksi vaadita muodollista pätevyyttä.
- **Ryhmä D:** Tehtäviin ei vaadita korkeakoulututkintoa, eivätkä ne vastaa koulutusala. Sijoittuminen tämän ryhmän työpaikkoihin on yliopistokoulutuksen näkökulmasta epätarkoituksenmukaista, sillä tutkinnosta ei ole hyötyä työpaikan saamisessa, eikä tehtävissä voi hyödyntää akateemisten opintojen tuottamaa osaamista.

Kolme neljästä kyselyyn vastanneesta oli sijoittunut A-ryhmän tehtäviin eli oman alan akateemisiin ammatteihin. Lähes viidennes työskenteli C-ryhmän oman alan uusilla työmarkkinoilla. Ryhmän B tehtävissä eli muiden alojen akateemisissa ammateissa toimi vain kaksi prosenttia vastanneista. Ryhmän D koulutusta vastaamattomiin tehtäviin oli sijoittunut viisi prosenttia tutkittavista.

Työpaikkojen laatuluokkien jakauma vaihteli jonkin verran koulutusaloittain. Kaikki eläinlääketieteelliseltä ja hammaslääketieteelliseltä koulutusosalta valmistuneet työskentelivät oman alan akateemisissa ammateissa. Myöskään lääketieteelliseltä ja farmasian koulutusaloilta valmistuneiden joukossa ei ollut lainkaan henkilöitä, jotka olisivat toimineet koulutusta vastaamattomissa tehtävissä. Ryhmän D koulutusta vastaamattomiin työpaikkoihin sijoittuneiden osuus oli suurin humanistisella, yhteiskuntatieteellisellä, liikuntatieteellisellä ja teologian koulutusalalla (8–9 %).

KUVIO 4. Työpaikkojen laatuluokat koulutusaloittain (vain työlliset)

4 KOULUTUSALARAPORTIT

4.1 ELÄINLÄÄKETIETEELLINEN KOULUTUSALA

Eläinlääketieteelliseltä koulutusosalta valmistuneita aineistossa on 24 henkilöä. Kaikki koulutusalan edustajat aineistossa ovat valmistuneet Helsingin yliopistosta. 55 % kaikista ylemmän korkeakoulututkinnon vuonna 2000 eläinlääketieteelliseltä koulutusosalta suorittaneista on vastannut kyselyyn. Miehiä vastaajista on joka kuudes. Osuus on kuusi prosenttiyksikköä alhaisempi kuin koulutusosalta vuonna 2000 valmistuneiden miesten osuus. (KOTA-tietokanta.)

Valmistumishetkellä vastaajien iän mediaani oli 28 vuotta ja yleisin ikä oli myös 28 vuotta. Vastaajien tutkinnon laajuus on keskimäärin 223 opintoviikkoa. Tässä raportissa käsiteltävistä koulutusaloista eläinlääketieteilijöiden koulutus on opintoviikkomäärillä tarkasteltuna toiseksi pisin lääketieteilijöiden jälkeen.

4.1.1 TYÖURAN ENSIMMÄISET VIISI VUOTTA

KOULUTUKSEEN OSALLISTUMINEN

Lähes kaikki vastaajat (96 %)¹ ovat osallistuneet valmistumisensa jälkeen työhön tai ammattiin liittyvään täydennys- tai erikoistumiskoulutukseen. Tärkeimpänä nousee esiin työnantajan järjestämä tai kustantama koulutus, johon on osallistunut valtaosa (83 %) vastaajista. Peräti kolmasosa vastaajista ilmoitti suorittaneensa tieteellisiä jatko-opintoja. Osuus on koko aineiston korkein. Täydennys- tai erikoistumiskoulutusta ei ole mielekästä vertailla esimerkiksi työnantajasektoreittain tai työsuhteen pysyvyyden kanssa, sillä kyselylomakkeessa ei kysytty, missä vaiheessa työuraa koulutukseen on osallistuttu.

TYÖSSÄOLOAIKA JA TYÖTTÖMYYSKOKEMUKSET

Eläinlääketieteilijät ovat olleet työssä valmistumisensa jälkeen keskimäärin 4 v 8 kk (mediaani on tasan viisi vuotta). Aika on kaksi kuukautta pidempi kuin koko aineistosta laskettu keskimääräinen työssäoloaika vuonna 2000 suoritettun tutkinnon jälkeen. Käytännössä koko tuon ajan eläinlääketieteilijät ovat olleet koulutustasoaan vastaavassa työssä. Koulutustasoa vastaavan työssäoloajan kesto on aineiston kolmanneksi korkein, kun kaikki koulutusalat on huomioitu. Vain teknillistieteelliseltä ja hammaslääketieteelliseltä koulutusosalta valmistuneet ovat olleet tutkinnon suorittamisen jälkeen pidempään koulutustasoaan vastaavassa työssä. Koulutusosalta valmistuneet miehet ovat olleet naisia pidempään työssä valmistumisen jälkeen, mutta ero ei ole tilastollisesti merkitsevä.

¹ Vastaja on voinut tässä kysymyksessä valita useita vaihtoehtoja.

TAULUKKO 9. TYÖURAN ENSIMMÄISET VIISI VUOTTA

	Työssä*	Työsuhteita**	Työttömänä***
Miehet (N = 4)	5 v 4 kk	10,5	25 %
Naiset (N = 20)	4 v 7 kk	12,1	0 %

* = koulutustasoa vastaavassa työssä

** = keskiarvo

*** = niiden osuus, joilla on ollut vähintään yksi työttömyysjakso valmistumisen jälkeen

Työttömänä valmistumisensa jälkeen on ollut vain yksi vastaaja (4 % eläinlääketieteilijöistä). Kyseinen vastaaja on ollut kuitenkin vain kaksi kuukautta työttömänä. Suhteellinen osuus on kolmanneksi alhaisin, kun kaikki koulutusalat on huomioitu. Vain lääketieteelliseltä ja hammaslääketieteelliseltä koulutusaltalta valmistuneiden osuus on alhaisempi. Eläinlääkäreiden työllisyystilanne näyttää siis olevan erittäin hyvä.

Puolet eläinlääketieteilijöistä on ollut perhevapaalla valmistumisensa jälkeen. Osuus on koko aineiston kolmanneksi korkein. Miehistä yksi on ollut perhevapaalla, naisista hieman yli puolet. Perhevapaalla olleiden naisten osuus on kolmanneksi korkein, kun kaikki koulutusalat on huomioitu. Naiset ovat olleet perhevapaalla keskimäärin 1 v 5 kk. Naisten perhevapaan kesto on keskimäärin kaksi kuukautta lyhyempi kuin koko aineistosta laskettu vastaava keskiarvo.

TYÖNANTAJIEN JA TYÖSUHTEIDEN MÄÄRÄ

Eläinlääketieteilijät ovat olleet keskimäärin 4,5 työnantajan palveluksessa valmistumisensa jälkeen. Tämä on koko aineiston korkein määrä. Vastaajista reilu viidesosa on ilmoittanut olleensa yli viiden työnantajan palveluksessa.

Työsuhteita on ollut keskimäärin hieman alle kahdeksan, kun koko aineistosta laskettu vastaava keskiarvo on tasan neljä. Eläinlääketieteilijöiden työsuhteiden määrä on keskiarvoltaan toiseksi korkein lääketieteilijöiden jälkeen. Kaikkiaan hieman yli neljäsosalla vastaajista on ollut yli kymmenen erillistä työ- tai virkasuhdetta valmistumisensa jälkeen.

ENSIMMÄINEN TYÖNANTAJA JA TYÖPAIKAN SIJAINTI

Eläinlääketieteilijöistä hieman alle puolet ilmoitti ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työnantajan olleen kunnan tai kuntayhtymän. Yksi vastaaja (muu työnantaja) ilmoitti olleensa töissä sekä yliopistolla tutkijana että yksityisellä sektorilla töissä. Kukaan vastaajista ei ilmoittanut siirtyneensä yrittäjäksi heti valmistumisensa jälkeen. Lähes 80 % eläinlääkäreistä on kuitenkin toiminut yrittäjänä jossain vaiheessa valmistumisensa jälkeen. Osuus on korkein, kun kaikki koulutusalat on huomioitu. Eläinlääkäreiden yrittäjyyssajan keston keskiarvo on 1 v 10 kk.

TAULUKKO 10. ENSIMMÄISEN VALMISTUMISEN JÄLKEISEN TYÖPAIKAN PÄÄTYÖNANTAJA

%	Miehet	Naiset	Yht.
Kunta, kuntayhtymä	75	42	48
Yksityinen yritys	0	37	30
Valtio, valtion liikelaitos	25	16	17
Muu työnantaja	0	5	4
Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	0	0	0
Oma yritys, vastaanotto tms.	0	0	0
Yht.	100	100	100
N	4	19	23

Vajaa 40 % eläinlääketieteen koulutuksen saaneista oli löytänyt ensimmäisen työpaikkansa Uudeltamaalta. 13 % vastaajista oli työllistynyt Varsinais-Suomeen ja yhtä suuri osuus Etelä-Savoon. Muuten eläinlääketieteen koulutuksen saaneet ovat työllistyneet verrattain tasaisesti ympäri Suomea.

4.1.2 KYSELYHETKEN TYÖLLISYYSTILANNE

Eläinlääketieteelliseltä koulutusaltalta vuonna 2000 valmistuneista oli syksyllä 2005 työssä 74 %. Työvoiman ulkopuolella oli 22 % vastaajista, heistä kaikki perhevapaalla. Yksi vastaaja oli merkinnyt kohdan muu tilanne. Hän ilmoitti olevansa hoitovapaalla sekä samalla työskentelevänsä osa-aikaisesti. Yksikään vastaaja ei ollut kyselyhetkellä työttömänä tai opiskelemassa. Kukaan ei myöskään ilmoittanut toimivansa yrittäjänä, mikä on yllättävää, koska lähes neljä vastaajaa viidestä ilmoitti toimineensa yrittäjänä työuran ensimmäisten viiden vuoden aikana. Eläinlääketieteilijöiden työllisyystilanne on hyvä, vaikka kyselyhetkellä työssä olevien osuus on kolmanneksi alhaisin, kun kaikki koulutusalat on huomioitu.

TAULUKKO 11. TYÖMARKKINATILANNE SYKSYLLÄ 2005

%	Miehet	Naiset	Yht.
Vakituinen kokopäivätyö	67	45	48
Määräaikainen kokopäivätyö	0	15	13
Osa-aikatyö	33	10	13
Itsenäinen yrittäjä/ammattinharjoittaja/freelancer	0	0	0
Työllistetty/työharjoittelu	0	0	0
Työtön työnhakija	0	0	0
Työvoimakoulutus tai vastaava	0	0	0
Päätoiminen opiskelu (tutkintoon tai arvosanaan johtava)	0	0	0
Perhevapaa (äitiys-/isyys-/vanhempain-/hoitovapaa)	0	25	22
Muu tilanne	0	5	4
Yht.	100	100	100
N	3	20	23

TYÖNANTAJA

Eläinlääketieteilijät ovat työllistyneet yksityiselle sektorille, kuntiin sekä valtiolle. Verrattaessa kyselyhetken päätyönantajajakaumaa ensimmäiseen valmistumisen jälkeisen työpaikan vastaavaan jakaumaan kunnissa ja yksityisellä sektorilla työskentelevien osuudet ovat muuttuneet päinvastaisiksi. Valmistumisensa jälkeen lähes puolet eläinlääketieteilijöistä oli työllistynyt kuntiin, ja nyt kuntasektorilla oli töissä enää vajaa kolmannes vastaajista.

TAULUKKO 12. PÄÄTYÖNANTAJA SYKSYLLÄ 2005 (VAIN TYÖLLISET)

%	Miehet	Naiset	Yht.
Yksityinen yritys	33	46	44
Kunta, kuntayhtymä	67	23	31
Valtio, valtion liikelaitos	0	31	25
Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	0	0	0
Oma yritys, vastaanotto tms.	0	0	0
Muu työnantaja	0	0	0
Yht.	100	100	100
N	3	13	16

Ei siis ole ihme, että vain 40 % vastaajista on ilmoittanut saman työnantajasektorin sekä ensimmäisen että kyselyhetken työnantajan osalta. Osuus on selvästi koko aineiston alhaisin. Eläinlääketieteilijät siis siirtyvät varsin usein päätyönantajalta toiselle työuran ensimmäisen viiden vuoden aikana. Sektorisiirtymät ovat yhtä yleisiä niin miesten kuin naisten keskuudessa.

TYÖN LUONNE

Kaksi miesvastaajaa toimii johto- ja esimiestehtävissä, mutta muuten eläinlääketieteilijät ilmoittivat päätyökseen asiakas- tai potilastyön. Hieman yli 40 % vastaajista ilmoitti saman ammattinimikkeen ensimmäisen valmistumisen jälkeisen ja kyselyhetken työtehtävän osalta. Tämä osuus on selvästi korkeampi kuin koko aineistosta laskettu keskimääräinen osuus. Koulutus on siis voimakkaasti ammatillinen. Esimerkkejä ammattinimikkeistä on ilmoitettu liitteessä 2.

TAULUKKO 13. TYÖN LUONNE SYKSYLLÄ 2005 (VAIN TYÖLLISET)

%	Miehet	Naiset	Yht.
Asiakastyö/potilastyö	33	83	73
Johto- ja esimiestehtävät	67	0	13
Tutkimus	0	8	7
Hallinto-, suunnittelu- tai kehitystehtävät	0	8	7
Opetus tai koulutus	0	0	0
Konsultointi	0	0	0
Markkinointi ja myynti	0	0	0
Viestintä- ja mediatyö	0	0	0
Toimisto- ja esikuntatehtävät	0	0	0
Taiteellinen työ	0	0	0
Muu työ	0	0	0
Yht.	100	100	100
N	3	12	15

TIEDONSAANTIKANAVAT KYSELYHETKEN TYÖPAIKASTA

Eläinlääketieteilijöiden selvästi yleisin työpaikan tiedonsaantikanava on työnantajan henkilökohtainen yhteydenotto, jota kautta 38 % vastaajista ilmoitti saaneensa tiedon nykyisestä työstään. Seuraavaksi yleisimpinä tiedonsaantikanavina ovat suhdeverkosto ja vastaajan suora yhteydenotto työnantajaan kumpikin lähes viidesosan (19 %) osuudella.

TYÖPAIKAN SIJAINTI

Kyselyhetkellä työssä olevista vastaajista hieman alle puolet (45 %) työskenteli Uudellamaalla. Osuus on hieman suurempi ensimmäiseen valmistumisen jälkeiseen työpaikkaan verrattuna. Eläinlääketieteilijöistä vain 44 % ilmoitti ensimmäisen valmistumisen jälkeisen ja kyselyhetken työpaikkojen sijainniksi saman maakunnan. Tämäkin osuus on selvästi koko aineiston alhaisin.

Aineisto mahdollistaa pendelöinnin sekä muuttoliikkeen tarkemman tarkastelun. Kyselyhetkellä yli 70 % vastaajista asui Uudellamaalla, ja Itä-Uudellamaalla joka kahdeksas vastaaja. Kun ristiintaulukoidaan kyselyhetken asuinpaikka ja työpaikan sijainti, nähdään, että vain kolmasosa vastaajista asuu saman maakunnan alueella kuin missä hänen työpaikkansa sijaitsee. Osuus on selvästi pienin, kun kaikki koulutusalat on huomioitu.

4.1.3 KYSELYHETKEN TYÖN LAATU

VAKITUINEN VS. MÄÄRÄAIKAINEN TYÖ

Työssä olevista vastaajista² vain 63 % oli vakituisessa kokopäivätyössä, noin joka viides määräaikaisessa työssä ja yhtä moni toimi osa-aikaisessa työssä. Vakituksessa työsuhteessa olevien osuus on toiseksi alhaisin lääketieteilijöiden jälkeen, kun kaikki koulutusalat on huomioitu. Kaikki määräaikaisessa työssä olevat vastaajat ovat valtiolle työskenteleviä naisia. Määräaikaisessa työsuhteessa olevista vastaajista kaikki ilmoittivat, että määräaikaisuuden perusteena on sijaisuus ja että nykyistä määräaikaisuutta on edeltänyt määräaikainen työsuhde saman työnantajan palveluksessa. Määräaikaisten työsuhteiden pituuden keskiarvo on yksitoista kuukautta.

TAULUKKO 14. TYÖSUHTEEN LUONNE PÄÄTYÖNANTAJAN MUKAAN SYKSYLLÄ 2005
(VAIN TYÖLLISET)

%	Yksityinen yritys	Kunta, kuntayhtymä	Valtio, valtion liikelaitos	Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	Yht.
Vakituisen kokopäivätyö	86	60	25	-	63
Määräaikainen kokopäivätyö	0	0	75	-	19
Osa-aikatyö	14	40	0	-	19
Yht.	100	100	100		100
N	7	5	4	0	16

TYÖN JA KOULUTUKSEN VASTAAVUUS

Eläinlääketiede on hyvä esimerkki ammattisuuntautuneesta koulutusalaista, jolla on selkeät pätevyysvaatimukset työtehtävien hoitamiseen. Kaikki vastaajat kertoivat olevansa työssä, jossa edellytettiin korkeakoulututkintoa. Vastaajilta kysyttiin myös heidän subjektiivista käsitystään työn ja koulutuksen vaatimustason vastaavuudesta. Peräti neljäsosa ilmoitti työtehtävien vastaavan vaatimustasoltaan vain osittain yliopistollista koulutusta. Osittain koulutustasoa vastaavassa työssä toimivista vastaajista kaksi on ilmoittanut ammattinimikkeekseen eläinlääkäri. Kuinka vastaajista ei toiminut koulutustasoaan vastaamattomassa työssä. Vastaajilta tiedusteltiin myös, vastaako nykyinen työ koulutusalaan. Kahta vastaajaa lukuun ottamatta kaikki ilmoittivat työn vastaavan koulutusalaan kokonaan.

² Tässä on tarkasteltu palkansaajien työsuhdetta neljän päätyönantajan mukaan.

TYÖPAIKKOJEN LAATULUOKITTELU

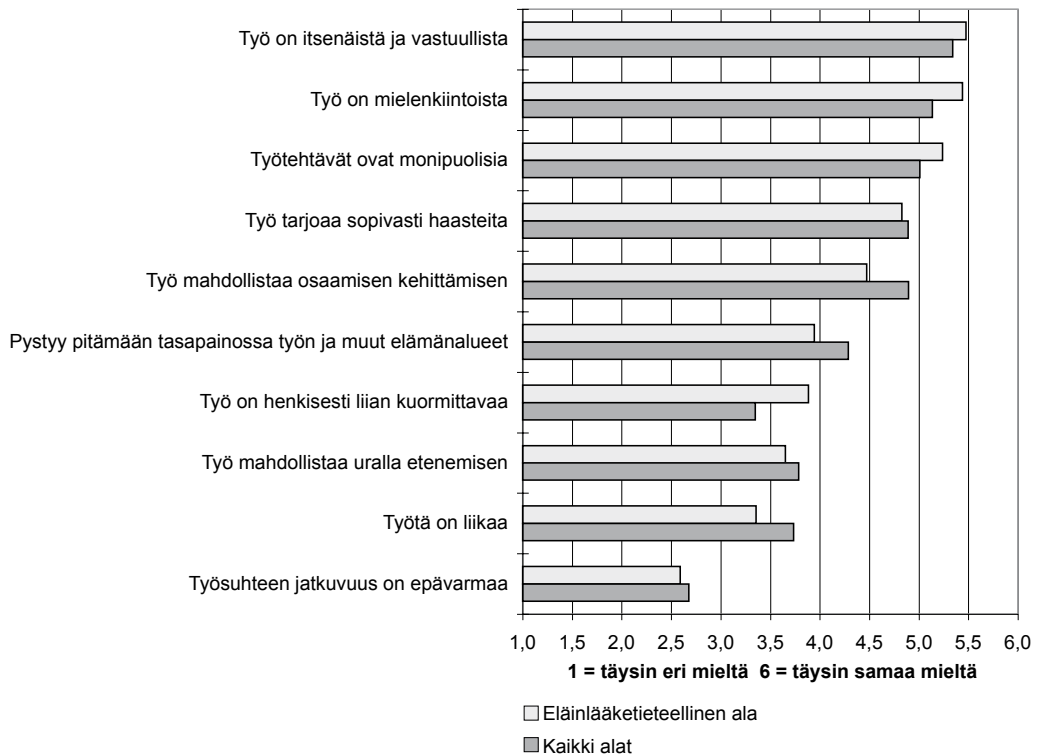
Työpaikkojen laadun arviointia voidaan syventää Englannissa sovellettua laatuluokitusta käyttäen (Elias et al. 1999)³. Kuten edellä jo kävi ilmi, eläinlääketieteilijöiden sijoittuminen työmarkkinoille ja tehtäväkuvat ovat hyvin selkeitä. Niinpä oman alan akateemisiin ammatteihin (ryhmä A) ovat tämän jaottelun perusteella sijoittuneet kaikki vastaajat. Jaottelu ei siis tuo mitään uutta tietoa näin voimakkaasti ammattisuuntautuneella alalla.

TYTYTYVÄISYYS TYÖHÖN

Tytytyväisyyttä kyselyhetken työhön kartoitettiin kymmenellä työtä koskevalla väitteellä. Eläinlääketieteilijöistä 70 % oli täysin samaa mieltä väitteestä ”Työ on itsenäistä ja vastuullista”. Kyseisen väitteen lisäksi eläinlääketieteilijät pitävät työtään mielenkiintoisena ja monipuolisena koko aineistosta laskettua keskiarvoa useammin. Itse asiassa eläinlääketieteilijöiden vastausten keskiarvo on toiseksi korkein lääketieteilijöiden jälkeen väitteen ”Työ on mielenkiintoista” kohdalla ja kolmanneksi korkein väitteen ”Työ on monipuolista” kohdalla, kun kaikki koulutusalat on huomioitu.

Mielenkiintoisilla ja monipuolisilla työtehtävillä näyttää olevan kääntöpuolensa. Väitteiden ”Työ mahdollistaa osaamisen kehittämisen” ja ”Työ on henkisesti liian kuormittavaa” kohdalla eläinlääkäreiden tilanne näyttää kaikkein huonoimmalta verrattaessa muihin koulutusaloihin. Lisäksi eläinlääkäreiden näyttää olevan vaikea pitää tasapainossa työ ja muut elämänaalueet. Kyseisen väitteen kohdalla eläinlääketieteilijöiden vastausten keskiarvo on toiseksi alhaisin teologien jälkeen, kun kaikki koulutusalat on huomioitu. Työtä ei kuitenkaan ole vastaajien mielestä liikaa, ainakaan verrattaessa muilta koulutusaloilta valmistuneiden mielipiteisiin.

³ Laatuluokituksessa ristiintaulukoidaan kysymykset ”Onko ylempi korkeakoulututkinto edellytyksenä nykyiseen työhösi?” ja ”Vastaako nykyinen työtehtäväsi yliopistollista koulutusalaaasi?”. Jälkimmäisen kysymyksen kohdalla annetut vastausvaihtoehdot ”kokonaan” ja ”osittain” on yhdistetty.

Kuvio 5. Mielenpitoja kyselyhetken työstä (keskiarvo, vain työlliset)

PALKKA

Vastaajilta tiedusteltiin heidän kyselyhetken bruttopalkkaansa, jossa on huomioitu säännölliset lisät. Palkkaa koskevissa tiedoissa ovat mukana vain kokopäivätyössä (yrittäjät mukaan lukien) olevien vastaukset, jotta tiedot olisivat mahdollisimman vertailukelpoiset. Eläinlääketieteilijöiden bruttopalkkojen mediaani on 3 000 euroa kuukaudessa. Tämä on lähes 270 euroa korkeampi kuin koko aineistosta laskettu bruttopalkkojen mediaani.

Kuntasektorilla työskentelevillä näyttäisi olevan paras kuukausipalkka ja valtion palveluksessa olevilla alhaisin. Palkkaeroihin pitää kuitenkin suhtautua varauksin vastaajien vähäisen lukumäärän takia.

TAULUKKO 15. BRUTTOPALKKA SYKSYLLÄ 2005 SÄÄNNÖLLISET LISÄT MUKAAN LUKIEN (VAIN KOKOPÄIVÄTYÖSSÄ OLEVAT, PALKKA EUROINA MEDIAANIN MUKAISESSA JÄRJESTYKSESSÄ) ⁴

	Alakvartiili	Mediaani	Yläkvartiili	Keskiarvo	Lkm
Kaikki vastaajat	..	3000	..	3522	14
Naiset	..	3000	..	2942	12
Yksityinen yritys	..	3000	..	3742	6
Asiakastyö/potilastyö	..	3000	..	3545	9

Eläinlääketieteilijät ovat hyvin tyytymättömiä palkkaansa. Lähes kaksi kolmesta vastaajasta arvioi palkkansa liian pieneksi suhteessa kyselyhetken työn vaativuustasoon. Tämä osuus on toiseksi korkein, kun kaikki koulutusalat on huomioitu. Tyytymättömyys kasvaa, kun palkkaa verrataan hankittuun akateemiseen koulutukseen. Useampi kuin kolme neljästä työssä olevasta eläinlääketieteilijästä arvioi palkkansa olevan liian pieni suhteessa akateemiseen koulutukseen. Tämä osuus on kolmanneksi korkein yhdessä teologien kanssa, kun kaikki koulutusalat on huomioitu.

4.1.4 TYÖN VAATIMUKSET JA KOULUTUKSEN ANTAMAT VALMIUDET

Lomakkeessa (ks. liite 1) kysyttiin erilaisten tietojen ja taitojen⁵ merkitystä nykyisessä työssä ja sitä, miten yliopisto-opiskelu kyseisiä tietoja ja taitoja kehitti. Saatujen vastausten pohjalta voidaan arvioida koulutuksen työelämärelevanssia. Kuviossa 6 on esitetty nämä ulottuvuudet. Mitä enemmän oikealla piste kuviossa on, sitä suurempi kyseisen tiedon tai taidon merkitys on nykyisessä työssä, ja vastaavasti mitä ylempänä piste on, sitä enemmän yliopisto-opiskelu kehitti kyseistä tietoa tai taitoa.

Kyky itsenäiseen työskentelyyn on vastaajien mielestä työssä tärkeintä. Hyvin keskeisiä tietoja ja taitoja ovat tärkeysjärjestyksessä myös ongelmanratkaisukyky sekä joustavuus ja sopeutumiskyky. Miehet ja naiset ovat pitäneet hieman eri asioita merkityksellisinä työssään. Tilastollinen ero löytyy kuitenkin vain yhden osion kohdalta. Naiset arvioivat oppimiskyvyn merkityksellisemmäksi työssään kuin miehet.

Kuvio 6 on jaettu nelikenttään, joka muodostetaan akselistolle väitteiden summamuuttujien keskiarvojen perusteella. Nelikentän osiot, joihin tiedot ja taidot sijoitetaan, muotoutuvat helposti itse aineistosta⁶. Pitää luonnollisesti huomioida,

⁴ Alaryhmissä, joissa tapausten lukumäärä on alle 50, ilmoitetaan vain keskiarvo ja mediaani. Taulukossa ei ole mukana alaryhmiä, joissa tapausten lukumäärä on alle kuusi.

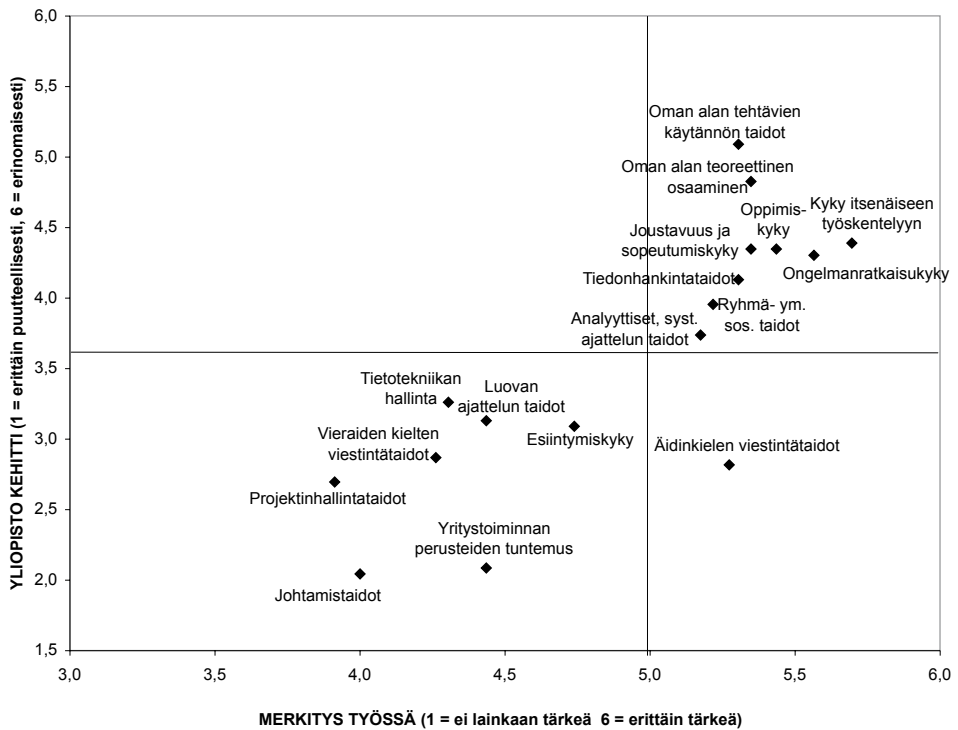
⁵ Kysymyksessä olevat tiedot ja taidot on alun perin määritelty laadullisessa tutkimuksessa, jossa arvioitiin ja vertailtiin kuudessa EU-maassa yliopistosta valmistuvien osaamisalueita ja vastaavasti pienten ja keski suurten yritysten odotuksia akateemisten osaamisesta (Manninen & Hobrough 2000; katso myös Niska, Manninen ja Rentola-Hemmi 1998).

⁶ Ryhmä 1 (nelikentässä oikealla ylhäällä): merkitys työssä on keskimääräistä suurempi ja myös yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä enemmän, koulutus vastaa tarpeeseen

Ryhmä 2 (oikealla alhaalla): merkitys työssä on keskimääräistä suurempi, mutta yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä vähemmän, koulutuksessa pitäisi panostaa näihin enemmän

Ryhmä 3 (vasemmalla ylhäällä): merkitys työssä on keskimääräistä pienempi, mutta yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä enemmän, koulutuksessa painotetaan ehkä liikaa

Ryhmä 4 (vasemmalla alhaalla): merkitys työssä on keskimääräistä pienempi ja myös yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä vähemmän, koulutuksessa pitäisi ehkä huomioida paremmin

Kuvio 6. Työn vaatimusten ja opiskelun antamien valmiuksien kohtaaminen

että tässä tarkastellaan vain sitä, kehittäkö yliopisto-opiskelu jotain tietoa tai taitoa keskimääräistä paremmin tai heikommin ja mikä on sen merkitys työssä. Tässä ei siis saada absoluuttista selvyyttä siihen, kehittäkö yliopisto-opiskelu jotain tietoa tai taitoa sopivasti, liikaa vai liian vähän suhteessa työelämätarpeeseen.

Eläinlääketieteen koulutuslta valmistuneiden vastausten perusteella työssä tärkeitä tietoja ja taitoja, joita myös yliopisto-opiskelu kehittää, ovat analyttiset systemaattisen ajattelun taidot, kyky itsenäiseen työskentelyyn, ongelmanratkaisukyky, ryhmätyötaitot ym. sosiaaliset taidot, tiedonhankintataidot, joustavuus ja sopeutumiskyky, oppimiskyky, oman alan teoreettinen osaaminen ja oman alan tehtävien käytännön taidot. Ainoana taitona, jonka merkitys työssä on keskimääräistä suurempi mutta jota yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä vähemmän, on viestintätaidot äidinkielellä.

Ryhmään 3 ei sijoittunut yksikään mainituista tiedoista ja taidoista. Viimeiseen ryhmään sijoittuivat yritystoiminnan perusteiden tuntemus, johtamistaidot, esiintymiskyky, viestintätaidot vieraalla kielellä, luovan ajattelun taidot, projektinhallintataidot sekä tietotekniikan hallinta. Tiedot ja taidot ovat kussakin ryhmässä suuruusjärjestyksessä sen suhteen, miten suuri ero merkityksen ja kehittymisen välillä on kunkin tiedon tai taidon kohdalla.

Suurin ero (2,5) keskiarvojen ”merkitys työssä” ja ”yliopisto-opiskelu kehitti” välillä on viestintätaidot äidinkielellä kohdalla. Lähes yhtä suuri ero löytyy yritystoiminnan perusteiden tuntemuksen (2,3) osalta. Järjestyksessä seuraavina tulevat johtamistaidot (2,0) ja esiintymiskyky (1,6).

Eläinlääketieteellisen koulutuksen substanssi vaikuttaisi olevan kunnossa, alan teoreettista ja käytännön osaamista painotetaan koulutuksessa, ja ne ovat myös hyvin merkityksellisiä työssä. Suurin puute näyttäisi olevan viestintätaitoissa. Myös yritystoiminnan perusteiden tuntemus näyttää jäävän koulutuksessa liian vähälle huomiolle. Kyseessä on kuitenkin merkittävä osaamisalue, sillä lähes neljä viidestä vastanneesta eläinlääketieteilijästä on toiminut yrittäjänä työuransa ensimmäisten viiden vuoden aikana.

4.1.5 ERITYISPIIRTEITÄ

Eläinlääketieteellinen koulutusala on vastaajien lukumäärän suhteen pienin (24 henkilöä) mukana olevista koulutusaloista. Kaikki ovat valmistuneet Helsingin yliopistosta. Vastausprosentti on 55. Opintoviikkomääriä tarkasteltaessa eläinlääketieteilijöiden koulutus on toiseksi pisin lääketieteilijöiden jälkeen. Kolmasosa vastaajista ilmoitti suorittaneensa tieteellisiä jatko-opintoja. Osuus on korkein, kun kaikki koulutusalat on huomioitu.

Työuran ensimmäisten viiden vuoden aikana eläinlääketieteilijät ovat olleet koulutustasoaan vastaavassa työssä 4 v 8 kk. Tämä on kolmanneksi pisin aika, kun kaikki koulutusalat on huomioitu. Työnantajia eläinlääketieteilijöillä on ollut eniten, kun kaikki koulutusalat on huomioitu, peräti 4,5. Myös työsuhteita eläinlääketieteilijöillä on ollut verrattain paljon työuran alkutaipaleella, keskimäärin kahdeksan. Tämä on toiseksi suurin keskiarvo lääketieteilijöiden jälkeen.

Kokonaisuudessaan eläinlääketieteilijöiden työllisyystilanne on erittäin hyvä. Kyselyhetkellä yksikään vastaajista ei ollut työttömänä ja työuran ensimmäisten viiden vuoden aikana vain yksi vastaaja oli ollut työttömänä. Toisaalta työssä olevista vastaajista vain 63 % oli vakituisessa kokopäivätyössä. Osuus on toiseksi alhaisin lääketieteilijöiden jälkeen. Kukaan vastaajista ei myöskään ilmoittanut kyselyhetkellä toimineensa yrittäjänä, mikä on hieman yllättävää, sillä lähes neljä vastaajaa viidestä ilmoitti toimineensa yrittäjänä työuran ensimmäisten viiden vuoden aikana.

Eläinlääketieteilijät ovat sijoittuneet kolmelle työnantajasektorille: yksityiselle sektorille, kuntiin sekä valtiolle. Pääasiallinen työtehtävä työnantajasektorista riippumatta on asiakas- tai potilastyö. Yleisin työpaikan tiedonsaantikanava on työnantajan henkilökohtainen yhteydenotto. Verrattaessa kyselyhetken asuinpaikkaa ja työpaikan sijaintia nähdään, että vain kolmasosa vastaajista asui saman maakunnan alueella kuin missä hänen työpaikkansa sijaitsee. Osuus on selvästi pienin, kun kaikki koulutusalat on huomioitu.

Eläinlääketieteellinen koulutusala on esimerkki ammattiin valmistavasta koulutus-alasta. Työtehtävien hoitamiseen edellytetään alan korkeakoulututkinto. Ammatti-suuntautuneisuus näkyy myös siinä, että kahta vastaajaa lukuun ottamatta kaikki ilmoittivat työn vastaavan koulutusalaan kokonaan.

Eläinlääketieteilijöiden mielestä työ on itsenäistä ja vastuullista sekä mielenkiintoista ja monipuolista. Toisaalta väitteiden ”Työ mahdollistaa osaamisen kehittämisen” ja ”Työ on henkisesti liian kuormittavaa” kohdalla eläinlääkäreiden tilanne näyttää kaikkein huonoimmalta verrattaessa muihin koulutusaloihin. Näyttää myös siltä, että eläinlääkäreiden on vaikea pitää tasapainossa työ ja muut elämänalueet. Kyseisen väitteen kohdalla eläinlääketieteilijöiden vastausten keskiarvo on toiseksi alhaisin teologioiden jälkeen, kun kaikki koulutusalat on huomioitu. Vastaajien mielestä työssä tärkeintä on kyky itsenäiseen työskentelyyn.

Eläinlääketieteilijöiden bruttopalkkojen mediaani on 3 000 euroa kuukaudessa. Tämä on lähes 270 euroa korkeampi kuin koko aineistosta laskettu bruttopalkkojen mediaani. Tästä huolimatta eläinlääketieteilijät ovat hyvin tyytymättömiä palkkaansa. Peräti 71 % vastaajista arvioi palkkansa liian pieneksi suhteessa kyselyhetken työn vaativuustasoon. Tämä osuus on koko aineiston korkein. Tyytymättömyys kasvaa, kun palkkaa verrataan hankittuun akateemiseen koulutukseen.

Verrattaessa vastaajien arvioita työssä merkityksellisistä ja koulutuksen kehittämistä tiedoista ja taidoista nähdään, että eläinlääketieteellinen koulutus vastaa hyvin tarpeeseen. Suurin puute näyttäisi olevan viestintätaidoissa. Myös yritystoiminnan perusteiden tuntemus näyttää jäävän puutteelliseksi.

4.2 FARMASIAN KOULUTUSALA

Aineistossa on 166 farmasian koulutuslalta valmistunutta henkilöä. Heistä 118 vastaajaa (71 %) oli suorittanut alemman korkeakoulututkinnon eli farmaseutin koulutuksen ja 48 vastaajaa (29 %) ylemmän korkeakoulututkinnon eli proviisorin koulutuksen. Vuonna 2000 farmasian koulutuslalla suoritettiin yhteensä 261 alemmaa ja 97 ylempää korkeakoulututkintoa, joten molempien ryhmien vastaajien osuus jäi alle puoleen valmistuneista (KOTA-tietokanta).

Aineiston farmaseuteista puolet oli valmistunut Helsingin yliopistosta, 43 % Kuopion yliopistosta ja 7 % Åbo Akademista. Valmistuneisiin farmaseutteihin verrattuna aineistossa ovat ylliedustettuina Helsingin yliopistosta valmistuneet (poikkeama valmistuneiden osuudesta +4,8 prosenttiyksikköä) ja aliedustettuina Åbo Akademista (poikkeama -3,9 prosenttiyksikköä) ja Kuopion yliopistosta (poikkeama -0,8 prosenttiyksikköä) valmistuneet. Proviisorin tutkinnon suorittaneet olivat valmistuneet Helsingin (52 %) ja Kuopion (48 %) yliopistoista. Kuopiosta valmistuneet proviisorit ovat aineistossa hieman ylliedustettuina (poikkeama +3,6 prosenttiyksikköä). (KOTA-tietokanta.) Naisten osuus koko farmasian koulutuslalta valmistuneista oli 85 % ja vastanneista 89 %. Miesten vähäisen määrän (18 vastaajaa) vuoksi sukupuolta ei juurikaan nosteta esiin tarkastelussa.

län mediaani valmistumishetkellä oli farmaseuteilla 23 vuotta ja proviisoreilla 26 vuotta. Koko koulutuslalla 95 % kaikista vastanneista oli valmistuessaan korkeintaan 30-vuotiaita. Tieto tutkinnon laajuudesta oli saatavissa vain Helsingin yliopistosta valmistuneiden osalta. Farmaseuteilla tutkinnon laajuus vaihteli 120 ja 127 opintoviikon välillä, proviisoreilla 200 ja 204 opintoviikon välillä.

4.2.1 TYÖURAN ENSIMMÄISET VIISI VUOTTA

KOULUTUKSEEN OSALLISTUMINEN

Farmaseuteista useampi kuin joka neljäs oli jatkanut opintoja ja suorittanut proviisorin tutkinnon. Valtaosa (89 %) vastaajista on osallistunut työhön liittyvään täydennys- tai erikoistumiskoulutukseen valmistumisen jälkeen. Työnantajan järjestämään tai kustantamaan koulutukseen on osallistunut kolme neljästä vastanneesta. Tutkittavista 8 % ilmoitti suorittaneensa tieteellisiä jatko-opintoja. Jatko-opintoja suorittaneiden osuus on kolmanneksi pienin muihin koulutuslaluihin verrattuna. Proviisoreista vajaa viidennes on suorittanut tieteellisiä jatko-opintoja. Täydennys- tai erikoistumiskoulutusta ei ole mielekäästä vertailla esimerkiksi työnantajasektoreittain tai työsuhteen pysyvyyden kanssa, sillä kyselylomakkeessa ei kysytty, missä vaiheessa työuraa koulutukseen on osallistuttu.

TYÖSSÄOLOAIKA JA TYÖTTÖMYYSKOKEMUKSET

Farmasian koulutusosalta valmistuneet ovat tutkinnon suorittamisen jälkeen olleet työssä keskimäärin 4 v 5 kk (mediaani on tasan viisi vuotta). Koulutustasoa vastaavan työssäoloajan keskiarvo on 4 v 4 kk (mediaanin ollessa myös tässä tasan viisi vuotta). Tämä aika on koko aineistosta laskettua keskiarvoa yhden kuukauden pitempi. Proviisorit ovat olleet koulutustasoaan vastaavassa työssä noin puoli vuotta kauemmin kuin farmaseutit.

TAULUKKO 16. TYÖURAN ENSIMMÄISET VIISI VUOTTA

	Työssä*	Työsuhteita**	Työttömänä***
Miehet (N = 18)	3 v 10 kk	4,9	0 %
Naiset (N = 146)	4 v 4 kk	3,2	11 %
Proviisorit (N = 48)	4 v 8 kk	3,0	6 %
Farmaseutit (N = 116)	4 v 2 kk	3,5	11 %

* = koulutustasoa vastaavassa työssä

** = keskiarvo

*** = niiden osuus, joilla on ollut vähintään yksi työttömyysjakso valmistumisen jälkeen

Valmistumisen jälkeen työttömänä on ollut vain joka kymmenes vastaaja, kun kaikista vastaajista työttömänä on ollut vajaa kolmannes. Proviisoreilla työttömyys on ollut harvinaisempaa kuin farmaseuteilla (6 % vs. 11 %), mutta ero ei ole tilastollisesti merkitsevä. Työttömänä olleiden joukossa ei ollut lainkaan miehiä. Työttömyyttä kohdanneiden vastaajien työttömyyskertojen keskiarvo on 1,2 ja työttömyysajan keskiarvo noin kolme kuukautta. Kukaan ei ole ollut työttömänä useammin kuin kahdesti, ja yhteenlaskettu työttömyysaika jäi kaikilla alle yhden vuoden. Vastaajien arvioiden mukaan alueellinen työmarkkinatilanne oli merkittävin työllistymistä vaikeuttanut tekijä.

Lähes puolet naisista (72 naisvastaajaa) ja 11 % miehistä (kaksi miesvastaajaa) on ollut perhevapaalla valmistumista seuranneella viisivuotiskaudella. Naisten perhevapaan keskimääräinen kesto oli puolitoista vuotta. Tämä on kuukauden lyhyempi kuin koko aineistosta laskettu naisten perhevapaan kesto.

TYÖNANTAJIEN JA TYÖSUHTEIDEN MÄÄRÄ

Tutkittavat ovat olleet keskimäärin 2,5 työnantajan palveluksessa viiden vuoden kuluessa. 59 % vastanneista on vaihtanut työnantajaa korkeintaan kerran, ja vain muutamalla vastaajalla on ollut enemmän kuin viisi työnantajaa. Työsuhteita on ollut keskimäärin 3,3, mikä on koko aineistosta laskettua keskiarvoa vähemmän. Puolet vastaajista on ollut korkeintaan kahdessa työ- tai virkasuhteessa. Farmaseuteilla on ollut hieman useampia työnantajia ja työsuhteita kuin proviisoreilla, mutta erot eivät ole tilastollisesti merkitseviä.

ENSIMMÄINEN TYÖNANTAJA JA TYÖPAIKAN SIJAINTI

Useampi kuin yhdeksän kymmenestä farmasian koulutusosalta valmistuneesta työskenteli yksityisellä sektorilla ensimmäisessä valmistumisen jälkeisessä työpaikassaan. Proviisorien työpaikat eivät olleet niin keskittyneitä yksityiselle sektorille kuin farmaseuteilla (79 % vs. 97 %). Vain kolme farmasian koulutusalan vastaajaa oli toiminut yrittäjänä valmistumisensa jälkeen.

TAULUKKO 17. ENSIMMÄISEN VALMISTUMISEN JÄLKEISEN TYÖPAIKAN PÄÄTYÖNANTAJA

%	Miehet	Naiset	Yht.
Yksityinen yritys	88	92	92
Valtio, valtion liikelaitos	12	3	4
Kunta, kuntayhtymä	0	3	3
Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	0	1	1
Oma yritys, vastaanotto tms.	0	0	0
Muu työnantaja	0	0	0
Yht.	100	100	100
N	17	145	162

Farmasian koulutusosalta valmistuneista 40 % oli löytänyt ensimmäisen työpaikkansa Uudeltamaalta. Seuraavaksi merkittävimpiä työllistymismaakuntia olivat Varsinais-Suomi (11 %) ja Pirkanmaa (9 %).

4.2.2 KYSELYHETKEN TYÖLLISYYSTILANNE

Syksyllä 2005 työssä oli kaksi kolmesta farmasian koulutusosalta valmistuneesta. Yhtä päätoimista opiskelijaa lukuun ottamatta kaikki miesvastaajat olivat työssä. Naisista noin kaksi kolmesta oli työssä ja joka kolmas työelämän ulkopuolella, pääasiassa perhevapaalla. Kyselyhetkellä perhevapaalla olevien osuus on toiseksi korkein hammaslääketieteilijöiden jälkeen. Kaikki päätoimiset opiskelijat olivat suorittaneet vuonna 2000 farmaseutin tutkinnon, ja yrittäjänä toimi yksi proviisoriksi valmistunut henkilö. Kukaan vastaaja ei ollut kyselyhetkellä työttömänä. Työllisyystilanne on siis hyvä työssä olevien alhaisesta osuudesta huolimatta.

TAULUKKO 18. TYÖMARKKINATILANNE SYKSYLLÄ 2005

%	Miehet	Naiset	Yht.
Vakituinen kokopäivätyö	72	50	52
Määräaikainen kokopäivätyö	17	5	7
Osa-aikatyö	6	9	8
Itsenäinen yrittäjä/ammattinharjoittaja/freelancer	0	1	1
Työllistetty/työharjoittelu	0	0	0
Työtön työnhakija	0	0	0
Työvoimakoulutus tai vastaava	0	0	0
Päätoiminen opiskelu (tutkintoon tai arvosanaan johtava)	6	5	5
Perhevapaa (äitiys-/isyys-/vanhempain-/hoitovapaa)	0	26	23
Muu tilanne	0	3	3
Yht.	100	100	100
N	18	148	166

TYÖNANTAJA

Farmasian koulutusosalta valmistuneiden tärkeimpiä työnantajia kyselyhetkellä olivat yritykset, pääasiassa apteekit ja lääkeyhtiöt. Ensimmäiseen työpaikkaan verrattuna yksityisen sektorin osuus on hieman pienentynyt ja julkisen sektorin osuus vastaavasti kasvanut. Farmaseuttien ja proviisoreiden tai miesten ja naisten välillä ei ollut juurikaan eroja eri työnantajasektoreille sijoittumisessa. Vastaajista 82 % työskenteli samalla työnantajasektorilla ensimmäisessä ja kyselyhetken työpaikassaan. Osuus on kolmanneksi korkein kaikki koulutusalat huomioiden.

TAULUKKO 19. PÄÄTYÖNANTAJA SYKSYLLÄ 2005 (VAIN TYÖLLISET)

%	Miehet	Naiset	Yht.
Yksityinen yritys	82	88	87
Kunta, kuntayhtymä	0	7	6
Valtio, valtion liikelaitos	12	5	6
Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	6	0	1
Oma yritys, vastaanotto tms.	0	0	0
Muu työnantaja	0	0	0
Yht.	100	100	100
N	17	96	113

TYÖN LUONNE

Yli puolet farmasian koulutusosalta valmistuneista työskenteli kyselyhetkellä asiakas- tai potilastyössä. Myös johto- ja esimiestehtävät olivat tavallisia erityisesti proviisoreiksi valmistuneiden ja miesten keskuudessa. Tutkimuksen parissa työskenteli noin joka kymmenes vastaaja. Esimerkkejä ammattinimikkeistä on ilmoitettu liitteessä 2.

TAULUKKO 20. TYÖN LUONNE SYKSYLLÄ 2005 (VAIN TYÖLLISET)

%	Miehet	Naiset	Yht.
Asiakastyö/potilastyö	24	59	53
Johto- ja esimiestehtävät	35	17	20
Tutkimus	12	9	9
Toimisto- ja esikuntatehtävät	0	6	5
Muu työ	0	5	5
Opetus tai koulutus	12	1	3
Markkinointi ja myynti	6	1	2
Hallinto-, suunnittelu- tai kehitystehtävät	12	0	2
Konsultointi	0	1	1
Viestintä- ja mediatyö	0	1	1
Taiteellinen työ	0	0	0
Yht.	100	100	100
N	17	94	111

TIEDONSAANTIKANAVAT KYSELYHETKEN TYÖPAIKASTA

Farmaseuttien tärkeimmät tiedonsaantikanavat kyselyhetken työpaikasta olivat työmahdollisuuksien kysyminen suoraan työnantajalta (36 %) ja työnantajan henkilökohtainen ilmoitus (21 %). Proviisorit puolestaan olivat saaneet tiedon työpaikastaan useimmiten suhdeverkoston kautta (27 %) sekä työnantajan henkilökohtaisella ilmoituksella (15 %). Miehillä tärkeimmäksi tietolähteeksi nousi työnantajan henkilökohtainen ilmoitus, kun taas naisten merkittävin tiedonsaantikanava oli työmahdollisuuksien kysyminen suoraan työnantajalta.

TYÖPAIKAN SIJAINTI

Yleisimpien työllistymismaakuntien osuuksissa ei ole juurikaan muutoksia ensimmäiseen työpaikkaan verrattuna. Kyselyhetkellä Uudellamaalla työskenteli 42 %, Varsinais-Suomessa 10 % ja Pirkanmaalla 8 % vastanneista. Työpaikka sijaitsi molempina ajankohtina samassa maakunnassa 71 %:lla vastaajista. Osuus on kolme prosenttiyksikköä alhaisempi kuin koko aineistossa keskimäärin.

Aineisto mahdollistaa pendelöinnin sekä muuttoliikkeen tarkemman tarkastelun. Kyselyhetkellä 40 % vastaajista asui Uudellamaalla ja 11 % vastaajista asui Varsinais-Suomessa. Muuten farmasian koulutusosalta valmistuneet asuivat verrattain tasaisesti ympäri Suomea. Kun ristiintaulukoidaan kyselyhetken asuinpaikka ja työpaikan sijainti, nähdään, että noin joka kahdeksas vastaaja asuu eri maakunnan alueella kuin missä hänen työpaikkansa sijaitsee. Osuus on viisi prosenttiyksikköä pienempi kuin koko aineistosta laskettu keskiarvo.

4.2.3 KYSELYHETKEN TYÖN LAATU

VAKITUINEN VS. MÄÄRÄAIKAINEN TYÖ

Syksyllä 2005 työssä olleista¹ vastaajista 78 % oli vakituksessa kokopäivätyössä, 10 % määräaikaisessa työssä ja 13 % osa-aikatyössä. Vakituksessa työssä olleiden osuus on kahdeksan prosenttiyksikköä suurempi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus. Osa-aikaisesti työskennelleiden osuus on toiseksi suurin muihin koulutusaloihin verrattuna. Farmaseutit olivat proviisorin tutkinnon suorittaneita useammin osa-aikatyössä (15 % vs. 6 %).

Työnantajasektorin ja työsuhteen luonteen yhteys vaikuttaa farmasian koulutusalalla olevan samansuuntainen kuin monilla muillakin koulutusaloilla, vaikka kunnissa, valtiolla ja järjestöissä työskentelevien lukumäärät ovatkin pieniä. Yrityksissä määräaikainen työ oli harvinaista, kun taas valtiolla kuusi seitsemästä vastanneesta oli määräaikaisessa työssä. Yleisimmät määräaikaisuuden perusteet olivat työn luonne ja sijaisuus.

TAULUKKO 21. TYÖSUHTEEN LUONNE PÄÄTYÖNANTAJAN MUKAAN SYKSYLLÄ 2005
(VAIN TYÖLLISET)

%	Yksityinen yritys	Kunta, kuntayhtymä	Valtio, valtion liikelaitos	Järjestö, seura-kunta, säätiö tai vastaava	Yht.
Vakituinen kokopäivätyö	84	71	14	0	78
Määräaikainen kokopäivätyö	2	29	86	100	10
Osa-aikatyö	14	0	0	0	13
Yht.	100	100	100	100	100
N	97	7	7	1	112

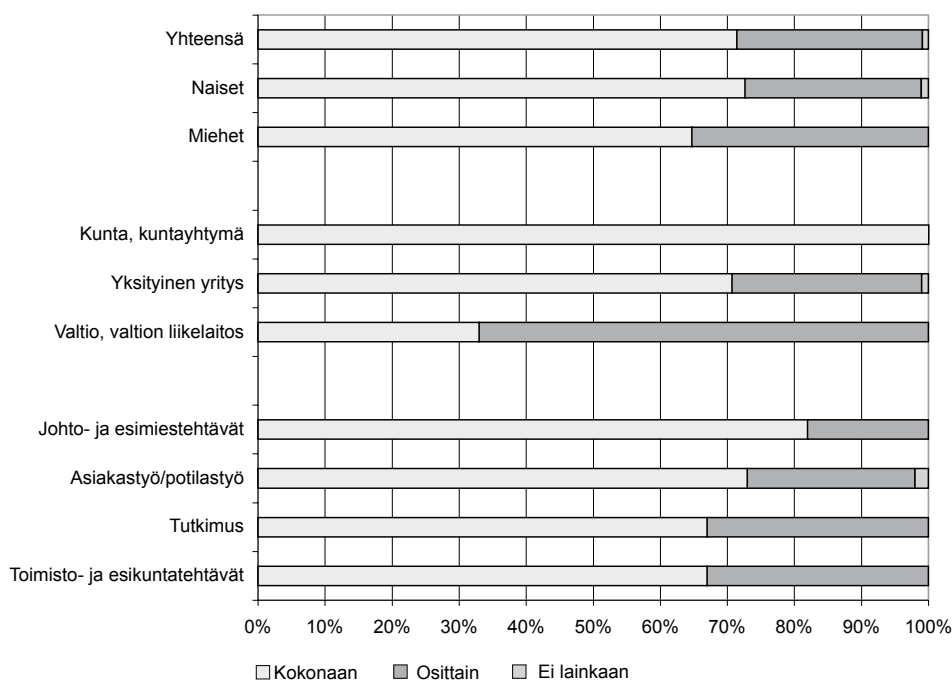
Määräaikaisen työsuhteen keston mediaani oli yksi vuosi ja keskiarvo yksi vuosi ja neljä kuukautta. Noin puolella määräaikaisista työsuhte oli solmittu vähintään vuodeksi. 62 % vastaajista ilmoitti, että nykyistä määräaikaisuutta edelsi määräaikainen työsuhte saman työnantajan palveluksessa.

TYÖN JA KOULUTUKSEN VASTAAVUUS

Vastaajista 88 % oli kyselyhetkellä sijoittunut työhön, johon edellytetään ylemmää tai alemmää korkeakoulututkintoa. Osuus on selvästi suurempi kuin kaikilla koulutusaloilla keskimäärin. Farmaseuttien ja proviisoreiden välillä ei ollut eroa tämän muuttujan suhteen.

¹ Tässä on tarkasteltu palkansaajien työsuhdetta neljän päätyönantajan mukaan.

Tutkittavilta tiedusteltiin myös subjektiivista käsitystä työn ja koulutuksen vaatimustason vastaavuudesta. Farmasian koulutusalaalta valmistuneista 71 % arvioi työskentelevänsä tehtävässä, joka vastaa vaatimustasoltaan kokonaan yliopistollista koulutusta. Osuus on neljä prosenttiyksikköä koko aineiston keskiarvoa suurempi. Vastaajista 28 % katsoi, että tehtävä vastaa koulutustasoa osittain, ja yksi vastaaja ilmoitti toimivansa täysin koulutustasoa vastaamattomissa tehtävissä. Tämänkään muuttujan osalta ei löytynyt eroa farmaseuttien ja proviisoreiden välillä.

Kuvio 7. Työtehtävän ja yliopistollisen koulutuksen vaatimustason vastaavuus syksyllä 2005 (vain työlliset)²

Kokonaan koulutusalaansa vastaavassa työssä katsoi toimivansa 86 % tutkittavista. Osuus on neljänneksi suurin muihin koulutusaloihin verrattuna. Kukaan ei ilmoittanut toimivansa tehtävässä, joka ei lainkaan vastaisi yliopistollista koulutusala. Ylemmän ja alemman korkeakoulututkinnon suorittaneiden välillä ei ollut eroa työn ja koulutusalan vastaavuudessa, mutta miehet arvioivat naisia harvemmin työskentelevänsä kokonaan koulutusalaansa vastaavissa tehtävissä.

Jatkokysymyksellä tiedusteltiin, mikä oli tärkein syy ottaa vastaan tehtäviä, jotka eivät tasoltaan tai alaltaan vastaa kokonaan yliopistollista koulutusta. Farmasian koulutusalaalla merkittävimmät syyt olivat kyselyhetken työn mielenkiintoisuus ja parempi palkka tai työehdot. Kaksi vastaajaa toimi osittain koulutustasoaan ja -alaansa vastaavassa työssä, koska eivät olleet saaneet täysin koulutusta vastaavaa työtä.

² Niitä alaryhmiä, joissa tapausten lukumäärä on alle 12, ei ole otettu kuvioon mukaan.

TYÖPAIKKOJEN LAATULUOKITTELU

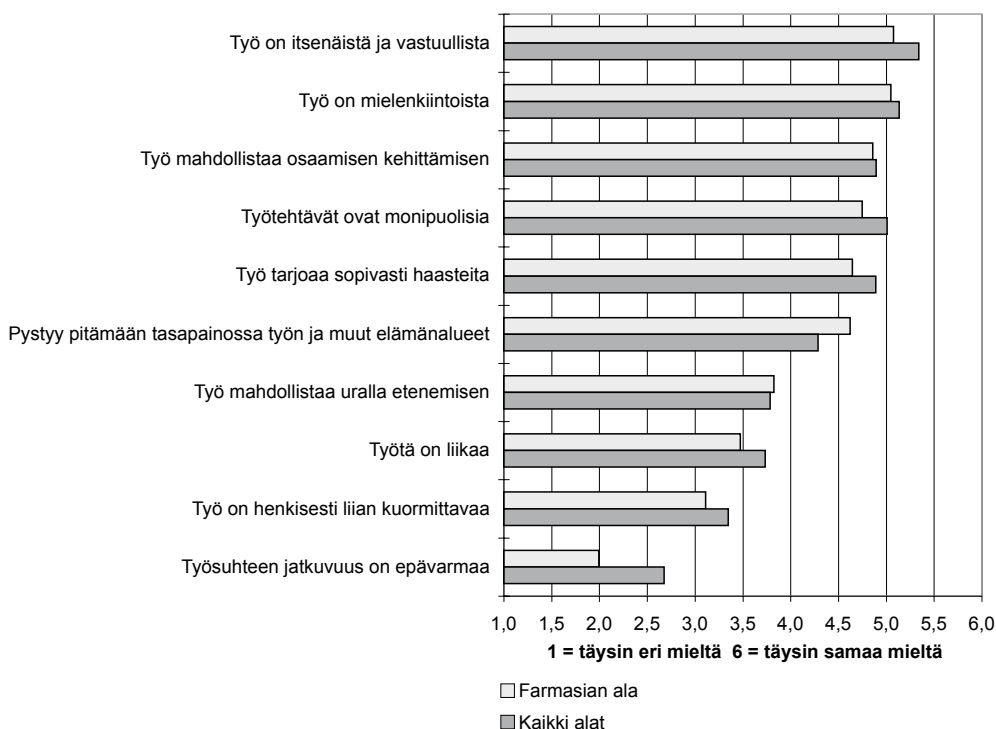
Työpaikkojen laadun arviointia voidaan syventää Englannissa sovellettua laatuluokitusta käyttäen (Elias et al. 1999). Seuraavassa taulukossa näkyvät luokitteluperusteet sekä ryhmien nimet. Ryhmien kesken on nähtävissä laatuero siten, että ryhmän A työpaikat vastaavat alan perinteistä tarkoituksenmukaista sijoittumista ja ryhmän D työpaikat epätarkoituksenmukaista sijoittumista. Koska farmasian alalla koulutus on varsin ammattisuuntautunutta, kaikki vastaajat ovat sijoittuneet joko oman alan akateemisiin ammatteihin tai oman alan uusille työmarkkinoille.

TAULUKKO 22. KYSELYHETKEN TYÖN LAATULUOKKIEN KUVAUS (VAIN TYÖLLISET)

		Vastaako koulutusala?	
		Kokonaan tai osittain	Ei lainkaan
Vaaditaanko korkeakoulututkinto?	Kyllä	RYHMÄ A (N = 98, vastaajista 89 %) Oman alan akateemiset ammatit farmaseutti, proviisori, tutkija, myyntilupa-asiantuntija, myyntipäällikkö, laadunvarmistusproviisori, asiakaspalvelupäällikkö	RYHMÄ B (N = 0) Muut akateemiset ammatit Ei havaintoja.
	Ei	RYHMÄ C (N = 12, vastaajista 11 %) Oman alan uudet työmarkkinat proviisori, farmaseutti, lääke-edustaja, myyntipäällikkö, projektipäällikkö	RYHMÄ D (N = 0) Koulutusta vastaamattomat työt Ei havaintoja.

TYTYTYVÄISYYS TYÖHÖN

Tyytyväisyyttä kyselyhetken työhön kartoitettiin kymmenellä työtä koskevalla väittämällä. Joidenkin väitteiden osalta farmasian koulutusosalta valmistuneet arvioivat työtään hieman kielteisemmin kuin muiden koulutusalojen vastaajat. Tällaisia osa-alueita olivat esimerkiksi työn monipuolisuus ja haasteellisuus sekä itsenäisyys ja vastuullisuus. Kaikki koulutusalat huomioiden farmasian koulutusosalta valmistuneet pitivät työtehtäviään vähiten monipuolisina. Toisaalta farmasian koulutusosalta valmistuneet eivät juurikaan olleet huolissaan työsuhteen jatkuvuudesta, ja muihin koulutusaloihin verrattuna he pystyivät parhaiten pitämään tasapainossa työn ja muut elämänalueet. Koulutusosalta valmistuneet kokivat myös keskimääräistä harvemmin, että työtä olisi liikaa tai työ olisi henkisesti liian kuormittavaa.

Kuvio 8. Mielipiteitä kyselyhetken työstä (keskiarvo, vain työlliset)

PALKKA

Vastaajilta tiedusteltiin heidän kyselyhetken bruttopalkkaansa, jossa on huomioitu säännölliset lisät. Palkkaa koskevista tiedoista ovat mukana vain kokopäivätyössä olevien vastaukset (yrittäjät mukaan lukien), ja ylemmän ja alemman korkeakoulututkinnon suorittaneiden palkkatiedot esitetään erikseen, jotta tulokset olisivat mahdollisimman vertailukelpoisia. Proviisorin tutkinnon suorittaneiden mediaanipalkka tutkimushetkellä oli 3 250 euroa, mikä on hieman yli 500 euroa korkeampi kuin koko aineistosta laskettu bruttopalkkojen mediaani. Farmaseuttien mediaanipalkka oli 2 377 euroa.

TAULUKKO 23. BRUTTOPALKKA SYKSYLLÄ 2005 SÄÄNNÖLLISET LISÄT MUKAAN LUKIEN (VAIN KOKOPÄIVÄTYÖSSÄ OLEVAT, PALKKA EUROINA MEDIAANIN MUKAISESSA JÄRJESTYKSESSÄ)³

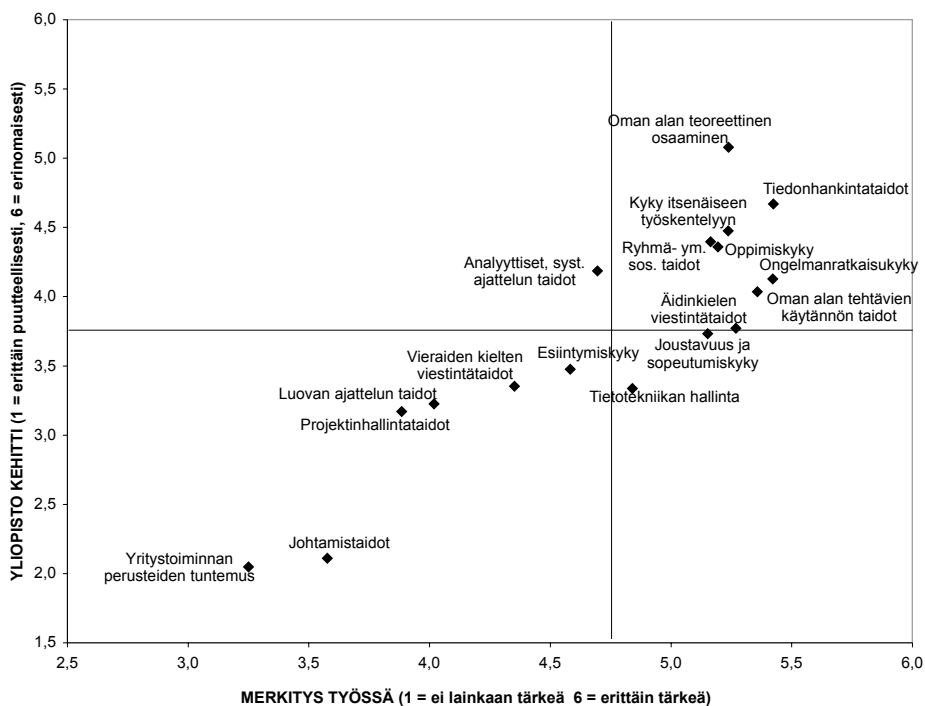
	Alakvartiili	Mediaani	Yläkvartiili	Keskiarvo	Lkm
Proviisorin tutkinnon suorittaneet	..	3250	..	3330	32
Naiset	..	3200	..	3294	27
Yksityinen yritys	..	3300	..	3385	29
Asiakastyö/potilastyö	..	3370	..	3569	7
Johto- ja esimiestehtävät	..	3356	..	3406	12
	Alakvartiili	Mediaani	Yläkvartiili	Keskiarvo	Lkm
Farmaseutin tutkinnon suorittaneet	2155	2377	3090	2614	66
Miehet	..	3300	..	3133	11
Naiset	2150	2300	2838	2511	55
Yksityinen yritys	2180	2477	3100	2684	54
Kunta, kuntayhtymä	..	2150	..	2200	6
Johto- ja esimiestehtävät	..	3450	..	3480	10
Asiakastyö/potilastyö	..	2200	..	2393	38
Tutkimus	..	2100	..	2292	6

Lisäksi vastaajia pyydettiin arvioimaan, vastaako heidän palkkatasonsa tehtävien vaativuutta ja koulutustasoa. Farmasian koulutusosalta valmistuneista 56 % katsoi, että palkka on sopusoinnussa tehtävien kanssa. Osuus on lähes 10 prosenttiyksikköä suurempi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus. Proviisorin tutkinnon suorittaneet olivat tyytyväisempiä kuin farmaseutiksi valmistuneet (71 % vs. 49 %). Vastaajat eivät olleet yhtä tyytyväisiä palkan ja akateemisen koulutuksen vastaavuuteen: 44 % kaikista vastaajista arvioi palkan olevan sopusoinnussa koulutuksen kanssa. Tämän muuttujan osalta proviisoreiden ja farmaseuttien välillä ei ollut eroa.

³ Alaryhmissä, joissa tapausten lukumäärä on alle 50, ilmoitetaan vain keskiarvo ja mediaani. Taulukossa ei ole mukana alaryhmiä, joissa tapausten lukumäärä on alle kuusi.

4.2.4 TYÖN VAATIMUKSET JA KOULUTUKSEN ANTAMAT VALMIUDET

Lomakkeessa (ks. liite 1) kysyttiin erilaisten tietojen ja taitojen⁴ merkitystä nykyisessä työssä ja sitä, miten yliopisto-opiskelu kyseisiä tietoja ja taitoja kehitti. Saatujen vastausten pohjalta voidaan arvioida koulutuksen työelämärelevantanssia. Kuviossa 9 on esitetty nämä ulottuvuudet. Mitä enemmän oikealla piste kuviossa on, sitä suurempi kyseisen tiedon tai taidon merkitys on nykyisessä työssä, ja vastaavasti mitä ylempänä piste on, sitä enemmän yliopisto-opiskelu kehitti kyseistä tietoa tai taitoa.

Kuvio 9. Työn vaatimusten ja opiskelun antamien valmiuksien kohtaaminen

Farmasian koulutusalaalta valmistuneet tarvitsivat työtehtävissään eniten tiedonhankintataitoja, ongelmanratkaisukykyä sekä oman alan tehtävien käytännön taitoja. Yritystoiminnan perusteiden tuntemus, johtamistaidot, projektinhallintataidot, analyttiset systemaattisen ajattelun taidot sekä esiintymiskyky olivat tärkeämpiä proviisorien kuin farmaseuttien mielestä. Farmaseutit puolestaan arvioivat oman alan tehtävien käytännön taidot työssään hieman tärkeämmiksi kuin proviisorit.

Kuvio 9 on jaettu nelikenttään, joka muodostetaan akselistolle väitteiden summamuuttujien keskiarvojen perusteella. Nelikentän osiot, joihin tiedot ja taidot

⁴ Kysymyksessä olevat tiedot ja taidot on alun perin määritelty laadullisessa tutkimuksessa, jossa arvioitiin ja vertailtiin kuudessa EU-maassa yliopistosta valmistuvien osaamisalueita ja vastaavasti pienten ja keskusurten yritysten odotuksia akateemisten osaamisesta (Manninen & Hobrough 2000; katso myös Niska, Manninen ja Rentola-Hemmi 1998).

sijoitetaan, muotoutuvat helposti itse aineistosta⁵. Nelikenttää tulkittaessa on otettava huomioon, että tässä tarkastellaan vain sitä, kehittikö yliopisto-opiskelu jotain tietoa tai taitoa keskimääräistä paremmin tai heikommin ja mikä on sen merkitys työssä. Tässä ei siis saada absoluuttista selvyyttä siihen, kehittikö yliopisto-opiskelu jotain tietoa tai taitoa sopivasti, liikaa vai liian vähän suhteessa työelämätarpeeseen.

Farmasian koulutusosalta valmistuneiden vastausten perusteella työssä tärkeitä tietoja ja taitoja, joita myös yliopisto-opiskelu kehittää (ryhmä 1), ovat äidinkielen viestintätaidot, oman alan tehtävien käytännön taidot, ongelmanratkaisukyky, oppimiskyky, ryhmätyötaidot ym. sosiaaliset taidot, kyky itsenäiseen työskentelyyn, tiedonhankintataidot ja oman alan teoreettinen osaaminen. Edelleen työssä tärkeitä valmiuksia ovat tietotekniikan hallinta sekä joustavuus ja sopeutumiskyky. Näiden valmiuksien kehittyminen on kuitenkin ollut vastaajien mielestä keskimääräistä heikompaa.

Yliopisto-opiskelu kehitti hyvin analyttisiä systemaattisen ajattelun taitoja, mutta niiden merkitys työssä on vastaajien mielestä keskimääräistä vähäisempi. Viimeiseen ryhmään sijoittuivat johtamistaidot, yritystoiminnan perusteiden tuntemus, esiintymiskyky, viestintätaidot vierailla kielillä, luovan ajattelun taidot ja projektinhallintataidot. Tiedot ja taidot ovat kussakin ryhmässä suuruusjärjestyksessä sen suhteen, miten suuri ero merkityksen ja kehittymisen välillä on kunkin tiedon tai taidon kohdalla.

Suurin ero (1,5) keskiarvojen ”merkitys työssä” ja ”yliopisto-opiskelu kehitti” välillä on tietotekniikan hallinnan, äidinkielen viestintätaitojen ja johtamistaitojen kohdalla. Seuraavaksi suurin ero (1,4) löytyy joustavuuden ja sopeutumiskyvyn osalta.

Farmasian koulutusosalta valmistuneiden vastausten perusteella näyttää siltä, että tietotekniikan hallinta olisi tärkein koulutuksen kehittämiskohde. Myös äidinkielen viestintätaidot ja johtamistaidot kehittyivät jonkin verran puutteellisesti työelämän vaatimuksiin verrattuna.

⁵ Ryhmä 1 (nelikentässä oikealla ylhäällä): merkitys työssä on keskimääräistä suurempi ja myös yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä enemmän, koulutus vastaa tarpeeseen

Ryhmä 2 (oikealla alhaalla): merkitys työssä on keskimääräistä suurempi, mutta yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä vähemmän, koulutuksessa pitäisi panostaa näihin enemmän

Ryhmä 3 (vasemalla ylhäällä): merkitys työssä on keskimääräistä pienempi, mutta yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä enemmän, koulutuksessa painotetaan ehkä liikaa

Ryhmä 4 (vasemalla alhaalla): merkitys työssä on keskimääräistä pienempi ja myös yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä vähemmän, koulutuksessa pitäisi ehkä huomioida paremmin

4.2.5 ERITYISPIIRTEITÄ

Farmasian koulutusosalta valmistuneita aineistossa on 166 henkilöä, jotka olivat suorittaneet tutkintonsa Helsingin tai Kuopion yliopistossa tai Åbo Akademiassa. Vastaajista 118 oli suorittanut alemman ja 48 ylemmän korkeakoulututkinnon. Naisten osuus oli 89 % vastanneista.

Tutkinnon suorittamisen jälkeen farmasian koulutusosalta valmistuneet ovat olleet koko aineistosta laskettuun keskiarvoon nähden kuukauden kauemmin koulutustasoaan vastaavassa työssä. Proviisoreilla koulutustasoa vastaava työssäoloaika oli pitempi kuin farmaseuteilla. Työttömänä on ollut vain 10 % tutkittavista, eikä kukaan vastanneista ollut kyselyhetkellä työttömänä. Työttömyyttä kohdanneiden mukaan alueellinen työmarkkinatilanne oli merkittävin työllistymistä vaikeuttanut tekijä.

Kyselyhetkellä syksyllä 2005 kaksi kolmesta farmasian koulutusosalta valmistuneesta oli työssä. Työllisyystilanne on hyvä työssä olevien alhaisesta osuudesta huolimatta. Useampi kuin kolme neljästä kyselyhetkellä työssä olleesta oli vakituisessa kokopäivätyössä. Määräaikaisessa työssä oli vain joka kymmenes vastaaja, mutta osa-aikaisesti työskennelleiden osuus oli farmasian alalta valmistuneiden keskuudessa verraten suuri (13 %). Osa-aikatyö oli melko yleistä varsinkin farmaseutin tutkinnon suorittaneilla.

Noin yhdeksän kymmenestä farmasian koulutusosalta valmistuneesta oli sijoittunut yksityiselle sektorille, pääasiassa apteekkien ja lääkeyhtiöiden palvelukseen. Kyselyhetken työtehtävät olivat luonteeltaan tavallisimmin asiakas- tai potilastyötä sekä johto- ja esimiestehtäviä. Proviisorin tutkinnon suorittaneet työskentelivät farmaseutteja useammin johto- ja esimiestehtävissä.

Farmasian koulutusosalta valmistuneista 88 % ilmoitti, että ylempi tai alempi korkeakoulututkinto oli ollut edellytyksenä kyselyhetken työhön, ja 71 % vastanneista arvioi, että työn ja koulutuksen vaatimustasot vastasivat toisiaan kokonaan. Farmaseuttien ja proviisoreiden välillä ei ollut eroa työn ja koulutuksen vastaavuudessa. Tehdyn laatuluokittelun perusteella yksikään koulutusalan vastaajista ei ollut koulutustaan vastaamattomassa työssä.

Farmasian koulutusosalta valmistuneet eivät juurikaan olleet huolissaan työsuhteen jatkuvuudesta, ja muihin koulutusaloihin verrattuna he pystyivät parhaiten pitämään tasapainossa työn ja muut elämänaalueet. Koulutusosalta valmistuneet kokivat myös keskimääräistä harvemmin, että työtä olisi liikaa tai työ olisi henkisesti liian kuormittavaa. Toisaalta, kun kaikki koulutusalat on huomioitu, farmasian koulutusosalta valmistuneet pitävät työtehtäviään vähiten monipuolisina.

Proviisorin tutkinnon suorittaneiden mediaanipalkka tutkimushetkellä oli 3 250 euroa, mikä on noin 500 euroa korkeampi kuin koko aineistosta laskettu bruttopalkkojen mediaani. Farmaseuttien mediaanipalkka oli 2 377 euroa.

Tärkeimpiä työssä tarvittavia valmiuksia vastaajien mielestä olivat tiedonhankintataidot, ongelmanratkaisukyky sekä oman alan tehtävien käytännön taidot. Yliopisto-opiskelu kehitti parhaiten oman alan teoreettista osaamista, tiedonhankintataitoja ja kykyä itsenäiseen työskentelyyn. Keskeisimpänä koulutuksen kehittämiskohteena vastauksista nousi tietotekniikan hallinta. Myös äidinkielen viestintätaitojen ja johtamistaitojen kehittyminen oli jonkin verran puutteellista työelämän vaatimuksiin verrattuna.

4.3 HAMMASLÄÄKETIETEELLINEN KOULUTUSALA

Hammaslääketieteen koulutusosalta valmistuneita aineistossa on 33 henkilöä. Koulutusalan edustajat jakautuvat yliopistoittain siten, että Helsingistä valmistuneita vastaajia on reilu kolmasosa (36 %) ja loput vastaajat (64 %) ovat valmistuneet Oulusta.

Kaikista ylemmän korkeakoulututkinnon vuonna 2000 hammaslääketieteelliseltä koulutusosalta suorittaneista 54 % on vastannut kyselyyn. Valmistuneisiin verrattuna aineistossa ovat yliedustettuina Oulun yliopistosta valmistuneet (poikkeama valmistuneiden osuudesta +9,5 prosenttiyksikköä) ja aliedustettuina Helsingin yliopistosta valmistuneet (poikkeama -9,5 prosenttiyksikköä). Miehiä koulutusalan vastaajista on vajaa viidennes (18 %). Osuus on peräti kaksitoista prosenttiyksikköä alhaisempi kuin koulutusosalta vuonna 2000 valmistuneiden miesten osuus. (KOTA-tietokanta.)

Hammaslääketieteelliseltä koulutusosalta valmistuneiden miesten vastausprosentti jää siis kolmasosaan, lähes kaksi kolmesta naisesta vastasi kyselyyn. Yhtenä tekijänä miesten alhaiseen vastausaktiivisuuteen saattaa olla alan erinomainen työllisyystilanne ja tyytyväisyys koulutukseen, jolloin tämänkaltaiset kyselyt nähdään tarpeettomina. Näin alhainen vastausaktiivisuus luonnollisesti heikentää vastaus-ten luotettavuutta käytettäessä sukupuolta taustamuuttujana. Kokonaisuudessaan vastaukset antavat kyllä kuvan koulutusosalta valmistuneiden työllistymisestä ja työmarkkinoista.

Valmistumishetkellä vastaajien iän mediaani oli 26 vuotta ja yleisin ikä 25 vuotta. Oulun yliopistosta valmistuneet vastaajien tutkintojen laajuus ei ole tiedossa. Helsingin yliopistosta valmistuneiden vastaajien tutkinnon laajuus on 200 opintoviikkoa.

4.3.1 TYÖURAN ENSIMMÄISET VIISI VUOTTA

KOULUTUKSEEN OSALLISTUMINEN

Lähes kaikki vastaajat (97 %)¹ ovat osallistuneet valmistumisen jälkeen työhön tai ammattiin liittyvään täydennys- tai erikoistumiskoulutukseen. Tärkeimpänä nousee esiin työnantajan järjestämä tai kustantama koulutus, johon on osallistunut valtaosa (88 %) vastaajista. Vain yksi vastaaja ilmoitti suorittaneensa tieteellisiä jatko-opintoja. Osuus on koko aineiston alhaisin. Täydennys- tai erikoistumiskoulutusta ei ole mielekäästä vertailla esimerkiksi työnantajasektoreittain tai työsuhteen pysyvyyden kanssa, sillä kyselylomakkeessa ei kysytty, missä vaiheessa työuraa koulutukseen on osallistuttu.

¹ Vastaaja on voinut tässä kysymyksessä valita useita vaihtoehtoja.

TYÖSSÄOLOAIKA JA TYÖTTÖMYYSKOKEMUKSET

Hammaslääketieteilijät ovat olleet työssä valmistumisensa jälkeen keskimäärin 4 v 8 kk (mediaani on tasan viisi vuotta). Aika on kaksi kuukautta pidempi kuin koko aineistosta laskettu keskimääräinen työssäoloaika vuonna 2000 suoritettua tutkinnon jälkeen. Koko tuon ajan hammaslääketieteilijät ovat olleet koulutustasoaan vastaavassa työssä. Koulutustasoa vastaavan työssäoloajan kesto on toiseksi korkein, kun kaikki koulutusalat on huomioitu. Vain teknillistieteelliseltä koulutus-alalta valmistuneet ovat olleet valmistumisen jälkeen pidempään koulutustasoaan vastaavassa työssä.

TAULUKKO 24. TYÖURAN ENSIMMÄISET VIISI VUOTTA

	Työssä*	Työsuhteita**	Työttömänä***
Miehet (N = 6)	5 v 1 kk	3,2	0 %
Naiset (N = 27)	4 v 7 kk	3,0	4 %

* = koulutustasoa vastaavassa työssä

** = keskiarvo

*** = niiden osuus, joilla on ollut vähintään yksi työttömyysjakso valmistumisen jälkeen

Työttömänä valmistumisensa jälkeen on ollut vain yksi vastaaja (3 % hammaslääketieteilijöistä). Kyseinen vastaaja on ollut vain kuukauden työttömänä. Suhteellinen osuus on koko aineiston toiseksi alhaisin. Vain lääketieteelliseltä koulutus-alalta valmistuneiden osuus on alhaisempi (2 %). Hammaslääkäreiden työllisyystilanne näyttää siis olevan hyvä.

Vastaajista lähes 60 % on ollut perhevapaalla valmistumisensa jälkeen. Osuus on koko aineiston korkein. Miehistä perhevapaalla on ollut kolmasosa, naisista kaksi kolmesta. Perhevapaalla olleiden naisten osuus on selvästi koko aineiston korkein. Miehet ovat olleet perhevapaalla keskimäärin puolitoista kuukautta, ja naisten perhevapaan keston keskiarvo on 1 v 5 kk. Naisten perhevapaan keston keskiarvo on neljänneksi alhaisin, kun kaikki koulutusalat on huomioitu.

TYÖNANTAJIEN JA TYÖSUHTEIDEN MÄÄRÄ

Hammaslääketieteilijät ovat olleet keskimäärin kolmen työnantajan palveluksessa valmistumisensa jälkeen. Tämä on kolmanneksi korkein määrä, kun kaikki koulutusalat on huomioitu. Vastaajista kuusi prosenttia on ilmoittanut olleensa yli viiden työnantajan palveluksessa. Työsuhteita on ollut keskimäärin yli neljä (4,6), kun koko aineistosta laskettu vastaava keskiarvo on tasan neljä. Tämä keskiarvo on puolestaan neljänneksi korkein, kun kaikki koulutusalat on huomioitu. Kahdella vastaajalla on ollut yli kymmenen erillistä työ- tai virkasuhdetta valmistumisensa jälkeen.

Sukupuolten välillä ei ole tilastollisesti merkitsevää eroa verrattaessa työuran ensimmäisten viiden vuoden aikana olleita työnantajien tai työsuhteiden määriä.

Myöskään työnantajasektorien² välillä työsuhteiden määrässä ei löydy tilastollisesti merkitsevää eroa.

ENSIMMÄINEN TYÖNANTAJA JA TYÖPAIKAN SIJAINTI

Hammaslääketieteilijöistä useampi kuin kolme neljästä ilmoitti ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työnantajan olleen kunnan tai kuntayhtymän. Puolet miehistä oli työllistynyt yksityiselle sektorille valmistumisensa jälkeen, naisista vain joka seitsemäs. Vastaajien alhaisen lukumäärän takia ero ei kuitenkaan yllä tilastolliseen merkitsevyyteen. Kukaan vastaajista ei ilmoittanut siirtyneensä yrittäjäksi heti valmistumisensa jälkeen. Lähes puolet hammaslääkäreistä on kuitenkin toiminut yrittäjänä valmistumisensa jälkeen. Osuus on toiseksi korkein eläinlääketieteilijöiden jälkeen. Yrittäjyyssajan keston keskiarvo on lähes kolme vuotta.

TAULUKKO 25. ENSIMMÄISEN VALMISTUMISEN JÄLKEISEN TYÖPAIKAN PÄÄTYÖNANTAJA

%	Miehet	Naiset	Yht.
Kunta, kuntayhtymä	50	81	76
Yksityinen yritys	50	15	21
Valtio, valtion liikelaitos	0	4	3
Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	0	0	0
Oma yritys, vastaanotto tms.	0	0	0
Muu työnantaja	0	0	0
Yht.	100	100	100
N	6	27	33

Valmistumisen jälkeisen työpaikan sijainnin osalta hammaslääketieteilijöiden sijoittuminen ympäri Suomen on yksi tasaisimmista. Maakunnittain katsottaessa eniten vastaajia on työllistynyt Etelä-Pohjanmaalle, Pirkanmaalle ja Pohjois-Pohjanmaalle, viisi vastaajaa kuhunkin maakuntaan. Uudellemaalle on työllistynyt neljä hammaslääketieteilijää eli joka kahdeksas vastaaja.

4.3.2 KYSELYHETKEN TYÖLLISYYSTILANNE

Hammaslääketieteelliseltä koulutusosalta vuonna 2000 valmistuneista oli kyselyhetkellä syksyllä 2005 töissä 73 %. Työvoiman ulkopuolella oli loput 27 % vastaajista, heistä kaikki perhevapaalla. Perhevapaalla olevien osuus on koko aineiston korkein. Yksi vastaaja oli merkinnyt kohdan ”Muu tilanne”. Hän ilmoitti toimivansa sekä vakituissa kokopäivätyössä että yrittäjänä. Myös yrittäjänä toimivien osuus on selvästi korkein verrattaessa muihin koulutusaloihin. Yksikään vastaaja ei ollut kyselyhetkellä työttömänä tai opiskelemassa. Hammaslääketieteilijöiden

² Oletuksena tarkastelussa on se, ettei vastaaja ole vaihtanut työnantajasektoria työuran ensimmäisten viiden vuoden aikana, vaan sama ensimmäinen valmistumisen jälkeinen ja kyselyhetken päätyönantaja määrittävät koko työuran alun. Tämä ei tietenkään poista sitä mahdollisuutta, että vastaaja olisi tehnyt sektorisiirtymiä työuransa ensimmäisten viiden vuoden aikana.

työllisyystilanne on hyvä, vaikka kyselyhetkellä työssä olevien osuus on toiseksi alhaisin, kun kaikki koulutusalat on huomioitu.

TAULUKKO 26. TYÖMARKKINATILANNE SYKSYLLÄ 2005

%	Miehet	Naiset	Yht.
Vakituisen kokopäivätyö	67	44	48
Määräaikainen kokopäivätyö	0	7	6
Osa-aikatyö	0	4	3
Itsenäinen yrittäjä/ammattinharjoittaja/freelancer	17	11	12
Työllistetty/työharjoittelu	0	0	0
Työtön työnhakija	0	0	0
Työvoimakoulutus tai vastaava	0	0	0
Päätoiminen opiskelu (tutkintoon tai arvosanaan johtava)	0	0	0
Perhevapaa (äitiys-/isyys-/vanhempain-/hoitovapaa)	0	33	27
Muu tilanne	17	0	3
Yht.	100	100	100
N	6	27	33

TYÖNANTAJA

Hammaslääketieteilijöiden päätyönantajat ovat yksityinen sektori sekä kunnat. Kyselyhetken päätyönantajajakauma ei ole merkittävästi muuttunut verrattaessa sitä ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työpaikan vastaavaan jakaumaan. Ainoa muutos työuran alkuun on se, että kokemuksen karttuessa moni on perustanut oman yrityksen tai vastaanoton. Yrittäjänä toimivien hammaslääketieteilijöiden osuus onkin kyselyhetkellä selvästi suurin muihin koulutusaloihin verrattuna.

TAULUKKO 27. PÄÄTYÖNANTAJA SYKSYLLÄ 2005 (VAIN TYÖLLISET)

%	Miehet	Naiset	Yht.
Kunta, kuntayhtymä	60	72	70
Yksityinen yritys	20	17	17
Oma yritys, vastaanotto tms.	20	11	13
Valtio, valtion liikelaitos	0	0	0
Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	0	0	0
Muu työnantaja	0	0	0
Yht.	100	100	100
N	5	18	23

Työssä olevista vastaajista 70 % on ilmoittanut saman työnantajasektorin sekä ensimmäisen että kyselyhetken työnantajan osalta. Osuus on kuusi prosenttiyksikköä alhaisempi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus. Hammaslääketieteilijät eivät siis ole tehneet erityisen runsaasti sektorisiirtymiä työuran ensimmäisen viiden vuoden aikana. Osittain tähän vaikuttaa se, että työnantajasektori on polarisoitunut.

TYÖN LUONNE

Kaikki hammaslääketieteilijät ilmoittivat päätyökseen asiakastyön/potilastyön. Koulutus on siis hyvin voimakkaasti professionaalinen. Esimerkkejä ammattinimikkeistä on ilmoitettu liitteessä 2.

TAULUKKO 28. TYÖN LUONNE SYKSYLLÄ 2005 (VAIN TYÖLLISET)

%	Miehet	Naiset	Yht.
Asiakastyö/potilastyö	100	100	100
Tutkimus	0	0	0
Opetus tai koulutus	0	0	0
Johto- ja esimiestehtävät	0	0	0
Konsultointi	0	0	0
Markkinointi ja myynti	0	0	0
Hallinto-, suunnittelu- tai kehitystehtävät	0	0	0
Viestintä- ja mediatyö	0	0	0
Toimisto- ja esikuntatehtävät	0	0	0
Taiteellinen työ	0	0	0
Muu työ	0	0	0
Yht.	100	100	100
N	5	18	23

TIEDONSAANTIKANAVAT KYSELYHETKEN TYÖPAIKASTA

Hammaslääketieteilijöiden yleisimmät työpaikan tiedonsaantikanavat ovat suora yhteydenotto työnantajaan sekä lehti-ilmoitukset. Kummankin kyseisen kanavan kautta reilu neljäsosa (27 %) vastaajista ilmoitti saaneensa tiedon nykyisestä työstään. Seuraavaksi yleisimpänä tiedonsaantikanavana on suhdeverkosto (18 %).

TYÖPAIKAN SIJAINTI

Kuten jo ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työpaikan osalta kävi ilmi, hammaslääketieteilijöiden työpaikat ovat jakautuneet ympäri Suomea. Kyselyhetkellä työssä olevista vastaajista hieman yli neljäsosa (27 %) työskenteli Uudellamaalla. Osuus on noin kaksinkertainen verrattuna ensimmäiseen valmistumisen jälkeiseen työpaikkaan. Hammaslääketieteilijöistä 60 % ilmoitti ensimmäisen valmistumisen jälkeisen ja kyselyhetken työpaikkojen sijainniksi saman maakunnan. Osuus on huomattavasti (15 prosenttiyksikköä) alhaisempi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus. Yhtenä selityksenä työpaikan sijainnin muuttumiselle on todennäköisesti heti valmistumisen jälkeen julkisen terveyspalvelujärjestelmän koulutusviroissa tehtävä ammatillinen jatkokoulutus.

Aineisto mahdollistaa pendelöinnin sekä muuttoliikkeen tarkemman tarkastelun. Kyselyhetkellä vastaajista asui Uudellamaalla reilu neljäsosa (28 %), Pirkanmaalla reilu viidesosa (22 %) sekä Pohjois-Pohjanmaalla vajaa viidesosa (19 %) vastaajista. Kun ristiintaulukoidaan kyselyhetken asuinpaikka ja työpaikan sijainti, nähdään, että noin joka kymmenes vastaaja asuu eri maakunnan alueella kuin missä hänen työpaikkansa sijaitsee. Osuus on kolmanneksi pienin, kun kaikki koulutusalat on huomioitu.

4.3.3 KYSELYHETKEN TYÖN LAATU

VAKITUINEN VS. MÄÄRÄAIKAINEN TYÖ

Työssä olevista vastaajista³ 84 % on vakituksessa kokopäivätyössä, noin joka kymmenes määräaikaisessa työssä ja yksi vastaaja toimi osa-aikaisessa työssä. Vakituksessa työsuhteessa olevien osuus on koko aineiston korkein. Kaikki määrä- tai osa-aikaisessa työssä olevat vastaajat ovat naisia. Määräaikaisessa työsuhteessa olevasta kahdesta vastaajasta toinen hoitaa sijaisuutta tai toinen toimii erikoistumisvirassa. Erikoistumisvirat ovat aina määräaikaisia.

TAULUKKO 29. TYÖSUHTEEN LUONNE PÄÄTYÖNANTAJAN MUKAAN SYKSYLLÄ 2005
(VAIN TYÖLLISET)

%	Yksityinen yritys	Kunta, kun- tayhtymä	Valtio, valtion liikelaitos	Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	Yht.
Vakituinen kokopäivätyö	67	88	-	-	84
Määräaikainen kokopäivätyö	33	6	-	-	11
Osa-aikatyö	0	6	-	-	5
Yht.	100	100			100
N	3	16	0	0	19

TYÖN JA KOULUTUKSEN VASTAAVUUS

Hammaslääketiede on hyvä esimerkki ammattisuuntautuneesta koulutusalaista, jolla on selkeät pätevyysvaatimukset työtehtävien hoitamiseen. Kaikki vastaajat kertoivat olevansa työssä, jossa edellytettiin korkeakoulututkintoa. Lisäksi yhtä vastaajaa lukuun ottamatta kaikki toimivat työtehtävissä, jotka vastaavat vaatimustasoltaan kokonaan yliopistollista koulutusta. Osuus on toiseksi korkein lääketieteilijöiden jälkeen. Osittain koulutusta vastaavassa työssä toimiva vastaaja on ilmoittanut ammatinimikkeekseen vastaava hammaslääkäri. Vastaajilta tiedusteltiin myös vastaako nykyinen työ koulutusala. Kaikki vastaajat ilmoittivat työn vastaavan koulutusalaan kokonaan.

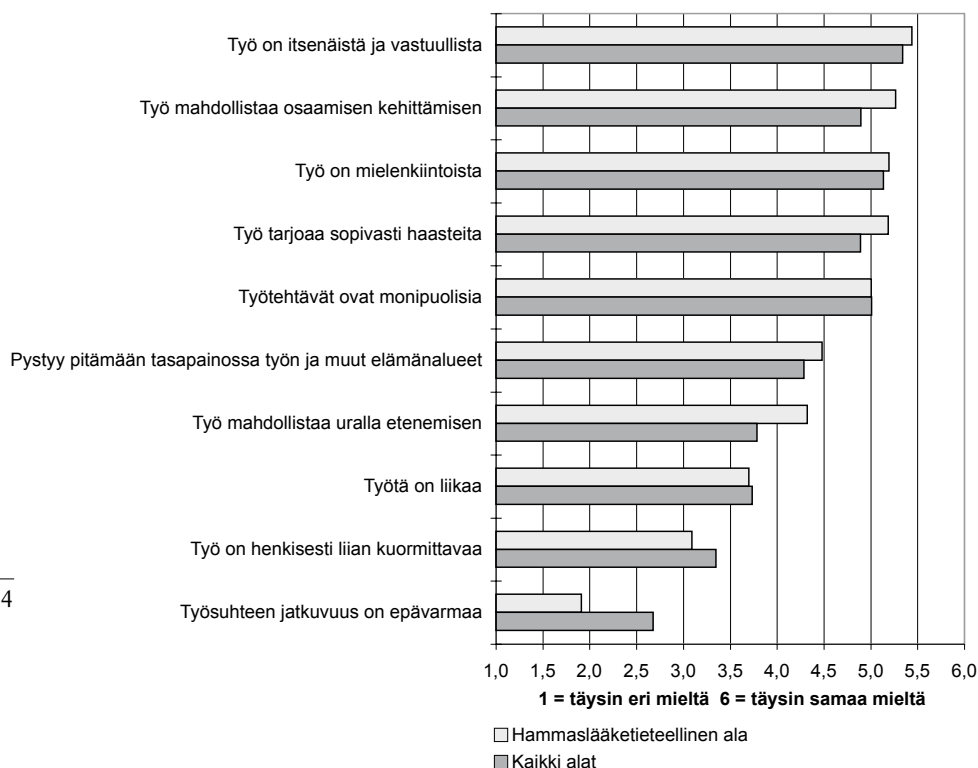
³ Tässä on tarkasteltu palkansaajien työsuhdetta neljän päätyönantajan mukaan.

TYÖPAIKKOJEN LAATULUOKITTELU

Työpaikkojen laadun arviointia voidaan syventää Englannissa sovellettua laatuluokitusta käyttäen (Elias et al. 1999)⁴. Kuten edellä jo kävi ilmi, hammaslääketieteilijöiden sijoittuminen työmarkkinoille ja tehtäväkuvat ovat hyvin selkeitä. Niinpä oman alan akateemisiin ammatteihin (ryhmä A) ovat tämän jaottelun perusteella sijoittuneet kaikki vastaajat. Jaottelu ei siis tuo mitään uutta tarkasteluihin eri taustamuuttujien suhteen näin voimakkaasti tiettyyn ammattiin suuntautuneella alalla.

TYTYTYVÄISYYS TYÖHÖN

Tyytyväisyyttä kyselyhetken työhön kartoitettiin kymmenellä työtä koskevalla väitteellä. Kaksi kolmesta hammaslääketieteilijästä oli täysin samaa mieltä väitteestä ”Työ on itsenäistä ja vastuullista”. Lähes 60 % vastaajista oli täysin samaa mieltä väitteistä ”Työ on mielenkiintoista” ja ”Työ mahdollistaa osaamisen kehittämisen”. Väitteen ”Työsuhteen jatkuvuus on epävarmaa” kohdalla hammaslääkäreiden tilanne näyttää kaikkein parhaimmalta verrattaessa muihin koulutusaloihin.

Kuvio 10. Mielenpiteitä kyselyhetken työstä (keskiarvo, vain työlliset)

⁴ Laatuluokituksessa ristiintaulukoidaan muuttujat ”Onko ylempi korkeakoulututkinto edellytyksenä nykyiseen työhösi?” ja ”Vastaako nykyinen työtehtäväsi yliopistollista koulutusalaasi?”. Jälkimmäisen muuttujan kohdalla vaihtoehdot kokonaan ja osittain on yhdistetty.

Kaksi kolmesta vastaajasta oli kyseisestä väitteestä täysin eri mieltä. Verrattaessa koko aineistoon hammaslääketieteilijät arvioivat työtehtäviään muita useammin positiiviseen sävyyn kaikkien väitteiden osalta.

PALKKA

Vastaajilta tiedusteltiin heidän kyselyhetken bruttopalkkaansa, jossa on huomioitu säännölliset lisät. Palkkaa koskevissa tiedoissa ovat mukana vain kokopäivätyössä (yrittäjät mukaan lukien) olevien vastaukset, jotta tiedot olisivat mahdollisimman vertailukelpoiset. Hammaslääketieteilijöiden bruttopalkkojen mediaani on 4 000 euroa kuukaudessa. Tämä on lähes 1 270 euroa korkeampi kuin koko aineistosta laskettu bruttopalkkojen mediaani ja samalla korkein, kun kaikki koulutusalat on huomioitu.

Miesvastaajien vähäisen määrän takia sukupuolten välinen palkkavertailu ei ole mielekästä. Tilanne on sama työnantajasektoreiden välisen palkkavertailun osalta.

TAULUKKO 30. BRUTTOPALKKA SYKSYLLÄ 2005 SÄÄNNÖLLISET LISÄT MUKAAN LUKIEN (VAIN KOKOPÄIVÄTYÖSSÄ OLEVAT, PALKKA EUROINA MEDIAANIN MUKAISESSA JÄRJESTYKSESSÄ)⁵

	Alakvartiili	Mediaani	Yläkvartiili	Keskiarvo	Lkm
Yht	..	4000	..	4509	22
Naiset	..	4000	..	4171	17
Kunta, kuntayhtymä	..	4000	..	4113	15
Asiakastyö/potilastyö	..	4000	..	4509	22

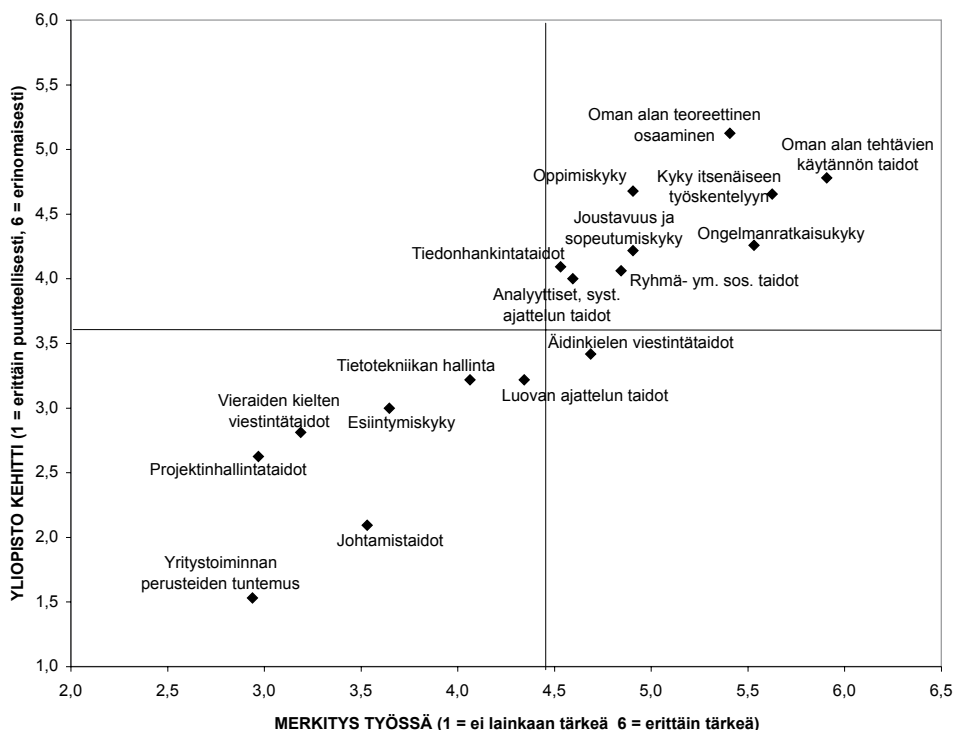
Hammaslääketieteilijät ovat myös tyytyväisiä palkkaansa. Peräti lähes 90 % vastaajista arvioi, että palkka on sopusoinnussa työtehtävien kanssa. Tämä osuus on selvästi koko aineiston korkein. Miehet vaikuttaisivat olevan tyytymättömämpiä palkkaansa kuin naiset. Tähän tulokseen kannattaa kuitenkin suhtautua varauksella vastausten vähäisen määrän takia. Kaikki palkkansa suhteessa työtehtäviin liian pieneksi arvioineet vastaajat ovat työssä kuntasektorilla.

Tyytymättömyys hieman kasvaa, kun palkkaa verrataan hankittuun akateemiseen koulutukseen. Lähes 80 % vastaajista arvioi palkkansa olevan sopusoinnussa akateemisen koulutuksen kanssa. Tämäkin osuus on selvästi korkein muihin koulutusaloihin verrattuna.

⁵ Alaryhmissä, joissa tapausten lukumäärä on alle 50, ilmoitetaan vain keskiarvo ja mediaani. Taulukossa ei ole mukana alaryhmiä, joissa tapausten lukumäärä on alle kuusi.

4.3.4 TYÖN VAATIMUKSET JA KOULUTUKSEN ANTAMAT VALMIUDET

Lomakkeessa (ks. liite 1) kysyttiin erilaisten tietojen ja taitojen⁶ merkitystä nykyisessä työssä ja sitä, miten yliopisto-opiskelu kyseisiä tietoja ja taitoja kehitti. Saatujen vastausten pohjalta voidaan arvioida koulutuksen työelämärelevanssia. Kuviossa 11 on esitetty nämä ulottuvuudet. Mitä enemmän oikealla piste kuviossa on, sitä suurempi kyseisen tiedon tai taidon merkitys on nykyisessä työssä, ja vastaavasti mitä ylempänä piste on, sitä enemmän yliopisto-opiskelu kehitti kyseistä tietoa tai taitoa.

Kuvio 11. Työn vaatimusten ja opiskelun antamien valmiuksien kohtaaminen

Oman alan käytännön taitojen hallinta on vastaajien mielestä työssä tärkeintä. Hyvin keskeisiä tietoja ja taitoja ovat tärkeysjärjestyksessä myös kyky itsenäiseen työskentelyyn, ongelmanratkaisukyky ja oman alan teoreettinen osaaminen. Miehet ja naiset ovat pitäneet työssään merkityksellisinä hieman eri asioita. Tilastollinen ero löytyy kahden osion kohdalta. Naiset arvioivat tietotekniikan hallinnan merkityksellisemmäksi työssään kuin miehet. Miehet puolestaan arvioivat yritystoiminnan perusteiden tuntemuksen merkityksellisemmäksi työssään kuin naiset.

⁶ Kysymyksessä olevat tiedot ja taidot on alun perin määritelty laadullisessa tutkimuksessa, jossa arvioitiin ja vertailtiin kuudessa EU-maassa yliopistosta valmistuvien osaamisalueita ja vastaavasti pienten ja keskusurten yritysten odotuksia akateemisten osaamisesta (Manninen & Hobrough 2000; katso myös Niska, Manninen ja Rentola-Hemmi 1998).

Tämä on hieman yllättävää, sillä sukupuolten välillä ei ollut eroa esimerkiksi yrittäjänä olemisen osalta. Tähänkin tulokseen kannattaa kuitenkin suhtautua tietyllä varauksella vastausten vähäisen määrän takia.

Kuvio 11 on jaettu nelikenttään, joka muodostetaan akselistolle väitteiden summamuuttujien keskiarvojen perusteella. Nelikentän osiot, joihin tiedot ja taidot sijoitetaan, muotoutuvat helposti itse aineistosta⁷. Pitää luonnollisesti huomioida, että tässä tarkastellaan vain sitä, kehittäkö yliopisto-opiskelu jotain tietoa tai taitoa keskimääristä paremmin tai heikommin ja mikä on sen merkitys työssä. Tässä ei siis saada absoluuttista selvyyttä siihen, kehittäkö yliopisto-opiskelu jotain tietoa tai taitoa sopivasti, liikaa vai liian vähän suhteessa työelämätarpeeseen.

Hammaslääketieteen koulutusosalta valmistuneiden vastausten perusteella työssä tärkeitä tietoja ja taitoja, joita myös yliopisto-opiskelu kehittää, ovat ongelmanratkaisukyky, oman alan tehtävien käytännön taidot, kyky itsenäiseen työskentelyyn, ryhmätyötaidot ym. sosiaaliset taidot, joustavuus ja sopeutumiskyky, analyttiset systemaattisen ajattelun taidot, tiedonhankintataidot, oman alan teoreettinen osaaminen ja oppimiskyky. Ainoana taitona, jonka merkitys työssä on keskimääristä suurempi, mutta jota yliopisto-opiskelu kehitti keskimääristä vähemmän, on viestintätaidot äidinkielellä.

Ryhmään 3 ei sijoittunut yksikään mainituista tiedoista ja taidoista. Viimeiseen ryhmään sijoituivat johtamistaidot, yritystoiminnan perusteiden tuntemus, luovan ajattelun taidot, tietotekniikan hallinta, esiintymiskyky, viestintätaidot vieraalla kielellä sekä projektinhallintataidot. Tiedot ja taidot ovat kussakin ryhmässä suuruusjärjestyksessä sen suhteen, miten suuri ero merkityksen ja kehittymisen välillä on kunkin tiedon tai taidon kohdalla.

Suurin ero (1,4) keskiarvojen ”merkitys työssä” ja ”yliopisto-opiskelu kehitti” välillä on johtamistaitojen kohdalla. Lähes yhtä suuri ero löytyy yritystoiminnan perusteiden tuntemuksen osalta. Järjestyksessä seuraavina tulevat ongelmanratkaisukyky, viestintätaidot äidinkielellä, oman alan tehtävien käytännön taidot ja luovan ajattelun taidot. Näiden tietojen ja taitojen kohdalla keskiarvojen erot ovat noin 1,3.

⁷ Ryhmä 1 (nelikentässä oikealla ylhäällä): merkitys työssä on keskimääristä suurempi ja myös yliopisto-opiskelu kehitti keskimääristä enemmän, koulutus vastaa tarpeeseen

Ryhmä 2 (oikealla alhaalla): merkitys työssä on keskimääristä suurempi, mutta yliopisto-opiskelu kehitti keskimääristä vähemmän, koulutuksessa pitäisi panostaa näihin enemmän

Ryhmä 3 (vasemalla ylhäällä): merkitys työssä on keskimääristä pienempi, mutta yliopisto-opiskelu kehitti keskimääristä enemmän, koulutuksessa painotetaan ehkä liikaa

Ryhmä 4 (vasemalla alhaalla): merkitys työssä on keskimääristä pienempi ja myös yliopisto-opiskelu kehitti keskimääristä vähemmän, koulutuksessa pitäisi ehkä huomioida paremmin

Hammaslääketieteellinen koulutus on tämän kaavion perusteella esimerkillistä. Mitään osa-aluetta ei painoteta koulutuksessa liikaa, ja ainoaksi kehittämisen kohdeeksi osoittautui viestintätaidot äidinkielellä.

4.3.5 ERITYISPIIRTEITÄ

Hammaslääketieteen koulutusala on vastaajien lukumäärän perusteella, 33 henkilöä, kolmanneksi pienin koulutusala. Vastaajat ovat valmistuneet Helsingin ja Oulun yliopistoista. Vastausprosentti on 54. Miehet ovat vastanneet huomattavasti naisia harvemmin. Vain yksi vastaaja ilmoitti suorittaneensa tieteellisiä jatko-opintoja vuonna 2000 suoritetun hammaslääketieteen lisensiaatin tutkinnon jälkeen. Tämä on suhteellisesti tarkasteltuna (3 % hammaslääketieteilijöistä) alhaisin osuus, kun kaikki koulutusalat on huomioitu.

Työuran alku näyttää vakaalta, sillä valmistumisensa jälkeen hammaslääketieteilijät ovat olleet toiseksi kauimmin koulutustasoa vastaavassa työssä diplomi-insinöörin jälkeen. Työnantajia ja työsuhteita hammaslääketieteilijöillä on ollut hieman keskimääräistä enemmän, mutta selvästi vähemmän kuin esimerkiksi eläinlääketieteilijöillä ja lääketieteilijöillä.

Hammaslääketieteilijöiden työllisyystilanne on erittäin hyvä. Kyselyhetkellä syksyllä 2005 vastaajista työssä oli 73 % ja loput perhevapailla. Työuran ensimmäisen viiden vuoden aikana vain yksi vastaaja on ollut työttömänä. Hyvään työllisyystilanteeseen viittaa osittain myös se, että hammaslääketieteilijät ovat olleet koko aineistosta eniten perhevapailla.

Hammaslääketieteilijöiden tilanne on erinomainen myös työsuhteen luonnetta tarkasteltaessa. Peräti 84 % työssä olevista vastaajista oli vakituksessa kokopäivätyössä. Osuus on korkein, kun kaikki koulutusalat on huomioitu. Myös kyselyhetkellä yrittäjänä toimivien osuus on koko aineiston korkein. Kaikkiaan lähes puolet hammaslääketieteilijöistä on toiminut yrittäjänä työuran ensimmäisten viiden vuoden aikana.

Hammaslääketieteilijät ovat työllistyneet yksityiselle sektorille ja kuntiin. Työpaikat ovat jakautuneet verrattain tasaisesti ympäri Suomea. Yleisin työpaikan tiedonsaantikanava on työnhakijan suora yhteydenotto. Kaikki vastaajat ilmoittivat päätyökseen asiakas- tai potilastyön.

Yhtä vastaajaa lukuun ottamatta kaikki hammaslääketieteilijät toimivat vaatimustaltaan yliopistollista koulutusta vastaavissa tehtävissä ja kaikki vastaajat koulutusalaan vastaavissa tehtävissä. Työtehtävät vaikuttavat olevan hyviä, sillä verrattaessa koko aineistoon hammaslääketieteilijät arvioivat työtehtäviään muita useammin positiiviseen sävyyn. Erityisesti työsuhteen jatkuvuuden osalta hammaslääketieteilijät kokevat tulevaisuuden varmana.

Syksyllä 2005 hammaslääketieteilijöiden bruttopalkkojen mediaani oli 4 000 euroa kuukaudessa. Hammaslääketieteilijät ansaitsevat parhaiten, kun kaikki koulutusalat on huomioitu. Hammaslääketieteilijät ovat myös tyytyväisiä palkkaansa. Vain noin joka kahdeksas työssä oleva vastaaja arvioi palkkansa liian pieneksi suhteessa kyselyhetken työn vaativuustasoon ja hieman yli viidesosa (22 %) vastaajista arvioi palkkansa liian pieneksi suhteessa akateemiseen koulutukseen. Molemmat osuudet ovat selvästi koko aineiston alhaisimmat.

Hammaslääkäreiden vastausten perusteella keskeisimpiä työssä tarvittavia tietoja ja taitoja ovat oman alan käytännön taitojen hallinta, kyky itsenäiseen työskentelyyn, ongelmanratkaisukyky ja oman alan teoreettinen osaaminen. Hammaslääketieteellinen koulutus on kehitetyn nelikentän perusteella esimerkillistä. Mitään osa-aluetta ei painoteta koulutuksessa liikaa ja ainoa kehittämisen kohde on viestintätaidot äidinkielellä.

4.4 HUMANISTINEN KOULUTUSALA

Aineistossa on mukana 792¹ humanistiselta koulutusosalta valmistunutta filosofian maisteria. Tämä on hieman yli puolet kaikista niistä, jotka suorittivat vuonna 2000 humanistisen koulutusalan ylemmän korkeakoulututkinnon hankkeeseen osallistuneissa yliopistoissa (N = 1 557)² (OPM, KOTA-tietokanta). Aineiston humanistit olivat valmistuneet Helsingin, Joensuun, Jyväskylän, Oulun, Tampereen ja Turun yliopistoista sekä Åbo Akademista. Lähes kolmasosa vastaajista oli valmistunut Helsingin yliopistosta.

Verrattaessa eri yliopistoista valmistuneiden ja vastanneiden osuuksia havaitaan, että Joensuun ja Tampereen yliopistoista valmistuneet ovat aineistossa hieman yliedustettuina (+1,6 ja +1,3 prosenttiyksikköä) ja Turun yliopistosta valmistuneet hieman aliedustettuina (-1,4 prosenttiyksikköä). Naiset ovat aineistossa hieman yliedustettuina: vastanneista 84 % on naisia, kun valmistuneiden naisten osuus on 79 %. (OPM, KOTA-tietokanta.)

Vastaajien iän mediaani valmistumishetkellä oli 28 vuotta. Lähes kolme neljästä (74 %) oli valmistuessaan korkeintaan 30-vuotias. Tutkinnon laajuuden mediaani oli 180 opintoviikkoa, ja vajaa neljäsosa (24 %) oli suorittanut vähintään 200 opintoviikkoa³.

4.4.1 TYÖURAN ENSIMMÄISET VIISI VUOTTA

KOULUTUKSEEN OSALLISTUMINEN

Valtaosa tutkittavista (84 %)⁴ on osallistunut työhön tai ammattiin liittyvään koulutukseen vuonna 2000 suorittamansa tutkinnon jälkeen. Tavallisimmin kyseessä on ollut työnantajan järjestämä tai kustantama koulutus, johon on osallistunut 55 % vastanneista. 12 % humanisteista on suorittanut tieteellisiä jatko-opintoja. Osuus on kolme prosenttiyksikköä pienempi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus. Täydennys- tai erikoistumiskoulutusta ei ole mielekästä vertailla esimerkiksi työnantajasektoreittain tai työsuhteen pysyvyyden kanssa, sillä kyselylomakkeessa ei kysytty, missä vaiheessa työuraa koulutukseen on osallistuttu.

¹ Kyselyyn vastasi kaikkiaan 795 humanistiselta koulutusosalta valmistunutta henkilöä, mutta tässä alaraportissa tarkasteltavasta aineistosta puuttuu kolme vastaajaa tallennusvirheen vuoksi.

² Lisäksi Vaasan yliopistossa suoritettiin 54 humanistisen koulutusalan ylemmää korkeakoulututkintoa.

³ Jyväskylän ja Oulun yliopistoista sekä Åbo Akademista valmistuneiden tutkintojen laajuudet eivät ole tiedossa.

⁴ Vastaaja on voinut tässä kysymyksessä valita useita vaihtoehtoja.

TYÖSSÄOLOAIKA JA TYÖTTÖMYYSKOKEMUKSET

Valmistumisen jälkeen humanistit ovat olleet työssä keskimäärin 4 v 4 kk (mediaani on neljä vuotta ja kymmenen kuukautta).⁵ Aika on kaksi kuukautta lyhyempi kuin koko aineistosta laskettu keskimääräinen työssäoloaika vuonna 2000 suoritettun tutkinnon jälkeen. Koulutustasoaan vastaavassa työssä he ovat olleet keskimäärin 3 v 9 kk (Md = 4 v 6 kk). Koulutustasoa vastaavan työssäoloajan keskiarvo on humanisteilla kuusi kuukautta koko aineistosta laskettua keskiarvoa lyhyempi, ja siten lyhin, kun kaikki koulutusalat on huomioitu.

TAULUKKO 31. TYÖURAN ENSIMMÄISET VIISI VUOTTA

	Työssä*	Työsuhteita**	Työttömänä***
Miehet (N = 128)	3 v 10 kk	3,9	42 %
Naiset (N = 660)	3 v 9 kk	4,0	41 %

* = koulutustasoa vastaavassa työssä

** = keskiarvo

*** = niiden osuus, joilla on ollut vähintään yksi työttömyysjakso valmistumisen jälkeen

Työttömänä valmistumisensa jälkeen on ollut 41 % humanisteista. Muihin koulutusaloihin verrattuna työttömänä olleiden osuus on humanisteilla kolmanneksi suurin taideteolliselta ja maatalous-metsätieteelliseltä koulutusosalta valmistuneiden jälkeen. Työttömyyskokemukset ovat yhtä yleisiä miehillä ja naisilla. Enimmäkseen työttömyys on kuitenkin ollut kertaluonteista ja lyhytkestoista. Työttömyyttä kohdanneista yli puolet on ollut työttömänä vain kerran, ja kahdella kolmasosalla on kertynyt korkeintaan kuusi työttömyyskuukautta. Työttömänä olleiden vastaajien joukossa oli 11 henkilöä, joilla työttömyyskaudet olivat kestäneet yhteensä yli kaksi vuotta. Työttömyysajan keskiarvo on noin seitsemän kuukautta, ja työttömyysjaksoja on ollut keskimäärin 1,7.

Vastaajat katsoivat, että työllistymistä ovat vaikeuttaneet eniten alan heikko työmarkkinatilanne, alueellinen työmarkkinatilanne ja suhdeverkostojen puute. Humanistien joukossa on paljon myös määräaikaaisissa työ- ja virkasuhteissa toimineita vastaajia (usein opettajia), joilla työttömyyskaudet ovat aiheutuneet määräaikaisten palvelussuhteiden väliin jääneistä jaksoista, kuten lukuvuosien välisistä kesälomista.

Naisista 39 % ja miehistä 24 % on ollut perhevapaalla valmistumisensa jälkeen. Naisten perhevapaat ovat kestäneet keskimäärin 1 v 8 kk. Tämä on kuukauden pidempi kuin koko aineistosta laskettu naisten perhevapaan kesto.

⁵ Turun yliopiston kyselylomake ei sisältänyt työssäoloaikaa koskevia kysymyksiä.

TYÖNANTAJIEN JA TYÖSUHTEIDEN MÄÄRÄ

Humanistiselta koulutusosalta valmistuneilla on ollut keskimäärin 2,5 työnantajaa valmistumista seuranneella viisivuotiskaudella. Yhden työnantajan palveluksessa on ollut vajaa kolmasosa vastaajista. Viidesosalla on ollut vähintään neljä työnantajaa. Työsuhteita on ollut keskimäärin neljä, mikä vastaa koko aineistosta laskettua keskiarvoa. Vajaa kolmannes vastaajista on ollut vähintään viidessä työsuhteessa. Sukupuolten välillä ei ollut tilastollisesti merkitseviä eroja työnantajien ja työsuhteiden lukumäärässä.

ENSIMMÄINEN TYÖNANTAJA JA TYÖPAIKAN SIJAINTI

Humanisteista 44 % työskenteli työuransa alussa kuntasektorilla, 29 % yrityksissä, 16 % valtion palveluksessa, 8 % järjestöissä ja 2 % yrittäjänä tai freelancerina. Sukupuolten välillä ei ollut juurikaan eroa ensimmäisen työnantajasektorin suhteen. Tutkittavista 18 % on toiminut yrittäjänä tai freelancerina valmistumisensa jälkeen (keskimäärin kolme vuotta). Yrittäjänä toimiminen oli yhtä yleistä miesten ja naisten keskuudessa.

TAULUKKO 32. ENSIMMÄISEN VALMISTUMISEN JÄLKEISEN TYÖPAIKAN PÄÄTYÖNANTAJA

%	Miehet	Naiset	Yht.
Kunta, kuntayhtymä	41	44	44
Yksityinen yritys	29	30	29
Valtio, valtion liikelaitos	16	15	16
Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	11	8	8
Oma yritys, vastaanotto tms.	2	2	2
Muu työnantaja	2	1	1
Yht.	100	100	100
N	128	650	778

Vastaajista 39 % ilmoitti, että ensimmäinen valmistumisen jälkeinen työpaikka sijaitsi Uudellamaalla. Varsinais-Suomessa työskenteli työuransa alussa 11 % ja Pirkanmaalla 10 % vastanneista.

4.4.2 KYSELYHETKEN TYÖLLISYYSTILANNE

Syksyllä 2005 työssä oli kolme neljästä humanistista. Työllisiä oli miehistä 92 % ja naisista 72 %. Naisista runsas viidennes oli työvoiman ulkopuolella perhevaipaalla tai päätoimisena opiskelijana. Humanistien työttömyysaste kyselyhetkellä oli 4 %, mikä on kaksi prosenttiyksikköä korkeampi kuin koko tutkimusjoukossa keskimäärin. Yrittäjänä toimi 5 % vastanneista. Osuus on kolmanneksi korkein, kun kaikki koulutusalat on huomioitu.

TAULUKKO 33. TYÖMARKKINATILANNE SYKSYLLÄ 2005

%	Miehet	Naiset	Yht.
Vakituinen kokopäivätyö	58	45	47
Määräaikainen kokopäivätyö	24	18	19
Osa-aikatyö	4	4	4
Yrittäjä/ammattinharjoittaja/freelancer	6	5	5
Työllistetty/työharjoittelu	0	0	0
Työtön työnhakija	3	4	4
Työvoimakoulutus tai vastaava	0	0	0
Päätoiminen opiskelu (tutkintoon tai arvosanaan johtava)	1	5	4
Perhevapaa	0	17	14
Muu tilanne	4	2	3
Yht.	100	100	100
N	129	655	784

TYÖNANTAJA

Kyselyhetkelläkin kuntasektori oli humanistien merkittävin työnantaja; 43 % vastaajista työskenteli tutkimushetkellä kuntien palveluksessa. Yksityisellä sektorilla työskenteli 32 %, valtiolla 16 % ja järjestöissä 8 % kyselyyn vastanneista työllisistä humanisteista. Sukupuolten välillä ei ollut mainittavaa eroa eri sektoreille sijoittumisessa.

TAULUKKO 34. PÄÄTYÖNANTAJA SYKSYLLÄ 2005 (VAIN TYÖLLISET)

%	Miehet	Naiset	Yht.
Kunta, kuntayhtymä	44	43	43
Yksityinen yritys	28	28	28
Valtio, valtion liikelaitos	14	17	16
Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	9	7	8
Oma yritys, vastaanotto tms.	3	4	4
Muu työnantaja	1	0	1
Yht.	100	100	100
N	118	474	592

Työnantajasektoreiden osuudet eivät ole juurikaan muuttuneet verrattaessa ensimmäistä ja kyselyhetken työnantajaa. 72 % vastaajista työskenteli samalla sektorilla molempina ajankohtina. Osuus on neljä prosenttiyksikköä alhaisempi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus. Samalla sektorilla työskentely oli yleisintä kuntiin työllistyneillä (84 %). Sen sijaan vain puolet (51 %) valtion palveluksessa työuransa aloittaneista työskenteli samalla sektorilla tutkimushetkellä.

TYÖN LUONNE

Humanistit työskentelivät yleisimmin opetus- tai koulutustehtävissä (41 %). Miehillä toiseksi yleisin työnkuva oli tutkimus, naisilla hallinto-, suunnittelu- ja kehitystehtävät. Kuntasektorilla useampi kuin kolme neljästä (79 %) toimi opetus- tai koulutustehtävissä. Valtiolla tutkimustyö (36 %) oli merkittävin humanistien tehtäväalue, ja yksityisellä sektorilla lähes kolmannes (31 %) vastaajista työskenteli viestintä- ja mediatyössä. Järjestöissä yleisimmät tehtävät olivat opetus- ja koulutus- sekä hallinto- suunnittelu- ja kehitystehtäviä. Esimerkkejä ammattinimikkeistä on ilmoitettu liitteessä 2.

TAULUKKO 35. TYÖN LUONNE SYKSYLLÄ 2005 (VAIN TYÖLLISET)

%	Miehet	Naiset	Yht.
Opetus tai koulutus	39	41	41
Hallinto-, suunnittelu- tai kehitystehtävät	11	13	13
Viestintä- ja mediatyö	9	13	12
Asiakastyö/potilastyö	6	7	7
Tutkimus	13	5	7
Muu työ	6	5	5
Johto- ja esimiestehtävät	5	5	5
Markkinointi ja myynti	3	4	4
Toimisto- ja esikuntatehtävät	6	3	4
Taiteellinen työ	1	2	2
Konsultointi	1	0	1
Yht.	100	100	100
N	117	470	587

TIEDONSAANTIKANAVAT KYSELYHETKEN TYÖPAIKASTA

Tärkeimmät kyselyhetken työpaikkaa koskevat tiedonsaantikanavat olivat olleet työnantajan henkilökohtainen ilmoitus (19 %), lehti-ilmoitus (19 %) ja Internet (18 %). Vastaajista 16 % oli saanut tiedon suhdeverkoston kautta ja 11 % oli kysynyt työmahdollisuuksia suoraan työnantajilta.

64

Yrityksiin ja järjestöihin sijoittuneet olivat saaneet tiedon työpaikasta tavallisimmin suhdeverkoston tai työnantajan henkilökohtaisen ilmoituksen kautta. Kuntasektorilla merkittävin tiedonsaantikanava oli lehti-ilmoitus ja valtion palvelukseen työllistyneillä yliopisto.

TYÖPAIKAN SIJAINTI

40 % vastaajista työskenteli kyselyhetkellä Uudellamaalla. Keskimääräistä useammin sinne olivat sijoittuneet yritysten, valtion ja järjestöjen palveluksessa toimivat. Lähes kolmella neljästä (73 %) vastaajasta ensimmäinen valmistumisen jälkeinen

työpaikka ja kyselyhetken työpaikka sijaitivat samassa maakunnassa. Osuus on aavistuksen alhaisempi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus.

Aineisto mahdollistaa pendelöinnin sekä muuttoliikkeen tarkemman tarkastelun. Kyselyhetkellä 37 % vastaajista asui Uudellamaalla, 11 % vastaajista asui Varsinais-Suomessa ja 10 % Pirkanmaalla. Muuten humanistit asuivat verrattain tasaisesti ympäri Suomea. Kun ristiintaulukoidaan kyselyhetken asuinpaikka ja työpaikan sijainti, nähdään, että hieman yli 80 % vastaajista asuu saman maakunnan alueella kuin missä hänen työpaikkansa sijaitsee. Osuus on kaksi prosenttiyksikköä pienempi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus.

4.4.3 KYSELYHETKEN TYÖN LAATU

VAKITUINEN VS. MÄÄRÄAIKAINEN TYÖ

Kyselyhetkellä työssä olleista⁶ vastaajista kaksi kolmasosaa oli vakituudessa kokopäivätyössä, neljäsosa määräaikaisessa kokopäivätyössä ja kuusi prosenttia osa-aikatyössä. Osuudet ovat lähellä koko aineistosta laskettuja osuuksia. Määräaikaisuus oli yhtä yleistä miesten ja naisten keskuudessa (28 % vs. 27 %). Sen sijaan määräaikaisten osuudet vaihtelivat huomattavasti työnantajasektorin mukaan; valtion palveluksessa työskentelevistä määräaikaisia oli 57 %, kuntasektorilla 27 %, järjestöissä 22 % ja yrityksissä 10 %.

TAULUKKO 36. TYÖSUHTEEN LUONNE PÄÄTYÖNANTAJAN MUKAAN (VAIN TYÖLLISET)

%	Yksityinen yritys	Kunta, kuntayhtymä	Valtio, valtion liikelaitos	Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	Yht.
Vakituinen kokopäivätyö	86	68	34	68	67
Määräaikainen kokopäivätyö	10	27	57	22	27
Osa-aikatyö	4	5	9	10	6
Yht.	100	100	100	100	100
N	156	253	97	41	547

Määräaikaisessa työssä kyselyhetkellä olleista 30 % ilmoitti, että tärkein peruste työsuhteen määräaikaisuuteen oli työn luonne. Viidenneksellä merkittävin peruste oli sijaisuus, ja viidennes katsoi, ettei tehtävää ole haluttu vakinaistaa. Seitsemän vastaajaa ilmoitti, ettei tiedä työnsä määräaikaisuuden perustetta.

Määräaikaisen työsuhteen keston mediaani oli yksi vuosi ja keskiarvo yksi vuosi ja neljä kuukautta. 31 prosentilla työsuhde oli solmittu alle vuodeksi, 45 prosentilla tasan vuodeksi ja 24 prosentilla yli vuodeksi. Vastaajista 70 prosentilla nykyistä

⁶ Tässä on tarkasteltu palkansaajien työsuhdetta neljän päätyönantajan mukaan.

määräaikaista työsuhdetta edelsi määräaikainen työsuhde saman työnantajan palveluksessa.

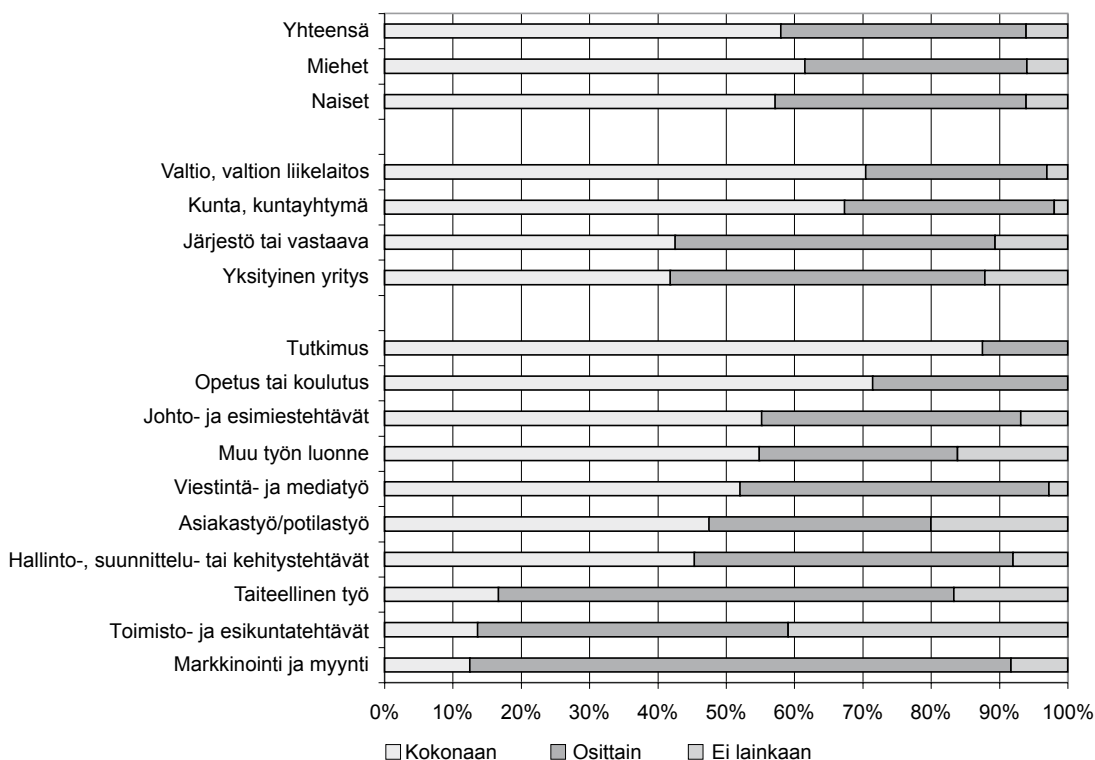
TYÖN JA KOULUTUKSEN VASTAAVUUS

Kaksi kolmasosaa (68 %) työllisistä humanisteista oli sijoittunut työhön, johon edellytetään ylempää korkeakoulututkintoa. Osuus on kuusi prosenttiyksikköä pienempi kuin kaikilla koulutusaloilla keskimäärin. Humanistisen koulutusalan vastaajista 6 % ei tiennyt, oliko tutkinto ollut työpaikan saamisen edellytyksenä.

Naisilla tutkinto oli ollut edellytyksenä hieman useammin kuin miehillä (69 % vs. 65 %), mutta ero ei ole tilastollisesti merkitsevä. Miehistä 32 % ja naisista 24 % työskenteli tehtävissä, joihin ei vaadita ylempää korkeakoulututkintoa. Julkisella sektorilla tutkinto oli ollut edellytyksenä yhdeksällä kymmenestä vastaajasta. Järjestöihin sijoittuneista 41 % ja yrityksiin työllistyneistä 35 % toimi tehtävissä, joissa edellytettiin ylempää korkeakoulututkintoa.

Tutkittavilta tiedusteltiin myös subjektiivista käsitystä työn ja koulutuksen vaatimustason vastaavuudesta. 58 % humanisteista katsoi, että tutkimushetken työtehtävä vastasi vaatimustasoltaan kokonaan tutkintoa. Osuus on yhdeksän prosenttiyksikköä koko aineiston keskiarvoa pienempi. Humanistiselta koulutusosalta valmistuneista 36 % arvioi tehtävän ja tutkinnon vastaavan toisiaan osittain ja 6 % työskenteli tehtävissä, jotka eivät tasoltaan vastanneet lainkaan yliopistollista koulutusta.

Sukupuolten välillä ei ollut tilastollisesti merkitseviä eroja koulutustasoa vastaavaan työhön sijoittumisessa. Valtiolla työskentelevistä 71 % ja kuntiin sijoittuneista 67 % arvioi toimivansa kokonaan koulutustasoaan vastaavassa työssä, ja vain 2–3 % julkisella sektorilla toimivista katsoi, ettei työ vastaa lainkaan vaatimustasoltaan yliopistollista koulutusta. Järjestöissä ja yksityisellä sektorilla työskentelevistä hieman useampi kuin kaksi viidestä (41–42 %) arvioi, että työ vastaa kokonaan koulutustasoa, ja runsas kymmenesosa (11–12 %) teki täysin koulutustasoaan vastaamatonta työtä.

Kuvio 12. Työtehtävän ja yliopistollisen koulutuksen vaatimustason vastaavuus syksyllä 2005 (vain työlliset)⁷

Humanisteista 13 % piti työtään täysin koulutusalaan vastaamattomana. He työskentelivät tavallisimmin hallinto-, suunnittelu- ja kehitystehtävissä (31 %) tai toimistotehtävissä (17 %). Runsas kolmannes (35 %) tähän ryhmään kuuluvista ilmoitti, ettei ole saanut koulutustaan vastaavaa työtä.

Jatkokysymyksellä tiedusteltiin syitä koulutusta vastaamattomissa tehtävissä työskentelyyn. Niistä, joiden tehtävien ja tutkinnon taso vastasivat toisiaan osittain, 30 % piti nykyistä työtään mielenkiintoisempana ja 25 % ilmoitti, ettei ollut saanut koulutustasoaan vastaavaa työtä. Sen sijaan yli puolet täysin koulutustasoaan vastaamattomissa tehtävissä työskennelleistä ei ollut saanut koulutustaan vastaavaa työtä. Sekä koulutustasoaan että -alaansa osittain tai täysin vastaamattomissa tehtävissä olevista vastaajista neljäsosa (64 henkilöä) toimi nykyisessä työtehtävässään, koska ei ollut saanut koulutustaan vastaavaa työtä. Tämä on kahdeksan prosenttia kaikista humanisteista.

⁷ Niitä alaryhmiä, joissa tapausten lukumäärä on alle 12, ei ole otettu kuvioon mukaan.

TYÖPAIKKOJEN LAATULUOKITTELU

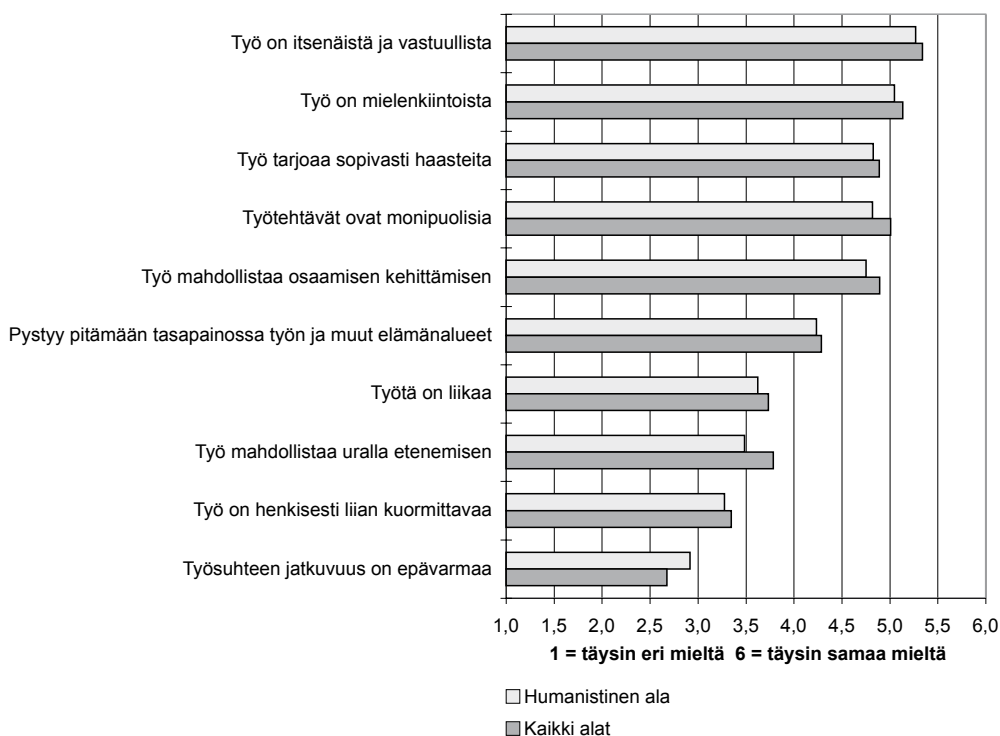
Työpaikkojen laadun arviointia voidaan syventää Englannissa sovellettua laatuluokitusta käyttäen (Elias et al. 1999). Seuraavassa taulukossa näkyvät luokitteluperusteet sekä ryhmien nimet. Ryhmien kesken on nähtävissä laatuero siten, että ryhmän A työpaikat vastaavat alan perinteistä tarkoituksenmukaista sijoittumista ja ryhmän D työpaikat epätarkoituksenmukaista sijoittumista. Humanisteista lähes 70 % työskenteli tämän jaottelun perusteella oman alan akateemisissa ammateissa.

TAULUKKO 37. KYSELYHETKEN TYÖN LAATULUOKKIEN KUVAUS (VAIN TYÖLLISET)

		Vastaako koulutusala?	
		Kokonaan tai osittain	Ei lainkaan
Vaaditaanko korkeakoulututkinto?	Kyllä	RYHMÄ A (N = 386, vastaajista 69 %) Oman alan akateemiset ammatit aineenopettaja, divisional manager, documentation specialist, intendentti, kielenhuoltaja, kouluttaja, kääntäjä, lehtori, mainostoimistojohtaja, media-analyttikko, näyttelysihteeri, opintopäällikkö, projektipäällikkö, rekrytointipäällikkö, senior user experience designer, suunnittelija, tiedottaja, tutkija, uutistoimittaja	RYHMÄ B (N = 20, vastaajista 4 %) Muut akateemiset ammatit aikuiskouluttaja, error manager, henkilöstösuunnittelija, konsultti, markkinointi- ja viestintäpäällikkö, prosessien kehittäjä, sw test engineer, tilintarkastaja, veroasiantuntija
	Ei	RYHMÄ C (N = 100, vastaajista 18 %) Oman alan uudet työmarkkinat arkistonjärjestäjä, freelancer-kääntäjä, huolitsija, kirjaston hoitaja, kouluavustaja, kulttuuriohjaaja, kustannustoimittaja, museoassistentti, musiikkiterapeutti, myyntiassistentti, ohjelmakoordinaattori, projektipäällikkö, senior game designer, suomentaja, toiminnanjohtaja, toimittaja, vientipäällikkö, yrittäjä	RYHMÄ D (N = 52, vastaajista 9 %) Koulutusta vastaamattomat työt arkistosiheteeri, copywriter, johdon sihteeri, järjestelmäsuunnittelija, kanttori, myyntiassistentti, postinjakaja, projektipäällikkö, radiokouluttaja, senior partner manager, tuotepäällikkö, työvoimaneuvoja, yleiskonttoristi

TYTYTYVÄISYYS TYÖHÖN

Tyytyväisyyttä kyselyhetken työhön kartoitettiin kymmenellä työtä koskevalla väittämällä. Valtaosa vastaajista piti työtään itsenäisenä ja vastuullisena sekä mielenkiintoisena. Kaksi kolmesta oli täysin tai lähes täysin samaa mieltä siitä, että työ mahdollistaa osaamisen kehittämisen, työtehtävät ovat monipuolisia ja työ tarjoaa sopivasti haasteita. Runsas neljännes arvioi työsuhteen jatkumisen olevan epävarmaa. Monilta osin humanistien arviot työstä olivat varsin lähellä kaikkien alojen keskiarvoa, mutta esimerkiksi luottamus etenemismahdollisuuksiin oli humanistien joukossa keskimääräistä vähäisempää. Tämä selittyy osin sillä, että yli 40 % humanisteista työskentelee opetustehtävissä.

Kuvio 13. Mielenpitoja kyselyhetken työstä (keskiarvo, vain työlliset)

PALKKA

Vastaajilta tiedusteltiin heidän kyselyhetken bruttopalkkaansa, jossa on huomioitu säännölliset lisät. Palkkaa koskevissa tiedoissa ovat mukana vain kokopäivätyössä (yrittäjät mukaan lukien) olevien vastaukset, jotta tiedot olisivat mahdollisimman vertailukelpoiset. Syksyllä 2005 humanistien mediaanipalkka oli 2 453 euroa kuukaudessa. Tämä on noin 300 euroa matalampi kuin koko aineistosta laskettu bruttopalkkojen mediaani. Naisten ja miesten palkoissa ei ollut juurikaan eroa.

Kuntien ja yritysten palveluksessa työskennelleiden mediaanipalkka oli noin 2 500 euroa, kun valtiolla sekä järjestöissä työssä olleiden mediaanitulot olivat 2 100–2 200 euroa kuukaudessa. Yrittäjinä toimineiden humanistien vastaavat tulot olivat 2 800 euroa. Työn luonteen mukaan tarkasteltuna johto- ja esimiestehtävissä työskentelevät ansaitsivat keskimääräistä enemmän. Tutkimustyössä, toimisto- ja esikuntatehtävissä sekä taiteellisessa työssä tulot olivat keskimääräistä pienemmät.

Taulukko 38. BRUTTOPALKKA SYKSYLLÄ 2005 SÄÄNNÖLLISET LISÄT MUKAAN LUKIEN
(VAIN KOKOPÄIVÄTYÖSSÄ OLEVAT, PALKKA EUROINA MEDIAANIN MUKAISESSA JÄRJESTYK-
SESSÄ)⁸

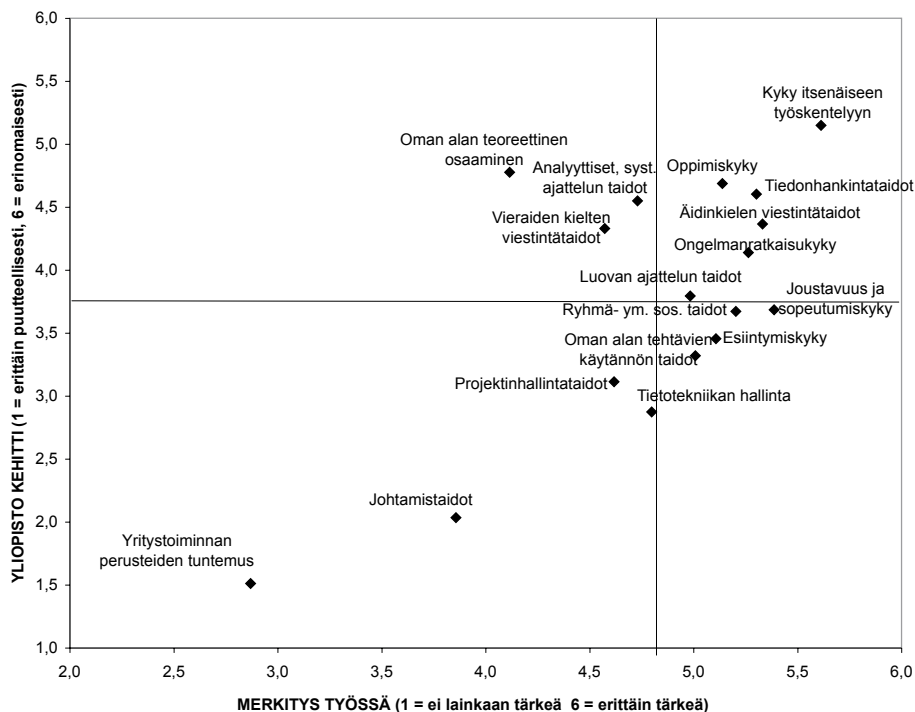
	Alakvartiili	Mediaani	Yläkvartiili	Keskiarvo	Lkm
Kaikki vastanneet	2140	2453	2900	2551	539
Miehet	2100	2500	2949	2529	110
Naiset	2148	2420	2900	2557	429
Oma yritys, vastaanotto tms.	..	2800	..	2848	24
Kunta, kuntayhtymä	2300	2525	3000	2631	232
Yksityinen yritys	2205	2500	3000	2681	154
Valtio, valtion liikelaitos	1842	2162	2458	2202	84
Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	..	2116	..	2240	41
Johto- ja esimiestehtävät	..	3435	..	3362	28
Opetus tai koulutus	2300	2550	3000	2622	216
Hallinto-, suunnittelu- tai kehitystehtävät	2200	2500	2999	2649	68
Viestintä- ja mediatyö	2200	2405	2738	2438	66
Asiakastyö/potilastyö	..	2300	..	2527	33
Markkinointi ja myynti	..	2300	..	2448	21
Muu työ	..	2240	..	2596	29
Taiteellinen työ	..	2000	..	2320	11
Toimisto- ja esikuntatehtävät	..	2000	..	2037	22
Tutkimus	..	1898	..	1939	36

Lisäksi vastaajia pyydettiin arvioimaan, vastaako heidän palkkatasonsa tehtävien vaativuutta ja koulutustasoa. Yli puolet (53 %) humanisteista katsoi, että palkka oli liian pieni tehtäviin nähden, eikä kukaan ollut sitä mieltä, että palkka olisi tehtäviin nähden liian suuri. Vastaajat olivat melko tyytymättömiä palkan ja hankitun koulutuksen vastaavuuteen: kaksi kolmesta (66 %) arvioi, että palkka oli liian pieni koulutukseen nähden. Yrittäjät olivat tyytyväisimpiä tulojensa ja tehtävien vaativuuden sekä koulutuksen suhteeseen, kun taas julkisella sektorilla valtaosa piti palkkaa liian pienenä varsinkin hankittuun koulutukseen nähden.

⁸ Alaryhmissä, joissa tapausten lukumäärä on alle 50, ilmoitetaan vain keskiarvo ja mediaani. Taulukossa ei ole mukana alaryhmiä, joissa tapausten lukumäärä on alle kuusi.

4.4.4 TYÖN VAATIMUKSET JA KOULUTUKSEN ANTAMAT VALMIUDET

Lomakkeessa (ks. liite 1) kysyttiin erilaisten tietojen ja taitojen⁹ merkitystä nykyisessä työssä ja sitä, miten yliopisto-opiskelu kyseisiä tietoja ja taitoja kehitti. Saatujen vastausten pohjalta voidaan arvioida koulutuksen työelämärelevanssia. Kuviossa 14 on esitetty nämä ulottuvuudet. Mitä enemmän oikealla piste kuviossa on, sitä suurempi kyseisen tiedon tai taidon merkitys on nykyisessä työssä, ja vastaavasti mitä ylempänä piste on, sitä enemmän yliopisto-opiskelu kehitti kyseistä tietoa tai taitoa.

Kuvio 14. Työn vaatimusten ja opiskelun antamien valmiuksien kohtaaminen

Humanistit tarvitsivat työtehtävissään eniten kykyä itsenäiseen työskentelyyn sekä joustavuutta ja sopeutumiskykyä. Seuraavaksi tärkeimmiksi valmiuksiksi nousivat äidinkielen viestintätaidot, tiedonhankintataidot ja ongelmanratkaisukyky. Naiset pitivät suurinta osaa lomakkeessa mainituista tiedoista ja taidoista työssään tärkeämpinä kuin miehet.

Kuvio 14 on jaettu nelikenttään, joka muodostetaan akselistolle väitteiden summamuuttujien keskiarvojen perusteella. Nelikentän osiot, joihin tiedot ja taidot

⁹ Kysymyksessä olevat tiedot ja taidot on alun perin määritelty laadullisessa tutkimuksessa, jossa arvioitiin ja vertailtiin kuudessa EU-maassa yliopistosta valmistuvien osaamisalueita ja vastaavasti pienten ja keski suurten yritysten odotuksia akateemisten osaamisesta (Manninen & Hobrough 2000; katso myös Niska, Manninen ja Rentola-Hemmi 1998).

sijoitetaan, muotoutuvat helposti itse aineistosta¹⁰. Nelikenttää tulkittaessa on otettava huomioon, että tässä tarkastellaan vain sitä, kehittäkö yliopisto-opiskelu jotain tietoa tai taitoa keskimääräistä paremmin tai heikommin ja mikä on sen merkitys työssä. Tässä ei siis saada absoluuttista selvyyttä siihen, kehittäkö yliopisto-opiskelu jotain tietoa tai taitoa sopivasti, liikaa vai liian vähän suhteessa työelämätarpeeseen.

Humanistiselta koulutusosalta valmistuneiden vastausten perusteella työssä tärkeitä tietoja ja taitoja, joita myös yliopisto-opiskelu kehittää, ovat luovan ajattelun taidot, ongelmanratkaisukyky, äidinkielen viestintätaidot, tiedonhankintataidot, kyky itsenäiseen työskentelyyn ja oppimiskyky. Edelleen työssä tärkeitä valmiuksia ovat joustavuus ja sopeutumiskyky, ryhmätyötaidot ym. sosiaaliset taidot, esiintymiskyky ja oman alan tehtävien käytännön taidot. Näiden osaamisalueiden kehittyminen on kuitenkin ollut vastaajien mielestä keskimääräistä heikompa.

Yliopisto-opiskelu kehitti hyvin vieraiden kielten viestintätaitoja, analyyttisiä systemaattisen ajattelun taitoja ja oman alan teoreettista osaamista, mutta vastaajien mielestä niiden merkitys työssä on keskimääräistä vähäisempi. Viimeiseen ryhmään sijoittuivat tietotekniikan hallinta, johtamistaidot, projektinhallintataidot ja yritystoiminnan perusteiden tuntemus. Tiedot ja taidot ovat kussakin ryhmässä suuruusjärjestyksessä sen suhteen, miten suuri ero merkityksen ja kehittymisen välillä on kunkin tiedon tai taidon kohdalla.

Suurimmat erot keskiarvojen ”merkitys työssä” ja ”yliopisto-opiskelu kehitti” välillä ovat tietotekniikan hallinnassa (1,9), johtamistaidoissa (1,8), joustavuudessa ja sopeutumiskyvyssä (1,7), oman alan tehtävien käytännön taidoissa (1,7) sekä esiintymiskyvyssä (1,7). Seuraavaksi suurimmat erot löytyvät ryhmätyötaitojen ym. sosiaalisten taitojen (1,5) ja projektinhallintataitojen (1,5) kohdalta.

Humanistiselta koulutusosalta valmistuneiden vastausten perusteella näyttää siltä, että koulutuksessa olisi hyvä kiinnittää huomiota varsinkin oman alan tehtävien käytännön taitojen, esiintymistaitojen, ryhmätyötaitojen ym. sosiaalisten taitojen ja tietotekniikan hallinnan kehittymiseen.

¹⁰ Ryhmä 1 (nelikentässä oikealla ylhäällä): merkitys työssä on keskimääräistä suurempi ja myös yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä enemmän, koulutus vastaa tarpeeseen

Ryhmä 2 (oikealla alhaalla): merkitys työssä on keskimääräistä suurempi, mutta yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä vähemmän, koulutuksessa pitäisi panostaa näihin enemmän

Ryhmä 3 (vasemmalla ylhäällä): merkitys työssä on keskimääräistä pienempi, mutta yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä enemmän, koulutuksessa painotetaan ehkä liikaa

Ryhmä 4 (vasemmalla alhaalla): merkitys työssä on keskimääräistä pienempi ja myös yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä vähemmän, koulutuksessa pitäisi ehkä huomioida paremmin

4.4.5 ERITYISPIIRTEITÄ

Aineistossa on 792 humanistiselta koulutuslata valmistonutta filosofian mais-
teria, jotka edustavat noin puolta kaikista vuonna 2000 valmistuneista humanis-
teista.

Humanistit olivat olleet työttöminä ensimmäisten viiden vuoden kuluessa keski-
määräistä useammin, ja kyselyhetken työttömyysaste oli hieman koko aineiston
keskimääräistä työttömyysastetta korkeampi. Työttömyys on kuitenkin suurelta
osin ollut kertaluonteista ja kestoltaan samaa tasoa kuin koko aineistossa. Vastaaji-
en mielestä eniten työllistymistä on vaikeuttanut alan heikko työmarkkinatilanne,
alueellinen työmarkkinatilanne ja suhdeverkostojen puute. Humanistit ovat ol-
leet lyhimmän aikaa koulutustaan vastaavassa työssä työuran ensimmäisten viiden
vuoden aikana kaikki koulutuslata huomioiden.

Työuran alku ei siis ole niin vakaa kuin monella muulla alalla. Kuitenkin syksyllä
2005 työssä oli kolme neljästä humanistista, miehistä peräti 92 %. Yrittäjänä toimi
5 % vastanneista, mikä on kolmanneksi korkein osuus, kun kaikki koulutuslata
on huomioitu.

Humanistiselta koulutuslata valmistonut olivat tavallisimmin sijoittuneet ope-
tustehtäviin kuntasektorille. Myös hallinto-, suunnittelu- ja kehitystehtävät sekä
viestintä- ja mediatyö olivat humanistien yleisiä tehtäväalueita. Joka neljäs kysely-
hetkellä työssä ollut vastaaja oli määräaikaaisessa työssä. Kaksi kolmesta työllisestä
vastaajasta ilmoitti, että työhön vaadittiin ylempi korkeakoulututkinto. Hieman
harvemmat arvioivat, että työ vastasi vaatimustasoltaan kokonaan yliopistollista
koulutusta. Tehdyn laatuluokittelun mukaan lähes 70 % humanisteista työskente-
lee oman alan akateemisissa ammateissa.

Humanistiselta koulutuslata valmistonutiden keskuudessa miesten ja naisten vä-
liset erot olivat pieniä. Miesten ja naisten sijoittuminen eri työnantajasektoreille
ja eri tehtäviin oli varsin samankaltaista, eikä eroja ollut myöskään työttömyys-
kokemusten ja työn määräaikaaisuuden yleisyydessä tai työn ja koulutuksen vas-
taavuudessa.

Valtaosa vastaajista piti työtään itsenäisenä ja vastuullisena sekä mielenkiintoisena.
Kaksi kolmesta oli täysin tai lähes täysin samaa mieltä siitä, että työ mahdollistaa
osaamisen kehittämisen, työtehtävät ovat monipuolisia ja työ tarjoaa sopivasti
haasteita. Runsas neljännes arvioi työsuhteen jatkumisen olevan epävarmaa.

Syksyllä 2005 humanistien mediaanipalkka oli 2 453 euroa kuukaudessa. Tämä on
noin 300 euroa matalampi kuin koko aineistosta laskettu bruttopalkkojen mediaa-
ni. Naisten ja miesten palkoissa ei ollut juurikaan eroa.

Humanistit tarvitsivat työtehtävissään eniten kykyä itsenäiseen työskentelyyn sekä joustavuutta ja sopeutumiskykyä. Humanistiselta koulutusosalta valmistuneiden vastausten perusteella näyttää siltä, että koulutuksessa olisi hyvä kiinnittää huomiota varsinkin oman alan tehtävien käytännön taitojen, esiintymistaitojen, ryhmätyötaitojen ym. sosiaalisten taitojen ja tietotekniikan hallinnan kehittymiseen.

4.5 KASVATUSTIETEELLINEN KOULUTUSALA

Kasvatustieteen koulutuksen suorittaneita on aineistossa 1 030. Heistä hieman yli viidennes, eli 217 vastaajaa, on suorittanut lastentarhanopettajan koulutuksen. Loput 813 vastaajaa ovat suorittaneet kasvatustieteen maisterin tutkinnon. Maisteritason koulutus jakaantuu kahteen hyvin erityyppiseen koulutukseen, opettajan työhön pätevöittävään (446 vastaajaa) ja laaja-alaiseen kasvatustieteelliseen koulutukseen¹ (322 vastaajaa²). Nämä kaksi ryhmää, joista käytetään termejä opettajaksi kouluttautuneet ja kasvatustieteilijät, on raportoitu erikseen niiden muuttujien osalta, joiden kohdalla eroja on löytynyt. Tekstissä puhutaan myös kasvatustieteen koulutusosalta valmistuneista. Silloin viitataan kaikkiin vastaajiin. Luvussa esiintyvien kuvioiden ja taulukoiden arvot koskevat pääsääntöisesti kaikkia kasvatustieteelliseltä koulutusosalta valmistuneita, ei siis mitään edellä mainittua yksittäistä ryhmää.

Vastanneet ovat valmistuneet melko tasaisesti eri yliopistoista. Hankkeessa mukana olevista yliopistoista ainoastaan Kuopion yliopistossa ei ole kasvatustieteellistä koulutusta tutkintonimikkeittäin tarkasteltuna. Eniten vastaajia (22 %) on valmistunut Helsingin yliopistosta ja vähiten Lapin yliopistosta (5 %). Maisterin tutkinnon suorittaneiden vastaajien prosenttiosuudet ovat hyvin yhtenevät KOTA-tietokannasta saatujen valmistuneiden osuuksien kanssa. Turun yliopistosta valmistuneet ovat vähän aliedustettuina (poikkeama valmistuneiden osuudesta -1,3 prosenttiyksikköä) ja Joensuun yliopistosta valmistuneet yliedustettuina (poikkeama +1,9 prosenttiyksikköä). Kaikkiaan ylemmän korkeakoulututkinnon vuonna 2000 suorittaneista 56 % vastasi kyselyyn. Jyväskylän yliopisto ei lähettänyt kyselyä lainkaan alemman korkeakoulututkinnon suorittaneille. Tästä syystä lastentarhanopettajien vastausprosentti jäi hieman alemmaksi, 53 %:iin.

Miehiä vastaajista on vain 13 %. Miehet vastaavat yleensä kyselyihin naisia passiivisemmin. Niinpä miehet ovat aliedustettuina vastaajien keskuudessa. Vuonna 2000 kasvatustieteen koulutusosalta valmistuneista oli miehiä 18 % (KOTA-tietokanta). Kyselyyn vastanneista lastentarhanopettajista miehiä on vain 4 % ja opettajaksi kouluttautuneista vajaa viidennes. Valmistumishetkellä opettajaksi kouluttautuneiden iän mediaani oli 26 vuotta, kasvatustieteilijöiden 28 vuotta ja lastentarhanopettajien 25 vuotta. Opettajaksi kouluttautuneiden yleisin ikä valmistumishetkellä oli 25 vuotta, kasvatustieteilijöiden 26 vuotta ja lastentarhanopettajien 24 vuotta.

Jyväskylän ja Oulun yliopistosta sekä Åbo Akademista valmistuneiden vastaajien tutkintojen laajuus ei ole tiedossa. Näistä yliopistoista valmistuneiden osuus tässä aineistossa on 35 %. Muista mukana olleista yliopistoista valmistuneiden

¹ Tähän ryhmään kuuluvat seuraavat koulutusohjelmat tai pääaineet: aikuiskasvatustiede, ammattikasvatus, kasvatustieteiden pedagogia, kasvatustiede, erityispedagogiikka ja varhaiskasvatus.

² Näiden kahden ryhmän yhteenlaskettu määrä on pienempi kuin maisteritutkinnon suorittaneiden määrä, koska Åbo Akademin aineiston taustatiedoissa ei ollut mukana koulutusohjelmaa.

vastaajien joukosta laskettu tutkinnon laajuuden mediaani on opettajaksi koulutautuneilla 169 opintoviikkoa, kasvatustieteilijöillä 170 ja lastentarhanopettajilla 120 opintoviikkoa.

4.5.1 TYÖURAN ENSIMMÄISET VIISI VUOTTA

KOULUTUKSEEN OSALLISTUMINEN

Lastentarhanopettajista 27 % ilmoitti suorittaneensa maisterin tutkinnon, suurin osa heistä luokanopettajan tutkinnon³. Valtaosa vastaajista (88 %)⁴ on osallistunut valmistumisen jälkeen työhön tai ammattiin liittyvään täydennys- tai erikoistumiskoulutukseen. Yleisimpänä on työnantajan järjestämä tai kustantama koulutus, johon on osallistunut 68 % vastaajista. Kaikkiaan 9 % vastaajista ilmoitti tehneensä tieteellisiä jatkoopintoja. Osuus on neljänneksi alhaisin, kun kaikki koulutusalat on huomioitu.

Sukupuolten välillä ei ollut juurikaan eroja valmistumisen jälkeiseen koulutukseen osallistumisessa, mutta naiset ovat kuitenkin osallistuneet hieman miehiä innokkaammin täydennys- tai erikoistumiskoulutukseen. Täydennys- tai erikoistumiskoulutusta ei ole mielekästä vertailla esimerkiksi työnantajasektoreittain tai työsuhteen pysyvyyden kanssa, sillä kyselylomakkeessa ei kysytty, missä vaiheessa työuraa koulutukseen on osallistuttu.

TYÖSSÄOLOAIKA JA TYÖTTÖMYYSKOKEMUKSET

Kasvatustieteen koulutusosalta valmistuneet vastaajat ovat olleet keskimäärin 4 v 5 kk työssä valmistumisensa jälkeen (mediaani on tasan viisi vuotta).⁵ Aika on yhden kuukauden lyhyempi kuin koko aineistosta laskettu keskimääräinen työssäoloaika. Valmistumisen jälkeisestä ajasta kasvatustieteen koulutusosalta valmistuneet ovat olleet koulutustasoaan vastaavassa työssä keskimäärin 4 v 2 kk (mediaani on neljä vuotta 11 kuukautta). Tämäkin aika on kuukauden lyhyempi kuin koko aineistosta laskettu keskimääräinen työssäoloaika koulutustasoa vastaavassa työssä.

Koulutusryhmittäin tarkasteltuna pisimpään työssä ovat olleet sekä opettajaksi koulutautuneet että kasvatustieteilijät, keskimäärin 4 v 7 kk. Sen sijaan lastentarhanopettajat ovat olleet työssä keskimäärin vain 3 v 11 kk. Koulutustasoa vastaavassa työssä valmistumisen jälkeen ovat opettajaksi koulutautuneet olleet keskimäärin 4 v 5 kk ja kasvatustieteilijät yhden kuukauden vähemmän. Lastentarhanopettajat ovat olleet koulutustasoa vastaavassa työssä valmistumisen jälkeen vain 3 v 4 kk.

³ Tässä raportissa ei ole perehdytty siihen, miksi näinkin moni lastentarhanopettaja on suorittanut luokanopettajan tutkinnon.

⁴ Vastaaja on voinut tässä kysymyksessä valita useita vaihtoehtoja.

⁵ Turun yliopiston kyselylomake ei sisältänyt työssäoloaikaa koskevia kysymyksiä.

On hieman yllättävää, että lastentarhanopettajat ilmoittivat koulutusta vastaavan työssäoloajan seitsemän kuukautta lyhyemmäksi kuin koko valmistumisen jälkeisen työssäoloajan. Ero on pisin yhdessä teologiien kanssa, kun kaikki koulutusalat on huomioitu. Esimerkiksi farmaseuteilla työssäoloajan ja koulutusta vastaavan työssäoloajan välinen ero on yksi kuukausi.

TAULUKKO 39. TYÖURAN ENSIMMÄISET VIISI VUOTTA

	Työssä*	Työsuhteita**	Työttömänä***
Miehet (N = 133)	4 v 10 kk	2,9	16 %
Naiset (N = 888)	4 v 1 kk	3,8	36 %
Opettajaksi kouluttautuneet (N = 441)	4 v 5 kk	3,3	36 %
Kasvatustieteilijät (N = 318)	4 v 4 kk	3,6	29 %
Lastentarhanopettajat (N = 217)	3 v 4 kk	4,6	36 %

* = koulutustasoa vastaavassa työssä

** = keskiarvo

*** = niiden osuus, joilla on ollut vähintään yksi työttömyysjakso valmistumisen jälkeen

Työttömänä valmistumisensa jälkeen on ollut kolmasosa vastaajista. Paras tilanne on kasvatustieteilijöillä, heistä työttömänä työuran ensimmäisten viiden vuoden aikana on ollut vain 29 %. Sekä opettajaksi kouluttautuneista että lastentarhanopettajista työttömänä on ollut 36 %. Opettajan koulutuksen saaneiden työttömyyttä selittää osaltaan alalla vallitseva tilanne. Valitettavan moni opettaja palkataan työuran alussa vain lukukaudeksi kerrallaan, jolloin he ovat kesäajan työttömänä.

Työttömyyskertojen keskiarvo on hieman alle kaksi. Maisterin tutkinnon suorittaneet ovat olleet työttömänä keskimäärin 1,7 kertaa ja lastentarhanopettajat 2,3 kertaa. Työttömyysajan keskiarvo on noin viisi kuukautta. Keskimääräinen työttömyysaika on lastentarhanopettajilla ehkä hieman yllättäen lyhyempi kuin maistereilla. Kaikista työttömänä olleista vain 7 % on ollut työttömänä yhteensä yli vuoden.

Miehet ovat olleet naisia harvemmin työttömänä. Ero on tilastollisesti merkitsevä. Lisäksi työttömyyskertojen lukumäärä on naisilla suurempi kuin miehillä. Toisaalta työttömyyden keston suhteen sukupuolten välillä tilastollisesti merkitsevää eroa ei ollut. Näyttää siis siltä, että naiset ovat useammin työttöminä, mutta keskimäärin vähemmän aikaa.

Leimaavinta kasvatustieteelliseltä koulutusosalta valmistuneiden työttömyydelle on määräaikaisten työsuhteiden väliin jääneet työttömyysjaksot eli pääsääntöisesti kesäajan työttömyys. Lähes kaksi kolmesta työttömänä olleista vastaajasta ilmoitti tämän olleen työttömyyden syynä (= vaikeutti työllistymistä erittäin paljon). Hieman työllistymistä on vaikeuttanut myös alueellinen työmarkkinatilanne.

Opettajaksi kouluttautuneilla määräaikaisten työsuhteiden väliin jääneet työttömyysjaksot ovat ylivoimaisesti tärkein työttömyyden syy. Kyseinen syy on tärkein myös lastentarhanopettajilla, mutta myös alueellinen työmarkkinatilanne on jonkin verran vaikeuttanut heidän työllistymistään. Kasvatustieteilijöiden mainitsemat työllistymistä vaikeuttaneet tekijät jakautuvat tasaisemmin. Tärkein syy keskiarvojen mukaan tarkasteltuna kasvatustieteilijöiden työttömyydelle on alueellinen työmarkkinatilanne. Muut työllistymistä vaikeuttaneet tekijät, joiden kohdalla vastausten keskiarvo on yli kolme, ovat määräaikaisten työsuhteiden väliin jäävät työttömyysjaksot, puutteelliset suhdeverkostot sekä työkokemuksen puute.

Vajaa 40 % kasvatustieteen koulutusosalta valmistuneista on ollut perhevapaalla työuransa ensimmäisten viiden vuoden aikana. Osuus on neljä prosenttiyksikköä korkeampi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus. Mielenkiintoista oli huomata, että miehistäkin 30 % on ollut perhevapaalla, naisten vastaava osuus on 41 %. Miehet ovat ilmoittaneet olleensa perhevapaalla keskimäärin kaksi kuukautta ja naiset vuoden ja kahdeksan kuukautta. Kasvatustieteilijät ovat olleet sukupuolesta riippumatta hieman harvemmin perhevapaalla kuin opettajaksi kouluttautuneet ja lastentarhanopettajat.

TYÖNANTAJIEN JA TYÖSUHTEIDEN MÄÄRÄ

Kasvatustieteen koulutusosalta valmistuneet ovat olleet keskimäärin kahden työnantajan palveluksessa valmistumisensa jälkeen. Vain noin 2 % vastaajista ilmoitti olleensa yli viiden työnantajan palveluksessa. Koulutusryhmittäin muuttujaa tarkasteltaessa eroja ei löydy. Työsuhteita vastaajilla on keskimäärin ollut 3,6. Parilla prosentilla kaikista vastaajista on ollut yli kymmenen erillistä työ- tai virkasuhdetta valmistumisensa jälkeen. Lastentarhanopettajilla erillisiä työsuhteita näyttää keskiarvoilla tarkasteltuna olevan hieman enemmän kuin maisterin tutkinnon suorittaneilla. Miehillä on ollut valmistumisen jälkeen vähemmän erillisiä työsuhteita kuin naisilla. Työnantajien määrän suhteen ei löytynyt sukupuolten välillä tilastollista eroa.

ENSIMMÄINEN TYÖNANTAJA JA TYÖPAIKAN SIJAINTI

Kasvatustieteen koulutusosalta valmistuneista 80 % ilmoitti ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työnantajan olleen kunnan. Opettajaksi kouluttautuneista 90 % kertoi ensimmäisen työpaikkansa olleen kuntasektorilla. Kasvatustieteilijöistä 65 % ilmoitti ensimmäisen työpaikkansa olleen kuntasektori, joka kuudes valtion ja 12 % yksityisen sektorin. Lastentarhanopettajista noin 80 % kertoi ensimmäisen työpaikan olleen kuntasektorilla, valtaosa muista toimi yksityisissä tai järjestöjen ylläpitämissä päiväkodeissa. Kaikkiaan noin 6 % vastaajista on toiminut yrittäjänä valmistumisensa jälkeen. Koulutusryhmien välillä ei ole eroja tämän muuttujan suhteen. Keskimääräinen yrittäjäyysajan kesto on ollut kaksi ja puoli vuotta.

TAULUKKO 40. ENSIMMÄISEN VALMISTUMISEN JÄLKEISEN TYÖPAIKAN PÄÄTYÖNANTAJA

%	Miehet	Naiset	Yht.
Kunta, kuntayhtymä	83	79	80
Yksityinen yritys	11	7	8
Valtio, valtion liikelaitos	3	8	7
Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	2	5	4
Oma yritys, vastaanotto tms.	0	1	1
Muu työnantaja	0	0	0
Yht.	100	100	100
N	133	884	1017

Kolmasosa kasvatustieteen koulutusosalta valmistuneista oli löytänyt ensimmäisen työpaikkansa Uudeltamaalta. Muuten kasvatustieteen koulutusosalta valmistuneet ovat työllistyneet verrattain tasaisesti ympäri Suomea. Muuttoliikettä Uudellemaalle näyttäisi siis heti valmistumisen jälkeen tapahtuneen, mutta huomattavasti maltillisemmin kuin monella muulla koulutusallalla.

4.5.2 KYSELYHETKEN TYÖLLISYYSTILANNE

Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneista oli kyselyhetkellä vuoden 2005 syksyllä työssä 81 %. Työvoiman ulkopuolella oli 18 % ja työttömänä 1,5 % vastaajista. Lastentarhanopettajista kyselyhetkellä työssä oli 76 % vastaajista. Työvoiman ulkopuolella, pääsääntöisesti perhevapaalla, oli 23 % ja työttömänä vain 1 % vastaajista. Muihin koulutusaloihin verrattuna kasvatustieteen koulutusosalta valmistuneet ovat työllistyneet keskiarvoa paremmin, vaikka työssä olevien osuus on alle koko aineistosta lasketun keskiarvon.

Koulutusosalta valmistuneista keskimääräistä suurempi osa on perhevapaalla verrattuna koko aineistoon. Kyselyhetkellä yrittäjänä olevien osuus on noin prosenttiyksikön alaisempi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus. Kahta opiskelijaa lukuun ottamatta kaikki kasvatustieteelliseltä koulutusosalta valmistuneet miesvastaajat ovat työssä. Naisista noin viidesosa on työvoiman ulkopuolella, pääasiassa perhevapaalla.

TAULUKKO 41. TYÖMARKKINATILANNE SYKSYLLÄ 2005

%	Miehet	Naiset	Yht.
Vakituinen kokopäivätyö	80	51	55
Määräaikainen kokopäivätyö	17	22	21
Osa-aikatyö	0	2	1
Itsenäinen yrittäjä/ammattinharjoittaja/freelancer	2	1	1
Työllistetty/työharjoittelu	0	0	0
Työtön työnhakija	0	2	1
Työvoimakoulutus tai vastaava	0	0	0
Päätoiminen opiskelu (tutkintoon tai arvosanaan johtava)	2	1	1
Perhevapaa (äitiys-/isyys-/vanhempain-/hoitovapaa)	0	18	15
Muu tilanne	0	2	2
Yht.	100	100	100
N	133	887	1020

TYÖNANTAJA

Neljä viidestä kasvatustieteen koulutusosalta valmistuneesta oli kyselyhetkellä töissä kunnissa. Osuudet eivät ole käytännössä muuttuneet verrattaessa niitä ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työpaikan päätyönantajan osuuksiin. Sukupuolten välillä olleet pienet erot ensimmäisen valmistumisen jälkeisen päätyönantajan suhteen ovat kyselyhetken mennessä lähes poistuneet. Koulutusryhmittäin tarkasteltuna osuudet eri päätyönantajien kesken ovat yhtenevät ensimmäisen ja kyselyhetken työpaikan osalta. Opettajaksi kouluttautuneista lähes 90 % työskentelee kunnissa, lastentarhanopettajistakin yli 80 % ja kasvatustieteilijöistä 63 %.

TAULUKKO 42. PÄÄTYÖNANTAJA SYKSYLLÄ 2005 (VAIN TYÖLLISET)

%	Miehet	Naiset	Yht.
Kunta, kuntayhtymä	81	80	80
Valtio, valtion liikelaitos	5	7	7
Yksityinen yritys	10	6	7
Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	3	5	5
Oma yritys, vastaanotto tms.	2	2	2
Muu työnantaja	0	0	0
Yht.	100	100	100
N	131	684	815

Vastaajista vain noin joka seitsemäs on ilmoittanut eri työnantajasektorin ensimmäisen kyselyhetken työnantajan osalta. Osuus on alhaisin, kun kaikki koulutusalat on huomioitu. Kasvatustieteellisen koulutuksen saaneet eivät siis ole juuri-kaan siirtyneet eri työnantajasektoreiden välillä työuransa ensimmäisten viiden vuoden aikana.

TYÖN LUONNE

Kasvatustieteelliseltä koulutusosalta valmistuneista vastaajista useampi kuin kolme vastaajaa neljästä toimii opetukseen ja koulutukseen liittyvissä tehtävissä. Opettajaksi kouluttautuneista vastaajista lähes 90 % työskentelee opetustehtävissä. Kasvatustieteilijöistäkin yli puolet (56 %) toimii opetus- tai koulutustehtävissä. Joka kuudes kasvatustieteilijä työskentelee hallinto-, suunnittelu- tai kehitystehtävissä. Esimerkkejä ammattinimikkeistä on ilmoitettu liitteessä 2.

TAULUKKO 43. TYÖN LUONNE SYKSYLLÄ 2005 (VAIN TYÖLLISET)

%	Miehet	Naiset	Yht.
Opetus tai koulutus	77	77	77
Johto- ja esimiestehtävät	14	6	7
Hallinto-, suunnittelu- tai kehitystehtävät	4	7	6
Tutkimus	2	3	3
Asiakastyö/potilastyö	0	4	3
Muu työ	0	1	1
Viestintä- ja mediatyö	1	1	1
Markkinointi ja myynti	1	0	0
Toimisto- ja esikuntatehtävät	0	1	0
Konsultointi	1	0	0
Taiteellinen työ	1	0	0
Yht.	100	100	100
N	129	673	802

Kunnissa työskentelevistä vastaajista lähes 90 % toimii opetus- tai koulutustehtävissä. Järjestöissä työskentelevistäkin lähes puolet toimii opetus- tai koulutustehtävissä. Muuten järjestöissä työskentelevät tekevät monentyyppisiä tehtäviä. Yksityisellä sektorilla työskentelevistä kolmasosa toimii opetus- tai koulutustehtävissä ja lähes yhtä suuri osa hallinto-, suunnittelu- tai kehitystehtävissä. Vajaa viidesosa työskentelee johto- ja esimiestehtävissä. Valtion palveluksessa olevista vastaajista 37 % ilmoitti päätyökseen tutkimuksen ja vajaa kolmannes hallinto-, suunnittelu- ja kehitystehtävät. Vajaa neljäsosa toimii opetustehtävissä.

TIEDONSAANTIKANAVAT KYSELYHETKEN TYÖPAIKASTA

Kasvatustieteelliseltä koulutusosalta valmistuneista 27 % oli saanut tiedon kyselyhetken työpaikastaan lehti-ilmoituksesta. Hieman yli viidesosa oli saanut tiedon työpaikasta työnantajan yhteydenoton välityksellä. Seuraavaksi yleisimpiä tiedonsaantikanavia ovat vastaajan oma aktiivisuus (oli itse kysynyt työnantajalta työmahdollisuutta) ja Internet, tärkeimpänä lähteenä työministeriön Internet-sivut. Näitä kanavia käyttäen tiedon työpaikasta oli saanut noin joka kuudes vastaajista. Noin joka kymmenes vastaaja oli hyödyntänyt suhdeverkostoaan työpaikan hankkimisessa.

Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden tärkein työpaikan tiedonsaantikanava on lehti-ilmoitus ja lastentarhanopettajien työnantajan henkilökohtainen ilmoitus. Sukupuolten välillä ei ole suuria eroja eri työnhakukanavien käyttämisessä.

Päätyönantajan mukaan tarkasteluna kuntasektorilla tärkeimmät tiedonsaantikanavat työpaikoista ovat lehti-ilmoitukset sekä työnantajan henkilökohtainen yhteydenotto vastaajaan. Yksityisellä sektorilla työskentelevät ovat saaneet tiedon työpaikastaan melko tasaisesti eri kanavien kautta, yleisimpänä kanavana on suhdeverkostot. Valtiolla työllistyneistä neljäsosa on saanut tiedon työpaikastaan työnantajan henkilökohtaisella ilmoituksella. Järjestöissä työskentelevien tärkeimmät tiedonsaantikanavat ovat lehti-ilmoitukset sekä suhdeverkostot.

TYÖPAIKAN SIJAINTI

Myöskään työpaikan sijaintimaakunnan suhteen ei muutoksia ole tapahtunut verrattuna ensimmäiseen valmistumisen jälkeiseen työpaikkaan. Vajaa kolmannes työskenteli kyselyhetkellä Uudellamaalla. Vajaan kymmenen prosentin osuuksilla tulevat Pohjois-Pohjanmaa, Pirkanmaa ja Varsinais-Suomi. Lähes 80 % vastaajista ilmoitti työpaikan sijainniksi saman maakunnan ensimmäisen ja kyselyhetken työn osalta. Osuus on kolmanneksi korkein, kun kaikki koulutusalat on huomioitu. Vain yhteiskuntatieteilijät ja terveystieteilijät ovat olleet paikkakuntauskollisempia.

Aineisto mahdollistaa pendelöinnin sekä muuttoliikkeen tarkemman tarkastelun. Kyselyhetkellä vajaa kolmasosa (30 %) vastaajista asui Uudellamaalla, Pohjois-Pohjanmaalla ja Pirkanmaalla noin joka kymmenes vastaaja kummassakin. Kun ristiintaulukoidaan kyselyhetken asuinpaikka ja työpaikan sijainti, nähdään, että noin joka seitsemäs vastaajista asuu eri maakunnan alueella kuin missä hänen työpaikkansa sijaitsee. Osuus on kolme prosenttiyksikköä alhaisempi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus.

4.5.3 KYSELYHETKEN TYÖN LAATU

VAKITUINEN VS. MÄÄRÄAIKAINEN TYÖ

Työssä olevista⁶ maistereista 72 % oli vakituksessa kokopäivätyössä, 26 % määräaikaisessa työssä ja yksi prosentti osa-aikatyössä. Osuudet ovat lähes yhteneviä koko aineistosta laskettujen osuuksien kanssa. Osa-aikatyössä olevien osuus on kaksi prosenttiyksikköä pienempi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus. Lastentarhanopettajista vakituksessa työssä oli 67 %, määräaikaisessa työssä 29 % ja osa-aikatyössä neljä prosenttia. Miehet ovat päässeet vakituisiin työsuhteisiin naisia useammin. Ero on tilastollisesti merkitsevä.

⁶ Tässä on tarkasteltu palkansaajien työsuhdetta neljän päätyönantajan mukaan.

TAULUKKO 44. TYÖSUHTEEN LUONNE PÄÄTYÖNANTAJAN MUKAAN SYKSYLLÄ 2005
(VAIN TYÖLLISET)

%	Yksityinen yritys	Kunta, kun- tayhtymä	Valtio, valtion liikelaitos	Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	Yht.
Vakituinen kokopäivätyö	83	74	25	69	71
Määräaikainen kokopäivätyö	13	25	67	28	28
Osa-aikatyö	4	1	7	3	2
Yht.	100	100	100	100	100
N	52	650	55	39	796

Työsuhteen luonne vaihtelee merkittävästi päätyönantajan mukaan. Keskeisimpänä määräaikaisuuden perusteena ovat sijaisuudet. Tämän kertoi perusteeksi vajaa kolmasosa määräaikaisessa työsuhteessa olevista vastaajista. Lastentarhanopettajista peräti 55 ilmoitti perusteeksi sijaisuuden. Huolestuttavaa sen sijaan on se, että neljäsosa vastaajista kertoi määräaikaisuuden perusteeksi, ettei tehtävää ole haluttu vakinaistaa. Tämä näyttäisi olevan eniten opettajaksi kouluttautuneiden ongelma. Kasvatustieteilijöiden merkittävimpänä määräaikaisuuden perusteena on työn luonne. Sukupuolten välillä ei merkittäviä eroja löytynyt.

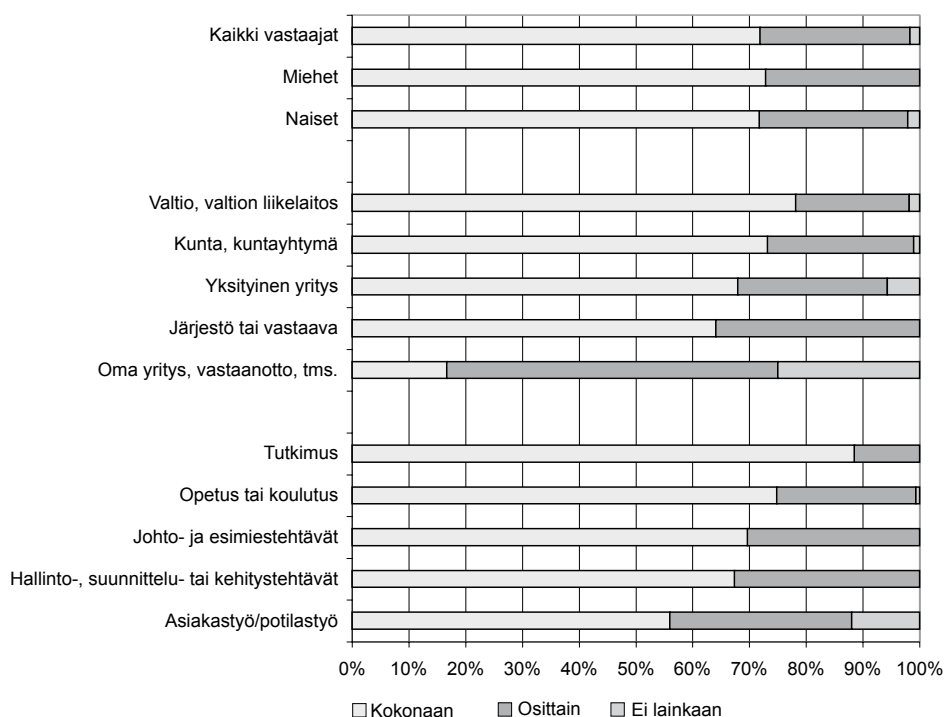
Hieman yli puolet määräaikaisessa työssä olevista vastaajista ilmoitti määräajan pituudeksi vuoden. Pisimmillään määräaikaiset työsuhteet ovat viiden vuoden mittaisia. Määräaikaisten työsuhteiden pituuden keskiarvo on yksi vuosi ja kolme kuukautta.

Lähes kolme neljästä määräaikaisessa työsuhteessa olevasta vastaajasta ilmoitti nykyistä määräaikaaisuutta edeltäneen määräaikaisen työsuhteen saman työnantajan palveluksessa. Erityisen usein näin on julkisella sektorilla.

TYÖN JA KOULUTUKSEN VASTAAVUUS

Kasvatustieteelliseltä koulutusosalta valmistuneista vain vajaa viidennes on työssä, jossa ei edellytetty ylemmää tai lastentarhanopettajilla alemmaa korkeakoulututkintoa. Opetuksen tai koulutuksen päätyökseen ilmoittaneista lähes 16 % ilmoitti, ettei korkeakoulututkinto ollut edellytyksenä työpaikan saamiseen. Vain prosentti kaikista vastaajista ei tiennyt onko korkeakoulututkinto ollut edellytyksenä nykyiseen työhön. Sukupuolella tai koulutusryhmillä ei ole tilastollisesti merkitsevää vaikutusta.

Vastaajilta kysyttiin myös heidän subjektiivista käsitystään työn ja koulutuksen vaatimustason vastaavuudesta. Kokonaan yliopistollista koulutusta vastaavassa työssä ilmoitti olevansa 71 % vastaajista. Vain 2 % vastaajista kertoi, ettei työ vastaa vaatimustasoltaan lainkaan koulutusta. He ovat kaikki naisia. Opettajaksi kouluttautuneet ovat työllistyneet tilastollisesti merkitsevästi paremmin koulutustasoaan vastaavaan työhön kuin kasvatustieteilijät tai lastentarhanopettajat.

Kuvio15. Työtehtävän ja yliopistollisen koulutuksen vaatimustason vastaavuus syksyllä 2005 (vain työlliset)⁷

Vastaajilta tiedusteltiin myös, vastaako nykyinen työ koulutusalaan. Lähes 80 % kasvatustieteelliseltä koulutusalaalta valmistuneista katsoi olevansa kokonaan koulutusalaansa vastaavassa työssä, opettajaksi kouluttautuneista peräti 84 % ja lastentarhanopettajistakin 80 %. Tämä kuvaa koulutuksen luonnetta ammattiin valmistavana. Kasvatustieteilijöistä kokonaan koulutusalaan vastaavassa työssä oli 67 %. Ero muihin kasvatustieteellisen koulutusalan ryhmiin on tilastollisesti merkitsevä.

Jatkokysymyksellä tiedusteltiin syitä siihen, miksi vastaaja työskenteli koulutusta osittain tai täysin vastaamattomissa tehtävissä. Niistä vastaajista, jotka ilmoittivat tehtävien ja tutkinnon tason tai alan vastaavan toisiaan vain osittain, runsas neljäsosa piti nykyistä työtään mielenkiintoisempana ja yhtä suuri osuus ilmoitti muun koulutuksen ohjanneen nykyisiin tehtäviin. Noin joka kuudes ilmoitti, ettei ollut saanut koulutustasoaan vastaavaa työtä. Koulutustasoaan tai koulutusalaansa täysin vastaamattomissa tehtävissä työskennelleitä on niin vähän, ettei vastaavaa tarkastelua ole mielekästä tehdä. Kaikkiaan työssä olevista kasvatustieteen koulutusalaalta valmistuneista 3 % on koulutustasoaan tai -alaansa osittain tai täysin vastaamattomissa tehtävissä, koska ei ole saanut koulutusta vastaavaa työtä yrityksistään huolimatta.

⁷ Niitä alaryhmiä, joissa tapausten lukumäärä on alle 12, ei ole otettu kuvioon mukaan.

TYÖPAIKKOJEN LAATULUOKITTELU

Työpaikkojen laadun arviointia voidaan syventää Englannissa sovellettua laatu-luokitusta käyttäen (Elias et al. 1999). Seuraavassa taulukossa näkyvät luokittelu-perusteet sekä ryhmien nimet. Ryhmien kesken on nähtävissä laatuero siten, että ryhmän A työpaikat vastaavat alan perinteistä tarkoituksenmukaista sijoittumista ja ryhmän D työpaikat epätarkoituksenmukaista sijoittumista. Oman alan akateemisiin ammatteihin (ryhmä A) on tämän jaottelun perusteella sijoittunut 81 % kasvatustieteelliseltä koulutusosalta valmistuneista.

TAULUKKO 45. KYSELYHETKEN TYÖN LAATULUOKKIEN KUVAUS (VAIN TYÖLLISET)

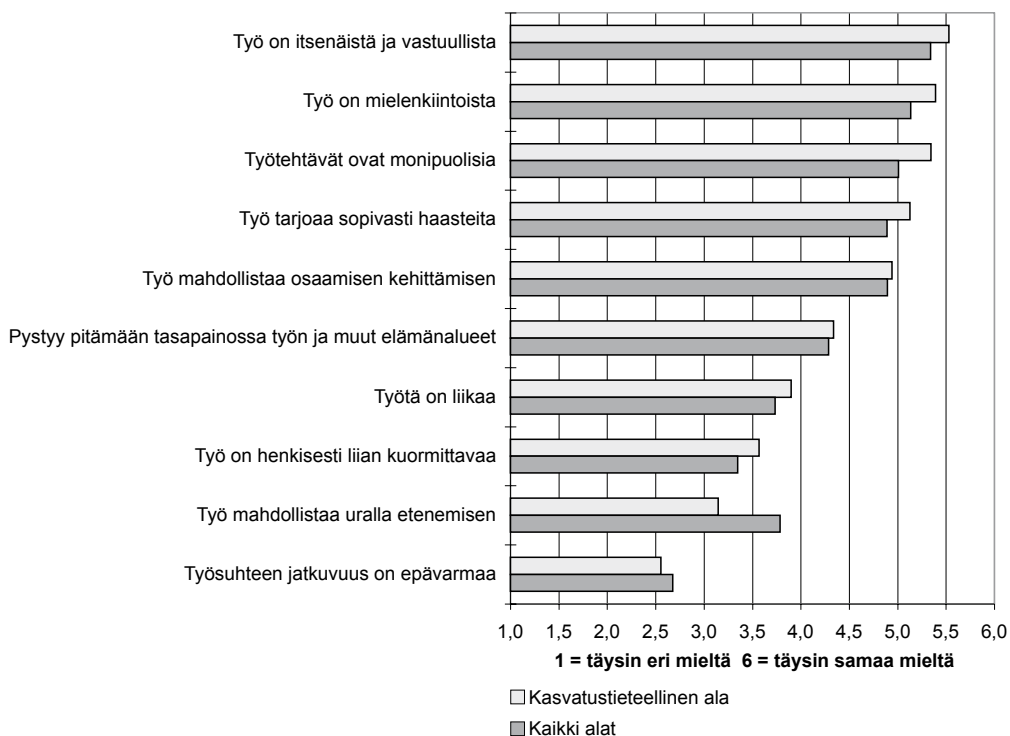
		Vastaako koulutusala?	
		Kokonaan tai osittain	Ei lainkaan
Vaaditaanko korkeakoulututkinto?	Kyllä	RYHMÄ A (N = 637, vastaajista 81 %) Oman alan akateemiset ammatit aikuiskoulutuspäällikkö, apulaisrehtori, barnskötare, erikoissuunnittelija, erityisopettaja, henkilöstön kehittämisspäällikkö, järjestösihteeri, koulutussuunnittelija, luokanopettaja, lastentarhanopettaja, opinto-ohjaaja, päiväkodin johtaja, rehtori, tuntiopettaja, verkkopedagogi	RYHMÄ B (N = 5, vastaajista 1 %) Muut akateemiset ammatit projektipäällikkö, projektitutkija, talouspäällikkö, tietotekniikkasuunnittelija
	Ei	RYHMÄ C (N = 131, vastaajista 17 %) Oman alan uudet työmarkkinat erityisopettaja, esiluokan tuntiopettaja, lastentarhanopettaja, projektipäällikkö, nuorisopäällikkö, koulutusjohtaja, tuotespecialisti, työvoimaneuvoja	RYHMÄ D (N = 18, vastaajista 2 %) Koulutusta vastaamattomat työt kustannustoimittaja, myyjä, ravintola-päällikkö, sisustussuunnittelija, toimittaja, tekstinkäsittelijä, sosiaalityöntekijä

TYTYTVÄISYYS TYÖHÖN

Tytytväisyyttä kyselyhetken työhön kartoitettiin kymmenellä sitä koskevalla väit-tämällä. Yli puolet kasvatustieteelliseltä koulutusosalta valmistuneista oli täysin sa-maa mieltä väitteistä ”Työ on itsenäistä ja vastuullista”, ”Työ on mielenkiintoista” ja ”Työ on monipuolista”. Viimeisen väitteen osalta koulutusosalta valmistuneiden vastausten keskiarvo on koko aineiston korkein.

Muutenkin kasvatustieteelliseltä koulutusosalta valmistuneet vaikuttavat olevan tyytyväisiä työhönsä. Monipuolisilla ja mielenkiintoisilla työtehtävillä on myös kääntöpuolensa. Kasvatustieteelliseltä koulutusosalta valmistuneet ilmoittivat keskimääräistä useammin, että työtä on liikaa ja se on myös henkisesti kuormittavaa. Merkittävin poikkeama negatiiviseen suuntaan on väitteen ”Työ mahdollistaa ural-la etenemisen” kohdalla. Varsinkin opetustyössä toimivat vastaajat kokevat ettei

etenemismahdollisuuksia juuri ole. Kasvatustieteelliseltä koulutusosalta valmistuneiden vastausten keskiarvo on itse asiassa aineiston alhaisin.

Kuvio 16. Mielenpiteitä kyselyhetken työstä (keskiarvo, vain työlliset)

PALKKA

Vastaajilta tiedusteltiin heidän kyselyhetken bruttopalkkaansa, jossa on huomioitu säännölliset lisät. Palkkatasoa koskevista tiedoista ovat mukana vain kokopäivätyössä (yrittäjät mukaan lukien) olevien vastaukset, ja ylemmän ja alemman korkeakoulututkinnon suorittaneiden palkkatiedot esitetään erikseen, jotta tiedot olisivat mahdollisimman vertailukelpoiset. Kasvatustieteen maistereiden bruttopalkkojen mediaani on 2 447 euroa kuukaudessa. Tämä on noin 300 euroa matalampi kuin koko aineistosta laskettu bruttopalkkojen mediaani. Opettajaksi kouluttautuneiden palkan mediaani on 2 400, kasvatustieteilijöiden 2 500 euroa kuukaudessa ja lastentarhanopettajien 1 939 euroa kuukaudessa.

Miehet ansaitsevat naisia paremmin, mutta osaltaan tähän vaikuttaa sukupuolten väliset erot tehtäväkuivissa. Tosin luokanopettajan tehtävissä toimivat ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet miehet ansaitsevat naisia paremmin. Ero on tilastollisesti merkitsevä. Opettajan työssä olevien vastaajien palkan vertailua vaikeuttaa se, että palkan määräytyminen ei ole yksiselitteistä. Opettajille maksetaan peruspalkan lisäksi paljon erilaisia lisiä ja kunnat voivat päättää, milloin näitä lisiä maksetaan.

TAULUKKO 46. BRUTTOPALKKA SYKSYLLÄ 2005 SÄÄNNÖLLISET LISÄT MUKAAN LUKIEN
(VAIN KOKOPÄIVÄTYÖSSÄ OLEVAT, PALKKA EUROINA MEDIAANIN MUKAISESSA
JÄRJESTYKSESSÄ)⁸

	Alakvartiili	Mediaani	Yläkvartiili	Keskiarvo	Lkm
Kasvatustieteen maisterit	2200	2447	2800	2592	599
Miehet	2375	2750	3188	2861	119
Naiset	2178	2400	2700	2525	480
Yksityinen yritys	..	3200	..	3493	43
Oma yritys, vastaanotto tms.	..	2500	..	2783	6
Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	..	2400	..	2578	27
Kunta, kuntayhtymä	2200	2400	2800	2532	477
Valtio, valtion liikelaitos	..	2200	..	2356	46
Johto- ja esimiestehtävät	..	3500	..	3597	47
Hallinto-, suunnittelu- tai kehitystehtävät	..	2650	..	2784	46
Opetus tai koulutus	2193	2400	2706	2488	448
Asiakastyö/potilastyö	..	2095	..	2329	13
Tutkimus	..	2150	..	2274	24
	Alakvartiili	Mediaani	Yläkvartiili	Keskiarvo	Lkm
Kasvatustieteen kandidaatit	1790	1939	2152	1973	140
Miehet	..	2032	..	2055	8
Naiset	1790	1932	2144	1968	132
Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	..	1950	..	2068	8
Kunta, kuntayhtymä	1795	1944	2154	1986	119
Johto- ja esimiestehtävät	..	2500	..	2421	7
Opetus tai koulutus	1790	1923	2144	1970	112
Asiakastyö/potilastyö	..	1937	..	1949	9

Yksityisellä sektorilla palkkataso on tilastollisestikin korkeampi kuin muilla sektoreilla. Toki tähän vaikuttaa työtehtävien luonteen erilaisuus, yksityisellä sektorilla tehdään enemmän muuta kuin opetustyötä. Työn luonteen mukaan tarkasteltuna johto- ja esimiestehtävissä toimivat ansaitsevat parhaiten. Myös hallinto-, suunnittelu- tai kehitystehtävissä työskentelevät ansaitsevat paremmin kuin opetuksen parissa työskentelevät. Lastentarhanopettajien palkkataso on päätyönantajasta ja pääasiallisesta työtehtävästä riippumatta alhaisempi kuin maistereiden.

⁸ Alaryhmissä, joissa tapausten lukumäärä on alle 50, ilmoitetaan vain keskiarvo ja mediaani. Taulukossa ei ole mukana alaryhmiä, joissa tapausten lukumäärä on alle kuusi.

Vastaajia pyydettiin arvioimaan, vastaako heidän palkkatasonsa tehtävien vaativuutta ja koulutustasoa. Kasvatustieteelliseltä koulutusosalta valmistuneet ovat kaikkein tyytymättömmimpiä verrattaessa palkkaa ja nykyisiä työtehtäviä, kun kaikki koulutusalat on huomioitu. Lähes 70 % vastaajista arvioi palkkansa liian pieneksi suhteessa kyselyhetken työn vaativuustasoon. Osuus on korkein, kun kaikki koulutusalat on huomioitu. Tyytymättömyys kasvaa verrattaessa palkan suhdetta akateemiseen koulutukseen. Noin 80 % kasvatustieteen koulutusosalta valmistuneista arvioi palkkansa liian pieneksi suhteessa hankittuun akateemiseen koulutukseen. Koulutuksen ja palkan väliseen suhteeseen tyytymättömien osuus on toiseksi korkein psykologien jälkeen, kun kaikki koulutusalat on huomioitu.

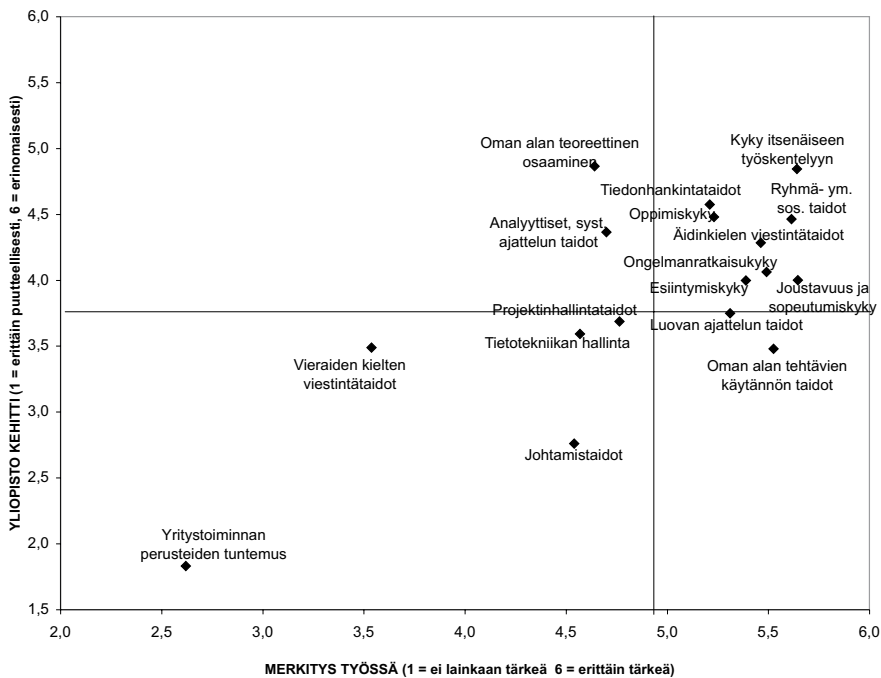
Miehet ja naiset ovat yhtä tyytymättömiä palkkaansa. Sen sijaan tilastollisesti merkitsevä ero löytyy ylemmän ja alemman korkeakoulututkinnon suorittaneiden mielipiteiden väliltä. Lastentarhanopettajat ovat tyytymättömämpiä sekä työtehtävien ja palkan että koulutuksen ja palkan väliseen suhteeseen kuin kasvatustieteen maisterit. Kuntasektorilla työskentelevät vastaajat ovat tyytymättömämpiä palkan ja työtehtävien vaativuustason väliseen suhteeseen kuin muilla työnantajasektoreilla työskentelevät. Peräti kolme neljästä kunnissa työskentelevistä vastaajista arvioi palkkansa liian pieneksi työn vaativuuteen nähden.

4.5.4 TYÖN VAATIMUKSET JA KOULUTUKSEN ANTAMAT VALMIUDET

Lomakkeessa kysyttiin erilaisten tietojen ja taitojen merkitystä nykyisessä työssä ja sitä, miten yliopisto-opiskelu kyseisiä tietoja ja taitoja kehitti. Saatujen vastausten pohjalta voidaan arvioida koulutuksen työelämärelevanssia. Kuviossa 17 on esitetty nämä ulottuvuudet. Mitä enemmän oikealla piste kuviossa on, sitä suurempi kyseisen tiedon tai taidon merkitys on nykyisessä työssä, ja vastaavasti mitä ylemmänä piste on, sitä enemmän yliopisto-opiskelu kehitti kyseistä tietoa tai taitoa.

Joustavuus ja sopeutumiskyky, kyky itsenäiseen työskentelyyn ja ryhmätyötaidot ym. sosiaaliset taidot ovat vastaajien mielestä työssä tärkeintä. Hyvin keskeisiä tietoja ja taitoja ovat tärkeysjärjestyksessä oman alan tehtävien käytännön taidot, ongelmanratkaisukyky ja viestintätaidot äidinkielellä.

Naiset pitävät pääsääntöisesti lomakkeessa mainittuja tietoja ja taitoja työssään merkityksellisempinä kuin miehet. Näistä tilastollinen ero löytyy seuraavien tietojen ja taitojen kohdalla: oman alan teoreettinen osaaminen, tiedonhankintataidot, oppimiskyky, ongelmanratkaisukyky, viestintätaidot äidinkielellä ja vierailla kielillä, ryhmätyötaidot yms. sosiaaliset taidot, joustavuus ja sopeutumiskyky, kyky itsenäiseen työskentelyyn sekä projektinhallintataitojen kohdalla. Ainoastaan tietekniikan hallinnan, johtamistaidot ja yritystoiminnan perusteiden tuntemuksen miehet arvioivat merkityksellisemmiksi työssään kuin naiset. Tilastolliset erot löytyvät johtamistaitojen ja yritystoiminnan perusteiden tuntemuksen kohdalla.

Kuvio 17. Työn vaatimusten ja opiskelun antamien valmiuksien kohtaaminen

Kuvio 17 on jaettu nelikenttään, joka muodostetaan sekä merkitys työssä että yliopisto-opiskelu kehitti osioiden summamuuttujien keskiarvojen perusteella. Nelikentän osiot, joihin tiedot ja taidot sijoitetaan, muotoutuvat itse aineistosta⁹. Pitää luonnollisesti huomioida, että tässä tarkastellaan vain sitä, kehittikö yliopisto-opiskelu jotain tietoa tai taitoa keskimääräistä paremmin tai heikommin ja mikä on sen merkitys työssä. Tässä ei siis saada absoluuttista selvyyttä siihen, kehittikö yliopisto-opiskelu jotain tietoa tai taitoa sopivasti, liikaa vai liian vähän suhteessa työelämätarpeeseen.

Kasvatustieteen koulutusosalta valmistuneiden vastausten perusteella työssä tärkeitä tietoja ja taitoja, joita myös yliopisto-opiskelu kehittää, ovat joustavuus ja sopeutumiskyky, ongelmanratkaisukyky, esiintymiskyky, viestintätaidot äidinkielenä, ryhmätyötaitot ym. sosiaaliset taidot, kyky itsenäiseen ajatteluun, oppimiskyky ja tiedonhankintataidot. Edelleen työssä tärkeitä tietoja ja taitoja ovat oman alan käytännön taidot ja luovan ajattelun taidot. Näiden osaamisalueiden kehittymisen on kuitenkin vastaajien mielestä ollut keskimääräistä heikompa.

⁹ Ryhmä 1: merkitys työssä on keskimääräistä suurempi ja myös yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä enemmän (nelikentässä oikealla ylhäällä)

Ryhmä 2: merkitys työssä on keskimääräistä suurempi, mutta yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä vähemmän (oikealla alhaalla)

Ryhmä 3: merkitys työssä on keskimääräistä pienempi, mutta yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä enemmän (vasemmalla ylhäällä)

Ryhmä 4: merkitys työssä on keskimääräistä pienempi ja myös yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä vähemmän (vasemmalla alhaalla)

Analyttisiä systemaattisen ajattelun taitoja sekä oman alan teoreettista osaamista yliopisto-opiskelu kehitti hyvin, mutta vastaajien mielestä sen merkitys työssä on keskimääräistä pienempi. Viimeiseen ryhmään sijoittuivat johtamistaidot, tietotekniikan hallinta, projektinhallintataidot, yritystoiminnan perusteiden tuntemus sekä viestintätaidot vieraalla kielellä. Tiedot ja taidot ovat kussakin ryhmässä suuruusjärjestyksessä sen suhteen, miten suuri ero merkityksen ja kehittymisen välillä on kunkin tiedon tai taidon kohdalla.

Suurin ero (2,0) keskiarvojen ”merkitys työssä” ja ”yliopisto-opiskelu kehitti” välillä on oman alan käytännön taitojen kohdalla. Järjestyksessä seuraavina tulevat johtamistaidot, joustavuus ja sopeutumiskyky sekä luovan ajattelun taidot. Näiden tietojen ja taitojen kohdalla keskiarvojen erot vaihtelevat 1,8 ja 1,6 välillä.

Kasvatustieteen koulutusalaalla yliopisto-opinnot näyttävät olevan suhteellisen hyvin kohdallaan. Teoriasta tulisi siirtyä enemmän oman alan käytännön taitojen opettamiseen sekä pyrkiä kehittämään luovan ajattelun taitoa.

4.5.5 ERITYISPIIRTEITÄ

Koulutusalaalta valmistuneiden joukko koostuu kolmesta osittain erityyppisestä ryhmästä, opettajista, kasvatustieteilijöistä¹⁰ ja lastentarhanopettajista. Hankkeessa mukana olevista yliopistoista ainoastaan Kuopion yliopistossa ei ole kasvatustieteellistä koulutusta tutkintonimikkeittäin tarkasteltuna. Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden vastausprosentti on 56 ja lastentarhanopettajien 53. Miehiä 1 030:stä kasvatustieteen koulutusalan vastaajasta on 13 %.

Kasvatustieteen koulutusalaalta valmistuneet ovat olleet valmistumisensa jälkeen hieman keskimääräistä lyhyemmän aikaa koulutustaan vastaavissa töissä. Muuten kasvatustieteelliseltä koulutusalaalta valmistuneiden työuran alku vaikuttaa suhteellisen vakaalta. Työsuhteita vastaajilla on ollut keskimäärin 3,6 ja työttömänä vastaajista on ollut kolmasosa. Työttömyys on kuitenkin ollut kestoaltaan melko lyhytaikaista, keskimäärin työttömyys oli kestänyt viisi kuukautta.

Opettajana toimivilla työuran alussa työsuhteet ovat valitettavan usein määräaikaista, jolloin he ovat kesäkuukaudet työttömänä. Lastentarhanopettajien työuran alku näyttäisi olevan repaleisempi kuin kasvatustieteen maisterin tutkinnon suorittaneiden. Lastentarhanopettajat ovat olleet vähemmän aikaa koulutusta vastaavissa töissä, työsuhteet ovat useammin määräaikaista ja työttömyyskertojen määrä on työttömänä olleilla suurempi.

¹⁰ Tähän ryhmään kuuluvat seuraavat koulutusohjelmat tai pääaineet: aikuiskasvatustiede, ammattikasvatus, kasvatuspsykologia, kasvatustiede, erityispedagogiikka ja varhaiskasvatus.

Muihin koulutusaloihin verrattuna kasvatustieteen koulutusosalta valmistuneet ovat kyselyhetkeen mennessä työllistyneet keskiarvoa paremmin, vaikka työssä olevien osuus on alle koko aineistosta lasketun keskiarvon. Työttömänä oli kyselyhetkellä vain prosentti vastaajista. Kuntasektori on tärkein työllistäjä, ja tästä seuraa myös se, että kasvatustieteen koulutusosalta valmistuneet ovat sijoittuneet melko tasaisesti ympäri Suomea.

Kasvatustieteelliseltä koulutusosalta valmistuneet miehet näyttävät sijoittuvat paremmin työelämään kuin koulutusosalta valmistuneet naiset. Miehet olivat kyselyhetkellä useammin vakituisissa työsuhteissa kuin naiset. Miehillä oli myös työuran ensimmäisten viiden vuoden aikana ollut vähemmän erillisiä työsuhteita, vaikka työnantajien määrän suhteen eroa ei löytynyt. Lisäksi miehet ovat joutuneet harvemmin työttömäksi kuin naiset.

Opettajaksi kouluttautuneista peräti 84 % ja lastentarhanopettajistakin 80 % katsoi olevansa kokonaan koulutusalaansa vastaavassa työssä. Ero kasvatustieteilijöihin on selvä. Kasvatustieteilijöistä kokonaan koulutusalaan vastaavassa työssä oli 67 %. Kasvatustieteen koulutusosalta valmistuneista 4 % ei ole saanut koulutusta vastaavaa työtä yrityksistä huolimatta, ja he olivat tästä syystä koulutustasoaan tai -alaansa osittain tai täysin vastaamattomissa tehtävissä. Tehdyn laatuluokittelun perusteella vain 2 % on koulutustaan vastaamattomassa työssä.

Kasvatustieteelliseltä koulutusosalta valmistuneet vaikuttavat olevan tyytyväisiä työhönsä. Työtehtävät ovat monipuolisia ja mielenkiintoisia. Toisaalta kasvatustieteelliseltä koulutusosalta valmistuneet ilmoittivat keskimääräistä useammin, että työtä on liikaa ja se on myös henkisesti kuormittavaa. Merkittävin poikkeama negatiiviseen suuntaan on väitteen ”Työ mahdollistaa uralla etenemisen” kohdalla.

Kasvatustieteen maistereiden bruttokuukausipalkkojen mediaani syksyllä 2005 oli 2 447 euroa. Tämä on noin 300 euroa matalampi kuin koko aineistosta laskettu bruttopalkkojen mediaani. Kasvatustieteilijät ansaitsevat sata euroa kuukaudessa enemmän kuin opettajaksi kouluttautuneet. Lastentarhanopettajien bruttokuukausipalkan mediaani on 1 939 euroa.

Tärkeimpiä työssä tarvittavia valmiuksia vastaajien mielestä olivat joustavuus ja sopeutumiskyky, kyky itsenäiseen työskentelyyn sekä ryhmätyötaidot ym. sosiaaliset taidot. Kasvatustieteen koulutusosalta valmistuneiden vastausten perusteella koulutukseen tulisi ottaa lisää elementtejä, jotka kehittäisivät oman alan käytännön taitoja sekä luovan ajattelun taitoa. Vastaajien mielestä opetus kehitti hyvin analyyttistä systemaattisen ajattelun taitoa sekä oman alan teoreettista osaamista, mutta näiden merkitys työssä on keskimääräistä pienempi.

4.6 KAUPPATIETEELLINEN KOULUTUSALA

Kauppätieteellisen koulutusalan aineisto edustaa vain pientä osaa kaikista vuonna 2000 valmistuneista kauppätieteilijöistä, sillä Helsingin kauppakorkeakoulu, Lappeenrannan teknillinen yliopisto, Svenska handelshögskolan, Turun kauppakorkeakoulu ja Vaasan yliopisto eivät osallistuneet tutkimushankkeeseen. Kauppätieteellisellä koulutusallalla suoritettiin kyseisenä vuonna yhteensä 1 376 ylempää korkeakoulututkintoa (OPM, KOTA-tietokanta). Uraseurantakyselyyn vastasi 187 kauppätieteelliseltä koulutusallalta valmistunutta henkilöä, jotka olivat suorittaneet tutkintonsa Jyväskylän, Kuopion, Lapin, Oulun ja Tampereen yliopistoissa tai Åbo Akademiassa.

Kuopion ja Lapin yliopistoissa ei suoritettu vuonna 2000 kauppätieteellisen koulutusalan maisteritutkintoja. Uraseuranta-aineistossa kauppätieteellisen koulutusalan aineistoon on sisällytetty kuusi Kuopion yliopistosta ja 15 Lapin yliopistosta valmistunutta vastaajaa, joiden tutkinnot pääaineen mukaisesti kuuluvat kauppätieteisiin (esim. laskentatoimen ja markkinoinnin pääaineet). Kyselyyn vastasi hie- man alle puolet Jyväskylän, Oulun ja Tampereen yliopistoista sekä Åbo Akademiasta valmistuneista. Naisten osuus on 57 % vastanneista ja 52 % valmistuneista.

Vastaajien mediaani-ikä valmistumishetkellä oli 26 vuotta, ja kolme neljästä oli valmistunut korkeintaan 30-vuotiaana. Tutkinnon laajuuden mediaani oli 178 opintoviikkoa¹.

4.6.1 TYÖURAN ENSIMMÄISET VIISI VUOTTA

KOULUTUKSEEN OSALLISTUMINEN

Neljä viidestä (82 %)² on osallistunut valmistumisen jälkeen täydennys- tai erikoistumiskoulutukseen. Useampi kuin kaksi kolmesta (70 %) on osallistunut työnantajan järjestämään tai kustantamaan koulutukseen tai kehittämishankkeisiin. Tieteellisiä jatko-opintoja ilmoitti suorittaneensa 14 % tutkittavista. Osuus on prosenttiyksikön pienempi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus. Täydennys- tai erikoistumiskoulutusta ei ole mielekäästä vertailla esimerkiksi työnantaja-sektoreittain tai työsuhteen pysyvyyden kanssa, sillä kyselylomakkeessa ei kysytty, missä vaiheessa työuraa koulutukseen on osallistuttu.

TYÖSSÄOLOAIKA JA TYÖTÖMYYSKOKEMUKSET

Valmistumisensa jälkeen kauppätieteilijät ovat olleet töissä keskimäärin 4 v 11 kk (mediaani on viisi vuotta ja yksi kuukausi), josta lähes koko aika on ollut koulutus-

¹ Tieto tutkinnon laajuudesta oli saatavissa vain Lapin ja Tampereen yliopistojen osalta.

² Vastaaja on voinut tässä kysymyksessä valita useita vaihtoehtoja.

tasoa vastaavaa työtä (keskiarvo on 4 v 8 kk ja mediaani tasan viisi vuotta). Koulutustasoa vastaavan työssäoloajan keskiarvo on kauppatieteilijöillä viisi kuukautta koko aineistosta laskettua keskiarvoa pitempi.

TAULUKKO 47. TYÖURAN ENSIMMÄISET VIISI VUOTTA

	Työssä*	Työsuhteita**	Työttömänä***
Miehet (N = 80)	4 v 10 kk	3,2	21 %
Naiset (N = 105)	4 v 6 kk	3,1	14 %

* = koulutustasoa vastaavassa työssä

** = keskiarvo

*** = niiden osuus, joilla on ollut vähintään yksi työttömyysjakso valmistumisen jälkeen

Kauppatieteilijöistä 17 % on ollut työttömänä tutkinnon suorittamisen jälkeen. Kolme neljästä työttömyyttä kohdanneesta on ollut työttömänä vain kerran, ja kahdella kolmesta työttömyys on kestänyt korkeintaan kuusi kuukautta. Keskimäärin työttömyyskertoja on ollut 1,6 ja työttömyys on kestänyt seitsemän kuukautta. Työttömyysjaksoja on ollut joka viidennellä miehellä ja joka seitsemännellä naisella. Vastaajien mukaan tärkeimpiä työllistymistä vaikeuttaneita tekijöitä olivat työkokemuksen ja suhdeverkostojen puute sekä alan heikko työmarkkinatilanne.

Joka kolmas nainen ja joka viides mies on ollut perhevapaalla viiden vuoden kuluessa. Perhevapaiden kesto on naisilla ollut keskimäärin 1 v 5 kk. Aika on kaksi kuukautta lyhyempi kuin koko aineistosta laskettu vastaava aika.

TYÖNANTAJIEN JA TYÖSUHTEIDEN MÄÄRÄ

Ensimmäisten viiden vuoden aikana kauppatieteilijöillä on ollut keskimäärin kaksi työnantajaa ja kolme työ- tai virkasuhdetta. Lähes kaksi viidestä on ollut vain yhden työnantajan palveluksessa. Yli puolella tutkittavista työsuhteita on ollut korkeintaan kaksi, ja vain harvalla on ollut viisi tai useampaa työsuhdetta. Työnantajien tai työsuhteiden lukumäärässä ei ollut sukupuolten välisiä tilastollisesti merkitseviä eroja. Sen sijaan eri koulutusaloja toisiinsa verrattaessa näyttää siltä, että työuran alku on ollut kauppatieteelliseltä koulutusosalta valmistuneilla vaakaampi kuin monelta muulta alalta valmistuneilta.

ENSIMMÄINEN TYÖNANTAJA JA TYÖPAIKAN SIJAINTI

Lähes kolme neljästä kauppatieteilijästä työskenteli uransa alussa yksityisten yritysten palveluksessa. Valtiosektorilla työuransa aloitti 17 %, kunnissa 7 % ja järjestöissä 2 % vastanneista. Miesten ja naisten välillä ei ollut merkittävää eroa ensimmäisen työnantajasektorin suhteen. Viiden vuoden kuluessa yrittäjänä tai freelancerina on toiminut 15 vastaajaa eli 8 % vastanneista. Yrittäjänä työskentely on kestänyt keskimäärin kolme vuotta.

TAULUKKO 48. ENSIMMÄISEN VALMISTUMISEN JÄLKEISEN TYÖPAIKAN PÄÄTYÖNANTAJA

%	Miehet	Naiset	Yht.
Yksityinen yritys	71	76	74
Valtio, valtion liikelaitos	19	16	17
Kunta, kuntayhtymä	6	7	7
Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	4	1	2
Oma yritys, vastaanotto tms.	0	0	0
Muu työnantaja	0	0	0
Yht.	100	100	100
N	79	105	184

Hieman alle puolella (47 %) vastaajista ensimmäinen valmistumisen jälkeinen työpaikka sijaitsi Uudellamaalla. Osuus on suuri, kun otetaan huomioon, että kaikki uraseuranta-aineiston kauppatieteelliset tutkinnot oli suoritettu muissa maakunnissa. Työuransa alussa 14 % kauppatieteilijöistä työskenteli Keski-Suomessa ja 11 % Pohjois-Pohjanmaalla.

4.6.2 KYSELYHETKEN TYÖLLISYYSTILANNE

Kyselyhetkellä 86 % kauppatieteilijöistä oli työssä. Miesten keskuudessa työllisten osuus oli 95 %. Naisista työssä oli hieman harvempi kuin neljä viidestä, ja joka kuudes nainen oli perhevapaalla. Yrittäjänä toimi 2 % vastanneista, mikä on suunnilleen sama määrä kuin muillakin koulutusaloilla. Osuus on käytännössä yhtenevä koko aineistosta lasketun yrittäjien osuuden kanssa. Neljä vastaajaa oli kyselyhetkellä työttömänä työnhakijana, lisäksi yksi vastaaja oli työvoimakoulutuksessa. Näin ollen kauppatieteilijöiden työttömyysaste kyselyhetkellä oli 3 %³, mikä on yhden prosenttiyksikön korkeampi kuin kaikkien koulutusalojen keskimääräinen työttömyysaste. Kauppatieteilijöistä oli keskimääräistä harvempi perhevapaalla.

TAULUKKO 49. TYÖMARKKINATILANNE SYKSYLLÄ 2005

%	Miehet	Naiset	Yht.
Vakituinen kokopäivätyö	81	61	70
Määräaikainen kokopäivätyö	10	14	13
Osa-aikatyö	0	2	1
Yrittäjä/ammatinharjoittaja/freelancer	4	1	2
Työllistetty/työharjoittelu	0	0	0
Työtön työnhakija	1	3	2
Työvoimakoulutus tai vastaava	1	0	1
Päätoiminen opiskelu(tutkintoon tai arvosanaan johtava)	1	1	1
Perhevapaa	0	16	9
Muu tilanne	1	2	2
Yht.	100	100	100
N	78	106	184

³ Työttömäksi on tässä katsottu ne vastaajat, jotka ilmoittivat olevansa työttömiä työnhakijoita, työllistettyjä/työharjoittelussa tai työvoimakoulutuksessa tai vastaavassa.

TYÖNANTAJA

Syksyllä 2005 kolme neljästä kauppatieteilijästä työskenteli yksityisissä yrityksissä. Valtion palvelukseen oli sijoittunut 12 % ja kuntiin 9 % vastaajista. Järjestösektorilla työskenteli vain yksi vastaaja. Miesten ja naisten väliset erot olivat pieniä, ja työnantajasektoreiden osuuksissa tapahtuneet muutokset ensimmäiseen työnantajaan verrattuna olivat vähäisiä. 83 % vastaajista työskenteli samalla sektorilla sekä ensimmäisessä että kyselyhetken työpaikassaan. Osuus on koko tutkimusaineiston toiseksi korkein, vain kasvatustieteen koulutusosalta valmistuneet ovat useammin työskennelleet samalla sektorilla.

TAULUKKO 50. PÄÄTYÖNANTAJA SYKSYLLÄ 2005 (VAIN TYÖLLISET)

%	Miehet	Naiset	Yht.
Yksityinen yritys	74	77	76
Valtio, valtion liikelaitos	12	12	12
Kunta, kuntayhtymä	8	11	9
Oma yritys, vastaanotto tms.	4	0	2
Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	1	0	1
Muu työnantaja	0	0	0
Yht.	100	100	100
N	74	84	158

TYÖN LUONNE

Runsaas viidennes kauppatieteilijöistä työskenteli kyselyhetkellä johto- ja esimiestehtävissä. Naiset olivat sijoittuneet johto- ja esimiestehtäviin miehiä useammin. Seuraavaksi yleisimpiä työnkuvia olivat markkinointi ja myynti, konsultointi sekä hallinto-, suunnittelu- ja kehitystehtävät. Valtiolla työskennelleet toimivat useimmiten tutkimuksen parissa, kun taas kunnissa opetustehtävät olivat tavallisimpia. Esimerkkejä ammattinimikkeistä on ilmoitettu liitteessä 2.

TAULUKKO 51. TYÖN LUONNE SYKSYLLÄ 2005 (VAIN TYÖLLISET)

%	Miehet	Naiset	Yht.
Johto- ja esimiestehtävät	16	26	22
Markkinointi ja myynti	14	17	15
Konsultointi	14	14	14
Hallinto-, suunnittelu- tai kehitystehtävät	14	13	13
Tutkimus	11	10	10
Muu työ	16	5	10
Opetus tai koulutus	5	7	6
Asiakastyö/potilastyö	8	1	4
Toimisto- ja esikuntatehtävät	3	4	3
Viestintä- ja mediatyö	0	4	2
Taiteellinen työ	0	0	0
Yht.	100	100	100
N	74	84	158

TIEDONSAANTIKANAVAT KYSELYHETKEN TYÖPAIKASTA

Joka neljäs vastaaja oli saanut tiedon työpaikastaan lehti-ilmoituksen välityksellä. Seuraavaksi tärkeimmät tiedonsaantikanavat olivat Internet (17 %), työnantajan henkilökohtainen ilmoitus (17 %) ja suhdeverkosto (15 %). Sukupuolten välillä ei ollut eroa tiedonsaantikanavien suhteen.

TYÖPAIKAN SIJAINTI

Kauppätieteilijöiden merkittävimpien työllistymismaakuntien osuudet olivat säilyneet lähes ennallaan ensimmäiseen tarkasteluajankohtaan verrattuna. Uudellamaalla työskenteli kyselyhetkellä 48 % työllisistä vastaajista. Seuraavaksi merkittävimmät sijoittumisalueet olivat Keski-Suomi, Pirkanmaa ja Pohjois-Pohjanmaa, joissa kussakin työskenteli noin kymmenesosa tutkittavista. 70 prosentilla vastaajista kyselyhetken työpaikan sijaintimaakunta oli sama kuin ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työpaikan maakunta. Osuus on viisi prosenttiyksikköä alempi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus.

Aineisto mahdollistaa pendelöinnin sekä muuttoliikkeen tarkemman tarkastelun. Kyselyhetkellä 40 % vastaajista asui Uudellamaalla, joka kahdeksas vastaaja asui Keski-Suomessa, noin joka yhdeksäs vastaaja asui Pirkanmaalla ja joka kymmenes Pohjois-Pohjanmaalla. Kun ristiintaulukoidaan kyselyhetken asuinpaikka ja työpaikan sijainti, nähdään, että lähes 90 % vastaajista asuu saman maakunnan alueella kuin missä hänen työpaikkansa sijaitsee. Osuus on neljä prosenttiyksikköä korkeampi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus.

4.6.3 KYSELYHETKEN TYÖN LAATU

VAKITUINEN VS. MÄÄRÄAIKAINEN TYÖ

Useampi kuin neljä viidestä (84 %) työllisestä⁴ kauppätieteilijästä oli kyselyhetkellä vakituksessa kokopäivätyössä. Muihin koulutusaloihin verrattuna vakituisten osuus on toiseksi korkein yhdessä hammaslääketieteilijöiden kanssa. Yrityksissä vakituisten osuus oli jopa 96 %. Kunnissa kaksi kolmesta oli vakituksessa työssä, kun taas valtiolla palvelussuhteet olivat suurelta osin määräaikaisia. Määräaikaisuus oli vähän yleisempää naisten kuin miesten keskuudessa (18 % vs. 11 %).

⁴ Tässä on tarkasteltu palkansaajien työsuhdetta neljän päätyönantajan mukaan.

TAULUKKO 52. TYÖSUHTEEN LUONNE PÄÄTYÖNANTAJAN MUKAAN SYKSYLLÄ 2005
(VAIN TYÖLLISET)

%	Yksityinen yritys	Kunta, kunta- yhtymä	Valtio, valtion liikelaitos	Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	Yht.
Vakituinen kokopäivätyö	96	67	21	100	84
Määräaikainen kokopäivätyö	3	33	79	0	15
Osa-aikatyö	2	0	0	0	1
Yht.	100	100	100	100	100
N	118	15	19	1	153

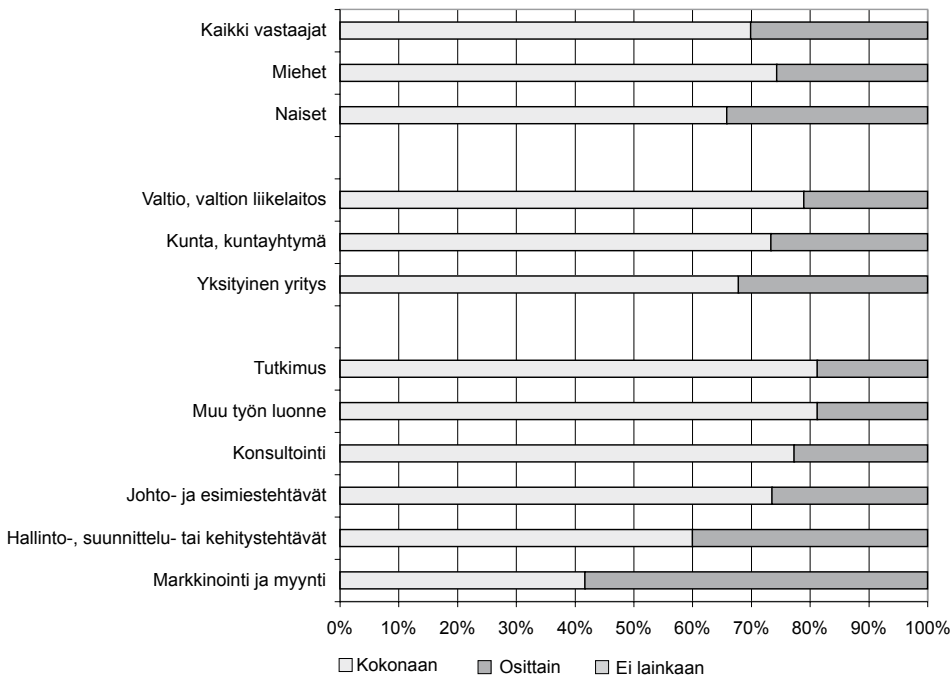
Yli puolet määräaikaisista ilmoitti työn luonteen tärkeimmäksi määräaikaisuuden perusteeksi. Määräaikaiset työ- tai virkasuhteet oli solmittu keskimäärin vuodeksi ja yhdeksäksi kuukaudeksi (keston mediaani oli tasan yksi vuosi). Useammalla kuin joka neljännellä määräaikaisella työsuhde oli solmittu alle vuodeksi. Kahdella kolmesta nykyistä määräaikaaisuutta edelsi määräaikainen työsuhde saman työnantajan palveluksessa.

TYÖN JA KOULUTUKSEN VASTAAVUUS

Työllisistä kauppatieteilijöistä 69 % oli työssä, johon edellytetään ylempää korkeakoulututkintoa. Osuus on viisi prosenttiyksikköä pienempi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus. Vastaajista 11 % ei osannut sanoa, vaaditaanko työssä tutkintoa. Lähes kaikki, joilla tutkinto ei ollut työpaikan saamisen edellytyksenä tai jotka olivat epätietoisia asiasta, työskentelivät yksityisellä sektorilla. Miesten ja naisten välillä ei ollut eroa tämän muuttujan suhteen.

Tutkittavilta tiedusteltiin myös subjektiivista käsitystä työn ja koulutuksen vaatimustason vastaavuudesta. Kauppatieteilijöistä 70 % arvioi työtehtävän vastaavan kokonaan yliopistollista koulutustasoa. Osuus on hieman koko aineistosta laskettua keskimääräistä osuutta suurempi. Miehet olivat tätä mieltä useammin kuin naiset (74 % vs. 66 %), mutta ero ei ole tilastollisesti merkitsevä. Kukaan ei työskennellyt tehtävässä, joka ei tasoltaan lainkaan vastaisi akateemista koulutusta.

Vastaajista 58 % katsoi, että työ vastaa kokonaan yliopistollista koulutusalaan, ja 41 % ilmoitti työskentelevänsä osittain koulutusalaan vastaavissa tehtävissä. Kaksi vastaajaa arvioi, ettei työ vastaa lainkaan koulutusalaan.

Kuvio 18. Työtehtävän ja yliopistollisen koulutuksen vaatimustason vastaavuus syksyllä 2005 (vain työlliset)⁵

Jatkokysymyksellä tiedusteltiin syitä koulutusta osittain tai täysin vastaamattomissa tehtävissä työskentelyyn. Lähes puolet kysymykseen vastanneista ilmoitti työn mielenkiintoisuuden tärkeimmäksi syyksi ottaa vastaan tehtäviä, jotka eivät kokonaan vastaa yliopistollista koulutusta tasoltaan tai alaltaan. Vain viisi vastaajaa piti tärkeimpänä syynä sitä, ettei ollut saanut koulutustaan vastaavaa työtä. Tämä on alle 3 % kaikista kyselyyn vastanneista kauppatieteilijöistä.

TYÖPAIKKOJEN LAATULUOKITTELU

Työpaikkojen laadun arviointia voidaan syventää Englannissa sovellettua laatu-luokitusta käyttäen (Elias et al. 1999). Seuraavassa taulukossa näkyvät luokittelu-perusteet sekä ryhmien nimet. Ryhmien kesken on nähtävissä laatuero siten, että ryhmän A työpaikat vastaavat alan perinteistä tarkoituksenmukaista sijoittumista ja ryhmän D työpaikat epätarkoituksenmukaista sijoittumista. Kolme kauppatieteilijää neljästä työskenteli tämän jaottelun perusteella oman alan akateemisissa ammateissa.

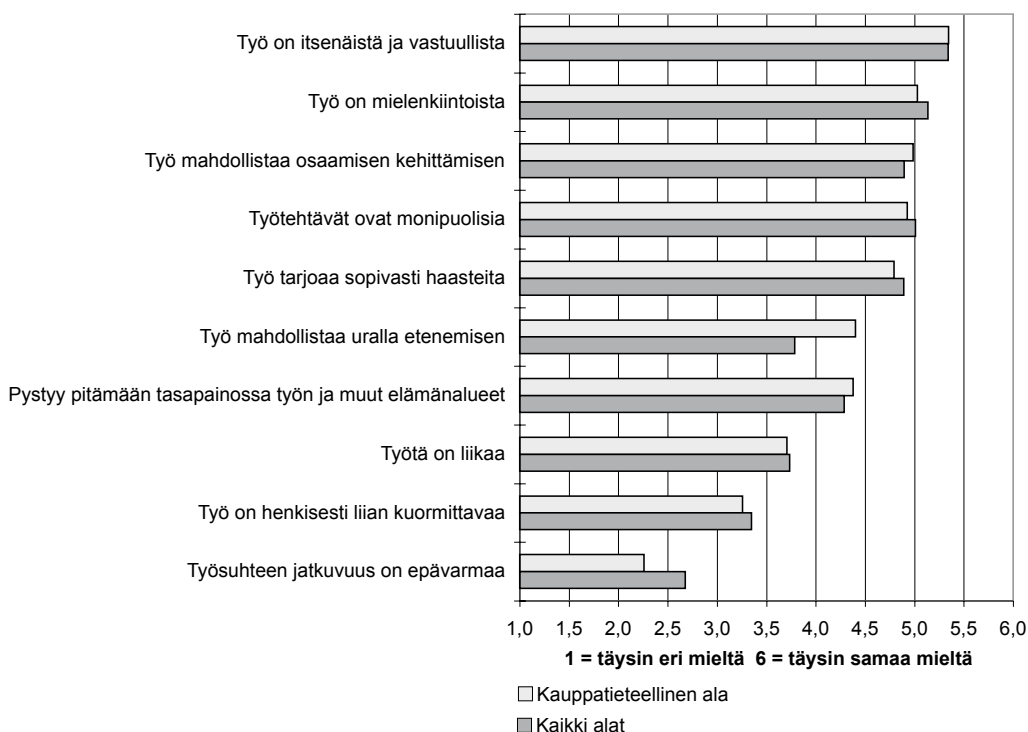
⁵ Niitä alaryhmiä, joissa tapausten lukumäärä on alle 12, ei ole otettu kuvioon mukaan.

TAULUKKO 53. KYSELYHETKEN TYÖN LAATULUOKKIEN KUVAUS (VAIN TYÖLLISET)

		Vastaako koulutusala?	
		Kokonaan tai osittain	Ei lainkaan
Vaaditaanko korkeakoulututkinto?	Kyllä	RYHMÄ A (N = 106, vastaajista 76 %) Oman alan akateemiset ammatit accounting manager, brand manager, business controller, henkilöstöpäällikkö, kehityspäällikkö, Internet-koordinaattori, laskentaekonomi, markkina-analyttikko, matkailun yliopettaja, projektipäällikkö, suunnittelija, tutkija, yliaktuaari	RYHMÄ B (N = 1, vastaajista 1 %) Muut akateemiset ammatit Liian vähän havaintoja
	Ei	RYHMÄ C (N = 31, vastaajista 22 %) Oman alan uudet työmarkkinat aluepäällikkö, business manager, erityislaskija, liiketoiminnan kehityspäällikkö, maaseutujohtaja, palvelupäällikkö, projektisuunnittelija, talouskonsultti, tutkimuspäällikkö	RYHMÄ D (N = 1, vastaajista 1 %) Koulutusta vastaamattomat työt Liian vähän havaintoja

TYTYVÄISYYS TYÖHÖN

Tyytyväisyyttä kyselyhetken työhön kartoitettiin kymmenellä työtä koskevalla väittämällä. Kauppatieteilijät vaikuttavat varsin tyytyväisiltä työhönsä: valtaosa katsoi, että työ on itsenäistä ja vastuullista, mielenkiintoista, monipuolista ja sopivan haasteellista sekä mahdollistaa oman osaamisen kehittämisen. Kauppatieteilijät pitivät etenemismahdollisuuksiaan parempina kuin kaikilta koulutusaloilta valmistuneet keskimäärin. Keskiarvo on kolmanneksi korkein lääketieteilijöiden ja diplomi-insinöörien jälkeen. Lisäksi työsuhteen jatkuvuus huolestutti kauppatieteilijöitä keskimääräistä vähemmän.

Kuvio 19. Mielenpiteitä kyselyhetken työstä (keskiarvo, vain työlliset)

PALKKA

Vastaajilta tiedusteltiin heidän kyselyhetken bruttopalkkaansa, jossa on huomioitu säännölliset lisät. Palkkaa koskevissa tiedoissa ovat mukana vain kokopäivätyössä (yrittäjät mukaan lukien) olevien vastaukset, jotta tiedot olisivat mahdollisimman vertailukelpoiset. Kauppatieteilijöiden mediaanipalkka kyselyhetkellä oli 3 500 euroa kuukaudessa. Tämä on 770 euroa korkeampi kuin koko aineistosta laskettu bruttopalkkojen mediaani. Lääketieteelliseltä ja oikeustieteelliseltä koulutuslalta valmistuneiden bruttokuukausipalkan mediaani on yhtä suuri kuin kauppatieteilijöiden ja vain hammaslääketieteelliseltä koulutuslalta valmistuneilla palkan mediaani on korkeampi. Miesten mediaanipalkka oli noin 300 euroa korkeampi kuin naisten, vaikka naiset olivat miehiä useammin sijoittuneet johto- ja esimiestehtäviin sekä markkinointi- ja myyntitehtäviin, joissa tulot olivat suurimmat.

TAULUKKO 54. BRUTTOPALKKA SYKSYLLÄ 2005 SÄÄNNÖLLISET LISÄT MUKAAN LUKIEN (VAIN KOKOPÄIVÄTYÖSSÄ OLEVAT, PALKKA EUROINA MEDIAANIN MUKAISESSA JÄRJESTYKSESSÄ)⁶

	Alakvartiili	Mediaani	Yläkvartiili	Keskiarvo	Lkm
Kaikki vastanneet	3000	3500	4200	3671	146
Miehet	3008	3750	4425	3831	68
Naiset	2978	3456	4000	3532	78
Yksityinen yritys	3300	3755	4300	3919	111
Kunta, kuntayhtymä	..	3000	..	3042	15
Valtio, valtion liikelaitos	..	2600	..	2702	19
Johto- ja esimiestehtävät	..	4000	..	4229	32
Markkinointi ja myynti	..	3975	..	4009	22
Muu työ	..	3650	..	3692	14
Hallinto-, suunnittelu- tai kehitystehtävät	..	3356	..	3308	20
Konsultointi	..	3350	..	3659	18
Asiakastyö/potilastyö	..	3181	..	3510	6
Opetus tai koulutus	..	2955	..	3023	10
Tutkimus	..	2834	..	3030	16

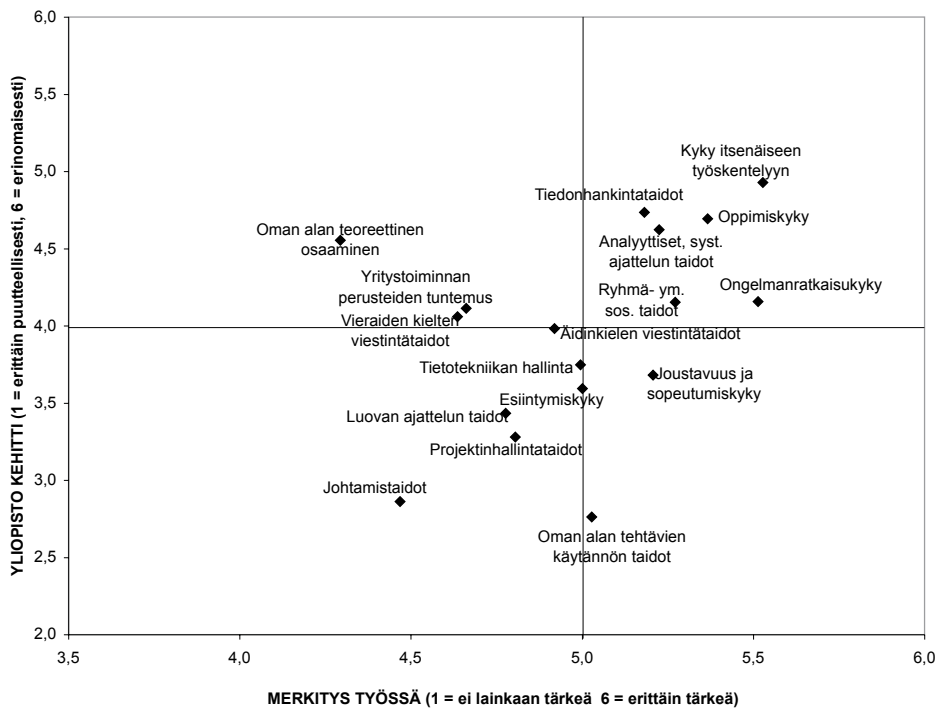
Lisäksi vastaajia pyydettiin arvioimaan, vastaako heidän palkkatasonsa tehtävien vaativuutta ja koulutustasoa. Kauppatieteilijöistä 60 % arvioi, että palkka on sopu- soinnussa tehtävien kanssa ja 56 % katsoi palkan vastaavan hyvin myös akateemis- ta koulutusta. Jälkimmäinen osuus on kolmanneksi korkein kaikki koulutusalat huomioiden. Vain hammaslääketieteilijät ja diplomi-insinöörit ovat tyytyväisem- piä palkan ja koulutuksen suhteeseen. Kukaan ei pitänyt palkkaa liian suurena suh- teessa tehtäviin tai hankittuun koulutukseen. Suurempi osa naisista kuin miehistä piti palkkaa tehtäviin ja koulutukseen nähden liian pienenä, mutta sukupuolten välinen ero ei ollut tilastollisesti merkitsevä.

4.6.4 TYÖN VAATIMUKSET JA KOULUTUKSEN ANTAMAT VALMIUDET

Lomakkeessa (ks. liite 1) kysyttiin erilaisten tietojen ja taitojen⁷ merkitystä nykyisessä työssä ja sitä, miten yliopisto-opiskelu kyseisiä tietoja ja taitoja kehitti. Saatujen vas- tausten pohjalta voidaan arvioida koulutuksen työelämärelevanssia. Kuviossa 20 on esitetty nämä ulottuvuudet. Mitä enemmän oikealla piste kuviossa on, sitä suurempi kyseisen tiedon tai taidon merkitys on nykyisessä työssä, ja vastaavasti mitä ylempä- nä piste on, sitä enemmän yliopisto-opiskelu kehitti kyseistä tietoa tai taitoa.

⁶ Alaryhmissä, joissa tapausten lukumäärä on alle 50, ilmoitetaan vain keskiarvo ja mediaani. Taulukossa ei ole mukana alaryhmiä, joissa tapausten lukumäärä on alle kuusi.

⁷ Kysymyksessä olevat tiedot ja taidot on alun perin määritelty laadullisessa tutkimuksessa, jossa arvioitiin ja ver- tailtiin kuudessa EU-maassa yliopistosta valmistuvien osaamisalueita ja vastaavasti pienten ja keski suurten yritysten odotuksia akateemisten osaamisesta (Manninen & Hobrough 2000; katso myös Niska, Manninen ja Rentola-Hemmi 1998).

Kuvio 20. Työn vaatimusten ja opiskelun antamien valmiuksien kohtaaminen

Kauppateijelijät tarvitsivat työtehtävissään eniten kykyä itsenäiseen työskentelyyn ja ongelmanratkaisukykyä. Seuraavaksi tärkeimmiksi valmiuksiksi nousivat oppimiskyky ja ryhmätyötaidot ym. sosiaaliset taidot. Naiset arvioivat tiedonhankintataidot hieman tärkeämmiksi työssään kuin miehet. Miehillä sen sijaan yritystoiminnan perusteiden tuntemus oli tärkeämpää kuin naisilla.

Kuvio 20 on jaettu nelikenttään, joka muodostetaan akselistolle väitteiden summamuuttujien keskiarvojen perusteella. Nelikentän osiot, joihin tiedot ja taidot sijoitetaan, muotoutuvat itse aineistosta⁸. Nelikenttää tulkittaessa on otettava huomioon, että tässä tarkastellaan vain sitä, kehittikö yliopisto-opiskelu jotain tietoa tai taitoa keskimääräistä paremmin tai heikommin ja mikä on sen merkitys työssä. Tässä ei siis saada absoluuttista selvyyttä siihen, kehittikö yliopisto-opiskelu jotain tietoa tai taitoa sopivasti, liikaa vai liian vähän suhteessa työelämätarpeeseen.

⁸ Ryhmä 1 (nelikentässä oikealla ylhäällä): merkitys työssä on keskimääräistä suurempi ja myös yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä enemmän, koulutus vastaa tarpeeseen

Ryhmä 2 (oikealla alhaalla): merkitys työssä on keskimääräistä suurempi, mutta yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä vähemmän, koulutuksessa pitäisi panostaa näihin enemmän

Ryhmä 3 (vasemmalla ylhäällä): merkitys työssä on keskimääräistä pienempi, mutta yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä enemmän, koulutuksessa painotetaan ehkä liikaa

Ryhmä 4 (vasemmalla alhaalla): merkitys työssä on keskimääräistä pienempi ja myös yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä vähemmän, koulutuksessa pitäisi ehkä huomioida paremmin

Kauppätieteelliseltä koulutusosalta valmistuneiden vastausten perusteella työssä tärkeitä tietoja ja taitoja, joita myös yliopisto-opiskelu kehittää, ovat ongelmanratkaisukyky, ryhmätyötaidot ym. sosiaaliset taidot, oppimiskyky, analyttiset systemaattisen ajattelun taidot, kyky itsenäiseen työskentelyyn ja tiedonhankintataidot. Edelleen työssä tärkeitä valmiuksia ovat oman alan tehtävien käytännön taidot, joustavuus ja sopeutumiskyky, esiintymiskyky ja tietotekniikan hallinta. Näiden valmiuksien kehittyminen on kuitenkin ollut vastaajien mielestä keskimääräistä heikompaa.

Yliopisto-opiskelu kehitti hyvin äidinkielen viestintätaitoja, yritystoiminnan perusteiden tuntemusta, vieraiden kielten viestintätaitoja sekä oman alan teoreettista osaamista, mutta näiden valmiuksien merkitys työssä on vastaajien mielestä keskimääräistä vähäisempi. Viimeiseen ryhmään sijoittuivat johtamistaidot, projektinhallintataidot ja luovan ajattelun taidot. Tiedot ja taidot ovat kussakin ryhmässä suuruusjärjestyksessä sen suhteen, miten suuri ero merkityksen ja kehittymisen välillä on kunkin tiedon tai taidon kohdalla.

Suurin ero (2,3) keskiarvojen ”merkitys työssä” ja ”yliopisto-opiskelu kehitti” välillä on oman alan tehtävien käytännön taidoissa. Seuraavaksi suurimmat erot ovat johtamistaitojen (1,6), joustavuuden ja sopeutumiskyvyn (1,5), projektinhallintataitojen (1,5), esiintymiskyvyn (1,4) ja ongelmanratkaisukyvyn (1,4) kohdalla.

Kauppätieteelliseltä koulutusosalta valmistuneiden vastausten perusteella vaikuttaa siltä, että koulutuksessa olisi hyvä kiinnittää enemmän huomiota alan tehtävien käytännön taitojen kehittymiseen. Myös esimerkiksi esiintymistaidot kehittivät jonkin verran puutteellisesti työelämän vaatimuksiin verrattuna.

4.6.5 ERITYISPIIRTEITÄ

Kauppätieteellisen koulutusalan aineisto edustaa vain pientä osaa kaikista vuonna 2000 valmistuneista kauppatieteilijöistä. Kyselyyn vastasi hieman alle puolet Jyväskylän, Oulun ja Tampereen yliopistoista sekä Åbo Akademista valmistuneista.

Työuran ensimmäisten viiden vuoden aikana 17 % kauppatieteilijöistä on ollut työttömänä. Osuus on koko aineistosta lasketun keskimääräisen tason alapuolella. Merkittävimmät työllistymistä vaikeuttaneet tekijät olivat työkokemuksen ja suhdeverkostojen puute sekä alan heikko työmarkkinatilanne.

Syksyllä 2005 kauppatieteilijöistä oli työssä 86 %. Työttömänä oli 3 % vastaajista, mikä on prosenttiyksikön enemmän kuin kaikkien koulutusalojen keskimääräinen työttömyysaste. Kolme neljästä kauppatieteilijästä työskenteli yksityisissä yrityksissä. Runsas viidennes kauppatieteilijöistä työskenteli kyselyhetkellä johto- ja esimiestehtävissä. Monilta muilta koulutusaloilta valmistuneista poiketen kauppa-

tieteilijänaiset olivat sijoittuneet johto- ja esimiestehtäviin kauppatieteilijämiehiä useammin. Työpaikoista lähes puolet sijaitsi Uudellamaalla.

Kauppatieteilijät ovat saaneet hyvin vakituisia työsuhteita, useampi kuin neljä viidestä työllisestä kauppatieteilijästä oli kyselyhetkellä vakituisessa kokopäivätyössä. Muihin koulutusaloihin verrattuna vakituisten osuus on toiseksi korkein yhdessä hammaslääketieteilijöiden kanssa.

Ylempää korkeakoulututkintoa edellyttävässä työssä oli ilmoituksensa mukaan lähes 70 % kauppatieteilijöistä ja yhtä moni arvioi työtehtävän vastaavan kokonaan yliopistollista koulutusta. Jälkimmäinen osuus on hieman koko aineistosta laskettua keskimääräistä osuutta suurempi. Tehdyn laatuluokittelun perusteella kolme neljästä kauppatieteilijästä työskenteli oman alan akateemisissa ammateissa.

Kauppatieteilijät vaikuttavat varsin tyytyväisiltä myös työnsä sisältöön. Vastaajat kokivat työnsä itsenäiseksi ja vastuulliseksi, mielenkiintoiseksi, monipuoliseksi sekä mahdollistavan oman osaamisen kehittämisen. Kauppatieteilijät arvioivat etenemismahdollisuutensa paremmiksi kuin muilta koulutusaloilta valmistuneet keskimäärin. Kauppatieteilijöiden mediaanipalkka kyselyhetkellä oli 3 500 euroa kuukaudessa. Tämä on 770 euroa korkeampi kuin koko aineistosta laskettu bruttopalkkojen mediaani.

Kauppatieteilijät näkivät työssään merkityksellisimpinä kyvyn itsenäiseen työskentelyyn ja ongelmanratkaisukyvyn. Verrattaessa vastausten perusteella työn vaatimusten ja opiskelun antamien valmiuksien kohtaamista kauppatieteellisellä koulutusallalla tulisi kiinnittää enemmän huomiota alan tehtävien käytännön taitojen kehittymiseen.

4.7 LIIKUNTATIEETEELLINEN KOULUTUSALA

Liikuntatieteelliseltä koulutusosalta valmistuneita aineistossa on 46 henkilöä. Kaikki koulutusalan lukijat ovat valmistuneet Jyväskylän yliopistosta. Kaikista ylemmän korkeakoulututkinnon vuonna 2000 liikuntatieteelliseltä koulutusosalta suorittaneista 55 % on vastannut kyselyyn. Miehiä koulutusalan vastaajista on 35 %. Osuus on peräti seitsemän prosenttiyksikköä pienempi kuin koulutusosalta vuonna 2000 valmistuneiden miesten osuus. (KOTA-tietokanta.)

Valmistumishetkellä vastaajien iän mediaani oli 27 vuotta ja yleisin ikä 26 vuotta. Jyväskylän yliopistosta valmistuneiden vastaajien tutkintojen laajuus ei ole tiedossa, joten vertailua muihin koulutusaloihin ei voida tehdä.

4.7.1 TYÖURAN ENSIMMÄISET VIISI VUOTTA

KOULUTUKSEEN OSALLISTUMINEN

Valtaosa vastaajista (85 %)¹ on osallistunut valmistumisen jälkeen työhön tai ammattiin liittyvään täydennys- tai erikoistumiskoulutukseen. Tärkeimpänä nousee esiin työnantajan järjestämä tai kustantama koulutus, johon on osallistunut yli puolet (57 %) vastaajista. Yli 40 % vastaajista kertoi suorittaneensa opintoja yliopistossa / avoimessa yliopistossa. Osuus on huomattavan korkea verrattuna muista koulutusaloista valmistuneisiin. Kaksi vastaajaa ilmoitti suorittaneensa tieteellisiä jatko-opintoja. Osuus (4 % liikuntatieteilijöistä) on koko aineiston toiseksi pienin. Täydennys- tai erikoistumiskoulutusta ei ole mielekästä vertailla esimerkiksi työnantajasektoreittain tai työsuhteen pysyvyyden kanssa, sillä kyselylomakkeessa ei kysytty, missä vaiheessa työuraa koulutukseen on osallistuttu.

TYÖSSÄOLOAIKA JA TYÖTTÖMYYSKOKEMUKSET

Liikuntatieteilijät ovat olleet työssä valmistumisensa jälkeen keskimäärin 4 v 9 kk (mediaani on viisi vuotta yksi kuukausi). Aika on kolme kuukautta pidempi kuin koko aineistosta laskettu keskimääräinen työssäoloaika vuonna 2000 suoritettun tutkinnon jälkeen, keskiarvo on siten aineiston neljänneksi korkein. Valmistumisen jälkeisestä ajasta vastaajat ovat olleet koulutustasoaan vastaavassa työssä keskimäärin 4 v 4 kk (mediaani on tasan viisi vuotta). Tämä aika on kuukauden pidempi kuin koko aineistosta laskettu keskimääräinen aika koulutustasoa vastaavassa työssä.

¹ Vastaaja on voinut tässä kysymyksessä valita useita vaihtoehtoja.

TAULUKKO 55. TYÖURAN ENSIMMÄISET VIISI VUOTTA

	Työssä*	Työsuhteita**	Työttömänä***
Miehet (N = 16)	4 v 5 kk	2,5	25 %
Naiset (N = 30)	4 v 4 kk	3,3	33 %

* = koulutustasoa vastaavassa työssä

** = keskiarvo

*** = niiden osuus, joilla on ollut vähintään yksi työttömyysjakso valmistumisen jälkeen

Työttömänä valmistumisensa jälkeen on ollut 30 % vastaajista. Tämä vastaa koko aineistosta laskettua vastaavaa osuutta. Kaksi kolmesta työttömänä olleista on ollut työttömänä vain kerran. Kolme kertaa tai useammin työttömänä on ollut kolme vastaajaa eli 7 % liikuntatieteilijöistä. Työttömyysajan keston keskiarvo on puoli vuotta ja mediaani neljä kuukautta. Vain kahdella vastaajalla työttömyys on kestänyt yhteensä yli vuoden (4 % kaikista liikuntatieteellisen koulutusalan vastaajista).

Liikuntatieteellisellä koulutusallalla mikään annetuista työttömyyden syistä (ks. kyselylomake, liite 1) ei nouse selvästi muiden yläpuolelle. Tärkeimmäksi työttömyyden syyksi nousee määräaikaisten työsuhteiden väliin jääneet työttömyysjaksot. Seuraavaksi tärkeimpänä syynä on alueellinen työmarkkinatilanne. Kokonaisuudessaan voidaan siis puhua yksilöllisistä työllistymistä vaikeuttavista tekijöistä, ennemmin kuin alalle tyypillisistä tekijöistä.

Miehet näyttäisivät pääsevän naisia paremmin työelämään kiinni valmistumisensa jälkeen; kohdattu työttömyys on vähäisempää ja kestoltaan lyhyempää (keskiarvojen ero viisi kuukautta). Myös työsuhteiden määrän valossa miesten tilanne näyttää paremmalta kuin naisten. Vastaajien lukumäärä on kuitenkin liian alhainen, jotta voitaisiin varmuudella sanoa liikuntatieteelliseltä koulutusallalta valmistuneiden miesten työmarkkinoille siirtymisen olevan helpompaa kuin naisten.

Vastaajista 43 % on ollut perhevapaalla valmistumisensa jälkeen. Osuus on yhdeksän prosenttiyksikköä korkeampi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus. Miehistä perhevapaalla on ollut 38 %, naisista lähes puolet (47 %). Perhevapaalla olleiden miesten osuus on korkein, kun kaikki koulutusalat on huomioitu. Myös naiset ovat olleet perhevapaalla keskimääräistä useammin. Miehet ovat olleet perhevapaalla keskimäärin kaksi kuukautta, ja naisten perhevapaan keston keskiarvo on 1 v 1 kk. Naisten perhevapaan keston keskiarvo on koko aineiston alhaisin.

TYÖNANTAJIEN JA TYÖSUHTEIDEN MÄÄRÄ

Liikuntatieteilijät ovat olleet keskimäärin hieman yli kahden (2,3) työnantajan palveluksessa valmistumisensa jälkeen. Tämä vastaa koko aineistosta laskettua keskimääräistä tasoa. Vastaajista 7 % ilmoitti olleensa yli viiden työnantajan palveluksessa. Työsuhteita on ollut keskimäärin kolme, kun koko aineistosta laskettu

vastaava keskiarvo on tasan neljä. Yhdelläkään vastaajalla ei ole ollut yli kymmentä erillistä työ- tai virkasuhdetta valmistumisensa jälkeen.

ENSIMMÄINEN TYÖNANTAJA JA TYÖPAIKAN SIJAINTI

Lähes kaksi kolmesta liikuntatieteilijästä ilmoitti ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työnantajan olleen kunnan tai kuntayhtymän. Sukupuolten välillä ei ole merkittäviä eroja päätyönantajan suhteen. Noin joka kahdeksas liikuntatieteilijä on toiminut yrittäjänä valmistumisensa jälkeen. Yrittäjäyysajan keston keskiarvo on 1 v 8 kk.

TAULUKKO 56. ENSIMMÄISEN VALMISTUMISEN JÄLKEISEN TYÖPAIKAN PÄÄTYÖNANTAJA

%	Miehet	Naiset	Yht.
Kunta, kuntayhtymä	69	63	65
Yksityinen yritys	13	17	15
Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	19	13	15
Valtio, valtion liikelaitos	0	7	4
Oma yritys, vastaanotto tms.	0	0	0
Muu työnantaja	0	0	0
Yht.	100	100	100
N	16	30	46

Yli kolmasosa liikuntatieteilijöistä oli löytänyt ensimmäisen työpaikkansa Uudeltamaalta ja joka yhdeksäs vastaaja työskenteli Keski-Suomen maakunnassa. Muuten vastaajat ovat työllistyneet valmistumisensa jälkeen hyvin tasaisesti ympäri Suomea.

4.7.2 KYSELYHETKEN TYÖLLISYYSTILANNE

Liikuntatieteelliseltä koulutusaltalta vuonna 2000 valmistuneista oli kyselyhetkellä syksyllä 2005 töissä 87 %. Työvoiman ulkopuolella oli loput 13 % vastaajista, heistä kaikki perhevapaalla. Yksi vastaaja oli merkinnyt kohdan ”Muu tilanne”. Hän työskentelee sijaistoimistolle Englannissa. Yksikään vastaaja ei ollut kyselyhetkellä työttömänä, opiskelemassa tai toiminut yrittäjänä. Muihin koulutusaloihin verrattuna liikuntatieteilijöiden työllisyystilanne näyttää hyvältä.

TAULUKKO 57. TYÖMARKKINATILANNE SYKSYLLÄ 2005

%	Miehet	Naiset	Yht.
Vakituinen kokopäivätyö	81	60	67
Määräaikainen kokopäivätyö	19	17	17
Osa-aikatyö	0	0	0
Itsenäinen yrittäjä/ammattinharjoittaja/freelancer	0	0	0
Työllistetty/työharjoittelu	0	0	0
Työtön työnhakija	0	0	0
Työvoimakoulutus tai vastaava	0	0	0
Päätoiminen opiskelu (tutkintoon tai arvosanaan johtava)	0	0	0
Perhevapaa (äitiys-/isyys-/vanhempain-/hoitovapaa)	0	20	13
Muu tilanne	0	3	2
Yht.	100	100	100
N	16	30	46

TYÖNANTAJA

Kyselyhetken päätyönantajajakauma ei ole merkittävästi muuttunut verrattaessa sitä ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työpaikan vastaavaan jakaumaan. Yksityinen sektori on hieman kasvattanut osuuttaan. Niin miesten kuin naisten osalta siirtymää näyttäisi tapahtuneen pois kuntasektorilta verrattaessa ensimmäistä valmistumisen jälkeistä ja kyselyhetken päätyönantajaa.

TAULUKKO 58. PÄÄTYÖNANTAJA SYKSYLLÄ 2005 (VAIN TYÖLLISET)

%	Miehet	Naiset	Yht.
Kunta, kuntayhtymä	56	58	58
Yksityinen yritys	19	21	20
Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	19	13	15
Valtio, valtion liikelaitos	6	8	8
Oma yritys, vastaanotto tms.	0	0	0
Muu työnantaja	0	0	0
Yht.	100	100	100
N	16	24	40

Useampi kuin kolme neljästä vastaajasta on ilmoittanut saman työnantajasektorin sekä ensimmäisen että kyselyhetken työnantajan osalta. Osuus on kaksi prosenttiyksikköä korkeampi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus. Liikuntatieteilijät eivät siis ole tehneet erityisen runsaasti sektorisiirtymiä työuran ensimmäisen viiden vuoden aikana. Osittain tähän, kuten myös kuntatyönantajan suureen osuuteen, vaikuttaa se, että yli 70 % vastaajista on lukenut pääaineenaan liikuntapedagogiikkaa. Sektorisiirtymät ovat yhtä yleisiä niin miesten kuin naisten keskuudessa.

TYÖN LUONNE

Liikuntatieteilijöistä lähes 60 % toimii opetuksen tai koulutuksen parissa. Kunta-sektorilla työskentelevistä lähes 75 % työskentelee opetus- tai koulutustehtävissä, noin joka kuudes hallinto-, suunnittelu- tai kehittämistehtävissä ja loput johto- ja esimiestehtävissä. Yksityisellä sektorilla toimivista lähes kaksi kolmesta ilmoitti päätyökseen markkinoinnin ja myynnin. Esimerkkejä ammattinimikkeistä on ilmoitettu liitteessä 2.

TAULUKKO 59. TYÖN LUONNE SYKSYLLÄ 2005 (VAIN TYÖLLISET)

%	Miehet	Naiset	Yht.
Opetus tai koulutus	56	58	58
Hallinto-, suunnittelu- tai kehitystehtävät	19	13	15
Markkinointi ja myynti	19	8	13
Johto- ja esimiestehtävät	6	8	8
Tutkimus	0	4	3
Viestintä- ja mediatyö	0	4	3
Toimisto- ja esikuntatehtävät	0	4	3
Konsultointi	0	0	0
Asiakastyö/potilastyö	0	0	0
Taiteellinen työ	0	0	0
Muu työ	0	0	0
Yht.	100	100	100
N	16	24	40

TIEDONSAANTIKANAVAT KYSELYHETKEN TYÖPAIKASTA

Liikuntatieteilijöiden yleisin työpaikan tiedonsaantikanava on suhdeverkosto, jonka kautta vajaa kolmasosa vastaajista ilmoitti saaneensa tiedon nykyisestä työstään. Seuraavaksi yleisimpinä tiedonsaantikanavina ovat lehti-ilmoitus, työnantajan henkilökohtainen ilmoitus sekä vastaajan suora yhteydenotto työnantajaan. Sukupuolten välillä on pieniä painotuseroja katsottaessa työpaikan tiedonsaantikanavia. Miesten tärkein tiedonsaantikanava on lehti-ilmoitus (31 %) ja naisten suhdeverkosto (33 %). Kunnissa työskentelevistä hieman yli neljäsosa on saanut tiedon työpaikastaan lehti-ilmoituksesta. Lähes yhtä usein tieto on saatu suhdeverkoston kautta tai vastaaja on suoraan työnantajalta kysynyt työmahdollisuuksista.

TYÖPAIKAN SIJAINTI

Kuten jo ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työpaikan osalta kävi ilmi, liikuntatieteilijöiden työpaikat ovat jakautuneet melko tasaisesti ympäri Suomea. Kyselyhetkellä sijoittuminen eri maakuntiin ei ole juurikaan muuttunut valmistumisen jälkeisestä tilanteesta. Tätäkin selittää opettajana toimivien suhteellisen suuri osuus. Työssä olevista vastaajista noin kolmasosa työskenteli Uudellamaalla ja 13

% Keski-Suomessa. Muiden maakuntien osuudet ovat alle 10 %. Vastaajista yli 70 % ilmoitti ensimmäisen valmistumisen jälkeisen ja kyselyhetken työpaikkojen sijainniksi saman maakunnan. Osuus on kaksi prosenttiyksikköä alhaisempi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus.

Aineisto mahdollistaa myös pendelöinnin sekä muuttoliikkeen tarkemman tarkastelun. Kyselyhetkellä vastaajista asui Uudellamaalla noin neljäsosa sekä Keski-Suomessa ja Etelä-Pohjanmaalla 13 % vastaajista. Kun ristiintaulukoidaan kyselyhetken asuinpaikka ja työpaikan sijainti, nähdään, että neljä viidestä vastaajasta asuu saman maakunnan alueella kuin missä hänen työpaikkansa sijaitsee. Osuus on kolme prosenttiyksikköä pienempi kuin koko aineistosta laskettu keskimääräinen osuus.

4.7.3 KYSELYHETKEN TYÖN LAATU

VAKITUINEN VS. MÄÄRÄAIKAINEN TYÖ

Työssä olevista vastaajista² lähes 80 % oli vakituksessa kokopäivätyössä ja loput määräaikaisessa työssä. Vakituksessa työsuhteessa olevien osuus on kymmenen prosenttiyksikköä korkeampi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus. Liikuntatieteellinen on ainoa koulutusala, josta valmistuneista yksikään ei tehnyt kyselyhetkellä osa-aikatyötä. Sukupuolten välillä ei ole eroja työsuhteen luonteen mukaan tarkasteltaessa. Työsuhteen luonne vaihtelee päätyönantajan mukaan.

TAULUKKO 60. TYÖSUHTEEN LUONNE PÄÄTYÖNANTAJAN MUKAAN SYKSYLLÄ 2005
(VAIN TYÖLLISET)

%	Yksityinen yritys	Kunta, kuntayhtymä	Valtio, valtion liikelaitos	Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	Yht.
Vakituinen kokopäivätyö	100	87	0	67	79
Määräaikainen kokopäivätyö	0	13	100	33	21
Osa-aikatyö	0	0	0	0	0
Yht.	100	100	100	100	100
N	7	23	3	6	39

Keskeisin määräaikaisuuden peruste on työn luonne. Puolet vastaajista kertoi tämän syyn olleen määräaikaisuutensa taustalla. Kaksi vastaajaa ilmoitti, ettei työsuhdetta ole haluttu vakinaistaa. Nämä molemmat vastaajat ovat työssä kuntasektorilla.

Liikuntatieteilijöiden määräaikaisuudet ovat verrattain pitkiä. Yksikään määräaikaisessa työsuhteessa olevista ei toimi alle vuoden määräaikaisella sopimuksella. Pisimmillään määräaikaiset työsuhteet ovat neljän ja puolen vuoden mittaisia.

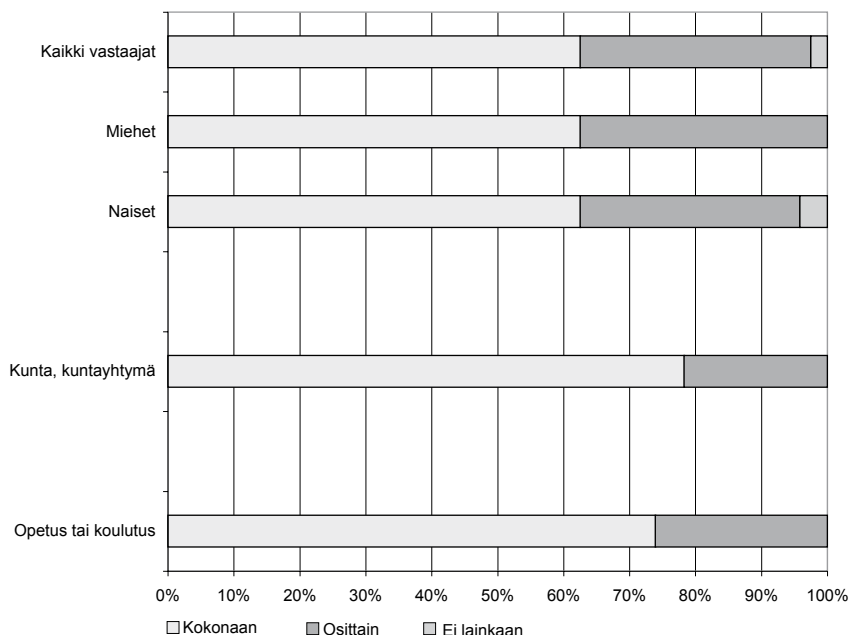
² Tässä on tarkasteltu palkansaajien työsuhdetta neljän päätyönantajan mukaan.

Määräaikaisten työsuhteiden pituuden keskiarvo on lähes kaksi vuotta. Yhtä lu-
kuun ottamatta kaikki määräaikaisessa työsuhteessa kyselyhetkellä olevista vas-
taajista ilmoitti nykyistä määräaikaisuutta edeltäneen määräaikaisen työsuhteen
saman työnantajan palveluksessa.

TYÖN JA KOULUTUKSEN VASTAAVUUS

Kun varsinaisia opetustehtäviä ei oteta huomioon, liikuntatieteilijöiden tehtävän-
kuvat vaihtelevat jonkin verran. Vain kaksi kolmesta vastaajasta merkitsi toimivan-
sa työtehtävässä, jossa edellytyksenä oli ylempi korkeakoulututkinto. Osuus on
selvästi alhaisempi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus. Opetustehtävissä
olevista vastaajista joka seitsemän ilmoitti, ettei ylempi korkeakoulututkinto ollut
edellytyksenä kyseiseen tehtävään.

Vastaajilta kysyttiin myös heidän subjektiivista käsitystään työn ja koulutuksen
vaatimustason vastaavuudesta. Kokonaan yliopistollista koulutusta tasoltaan
vastaavassa työssä ilmoitti olevansa hieman yli 60 % vastaajista. Osuus on neljä
prosenttiyksikköä pienempi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus. Työssä
olevista vastaajista yksi (2 % liikuntatieteilijöistä) teki kyselyhetkellä työtä, joka ei
vastannut vaatimustasoltaan yliopistollista koulutusta.

Kuvio 21. Työtehtävän ja yliopistollisen koulutuksen vaatimustason vastaavuus syksyllä 2005³

³ Niitä alaryhmiä, joissa tapausten lukumäärä on alle 12, ei ole otettu kuvioon mukaan.

Vastaajilta tiedusteltiin myös, vastaako nykyinen työ koulutusalaan. 60 % ilmoitti työskentelevänsä täysin koulutusalaansa vastaavissa tehtävissä. Kolme vastaajaa ilmoitti, ettei työ vastaa koulutusalaan lainkaan. Päätyönantajan ja sukupuolen suhteen ei löydy eroja tarkasteltaessa koulutusalan ja työn vastaavuutta.

Kyselyhetkellä koulutustasoaan tai -alaansa osittain tai täysin vastaamattomassa työssä olleista vastaajista vain yksi ilmoitti syyksi tilanteeseen, ettei ollut saanut koulutustaan vastaavaa työtä. Vajaa neljäsosa (23 %) ilmoitti, että nykyinen työ on mielenkiintoisempaa ja yhtä suuri osa piti palkkaa ja/tai työehtoja parempina. Noin joka seitsemännestä vastaajaa oli muu koulutus ohjannut nykyisiin tehtäviin ja yhtä suuri osuus kertoi, ettei ole halunnut toimia koulutustaan vastaavissa tehtävissä. Sijoittuminen koulutustasoa tai -alaa vastaamattomiin tehtäviin näyttää siis olevan pitkälti oman valinnan tulos, eikä työllistymisen vaikeuteen liittyvää epätarkoituksenmukaista sijoittumista juuri esiinny liikuntatieteellisellä koulutus- alalla.

TYÖPAIKKOJEN LAATULUOKITTELU

Työpaikkojen laadun arviointia voidaan syventää Englannissa sovellettua laatu- luokitusta käyttäen (Elias et al. 1999). Seuraavassa taulukossa näkyvät luokitteluperusteet sekä ryhmien nimet. Ryhmien kesken on nähtävissä laatuero siten, että ryhmän A työpaikat vastaavat alan perinteistä tarkoituksenmukaista sijoittumista ja ryhmän D työpaikat epätarkoituksenmukaista sijoittumista. Liikuntatieteilijöistä oman alan akateemisiin ammatteihin (ryhmä A) on tämän jaottelun perusteella sijoittunut 70 % vastaajista.

TAULUKKO 61. KYSELYHETKEN TYÖN LAATULUOKKIEN KUVAUS (VAIN TYÖLLISET)

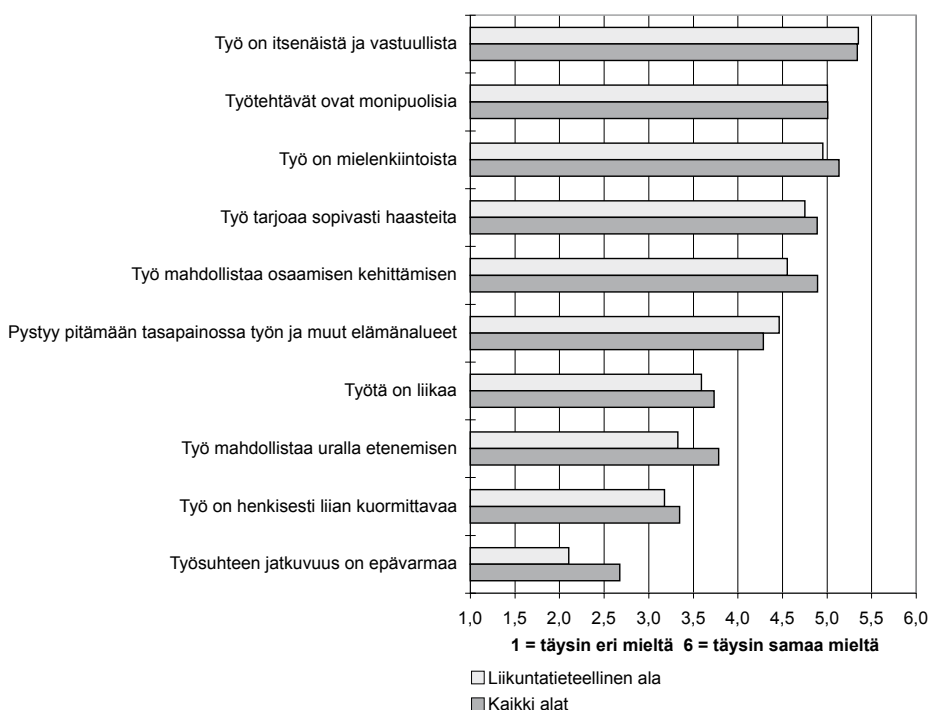
		Vastaako koulutusalaan?	
		Kokonaan tai osittain	Ei lainkaan
Vaaditaanko korkeakoulututkinto?	Kyllä	RYHMÄ A (N = 26, vastaajista 70 %) Oman alan akateemiset ammatit joukkueurheilun kehittäjä, koulutusvastaava/lehtori, liikunnan opettaja, luokanopettaja, projektipäällikkö, suunnittelija, valmennuskeskuksen johtaja	RYHMÄ B (N = 0, vastaajista 0 %) Muut akateemiset ammatit Ei havaintoja
	Ei	RYHMÄ C (N = 8, vastaajista 22 %) Oman alan uudet työmarkkinat kouluttaja/myyminenestäjä, liikuntasuunnittelija, rehtori, oppilaan ohjaaja, toimitussihteeri, tuntiopettaja/projektipäällikkö	RYHMÄ D (N = 3, vastaajista 8 %) Koulutusta vastaamattomat työt Liian vähän havaintoja

Liikuntatieteilijöiden työtehtäviä näyttää löytyvän kaikista päätyönantajaryhmistä, tosin yksityisellä sektorilla työpaikoista alle puolet kuuluu ryhmään A. Opetustyö sekä hallinto-, suunnittelu- tai kehittämistehtävät ovat selvästi liikuntatieteilijöiden ominta työkenttää.

TYTYTVÄISYYS TYÖHÖN

Tyytyväisyyttä kyselyhetken työhön kartoitettiin kymmenellä työtä koskevalla väitteellä. Valtaosa vastaajista piti työtään itsenäisenä ja vastuullisena sekä mielenkiintoisena ja monipuolisena. Verrattaessa koko aineistoon liikuntatieteilijät arvioivat työtehtäviään monilta osin muita useammin negatiiviseen sävyyn. Suurimmat erot ovat väitteiden ”Työ mahdollistaa uralla etenemisen” ja ”Työ mahdollistaa osaamisen kehittämisen” kohdalla. Uralla etenemisen vaikeudet selittyvät osin opetustyötä tekevien suurella osuudella. Sama ilmiö on nähtävissä myös kasvatustieteen koulutusosalta valmistuneiden keskuudessa.

Toisaalta työtehtävät vaikuttavat hyvin vakailta, eikä työ ole erityisen kuormittavaa. Liikuntatieteilijät pystyvät myös sovittamaan yhteen työn ja muut elämän osa-alueet keskimääräistä useammin, työmäärä ei siis ole kohtuuton. Sukupuolten välillä ei ole juurikaan mielipide-eroja työhön liittyvien väitteiden osalta. Vastajien vähäinen lukumäärä ei mahdollista työhön liittyvien väitteiden tarkastelua päätyönantajan tai työn luonteen suhteen.

Kuvio 22. Mielipiteitä kyselyhetken työstä (keskiarvo, vain työlliset)

PALKKA

Vastaajilta tiedusteltiin heidän kyselyhetken bruttopalkkaansa, jossa on huomioitu säännölliset lisät. Palkkaa koskevissa tiedoissa ovat mukana vain kokopäivätyössä (yrittäjät mukaan lukien) olevien vastaukset, jotta tiedot olisivat mahdollisimman vertailukelpoiset. Liikuntatieteilijöiden bruttopalkkojen mediaani on 2 700 euroa kuukaudessa. Tämä on 33 euroa alempi kuin koko aineistosta laskettu bruttopalkkojen mediaani. Miehet näyttäisivät ansaitsevan hieman naisia enemmän, erityisesti hallinto-, suunnittelu- ja kehitystehtävissä miesten ansiotaso on korkeampi kuin naisten. Tosin vastaajien lukumäärän vähäisyyden takia erot eivät yllä tilastolliseen merkitsevyyteen.

TAULUKKO 62. BRUTTOPALKKA SYKSYLLÄ SÄÄNNÖLLISET LISÄT MUKAAN LUKIEN (VAIN KOKOPÄIVÄTYÖSSÄ OLEVAT, PALKKA EUROINA MEDIAANIN MUKAISESSA JÄRJESTYKSESSÄ) ⁴

	Alakvartiili	Mediaani	Yläkvartiili	Keskiarvo	Lkm
Yht	..	2700	..	2854	37
Miehet	..	3020	..	2979	15
Naiset	..	2544	..	2769	22
Yksityinen yritys	..	3050	..	3093	7
Kunta, kuntayhtymä	..	2900	..	2948	21
Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	..	2500	..	2626	6
Opetus tai koulutus	..	2650	..	2742	20
Hallinto-, suunnittelu- tai kehitystehtävät	..	2494	..	2627	6

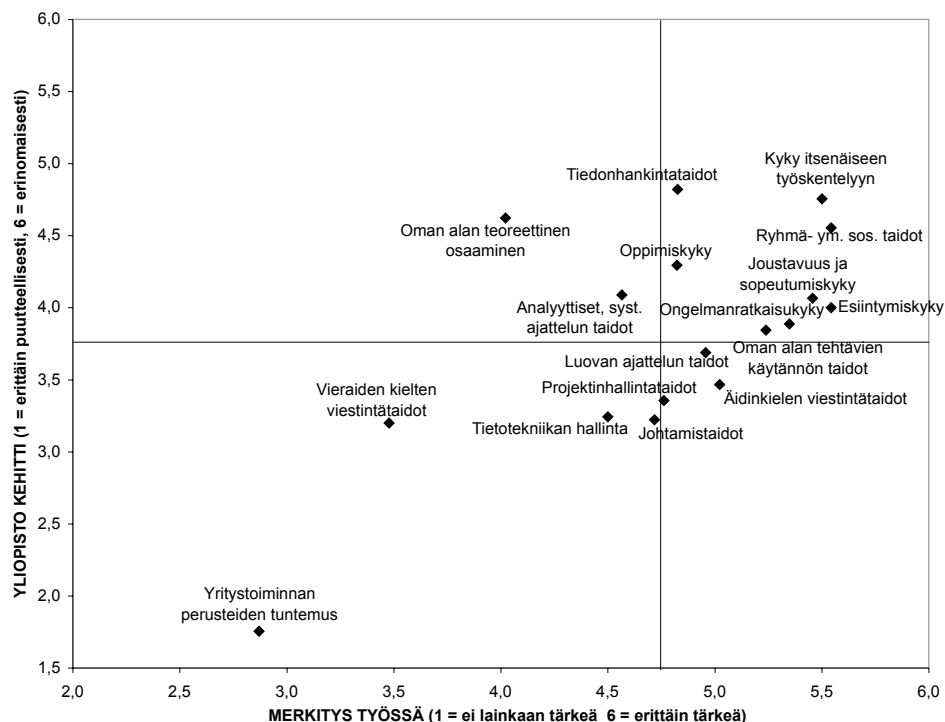
Vastaajia pyydettiin arvioimaan, vastaako heidän palkkatasonsa tehtävien vaativuutta ja koulutustasoa. Yli puolet (53 %) vastaajista arvioi, että palkka on sopuosoinnussa kyselyhetken työtehtävien kanssa. Osuus on viisi prosenttiyksikköä korkeampi kuin koko aineistosta laskettu keskimääräinen osuus.

Tyytymättömyys kasvaa, kun palkkaa verrataan hankittuun akateemiseen koulutukseen. Vastaajista 30 % arvioi palkkansa ja akateemisen koulutuksen olevan sopuosoinnussa keskenään. Tämä osuus on puolestaan kuusi prosenttiyksikköä alempi kuin koko aineistosta laskettu keskimääräinen osuus.

⁴ Alaryhmissä, joissa tapausten lukumäärä on alle 50, ilmoitetaan vain keskiarvo ja mediaani. Taulukossa ei ole mukana alaryhmiä, joissa tapausten lukumäärä on alle kuusi.

4.7.4 TYÖN VAATIMUKSET JA KOULUTUKSEN ANTAMAT VALMIUDET

Lomakkeessa (ks. liite 1) kysyttiin erilaisten tietojen ja taitojen⁵ merkitystä nykyisessä työssä ja sitä, miten yliopisto-opiskelu kyseisiä tietoja ja taitoja kehitti. Saatujen vastausten pohjalta voidaan arvioida koulutuksen työelämärelevanssia. Kuviossa 23 on esitetty nämä ulottuvuudet. Mitä enemmän oikealla piste kuviossa on, sitä suurempi kyseisen tiedon tai taidon merkitys on nykyisessä työssä, ja vastaavasti mitä ylempänä piste on, sitä enemmän yliopisto-opiskelu kehitti kyseistä tietoa tai taitoa.

KUVIO 23. Työn vaatimusten ja opiskelun antamien valmiuksien kohtaaminen

Esiintymiskyky, ryhmätyötaidot ym. sosiaaliset taidot, kyky itsenäiseen työskentelyyn sekä joustavuus ja sopeutumiskyky ovat vastaajien mielestä työssä tärkeimpiä tietoja ja taitoja. Muita hyvin keskeisiä tietoja ja taitoja ovat tärkeysjärjestyksessä ongelmanratkaisukyky ja oman alan tehtävien käytännön taidot. Sukupuolten mielipiteiden välillä ei ole tilastollisesti merkitseviä eroja.

Kuvio 23 on jaettu nelikenttään, joka muodostetaan akselistolle väitteiden summuuttujen keskiarvojen perusteella. Nelikentän osiot, joihin tiedot ja taidot

⁵ Kysymyksessä olevat tiedot ja taidot on alun perin määritelty laadullisessa tutkimuksessa, jossa arvioitiin ja vertailtiin kuudessa EU-maassa yliopistosta valmistuvien osaamisalueita ja vastaavasti pienten ja keskisuurten yritysten odotuksia akateemisten osaamisesta (Manninen & Hobrough 2000; katso myös Niska, Manninen ja Rentola-Hemmi 1998).

sijoitetaan, muotoutuvat helposti itse aineistosta⁶. Pitää luonnollisesti huomioida, että tässä tarkastellaan vain sitä, kehittikö yliopisto-opiskelu jotain tietoa tai taitoa keskimääräistä paremmin tai heikommin ja mikä on sen merkitys työssä. Tässä ei siis saada absoluuttista selvyyttä siihen, kehittikö yliopisto-opiskelu jotain tietoa tai taitoa sopivasti, liikaa vai liian vähän suhteessa työelämätarpeeseen.

Liikuntatieteelliseltä koulutusaltalta valmistuneiden vastausten perusteella työssä tärkeitä tietoja ja taitoja, joita myös yliopisto-opiskelu kehittää, ovat esiintymiskyky, ongelmanratkaisukyky, oman alan tehtävien käytännön taidot, joustavuus ja sopeutumiskyky, ryhmätyötaidot ym. sosiaaliset taidot, kyky itsenäiseen työskentelyyn, oppimiskyky ja tiedonhankintataidot. Edelleen työssä tärkeitä tietoja ja taitoja ovat viestintätaidot äidinkielellä, projektinhallintataidot sekä luovan ajattelun taidot. Näiden osaamisalueiden kehittyminen on kuitenkin vastaajien mielestä ollut keskimääräistä heikompaa.

Yliopisto-opiskelu kehitti hyvin analyttisiä systemaattisen ajattelun taitoja sekä oman alan teoreettista osaamista, mutta vastaajien mielestä sen merkitys työssä on keskimääräistä pienempi. Viimeiseen ryhmään sijoittuivat johtamistaidot, tietotekniikan hallinta, yritystoiminnan perusteiden tuntemus ja viestintätaidot vieraalla kielellä. Tiedot ja taidot ovat kussakin ryhmässä suuruusjärjestyksessä sen suhteen, miten suuri ero merkityksen ja kehittymisen välillä on kunkin tiedon tai taidon kohdalla.

Suurin ero (1,5) keskiarvojen ”merkitys työssä” ja ”yliopisto-opiskelu kehitti” välillä on äidinkielen viestintätaitojen kohdalla. Lähes yhtä suuri ero on esiintymiskyvyn, johtamistaitojen ja ongelmanratkaisukyvyn kohdalla.

Liikuntatieteellinen koulutus näyttäisi yllä olevan kaavion perusteella olevan hyvällä mallilla. Eniten puutteita vastausten perusteella näyttää olevan äidinkielen viestintätaidoissa. Muita esille nousseita mahdollisia kehittämiskohteita ovat projektinhallintataidot sekä luovan ajattelun taidot. Myös johtamistaitojen sekä ongelmanratkaisukyvyn osalta ero on suuri verrattaessa niiden merkitystä työssä siihen miten yliopisto-opiskelu näitä taitoja kehitti.

⁶ Ryhmä 1 (nelikentässä oikealla ylhäällä): merkitys työssä on keskimääräistä suurempi ja myös yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä enemmän, koulutus vastaa tarpeeseen
Ryhmä 2 (oikealla alhaalla): merkitys työssä on keskimääräistä suurempi, mutta yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä vähemmän, koulutuksessa pitäisi panostaa näihin enemmän
Ryhmä 3 (vasemmalla ylhäällä): merkitys työssä on keskimääräistä pienempi, mutta yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä enemmän, koulutuksessa painotetaan ehkä liikaa
Ryhmä 4 (vasemmalla alhaalla): merkitys työssä on keskimääräistä pienempi ja myös yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä vähemmän, koulutuksessa pitäisi ehkä huomioida paremmin

4.7.5 ERITYISPIIRTEITÄ

Liikuntatieteellistä koulutusta järjestetään Jyväskylän yliopistossa ja vastanneiden määrän mukaan kyseessä on yksi pienistä koulutusaloista. Vastausprosentti on 55. Valmistumisen jälkeisen kouluttautumisen osalta yli 40 % vastaajista ilmoitti suorittaneensa opintoja yliopistossa/avoimessa yliopistossa. Verrattuna muilta koulutusaloilta valmistuneisiin, osuus on korkea.

Liikuntatieteilijät ovat olleet valmistumisensa jälkeen työssä neljänneksi pisimpään, mutta katsottaessa koulutustasoa vastaavaa työtä, työssäoloaika on keskimääräistä tasoa. Liikuntatieteilijät ovat olleet keskimääräistä useammin perheväpaalla, mutta perhevapaan kesto on keskimääräistä lyhyempi. Itse asiassa liikuntatieteilijänaisten perhevapaan keston keskiarvo on alhaisin, kun kaikki koulutusalat on huomioitu.

Työuran ensimmäisen viiden vuoden aikana vajaa kolmasosa (30 %) vastaajista on ollut työttömänä. Tämä vastaa koko aineistosta laskettua keskimääräistä osuutta. Liikuntatieteelliseltä koulutusosalta valmistuneiden vastausten perusteella mikään työttömyyden syistä ei nouse selvästi muiden yläpuolelle. Kokonaisuudessaan voidaan siis puhua yksilöllisistä työllistymistä vaikeuttavista tekijöistä, ennemmin kuin alalle tyypillisistä tekijöistä.

Kyselyhetkellä liikuntatieteilijöistä on töissä 87 % ja loput vastaajista perhevapaalla. Työllisyystilanne on siis määrällisesti tarkasteltuna hyvä, yksikään vastaajista ei ollut kyselyhetkellä työttömänä. Liikuntatieteilijöiden keskeisin työnantaja on kuntasektori. Yhtenä selittävänä tekijänä on liikuntapedagogiikkaa pääaineenaan lukeneiden suuri osuus (70 % vastaajista). Lähes kolmasosa vastaajista ilmoitti työpaikan tiedonsaantikanavaksi suhdeverkoston.

Työsuhteen laadun näkökulmasta liikuntatieteilijöiden tilanne näyttää erinomaiselta, lähes 80 % vastaajista oli vakituisessa kokopäivätyössä. Kukaan vastanneista ei tehnyt kyselyhetkellä osa-aikatyötä eikä toiminut yrittäjänä. Kaikilta muilta koulutusaloilta valmistuneiden keskuudesta löytyi osa-aikatyössä olevia vastaajia. Lisäksi liikuntatieteilijöiden määräaikaiset työsuhteet ovat verrattain pitkiä, pituuden keskiarvo on lähes kaksi vuotta.

Yli 60 % vastaajista arvioi työnsä vastaavan vaatimustasoltaan yliopistollista koulutusta kokonaan. Osuus on hieman pienempi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus. Yhtä suuri osuus ilmoitti työskentelevänsä täysin koulutusalaansa vastaavassa työssä. Vain yksi vastaaja ilmoitti, että työskentelee nykyisessä tehtävässään, koska ei ollut saanut koulutustaan vastaavaa työtä.

Opetustehtävien lisäksi liikuntatieteilijöiden tehtäväkuvat ovat monipuoliset. Tehdyn laatuluokittelun mukaan 8 % vastaajista työskenteli koulutusta vastaamattomassa työssä ja 70 % oman alan akateemisissa ammateissa.

Liikuntatieteilijät eivät vaikuta kovin tyytyväisiltä työtehtäviinsä lomakkeessa annettujen väitteiden arvioinnin perusteella. Suurimmat erot kaikkien vastaajien keskiarvoon ovat väitteiden ”Työ mahdollistaa uralla etenemisen” ja ”Työ mahdollistaa osaamisen kehittämisen” kohdalla. Toisaalta työpaikat ovat vakaita, eikä työ ole erityisen kuormittavaa. Liikuntatieteilijät pystyvät myös sovittamaan yhteen työn ja muut elämän osa-alueet keskimääräistä useammin. Työssä tärkeimpiä tietoja ja taitoja ovat vastaajien mielestä esiintymiskyky, ryhmätyötaidot ym. sosiaaliset taidot, kyky itsenäiseen työskentelyyn sekä joustavuus ja sopeutumiskyky.

Liikuntatieteilijöiden bruttopalkkojen mediaani on 2 700 euroa kuukaudessa. Tämä on 33 euroa alempi kuin koko aineistosta laskettu bruttopalkkojen mediaani. Vastaajat olivat keskimääräistä tyytyväisempiä työn vaatavuustason ja palkan suhteeseen sekä keskimääräistä tyytymättömämpiä akateemisen koulutuksen ja palkan suhteeseen.

Liikuntatieteellinen koulutus näyttäisi tehdyn jaottelun perusteella olevan hyvällä mallilla. Eniten puutteita vastausten perusteella näyttää olevan äidinkielen viestintätaidoissa. Muita esille nousseita mahdollisia kehittämiskohteita ovat projektinhallintataidot sekä luovan ajattelun taidot. Myös johtamistaitojen sekä ongelmanratkaisukyvyyn osalta ero on suuri verrattaessa niiden merkitystä työssä siihen miten yliopisto-opiskelu näitä taitoja kehitti.

4.8 LUONNONTIETEELLINEN KOULUTUSALA

Vuonna 2000 valmistuneiden uraseuranta-aineistossa on 678 filosofian maisteria, jotka suorittivat tutkintonsa luonnontieteellisellä koulutusosalalla. Luonnontieteellisen alan koulutusta on Lapin yliopistoa lukuun ottamatta kaikissa mukana olleissa yliopistoissa. Näissä yliopistoissa suoritettiin vuonna 2000 yhteensä 1 345 alan ylempää korkeakoulututkintoa (OPM, KOTA-tietokanta). Runsas neljännes vastaajista on valmistunut Helsingin yliopistosta.

Kun verrataan eri yliopistoista valmistuneiden ja vastanneiden osuuksia, Helsingin yliopistosta valmistuneiden havaitaan olevan aineistossa hieman yliedustettuina (+1,3 prosenttiyksikköä). Muutoin vastanneiden ja valmistuneiden prosenttiosuudet ovat varsin yhteneväisiä. Sen sijaan sukupuolten ero vastausaktiivisuudessa näkyy naisten yliedustuksena aineistossa: vastanneista naisia on 56 %, kun naisten osuus valmistuneista on 52 %.

Vastaajien iän mediaani valmistumishetkellä oli 26 vuotta, ja 84 % vastanneista oli valmistuessaan korkeintaan 30-vuotiaita. Tutkinnon laajuuden mediaani oli 176 opintoviikkoa. Luonnontieteilijöistä 18 % oli suorittanut vähintään 200 opintoviikkoa.¹

4.8.1 TYÖURAN ENSIMMÄISET VIISI VUOTTA

KOULUTUKSEEN OSALLISTUMINEN

Suurin osa (87 %)² luonnontieteilijöistä on osallistunut työhön liittyvään täydennys- tai erikoistumiskoulutukseen valmistumisen jälkeen. Työnantajan järjestämään koulutukseen on osallistunut 55 % valmistuneista. Jopa 30 % vastanneista ilmoitti suorittaneensa tieteellisiä jatko-opintoja. Osuus on kolmanneksi korkein, kun kaikki koulutusalat on huomioitu, vain eläinlääketieteen ja lääketieteen koulutusaloilta valmistuneista suurempi osa on suorittanut tieteellisiä jatko-opintoja. Täydennys- tai erikoistumiskoulutusta ei ole mielekästä vertailla esimerkiksi työnantajasektoreittain tai työsuhteen pysyvyyden kanssa, sillä kyselylomakkeessa ei kysytty, missä vaiheessa työuraa koulutukseen on osallistuttu.

TYÖSSÄOLOAIKA JA TYÖTTÖMYYSKOKEMUKSET

Luonnontieteilijät ovat valmistumisen jälkeen olleet työssä keskimäärin 4 v 7 kk (mediaani on tasan viisi vuotta). Koulutustasoaan vastaavassa työssä vastaajat ovat

¹ Jyväskylän ja Oulun yliopistoista sekä Åbo Akademista valmistuneiden tutkintojen laajuudet eivät ole tiedossa.

² Vastaaja on voinut tässä kysymyksessä valita useita vaihtoehtoja.

olleet keskimäärin 4 v 4 kk (mediaani on 4 v 11 kk).³ Tämä aika on koko aineistosta laskettua koulutustasoa vastaavaa työssäoloaikaa yhden kuukauden pitempi.

TAULUKKO 63. TYÖURAN ENSIMMÄISET VIISI VUOTTA

	Työssä*	Työsuhteita**	Työttömänä***
Miehet (N = 296)	4 v 7 kk	4,2	26 %
Naiset (N = 381)	4 v 2 kk	5,1	38 %

* = koulutustasoa vastaavassa työssä

** = keskiarvo

*** = niiden osuus, joilla on ollut vähintään yksi työttömyysjakso valmistumisen jälkeen

Valmistumisen jälkeen työttömänä on ollut kolmasosa luonnontieteilijöistä. Osuus on kolme prosenttiyksikköä korkeampi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus. Työttömyyttä kohdanneiden vastaajien työttömyyskertojen keskiarvo on kaksi. Työttömyysajan keskiarvo on kahdeksan kuukautta ja mediaani viisi kuukautta. Viidesosalla työttömänä olleista työttömyys on kestänyt yhteensä yli vuoden (6,3 % kaikista luonnontieteellisen koulutusalan vastaajista). Työttömänä on ollut 38 % naisista ja 26 % miehistä. Sukupuolten välinen ero on tilastollisesti merkitsevä. Miesten ja naisten välillä ei kuitenkaan ollut eroa työttömyyskertojen lukumäärän tai työttömyyden keston suhteen.

Työttömyyttä kohdanneiden mukaan työllistymistä ovat eniten vaikeuttaneet alan heikko työmarkkinatilanne ja alueellinen työmarkkinatilanne. Myös suhdeverkostojen ja työkokemuksen puute sekä määräaikaisten työsuhteiden väliin jääneet työttömyysjaksot olivat monien vastaajien työttömyyden syynä.

Luonnontieteilijöistä vajaa kolmannes (30 %) on ollut perhevapaalla valmistumisensa jälkeen. Osuus on viisi prosenttiyksikköä pienempi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus. Naisista 37 % ja miehistä 21 % on ollut perhevapaalla valmistumista seuranneella viisivuotiskaudella. Miehet ovat olleet perhevapaalla keskimäärin kaksi kuukautta, naiset puolitoista vuotta. Koko aineistosta laskettu naisten perhevapaalla oloajan kesto on kuukauden pidempi kuin luonnontieteilijänaisten.

TYÖNANTAJIEN JA TYÖSUHTEIDEN MÄÄRÄ

Luonnontieteelliseltä koulutusosalta valmistuneet ovat olleet keskimäärin kahden työnantajan palveluksessa viiden vuoden kuluessa. Lähes kolme neljästä vastanneesta on vaihtanut työnantajaa korkeintaan kerran. Työsuhteita on kuitenkin ollut keskimäärin 4,7, ja lähes kaksi viidestä on ollut vähintään viidessä työsuhteessa, joten määräaikaiset työsuhteet samojen työnantajien palveluksessa ovat olleet

³ Turun yliopiston kyselylomake ei sisältänyt työssäoloaikaa koskevia kysymyksiä.

tavallisia. Miesten ja naisten välillä ei ollut eroa työnantajien lukumäärässä, mutta naisilla on ollut useampia erillisiä työsuhteita kuin miehillä. Muihin koulutusaloihin verrattuna työsuhteiden lukumäärä oli luonnontieteilijöillä kolmanneksi suurin eläinlääketieteelliseltä ja lääketieteelliseltä koulutusosalta valmistuneiden jälkeen.

ENSIMMÄINEN TYÖNANTAJA JA TYÖPAIKAN SIJAINTI

Lähes kahdella viidestä (37 %) luonnontieteilijästä ensimmäinen valmistumisen jälkeinen työpaikka sijaitsi valtiosektorilla. Joka kolmas vastaaja työskenteli uransa alussa yrityksissä ja joka neljäs kuntien palveluksessa. 5 % tutkittavista oli sijoittunut järjestöihin. Miehet työskentelivät naisia useammin yrityksissä. Naiset puolestaan toimivat julkisella sektorilla ja järjestöissä useammin kuin miehet. Valmistumista seuranneella viisivuotiskaudella yrittäjänä on toiminut 7 % luonnontieteilijöistä. Osuus on neljä prosenttiyksikköä pienempi kuin koko aineistosta laskettu keskimääräinen osuus. Keskimääräinen yrittäjänä toimimisaika on ollut hieman alle kaksi vuotta.

TAULUKKO 64. ENSIMMÄISEN VALMISTUMISEN JÄLKEISEN TYÖPAIKAN PÄÄTYÖNANTAJA

%	Miehet	Naiset	Yht.
Valtio, valtion liikelaitos	34	39	37
Yksityinen yritys	42	27	33
Kunta, kuntayhtymä	21	27	24
Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	2	7	5
Muu työnantaja	1	1	1
Oma yritys, vastaanotto tms.	0	0	0
Yht.	100	100	100
N	294	376	670

Useammalla kuin joka kolmannella (35 %) vastaajalla ensimmäinen työpaikka sijaitsi Uudellamaalla. Seuraavaksi merkittävimpiä työllistymismaakuntia työuran alussa olivat Varsinais-Suomi (16 %) ja Pohjois-Pohjanmaa (11 %).

4.8.2. KYSELYHETKEN TYÖLLISYYSTILANNE

Useampi kuin neljä viidestä (83 %) luonnontieteilijästä oli työssä syksyllä 2005. Työvoiman ulkopuolella oli 13 % vastaajista ja työttömänä 3 %⁴. Muihin koulutusaloihin verrattuna työssä olevien luonnontieteilijöiden osuus on keskiarvon yläpuolella, tosin niin on työttömienkin osuus. Perhevapaalla oli kyselyhetkellä vajaa 10 % vastaajista. Osuus on kolmanneksi alhaisin, kun kaikki koulutusalat on huomioitu. Yrittäjänä toimi vain 1 % vastanneista. Tämäkin osuus on huomattavan alhainen verrattuna muihin koulutusaloihin. Päätoimisesti opiskelevien

⁴ Työttömiksi on tässä katsottu ne vastaajat, jotka ilmoittivat olevansa työttömiä työnhakijoita, työllistettyjä/työharjoittelussa tai työvoimakoulutuksessa tai vastaavassa.

luonnontieteilijöiden osuus on puolestaan neljänneksi korkein, kun kaikki koulutusalat on huomioitu.

TAULUKKO 65. TYÖMARKKINATILANNE SYKSYLLÄ 2005

%	Miehet	Naiset	Yht.
Vakituinen kokopäivätyö	64	43	52
Määräaikainen kokopäivätyö	24	29	27
Osa-aikatyö	1	3	2
Yrittäjä/ammattinharjoittaja/freelancer	2	1	1
Työllistetty/työharjoittelu	0	1	0
Työtön työnhakija	3	3	3
Työvoimakoulutus tai vastaava	0	0	0
Päätoiminen opiskelu (tutkintoon tai arvosanaan johtava)	4	5	4
Perhevapaa	1	15	9
Muu tilanne	1	1	1
Yht.	100	100	100
N	295	375	670

TYÖNANTAJA

Kaksi viidestä vastaajasta työskenteli tutkimushetkellä yksityisellä sektorilla. Julkisen sektorin sisällä valtio ja kunnat olivat lähes yhtä merkittäviä luonnontieteilijöiden työnantajia. Yksityisen sektorin osuus on hieman kasvanut ja valtiosektorin osuus supistunut ensimmäiseen valmistumisen jälkeiseen työpaikkaan verrattuna. Miehet työskentelivät edelleen naisia useammin yksityisellä sektorilla, naiset puolestaan miehiä useammin julkisella sektorilla ja järjestöissä. Kolme neljästä vastaajasta työskenteli samalla työnantajasektorilla molempina tarkasteluajankohtina. Osuus on lähes sama kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus.

TAULUKKO 66. PÄÄTYÖNANTAJA SYKSYLLÄ 2005 (VAIN TYÖLLISET)

%	Miehet	Naiset	Yht.
Yksityinen yritys	44	33	38
Valtio, valtion liikelaitos	28	30	29
Kunta, kuntayhtymä	23	30	27
Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	1	6	4
Muu työnantaja	1	1	1
Oma yritys, vastaanotto tms.	1	0	1
Yht.	100	100	100
N	269	286	555

TYÖN LUONNE

Luonnontieteilijöiden kyselyhetken työtehtävät olivat luonteeltaan tavallisimmin tutkimus- sekä opetus- tai koulutustehtäviä. Myös hallinto-, suunnittelu- ja kehitystehtävät olivat yleisiä. Miehet työskentelivät naisia useammin johto- ja esimiestehtävissä. Kuntiin sijoittuneista useampi kuin neljä viidestä (82 %) toimi opetus- tai koulutustehtävissä. Valtion palveluksessa työskennelleistä suurin osa (67 %) oli tutkimustehtävissä, ja yrityksiin sijoittuneiden yleisimmät tehtävät olivat hallinto-, suunnittelu- ja kehitystehtäviä (29 %). Esimerkkejä ammattinimikkeistä on ilmoitettu liitteessä 2.

TAULUKKO 67. TYÖN LUONNE SYKSYLLÄ 2005 (VAIN TYÖLLISET)

%	Miehet	Naiset	Yht.
Tutkimus	27	30	29
Opetus tai koulutus	26	30	28
Hallinto-, suunnittelu- tai kehitystehtävät	19	17	18
Johto- ja esimiestehtävät	10	4	7
Muu työ	7	6	7
Konsultointi	8	3	5
Markkinointi ja myynti	1	4	3
Asiakastyö/potilastyö	1	3	2
Viestintä- ja mediatyö	0	3	2
Toimisto- ja esikuntatehtävät	0	1	1
Taiteellinen työ	0	0	0
Yht.	100	100	100
N	268	282	550

TIEDONSAANTIKANAVAT KYSELYHETKEN TYÖPAIKASTA

Viidennessä vastaajista oli saanut tiedon kyselyhetken työpaikastaan suoraan työnantajan henkilökohtaisella ilmoituksella. Muita merkittäviä tiedonsaantikanavia olivat Internet, lehti-ilmoitukset, suhdeverkosto ja työmahdollisuuksien kysyminen suoraan työnantajalta. Miesten ja naisten välillä ei ollut juurikaan eroa eri hakukanavien hyödyntämisessä. Yrityksiin sijoittuneet käyttivät eniten suhdeverkostoja ja Internetiä, kunnissa työskennelleiden tärkeimpiä tiedonsaantikanavia olivat Internet ja lehti-ilmoitukset, ja valtiolle työllistyneistä useampi kuin joka neljäs oli saanut tiedon työpaikasta suoraan työnantajalta.

TYÖPAIKAN SIJAINTI

Kyselyhetken työpaikan sijaintimaakunnista Uusimaa on edelleen hieman kasvatanut osuuttaan ensimmäiseen työllistymismaakuntaan verrattuna: syksyllä 2005 siellä työskenteli 38 % vastaajista. Pääasiassa muuttoliike Uudellemaalle on kuitenkin ajoittunut heti valmistumisen jälkeiseen aikaan. Kolmella neljästä vastaa-

jasta työpaikka sijaitsi samassa maakunnassa molempina ajankohtina. Osuus on hieman korkeampi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus.

Aineisto mahdollistaa pendelöinnin sekä muuttoliikkeen tarkemman tarkastelun. Kyselyhetkellä reilu kolmasosa (35 %) vastaajista asui Uudellamaalla. Varsinais-Suomessa vastaajista asui joka seitsemäs (14 %) ja Pohjois-Pohjanmaalla 11 % vastaajista. Muissa maakunnissa asuvien osuudet ovat alle 10 %. Kun ristiintaulukoidaan kyselyhetken asuinpaikka ja työpaikan sijainti, nähdään, että noin joka kuudes vastaajista asuu eri maakunnan alueella kuin missä hänen työpaikkansa sijaitsee. Osuus on noin prosenttiyksikön pienempi kuin koko aineistosta laskettu keskiarvo.

4.8.3 KYSELYHETKEN TYÖN LAATU

VAKITUINEN VS. MÄÄRÄAIKAINEN TYÖ

Syksyllä 2005 työssä olleista⁵ luonnontieteilijöistä kaksi kolmasosaa oli vakituisessa kokopäivätyössä, joka kolmas määräaikaisessa työssä ja 3 % osa-aikatyössä. Määräaikaisten osuus on viisi prosenttiyksikköä suurempi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus. Miehet olivat naisia useammin vakituisessa työssä (73 % vs. 58 %).

Kun tarkastellaan työsuhteen laatua työnantajasektorin mukaan, havaitaan suuria eroja määräaikaisten osuuksissa. Kolme neljästä valtiolla työskennelleestä oli määräaikaisessa palvelussuhteessa, kun vastaava osuus järjestö- ja kuntasektoreilla oli noin kolmannes ja yrityksissä vain 2 %. Tärkeimpänä määräaikaisuuden perusteenä oli valtiolla työn luonne (61 %) ja kuntasektorilla sijaisuus (39 %). Kymmenen vastaajaa kaikista määräaikaisista ei tiennyt määräaikaisuuden perustetta.

TAULUKKO 68. TYÖSUHTEEN LUONNE PÄÄTYÖNANTAJAN MUKAAN SYKSYLLÄ 2005 (VAIN TYÖLLISET)

%	Yksityinen yritys	Kunta, kuntayhtymä	Valtio, valtion liikelaitos	Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	Yht.
Vakituinen kokopäivätyö	95	68	23	55	65
Määräaikainen kokopäivätyö	2	30	75	32	32
Osa-aikatyö	2	3	2	14	3
Yht.	100	100	100	100	100
N	211	148	159	22	540

⁵ Tässä on tarkasteltu palkansaajien työsuhdetta neljän päätyönantajan mukaan.

Määräaikaisen työsuhteen keston mediaani oli yksi vuosi ja keskiarvo puolitoista vuotta. Lähes joka kolmannella määräaikaisella työsuhte oli solmittu alle vuodeksi. 78 % vastaajista ilmoitti, että nykyistä määräaikaista edelsi määräaikainen työsuhte saman työnantajan palveluksessa.

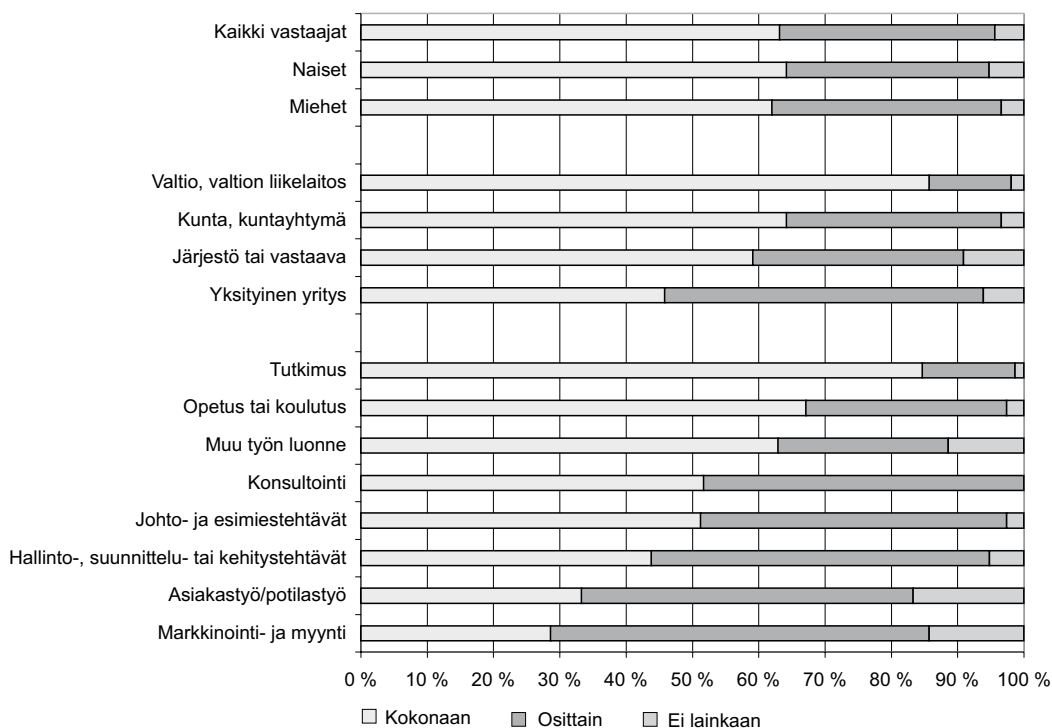
TYÖN JA KOULUTUKSEN VASTAAVUUS

Lähes kolme neljästä (72 %) vastaajasta oli kyselyhetkellä sijoittunut työhön, johon edellytetään ylempää korkeakoulututkintoa. Osuus on lähellä koko aineistosta laskettua keskimääräistä osuutta. 5 % luonnontieteilijöistä ei tiennyt, oliko korkeakoulututkinto ollut edellytyksenä työhön. Naisilla tutkinto oli ollut työpaikan saamisen edellytyksenä hieman useammin kuin miehillä (75 % vs. 68 %). Ero ei kuitenkaan ole tilastollisesti merkitsevä, ja sitä selittää naisten sijoittuminen miehiä yleisemmin julkiselle sektorille, jossa tutkintoa vaaditaan selvästi useammin kuin yksityisellä sektorilla.

Tutkittavilta tiedusteltiin myös subjektiivista käsitystä työn ja koulutuksen vaatimustason vastaavuudesta. Luonnontieteilijöistä 63 % arvioi työskentelevänsä tehtävässä, joka vastaa vaatimustasoltaan kokonaan yliopistollista koulutusta. Osuus on neljä prosenttiyksikköä koko aineistosta laskettua keskimääräistä osuutta pienempi. Kolmannes vastaajista katsoi, että tehtävä vastaa koulutustasoa osittain, ja 4 % ilmoitti toimivansa täysin koulutustasoa vastaamattomissa tehtävissä. Miesten ja naisten vastausten välillä ei juurikaan ollut eroa. Parhaiten työn ja koulutuksen vaatimustasot vastasivat toisiaan valtion palvelukseen sijoittuneilla, joista 86 % työskenteli kokonaan yliopistollista koulutustasoaan vastaavassa työssä.

Kokonaan koulutusalaansa vastaavassa työssä katsoi toimivansa 58 % vastanneista. 9 % vastaajista arvioi, ettei työ vastaa lainkaan yliopistollista koulutusala. He työskentelivät useimmiten hallinto-, suunnittelu- ja kehitystehtävissä (36 %) tai opetus- ja koulutustehtävissä (15 %).

Jatkokysymyksellä tiedusteltiin syitä koulutusta vastaamattomissa tehtävissä työskentelyyn. Näyttää siltä, että oma mielenkiinto on ollut tavallisin syy ottaa vastaan tehtäviä, jotka eivät tasoltaan tai alaltaan vastaa kokonaan yliopistollista koulutusta. Lähes joka kolmas jatkokysymykseen vastannut katsoi, että kyselyhetken työ oli mielenkiintoisempaa, vajaa viidennes ilmoitti, ettei ollut saanut koulutustasoa tai -alaa vastaavaa työtä. Kaikkiaan työssä olevista luonnontieteilijöistä 7 % on koulutustasoaan tai -alaansa osittain tai täysin vastaamattomissa tehtävissä, koska ei ole saanut koulutusta vastaavaa työtä yrityksistä huolimatta.

Kuvio 24. Työtehtävän ja yliopistollisen koulutuksen vaatimustason vastaavuus syksyllä 2005 (vain työlliset)¹

TYÖPAIKKOJEN LAATULUOKITTELU

Työpaikkojen laadun arviointia voidaan syventää Englannissa sovellettua laatu-luokitusta käyttäen (Elias et al. 1999). Seuraavassa taulukossa näkyvät luokittelu-perusteet sekä ryhmien nimet. Ryhmien kesken on nähtävissä laatuero siten, että ryhmän A työpaikat vastaavat alan perinteistä tarkoituksenmukaista sijoittumista ja ryhmän D työpaikat epätarkoituksenmukaista sijoittumista. Noin kolme neljäs-tä luonnontieteilijästä oli sijoittunut tämän jaottelun perusteella oman alan aka-teemisiin ammatteihin (ryhmä A). Julkisella sektorilla työskentelevistä vastaajista lähes yhdeksän kymmenestä oli sijoittunut ryhmään A. Yrityksissä työskentelevistä noin puolet sijoittui ryhmään A ja 39 % ryhmään C. Luonnontieteilijöiden yleisimmissä tehtävissä eli tutkimus- sekä opetus- ja koulutustyössä toimivista noin yhdeksän kymmenestä työskenteli ryhmään A kuuluvissa tehtävissä.

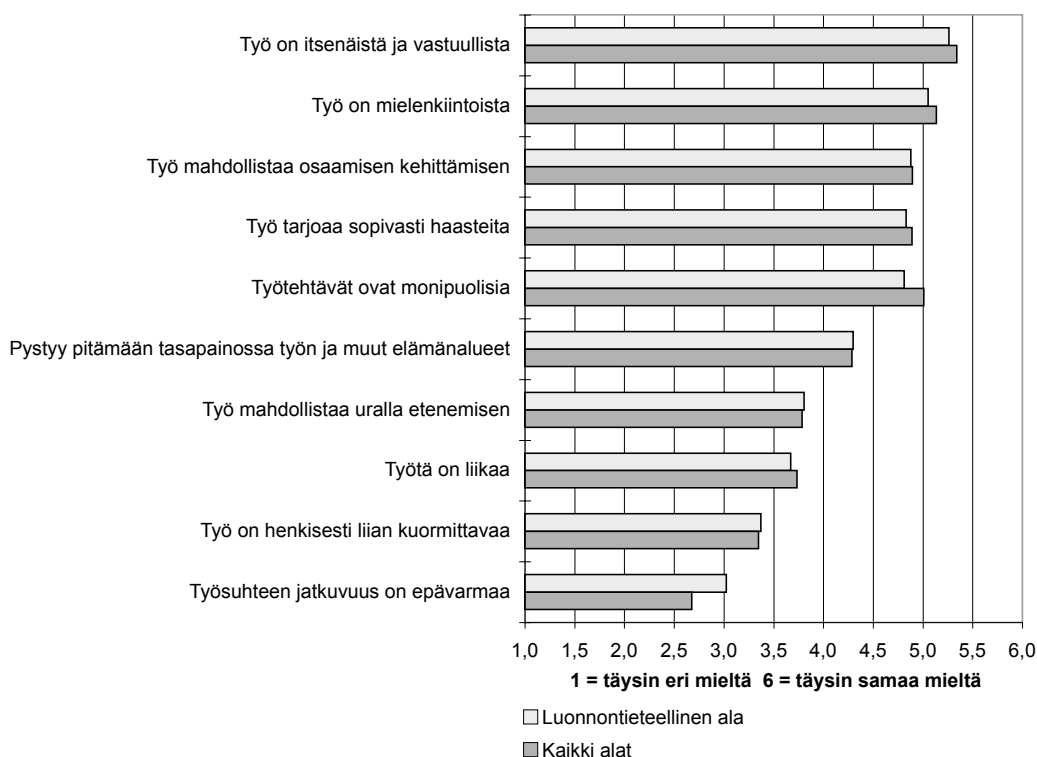
¹ Niitä alaryhmiä, joissa tapausten lukumäärä on alle 12, ei ole otettu kuvioon mukaan.

TAULUKKO 69. KYSELYHETKEN TYÖN LAATULUOKKIEK KUVAUS (VAIN TYÖLLISET)

		Vastaako koulutusala?	
		Kokonaan tai osittain	Ei lainkaan
Vaaditaanko korkeakoulututkinto?	Kyllä	RYHMÄ A (N = 380, vastaajista 73 %) Oman alan akateemiset ammatit assistentti, erikoistutkija, geologi, kemisti, laboratoriopäällikkö, lehtori, matemaatikko, ohjelmistosuunnittelija, opettaja, projektipäällikkö, suunnittelija, tuntiopettaja, tuotepäällikkö, tutkija, tutkijakoulutettava, tutkijatohtori, yliassistentti	RYHMÄ B (N = 16, vastaajista 3 %) Muut akateemiset ammatit asiamies, kehityspäällikkö, konsultti, lehtori, ohjelmistosuunnittelija, projektipäällikkö, suunnittelija, tuntiopettaja, tutkija
	Ei	RYHMÄ C (N = 97 vastaajista 19 %) Oman alan uudet työmarkkinat asiantuntija, atk-suunnittelija, design engineer, konsultti, ohjelmistosuunnittelija, projektipäällikkö, senior consultant, senior software designer, specialist, suunnittelija, software engineer, tuotepäällikkö, tutkija	RYHMÄ D (N = 27, vastaajista 5 %) Koulutusta vastaamattomat työt erityisasiantuntija, kehitysinsinööri, lääkintävahtimestari, myymälänhoitaja, opintoneuvoja, postittaja, projektsihtööri, puutarhuri, siivooja, technical writer, tuotejohtaja, yhteyspäällikkö

TYTYTYVÄISYYS TYÖHÖN

Tyytyväisyyttä kyselyhetken työhön kartoitettiin kymmenellä työtä koskevalla väittämällä. Pääsääntöisesti luonnontieteilijät vaikuttavat tyytyväisiltä työhönsä. Valtaosa vastaajista katsoi, että työ on itsenäistä ja vastuullista sekä mielenkiintoista. Toisaalta useampi kuin joka neljäs oli täysin tai lähes täysin samaa mieltä siitä, että työtä on liikaa ja että työsuhteen jatkuvuus on epävarmaa. Juuri epävarmuus työsuhteen jatkumisesta huolestutti luonnontieteilijöitä enemmän kuin kaikilta koulutusaloilta valmistuneita keskimäärin.

Kuvio 25. Mielenpitoja kyselyhetken työstä (keskiarvo, vain työlliset)

PALKKA

Vastaajilta tiedusteltiin heidän kyselyhetken bruttopalkkaansa, jossa on huomioitu säännölliset lisät. Palkkaa koskevista tiedoista ovat mukana vain kokopäivätyössä (yrittäjät mukaan lukien) olevien vastaukset, jotta tiedot olisivat mahdollisimman vertailukelpoiset. Luonnontieteilijöiden mediaanipalkka tutkimushetkellä oli 2 800 euroa. Tämä on 70 euroa korkeampi kuin koko aineistosta laskettu bruttopalkkojen mediaani. Miesten ja yritys sektorilla työskentelevien palkka oli keskimääräistä suurempi. Yleisimmissä tehtäväryhmissä eli tutkimuksen sekä opetuksen tai koulutuksen parissa toimivien palkka oli keskimääräistä pienempi.

Lisäksi vastaajia pyydettiin arvioimaan, vastaako heidän palkkatasonsa tehtävien vaativuutta ja koulutustasoa. Runsas puolet (53 %) luonnontieteilijöistä arvioi, että palkka on sopusuhteessa työtehtävien kanssa, mutta vain kaksi viidestä (41 %) katsoi palkan ja hankitun koulutuksen vastaavan hyvin toisiaan. Osuudet ovat muutaman prosenttiyksikön korkeampia kuin koko aineistosta lasketut keskimääräiset osuudet. Varsinkin naiset olivat melko tyytymättömiä palkan ja koulutuksen suhteeseen: kaksi kolmesta (66 %) piti palkkaa liian pienenä koulutukseen nähden. Miehillä vastaava osuus oli 51 %. Yksityisellä sektorilla työskentelevät olivat keskimääräistä tyytyväisempiä palkkatasoonsa.

TAULUKKO 70. BRUTTOPALKKA SYKSYLLÄ 2005 SÄÄNNÖLLISET LISÄT MUKAAN LUKIEN (VAIN KOKOPÄIVÄTYÖSSÄ OLEVAT, PALKKA EUROINA MEDIAANIN MUKAISESSA JÄRJESTYKSESSÄ)⁶

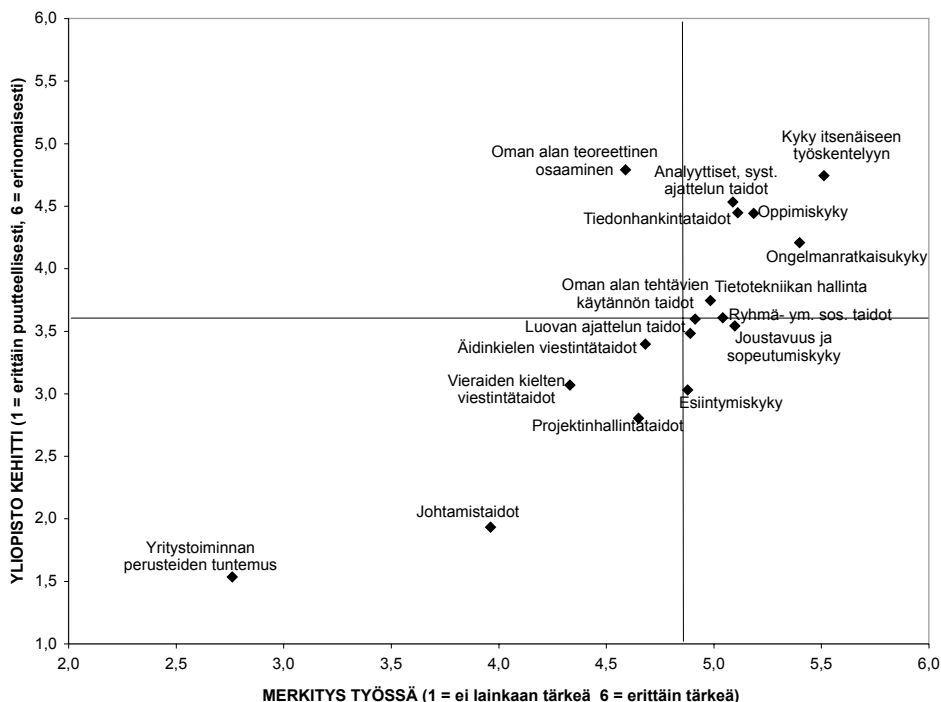
	Alakvartiili	Mediaani	Yläkvartiili	Keskiarvo	Lkm
Kaikki vastanneet	2398	2800	3300	2896	513
Miehet	2500	3000	3500	3115	252
Naiset	2222	2600	2989	2685	261
Yksityinen yritys	2800	3200	3780	3342	195
Kunta, kuntayhtymä	2400	2700	3025	2793	136
Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	..	2525	..	2500	19
Muu työnantaja	..	2450	..	2493	6
Valtio, valtion liikelaitos	2042	2357	2800	2451	152
Johto- ja esimiestehtävät	..	3600	..	3767	37
Markkinointi ja myynti	..	3600	..	3563	13
Konsultointi	..	3300	..	3530	27
Muu työ	..	2970	..	2990	33
Hallinto-, suunnittelu- tai kehitystehtävät	2700	2950	3500	3087	87
Asiakastyö/potilastyö	..	2875	..	3035	10
Opetus tai koulutus	2368	2700	3000	2758	142
Viestintä- ja mediatyö	..	2600	..	2169	9
Tutkimus	2100	2400	2900	2557	149

4.8.4 TYÖN VAATIMUKSET JA KOULUTUKSEN ANTAMAT VALMIUDET

Lomakkeessa (ks. liite 1) kysyttiin erilaisten tietojen ja taitojen⁷ merkitystä työssä ja sitä, miten hyvin yliopisto-opiskelu kyseisiä tietoja ja taitoja kehitti. Saatujen vastausten perusteella voidaan arvioida koulutuksen työelämärelevantanssia. Kuviossa 26 on esitetty nämä ulottuvuudet. Mitä enemmän oikealla piste kuviossa on, sitä suurempi kyseisen tiedon tai taidon merkitys on nykyisessä työssä, ja vastaavasti mitä ylempänä piste on, sitä enemmän yliopisto-opiskelu kehitti kyseistä tietoa tai taitoa.

⁶ Alaryhmissä, joissa tapausten lukumäärä on alle 50, ilmoitetaan vain keskiarvo ja mediaani. Taulukossa ei ole mukana alaryhmiä, joissa tapausten lukumäärä on alle kuusi.

⁷ Kysymyksessä olevat tiedot ja taidot on alun perin määritelty laadullisessa tutkimuksessa, jossa arvioitiin ja vertailtiin kuudessa EU-maassa yliopistosta valmistuvien osaamisalueita ja vastaavasti pienten ja keski suurten yritysten odotuksia akateemisten osaamisesta (Manninen & Hobrough 2000; katso myös Niska, Manninen ja Rentola-Hemmi 1998).

Kuvio 26. Työn vaatimusten ja opiskelun antamien valmiuksien kohtaaminen

Luonnontieteelliseltä koulutusosalta valmistuneet tarvitsivat työtehtävissään eniten kykyä itsenäiseen työskentelyyn sekä ongelmanratkaisukykyä. Seuraavaksi tärkeimmäksi valmiudeksi nousivat tiedonhankintataidot. Naiset arvioivat monet lomakkeessa mainitut valmiudet, kuten esimerkiksi ryhmätyötaitot, äidinkielen viestintätaidot ja kyvyn itsenäiseen työskentelyyn, tärkeämmiksi kuin miehet. Sen sijaan yritystoiminnan perusteiden tuntemus, johtamistaidot ja luovan ajattelun taidot olivat tärkeämpiä miesten kuin naisten mielestä.

Kuvio 26 on jaettu nelikenttään, joka muodostetaan akselistolle väitteiden summamuuttujien keskiarvojen perusteella. Nelikentän osiot, joihin tiedot ja taidot sijoitetaan, muotoutuvat helposti itse aineistosta⁸. Nelikenttää tulkittaessa on otettava huomioon, että tässä tarkastellaan vain sitä, kehittikö yliopisto-opiskelu jotain tietoa tai taitoa keskimääräistä paremmin tai heikommin ja mikä on sen merkitys työssä. Tässä ei siis saada absoluuttista selvyyttä siihen, kehittikö yliopisto-opiskelu jotain tietoa tai taitoa sopivasti, liikaa vai liian vähän suhteessa työelämäntarpeeseen.

⁸ Ryhmä 1 (nelikentässä oikealla ylhäällä): merkitys työssä on keskimääräistä suurempi ja myös yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä enemmän, koulutus vastaa tarpeeseen
 Ryhmä 2 (oikealla alhaalla): merkitys työssä on keskimääräistä suurempi, mutta yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä vähemmän, koulutuksessa pitäisi panostaa näihin enemmän
 Ryhmä 3 (vasemmalla ylhäällä): merkitys työssä on keskimääräistä pienempi, mutta yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä enemmän, koulutuksessa painotetaan ehkä liikaa
 Ryhmä 4 (vasemmalla alhaalla): merkitys työssä on keskimääräistä pienempi ja myös yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä vähemmän, koulutuksessa pitäisi ehkä huomioida paremmin

Luonnontieteelliseltä koulutusosalta valmistuneiden vastausten perusteella työssä tärkeitä tietoja ja taitoja, joita myös yliopisto-opiskelu kehittää, ovat ryhmätyötaidot ym. sosiaaliset taidot, oman alan tehtävien käytännön taidot, tietotekniikan hallinta, ongelmanratkaisukyky, kyky itsenäiseen työskentelyyn, tiedonhankintataidot, oppimiskyky ja analyyttiset systemaattisen ajattelun taidot. Edelleen työssä tärkeitä valmiuksia ovat esiintymiskyky, joustavuus ja sopeutumiskyky sekä luovan ajattelun taidot. Näiden osaamisalueiden kehittyminen on kuitenkin ollut vastaajien mielestä keskimääräistä heikompaa.

Yliopisto-opiskelu kehitti hyvin oman alan teoreettista osaamista, mutta vastaajien mielestä sen merkitys työssä on keskimääräistä vähäisempi. Viimeiseen ryhmään sijoittuivat johtamistaidot, projektinhallintataidot, äidinkielen ja vieraiden kielten viestintätaidot sekä yritystoiminnan perusteiden tuntemus. Tiedot ja taidot ovat kussakin ryhmässä suuruusjärjestyksessä sen suhteen, miten suuri ero merkityksen ja kehittymisen välillä on kunkin tiedon tai taidon kohdalla.

Keskiarvojen vertailun perusteella johtamistaidot (ero 2,0), esiintymiskyky (ero 1,8) ja projektinhallintataidot (ero 1,8) kehittivät puutteellisimmin työelämän vaatimuksiin verrattuna. Seuraavaksi suurimmat erot löytyivät joustavuuden ja sopeutumiskyvyn (ero 1,6), ryhmätyötaitojen ym. sosiaalisten taitojen (ero 1,4) ja luovan ajattelun taitojen (1,4) kohdalta.

Luonnontieteilijöiden vastausten perusteella näyttää siltä, että koulutuksessa olisi hyvä kiinnittää huomiota varsinkin esiintymistaitojen kehittymiseen. Myöskään johtamistaidot ja projektinhallintataidot eivät opiskelun myötä kehittyneet työelämän vaatimuksia vastaaviksi, vaikka ne eivät kuuluneetkaan tärkeimmiksi koettujen valmiuksien joukkoon.

4.8.5 ERITYISPIIRTEITÄ

Luonnontieteelliseltä koulutusosalta valmistuneilla määräaikaiset työsuhteet olivat tavallisia uran alkuvaiheessa. Vielä viiden vuoden kuluttua valmistumisesta joka kolmas luonnontieteilijä oli määräaikaisessa työssä. Naisilla oli ollut useampia erilisiä työsuhteita kuin miehillä, ja myös kyselyhetkellä naiset työskentelivät määräaikaisina miehiä useammin. Valtiosektorilla työskentelevistä jopa kolme neljäsosa oli määräaikaisessa työssä. Epävarmuus työsuhteen jatkumisesta huolestuttiikin luonnontieteilijöitä keskimääräistä enemmän.

Työttömänä viiden vuoden kuluessa olleiden osuus oli luonnontieteilijöiden keskuudessa uraseuranta-aineiston keskitasoa. Naiset olivat olleet työttömänä selvästi miehiä useammin, mutta työttömyyden kestossa tai työttömyyskertojen lukumäärässä ei ollut sukupuolten välisiä eroja. Työttömyyttä kohdanneet arvioivat alan heikon työmarkkinatilanteen ja alueellisen työmarkkinatilanteen merkittävim-

miksi työttömyyden syiksi. Myös suhdeverkostojen ja työkokemuksen puute sekä määräaikaisten työsuhteiden väliin jääneet työttömyysjaksot olivat vaikeuttaneet monien työllistymistä.

Yleisin työnantaja ensimmäisessä valmistumisen jälkeisessä työpaikassa oli miesten keskuudessa yrityssektori ja naisilla valtio, mutta viiden vuoden kuluttua yritykset olivat nousseet myös naisten merkittävimmäksi työnantajaksi. Kyselyhetken työtehtävissä molemmilla sukupuolilla painottuivat tutkimus- sekä opetus- tai koulutustehtävät.

Noin kolme neljästä luonnontieteilijästä ilmoitti, että ylempi korkeakoulututkinto oli ollut edellytyksenä kyselyhetken työhön, ja hieman harvempi kuin kaksi kolmesta arvioi, että työn ja koulutuksen vaatimustasot vastasivat toisiaan kokonaan. Miesten ja naisten välillä ei ollut juurikaan eroa työn ja koulutuksen vastaavuudessa. Työpaikkojen laatuluokituksen perusteella noin kolme neljäsosaa vastaajista toimi oman alan akateemisissa ammateissa ja vain 5 % koulutusta vastaamattomissa töissä. Noin 6 % työllisistä luonnontieteilijöistä teki kyselyhetkellä koulutustasoaan osittain tai täysin vastaamatonta työtä, koska ei ollut saanut yrityksistään huolimatta koulutustasoaan kokonaan vastaavaa työtä.

Tyytyväisyyttä kyselyhetken työhön vastaajat arvioivat vastaamalla kymmeneen työtä koskevaan väittämään. Pääsääntöisesti luonnontieteilijät vaikuttavat tyytyväisiltä työhönsä. Valtaosa vastaajista katsoi, että työ on itsenäistä ja vastuullista sekä mielenkiintoista. Toisaalta useampi kuin joka neljäs oli täysin tai lähes täysin samaa mieltä siitä, että työtä on liikaa ja että työsuhteen jatkuvuus on epävarmaa. Juuri epävarmuus työsuhteen jatkumisesta huolestutti luonnontieteilijöitä enemmän kuin kaikilta koulutusaloilta valmistuneita keskimäärin.

Luonnontieteilijöiden mediaanipalkka tutkimushetkellä oli 2 800 euroa. Tämä on 70 euroa korkeampi kuin koko aineistosta laskettu bruttopalkkojen mediaani. Miesten ja yrityssektorilla työskentelevien palkka oli keskimääräistä suurempi. Yleisimmissä tehtäväryhmissä eli tutkimuksen sekä opetuksen tai koulutuksen parissa toimivien palkka oli keskimääräistä pienempi.

Kykyä itsenäiseen työskentelyyn, ongelmanratkaisukykyä sekä tiedonhankintataitoja luonnontieteelliseltä koulutusaltalta valmistuneet tarvitsivat työtehtävissään eniten. Yliopisto-opiskelu kehitti vastaajien mielestä parhaiten oman alan teoreettista osaamista, kykyä itsenäiseen työskentelyyn ja analyyttisiä systemaattisen ajattelun taitoja. Sen sijaan johtamistaidot, esiintymiskyky ja projektinhallintataidot kehittyivät yliopisto-opintojen myötä puutteellisimmin työelämän vaatimuksiin verrattuna.

4.9 LÄÄKETIETEELLINEN KOULUTUSALA

Lääketieteelliseltä koulutusosalta valmistuneita aineistossa on mukana 140 henkilöä. Koulutusalan lukijat jakautuvat yliopistoittain siten, että Helsingistä valmistuneita vastaajia on eniten 28 %. Turusta valmistuneita on reilu neljäsosa (26 %) sekä Kuopiosta ja Oulusta vajaa viidesosa (19 %). Loput vastaajat ovat valmistuneet Tampereen yliopistosta.

Kaikista ylemmän korkeakoulututkinnon vuonna 2000 lääketieteelliseltä koulutusosalta suorittaneista 40 % on vastannut kyselyyn. Valmistuneisiin verrattuna aineistossa ovat yliedustettuina Turun ja Oulun yliopistoista valmistuneet (poikkeama valmistuneiden osuudesta +1,9 ja 1,7 prosenttiyksikköä) ja aliedustettuina kaikista muista yliopistoista valmistuneet (poikkeama noin -1,2 prosenttiyksikköä). Miehiä koulutusalan vastaajista on reilu viidesosa (22 %). Osuus on peräti 14 prosenttiyksikköä alhaisempi kuin koulutusosalta vuonna 2000 valmistuneiden miesten osuus. (KOTA-tietokanta.)

Lääketieteelliseltä koulutusosalta valmistuneiden miesten vastausprosentti jää siis neljäsosaan, naisista vastasi hieman alle puolet. Yhtenä tekijänä miesten alhaiseen vastausaktiivisuuteen saattaa olla alan erinomainen työllisyystilanne ja tyytyväisyys koulutukseen, jolloin tämänkaltaiset kyselyt nähdään tarpeettomina. Näin alhainen vastausaktiivisuus luonnollisesti heikentää vastausten luotettavuutta käytettäessä sukupuolta taustamuuttujana. Kokonaisuudessaan vastaukset antavat kyllä kuvan koulutusosalta valmistuneiden työllistymisestä ja työmarkkinoista.

Valmistumishetkellä vastaajien iän mediaani oli 26 vuotta ja yleisin ikä niin ikään 26 vuotta. Kuopion yliopistosta valmistuneiden tutkinnon laajuus ei ole tiedossa. Muista yliopistoista valmistuneiden vastaajien joukosta laskettu tutkinnon laajuuden mediaani on 241 opintoviikkoa. Lääkäreiden koulutus on opintoviikkomäärillä tarkasteltuna pisin tässä raportissa käsiteltävistä koulutusaloista.

4.9.1 TYÖURAN ENSIMMÄISET VIISI VUOTTA

KOULUTUKSEEN OSALLISTUMINEN

Vain yksi vastaaja ilmoitti, ettei ole osallistunut valmistumisen jälkeen työhön tai ammattiin liittyvään täydennys- tai erikoistumiskoulutukseen. Kolme neljästä vastaajasta on osallistunut ammatilliseen erikoistumiskoulutukseen¹. Kaikkiaan 30 % vastaajista on ilmoittanut suorittaneensa tieteellisiä jatko-opintoja. Osuus on toiseksi suurin eläinlääketieteilijöiden jälkeen. Täydennys- tai erikoistumiskoulu-

¹ Vastaaja on voinut tässä kysymyksessä valita useita vaihtoehtoja.

tusta ei ole mielekästä vertailla esimerkiksi työnantajasektoreittain tai työsuhteen pysyvyyden kanssa, sillä kyselylomakkeessa ei kysytty, missä vaiheessa työuraa koulutukseen on osallistuttu.

TYÖSSÄOLOAIKA JA TYÖTTÖMYYSKOKEMUKSET

Lääketieteilijät ovat olleet työssä valmistumisen jälkeen keskimäärin 4 v 4 kk (mediaani on neljä vuotta kymmenen kuukautta).² Tämä on lyhin aika, kun kaikki koulutusalat on huomioitu. Valmistumisen jälkeisestä työajasta käytännössä kaikki on ollut koulutustasoa vastaavaa. Tämä puolestaan on kuukauden verran korkeampi kuin koko aineistosta laskettu vastaava keskiarvo.

TAULUKKO 71. TYÖURAN ENSIMMÄISET VIIISI VUOTTA

	Työssä*	Työsuhteita**	Työttömänä***
Miehet (N = 31)	4 v 11 kk	10,3	6 %
Naiset (N = 108)	4 v 2 kk	9,5	1 %

* = koulutustasoa vastaavassa työssä

** = keskiarvo

*** = niiden osuus, joilla on ollut vähintään yksi työttömyysjakso valmistumisen jälkeen

Työttömänä valmistumisensa jälkeen on ollut vain kolme vastaajaa. Tämä on 2 % koulutusalan vastaajista. Osuus on koko aineiston pienin. Työttömyyden keston keskiarvo on kaksi kuukautta. Hyvästä työllisyydestä kertoo sekin, että työttömyyden syyt liittyvät perheeseen tai muuhun elämäntilanteeseen tai kiinnostavan työn etsimiseen, eivät itse työmarkkinatilanteeseen.

Lääketieteelliseltä koulutusosalta valmistuneista peräti yli puolet on ollut perhevapaalla valmistumisensa jälkeen. Osuus on toiseksi suurin hammaslääketieteilijöiden jälkeen. Miehistä noin kolmasosa on ollut perhevapaalla työuransa ensimmäisten viiden vuoden aikana. Naisista perhevapaalla on ollut 56 % vastaajista. Tämäkin osuus on toiseksi suurin, kun kaikki koulutusalat on huomioitu. Miehet ovat olleet perhevapaalla keskimäärin kaksi kuukautta ja naisten perhevapaan keston keskiarvo on puolitoista vuotta. Koko aineistosta laskettu naisten perhevapaan keston keskiarvo on 1 v 7 kk.

TYÖNANTAJIEN JA TYÖSUHTEIDEN MÄÄRÄ

Lääketieteilijät ovat olleet keskimäärin hieman yli neljän työnantajan palveluksessa valmistumisensa jälkeen. Tämä on toiseksi suurin määrä, vain eläinlääketieteilijöillä on ollut enemmän työnantajia (keskimäärin 4,5) valmistumisensa jälkeen. Peräti joka kuudes vastaaja ilmoitti olleensa useamman kuin viiden työnantajan palveluksessa.

² Turun yliopiston kyselylomake ei sisältänyt työssäoloaikaa koskevia kysymyksiä.

Työsuhteita lääketieteilijöillä on ollut keskimäärin lähes kymmenen. Määrä on suurin, kun kaikki koulutusalat on huomioitu. Myös työsuhteiden määrässä lääketieteilijät yhdessä eläinlääketieteilijöiden kanssa ovat huomattavasti koko aineiston keskimääräisen tason yläpuolella. Seuraavana järjestyksessä ovat luonnontieteilijät, mutta heillä on ollut keskimäärin alle viisi työsuhdetta ja koko aineistosta laskettu keskiarvo on tasan neljä. Yli neljäsosalla (27 %) vastaajista on ollut yli kymmenen erillistä työ- tai virkasuhdetta valmistumisensa jälkeen.

ENSIMMÄINEN TYÖNANTAJA JA TYÖPAIKAN SIJAINTI

Lääketieteilijöiden päätyönantaja on kunta. Lähes 90 % vastaajista ilmoitti ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työnantajan olleen kunnan tai kuntayhtymän. Valtion palveluksessa oli joka kymmenes ja yksityiselle sektorille oli työllistynyt kolme vastaajaa. Vastaajista yli neljäsosa (27 %) on toiminut yrittäjänä valmistumisensa jälkeen. Tämäkin osuus on toiseksi korkein hammaslääkäreiden jälkeen kaikki koulutusalat huomioiden. Yrittäjäyrsajan keston keskiarvo on 1 v 7 kk.

TAULUKKO 72. ENSIMMÄISEN VALMISTUMISEN JÄLKEISEN TYÖPAIKAN PÄÄTYÖNANTAJA

%	Miehet	Naiset	Yht.
Kunta, kuntayhtymä	83	89	88
Valtio, valtion liikelaitos	14	9	10
Yksityinen yritys	3	2	2
Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	0	0	0
Oma yritys, vastaanotto tms.	0	0	0
Muu työnantaja	0	0	0
Yht.	100	100	100
N	29	108	137

Vajaa neljäsosa (23 %) lääketieteen koulutuksen saaneista oli löytänyt ensimmäisen työpaikkansa Uudeltamaalta. Lähes yhtä suuri osa oli työllistynyt Varsinais-Suomeen. Nämä osuudet ovat muutaman prosenttiyksikön alhaisemmat kuin kyseisistä maakunnista valmistuneiden osuudet. Muuten lääketieteen koulutuksen saaneet ovat työllistyneet verrattain tasaisesti ympäri Suomea. Muuttoliikettä näyttäisi siis heti valmistumisen jälkeen tapahtuneen pois koulutusmaakunnista. Osittain tähän vaikuttaa pakollisen terveystieteiden harjoittelun suorittaminen.

4.9.2 KYSELYHETKEN TYÖLLISYYSTILANNE

Kyselyhetkellä vuoden 2005 syksyllä lääketieteilijöistä oli töissä 78 %. Työvoiman ulkopuolella, käytännössä perhevapailla, oli vastaajista 21 %. Yksi vastaaja oli ympyröinyt kohdan ”Muu tilanne”, mutta hän ei kuitenkaan ollut eritellyt mikä tämä muu tilanne on. Muihin koulutusaloihin verrattuna työssä olevien lääketieteilijöiden osuus on keskiarvon alapuolella. Tämä selittyy perhevapailla olevien vastaajien suurella osuudella. Yksikään vastaaja ei ollut kyselyhetkellä työttömänä.

Päätoimisesti opiskelevien lääketieteilijöiden osuus on keskimääräistä pienempi verrattuna muihin koulutusaloihin. Samoin on tilanne yrittäjänä toimivien osalta. Tämä on hieman yllättävää, sillä edellä kävi ilmi, että lääkäreistä yli neljäsosa on jossain vaiheessa valmistumisensa jälkeen toiminut yrittäjänä tai freelancerina.

TAULUKKO 73. TYÖMARKKINATILANNE SYKSYLLÄ 2005

%	Miehet	Naiset	Yht.
Vakituinen kokopäivätyö	33	23	25
Määräaikainen kokopäivätyö	63	38	43
Osa-aikatyö	0	10	8
Itsenäinen yrittäjä/ammattinharjoittaja/freelancer	3	1	1
Työllistetty/työharjoittelu	0	0	0
Työtön työnhakija	0	0	0
Työvoimakoulutus tai vastaava	0	0	0
Päätoiminen opiskelu (tutkintoon tai arvosanaan johtava)	0	2	1
Perhevapaa (äitiys-/isyys-/vanhempain-/hoitovapaa)	0	25	20
Muu tilanne	0	1	1
Yht.	100	100	100
N	30	108	138

TYÖNANTAJA

Kyselyhetken päätyönantajajakauma ei ole merkittävästi muuttunut verrattaessa sitä ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työpaikan vastaavaan jakaumaan. Kuntatyönantajan osuus on pudonnut seitsemän prosenttiyksikköä, ja yksityinen sektori on kasvattanut osuuttaan lähes vastaavasti. Miesten osalta siirtymää näyttäisi tapahtuneen valtiolta yksityiselle sektorille. Naiset ovat siirtyneet kuntasektorilta niin yksityiselle sektorille kuin valtion palvelukseen.

TAULUKKO 74. PÄÄTYÖNANTAJA SYKSYLLÄ 2005 (VAIN TYÖLLISET)

%	Miehet	Naiset	Yht.
Kunta, kuntayhtymä	83	79	81
Valtio, valtion liikelaitos	3	12	9
Yksityinen yritys	13	6	8
Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	0	1	1
Oma yritys, vastaanotto tms.	0	1	1
Muu työnantaja	0	0	0
Yht.	100	100	100
N	30	78	108

Lääketieteellisen koulutuksen suorittaneiden siirtymät eri päätyönantajien välillä eivät ole kovin yleisiä. Itse asiassa kolme vastaajaa neljästä ilmoitti saman päätyönantajan ensimmäisen valmistumisen jälkeisen sekä kyselyhetken työpaikan osalta. Tämä osuus on yhtä suuri kuin koko aineistosta laskettu keskimääräinen osuus.

TYÖN LUONNE

Lääketieteilijöistä lähes 90 % toimii potilastyössä. Miehet ilmoittivat työskentelevänsä joko potilastyössä tai tutkimuksen parissa. Kolme naista kertoi päätyönsä olevan opetuksen ja yksi vastaaja konsultoinnin. Valtion palveluksessa olevien vastaajien päätyö on paria poikkeusta lukuun ottamatta tutkimus ja opetus. Kunnissa ja yksityisellä sektorilla käytännössä kaikki vastaajat toimivat potilastyössä. Esimerkkejä ammattinimikkeistä on ilmoitettu liitteessä 2.

TAULUKKO 75. TYÖN LUONNE SYKSYLLÄ 2005 (VAIN TYÖLLISET)

%	Miehet	Naiset	Yht.
Asiakastyö/potilastyö	93	87	89
Tutkimus	7	6	7
Opetus tai koulutus	0	4	3
Konsultointi	0	1	1
Muu työ	0	1	1
Johto- ja esimiestehtävät	0	0	0
Markkinointi ja myynti	0	0	0
Hallinto-, suunnittelu- tai kehitystehtävät	0	0	0
Viestintä- ja mediatyö	0	0	0
Toimisto- ja esikuntatehtävät	0	0	0
Taiteellinen työ	0	0	0
Yht.	100	100	100
N	30	77	107

TIEDONSAANTIKANAVAT KYSELYHETKEN TYÖPAIKASTA

Lääketieteilijöiden ylivoimaisesti yleisin työpaikan tiedonsaantikanava on suora yhteydenotto työnantajaan. Peräti 55 % vastaajista ilmoitti saaneensa näin tiedon nykyisestä työstään. Seuraavaksi yleisimpinä tiedonsaantikanavina ovat työnantajan henkilökohtainen ilmoitus sekä suhdeverkostot. Perinteisten julkisten työnhakuilmoitusten (lehti-ilmoitus, työvoimatoimisto, jne.) merkitys on vähäinen moniin muihin koulutusaloihin verrattuna.

TYÖPAIKAN SIJAINTI

Kuten jo ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työpaikan osalta kävi ilmi lääketieteilijöiden työpaikat ovat jakautuneet melko tasaisesti ympäri Suomea. Kyselyhetkellä työssä olevista vastaajista 30 % työskenteli Uudellamaalla. Osuus on seitsemän prosenttiyksikköä korkeampi kuin ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työpaikan osalta. Myös Pirkanmaalla toimi useampi lääketieteilijöistä kyselyhetkellä kuin heti valmistumisen jälkeen. Muissa maakunnissa, joissa on lääketieteellistä koulutusta, työskentelevien osuudet ovat puolestaan laskeneet. Lääketieteilijöistä alle 60 % ilmoitti ensimmäisen valmistumisen jälkeisen ja kyselyhetken työpaik-

kojen sijainniksi saman maakunnan. Osuus on koko aineiston kolmanneksi alhaisin. Tutkimusta ja koulutusta tehdään koulutuspaikkakunnilla, muuten työpaikan sijainnilla ja työn luonteella ei ole yhteyttä.

Aineisto mahdollistaa pendelöinnin sekä muuttoliikkeen tarkemman tarkastelun. Kyselyhetkellä vastaajista asui Uudellamaalla vajaa kolmasosa (31 %), Varsinais-Suomessa vajaa viidennes (18 %) ja Pirkanmaalla sekä Pohjois-Pohjanmaalla noin joka kymmenes (9 %) vastaaja. Kun ristiintaulukoidaan kyselyhetken asuinpaikka ja työpaikan sijainti, nähdään, että hieman yli viidesosa (21 %) vastaajista asuu eri maakunnan alueella kuin missä hänen työpaikkansa sijaitsee. Osuus on neljä prosenttiyksikköä korkeampi kuin koko aineistosta laskettu keskimääräinen osuus.

4.9.3 KYSELYHETKEN TYÖN LAATU

VAKITUINEN VS. MÄÄRÄAIKAINEN TYÖ

Työssä olevista vastaajista³ vain kolmasosa oli vakituisessa kokopäivätyössä. Tämä on selvästi vähiten, kun kaikki koulutusalat on huomioitu. Seuraavaksi alhaisin vakituisten työsuhteiden osuus on eläinlääketieteilijöillä 62 %. Aineisto ei anna suoraan selitystä, miksi vakituisten työsuhteiden määrä on näin alhainen. Määräaikaisessa kokopäivätyössä olevien osuus on luonnollisesti koko aineiston korkein. Myös osa-aikatyö on lääkäreiden keskuudessa melko yleistä. Koko aineistosta laskettu osa-aikatyössä olevien osuus on alle 4 %.

TAULUKKO 76. TYÖSUHTEEN LUONNE PÄÄTYÖNANTAJAN MUKAAN SYKSYLLÄ 2005
(VAIN TYÖLLISET)

%	Yksityinen yritys	Kunta, kun- tayhtymä	Valtio, valtion liikelaitos	Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	Yht.
Vakituinen kokopäivätyö	38	36	10	0	33
Määräaikainen kokopäivätyö	25	57	70	100	57
Osa-aikatyö	38	7	20	0	10
Yht.	100	100	100	100	100
N	8	87	10	1	106

Työsuhteen luonne vaihtelee jonkin verran päätyönantajan mukaan, kuten yllä olevasta taulukosta voidaan nähdä. Tosin pitää huomata, että vastaajien määrät ovat pieniä kuntasektoria lukuun ottamatta. Kaikki osa-aikatyössä olevat vastaajat ovat naisia.

³ Tässä on tarkasteltu työsuhdetta neljän päätyönantajan mukaan.

Syyt määräaikaisiin työsuhteisiin ovat moninaiset. Tärkeimmäksi syyksi nousee sijaisuus, vajaan kolmasosan (32 %) osuudella. Reilu viidesosa (22 %) määräaikaisessa työsuhteessa olevista vastaajista ilmoitti, että työsuhde on määräaikainen työntekijän omasta aloitteesta. Osuus on huomattavan suuri verrattuna muilta koulutusaloilta valmistuneiden vastaaviin osuuksiin. Itse asiassa puolet koko aineiston vastaajista, jotka ovat omasta tahdostaan määräaikaisessa työsuhteessa, on koulutukseltaan lääkäreitä.

13 % vastaajista ilmoitti, että määräaikaisuuden perusteena on työn luonne ja yhtä suuri osuus, että kyseessä on erikoistumis- tai koulutusvirka. Näiden virkojen voidaan katsoa olevan työn luonteen vuoksi määräaikaisia, tällöin yhteenlaskettu työn luonne nousee toiseksi keskeisimmäksi syyksi lääketieteilijöiden määräaikaisiin työsuhteisiin. 10 % vastaajista ilmoitti hoitavansa avointa virkaa tai tointa.

Viidesosa määräaikaisessa työsuhteessa olevista kertoi määräaikaisuuden kestoksi puoli vuotta. Yli puolet (56 %) vastaajista toimii alle vuoden mittaisessa työsuhteessa. Pisimmillään määräaikaiset työsuhteet ovat kuuden vuoden mittaisia. Määräaikaisten työsuhteiden pituuden keskiarvo on 1 v 2 kk. Määräaikaisessa työsuhteessa olleista vastaajista hieman yli puolet (57 %) ilmoitti nykyistä määräaikaisuutta edeltäneen määräaikaisen työsuhteen saman työnantajan palveluksessa. Toistuvat määräaikaiset työsuhteet ovat yhtä yleisiä miehillä ja naisilla.

TYÖN JA KOULUTUKSEN VASTAAVUUS

Lääketiede on hyvä esimerkki ammattisuuntautuneesta koulutusalaista, jolla on selkeät pätevyysvaatimukset työtehtävien hoitamiseen. Silti kolme lääketieteilijää kertoi olevansa työssä, jossa ei edellytetty korkeakoulututkintoa. Näistä kaksi vastaajaa toimii asiakas- tai potilastyössä kunnassa ja yksi tutkimustyössä valtion palveluksessa.

Lähes kaikki vastaajat toimivat työtehtävissä, jotka vastaavat vaatimustasoltaan yliopistollista koulutusta. Osuus on koko aineiston korkein. Kaikki viisi osittain koulutustasoaan vastaavissa tehtävissä olevaa vastaajaa työskentelevät kuntasektorilla asiakas- tai potilastyössä. Ammattinimikkeikseen he ovat ilmoittaneet erikoistuva lääkäri, terveyskeskuslääkäri ja työterveyslääkäri.

Vastaajilta tiedusteltiin myös vastaako nykyinen työ koulutusalaan. Neljä vastaajaa ilmoitti työn vastaavan koulutusalaan osittain, muut kertoivat työskentelevänsä täysin koulutusalaansa vastaavissa tehtävissä. Tämäkin kuvaa koulutuksen luonnetta ammattiin valmistavana. Mainitut neljä vastaajaa toimivat tutkijana, erikoistuvana lääkärimä (2) sekä apulaisylilääkärinä.

TYÖPAIKKOJEN LAATULUOKITTELU

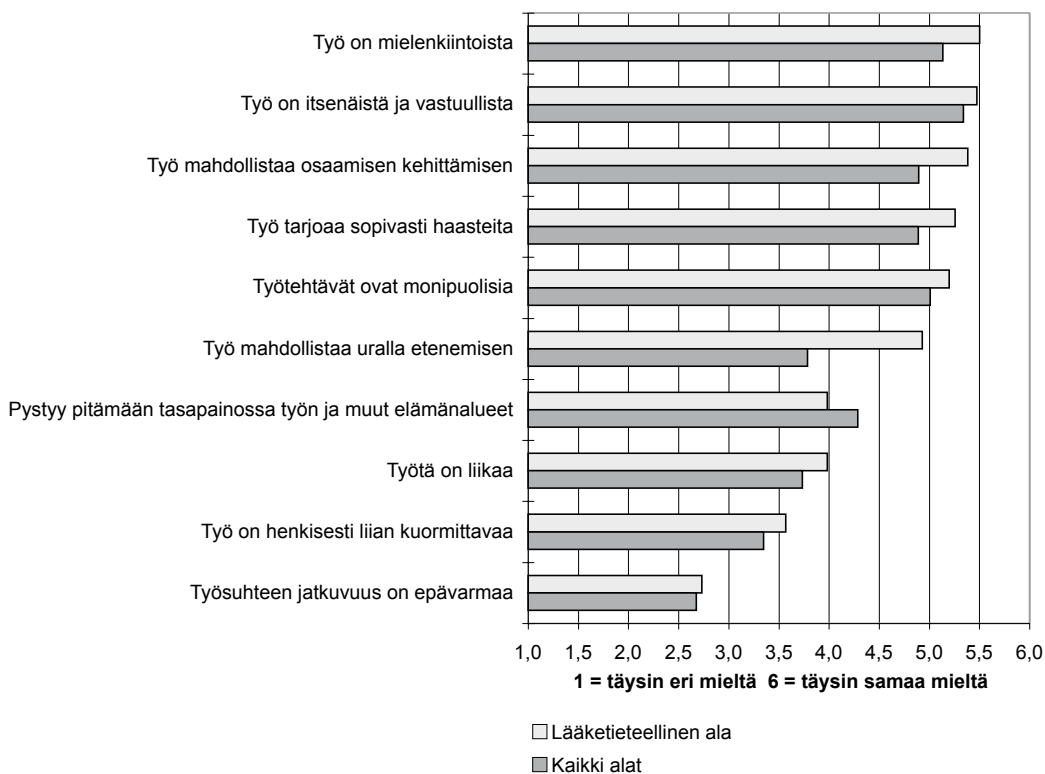
Työpaikkojen laadun arviointia voidaan syventää Englannissa sovellettua laatuluokitusta käyttäen (Elias et al. 1999)⁴. Kuten edellä jo kävi ilmi, lääketieteilijöiden sijoittuminen työmarkkinoille ja tehtäväkuvat ovat hyvin selkeitä. Niinpä oman alan akateemisiin ammatteihin (ryhmä A) ovat tämän jaottelun perusteella sijoittuneet lähes kaikki vastaajat (97 %). Jaottelu ei siis tuo mitään uutta tarkasteluihin eri taustamuuttujien suhteen näin voimakkaasti tiettyyn ammattiin suuntautuneella alalla.

TYTYTYVÄISYYS TYÖHÖN

Tytytyväisyyttä kyselyhetken työhön kartoitettiin kymmenellä työtä koskevalla väitteellä. Lähes kaksi kolmesta lääketieteilijästä oli täysin samaa mieltä väitteestä ”Työ on itsenäistä ja vastuullista”. Noin puolet vastaajista oli täysin samaa mieltä väitteistä ”Työ on mielenkiintoista”, ”Työ mahdollistaa osaamisen kehittämisen” ja ”Työ tarjoaa sopivasti haasteita”. Näiden kolmen väitteen osalta lääkäreiden vastausten keskiarvo on korkein, kun kaikki koulutusalat on huomioitu. Myös väitteen ”Työ mahdollistaa uralla etenemisen” kohdalla lääkäreiden tilanne näyttää kaikkein parhaimmalta.

Haastavilla ja mahdollisuuksia tarjoavilla työtehtävillä on myös kääntöpuolensa. Lääkärit ilmoittivat keskimääräistä useammin, että työtä on liikaa, ja se on myös henkisesti kuormittavaa. Lisäksi lääkärit pystyvät keskimääräistä harvemmin pitämään työn ja muut elämänalueet tasapainossa. Vaikka alan työmarkkinatilanne on erinomainen, määräaikaiset työsuhteet näyttäisivät kuitenkin aiheuttavan myös lääketieteilijöille epävarmuutta työsuhteen jatkumisesta.

⁴ Laatuluokituksessa ristiintaulukoidaan muuttujat Onko ylempi korkeakoulututkinto edellytyksenä nykyiseen työhösi? ja Vastaako nykyinen työtehtäväsi yliopistollista koulutusalaasi? Jälkimmäisen muuttujan kohdalla vaihtoehdot kokonaan ja osittain on yhdistetty.

Kuvio 27. Mielipiteitä kyselyhetken työstä (keskiarvo, vain työlliset).

PALKKA

Vastaajilta tiedusteltiin heidän kyselyhetken bruttopalkkaansa, jossa on huomioitu säännölliset lisät. Palkkaa koskevissa tiedoissa ovat mukana vain kokopäivätyössä (yrittäjät mukaan lukien) olevien vastaukset, jotta tiedot olisivat mahdollisimman vertailukelpoiset. Lääketieteilijöiden bruttopalkkojen mediaani on 3 500 euroa kuukaudessa. Tämä on 770 euroa korkeampi kuin koko aineistosta laskettu bruttopalkkojen mediaani. Kauppatieteelliseltä ja oikeustieteelliseltä koulutusosalta valmistuneiden bruttokuukausipalkan mediaani on yhtä suuri kuin lääketieteilijöiden ja vain hammaslääketieteelliseltä koulutusosalta valmistuneilla palkan mediaani on korkeampi.

Taulukosta havaittavasta sukupuolten välisestä palkkaerosta ei voida vetää johtopäätöksiä miesten alhaisen vastausaktiivisuuden takia. Lisäksi sukupuolten välinen palkkaero ei ole tilastollisesti merkitsevä. Kunta- ja yksityisellä sektorilla palkat ovat hyvin lähellä toisiaan. Valtion palveluksessa olevien keskipalkka sen sijaan on huomattavasti alempi. Tämä selittyy erilaisilla tehtäväkuvilla. Valtiolla tehtävät liittyvät käytännössä tutkimukseen ja opetukseen.

TAULUKKO 77. BRUTTOPALKKA SYKSYLLÄ 2005 SÄÄNNÖLLISET LISÄT MUKAAN LUKIEN (VAIN KOKOPÄIVÄTYÖSSÄ OLEVAT, PALKKA EUROINA MEDIAANIN MUKAISESSA JÄRJESTYKSESSÄ)⁵

	Alakvartiili	Mediaani	Yläkvartiili	Keskiarvo	Lkm
Kaikki vastanneet	2809	3500	4500	3830	95
Naiset	2931	3600	4500	3787	66
Miehet	..	3300	..	3928	29
Kunta, kuntayhtymä	2862	3567	4500	3926	80
Yksityinen yritys	..	3550	..	4028	6
Valtio, valtion liikelaitos	..	2500	..	2823	7
Asiakastyö/potilastyö	2862	3534	4500	3933	85

Vastaajia pyydettiin arvioimaan, vastaako heidän palkkatasonsa tehtävien vaativuutta ja koulutustasoa. Vastaajista hieman yli puolet (52 %) arvioi, että palkka ja työtehtävät ovat sopusoinnussa keskenään. Tämä osuus on hieman korkeampi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus. Sukupuolen työn luonteen tai päätyönantajan mukaan tyytyväisyyttä palkkaan ei ole mielekästä tarkastella otoksen pienuuden takia.

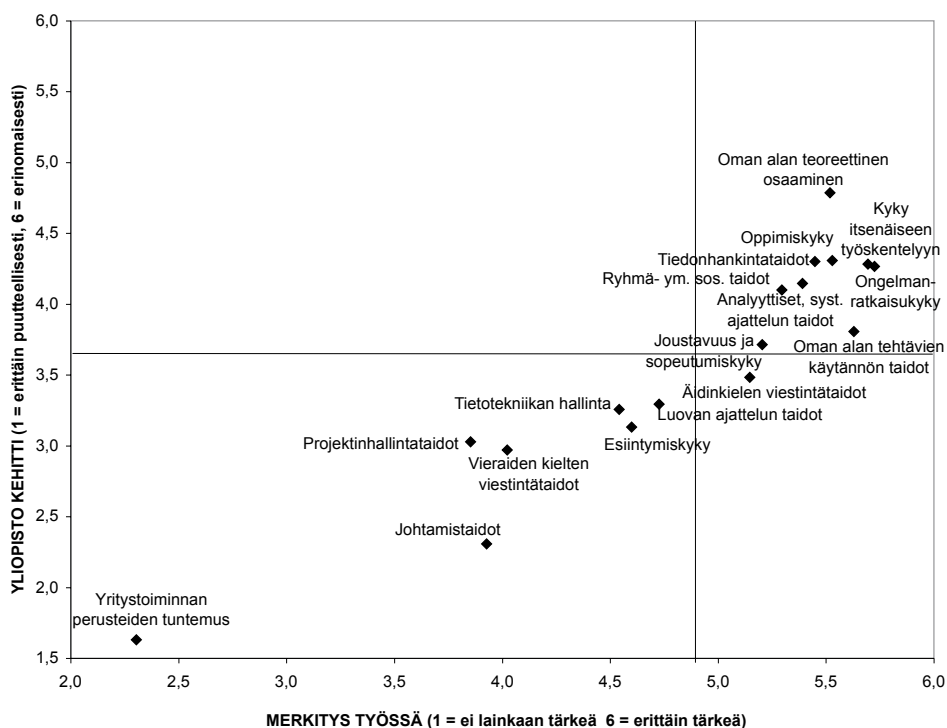
Tyytymättömyys kasvaa, kun palkkaa verrataan hankittuun akateemiseen koulutukseen. Vastaajista 40 % arvioi palkkansa vastaavan akateemista koulutusta. Osuus on neljä prosenttiyksikköä korkeampi kuin koko aineistosta laskettu keskimääräinen osuus.

4.9.4 TYÖN VAATIMUKSET JA KOULUTUKSEN ANTAMAT VALMIUDET

Lomakkeessa (ks. liite 1) kysyttiin erilaisten tietojen ja taitojen⁶ merkitystä nykyisessä työssä ja sitä, miten yliopisto-opiskelu kyseisiä tietoja ja taitoja kehitti. Saatujen vastausten pohjalta voidaan arvioida koulutuksen työelämärelevanssia. Kuviossa 28 on esitetty nämä ulottuvuudet. Mitä enemmän oikealla piste kuviossa on, sitä suurempi kyseisen tiedon tai taidon merkitys on nykyisessä työssä, ja vastaavasti mitä ylempänä piste on, sitä enemmän yliopisto-opiskelu kehitti kyseistä tietoa tai taitoa.

⁵ Alaryhmissä, joissa tapausten lukumäärä on alle 50, ilmoitetaan vain keskiarvo ja mediaani. Taulukossa ei ole mukana alaryhmiä, joissa tapausten lukumäärä on alle kuusi.

⁶ Kysymyksessä olevat tiedot ja taidot on alun perin määriteltä laadullisessa tutkimuksessa, jossa arvioitiin ja vertailtiin kuudessa EU-maassa yliopistosta valmistuvien osaamisalueita ja vastaavasti pienten ja keskisuurten yritysten odotuksia akateemisten osaamisesta (Manninen & Hobrough 2000; katso myös Niska, Manninen ja Rentola-Hemmi 1998).

Kuvio 28. Työn vaatimusten ja opiskelun antamien valmiuksien kohtaaminen

Ongelmanratkaisukyky ja kyky itsenäiseen työskentelyyn ovat vastaajien mielestä työssä tärkeimpiä. Hyvin keskeisiä tietoja ja taitoja ovat tärkeysjärjestyksessä myös oman alan tehtävien käytännön taidot, oppimiskyky ja oman alan teoreettinen osaaminen. Naiset pitivät pääsääntöisesti lomakkeessa mainittuja tietoja ja taitoja työssään merkityksellisempinä kuin miehet. Tilastollinen ero löytyy seuraavien tietojen ja taitojen kohdalta: oman alan teoreettinen osaaminen, oppimiskyky, ongelmanratkaisukyky sekä joustavuus ja sopeutumiskyky.

Kuvio 28 on jaettu nelikenttään, joka muodostetaan akselistolle väitteiden summamuuttujien keskiarvojen perusteella. Nelikentän osiot, joihin tiedot ja taidot sijoitetaan, muotoutuvat helposti itse aineistosta⁷. Pitää luonnollisesti huomioida, että tässä tarkastellaan vain sitä, kehittikö yliopisto-opiskelu jotain tietoa tai taitoa keskimääräistä paremmin tai heikommin ja mikä on sen merkitys työssä. Tässä ei siis saada absoluuttista selvyyttä siihen, kehittikö yliopisto-opiskelu jotain tietoa tai taitoa sopivasti, liikaa vai liian vähän suhteessa työelämätarpeeseen.

⁷ Ryhmä 1 (nelikentässä oikealla ylhäällä): merkitys työssä on keskimääräistä suurempi ja myös yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä enemmän, koulutus vastaa tarpeeseen

Ryhmä 2 (oikealla alhaalla): merkitys työssä on keskimääräistä suurempi, mutta yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä vähemmän, koulutuksessa pitäisi panostaa näihin enemmän

Ryhmä 3 (vasemmalla ylhäällä): merkitys työssä on keskimääräistä pienempi, mutta yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä enemmän, koulutuksessa painotetaan ehkä liikaa

Ryhmä 4 (vasemmalla alhaalla): merkitys työssä on keskimääräistä pienempi ja myös yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä vähemmän, koulutuksessa pitäisi ehkä huomioida paremmin

Lääketieteen koulutusosalta valmistuneiden vastausten perusteella työssä tärkeitä tietoja ja taitoja, joita myös yliopisto-opiskelu kehittää, ovat oman alan tehtävien käytännön taidot, joustavuus ja sopeutumiskyky, ongelmanratkaisukyky, kyky itsenäiseen työskentelyyn, analyyttiset systemaattisen ajattelun taidot, oppimiskyky, ryhmätyötaidot ym. sosiaaliset taidot, tiedonhankintataidot ja oman alan teoreettinen osaaminen. Ainoana taitona, jonka merkitys työssä on keskimääräistä suurempi mutta jota yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä vähemmän, on viestintätaidot äidinkielellä.

Ryhmään 3 ei sijoittunut yksikään mainituista tiedoista ja taidoista. Viimeiseen ryhmään sijoituivat johtamistaidot, esiintymiskyky, luovan ajattelun taidot, tietotekniikan hallinta, viestintätaidot vieraalla kielellä, projektinhallintataidot sekä yritystoiminnan perusteiden tuntemus. Tiedot ja taidot ovat kussakin ryhmässä suuruusjärjestyksessä sen suhteen, miten suuri ero merkityksen ja kehittymisen välillä on kunkin tiedon tai taidon kohdalla.

Suurin ero (1,8) keskiarvojen ”merkitys työssä” ja ”yliopisto-opiskelu kehitti” välillä on oman alan käytännön taitojen kohdalla. Hieman pienempi ero löytyy viestintätaidot äidinkielellä (ero 1,7) sekä johtamistaitojen (ero 1,6) osalta. Järjestyksessä seuraavina tulevat joustavuus ja sopeutumiskyky, esiintymiskyky ja ongelmanratkaisukyky. Näiden tietojen ja taitojen kohdalla keskiarvojen erot ovat noin 1,5.

Lääketieteellinen koulutus on tehdyn kaavion perusteella suorastaan esimerkillistä. Mitään osa-aluetta ei painoteta koulutuksessa liikaa, ja ainoaksi kehittämisen kohteeksi valikoitui viestintätaidot äidinkielellä.

4.9.5 ERITYISPIIRTEITÄ

Lääketieteilijöiden koulutus on opintoviikkomäärillä mitattuna pisin. Ala on myös hyvin tutkimusintensiivinen, sillä 30 % vastaajista ilmoitti suorittaneensa tieteellisiä jatko-opintoja. Pitkästä koulutuksesta huolimatta ammatillinen erikoistumiskoulutus on vastausten perusteella tärkeää, sillä ala kehittyy jatkuvasti.

Lääkärit ovat olleet valmistumisensa jälkeen lyhyen aikaa töissä verrattaessa muilta koulutusaloilta valmistuneisiin. Osaltaan tätä selittää miesvastaajien vähäinen määrä ja naisvastaajien perhevapaat. Toisaalta lääkärit ovat olleet koko työssäoloajan koulutustasoa vastaavassa työssä.

Lääketieteilijöiden työmarkkinatilanne on erinomainen. Vain kolme vastaajaa ilmoitti olleensa työttömänä valmistumisensa jälkeen. Suhteellinen osuus on pieni, kun kaikki koulutusalat on huomioitu. Naisista melko suuri osa oli kyselyhetkellä perhevapaalla, mikä myös osaltaan indikoi työmarkkinatilanteen olevan hyvä. Perhevapaalle uskalletaan lähteä, vaikka määräaikaiset työsuhteet ovat alalla yleisiä.

Verrattaessa muilta koulutusaloilta valmistuneisiin lyhyet työsuhteet ja määräaikaisuus ylipäättään ovat huomattavan yleisiä. Lääketieteilijöillä on ollut keskimäärin yli 10 erillistä työ- tai virkasuhdetta työuran ensimmäisten viiden vuoden aikana. Vakituisten työsuhteiden osuus oli kyselyhetkelläkin todella alhainen verrattuna muilta koulutusaloilta valmistuneiden vastaavaan osuuteen.

Määräaikaaisuudet ovat myös keskimääräistä lyhyempiä. Tämä ei kuitenkaan aiheuta muista koulutusaloista valmistuneisiin verrattuna enempää huolta työn jatkumisen suhteen, koska työpaikkoja on jatkuvasti avoinna. Osalle tämä tilanne antaa jopa mahdollisuuden etsiä jatkuvasti parempaa työpaikkaa. Keskeisimpinä syinä määräaikaaisuuteen ovatkin sijaisuus, työn luonne ja työntekijän oma valinta.

Työpaikkojen tiedonsaantikanavat kertovat myös työntekijöiden hyvästä asemasta alan työmarkkinoilla. Varsin usein riittää suora yhteydenotto työnantajaan tai sitten tieto kulkee suhdeverkostojen kautta. Valtaosa lääkäreistä, yli 80 %, työskentelee kunnissa. Työ on useimmiten luonteeltaan asiakas- tai potilastyötä. Lähes 90 % vastaajista ilmoitti tämän päätyökseen. Loput vastaajista toimivat tutkimuksen parissa tai opetustyössä. Kuntasektorin ollessa päätyönantaja tästä seuraa se, että lääketieteilijöiden työpaikat sijoittuvat melko tasaisesti ympäri Suomen.

Lääketieteilijöiden sijoittuminen työmarkkinoille on suoraviivaista. Lähes kaikki vastaajat ovat koulutustasoaan ja -alaansa vastaavissa työtehtävissä, joihin on edellytyksenä suoritettu korkeakoulututkinto. Toki alan sisällä voi olla ongelmia päästä tietylle paikkakunnalle tiettyyn erikoisalan virkaan.

Työtehtävät ovat vastaajien mielestä mielenkiintoisia, mahdollistavat osaamisen kehittämisen, tarjoavat sopivasti haasteita ja etenemismahdollisuuksia uralla. Lääkärit ovat siis verrattain tyytyväisiä työtehtäviinsä. Työ on toisaalta henkisesti kuormittavaa, ja työtä on paljon. Niinpä moni vastaaja kokee, että työn ja muiden elämäalueiden tasapainottaminen ei aina onnistu.

Työelämässä tarvitaan eniten ongelmanratkaisukykyä ja kykyä itsenäiseen työskentelyyn. Muita hyvin keskeisiä tietoja ja taitoja työelämässä ovat oman alan tehtävien käytännön taidot, oppimiskyky ja oman alan teoreettinen osaaminen. Myös yliopisto-opiskelu kehitti vastaajien mielestä hyvin kyseisiä tietoja ja taitoja. Lääketieteellinen koulutus onkin kehitetyn kaavion perusteella suorastaan esimerkillistä. Mitään osa-aluetta ei painoteta koulutuksessa liikaa ja ainoaksi kehittämisen kohteeksi valikoitui viestintätaidot äidinkielellä.

Lääketieteilijöiden palkkaus verrattuna työtehtäviin näyttää olevan kohtuullisesti sopusoinnussa suhteutettuna kaikkiin kyselyyn vastanneisiin. Palkkansa ilmoitti olevan sopusoinnussa tehtäviinsä nähden puolet lääkäreistä. Kyselyyn vastanneiden lääketieteilijöiden bruttokuukausiansion mediaani on 3 500 euroa.

4.IO MAATALOUS-METSÄTIETEELLINEN KOULUTUSALA

Aineistossa on 149 maatalous-metsätieteelliseltä koulutusosalta valmistunutta henkilöä. Tämä on 54 % kaikista niistä, jotka suorittivat alan ylemmän korkeakoulututkinnon vuonna 2000 ($N = 277$). Vastaajista 84 % oli suorittanut tutkintonsa Helsingissä ja 16 % Joensuussa. Helsingin yliopistosta valmistuneet ovat aineistossa hieman yliedustettuina (poikkeama valmistuneiden osuudesta +1,2 prosenttiyksikköä) ja Joensuun yliopistosta valmistuneet vastaavasti hieman aliedustettuina (poikkeama -1,2 prosenttiyksikköä). Naisten osuus oli 50 % vastanneista ja 52 % valmistuneista. (KOTA-tietokanta.)

Vastaajien mediaani-ikä valmistumishetkellä oli 27 vuotta, ja useampi kuin kolme neljästä oli valmistuessaan korkeintaan 30-vuotiaita. Tutkinnon laajuuden mediaani on 184 opintoviikkoa. Maatalous-metsätieteilijöistä noin joka kolmas oli suorittanut vähintään 200 opintoviikkoa.

4.IO.I TYÖURAN ENSIMMÄISET VIISI VUOTTA

KOULUTUKSEEN OSALLISTUMINEN

Suurin osa (82 %)¹ vastaajista on osallistunut työhön liittyvään täydennys- tai erikoistumiskoulutukseen valmistumisen jälkeen. Työnantajan järjestämään koulutukseen on osallistunut yli puolet (52 %) valmistuneista. Runsas viidennes (22 %) vastaajista ilmoitti suorittaneensa tieteellisiä jatko-opintoja. Osuus on kuusi prosenttiyksikköä korkeampi kuin koko aineistosta laskettu keskimääräinen osuus. Täydennys- tai erikoistumiskoulutusta ei ole mielekästä vertailla esimerkiksi työnantajasektoreittain tai työsuhteen pysyvyyden kanssa, sillä kyselylomakkeessa ei kysytty, missä vaiheessa työuraa koulutukseen on osallistuttu.

TYÖSSÄOLOAIKA JA TYÖTÖMYYSKOKEMUKSET

Maatalous-metsätieteilijät ovat valmistumisen jälkeen olleet työssä keskimäärin 4 v 5 kk (mediaani on neljä vuotta ja kymmenen kuukautta). Koulutustasoa vastaavan työssäoloajan keskiarvo on tasan neljä vuotta (mediaanin ollessa neljä vuotta ja kahdeksan kuukautta). Tämä aika on kolme kuukautta koko aineistosta laskettua keskiarvoa lyhyempi.

¹ Vastaaja on voinut tässä kysymyksessä valita useita vaihtoehtoja.

TAULUKKO 78. TYÖURAN ENSIMMÄISET VIISI VUOTTA

	Työssä*	Työsuhteita**	Työttömänä***
Miehet (N = 75)	4 v 5 kk	4,4	37 %
Naiset (N = 73)	3 v 7 kk	4,5	47 %

* = koulutustasoa vastaavassa työssä

** = keskiarvo

*** = niiden osuus, joilla on ollut vähintään yksi työttömyysjakso valmistumisen jälkeen

Valmistumisen jälkeen työttömänä on ollut 42 % valmistuneista. Verrattaessa työttömänä olleiden osuutta koulutusaloittain havaitaan, että vain taiteen maistereilla osuus (47 %) on suurempi kuin maatalous-metsätieteelliseltä koulutusosalta valmistuneilla. Työttömyyttä kohdanneiden vastaajien työttömyyskertojen keskiarvo on 1,7 ja työttömyysajan keskiarvo noin yhdeksän kuukautta. Työttömänä olleista 23 %:lla työttömyys on kestänyt yhteensä yli vuoden. Osuus on suurempi kuin millään muulla koulutusosalalla.

Työttömänä on ollut 47 % naisista ja 37 % miehistä, mutta ero ei ole tilastollisesti merkitsevä. Miesten ja naisten välillä ei ollut eroa työttömyyskertojen lukumäärän tai työttömyyden keston suhteen.

Työttömyyttä kohdanneiden mukaan työllistymistä on vaikeuttanut selvästi eniten alan heikko työmarkkinatilanne. Seuraavaksi merkittävimpiä työttömyyden syitä olivat puutteelliset suhdeverkostot, alueellinen työmarkkinatilanne ja työkokemuksen puute. Tutkinto ja sen aineyhdistelmä sekä tutkinnon huono tunnettuus olivat vaikeuttaneet enemmän maatalous-metsätieteelliseltä kuin muilta koulutusaloilta valmistuneiden työllistymistä.

Naisista 43 % ja miehistä 19 % on ollut perhevapaalla valmistumista seuranneella viisivuotiskaudella. Naiset ovat olleet perhevapaalla keskimäärin 1 v 9 kk. Tämä on kaksi kuukautta pidempi aika kuin koko aineistosta laskettu naisten perhevapaan kesto.

TYÖNANTAJIEN JA TYÖSUHTEIDEN MÄÄRÄ

Maatalous-metsätieteelliseltä koulutusosalta valmistuneet ovat olleet keskimäärin hieman yli kahden (2,2) työnantajan palveluksessa viiden vuoden kuluessa, mikä vastaa koko aineiston keskiarvoa. Noin kahdella kolmesta vastaajasta työnantaja on vaihtunut korkeintaan kerran. Työsuhteita on ollut keskimäärin 4,5, kun koko aineistosta laskettu työsuhteiden lukumäärän keskiarvo on tasan neljä. Vastaajista 38 % on ollut vähintään viidessä työ- tai virkasuhteessa valmistumisen jälkeen. Miesten ja naisten välillä ei ollut eroa työnantajien eikä työsuhteiden lukumäärässä.

ENSIMMÄINEN TYÖNANTAJA JA TYÖPAIKAN SIJAINTI

Noin kahdella viidestä (39 %) vastaajasta ensimmäinen valmistumisen jälkeinen työpaikka sijaitsi valtiosektorilla. Lähes yhtä suuri osuus vastaajista työskenteli uransa alussa yrityksissä. Miehet työskentelivät yrityksissä hieman naisia useammin, mutta kaiken kaikkiaan sukupuolten väliset erot työnantajasektorin suhteen olivat pieniä. Noin joka seitsemäs maatalous-metsätieteilijä on toiminut yrittäjänä valmistumisensa jälkeen. Yrittäjäyysaika on kestänyt keskimäärin kolme vuotta.

TAULUKKO 79. ENSIMMÄISEN VALMISTUMISEN JÄLKEISEN TYÖPAIKAN PÄÄTYÖNANTAJA

%	Miehet	Naiset	Yht.
Valtio, valtion liikelaitos	40	38	39
Yksityinen yritys	41	33	37
Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	11	15	13
Kunta, kuntayhtymä	8	14	11
Oma yritys, vastaanotto tms.	0	0	0
Muu työnantaja	0	0	0
Yht.	100	100	100
N	73	72	145

Maatalous-metsätieteilijöistä 60 % oli löytänyt ensimmäisen työpaikkansa Uudeltamaalta. Toisessa tutkinnon suorittamismaakunnassa Pohjois-Karjalassa työskenteli uransa alussa 8 % vastanneista. Kolmanneksi merkittävin työllistymismaakunta oli Kainuu 6 %:n osuudellaan.

4.10.2 KYSELYHETKEN TYÖLLISYYSTILANNE

Syksyllä 2005 työssä oli 77 % maatalous-metsätieteelliseltä koulutusaltalta valmistuneista. Miehistä työllisiä oli 93 % ja naisista 63 %. Neljäsosa naisista oli kyselyhetkellä työelämän ulkopuolella, pääasiassa perhevapaalla. Maatalous-metsätieteilijöiden työttömyysaste syksyllä 2005 oli 5 %¹, mikä on koko aineiston keskiarvoa kolme prosenttiyksikköä korkeampi. Työttömyysaste on korkein, kun kaikki koulutusalat on huomioitu. Yrittäjänä toimi 3 % vastanneista. Osuus on prosenttiyksikön korkeampi kuin koko aineistosta laskettu yrittäjien keskimääräinen osuus.

¹ Työttömiksi on tässä katsottu ne vastaajat, jotka ilmoittivat olevansa työttömiä työnhakijoita, työllistettyjä/työharjoittelussa tai työvoimakoulutuksessa tai vastaavassa.

TAULUKKO 80. TYÖMARKKINATILANNE SYKSYLLÄ 2005

%	Miehet	Naiset	Yht.
Vakituinen kokopäivätyö	63	30	47
Määräaikainen kokopäivätyö	23	24	23
Osa-aikatyö	3	6	4
Itsenäinen yrittäjä/ammattinharjoittaja/freelancer	4	3	3
Työllistetty/työharjoittelu	0	0	0
Työtön työnhakija	4	4	4
Työvoimakoulutus tai vastaava	0	1	1
Päätoiminen opiskelu (tutkintoon tai arvosanaan johtava)	3	7	5
Perhevapaa (äitiys-/isyys-/vanhempain-/hoitovapaa)	0	18	9
Muu tilanne	1	7	4
Yht.	100	100	100
N	75	71	146

TYÖNANTAJA

Maatalous-metsätieteilijöiden merkittävimmät työnantajasektorit kyselyhetkellä olivat yritykset ja valtio, joissa kummassakin työskenteli noin kaksi viidestä vastaajasta. Ensimmäiseen työpaikkaan verrattuna yksityisen sektorin osuus on hieman kasvanut ja julkisen sektorin osuus vastaavasti pienentynyt. Tutkimushetkellä miehet työskentelivät hieman naisia useammin yrityksissä, naiset puolestaan hieman miehiä useammin valtion palveluksessa. Vastaajista 72 % työskenteli samalla työnantajasektorilla ensimmäisessä ja kyselyhetken työpaikassaan. Osuus on neljä prosenttiyksikköä alempi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus.

TAULUKKO 81. PÄÄTYÖNANTAJA SYKSYLLÄ 2005 (VAIN TYÖLLISET)

%	Miehet	Naiset	Yht.
Yksityinen yritys	43	37	41
Valtio, valtion liikelaitos	36	42	38
Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	11	7	10
Kunta, kuntayhtymä	6	9	7
Oma yritys, vastaanotto tms.	4	5	4
Muu työnantaja	0	0	0
Yht.	100	100	100
N	70	43	113

TYÖN LUONNE

Maatalous-metsätieteelliseltä koulutusaltalta valmistuneet työskentelivät kyselyhetkellä tavallisimmin hallinto-, suunnittelu- ja kehitystehtävissä sekä tutkimustehtävissä. Miehet työskentelivät naisia useammin johto- ja esimiestehtävissä. Yrityksiin sijoittuneiden yleisimmät tehtävät olivat johto- ja esimiestehtäviä (22 %) sekä markkinointiin ja myyntiin liittyviä tehtäviä (20 %). Valtion palveluksessa

työskennelleistä suurin osa toimi tutkimustehtävissä (49 %) sekä hallinto-, suunnittelu- ja kehitystehtävissä (40 %). Esimerkkejä ammattinimikkeistä on ilmoitettu liitteessä 2.

TAULUKKO 82. TYÖN LUONNE SYKSYLLÄ 2005 (VAIN TYÖLLISET)

%	Miehet	Naiset	Yht.
Hallinto-, suunnittelu- tai kehitystehtävät	26	29	27
Tutkimus	26	22	24
Johto- ja esimiestehtävät	17	7	14
Muu työ	9	15	11
Markkinointi ja myynti	9	10	9
Konsultointi	4	7	5
Opetus tai koulutus	6	2	5
Viestintä- ja mediatyö	1	5	3
Toimisto- ja esikuntatehtävät	3	0	2
Asiakastyö/potilastyö	0	2	1
Taiteellinen työ	0	0	0
Yht.	100	100	100
N	70	41	111

TIEDONSAANTIKANAVAT KYSELYHETKEN TYÖPAIKASTA

Maatalous-metsätieteilijöiden tärkeimmät työpaikan tiedonsaantikanavat olivat lehti-ilmoitus (22 %) ja työnantajan henkilökohtainen ilmoitus (20 %). Tarkasteltaessa kahta yleisintä työnantajaa, yritys- ja valtiosektoria, tärkeimmäksi tietolähteeksi nousi työnantajan henkilökohtainen ilmoitus. Miehet olivat löytäneet työpaikan naisia useammin lehti-ilmoituksen kautta, kun taas työnantajan suora yhteydenotto oli naisten merkittävin tiedonsaantikanava.

TYÖPAIKAN SIJAINTI

Yleisimpien työllistymismaakuntien osuuksissa ei ole tapahtunut suuria muutoksia ensimmäiseen työpaikkaan verrattuna. Kyselyhetkellä Uudellamaalla työskenteli 52 % vastaajista, mikä on hieman vähemmän kuin ensimmäisen työpaikan osalta. Pohjois-Karjalaan oli sijoittunut 7 % vastanneista. Hieman harvemmalla kuin kolmella neljästä vastaajasta työpaikka sijaitsi samassa maakunnassa molempina ajankohtina. Osuus on kaksi prosenttiyksikköä alempi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus.

Aineisto mahdollistaa pendelöinnin sekä muuttoliikkeen tarkemman tarkastelun. Kyselyhetkellä 67 % vastaajista asui Uudellamaalla. Muissa maakunnissa asuvien osuudet ovat alle 5 %. Kun ristiintaulukoidaan kyselyhetken asuinpaikka ja työpaikan sijainti, nähdään, että vain alle 60 % vastaajista asuu saman maakunnan

alueella kuin missä hänen työpaikkansa sijaitsee. Osuus on kolmanneksi alhaisin, kun kaikki koulutusalat on huomioitu.

4.10.3 KYSELYHETKEN TYÖN LAATU

VAKITUINEN VS. MÄÄRÄAIKAINEN TYÖ

Syksyllä 2005 työssä olleista² maatalous-metsätieteilijöistä 64 % oli vakituksessa kokopäivätyössä, 31 % määräaikaisessa työssä ja 6 % osa-aikatyössä. Vakituksessa työssä olleiden osuus on kuusi prosenttiyksikköä pienempi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus. Miehet olivat naisia useammin vakituksessa työssä (71 % vs. 51 %).

Työsuhteen luonne vaihteli työnantajasektorin mukaan. Valtaosa yrityksissä, järjestöissä ja kunnissa työskentelevistä oli vakituksessa työssä. Sen sijaan valtion palvelukseen sijoittuneista yli puolet oli määräaikaisessa työssä. Työn luonne (55 %) ja sijaisuus (21 %) olivat merkittävimmät määräaikaisuuden perusteet.

TAULUKKO 83. TYÖSUHTEEN LUONNE PÄÄTYÖNANTAJAN MUKAAN SYKSYLLÄ 2005
(VAIN TYÖLLISET)

%	Yksityinen yritys	Kunta, kuntayhtymä	Valtio, valtion liikelaitos	Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	Yht.
Vakituinen kokopäivätyö	84	63	40	73	64
Määräaikainen kokopäivätyö	13	38	53	9	31
Osa-aikatyö	2	0	7	18	6
Yht.	100	100	100	100	100
N	45	8	43	11	107

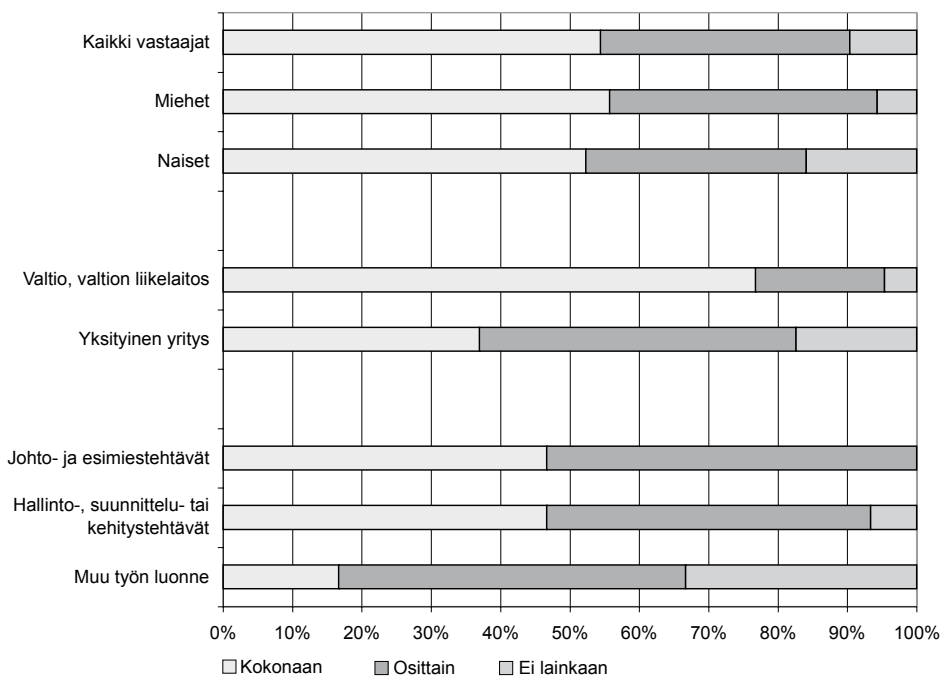
Määräaikaisen työsuhteen keston mediaani oli yksi vuosi ja keskiarvo puolitoista vuotta. Noin joka viidennellä määräaikaisella työsuhteella oli solmittu alle vuodeksi. 71 % vastaajista ilmoitti, että nykyistä määräaikaista edelsi määräaikainen työsuhte samantajan palveluksessa.

TYÖN JA KOULUTUKSEN VASTAAVUUS

Vastaajista 61 % oli kyselyhetkellä sijoittunut työhön, johon edellytetään ylempää korkeakoulututkintoa. Osuus on aineiston kolmanneksi alhaisin. Suurimmalla työnantajasektorilla eli yrityksissä tutkinto oli ollut edellytyksenä vain puolella vastanneista. Valtiolla työskentelevillä vastaava osuus oli 81 %. Viisi prosenttia maatalous-metsätieteilijöistä ei tiennyt, oliko korkeakoulututkinto ollut edellytyksenä työhön. Sukupuolten välillä ei ollut juurikaan eroa tämän muuttujan suhteen.

² Tässä on tarkasteltu palkansaajien työsuhdetta neljän päätyönantajan mukaan.

Tutkittavilta tiedusteltiin myös subjektiivista käsitystä työn ja koulutuksen vaatimustason vastaavuudesta. Maatalous-metsätieteilijöistä 54 % arvioi työskentelevänsä tehtävässä, joka vastaa vaatimustasoltaan kokonaan yliopistollista koulutusta. Osuus on pienin muihin koulutusaloihin verrattuna. Runsas kolmannes vastaajista katsoi, että tehtävä vastaa koulutustasoa osittain, ja joka kymmenes ilmoitti toimivansa täysin koulutustasoaan vastaamattomissa tehtävissä. Miesten ja naisten vastausten välillä ei ollut tilastollisesti merkitsevää eroa. Parhaiten työn ja koulutuksen vaatimustasot vastasivat toisiaan valtion palvelukseen sijoittuneilla, joista 77 % työskenteli kokonaan yliopistollista koulutustasoaan vastaavassa työssä. Yrityksissä työskentelevillä vastaava osuus oli 37 %.

Kuvio 29. Työtehtävän ja yliopistollisen koulutuksen vaatimustason vastaavuus syksyllä 2005 (vain työlliset)³

Kokonaan koulutusalaansa vastaavassa työssä katsoi toimivansa 45 % tutkittavista. Tämäkin osuus on kaikkien koulutusalojen pienin. Joka kymmenes vastaaja arvioi, ettei työ vastaa lainkaan yliopistollista koulutusala. He työskentelivät tavallisimmin yksityisellä sektorilla, ja useimmiten heidän tehtävänsä olivat luonteeltaan hallinto-, suunnittelu- ja kehitystehtäviä.

Jatkokysymyksellä tiedusteltiin, mikä oli tärkein syy ottaa vastaan tehtäviä, jotka eivät tasoltaan tai alaltaan vastaa kokonaan yliopistollista koulutusta. Maatalous-

³ Niitä alaryhmiä, joissa tapausten lukumäärä on alle 12, ei ole otettu kuvioon mukaan.

metsätieteilijöillä merkittävimmät syyt olivat kyselyhetken työn mielenkiintoisuus (30 %) ja vaikeus löytää koulutusta vastaavaa työtä (28 %). Noin joka kuudes vastaaja ilmoitti, että muu koulutus oli ohjannut hänet nykyisiin tehtäviinsä. Kaikkiaan 15 % työssä olevista maatalous- ja metsätieteelliseltä koulutuslta valmistuneista on koulutustasoaan tai -alaansa osittain tai täysin vastaamattomissa tehtävissä, koska ei ole saanut koulutusta vastaavaa työtä yrityksistään huolimatta.

TYÖPAIKKOJEN LAATULUOKITTELU

Työpaikkojen laadun arviointia voidaan syventää Englannissa sovellettua laatu-luokitusta käyttäen (Elias et al. 1999). Seuraavassa taulukossa näkyvät luokittelu-perusteet sekä ryhmien nimet. Ryhmien kesken on nähtävissä laatuero siten, että ryhmän A työpaikat vastaavat alan perinteistä tarkoituksenmukaista sijoittumista ja ryhmän D työpaikat epätarkoituksenmukaista sijoittumista. Maatalous-metsä-tieteilijöistä oman alan akateemisiin ammatteihin (ryhmä A) on tämän jaottelun perusteella sijoittunut 60 %.

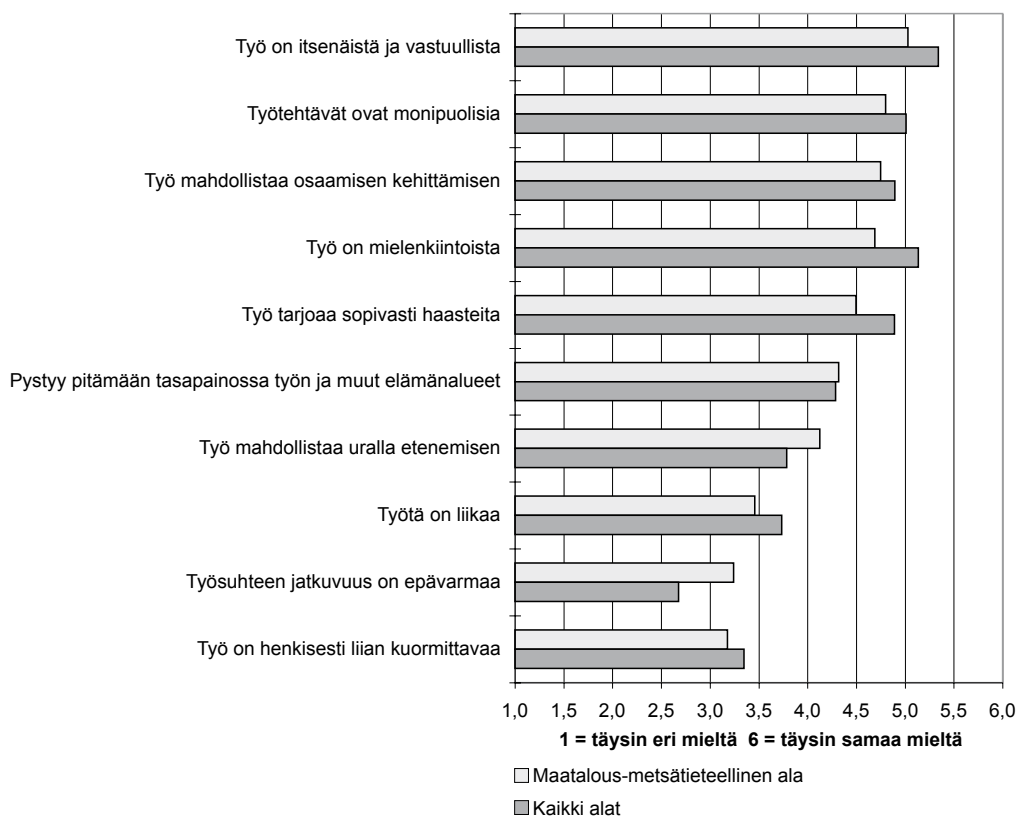
TAULUKKO 84. KYSELYHETKEN TYÖN LAATULUOKKIEN KUVAUS (VAIN TYÖLLISET)

		Vastaako koulutusala?	
		Kokonaan tai osittain	Ei lainkaan
Vaaditaanko korkeakoulututkinto?	Kyllä	RYHMÄ A (N = 65, vastaajista 60 %) Oman alan akateemiset ammatit account manager, eläinravitsemuksen asiantuntija, esittelijä, hankintapäällikkö, kehityspäällikkö, koulutusjohtaja, logistiikkaesimies, metsänhoitopäällikkö, opintosih-teeri, projektipäällikkö, ravitsemusterapeutti, tiedottaja, tuotepäällikkö, ylitarkastaja	RYHMÄ B (N = 4, vastaajista 4 %) Muut akateemiset ammatit Liian vähän havaintoja
	Ei	RYHMÄ C (N = 32, vastaajista 30 %) Oman alan uudet työmarkkinat asiakasneuvoja, automaatioinsinööri, kehittämisasiantuntija, maanviljelijä, markki-nointipäällikkö, projektipäällikkö, talous-neuvoja, toiminnanjohtaja, tullilylitarkastaja, vientipäällikkö, ympäristöasiantuntija	RYHMÄ D (N = 7, vastaajista 6 %) Koulutusta vastaamattomat työt erikoissuunnittelija, konevahtimies, konsultti, myyntipäällikkö

TYTYTVÄISYYS TYÖHÖN

Tytytväisyyttä kyselyhetken työhön kartoitettiin kymmenellä työtä koskevalla väittämällä. Maatalous-metsätieteelliseltä koulutuslta valmistuneet arvioivat työtään monien väitteiden osalta jonkin verran kielteisemmin kuin muiden kou-lutusalojen edustajat. Tällaisia osa-alueita olivat esimerkiksi työn haasteellisuus, mielenkiintoisuus sekä itsenäisyys ja vastuullisuus. Väitteiden ”Työ on mielenkiin-

toista” ja ”Työ on itsenäistä ja vastuullista” osalta maatalous- ja metsätieteellisestä valmistuneiden vastausten keskiarvot oli matalimmat verrattuna muilta koulutusaloilta valmistuneiden vastauksiin. Lisäksi epävarmuus työn jatkumisesta huoletutti maatalous-metsätieteilijöitä eniten, kun kaikki koulutusalat on huomioitu; runsas kolmannes vastaajista oli täysin tai lähes täysin samaa mieltä väitteestä, että työsuhteen jatkuvuus on epävarmaa. Toisaalta maatalous-metsätieteilijät uskoivat etenemismahdollisuuksiinsa keskimääräistä useammin, ja myös työmäärä vaikuttaa verraten kohtuulliselta.

Kuvio 30. Mielenpitoja kyselyhetken työstä (keskiarvo, vain työlliset)

PALKKA

Vastaajilta tiedusteltiin heidän kyselyhetken bruttopalkkaansa, jossa on huomioitu säännölliset lisät. Palkkaa koskeissa tiedoissa ovat mukana vain kokopäivätyössä (yrittäjät mukaan lukien) olevien vastaukset, jotta tiedot olisivat mahdollisimman vertailukelpoiset. Maatalous-metsätieteelliseltä koulutusosalta valmistuneiden medianipalkka tutkimushetkellä oli 2 800 euroa, mikä on noin 70 euroa korkeampi kuin koko aineistosta laskettu bruttopalkkojen mediaani. Miesten tulot olivat korkeammat kuin naisten.

TAULUKKO 85. BRUTTOPALKKA SYKSYLLÄ 2005 SÄÄNNÖLLISET LISÄT MUKAAN LUKIEN (VAIN KOKOPÄIVÄTYÖSSÄ OLEVAT, PALKKA EUROINA MEDIAANIN MUKAISESSA JÄRJESTYKSESSÄ)⁴

	Alakvartiili	Mediaani	Yläkvartiili	Keskiarvo	Lkm
Kaikki vastanneet	2390	2800	3325	2897	107
Miehet	2516	3000	3600	3078	67
Naiset	..	2664	..	2595	40
Yksityinen yritys	..	3150	..	3239	44
Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	..	2900	..	3009	9
Kunta, kuntayhtymä	..	2855	..	2861	8
Valtio, valtion liikelaitos	..	2645	..	2591	40
Markkinointi ja myynti	..	3425	..	3352	10
Johto- ja esimiestehtävät	..	3400	..	3351	14
Hallinto-, suunnittelu- tai kehitystehtävät	..	2828	..	2899	30
Tutkimus	..	2500	..	2486	22
Muu työ	..	2400	..	2333	12

Lisäksi vastaajia pyydettiin arvioimaan, vastaako heidän palkkatasonsa tehtävien vaativuutta ja koulutustasoa. Maatalous-metsätieteilijöistä 58 % katsoi, että palkka on sopusuhteessa tehtävien kanssa. Osuus on kymmenen prosenttiyksikköä korkeampi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus. Sukupuolten välillä ei ollut juurikaan eroa, mutta näyttäisi siltä, että yksityisellä sektorilla työskentelevät olivat muita tyytyväisempiä palkan ja työtehtävien vaativuustason suhteeseen.

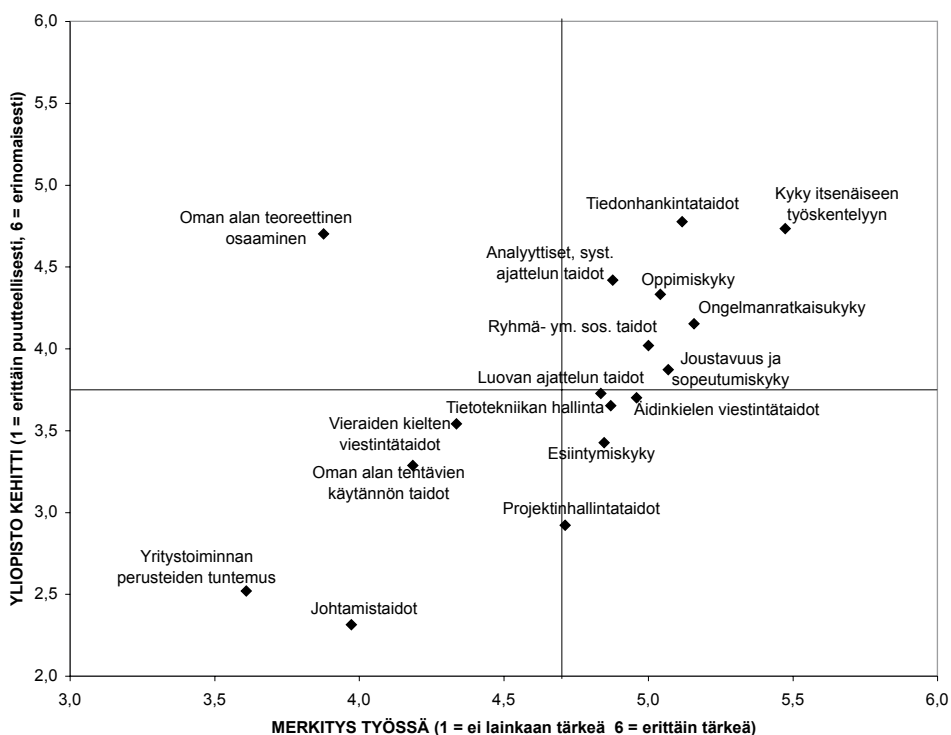
Vastaajat eivät olleet yhtä tyytyväisiä palkan ja akateemisen koulutuksen vastaavuuteen: 45 % tutkittavista näki, että palkka vastaa akateemista koulutusta. Naisten keskuudessa palkan ja koulutuksen suhteeseen tyytymättömien osuus oli suurempi kuin miehillä (61 % vs. 51 %). Yrityksissä työskentelevät olivat jälleen tyytyväisimpiä.

4.10.4 TYÖN VAATIMUKSET JA KOULUTUKSEN ANTAMAT VALMIUDET

Lomakkeessa (ks. liite 1) kysyttiin erilaisten tietojen ja taitojen⁵ merkitystä viimeisimmässä työssä ja sitä, miten yliopisto-opiskelu kyseisiä tietoja ja taitoja kehitti. Saatujen vastausten pohjalta voidaan arvioida koulutuksen työelämärelevantanssia. Kuviossa 31 on esitetty nämä ulottuvuudet. Mitä enemmän oikealla piste kuviossa on, sitä suurempi kyseisen tiedon tai taidon merkitys on nykyisessä työssä, ja vastaavasti mitä ylempänä piste on, sitä enemmän yliopisto-opiskelu kehitti kyseistä tietoa tai taitoa.

⁴ Alaryhmissä, joissa tapausten lukumäärä on alle 50, ilmoitetaan vain keskiarvo ja mediaani. Taulukossa ei ole mukana alaryhmiä, joissa tapausten lukumäärä on alle kuusi.

⁵ Kysymyksessä olevat tiedot ja taidot on alun perin määritelty laadullisessa tutkimuksessa, jossa arvioitiin ja vertailtiin kuudessa EU-maassa yliopistosta valmistuvien osaamisalueita ja vastaavasti pienten ja keski suurten yritysten odotuksia akateemisten osaamisesta (Manninen & Hobrough 2000; katso myös Niska, Manninen ja Rentola-Hemmi 1998).

Kuvio 31. Työn vaatimusten ja opiskelun antamien valmiuksien kohtaaminen

Maatalous-metsätieteilijät tarvitsivat työtehtävissään eniten kykyä itsenäiseen työskentelyyn, ongelmanratkaisukykyä, tiedonhankintataitoja sekä joustavuutta ja sopeutumiskykyä. Äidinkielen viestintätaidot sekä joustavuus ja sopeutumiskyky olivat hieman tärkeämpiä naisten kuin miesten mielestä. Miehet puolestaan arvioivat yritystoiminnan perusteiden tuntemuksen ja johtamistaidot työssään tärkeämmiksi kuin naiset. Tätä selittää miesten sijoittuminen naisia useammin yrityksiin sekä johto- ja esimiestehtäviin.

Kuvio 31 on jaettu nelikenttään, joka muodostetaan akselistolle väitteiden summamuuttujien keskiarvojen perusteella. Nelikentän osiot, joihin tiedot ja taidot sijoitetaan, muotoutuvat helposti itse aineistosta⁶. Nelikenttää tulkittaessa on otettava huomioon, että tässä tarkastellaan vain sitä, kehittikö yliopisto-opiskelu jotain tietoa tai taitoa keskimääräistä paremmin tai heikommin ja mikä on sen merkitys työssä. Tässä ei siis saada absoluuttista selvyyttä siihen, kehittikö yli-

⁶ Ryhmä 1 (nelikentässä oikealla ylhäällä): merkitys työssä on keskimääräistä suurempi ja myös yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä enemmän, koulutus vastaa tarpeeseen

Ryhmä 2 (oikealla alhaalla): merkitys työssä on keskimääräistä suurempi, mutta yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä vähemmän, koulutuksessa pitäisi panostaa näihin enemmän

Ryhmä 3 (vasemmalla ylhäällä): merkitys työssä on keskimääräistä pienempi, mutta yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä enemmän, koulutuksessa painotetaan ehkä liikaa

Ryhmä 4 (vasemmalla alhaalla): merkitys työssä on keskimääräistä pienempi ja myös yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä vähemmän, koulutuksessa pitäisi ehkä huomioida paremmin

opisto-opiskelu jotain tietoa tai taitoa sopivasti, liikaa vai liian vähän suhteessa työelämätarpeeseen.

Maatalous-metsätieteelliseltä koulutusosalta valmistuneiden vastausten perusteella työssä tärkeitä tietoja ja taitoja, joita myös yliopisto-opiskelu kehittää, ovat joustavuus ja sopeutumiskyky, ongelmanratkaisukyky, ryhmätyötaidot ym. sosiaaliset taidot, kyky itsenäiseen työskentelyyn, oppimiskyky, analyyttiset systemaattisen ajattelun taidot ja tiedonhankintataidot. Edelleen työssä tärkeitä valmiuksia ovat projektinhallintataidot, esiintymiskyky, viestintätaidot äidinkiellä, tietotekniikan hallinta sekä luovan ajattelun taidot. Näiden osaamisalueiden kehittyminen on kuitenkin ollut vastaajien mielestä keskimääräistä heikompaa.

Yliopisto-opiskelu kehitti hyvin oman alan teoreettista osaamista, mutta vastaajien mielestä sen merkitys työssä on keskimääräistä vähäisempi. Viimeiseen ryhmään sijoittuivat johtamistaidot, yritystoiminnan perusteiden tuntemus, oman alan tehtävien käytännön taidot ja viestintätaidot vierailla kielillä. Tiedot ja taidot ovat kussakin ryhmässä suuruusjärjestyksessä sen suhteen, miten suuri ero merkityksen ja kehittymisen välillä on kunkin tiedon tai taidon kohdalla.

Suurin ero (1,8) keskiarvojen ”merkitys työssä” ja ”yliopisto-opiskelu kehitti” välillä on projektinhallintataitojen kohdalla. Seuraavaksi suurimmat erot löytyvät johtamistaitojen (1,7), esiintymiskyvyn (1,4) ja äidinkielen viestintätaitojen (1,3) osalta.

Maatalous-metsätieteelliseltä koulutusosalta valmistuneiden vastausten perusteella näyttää siltä, että tärkeimmät koulutuksen kehittämiskohteet olisivat projektinhallintataidot ja esiintymiskyky. Myös johtamistaidot kehittyivät puutteellisesti työelämän vaatimuksiin verrattuna.

4.10.5 ERITYISPIIRTEITÄ

Maatalous-metsätieteellinen koulutusala on tässä aineistossa keskisuuri koulutusala. Vastaajia on 149, jotka olivat suorittaneet tutkintonsa Helsingin tai Joensuun yliopistossa. Maatalous-metsätieteilijöiden sukupuolijakauma oli tutkittujen koulutusalojen tasaisin.

Maatalous-metsätieteilijöillä on ollut vaikeuksia työllistymisen osalta työuran alkutaipaleella. Valmistumisensa jälkeen maatalous-metsätieteilijät ovat olleet koko aineistosta laskettuun keskiarvoon nähden kolme kuukautta vähemmän koulutustasoaan vastaavassa työssä. Työttömänä on ollut 42 % vastaajista, mikä on toiseksi suurin osuus muihin koulutusaloihin verrattuna. Työllistymisvaikeuksista kertoo myös se, että lähes joka neljännellä työttömyyttä kohdanneella työttömyys oli kestänyt yhteensä yli vuoden. Osuus on koko aineiston suurin. Myös kyselyhetkellä maatalous-metsätieteilijöiden työttömyysaste oli keskimääräistä korkeampi.

Vastaajien mukaan alan heikko työmarkkinatilanne oli ollut merkittävin työllistymistä vaikeuttanut tekijä.

Maatalous-metsätieteelliseltä koulutusosalta valmistuneiden pääasiallisia työnantajia olivat yritykset ja valtio. Miehet olivat sijoittuneet hieman naisia useammin yksityiselle sektorille. Kyselyhetken työtehtävät olivat luonteeltaan tavallisimmin hallinto-, suunnittelu- ja kehitystehtäviä sekä tutkimustehtäviä. Miehet työskentelivät naisia useammin johto- ja esimiestehtävissä.

Noin joka kolmas työssä ollut vastaaja oli kyselyhetkellä määräaikaaisessa työssä. Naiset työskentelivät määräaikaaisesti ja osa-aikaisesti miehiä yleisemmin. Valtion palvelukseen sijoittuneista yli puolet oli määräaikaaisia, kun yrityksissä määräaikaaisena työskenteli vain joka kahdeksas.

Maatalous-metsätieteilijöistä 61 % ilmoitti, että ylempi korkeakoulututkinto oli ollut edellytyksenä kyselyhetken työhön, ja vain runsas puolet vastanneista arvioi, että työn ja koulutuksen vaatimustasot vastasivat toisiaan kokonaan. Osuudet ovat pieniä muihin koulutusaloihin verrattuna. Miesten ja naisten välillä ei ollut juurikaan eroa työn ja koulutuksen vastaavuudessa. Vastaajista 60 % oli tehdyn laatuluokituksen perusteella työssä oman alan akateemisissa ammatissa.

Maatalous-metsätieteilijät arvioivat työtehtäviään monilta osin negatiivisemmin kuin kaikki vastaajat keskimäärin. Väitteiden ”Työ on mielenkiintoista” ja ”Työ on itsenäistä ja vastuullista” osalta maatalous-metsätieteilijöiden vastausten keskiarvot olivat kaikkein matalimmat. Lisäksi työsuhteen jatkuvuuden epävarmuus aiheuttaa huolta monelle maatalous-metsätieteilijälle.

Tärkeimpiä työssä tarvittavia valmiuksia maatalous-metsätieteilijöiden mielestä olivat kyky itsenäiseen työskentelyyn, ongelmanratkaisukyky, tiedonhankintataidot sekä joustavuus ja sopeutumiskyky. Yliopisto-opiskelu kehitti parhaiten tiedonhankintataitoja, kykyä itsenäiseen työskentelyyn ja oman alan teoreettista osaamista. Keskeisimpinä koulutuksen kehittämiskohteina vastauksista nousivat projektinhallintataidot ja esiintymiskyky. Myös johtamistaidot kehittyivät opintojen myötä puutteellisesti työelämän vaatimuksiin verrattuna.

4.II OIKEUSTIETEELLINEN KOULUTUSALA

Oikeustieteellisen koulutuksen saaneita henkilöitä on aineistossa kaikkiaan 209. Heistä 13 on suorittanut alemman korkeakoulututkinnon. Oikeusnotaaritutkinnon suorittaneiden vastaajien vähyys selittyy sillä, että Lapin ja Turun yliopistosta valmistuneille alemman oikeustieteellisen tutkinnon suorittaneille kyselyä ei lähetetty. KOTA-tietokannan mukaan vuonna 2000 alempia korkeakoulututkintoja oikeustieteen alalta tehtiin kaikkiaan 63. Oikeusnotaarien vähäisen edustavuuden takia heitä koskeviin tarkasteluihin on syytä suhtautua varauksella.

Kaikista ylemmän korkeakoulututkinnon vuonna 2000 oikeustieteelliseltä koulutuslta suorittaneista 40 % on vastannut kyselyyn. Verrattaessa vastaajien osuuk-sia yliopistoittain valmistuneiden määriin Lapin yliopistosta valmistuneet ovat hieman yliedustettuina ja Helsingin yliopistosta valmistuneet aliedustettuina. Vas-taajista on miehiä 43 %, mikä on kaksi prosenttiyksikköä alhaisempi kuin miesten osuus laskettuna valmistuneista. (KOTA-tietokanta)

Valmistumishetkellä vastaajien iän mediaani oli 27 vuotta ja yleisin ikä 26 vuotta. Peräti 53 % oikeustieteen kandidaateista oli suorittanut tutkintonsa minimilaa-juisena. Tämä on muihin koulutusaloihin verrattuna suurin osuus, tosin myös terveystieteen koulutusohjelmasta valmistuneista noin puolet on suorittanut tut-kintonsa 160 opintoviikon laajuisena.

4.II.I TYÖURAN ENSIMMÄISET VIISI VUOTTA

KOULUTUKSEEN OSALLISTUMINEN

Oikeusnotaareista lähes 40 % on suorittanut oman alan maisteritutkinnon. Valta-osa vastaajista (87 %)¹ on osallistunut valmistumisen jälkeen työhön tai ammattiin liittyvään täydennys- tai erikoistumiskoulutukseen. Yleisimpänä on työnantajan järjestämä tai kustantama koulutus, johon on osallistunut 70 % vastaajista. Noin joka kahdeksas vastaaja ilmoitti tehneensä tieteellisiä jatko-opintoja. Osuus on hieman koko aineistosta lasketun keskimääräisen osuuden alapuolella. Miehet näyttäisivät osallistuneen hieman naisia useammin täydennys- tai erikoistumis-koulutukseen. Täydennys- tai erikoistumiskoulutusta ei ole mielekäästä vertailla esimerkiksi työnantajasektoreittain tai työsuhteen pysyvyyden kanssa, sillä kysely-lomakkeessa ei kysytty, missä vaiheessa työuraa koulutukseen on osallistuttu.

¹ Vastaaja on voinut tässä kysymyksessä valita useita vaihtoehtoja.

TYÖSSÄOLOAIKA JA TYÖTTÖMYYSKOKEMUKSET

Oikeustieteilijät ovat olleet työssä valmistumisensa jälkeen keskimäärin 4 v 9 kk (mediaani on tasan viisi vuotta).² Tämä on kolmanneksi eniten, kun kaikki koulutusalat on huomioitu. Valmistumisen jälkeisestä ajasta oikeustieteilijät ovat olleet koulutustasoaan vastaavassa työssä keskimäärin 4 v 7 kk (mediaanin ollessa 4 v 9 kk). Oikeustieteilijät ovat olleet koko aineistosta laskettuun keskiarvoon nähden neljä kuukautta pidempään koulutustasoaan vastaavassa työssä valmistumisensa jälkeen. Oikeusnotaarit ovat ilmoituksensa mukaan olleet huomattavasti vähemmän aikaa koulutustasoaan vastaavassa työssä verrattuna oikeustieteen kandidaateihin. Ero on tilastollisesti merkitsevä.

TAULUKKO 86. TYÖURAN ENSIMMÄISET VIISI VUOTTA (VAIN OIKEUSTIETEEN KANDIDAATIT)

	Työssä*	Työsuhteita**	Työttömänä***
Miehet (N = 84)	4 v 7 kk	4,5	36 %
Naiset (N = 111)	4 v 6 kk	3,7	29 %

* = koulutustasoa vastaavassa työssä

** = keskiarvo

*** = niiden osuus, joilla on ollut vähintään yksi työttömyysjakso valmistumisen jälkeen

Työttömänä valmistumisensa jälkeen on ollut vajaa kolmasosa (30 %) vastaajista. Osuus vastaa koko aineistosta laskettua vastaavaa osuutta. Sukupuolten välillä ei ole työttömyyden suhteen tilastollisesti merkitsevää eroa. Yksikään oikeusnotaareista ei ole ollut työttömänä työuransa ensimmäisten viiden vuoden aikana.

Työttömänä olleista vastaajista kaksi kolmesta on ollut työttömänä vain kerran. Oikeustieteilijöistä on ollut työttömänä kolme kertaa tai useammin vain neljä vastaajaa (7 %). Työttömyysajan keskiarvo on kuusi kuukautta ja mediaani on kolme ja puoli kuukautta. Työttömyys on kestänyt yhteensä yli vuoden noin joka kymmenennellä työttömänä olleella vastaajalla (4,5 % kaikista oikeustieteellisen koulutusalan vastaajista).

Käytännössä kolme tekijää vaikeuttaa oikeustieteilijöiden työllistymistä: työkoemuksen puute, puutteelliset suhdeverkostot sekä alan ja alueen työmarkkinatilanne. Kuten myöhemmin tässä tutkimuksessa selviää, lähes puolet oikeustieteilijöistä työllistyy yksityiselle sektorille, jossa talouden suhdannevaihtelut näkyvät voimakkaammin ja nopeammin työllisyysdessä kuin julkisella sektorilla.

Naiset kokevat perheeseen tai muuhun elämäntilanteeseen liittyvät syyt työllistymistä vaikeuttaviksi miehiä useammin. Ero on tilastollisesti merkitsevä. Naiset nostavat myös sukupuolen miehiä useammin työllistymistä hankaloittavaksi tekijäksi.

² Turun yliopiston kyselylomake ei sisältänyt työssäoloaikaa koskevia kysymyksiä.

Miehet puolestaan näkevät naisia useammin tutkinnon ja sen aineyhdistelmän vaikeuttavan työllistymistä. Ero on tilastollisesti merkitsevä. Tosin pitää muistaa, että kyseiset syyt ovat huomattavasti vähäisempiä työllistymisen esteitä kuin edellisessä kappaleessa mainitut syyt.

Oikeustieteelliseltä koulutusosalta valmistuneista 30 % on ollut perhevapaalla valmistumisensa jälkeen. Osuus on viisi prosenttiyksikköä alhaisempi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus. Miehistä vain 15 % on ollut perhevapaalla työuransa ensimmäisten viiden vuoden aikana. Naisista perhevapaalla on ollut 40 % vastaajista. Miehet ovat olleet perhevapaalla keskimäärin kaksi kuukautta ja naisten perhevapaan keston keskiarvo on 1 v 3 kk. Koko aineistosta laskettu naisten perhevapaan keston keskiarvo on 1 v 7 kk.

TYÖNANTAJIEN JA TYÖSUHTEIDEN MÄÄRÄ

Oikeustieteilijät ovat olleet keskimäärin lähes kolmen työnantajan palveluksessa valmistumisensa jälkeen. Tämä on hieman yli koko aineistosta lasketun keskiarvon. Toisaalta vain 3 % vastaajista ilmoitti olleensa yli viiden työnantajan palveluksessa. Työsuhteita vastaajilla on keskimäärin ollut neljä. Tämä vastaa koko aineiston keskimääräistä tasoa. Neljällä prosentilla kaikista vastaajista on ollut yli kymmenen erillistä työ- tai virkasuhdetta valmistumisensa jälkeen.

Miehet näyttäisivät vaihtavan useammin työnantajaa kuin naiset. Myös erillisiä työsuhteita miehillä on naisia enemmän. Erot eivät kuitenkaan ole tilastollisesti merkitseviä. Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneilla on ollut enemmän työnantajia ja erillisiä työsuhteita kuin oikeusnotaareilla. Valtiolla työssä olleilla³ työsuhteita on ollut yli viisi, kun yksityisellä sektorilla vastaava työsuhteiden määrän keskiarvo on vain 2,7.

ENSIMMÄINEN TYÖNANTAJA JA TYÖPAIKAN SIJAINTI

Oikeustieteilijöistä lähes puolet (47 %) ilmoitti ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työnantajan olleen valtio. Yksityiselle sektorille oli työllistynyt 44 % vastaajista. Järjestöistä töitä oli löytänyt seitsemän prosenttia vastaajista. Oikeustieteilijöiden työmarkkinat ovat siis tällä päätyönantajajaottelulla selvästi polarisoituneet. Vajaa 10 % vastaajista on toiminut yrittäjänä valmistumisensa jälkeen. Kaikki yrittäjänä toimineet ovat oikeustieteen kandidaatteja. Yrittäjyyssajan keston keskiarvo on 2 v 7 kk.

³ Oletuksena tarkastelussa on se, ettei vastaaja ole vaihtanut työnantajasektoria työuran ensimmäisten viiden vuoden aikana, vaan sama ensimmäinen valmistumisen jälkeinen ja kyselyhetken päätyönantaja määrittävät koko työuran alun. Tämä ei tietenkään poista sitä mahdollisuutta, että vastaaja olisi tehnyt sektorisiirtymiä työuransa ensimmäisten viiden vuoden aikana.

TAULUKKO 87. ENSIMMÄISEN VALMISTUMISEN JÄLKEISEN TYÖPAIKAN PÄÄTYÖNANTAJA

%	Miehet	Naiset	Yht.
Valtio, valtion liikelaitos	48	45	46
Yksityinen yritys	43	44	44
Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	3	9	7
Kunta, kuntayhtymä	5	1	2
Oma yritys, vastaanotto tms.	1	0	0
Muu työnantaja	0	1	0
Yht.	100	100	100
N	86	118	204

Lähes 60 % oikeustieteilijöistä oli löytänyt ensimmäisen työpaikkansa Uudelta-
maalta. Varsinais-Suomesta ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työpaikan oli
löytänyt seitsemän prosenttia vastaajista ja Lapista viisi prosenttia. Oikeustieteilijöiden työmarkkinat ovat siis selvästi keskittyneet Uudellemaalle.

4.II.2 KYSELYHETKEN TYÖLLISYYSTILANNE

Oikeustieteelliseltä koulutuslalta vuonna 2000 valmistuneista oli kyselyhetkellä
syksyllä 2005 töissä 87 %. Työvoiman ulkopuolella, pääsääntöisesti perhevapailla,
vastaajista oli 12 % ja yksi vastaaja oli työttömänä. Kaikki oikeusnotaarit olivat
töissä. Koko aineiston näkökulmasta oikeustieteilijät ovat työllistyneet hyvin. Käy-
tännössä kaikki miesvastaajat olivat kokopäivätyössä.

Perhevapaalla oli kyselyhetkellä joka kymmenes vastaaja. Tämä on kaksi prosent-
tiyksikköä alhaisempi osuus kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus. Oikeus-
tieteilijät opiskelevat päätoimisesti harvemmin kuin muilta koulutusaloilta valmis-
tuneet. Yrittäjänä toimivien osuus on lähes koko aineistosta lasketun akateemisen
yrittäjyyden keskimääräisellä tasolla.

TAULUKKO 88. TYÖMARKKINATILANNE SYKSYLLÄ 2005

%	Miehet	Naiset	Yht.
Vakituinen kokopäivätyö	73	54	62
Määräaikainen kokopäivätyö	22	22	22
Osa-aikatyö	0	1	0
Itsenäinen yrittäjä/ammattinharjoittaja/freelancer	3	2	2
Työllistetty/työharjoittelu	0	0	0
Työtön työnhakija	0	1	0
Työvoimakoulutus tai vastaava	0	0	0
Päätoiminen opiskelu (tutkintoon tai arvosanaan johtava)	0	3	1
Perhevapaa (äitiys-/isyys-/vanhempain-/hoitovapaa)	0	17	10
Muu tilanne	2	2	2
Yht.	100	100	100
N	88	119	207

TYÖNANTAJA

Kyselyhetkelläkin oikeustieteilijöiden päätyönantajasektorit ovat yksityinen sektori sekä valtio. Tilanne on päinvastainen verrattaessa tilannetta heti valmistumisen jälkeiseen tilanteeseen, kyselyhetkellä yksityisellä sektorilla työskentelee 45 % oikeustieteilijöistä ja valtiolla 35 %. Valtion palveluksessa olevien osuuden vähene mistä verrattuna ensimmäiseen valmistumisen jälkeiseen päätyönantajaan selittää valmistumisen jälkeen monien suorittama auskultointi. Järjestöihin on työllistynyt kyselyhetkellä kaksinkertainen määrä oikeustieteilijöitä verrattuna valmistumisen jälkeiseen tilanteeseen. Oikeusnotaareista lähes puolet oli kyselyhetkellä töissä valtiolla.

TAULUKKO 89. PÄÄTYÖNANTAJA SYKSYLLÄ 2005 (VAIN TYÖLLISET)

%	Miehet	Naiset	Yht.
Yksityinen yritys	39	46	43
Valtio, valtion liikelaitos	39	30	34
Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	9	18	14
Kunta, kuntayhtymä	8	3	6
Oma yritys, vastaanotto tms.	5	1	3
Muu työnantaja	0	1	1
Yht.	100	100	100
N	87	93	180

Oikeustieteilijät ovat tehneet koulutusaloittain tarkasteltuna toiseksi eniten sektorisii rtyymiä. Vain hieman yli 60 % vastaajista ilmoitti saman päätyönantajaluokan ensimmäisen valmistumisen jälkeisen ja kyselyhetken työpaikan osalta. Sektorilta toiselle siirtyneiden suurta osuutta selittää jo edellä mainittu auskultointi. Työ uransa valtion palveluksessa aloittaneista 42 % oli siirtynyt muualle, hieman yli puolet yksityiselle sektorille ja runsas neljäsosa järjestöihin. Sen sijaan yksityisellä sektorilla työuransa aloittaneista lähes kolme neljästä oli kyselyhetkelläkin työssä yksityisellä sektorilla.

TYÖN LUONNE

Lomakkeen kysymys työn luonteesta ei ollut täysin onnistunut oikeustieteilijöiden osalta⁴. Tästä syystä kysymyksen tuloksiin on suhtauduttava varauksin. Hieman yli neljäsosa vastaajista ilmoitti päätyökseen konsultoinnin. Joka seitsemäs vastaaja toimii johto- tai esimiestehtävissä, noin joka kymmenes hallinto-, suunnittelu- tai kehitystehtävissä ja yhtä suuri osuus lainopillisessa työssä⁵.

⁴ Työn luonnetta tiedustele van kysymyksen vaihtoe hdoista tulisi löytyä kohta "Lainopillinen työ". Nyt osa vastaajista on saattanut valita jonkin annetuista vaihtoe hdoista eikä ole kirjoittanut kohtaan "Muu" varsinaisesti teke vnsä lainopillista työtä.

⁵ Tässä on laskettu yhteen kohtaan "Muu" tulleista vastauksista asianajotehtävät, juridinen työ, lainkäyttö, tuomio- istuintyö, yms.

Voidaan kuitenkin sanoa, että oikeustieteellinen koulutus mahdollistaa sijoittumisen hyvin monentyyppisiin tehtäviin. Tilastokeskuksen sijoittumistiedot tukevat tätä väitettä (Tilastokeskus). Esimerkkejä ammattinimikkeistä on ilmoitettu liitteessä 2.

TAULUKKO 90. TYÖN LUONNE SYKSYLLÄ 2005 (VAIN TYÖLLISET)

%	Miehet	Naiset	Yht.
Konsultointi	24	30	27
Muu työ	26	20	23
Johto- ja esimiestehtävät	22	10	16
Hallinto-, suunnittelu- tai kehitystehtävät	5	17	11
Asiakastyö/potilastyö	7	10	9
Toimisto- ja esikuntatehtävät	12	6	9
Tutkimus	0	4	2
Opetus tai koulutus	2	0	1
Markkinointi ja myynti	2	0	1
Viestintä- ja mediatyö	0	2	1
Taiteellinen työ	0	0	0
Yht.	100	100	100
N	85	89	174

Tyypillisin työn luonne vaihtelee päätyönantajan mukaan. Hieman yllättäen valtiolla työskentelevistä oikeustieteilijöistä suurempi osa toimii johto- tai esimiestehtävissä kuin yksityisellä sektorilla työskentelevistä. Tilanne on päinvastainen muilta koulutusaloilta valmistuneisiin verrattuna. Vielä yllättävämpää on se, että valtiolla työskentelevät naisoikeustieteilijät ovat miehiä useammin johto- tai esimiestehtävissä. Yksityisellä sektorilla työskentelevien tilanne on yleisen trendin mukainen, vain yksi nainen toimii johto- tai esimiestehtävissä, kun miehistä kyseisissä tehtävissä on viidesosa.

TIEDONSAANTIKANAVAT KYSELYHETKEN TYÖSTÄ

Oikeustieteilijöistä 22 % on saanut tiedon kyselyhetken työpaikasta kysymällä työmahdollisuudesta suoraan työnantajalta. Seuraavaksi yleisimpinä tiedonsaantikanavina tulevat työnantajan henkilökohtainen ilmoitus, lehti-ilmoitukset ja suhdeverkostot.

Sukupuolten välillä ei ole juurikaan eroja siinä, mitä kautta tieto työpaikasta oli saatu. Edellä mainitut yleisimmät tiedonsaantikanavat eivät eroa myöskään kahden keskeisimmän työnantajasektorin suhteen. Vajaa kolmannes (30 %) sekä yksityisellä sektorilla että valtiolla työskentelevistä oli saanut tiedon kyselyhetken työpaikastaan kysymällä työmahdollisuuksista suoraan työnantajalta. Kukaan oikeusnotaareista ei ilmoittanut saaneensa tietoa nykyisestä työpaikastaan kysymällä

siitä suoraan työnantajalta. Oikeusnotaarien tärkein tiedonsaantikanava on joko lehti- tai Internet-sivuilla olleet ilmoitukset.

TYÖPAIKAN SIJAINTI

Kuten jo ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työpaikan osalta kävi ilmi oikeustieteilijöiden työmarkkinat ovat voimakkaasti keskittyneet Uudellemaalle. Kyselyhetkellä työssä olevista vastaajista lähes kaksi kolmesta työskenteli Uudellamaalla. Tämä on selvästi koko aineiston suurin osuus. Yksityisellä sektorilla sekä järjestöissä työskentelevistä kolme neljästä on töissä Uudellamaalla. Ulkomailla ilmoitti työskentelevänsä kaksi prosenttia vastaajista⁶.

Lähes kaksi kolmesta oikeustieteilijästä ilmoitti ensimmäisen valmistumisen jälkeisen ja kyselyhetken työpaikkojen sijainniksi saman maakunnan. Osuus on noin kymmenen prosenttiyksikköä alempi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus. Yksityisellä sektorilla työskentelevistä peräti 95 % ilmoitti, ettei työpaikan sijaintimaakunta ollut muuttunut.

Aineisto mahdollistaa pendelöinnin sekä muuttoliikkeen tarkemman tarkastelun. Kyselyhetkellä vastaajista asui Uudellamaalla lähes kaksi kolmesta (62 %), Varsinais-Suomessa 7 % ja Pohjois-Pohjanmaalla 6 % vastaajista. Muissa maakunnissa asuvien osuudet ovat alle 5 %. Kun ristiintaulukoidaan kyselyhetken asuinpaikka ja työpaikan sijainti, nähdään, että yli viidesosa (22 %) vastaajista asuu eri maakunnan alueella kuin missä hänen työpaikkansa sijaitsee. Osuus on viisi prosenttiyksikköä korkeampi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus.

4.II.3 KYSELYHETKEN TYÖN LAATU

VAKITUINEN VS. MÄÄRÄAIKAINEN TYÖ

Työssä olevista vastaajista⁷ 73 % oli vakituksessa kokopäivätyössä, 27 % määräaikaisessa kokopäivätyössä ja yksi prosentti osa-aikatyössä. Vakituksessa työsuhteessa olevien osuus on kolme prosenttiyksikköä korkeampi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus. Oikeustieteilijöiden työtehtävät ovat luonteeltaan kokopäiväisiä. Osa-aikatyössä olevien osuus on toiseksi pienin koulutusalaakohtaisessa vertailussa liikuntatieteilijöiden jälkeen.

⁶ Ulkomailla työskentelevien tai asuvien kokonaismäärä on tätä osuutta suurempi. Aineiston keruumenetelmät eivät vielä mahdollistaneet kattavan tiedon saamista ulkomaille siirtyneistä.

⁷ Tässä on tarkasteltu palkansaajien työsuhdetta neljän päätyönantajan mukaan.

TAULUKKO 91. TYÖSUHTEEN LUONNE PÄÄTYÖNANTAJAN MUKAAN SYKSYLLÄ 2005 (VAIN TYÖLLISET)

%	Yksityinen yritys	Kunta, kuntayhtymä	Valtio, valtion liikelaitos	Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	Yht.
Vakituinen kokopäivätyö	91	70	48	80	73
Määräaikainen kokopäivätyö	8	30	52	20	27
Osa-aikatyö	1	0	0	0	1
Yht.	100	100	100	100	100
N	76	10	62	25	173

Työsuhteen luonne vaihtelee merkittävästi päätyönantajan mukaan. Valtiosektorilla määräaikaisessa työssä olevista vastaajista yli puolet ilmoitti työn luonteeksi asiantuntijatehtävät sekä erityyppiset lainkäyttöön liittyvät tehtävät. Miehet ovat saaneet hieman naisia useammin vakituisen työsuhteen, mutta ero ei ole tilastollisesti merkitsevä. Tilanne on hyvin samankaltainen kuin yhteiskuntatieteellisellä koulutusalaalla.

Keskeisin määräaikaisuuden peruste on sijaisuus. Yli 40 % vastaajista kertoi tämän syyn olleen määräaikaisuutensa taustalla. 15 % määräaikaisessa työsuhteessa olleista on hoitanut avointa virkaa tai tointa. Kaksi vastaajaa ilmoitti, etteivät tiedä määräaikaisuutensa perustetta. Määräaikaisuuden perusteissa ei ole sukupuolten välillä merkittäviä eroja. Valtiosektorilla työskentelevistä noin 60 % ilmoitti määräaikaisuuden perusteeksi sijaisuuden tai avoimen viran hoidon.

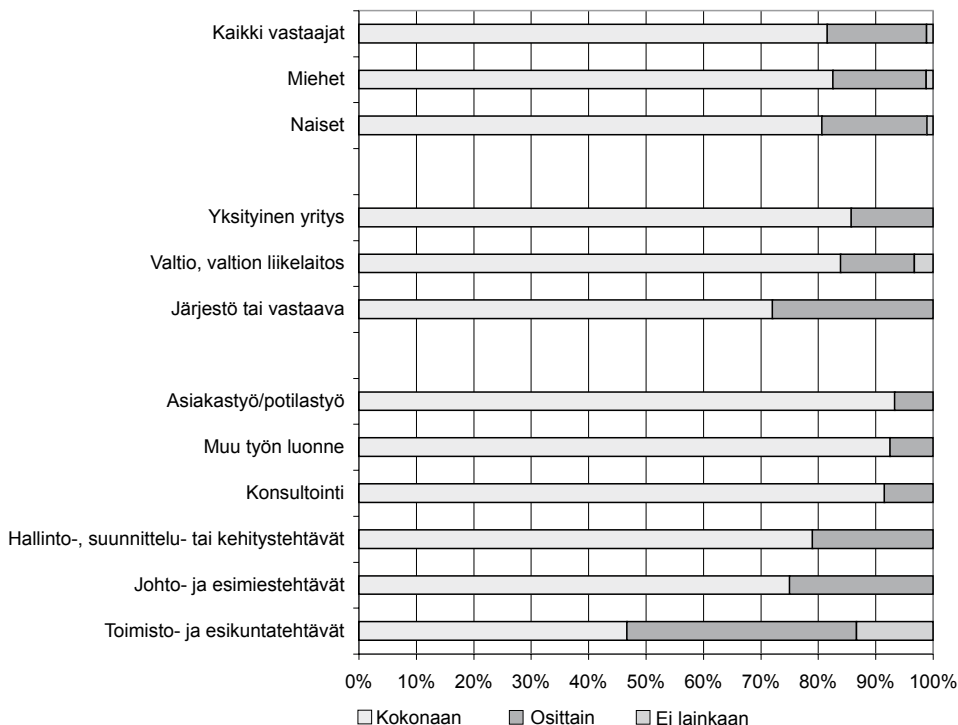
Hieman yli neljäsosa vastaajista kertoi määräaikaisen työsuhteen pituudeksi yhden vuoden. Pisimmillään määräaikaiset työsuhteet ovat noin viiden vuoden mittaisia. Määräaikaisten työsuhteiden pituuden keskiarvo on yksi vuosi ja viisi kuukautta.

Määräaikaisessa työsuhteessa olleista vastaajista hieman yli puolet ilmoitti nykyistä määräaikaisuutta edeltäneen määräaikaisen työsuhteen saman työnantajan palveluksessa. Toistuvat määräaikaiset työsuhteet ovat yhtä yleisiä miehillä ja naisilla.

TYÖN JA KOULUTUKSEN VASTAAVUUS

Oikeustiede on hyvä esimerkki ammattisuuntautuneesta koulutusalaista, jolla on selkeät pätevyysvaatimukset eri työtehtävien hoitamiseen. Niinpä oikeustieteilijöistä vain kuusi prosenttia on työssä, jossa ei edellytetty korkeakoulututkintoa. Nämä työtehtävät ovat jakautuneet tasan yksityisen sektorin ja valtiotyönantajan kesken. Kolme vastaajaa ei osannut sanoa, edellytettiinkö nykyisessä työssä ylemmää korkeakoulututkintoa.

Ammattiin valmistavalle koulutusosalalle on myös tyypillistä alla olevan kuvion tilanne. Yli 80 % vastaajista toimii työtehtävissä, jotka vastaavat vaatimustasoltaan yliopistollista koulutusta. Osittain koulutustasoaan vastaavissa tehtävissä olevat vastaajat ovat sijoittuneet melko tasaisesti eri työnantajasektoreille.

Kuvio 32. Työtehtävän ja yliopistollisen koulutuksen vaatimustason vastaavuus syksyllä 2005 (vain työlliset)⁸

Vastaajilta tiedusteltiin myös, vastaako nykyinen työ koulutusalaan. Noin kolme neljästä (76 %) ilmoitti työskentelevänsä täysin koulutusalaansa vastaavissa tehtävissä. Tämäkin kuvaa koulutuksen luonnetta ammattiin valmistavana. Vain viisi vastaajaa ilmoitti, ettei työ vastaa koulutusalaan lainkaan. Päätyönantajan ja sukupuolen suhteen ei löydy eroja tarkasteltaessa koulutusalan ja työn vastaavuutta.

Kyselyhetkellä koulutustasoaan tai -alaansa osittain tai täysin vastaamattomassa työssä olevista oikeustieteilijöistä lähes puolet (45 %) kertoi perusteeksi nykyisen työn mielenkiintoisuuden. Vajaa viidesosa (18 %) ei ollut saanut koulutustasoaan tai -alaa vastaavaa työtä. Kuusi vastaajaa ilmoitti muun koulutuksen ohjanneen nykyisiin tehtäviin. Kaikista työssä olevista oikeustieteilijöistä siis 4 % toimi koulutustasoaan tai -alaansa osittain tai täysin vastaamattomissa tehtävissä, koska ei ollut saanut koulutusta vastaavaa työtä.

⁸ Niitä alaryhmiä, joissa tapausten lukumäärä on alle 12, ei ole otettu kuvioon mukaan.

TYÖPAIKKOJEN LAATULUOKITTELU

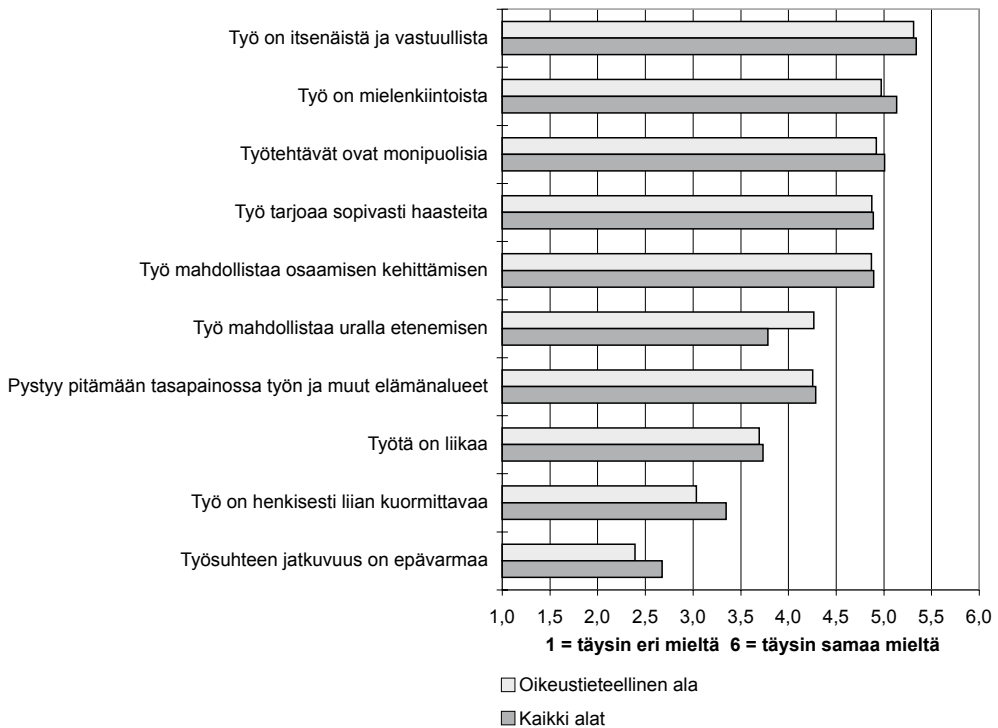
Työpaikkojen laadun arviointia voidaan syventää Englannissa sovellettua laatuluokitusta käyttäen (Elias et al. 1999). Seuraavassa taulukossa näkyvät luokitteluperusteet sekä ryhmien nimet. Ryhmien kesken on nähtävissä laatuero siten, että ryhmän A työpaikat vastaavat alan perinteistä tarkoituksenmukaista sijoittumista ja ryhmän D työpaikat epätarkoituksenmukaista sijoittumista. Oikeustieteilijöistä oman alan akateemisiin ammatteihin (ryhmä A) on tämän jaottelun perusteella sijoittunut peräti 90 %. Kyseisen ryhmän suuresta osuudesta seuraa, että laatuluokitus ei tuo paljoa uutta tietoa oikeustieteilijöiden sijoittumisesta.

TAULUKKO 92. KYSELYHETKEN TYÖN LAATULUOKKIEN KUVAUS (VAIN TYÖLLISET)

		Vastaako koulutusala?	
		Kokonaan tai osittain	Ei lainkaan
Vaaditaanko korkeakoulututkinto?	Kyllä	RYHMÄ A (N = 161, vastaajista 90 %) Oman alan akateemiset ammatit apulaisturvapäällikkö, asianajaja, asiantuntija, edunvalvoja, esittelijä, hallintopäällikkö, koulutuspäällikkö, lakimies, sopimuspäällikkö, tarkastaja, työsuhtepäällikkö, verokonsultti, ylitarkastaja	RYHMÄ B (N = 3, vastaajista 2 %) Muut akateemiset ammatit Liian vähän havaintoja.
	Ei	RYHMÄ C (N = 13, vastaajista 7 %) Oman alan uudet työmarkkinat bokförare, indivire, esittelijä, konsultti, osastopäällikkö, redaktör, ylitarkastaja	RYHMÄ D (N = 1, vastaajista 1 %) Koulutusta vastaamattomat työt Liian vähän havaintoja.

TYTYTVÄISYYS TYÖHÖN

Tyytyväisyyttä kyselyhetken työhön kartoitettiin kymmenellä työtä koskevalla väitteellä. Yli puolet oikeustieteilijöistä oli täysin samaa mieltä väitteestä ”Työ on itsenäistä ja vastuullista”. Valtaosa vastaajista piti työtehtäviään mielenkiintoisina ja monipuolisina sekä uskoi tehtävien mahdollistavan osaamisen kehittämisen. Verrattaessa koko aineistoon oikeustieteilijät arvioivat keskimääräistä useammin työn mahdollistavan uralla etenemisen, eivätkä he pidä työtään henkisesti liian kuormittavana yhtä usein kuin vastaajat aineistossa keskimäärin. Muiden väitteiden osalta oikeustieteilijöiden vastausten keskiarvo on hyvin lähellä koko aineistosta laskettuja vastaavia keskiarvoja.

Kuvio 33. Mielenpitoja kyselyhetken työstä (keskiarvo, vain työlliset)

Miesten ja naisten työhön liittyvistä vastauksista ei löytynyt tilastollista eroa. Yksityisellä sektorilla ja valtiolla työskentelevien vastauksia tarkasteltaessa seuraavien väitteiden kohdalla löytyi tilastollisesti merkitsevä ero: ”Työ mahdollistaa osaamisen kehittämisen”, ”Työtehtävät ovat monipuolisia” ja ”Työsuhteen jatkuvuus on epävarmaa”. Yksityisellä sektorilla työskentelevät näkivät työtehtävänsä monipuolisemmiksi ja työn mahdollistavan osaamisen kehittämisen useammin kuin valtiolla työskentelevät vastaajat. Valtion palveluksessa olevat kokevat työsuhteen jatkuvuuden epävarmemmaksi kuin yksityisellä sektorilla olevat virkaveljensä. Mikä onkin ymmärrettävää valtion määräaikaisten työsuhteiden suuren määrän takia.

Opetustyössä sekä johto- tai esimiestehtävissä toimivat oikeustieteilijät vaikuttavat olevan tyytyväisimpiä työhön kuviossa 33 nähtävillä väitteillä mitattaessa. Vähiten palkitsevia työtehtäviä näyttäisivat kyseisten väitteiden perusteella olevan hallinto-, suunnittelu- tai kehittämistehtävät sekä toimisto- ja esikuntatehtävät.

PALKKA

Vastaajilta tiedusteltiin heidän kyselyhetken bruttopalkkaansa, jossa on huomioitu säännölliset lisät. Palkkaa koskevissa tiedoissa ovat mukana vain ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet ja kokopäivätyössä (yrittäjät mukaan lukien) olevien vastaukset, jotta tiedot olisivat mahdollisimman vertailukelpoiset. Oikeusnotaarien osalta on ilmoitettu vain kaikkien vastaajien palkan keskiarvo ja mediaani. Oikeustieteen kandidaattien bruttopalkkojen mediaani on 3 500 euroa kuukaudessa. Tämä on noin 770 euroa korkeampi kuin koko aineistosta laskettu bruttopalkkojen mediaani. Kauppatieteelliseltä ja lääketieteelliseltä koulutusosalta valmistuneiden bruttokuukausipalkan mediaani on yhtä suuri kuin oikeustieteilijöiden, ja vain hammaslääketieteelliseltä koulutusosalta valmistuneilla palkan mediaani on korkeampi. Oikeusnotaarien bruttokuukausipalkan mediaani on 360 euroa alhaisempi.

Miesten palkkataso on naisten vastaavaa korkeampi. Yhtenä keskeisimpänä selittävänä tekijänä on miesten ja naisten sijoittuminen eri työnantajasektoreille ja erityyppisiin tehtäviin. Ei liene yllättävää, että yksityisellä sektorilla palkkataso on korkeampi kuin julkisella sektorilla.

TAULUKKO 93. BRUTTOPALKKA SYKSYLLÄ 2005 SÄÄNNÖLLISET LISÄT MUKAAN LUKIEN (VAIN KOKOPÄIVÄTYÖSSÄ OLEVAT, PALKKA EUROINA MEDIAANIN MUKAISESSA JÄRJESTYKSESSÄ, ENSIMMÄISTÄ JA KOLMATTÄ RIVIÄ LUKUUN OTTAMATTA PALKKATIEDOT KOSKEVAT VAIN YLEMMÄN KORKEAKOULUTUTKINNON SUORITTANEITA)⁹

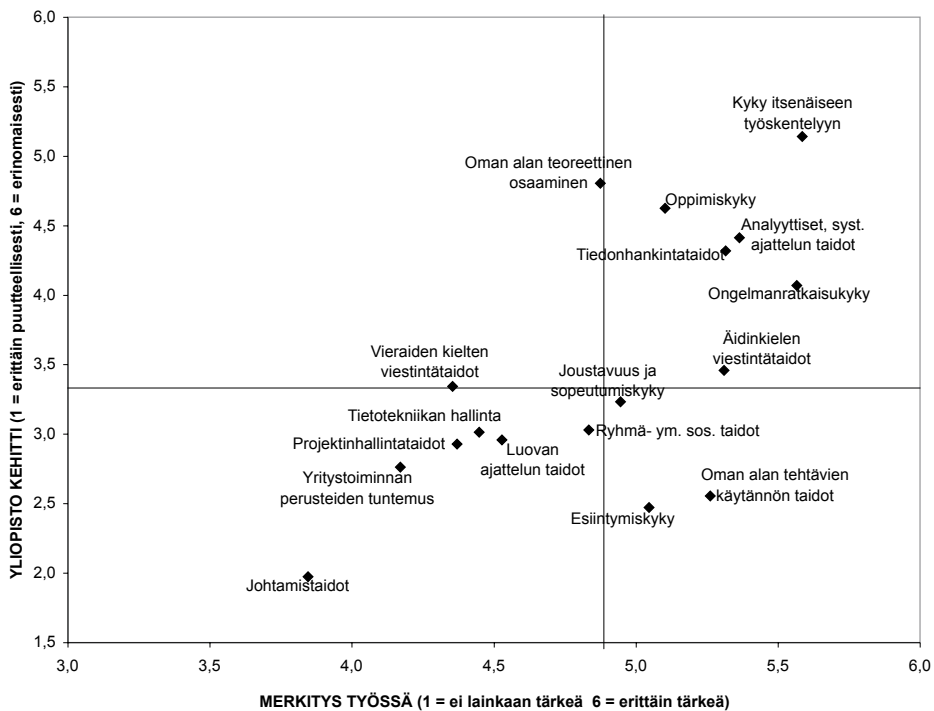
	Alakvartiili	Mediaani	Yläkvartiili	Keskiarvo	Lkm
Kaikki vastanneet	2906	3500	4400	3809	172
Oikeustieteen kandidaatit	2950	3500	4500	3855	160
Oikeusnotaarit	..	3140	..	3200	12
Miehet	3045	3738	5000	4198	79
Naiset	2930	3300	4000	3521	81
Yksityinen yritys	3450	4160	5000	4406	72
Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	..	3750	..	3985	22
Kunta, kuntayhtymä	..	3145	..	3186	8
Valtio, valtion liikelaitos	2610	2903	3300	2933	54
Konsultointi	..	4500	..	4595	43
Johto- ja esimiestehtävät	..	4200	..	4846	25
Toimisto- ja esikuntatehtävät	..	3432	..	3401	12
Hallinto-, suunnittelu- tai kehitystehtävät	..	3300	..	3440	17
Muu työ	..	3171	..	3157	37
Asiakastyö/potilastyö	..	2906	..	3410	15

⁹ Alaryhmissä, joissa tapausten lukumäärä on alle 50, ilmoitetaan vain keskiarvo ja mediaani. Taulukossa ei ole mukana alaryhmiä, joissa tapausten lukumäärä on alle kuusi.

Vastaajia pyydettiin arvioimaan, vastaako heidän palkkatasonsa tehtävien vaativuutta ja koulutustasoa. Vastaajista yli 60 % arvioi, että palkka ja työtehtävät ovat sopusoinnussa keskenään. Tämä osuus on toiseksi korkein koulutusalaakohtaisessa vertailussa, vain hammaslääketieteilijät ovat tyytyväisempiä palkkaansa. Tyytymättömyys hieman kasvaa, kun palkkaa verrataan hankittuun akateemiseen koulutukseen. Hieman yli puolet vastaajista arvioi palkkansa vastaavan akateemista koulutusta.

4.11.4 TYÖN VAATIMUKSET JA KOULUTUKSEN ANTAMAT VALMIUDET

Lomakkeessa (ks. liite 1) kysyttiin erilaisten tietojen ja taitojen¹⁰ merkitystä nykyisessä työssä ja sitä, miten yliopisto-opiskelu kyseisiä tietoja ja taitoja kehitti. Saatujen vastausten pohjalta voidaan arvioida koulutuksen työelämärelevanssia. Kuviossa 34 on esitetty nämä ulottuvuudet. Mitä enemmän oikealla piste kuviossa on, sitä suurempi kyseisen tiedon tai taidon merkitys on nykyisessä työssä, ja vastaavasti mitä ylempänä piste on, sitä enemmän yliopisto-opiskelu kehitti kyseistä tietoa tai taitoa.

Kuvio 34. Työn vaatimusten ja opiskelun antamien valmiuksien kohtaaminen

¹⁰ Kysymyksessä olevat tiedot ja taidot on alun perin määritelty laadullisessa tutkimuksessa, jossa arvioitiin ja vertailtiin kuudessa EU-maassa yliopistosta valmistuvien osaamisalueita ja vastaavasti pienten ja keski suurten yritysten odotuksia akateemisten osaamisesta (Manninen & Hobrough 2000; katso myös Niska, Manninen ja Rentola-Hemmi 1998).

Kyky itsenäiseen työskentelyyn ja ongelmanratkaisukyky ovat vastaajien mielestä työssä tärkeimpiä. Hyvin keskeisiä tietoja ja taitoja ovat tärkeysjärjestyksessä myös analyttiset systemaattisen ajattelun taidot, tiedonhankintataidot, viestintätaidot äidinkielellä sekä oman alan tehtävien käytännön taidot. Naiset pitivät lomakkeessa mainittuja tietoja ja taitoja työssään pääsääntöisesti merkityksellisempinä kuin miehet. Ainoastaan johtamistaidot, yritystoiminnan perusteiden tuntemuksen ja viestintätaidot äidinkielellä miehet arvioivat merkityksellisemmiksi työssään kuin naiset.

Kuvio 34 on jaettu nelikenttään, joka muodostetaan akselistolle väitteiden summamuuttujien keskiarvojen perusteella. Nelikentän osiot, joihin tiedot ja taidot sijoitetaan, muotoutuvat helposti itse aineistosta¹¹. Pitää luonnollisesti huomioida, että tässä tarkastellaan vain sitä, kehittikö yliopisto-opiskelu jotain tietoa tai taitoa keskimääräistä paremmin tai heikommin, ja mikä on sen merkitys työssä. Tässä ei siis saada absoluuttista selvyttä siihen, kehittikö yliopisto-opiskelu jotain tietoa tai taitoa sopivasti, liikaa vai liian vähän suhteessa työelämätarpeeseen.

Oikeustieteen koulutusosalta valmistuneiden vastausten perusteella työssä tärkeitä tietoja ja taitoja, joita myös yliopisto-opiskelu kehittää, ovat ongelmanratkaisukyky, tiedonhankintataidot, analyttiset systemaattisen ajattelun taidot, oppimiskyky ja kyky itsenäiseen työskentelyyn. Edelleen työssä tärkeitä tietoja ja taitoja ovat oman alan tehtävien käytännön taidot, esiintymiskyky, viestintätaidot äidinkielellä sekä joustavuus ja sopeutumiskyky. Näiden osaamisalueiden kehittyminen on kuitenkin vastaajien mielestä ollut keskimääräistä heikompaa.

Oman alan teoreettista osaamista yliopisto-opiskelu kehitti hyvin, mutta vastaajien mielestä sen merkitys työssä on keskimääräistä vähäisempää. Viimeiseen ryhmään sijoittuivat johtamistaidot, ryhmätyötaidot ym. sosiaaliset taidot, luovan ajattelun taidot, projektinhallintataidot, tietotekniikan hallinta, yritystoiminnan perusteiden tuntemus sekä viestintätaidot vieraalla kielellä. Tiedot ja taidot ovat kussakin ryhmässä suuruusjärjestyksessä sen suhteen, miten suuri ero merkityksen ja kehittymisen välillä on kunkin tiedon tai taidon kohdalla.

Selvästi suurin ero (2,7) keskiarvojen ”merkitys työssä” ja ”yliopisto-opiskelu kehitti” välillä on oman alan käytännön taitojen kohdalla. Lähes yhtä suuri ero löytyy esiintymiskyvyn osalta. Järjestyksessä seuraavina tulevat johtamistaidot, viestintätaidot äidinkielellä sekä ryhmätyö ym. sosiaaliset taidot. Näiden tietojen ja taitojen kohdalla keskiarvojen erot vaihtelevat 1,80 ja 1,87 välillä.

¹¹ Ryhmä 1 (nelikentässä oikealla ylhäällä): merkitys työssä on keskimääräistä suurempi ja myös yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä enemmän, koulutus vastaa tarpeeseen

Ryhmä 2 (oikealla alhaalla): merkitys työssä on keskimääräistä suurempi, mutta yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä vähemmän, koulutuksessa pitäisi panostaa näihin enemmän

Ryhmä 3 (vasemmalla ylhäällä): merkitys työssä on keskimääräistä pienempi, mutta yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä enemmän, koulutuksessa painotetaan ehkä liikaa

Ryhmä 4 (vasemmalla alhaalla): merkitys työssä on keskimääräistä pienempi ja myös yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä vähemmän, koulutuksessa pitäisi ehkä huomioida paremmin

Oikeustieteellinen koulutus näyttää vastaavan hyvin työelämän tarpeisiin. Käytännössä mitään osa-aluetta ei painoteta koulutuksessa liikaa ja selkeitä kehittämisen kohteitakin on vain kaksi, oman alan käytännön osaaminen ja esiintymiskyky.

4.II.5 ERITYISPIIRTEITÄ

Oikeustieteilijöitä on aineistossa kaikkiaan 209 vastaajaa. Heistä 13 on suorittanut alemman korkeakoulututkinnon. Peräti 53 % oikeustieteen kandidaateista oli suorittanut tutkintonsa minimilaajuisena (160 opintoviikkoa). Tämä on suurin osuus, kun kaikki koulutusalat on huomioitu. Tieteellisiä jatko-opintoja ilmoitti tehneensä noin joka kahdeksas vastaaja.

Oikeustieteilijät ovat olleet koulutustasoaan vastaavassa työssä valmistumisensa jälkeen neljä vuotta seitsemän kuukautta. Tämä on neljä kuukautta pidempi koko aineistosta laskettuun keskiarvoon verrattuna. Tänä aikana vastaajilla on ollut keskimäärin hieman alle kolme työnantajaa ja neljä erillistä työsuhdetta. Työttömänä valmistumisensa jälkeen on ollut vajaa kolmasosa vastaajista. Tämä on hieman enemmän kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus. Keskeisimmät työllistymistä vaikeuttavat tekijät ovat työkokemuksen puute, puutteelliset suhdeverkot sekä työmarkkinatilanne.

Kyselyhetkellä oikeustieteilijöistä oli töissä lähes 90 %. Työllistymiseen liittyvät ongelmat koskevat siis lähinnä ensimmäistä työpaikkaa. Oikeustieteilijät ovat myös päässeet keskimääräistä useammin vakituisiin työsuhteisiin, joskin työsuhteen luonne vaihtelee merkittävästi päätyönantajan mukaan. Yksityisellä sektorilla työsuhteista yli 90 % on vakituislouenteisia, valtiolla alle puolet. Selvästi yleisin määräaikaisuuden peruste on sijaisuus.

Edellä mainitut työnantajasektorit ovat myös oikeustieteilijöiden päätyönantajat. Noin kolme neljästä (77 %) vastaajasta työskentelee joko yksityisellä sektorilla tai valtiolla. Oikeustieteilijöiden työpaikat ovat keskittyneet Uudellemaalle. Kyselyhetkellä työssä olevista vastaajista kaksi kolmesta työskenteli Uudellamaalla. Noin joka neljäs vastaaja on saanut tiedon kyselyhetken työpaikastaan kysymällä työmahdollisuudesta suoraan työnantajalta.

Oikeustieteilijät työllistyvät monenlaisiin tehtäviin erityisesti työuran edetessä. Työtehtävät näyttävät myös olevan valtaosaltaan vaatimustasoltaan ja alaltaan koulutusta vastaavia. Työtehtävien laatuluokituksen mukaan 90 % vastaajien työtehtävistä oli luokiteltavissa oman alan akateemiseksi ammatiksi. Seitsemän prosenttia oikeustieteellisen koulutuksen saaneista vastaajista työskenteli nykyisessä tehtävässään, koska ei ollut päässyt täysin koulutusta vastaavaan työhön.

Oikeustieteen kandidaattien bruttopalkkojen mediaani on 3 500 euroa kuukaudessa. Tämä on 770 euroa korkeampi kuin koko aineistosta laskettu bruttopalkkojen mediaani. Oikeustieteilijät ovat myös verraten tyytyväisiä palkan ja työn vaativuustason suhteeseen. Peräti 60 % vastaajista arvioi palkkansa vastaavan kyselyhetken työn vaativuustasoa, mikä on toiseksi korkein osuus kaikki koulutusalat huomioiden.

Oikeustieteilijät vaikuttavat melko tyytyväisiltä työtehtäviinsä. Merkittävä osa vastaajista piti työtehtäviään mielenkiintoisina ja monipuolisina sekä uskoi tehtävien mahdollistavan osaamisen kehittämisen. Työtä ei myöskään koeta henkisesti liian kuormittavaksi ja etenemismahdollisuudet uralla vaikuttavat hyviltä koko aineistoon verrattaessa.

Yksityisellä sektorilla työtehtävät näyttäisivät olevan monipuolisempia ja mahdollista osaamisen kehittämisen paremmin valtiolla olevat työtehtävät. Lisäksi valtion palveluksessa olevat vastaajat arvioivat työsuhteen jatkuvuuden epävarmemmaksi kuin yksityisellä sektorilla olevat virkaveljensä.

Vastaajien mielestä työssä keskeisimpiä tietoja ja taitoja ovat kyky itsenäiseen työskentelyyn ja ongelmanratkaisukyky. Muita tärkeitä tietoja ja taitoja ovat myös analyyttiset systemaattisen ajattelun taidot, tiedonhankintataidot, viestintätaidot äidinkielellä sekä oman alan tehtävien käytännön taidot.

Oikeustieteellinen koulutus näyttää vastaavan hyvin työelämän tarpeisiin. Käytännössä mitään osa-aluetta ei vastaajien mielestä painoteta koulutuksessa liikaa ja selkeitä kehittämisen kohteitakin on vain kaksi, oman alan käytännön osaaminen ja esiintymiskyky.

4.12 PSYKOLOGIAN KOULUTUSALA

Aineistossa on mukana 101 psykologian koulutuslata valmistonutta. Koulutusalan vastaajat jakautuvat yliopistoittain siten, että Jyväskylästä vastaajia on eniten, lähes kolmasosa. Helsingin yliopistosta valmistuneita aineistossa on viidenes ja Tampereelta valmistuneita yhtä paljon. Lisäksi vastaajia on Turun ja Joensuun yliopistoista sekä Åbo Akademista.

Kaikista kyseisenä vuonna psykologian maisterin tutkinnon suorittaneista kyselyyn vastasi 57 %. Valmistuneisiin verrattuna aineistossa ovat ylliedustettuina Tampereen yliopistosta valmistuneet (poikkeama valmistuneiden osuudesta +1,8 prosenttiyksikköä) ja aliedustettuina Turun yliopistosta valmistuneet (poikkeama -1,5 prosenttiyksikköä). Vastanneista miehiä oli joka kymmenes. Osuus on prosenttiyksikön alhaisempi kuin koulutuslata vuonna 2000 valmistuneiden miesten osuus. (KOTA-tietokanta.) Miesten vähäinen määrä rajoittaa sukupuolen käyttämistä taustamuuttujana tilastollisissa tarkasteluissa.

Valmistumishetkellä vastaajien iän mediaani oli 26 vuotta ja yleisin ikä niin ikään 26 vuotta. Jyväskylän yliopistosta sekä Åbo Akademista valmistuneiden vastaajien tutkintojen laajuus ei ole tiedossa. Näistä koulutuslaitoksista valmistuneiden osuus psykologian koulutuslata on noin 37 %. Muista yliopistoista valmistuneiden vastaajien joukosta laskettu tutkinnon laajuuden mediaani on 194 opintoviikkoa.

4.12.1 TYÖURAN ENSIMMÄISET VIISI VUOTTA

KOULUTUKSEEN OSALLISTUMINEN

Valtaosa vastaajista (95 %)¹ on osallistunut valmistumisen jälkeen työhön tai ammatettiin liittyvään täydennys- tai erikoistumiskoulutukseen. Tärkeimpänä nousee esiin työnantajan järjestämä tai kustantama koulutus, johon on osallistunut vastaajista 60 %. Kaikkiaan 14 % vastaajista on ilmoittanut suorittaneensa tieteellisiä jatko-opintoja. Osuus on kaksi prosenttiyksikköä alle koko aineistosta lasketun keskimääräisen tason. Täydennys- tai erikoistumiskoulutusta ei ole mielekäästä vertailla esimerkiksi työnantajasektoreittain tai työsuhteen pysyvyyden kanssa, sillä kyselylomakkeessa ei kysytty, missä vaiheessa työuraa koulutukseen on osallistuttu.

TYÖSSÄOLOAIKA JA TYÖTTÖMYYSKOKEMUKSET

Valmistumisen jälkeen psykologit ovat olleet työssä keskimäärin 4 v 8 kk (mediaani on tasan viisi vuotta).² Aika on kaksi kuukautta pidempi kuin koko aineistosta laskettu keskimääräinen työssäoloaika vuonna 2000 suoritettun tutkinnon jälkeen.

¹ Vastaaja on voinut tässä kysymyksessä valita useita vaihtoehtoja.

² Turun yliopiston kyselylomake ei sisältänyt työssäoloaikaa koskevia kysymyksiä.

Koulutustasoaan vastaavassa työssä he ovat olleet keskimäärin 4 v 7 kk (Md = 5 v). Koulutustasoa vastaavan työssäoloajan keskiarvo on psykologeilla neljä kuukautta koko aineistosta laskettua keskiarvoa pidempi.

TAULUKKO 94. TYÖURAN ENSIMMÄISET VIIISI VUOTTA

	Työssä*	Työsuhteita**	Työttömänä***
Miehet (N = 10)	5 v 3 kk	2,8	0 %
Naiset (N = 91)	4 v 6 kk	4,7	40 %

* = koulutustasoa vastaavassa työssä

** = keskiarvo

*** = niiden osuus, joilla on ollut vähintään yksi työttömyysjakso valmistumisen jälkeen

Työttömänä valmistumisensa jälkeen on ollut yli kolmasosa (36 %) vastaajista. Tämä on kuusi prosenttiyksikköä korkeampi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus. Työttömänä olleista noin kaksi kolmesta (68 %) on ollut työttömänä vain kerran. Kolme kertaa tai useammin työttömänä on ollut 3 % psykologeista. Työttömyysajan keskiarvo on kolme kuukautta ja mediaani kaksi kuukautta. Vain kahdella työttömänä olleista työttömyys on kestänyt yhteensä yli vuoden (2 % kaikista koulutusalan vastaajista). Vastaajat katsoivat, että työllistymistä ovat vaikeuttaneet eniten määräaikaisten työsuhteiden väliin jääneet työttömyysjaksot, alueellinen työmarkkinatilanne ja perheeseen tai muu elämäntilanteeseen liittyvä syy.

Miespsykologien työuran alku on vakaampi kuin naispsykologien. Ero on tilastollisesti merkitsevä. Yksikään miehistä ei ole ollut työttömän valmistumisensa jälkeen, ja lisäksi miehillä on ollut erillisiä työsuhteita merkittävästi vähemmän kuin naisilla.

Vajaa puolet (46 %) vastaajista on ollut perhevapaalla valmistumisensa jälkeen. Osuus on 11 prosenttiyksikköä korkeampi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus. Miehistä perhevapaalla on ollut reilu viidesosa, naisista lähes puolet. Naisten perhevapaan keston keskiarvo on 1 v 7 kk. Tämä on yhtä paljon kuin koko aineistosta laskettu naisten perhevapaan keston keskiarvo.

TYÖNANTAJIEN JA TYÖSUHTEIDEN MÄÄRÄ

Psykologit ovat olleet keskimäärin 2,4 työnantajan palveluksessa valmistumisensa jälkeen. Tämä on aavistuksen korkeampi kuin koko aineistosta laskettu keskiarvo. Vain yksi vastaaja on ilmoittanut olleensa yli viiden työnantajan palveluksessa. Työsuhteita on ollut keskimäärin 4,5. Koko aineistosta laskettu keskiarvo on tasan neljä. Neljällä prosentilla vastaajista on ollut yli kymmenen erillistä työ- tai virkasuhdetta valmistumisensa jälkeen.

ENSIMMÄINEN TYÖNANTAJA JA TYÖPAIKAN SIJAINTI

Psykologeista yli puolet ilmoitti ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työpaikan olleen kuntasektorilla. Viidesosa työllistyi yksityiselle sektorille. Työuran ensimmäisten viiden vuoden aikana yrittäjänä on toiminut noin joka seitsemäs psykologi. Osuus on kolme prosenttiyksikköä korkeampi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus. Yrittäjäyrsajan keston keskiarvo on 2 v 4 kk.

TAULUKKO 95. ENSIMMÄISEN VALMISTUMISEN JÄLKEISEN TYÖPAIKAN PÄÄTYÖNANTAJA

%	Miehet	Naiset	Yht.
Kunta, kuntayhtymä	50	56	55
Yksityinen yritys	40	18	20
Valtio, valtion liikelaitos	10	13	12
Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	0	13	11
Muu työnantaja	0	1	1
Oma yritys, vastaanotto tms.	0	0	0
Yht.	100	100	100
N	10	88	98

Reilu kolmasosa (35 %) psykologeista oli löytänyt ensimmäisen työpaikkansa Uudeltamaalta. Muissa maakunnissa työskentelevien osuudet ovat alle 10 %. Muutoliike näyttäisi suuntautuneen ensisijaisesti pääkaupunkiseudulle, kun verrataan opiskelumaakuntaa ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työpaikan sijaintimaakuntaan.

4.12.2 KYSELYHETKEN TYÖLLISYYSTILANNE

Kyselyhetkellä vuoden 2005 syksyllä psykologeista oli töissä 83 %. Työvoiman ulkopuolella, käytännössä perhevapailla, oli vastaajista 16 %. Yksikään vastaaja ei ollut työttömänä³ kyselyhetkellä. Muihin koulutusaloihin verrattuna työssä olevien psykologien osuus on keskiarvon yläpuolella. Perhevapaalla oli kyselyhetkellä 15 % vastaajista. Tämä on kolme prosenttiyksikköä korkeampi kuin koko aineistosta laskettu keskimääräinen osuus. Kyselyhetkellä yrittäjänä olevien osuus on myös hieman korkeampi kuin koko aineistosta laskettu yrittäjien osuus.

³ Työttömäksi on tässä katsottu ne vastaajat, jotka merkitsivät jonkin seuraavista taulukon 96 vaihtoehtoista työtön työnhakija, työllistetty/työharjoittelussa tai työvoimakoulutus tai vastaava.

TAULUKKO 96. TYÖMARKKINATILANNE SYKSYLLÄ 2005

%	Miehet	Naiset	Yht.
Vakituinen kokopäivätyö	90	49	53
Määräaikainen kokopäivätyö	0	21	19
Osa-aikatyö	0	9	8
Itsenäinen yrittäjä/ammattinharjoittaja/freelancer	10	2	3
Työllistetty/työharjoittelu	0	0	0
Työtön työnhakija	0	0	0
Työvoimakoulutus tai vastaava	0	0	0
Päätoiminen opiskelu (tutkintoon tai arvosanaan johtava)	0	1	1
Perhevapaa (äitiys-/isyys-/vanhempain-/hoitovapaa)	0	17	15
Muu tilanne	0	1	1
Yht.	100	100	100
N	10	90	100

TYÖNANTAJA

Kyselyhetkelläkin kuntasektori oli psykologien merkittävin työnantaja: peräti 60 % vastaajista työskenteli tutkimushetkellä kuntien palveluksessa. Yksityisellä sektorilla työskenteli vajaa viidesosa, valtiolla joka kahdeksas ja järjestöissä joka yhdeksäs kyselyyn vastanneista työllisistä psykologeista.

TAULUKKO 97. PÄÄTYÖNANTAJA SYKSYLLÄ 2005 (VAIN TYÖLLISET)

%	Miehet	Naiset	Yht.
Kunta, kuntayhtymä	60	60	60
Yksityinen yritys	30	16	18
Valtio, valtion liikelaitos	0	12	11
Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	0	11	10
Oma yritys, vastaanotto tms.	10	0	1
Muu työnantaja	0	0	0
Yht.	100	100	100
N	10	73	83

Kuntasektori on kasvattanut osuuttaan psykologien työllistäjänä viisi prosenttiyksikköä verrattaessa ensimmäistä valmistumisen jälkeistä ja kyselyhetken työpaikkaa. Samalla sektorilla työskentely oli yleisintä kuntiin työllistyneillä (81 %). Vastaajista vain hieman yli 60 % on ilmoittanut saman työnantajasektorin sekä ensimmäisen että kyselyhetken työnantajan osalta. Tämä on kolmanneksi alhaisin osuus koulutusaloja vertailtaessa ja selvästi koko aineistosta lasketun osuuden (74 %) alapuolella.

TYÖN LUONNE

Lähes kolme psykologia neljästä ilmoitti pääasialliseksi työn luonteekseen asiakas- ja potilastyön. Jonkin verran psykologit työskentelevät myös konsultteina, hallinto-, suunnittelu- tai kehitystehtävissä sekä tutkimuksen parissa. Tarkasteltaessa pääasiallista työn luonnetta työnantajasektoreittain nähdään, että yksityisellä sektorilla yleisin työnkuva on konsultointi ja kaikilla muilla sektoreilla asiakas- tai potilastyö. Esimerkkejä ammattinimikkeistä on ilmoitettu liitteessä 2.

TAULUKKO 98. TYÖN LUONNE SYKSYLLÄ 2005 (VAIN TYÖLLISET)

%	Miehet	Naiset	Yht.
Asiakastyö/potilastyö	40	77	72
Konsultointi	30	5	8
Hallinto-, suunnittelu- tai kehitystehtävät	0	8	7
Tutkimus	20	3	5
Opetus tai koulutus	0	3	2
Johto- ja esimiestehtävät	0	3	2
Muu työ	10	1	2
Markkinointi ja myynti	0	0	0
Viestintä- ja mediatyö	0	0	0
Toimisto- ja esikuntatehtävät	0	0	0
Taiteellinen työ	0	0	0
Yht.	100	100	100
N	10	73	83

TIEDONSAANTIKANAVAT KYSELYHETKEN TYÖPAIKASTA

Psykologeista hieman yli viidesosa (23 %) oli saanut tiedon kyselyhetken työpaikastaan suhdeverkoston kautta. Seuraavaksi yleisimpänä tiedonsaantikanavana on ollut työnantajan henkilökohtainen ilmoitus sekä lehti-ilmoitukset. Naisista joka kahdeksas oli saanut tiedon työpaikastaan työministeriön www.mol.fi-sivuston kautta, miehistä kukaan ei ollut saanut tietoa työpaikastaan tätä kautta. Kuntasektorilla työskentelevien yleisin kanava on ollut suhdeverkostot.

TYÖPAIKAN SIJAINTI

Vastaajista 37 % työskenteli kyselyhetkellä Uudellamaalla. Keskimääräistä useammin sinne olivat sijoittuneet yritysten ja kuntien palveluksessa toimivat. Noin 70 % vastaajista työskenteli samassa maakunnassa ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työpaikan ja kyselyhetken työpaikan osalta. Osuus on viisi prosenttiyksikköä alhaisempi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus.

Aineisto mahdollistaa pendelöinnin sekä muuttoliikkeen tarkemman tarkastelun. Kyselyhetkellä 36 % vastaajista asui Uudellamaalla ja 14 % vastaajista asui Pir-

kanmaalla. Muuten psykologit asuivat verrattain tasaisesti ympäri Suomea. Kun ristiintaulukoidaan kyselyhetken asuinpaikka ja työpaikan sijainti, nähdään, että lähes 90 % vastaajista asuu saman maakunnan alueella kuin missä hänen työpaikkansa sijaitsee. Osuus on seitsemän prosenttiyksikköä korkeampi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus.

4.12.3 KYSELYHETKEN TYÖN LAATU

VAKITUINEN VS. MÄÄRÄAIKAINEN TYÖ

Kyselyhetkellä työssä olleista⁴ vastaajista kaksi kolmasosaa oli vakituksessa kokopäivätyössä, vajaa neljäsosa määräaikaisessa kokopäivätyössä ja joka kymmenes osa-aikatyössä. Osuudet ovat lähellä koko aineistosta laskettuja osuuksia. Miespsykologeista kaikki olivat vakituksessa työsuhteessa. Määräaikaisten osuudet vaihtelivat yllättävän vähän työnantajasektorin mukaan. Valtion palveluksessa työskentelevistä osa-aikaisia oli suhteellisesti paljon.

TAULUKKO 99. TYÖSUHTEEN LUONNE PÄÄTYÖNANTAJAN MUKAAN SYKSYLLÄ 2005
(VAIN TYÖLLISET)

%	Yksityinen yritys	Kunta, kunta-yhtymä	Valtio, valtion liikelaitos	Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	Yht.
Vakituinen kokopäivätyö	86	59	56	88	66
Määräaikainen kokopäivätyö	0	33	22	13	24
Osa-aikatyö	14	8	22	0	10
Yht.	100	100	100	100	100
N	14	49	9	8	80

Määräaikaisessa työssä kyselyhetkellä olleista lähes 60 % ilmoitti, että tärkein peruste työsuhteen määräaikaaisuuteen oli sijaisuus. Kahden vastaajan mukaan merkittävin peruste oli se, ettei tehtävää ole haluttu vakinaistaa, ja yksi vastaajaa ilmoitti, ettei tiedä työnsä määräaikaisuuden perustetta.

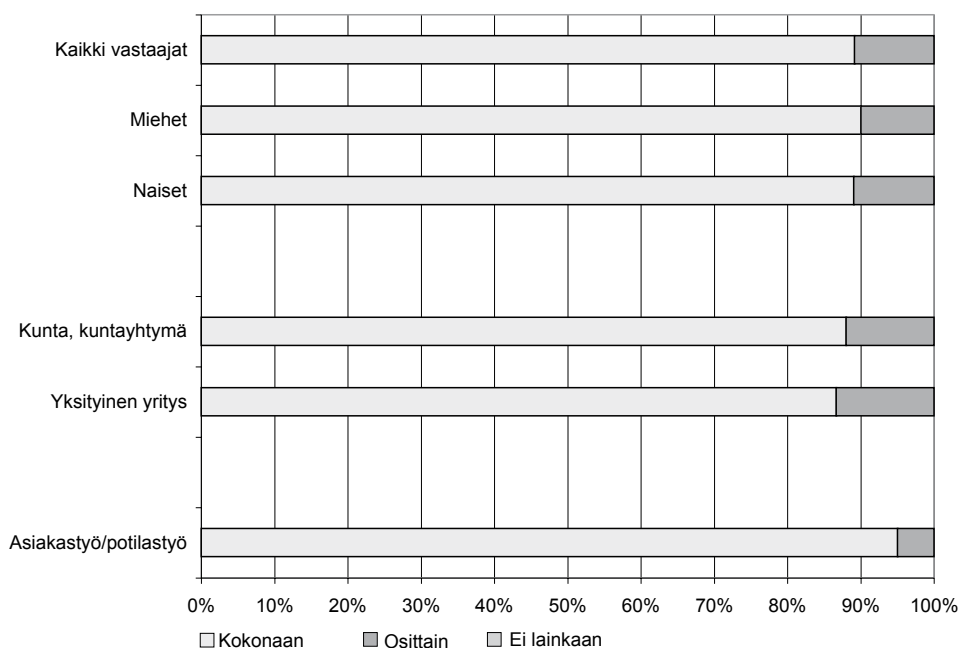
Määräaikaisen työsuhteen keston mediaani oli yksitoista kuukautta ja keskiarvo yksi vuosi ja yksi kuukausi. Lähes 60 %:lla määräaikaisessa työsuhteessa olevista työsuhde oli solmittu alle vuodeksi. Noin kolme vastaajaa neljästä työskenteli ennen nykyistä määräaikaista työsuhdetta määräaikaisessa työsuhteessa saman työnantajan palveluksessa.

⁴ Tässä on tarkasteltu palkansaajien työsuhdetta neljän päätyönantajan mukaan.

TYÖN JA KOULUTUKSEN VASTAAVUUS

Yhdeksän psykologia kymmenestä oli sijoittunut työhön, johon edellytetään ylempää korkeakoulututkintoa. Osuus kuvaa hyvin koulutusalan luonnetta ammattiin valmistavana. Vastaajilta kysyttiin myös heidän subjektiivista käsitystään työn ja koulutuksen vaatimustason vastaavuudesta. Kukaan vastaajista ei toiminut koulutustasoaan vastaamattomissa tehtävissä. Lähes 90 % vastaajista ilmoitti työn vastaavan koulutustasoa kokonaan. Sukupuolten ja työnantajasektoreiden välillä ei ollut eroja koulutustasoa vastaavaan työhön sijoittumisessa.

Vastaajilta tiedusteltiin myös, vastaako nykyinen työ koulutusalaan. Neljä vastaajaa viidestä ilmoitti työn vastaavan koulutusalaan kokonaan. Yksi vastaaja merkitsi, ettei työ vastannut koulutusalaan lainkaan. Hän toimi yrittäjänä.

Kuvio 35. Työtehtävän ja yliopistollisen koulutuksen vaatimustason vastaavuus syksyllä 2005 (vain työlliset)⁵

Jatkokysymyksellä tiedusteltiin, mikä oli tärkein syy ottaa vastaan tehtäviä, jotka eivät tasoltaan tai alaltaan vastaa kokonaan yliopistollista koulutusta. Osittain koulutustaan vastaavassa työssä olleista vastaajista noin kaksi kolmesta piti nykyistä työtään joko mielenkiintoisempana tai palkkaa tai työehtoja parempana. Yksikään vastaaja ei ollut nykyisessä työssään siksi, ettei olisi saanut koulutustaan vastaavaa työtä.

⁵ Niitä alaryhmiä, joissa tapausten lukumäärä on alle 12, ei ole otettu kuvioon mukaan.

TYÖPAIKKOJEN LAATULUOKITTELU

Työpaikkojen laadun arviointia voidaan syventää Englannissa sovellettua laatu-luokitusta käyttäen (Elias et al. 1999). Seuraavassa taulukossa näkyvät luokittelu-perusteet sekä ryhmien nimet. Ryhmien kesken on nähtävissä laatuero siten, että ryhmän A työpaikat vastaavat alan perinteistä tarkoituksenmukaista sijoittumista ja ryhmän D työpaikat epätarkoituksenmukaista sijoittumista. Kuten jo edellä to-dettiin, koulutus on ammattisuuntautunut, niinpä yli 90 % psykologeista toimii jaottelun perusteella oman alan akateemisissa ammateissa.

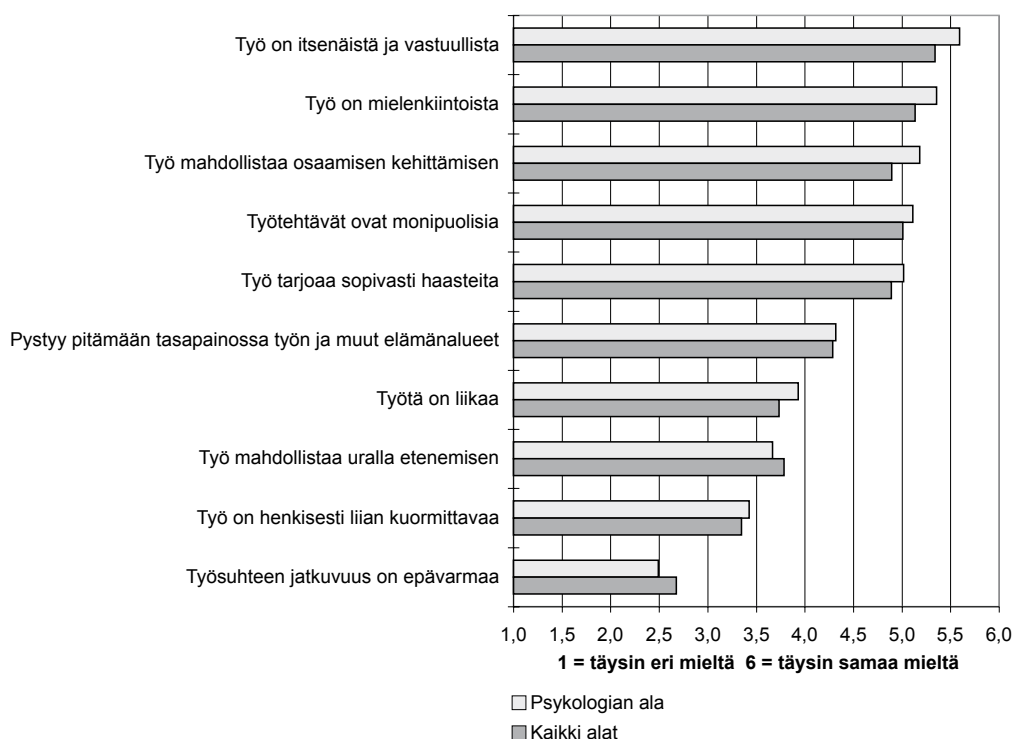
TAULUKKO 100. KYSELYHETKEN TYÖN LAATULUOKKIEN KUVAUS (VAIN TYÖLLISET)

		Vastaako koulutusala?	
		Kokonaan tai osittain	Ei lainkaan
Vaaditaanko korkeakoulututkinto?	Kyllä	RYHMÄ A (N = 75, vastaajista 91 %) Oman alan akateemiset ammatit competence developer, erityisopettaja, henkilöstökonsultti, koulupsykologi, kun-toutuspäällikkö, projektipäällikkö, psykologi, suunnittelija, työvoimaohjaaja, utbild-ningsplanerare	RYHMÄ B (N = 0, vastaajista 0 %) Muut akateemiset ammatit Ei havaintoja
	Ei	RYHMÄ C (N = 6, vastaajista 7 %) Oman alan uudet työmarkkinat henkilöstöpäällikkö, perhehoitaja, psykologi, sielunhoitaja, spesialisti	RYHMÄ D (N = 1, vastaajista 1 %) Koulutusta vastaamattomat työt Liian vähän havaintoja

TYTYTYVÄISYYS TYÖHÖN

Tyytyväisyyttä kyselyhetken työhön kartoitettiin kymmenellä työtä koskevalla väittämällä. Kaksi kolmesta psykologista oli täysin samaa mieltä väitteestä ”Työ on itsenäistä ja vastuullista”. Kyseisen väitteen osalta psykologien vastausten keskiarvo on koko aineiston korkein. Lisäksi psykologit pitävät työtään mielenkiintoisena ja monipuolisena koko aineistosta laskettua keskimääräistä tasoa useammin. Väitteen ”Työ mahdollistaa osaamisen kehittämisen” osalta psykologien vastausten keskiarvo on kolmanneksi korkein, kun kaikki koulutusalat on huomioitu.

Kääntöpuolena psykologien työssä näyttää olevan se, että työtä on liikaa. Tämän-kin väitteen osalta psykologien vastausten keskiarvo on kolmanneksi korkein, kun kaikki koulutusalat on huomioitu. Muilta osin psykologien arviot työstä olivat varsin lähellä kaikkien alojen keskiarvoa, tosin luottamus etenemismahdollisuuk-siin oli psykologien joukossa keskimääräistä vähäisempää.

Kuvio 36. Mielipiteitä kyselyhetken työstä (keskiarvo, vain työlliset)

PALKKA

Vastaajilta tiedusteltiin heidän kyselyhetken bruttopalkkaansa, jossa on huomioitu säännölliset lisät. Palkkaa koskeissa tiedoissa ovat mukana vain kokopäivätyössä (yrittäjät mukaan lukien) olevien vastaukset, jotta tiedot olisivat mahdollisimman vertailukelpoiset. Syksyllä 2005 psykologien mediaanipalkka oli 2 542 euroa kuukaudessa. Tämä on noin 200 euroa matalampi kuin koko aineistosta laskettu bruttopalkkojen mediaani. Naisten ja miesten palkkoissa ei ollut juurikaan eroa. Työnantajasektoreiden väliset palkkaerot selittyvät pääosin erityyppisillä työtehtävillä, sillä verrattaessa eri työnantajasektoreilla asiakas- tai potilastyössä olevien vastaajien palkkoja erot olivat pienet.

TAULUKKO 101. BRUTTOPALKKA SYKSYLLÄ 2005 SÄÄNNÖLLISET LISÄT MUKAAN LUKIEN (VAIN KOKOPÄIVÄTYÖSSÄ OLEVAT, PALKKA EUROINA MEDIAANIN MUKAISESSA JÄRJESTYKSESSÄ)⁶

	Alakvartiili	Mediaani	Yläkvartiili	Keskiarvo	Lkm
Kaikki vastaajat	2423	2542	2685	2675	72
Miehet	..	2658	..	2856	9
Naiset	2405	2520	2655	2649	63
Yksityinen yritys	..	3200	..	3561	13
Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	..	2700	..	2551	8
Kunta, kuntayhtymä	..	2500	..	2473	45
Valtio, valtion liikelaitos	..	2398	..	2433	6
Konsultointi	..	3300	..	3133	6
Asiakastyö/potilastyö	2410	2520	2600	2497	53

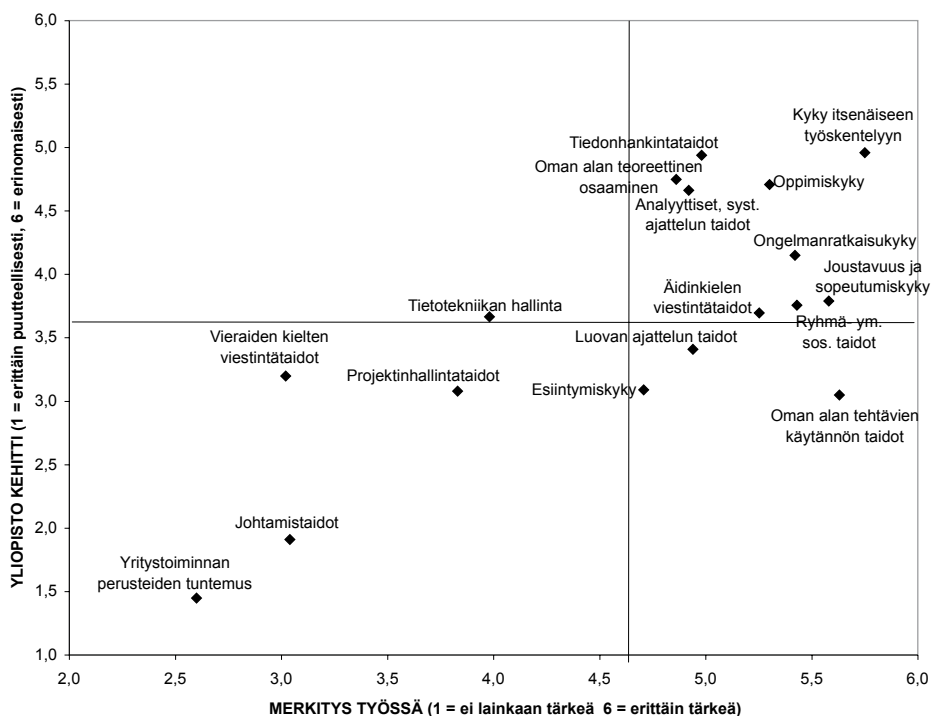
Vastaajia pyydettiin arvioimaan, vastaako heidän palkkatasonsa tehtävien vaativuutta ja koulutustasoa. Lähes kaksi kolmesta (62 %) vastaajasta arvioi palkkansa liian pieneksi suhteessa kyselyhetken työn vaativuustasoon. Osuus on kolmanneksi korkein, kun kaikki koulutusalat on huomioitu. Tyytymättömyys kasvaa, kun palkkaa verrataan hankittuun akateemiseen koulutukseen. Vastaajista 82 % arvioi palkkansa liian pieneksi suhteessa akateemiseen koulutukseen. Tämä osuus on puolestaan koko aineiston korkein.

4.12.4 TYÖN VAATIMUKSET JA KOULUTUKSEN ANTAMAT VALMIUDET

Lomakkeessa (ks. liite 1) kysyttiin erilaisten tietojen ja taitojen⁷ merkitystä nykyisessä työssä ja sitä, miten yliopisto-opiskelu kyseisiä tietoja ja taitoja kehitti. Saatujen vastausten pohjalta voidaan arvioida koulutuksen työelämärelevanssia. Kuviossa 37 on esitetty nämä ulottuvuudet. Mitä enemmän oikealla piste kuviossa on, sitä suurempi kyseisen tiedon tai taidon merkitys on nykyisessä työssä, ja vastaavasti mitä ylempänä piste on, sitä enemmän yliopisto-opiskelu kehitti kyseistä tietoa tai taitoa.

⁶ Alaryhmissä, joissa tapausten lukumäärä on alle 50, ilmoitetaan vain keskiarvo ja mediaani. Taulukossa ei ole mukana alaryhmiä, joissa tapausten lukumäärä on alle kuusi.

⁷ Kysymyksessä olevat tiedot ja taidot on alun perin määritelty laadullisessa tutkimuksessa, jossa arvioitiin ja vertailtiin kuudessa EU-maassa yliopistosta valmistuvien osaamisalueita ja vastaavasti pienten ja keski suurten yritysten odotuksia akateemisten osaamisesta (Manninen & Hobrough 2000; katso myös Niska, Manninen ja Rentola-Hemmi 1998).

Kuvio 37. Työn vaatimusten ja opiskelun antamien valmiuksien kohtaaminen

Psykologit tarvitsivat työtehtävissään eniten kykyä itsenäiseen työskentelyyn. Seuraavaksi tärkeimmiksi valmiuksiksi nousivat oman alan käytännön taidot sekä ryhmätyö ym. sosiaaliset taidot. Asiakas- ja potilastyössä olevista vastaajista peräti 84 % piti oman alan käytännön taitoja työnsä kannalta erittäin merkityksellisinä.

Kuvio 37 on jaettu nelikenttään, joka muodostetaan akselistolle väitteiden summamuuttujien keskiarvojen perusteella. Nelikentän osiot, joihin tiedot ja taidot sijoitetaan, muotoutuvat helposti itse aineistosta⁸. Nelikenttää tulkittaessa on otettava huomioon, että tässä tarkastellaan vain sitä, kehittikö yliopisto-opiskelu jotain tietoa tai taitoa keskimääräistä paremmin tai heikommin ja mikä on sen merkitys työssä. Tässä ei siis saada absoluuttista selvyyttä siihen, kehittikö yliopisto-opiskelu jotain tietoa tai taitoa sopivasti, liikaa vai liian vähän suhteessa työelämätarpeeseen.

⁸ Ryhmä 1 (nelikentässä oikealla ylhäällä): merkitys työssä on keskimääräistä suurempi ja myös yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä enemmän, koulutus vastaa tarpeeseen

Ryhmä 2 (oikealla alhaalla): merkitys työssä on keskimääräistä suurempi, mutta yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä vähemmän, koulutuksessa pitäisi panostaa näihin enemmän

Ryhmä 3 (vasemmalla ylhäällä): merkitys työssä on keskimääräistä pienempi, mutta yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä enemmän, koulutuksessa painotetaan ehkä liikaa

Ryhmä 4 (vasemmalla alhaalla): merkitys työssä on keskimääräistä pienempi ja myös yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä vähemmän, koulutuksessa pitäisi ehkä huomioida paremmin

Psykologian koulutusosalta valmistuneiden vastausten perusteella työssä tärkeitä tietoja ja taitoja, joita myös yliopisto-opiskelu kehittää, ovat ryhmätyötaidot ym. sosiaaliset taidot, joustavuus ja sopeutumiskyky, viestintätaidot äidinkielellä, ongelmanratkaisukyky, kyky itsenäiseen työskentelyyn, oppimiskyky, analyyttiset systemaattisen ajattelun taidot, oman alan teoreettinen osaaminen ja tiedonhankintataidot. Edelleen työssä tärkeitä valmiuksia ovat oman alan tehtävien käytännön taidot, esiintymiskyky ja luovan ajattelun taidot. Näiden osaamisalueiden kehittyminen on kuitenkin ollut vastaajien mielestä keskimääräistä heikompa.

Yliopisto-opiskelu kehitti hyvin tietotekniikan hallintaa, mutta vastaajien mielestä sen merkitys työssä on keskimääräistä vähäisempi. Viimeiseen ryhmään sijoittuivat yritystoiminnan perusteiden tuntemus, johtamistaidot, projektinhallintataidot ja viestintätaidot vierailla kielillä. Tiedot ja taidot ovat kussakin ryhmässä suuruusjärjestyksessä sen suhteen, miten suuri ero merkityksen ja kehittymisen välillä on kunkin tiedon tai taidon kohdalla.

Suurin ero (2,6) keskiarvojen ”merkitys työssä” ja ”yliopisto-opiskelu kehitti” välillä on oman alan tehtävien käytännön taidoissa. Seuraavaksi suurimmat erot löytyvät ryhmätyötaitojen ym. sosiaalisten taitojen (1,8), joustavuuden ja sopeutumiskyvyn (1,7), esiintymiskyvyn (1,6) ja äidinkielen viestintätaitojen (1,6) kohdalla.

Psykologian koulutusosalta valmistuneiden vastausten perusteella näyttää siltä, että koulutus kehittää jo monia työssä tarvittavia taitoja. Näyttää kuitenkin siltä, että koulutukseen olisi hyvä tuoda elementtejä, jotka kehittäisivät vielä nykyistä enemmän oman alan käytännön taitoja ja esiintymistaitoja.

4.12.5 ERITYISPIIRTEITÄ

Kyselyyn vastanneista 101 on valmistunut psykologian koulutusosalta. Koulutusalan vastausprosentti on 57. Vastanneista miehiä oli joka kymmenes. Miesten vähäinen määrä rajoittaa sukupuolen käyttämistä taustamuuttujana tilastollisissa tarkasteluissa.

Psykologit ovat olleet työuransa alkutaipaleella koko aineistosta laskettua keskiarvoa pidempään koulutustaan vastaavassa työssä. Muutkin mittarit osoittavat, ettei psykologien sijoittumisessa työelämään ole ollut erityisiä ongelmia. Työttömyyttä esiintyy, mutta työttömänä olleista psykologeista 68 % on ollut työttömänä vain kerran ja työttömyysajan mediaani on vain kaksi kuukautta. Vastaajat katsoivat, että työllistymistä ovat vaikeuttaneet eniten määräaikaisten työsuhteiden väliin jääneet työttömyysjaksot, alueellinen työmarkkinatilanne ja perheeseen tai muu elämäntilanteeseen liittyvä syy.

Varsinkin miespsykologien työuran alku näyttää erittäin vakaalta. Yksikään miehistä ei ole ollut työttömänä valmistumisensa jälkeen, ja lisäksi miehillä on ollut erillisiä työsuhteita merkittävästi vähemmän kuin naisilla.

Syksyllä 2005 psykologeista oli töissä 83 % ja käytännössä loput vastaajista oli perhevapaalla. Yksikään vastaaja ei ollut kyselyhetkellä työttömänä. Määrälliseltä näkökannalta psykologien tilanne on erinomainen. Myös laadulliset mittarit osoittavat samaan suuntaan. Kaksi kolmesta työssä olevasta vastaajasta on saanut vakituisen työsuhteen.

Psykologien merkittävin työnantaja on kuntasektori, jolle on työllistynyt 60 % vastaajista. Lähes kolme psykologia neljästä ilmoitti pääasialliseksi työn luonteeseen asiakas- tai potilastyön. Psykologien yleisin työpaikkojen tietokanava on ollut suhdeverkostot.

Psykologien koulutus on ammattisuuntautunutta, joten ei ole yllätys, että valtaosa psykologeista oli sijoittunut työhön, johon edellytyksenä on ollut ylempi korkeakoulututkinto. Kaikki vastaajat työskentelivät kyselyhetkellä koulutustasoaan vastaavassa työssä ja vain yksi vastaaja ilmoitti, ettei työ vastaa koulutusalaan. Hän toimi yrittäjänä. Tehdyn laatuluokituksen perusteella yli 90 % psykologeista työskentelee oman alan akateemisissa ammateissa.

Psykologit ovat myös verrattain tyytyväisiä työtehtäviinsä. Psykologien vastausten keskiarvo on koko aineiston korkein väitteen ”Työ on itsenäistä ja vastuullista” kohdalla. Psykologit pitävät työtään myös mielenkiintoisena ja monipuolisena. Kääntöpuolena psykologien työssä näyttää olevan se, että sitä on liikaa.

Syksyllä 2005 psykologien mediaanipalkka oli 2 542 euroa kuukaudessa. Tämä on noin 200 euroa matalampi kuin koko aineistosta laskettu bruttopalkkojen mediaani. Psykologit ovatkin hyvin tyytymättömiä palkkaukseensa. Useampi kuin neljä viidestä vastaajasta arvioi palkkansa liian pieneksi suhteessa akateemiseen koulutukseen. Osuus on koko aineiston korkein.

Vastaajien mielestä keskeisin tieto tai taito, jota psykologit tarvitsevat työtehtävissään, on kyky itsenäiseen työskentelyyn. Myös oman alan käytännön taidot sekä ryhmätyötaidot ym. sosiaaliset taidot ovat psykologien työssä tärkeitä. Psykologian koulutusosalta valmistuneiden vastausten perusteella näyttää siltä, että koulutus vastaa melko hyvin työelämän tarpeisiin. Koulutukseen olisi kuitenkin hyvä tuoda elementtejä, jotka kehittäisivät vielä nykyistä enemmän oman alan käytännön taitoja ja esiintymistä.

4.13 TAIDETEOLLINEN KOULUTUSALA

Taideteolliselta koulutusosalta valmistuneita aineistossa on 30 henkilöä. Kaikki koulutusalan edustajat ovat valmistuneet Lapin yliopistosta. Kaikista ylemmän korkeakoulututkinnon vuonna 2000 taideteolliselta koulutusosalta suorittaneista 15 % on vastannut kyselyyn. Osuus on näin alhainen, koska uraseurantahankkeessa ei ollut mukana Taideteollista korkeakoulua. Lapin yliopistosta valmistuneisiin suhteutettuna vastausprosentti on 55. Miehiä koulutusalan vastaajista on joka kymmenes. Osuus on peräti yhdeksän prosenttiyksikköä alhaisempi kuin koulutusosalta Lapin yliopistosta vuonna 2000 valmistuneiden miesten osuus. (KOTA-tietokanta.)

Miesten vastausprosentti jää siis 30:een, naisten vastausprosentti on 60. Miesten alhainen vastausaktiivisuus luonnollisesti heikentää vastausten luotettavuutta käytettäessä sukupuolta taustamuuttujana. Kokonaisuudessaan vastaukset antavat kyllä kuvan koulutusosalta valmistuneiden työllistymisestä ja työmarkkinoista.

Valmistumishetkellä vastaajien iän mediaani oli 29,5 vuotta ja yleisin ikä oli 25 vuotta. Vastaajien tutkinnon laajuuden mediaani on 187 opintoviikkoa.

4.13.1 TYÖURAN ENSIMMÄISET VIISI VUOTTA

KOULUTUKSEEN OSALLISTUMINEN

Valtaosa vastaajista (93 %)¹ on osallistunut valmistumisen jälkeen työhön tai ammattiin liittyvään täydennys- tai erikoistumiskoulutukseen. Tärkeimpänä nousee esiin työnantajan järjestämä tai kustantama koulutus, johon on osallistunut 60 % vastaajista. Joka kuudes vastaajista ilmoitti suorittaneensa tieteellisiä jatko-opintoja. Osuus vastaa koko aineistosta laskettua keskimääräistä osuutta. Täydennys- tai erikoistumiskoulutusta ei ole mielekästä vertailla esimerkiksi työnantajasektoreittain tai työsuhteen pysyvyyden kanssa, sillä kyselylomakkeessa ei kysytty, missä vaiheessa työuraa koulutukseen on osallistuttu.

TYÖSSÄOLOAIKA JA TYÖTÖMYYSKOKEMUKSET

Taiteen maisterit ovat olleet työssä valmistumisensa jälkeen keskimäärin neljä ja puoli vuotta (mediaani on 4 v 11 kk). Aika on täsmälleen sama kuin koko aineistosta laskettu keskimääräinen työssäoloaika vuonna 2000 suoritettujen tutkinnon jälkeen. Valmistumisen jälkeisestä ajasta taiteen maisterit ovat olleet koulutustasoaan vastaavassa työssä keskimäärin vain 3 v 11 kk (mediaanin ollessa 4 v 8 kk). Aika on toiseksi lyhin humanistien jälkeen.

¹ Vastaaja on voinut tässä kysymyksessä valita useita vaihtoehtoja.

TAULUKKO 102. TYÖURAN ENSIMMÄISET VIISI VUOTTA

	Työssä*	Työsuhteita**	Työttömänä***
Miehet (N = 3)	4 v 6 kk	2,3	33 %
Naiset (N = 27)	3 v 10 kk	3,2	48 %

* = koulutustasoa vastaavassa työssä

** = keskiarvo

*** = niiden osuus, joilla on ollut vähintään yksi työttömyysjakso valmistumisen jälkeen

Työttömänä valmistumisensa jälkeen on ollut lähes puolet (47 %) vastaajista. Osuus on koko aineiston korkein. Työttömänä olleista lähes 70 % on ollut työttömänä vain kerran. Työttömyyden keston keskiarvo on 11 kuukautta. Tämä on pisin aika, kun kaikki koulutusalat on huomioitu. Taiteen maistereilla näyttää siis olevan ongelmia työmarkkinoille siirtymisessä.

Vajaa kolmasosa (30 %) taiteen maistereista on ollut perhevapaalla valmistumisensa jälkeen. Osuus on viisi prosenttiyksikköä alhaisempi kuin koko aineistosta laskettu keskiarvo. Miehistä kukaan ei ole ollut perhevapaalla, naisista kolmasosa. Perhevapaalla olleiden naisten osuus on kolmanneksi alhaisin kaikki koulutusalat huomioiden. Naiset ovat olleet perhevapaalla keskimäärin 1 v 3 kk. Naisten perhevapaan keston keskiarvo on neljä kuukautta alhaisempi kuin koko aineistosta laskettu vastaava keskimääräinen aika ja siten toiseksi lyhin aika liikuntatieteilijöiden jälkeen.

TYÖNANTAJIEN JA TYÖSUHTEIDEN MÄÄRÄ

Taiteen maisterit ovat olleet keskimäärin hieman yli kahden (2,3) työnantajan palveluksessa valmistumisensa jälkeen. Määrä on sama kuin koko aineistosta laskettu keskiarvo. Yksikään vastaajista ei ole ollut yli viiden työnantajan palveluksessa. Työsuhteita on ollut keskimäärin hieman yli kolme, kun koko aineistosta laskettu vastaava keskiarvo on tasan neljä. Yhdelläkään vastaajalla ei ole ollut yli kymmentä erillistä työ- tai virkasuhdetta valmistumisensa jälkeen.

ENSIMMÄINEN TYÖNANTAJA JA TYÖPAIKAN SIJAINTI

Taiteen maistereista hieman yli puolet ilmoitti ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työnantajan olleen kunnan tai kuntayhtymän. Hieman yli neljäsosa vastaajista ilmoitti työllistyneensä yksityiselle sektorille. Yksi vastaajaa ilmoitti siirtyneensä yrittäjäksi heti valmistumisensa jälkeen. Kaikkiaan taiteen maistereista 14 % on toiminut yrittäjänä valmistumisensa jälkeen. Osuus on kolme prosenttiyksikköä korkeampi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus. Yrittäjyyssajan keston keskiarvo on 2 v 9 kk.

TAULUKKO 103. ENSIMMÄISEN VALMISTUMISEN JÄLKEISEN TYÖPAIKAN PÄÄTYÖNANTAJA

%	Miehet	Naiset	Yht.
Kunta, kuntayhtymä	33	56	53
Yksityinen yritys	67	22	27
Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	0	11	10
Valtio, valtion liikelaitos	0	7	7
Oma yritys, vastaanotto tms.	0	4	3
Muu työnantaja	0	0	0
Yht.	100	100	100
N	3	27	30

Hieman yli kolmasosa oli työllistynyt valmistumisensa jälkeen Pohjois-Pohjanmaalle ja kolmasosa Lapin maakuntaan. Uudeltamaalta työpaikan oli löytänyt neljä vastaajaa, 13 % taiteen maistereista.

4.13.2 KYSELYHETKEN TYÖLLISYYSTILANNE

Vuonna 2000 valmistuneista taiteen maistereista oli syksyllä 2005 työssä yhdeksän vastaajaa kymmenestä. Loput kolme vastaajaa olivat työvoiman ulkopuolella. Yksikään vastaajista ei siis ollut enää kyselyhetkellä työttömänä, vaikka jossain vaiheessa työuran ensimmäisten viiden vuoden aikana lähes puolet vastaajista oli ollut työttömänä. Kaksi vastaajaa ilmoitti opiskelevansa tähtäimenään tutkinto tai arvosana.

TAULUKKO 104. TYÖMARKKINATILANNE SYKSYLLÄ 2005

%	Miehet	Naiset	Yht.
Vakituinen kokopäivätyö	67	67	67
Määräaikainen kokopäivätyö	33	7	10
Osa-aikatyö	0	7	7
Itsenäinen yrittäjä/ammattinharjoittaja/freelancer	0	7	7
Työllistetty/työharjoittelu	0	0	0
Työtön työnhakija	0	0	0
Työvoimakoulutus tai vastaava	0	0	0
Päätoiminen opiskelu (tutkintoon tai arvosanaan johtava)	0	7	7
Perhevapaa (äitiys-/isyys-/vanhempain-/hoitovapaa)	0	4	3
Muu tilanne	0	0	0
Yht.	100	100	100
N	3	27	30

TYÖNANTAJA

Taiteen maistereista yli puolet on työllistynyt kuntiin tai kuntayhtymiin. Kyselyhetken päätyönantajajakauma ei ole merkittävästi muuttunut verrattaessa sitä ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työpaikan vastaavaan jakaumaan. Vastaajista

70 % on ilmoittanut saman päätyönantajan sekä ensimmäisen että kyselyhetken työnantajan osalta. Osuus on viisi prosenttiyksikköä alhaisempi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus. Taiteen maisterit eivät siis ole tehneet erityisen runsaasti sektorisiihtymää työuran ensimmäisten viiden vuoden aikana.

TAULUKKO 105. PÄÄTYÖNANTAJA SYKSYLLÄ 2005 (VAIN TYÖLLISET)

%	Miehet	Naiset	Yht.
Kunta, kuntayhtymä	67	54	56
Yksityinen yritys	33	21	22
Valtio, valtion liikelaitos	0	13	11
Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	0	8	7
Oma yritys, vastaanotto tms.	0	4	4
Muu työnantaja	0	0	0
Yht.	100	100	100
N	3	24	27

TYÖN LUONNE

Noin kaksi kolmesta taiteen maisterista ilmoitti päätyökseen opetuksen tai koulutuksen. Yhtä vastaajaa lukuun ottamatta kaikki kuntasektorilla työskentelevät merkitsivät päätyökseen opetuksen tai koulutuksen. Esimerkkejä ammattinimikkeistä on ilmoitettu liitteessä 2.

TAULUKKO 106. TYÖN LUONNE SYKSYLLÄ 2005

%	Miehet	Naiset	Yht.
Opetus tai koulutus	67	61	62
Taiteellinen työ	0	13	12
Tutkimus	0	9	8
Asiakastyö/potilastyö	0	9	8
Johto- ja esimiestehtävät	0	4	4
Markkinointi ja myynti	0	4	4
Hallinto-, suunnittelu- tai kehitystehtävät	33	0	4
Konsultointi	0	0	0
Viestintä- ja mediatyö	0	0	0
Toimisto- ja esikuntatehtävät	0	0	0
Muu työ	0	0	0
Yht.	100	100	100
N	3	23	26

TIEDONSAANTIKANAVAT KYSELYHETKEN TYÖPAIKASTA

Taiteen maistereiden yleisin työpaikan tiedonsaantikanava on työnantajan henkilökohtainen ilmoitus, jota kautta neljännes vastaajista ilmoitti saaneensa tiedon työpaikastaan.

TYÖPAIKAN SIJAINTI

Kuten jo ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työpaikan osalta kävi ilmi, taiteen maistereista merkittävä osa oli työllistynyt Pohjois-Pohjanmaalle tai Lapin maakuntaan. Kyseisistä maakunnista työpaikan löytäneiden osuus on kyselyhetkeen mennessä vielä hieman kasvanut, ollen yhteensä lähes $\frac{3}{4}$. Vastaajista 70 % ilmoitti ensimmäisen valmistumisen jälkeisen ja kyselyhetken työpaikkojen sijainniksi saman maakunnan. Osuus on neljä prosenttiyksikköä pienempi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus.

Aineisto mahdollistaa myös pendelöinnin sekä muuttoliikkeen tarkemman tarkastelun. Kyselyhetkellä vastaajista asui vajaa puolet (47 %) Pohjois-Pohjanmaalla ja vajaa neljäsosa Lapin maakunnassa. Kun ristiintaulukoidaan kyselyhetken asuinpaikka ja työpaikan sijainti, nähdään, että yhtä vastaajaa lukuun ottamatta kaikki asuvat saman maakunnan alueella kuin missä hänen työpaikkansa sijaitsee. Osuus on koko aineiston korkein.

4.13.3 KYSELYHETKEN TYÖN LAATU

VAKITUINEN VS. MÄÄRÄAIKAINEN TYÖ

Työssä olevista vastaajista² 80 % oli vakituiseissa kokopäivätyössä. Vakituiseissa työsuhteissa olevien osuus on noin kymmenen prosenttiyksikköä korkeampi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus ja siten aineiston neljänneksi korkein. Myös osa-aikatyössä olevien osuus on koko aineistosta lasketun keskimääräisen tason yläpuolella. Työsuhteen luonne vaihtelee hieman päätyönantajan mukaan, mutta vastaajien vähäinen lukumäärä ei mahdollista tilastollista vertailua.

TAULUKKO 107. TYÖSUHTEEN LUONNE PÄÄTYÖNANTAJAN MUKAAN SYKSYLLÄ 2005 (VAIN TYÖLLISET)

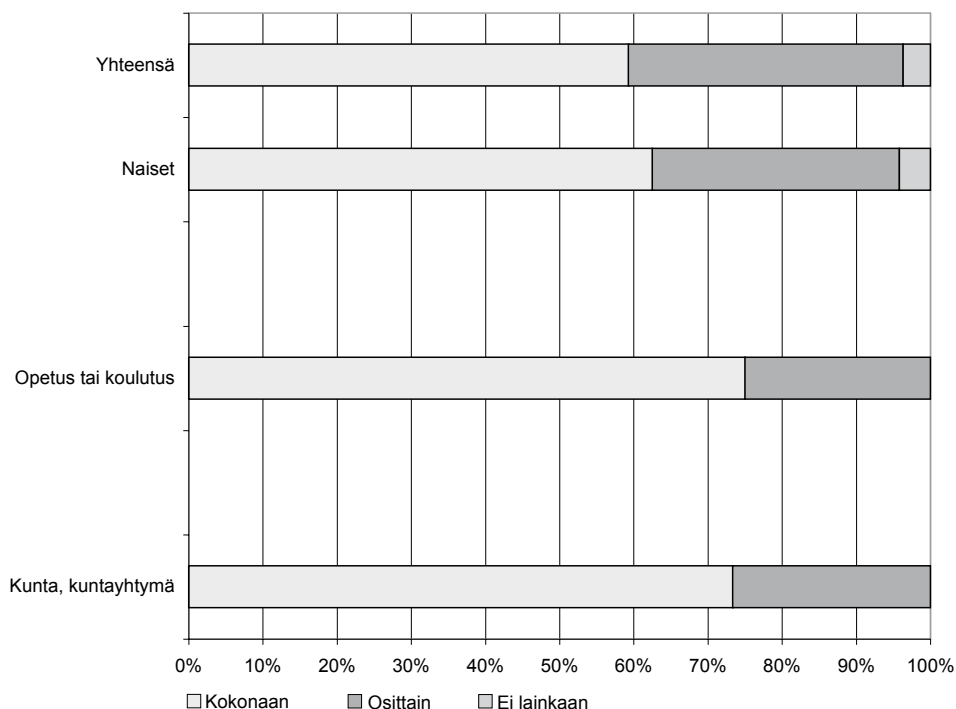
%	Yksityinen yritys	Kunta, kuntayhtymä	Valtio, valtion liikelaitos	Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	Yht.
Vakituinen kokopäivätyö	80	87	67	50	80
Määräaikainen kokopäivätyö	0	7	33	50	12
Osa-aikatyö	20	7	0	0	8
Yht.	100	100	100	100	100
N	5	15	3	2	25

Vain kolme vastaajaa oli kyselyhetkellä määräaikaisessa työssä, heistä kaksi ilmoitti määräaikaisuuden perusteeksi, ettei tehtävää ole haluttu vakinaistaa. Molemmat heistä toimivat opetus- tai koulutustehtävissä. Kolmas määräaikaisessa työssä oleva vastaaja kertoi perusteeksi työn luonteen. Hän puolestaan toimi tutkimustyössä.

² Tässä on tarkasteltu palkansaajien työsuhdetta neljän päätyönantajan mukaan.

TYÖN JA KOULUTUKSEN VASTAAVUUS

Työssä olevista vastaajista yli puolet (56 %) kertoi ylemmän korkeakoulututkinnon olleen edellytyksenä nykyiseen työhön. Vastaajilta kysyttiin myös heidän subjektiivista käsitystään työn ja koulutuksen vaatimustason vastaavuudesta. Vajaa 60 % vastaajista arvioi työn vaatimustason vastaavan koulutusta kokonaan, ja vain yksi vastaaja ilmoitti toimivansa koulutustasoaan vastaamattomissa tehtävissä. Vastaajilta tiedusteltiin myös, vastaako työ koulutusalaan. Kolme vastaajaa kertoi olevansa koulutusalaansa vastaamattomassa työssä ja lähes 60 % kokonaan koulutusalaansa vastaavassa työssä.

Kuvio 38. Työtehtävän ja yliopistollisen koulutuksen vaatimustason vastaavuus syksyllä 2005 (vain työlliset)³

Jatkokysymyksellä tiedusteltiin syitä koulutusta vastaamattomissa tehtävissä työskentelyyn. Niistä vastaajista, joiden tehtävien ja tutkinnon taso vastasivat toisiaan osittain tai ei lainkaan, 60 % ilmoitti, ettei ollut saanut koulutustasoaan vastaavaa työtä. Kaikkiaan viidesosa taiteen maistereista työskenteli koulutustasoaan tai -alaansa osittain tai täysin vastaamattomissa tehtävissä, koska ei ollut saanut koulutustaan vastaavaa työtä.

³ Niitä alaryhmiä, joissa tapausten lukumäärä on alle 12, ei ole otettu kuvioon mukaan.

TYÖPAIKKOJEN LAATULUOKITTELU

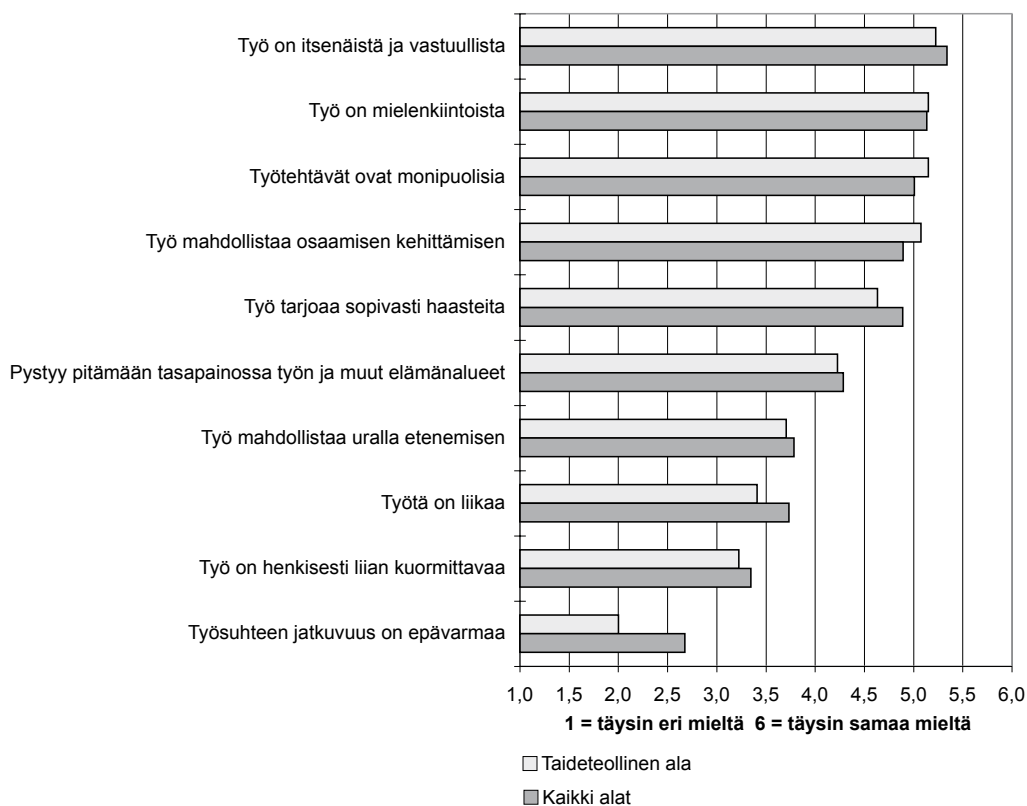
Työpaikkojen laadun arviointia voidaan syventää Englannissa sovellettua laatu-
luokitusta käyttäen (Elias et al. 1999). Seuraavassa taulukossa näkyvät luokittelu-
perusteet sekä ryhmien nimet. Ryhmien kesken on nähtävissä laatuero siten, että
ryhmän A työpaikat vastaavat alan perinteistä tarkoituksenmukaista sijoittumista
ja ryhmän D työpaikat epätarkoituksenmukaista sijoittumista. Taiteen maistereista
hieman yli puolet on tämän jaottelun perusteella sijoittunut oman alan akateemi-
siin ammatteihin.

TAULUKKO 108. KYSELYHETKEN TYÖN LAATULUOKKIEN KUVAUS (VAIN TYÖLLISET)

		Vastaako koulutusala?	
		Kokonaan tai osittain	Ei lainkaan
Vaaditaanko korkeakoulututkinto?	Kyllä	RYHMÄ A (N = 14, vastaajista 52 %) Oman alan akateemiset ammatit assistentti, kuvaamataidon lehtori, kuvataide- opettaja, teknisen työn opettaja, vaatetusalan opettaja	RYHMÄ B (N = 1, vastaajista 4 %) Muut akateemiset ammatit Liian vähän havaintoja.
	Ei	RYHMÄ C (N = 10, vastaajista 37 %) Oman alan uudet työmarkkinat amanuenssi, ompelimo palveluiden esimies, projektipäällikkö, senior industrial designer, tekstiilisuunnittelija	RYHMÄ D (N = 2, vastaajista 8 %) Koulutusta vastaamattomat työt Liian vähän havaintoja.

TYTYTYVÄISYYS TYÖHÖN

Tyytyväisyyttä kyselyhetken työhön kartoitettiin kymmenellä sitä koskevalla väit-
tämällä. Taiteen maistereista 70 % oli täysin samaa mieltä väitteestä ”Työ on it-
senäistä ja vastuullista”. Kyseisen väitteen lisäksi taiteen maisterit pitävät työtään
monipuolisena ja uskoi tehtävien mahdollistavan osaamisen kehittämisen koko
aineistosta laskettua keskimääräistä tasoa useammin. Lisäksi koulutusosalta val-
mistuneet eivät juurikaan olleet huolissaan työsuhteen jatkuvuudesta, ja muihin
koulutusaloihin verrattuna he kokivat keskimääräistä harvemmin, että työtä olisi
liikaa tai työ olisi henkisesti liian kuormittavaa.

Kuvio 39. Mielenpiteitä kyselyhetken työstä (keskiarvo, vain työlliset)

PALKKA

Vastaajilta tiedusteltiin heidän kyselyhetken bruttopalkkaansa, jossa on huomioitu säännölliset lisät. Palkkaa koskevissa tiedoissa ovat mukana vain kokopäivätyössä (yrittäjät mukaan lukien) olevien vastaukset, jotta tiedot olisivat mahdollisimman vertailukelpoiset. Taiteen maistereiden bruttopalkan mediaani on 2 555 euroa kuukaudessa. Tämä on noin 200 euroa matalampi kuin koko aineistosta laskettu bruttopalkkojen mediaani.

Taulukko 109. BRUTTOPALKKA SYKSYLLÄ 2005 SÄÄNNÖLLISET LISÄT MUKAAN LUKIEN. (VAIN KOKOPÄIVÄTYÖSSÄ OLEVAT, PALKKA EUROINA MEDIAANIN MUKAISESSA JÄRJESTYKSESSÄ)⁴

	Alakvartiili	Mediaani	Yläkvartiili	Keskiarvo	Lkm
Kaikki vastanneet	..	2555	..	2475	24
Naiset	..	2610	..	2442	21
Kunta, kuntayhtymä	..	2630	..	2595	13
Opetus tai koulutus	..	2555	..	2479	14

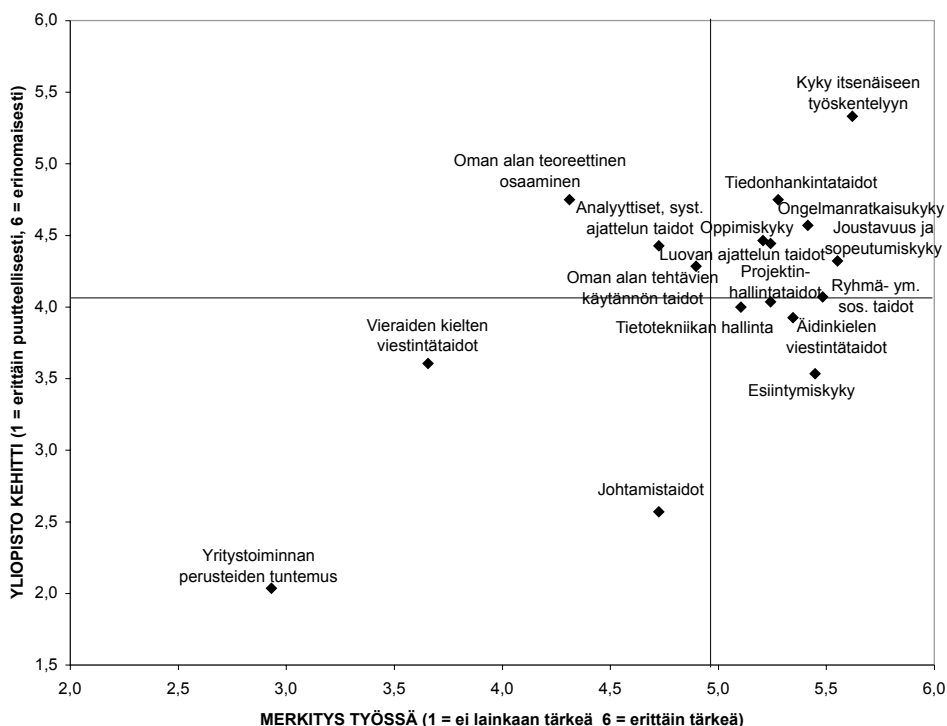
Lisäksi vastaajia pyydettiin arvioimaan, vastaako heidän palkkatasonsa tehtävien vaativuutta ja koulutustasoa. Yli puolet (54 %) taiteen maistereista arvioi palkkansa olevan sopusoinnussa työtehtävien kanssa. Osuus on koko aineistosta lasketun keskimääräisen osuuden yläpuolella. Tyytymättömyys kasvaa, kun palkkaa verrataan hankittuun akateemiseen koulutukseen. Vain kolmasosa vastaajista koki palkkansa olevan sopusoinnussa hankittuun akateemiseen koulutukseen.

4.13.4 TYÖN VAATIMUKSET JA KOULUTUKSEN ANTAMAT VALMIUDET

Lomakkeessa (ks. liite 1) kysyttiin erilaisten tietojen ja taitojen⁵ merkitystä nykyisessä työssä ja sitä, miten yliopisto-opiskelu kyseisiä tietoja ja taitoja kehitti. Saatujen vastausten pohjalta voidaan arvioida koulutuksen työelämärelevanssia. Kuviossa 40 on esitetty nämä ulottuvuudet. Mitä enemmän oikealla piste kuviossa on, sitä suurempi kyseisen tiedon tai taidon merkitys on nykyisessä työssä, ja vastaavasti mitä ylempänä piste on, sitä enemmän yliopisto-opiskelu kehitti kyseistä tietoa tai taitoa.

⁴ Alaryhmissä, joissa tapausten lukumäärä on alle 50, ilmoitetaan vain keskiarvo ja mediaani. Taulukossa ei ole mukana alaryhmiä, joissa tapausten lukumäärä on alle kuusi.

⁵ Kysymyksessä olevat tiedot ja taidot on alun perin määritelty laadullisessa tutkimuksessa, jossa arvioitiin ja vertailtiin kuudessa EU-maassa yliopistosta valmistuvien osaamisalueita ja vastaavasti pienten ja keskisuurten yritysten odotuksia akateemisten osaamisesta (Manninen & Hobrough 2000; katso myös Niska, Manninen ja Rentola-Hemmi 1998).

Kuvio 40. Työn vaatimusten ja opiskelun antamien valmiuksien kohtaaminen

Kyky itsenäiseen työskentelyyn on vastaajien mielestä työssä tärkeintä. Hyvin keskeisiä tietoja ja taitoja ovat tärkeysjärjestyksessä myös joustavuus ja sopeutumiskyky, ryhmätyö- ym. sosiaaliset taidot, esiintymiskyky sekä ongelmanratkaisukyky.

Kuvio 40 on jaettu nelikenttään, joka muodostetaan akselistolle väitteiden summamuuttujien keskiarvojen perusteella. Nelikentän osiot, joihin tiedot ja taidot sijoitetaan, muotoutuvat helposti itse aineistosta⁶. Pitää luonnollisesti huomioida, että tässä tarkastellaan vain sitä, kehittikö yliopisto-opiskelu jotain tietoa tai taitoa keskimääräistä paremmin tai heikommin ja mikä on sen merkitys työssä. Tässä ei siis saada absoluuttista selvyyttä siihen, kehittikö yliopisto-opiskelu jotain tietoa tai taitoa sopivasti, liikaa vai liian vähän suhteessa työelämätarpeeseen.

Taiteen maistereiden vastausten perusteella työssä tärkeitä tietoja ja taitoja, joita myös yliopisto-opiskelu kehittää, ovat joustavuus ja sopeutumiskyky, ongelman-

⁶ Ryhmä 1 (nelikentässä oikealla ylhäällä): merkitys työssä on keskimääräistä suurempi ja myös yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä enemmän, koulutus vastaa tarpeeseen

Ryhmä 2 (oikealla alhaalla): merkitys työssä on keskimääräistä suurempi, mutta yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä vähemmän, koulutuksessa pitäisi panostaa näihin enemmän

Ryhmä 3 (vasemmalla ylhäällä): merkitys työssä on keskimääräistä pienempi, mutta yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä enemmän, koulutuksessa painotetaan ehkä liikaa

Ryhmä 4 (vasemmalla alhaalla): merkitys työssä on keskimääräistä pienempi ja myös yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä vähemmän, koulutuksessa pitäisi ehkä huomioida paremmin

ratkaisukyky, luovan ajattelun taidot, oppimiskyky, tiedonhankintataidot ja kyky itsenäiseen työskentelyyn. Edelleen työssä tärkeitä valmiuksia ovat esiintymiskyky, viestintätaidot äidinkielellä, ryhmätyötaidot ym. sosiaaliset taidot, projektinhallintataidot sekä tietotekniikan hallinta. Näiden valmiuksien kehittyminen on kuitenkin ollut vastaajien mielestä keskimääräistä heikompaa.

Yliopisto-opiskelu kehitti hyvin oman alan tehtävien käytännön taitoja, analyytisiä, systemaattisen ajattelun taitoja ja oman alan teoreettista osaamista, mutta niiden merkitys työssä on vastaajien mielestä keskimääräistä vähäisempi. Viimeiseen ryhmään sijoituivat johtamistaidot, yritystoiminnan perusteiden tuntemus ja viestintätaidot vieraalla kielellä. Tiedot ja taidot ovat kussakin ryhmässä suuruusjärjestyksessä sen suhteen, miten suuri ero merkityksen ja kehittymisen välillä on kunkin tiedon tai taidon kohdalla.

Suurin ero (2,1) keskiarvojen ”merkitys työssä” ja ”yliopisto-opiskelu kehitti” välillä on johtamistaitojen kohdalla. Lähes yhtä suuri ero löytyy esiintymiskyvyn (ero 1,9) osalta. Järjestyksessä seuraavina tulevat viestintätaidot äidinkielellä (1,4) ja ryhmätyötaidot ym. sosiaaliset taidot (1,4).

Taiteen koulutus kehittää vastaajien mielestä hyvin alan teoreettista osaamista ja käytännön taitoja. Näyttää vain siltä, että näitä taitoja ei pystytä kunnolla hyödyntämään työelämässä. Suurimmat puutteet näyttäisivät olevan viestintä- ja ryhmätyötaidoissa. Myös johtamistaidot ja esiintymiskyky näyttävät jäävän koulutuksessa liian vähälle huomiolle.

4.13.5 ERITYISPIIRTEITÄ

Kaikki koulutusalan 30 vastaajaa ovat valmistuneet Lapin yliopistosta. Lapin yliopistosta valmistuneisiin suhteutettuna vastausprosentti on 55. Taideteollinen korkeakoulu ei ollut hankkeessa mukana. Miehiä koulutusalan vastaajista on vain kolme. Vastaajien alhainen määrä rajoittaa eri taustamuuttujien käyttöä.

Työuran alkutaipaleella taiteen maistereilla on ollut työllistymisvaikeuksia. Lähes puolet vastaajista on ollut työttömänä työuran ensimmäisten viiden vuoden aikana. Myös työttömyyden keston keskiarvo on koko aineiston korkein. Taiteen maisterit ovat myös olleet keskimääräistä harvemmin perhevapaalla. Lisäksi naisten perhevapaalla olon keston keskiarvo on toiseksi alhaisin liikuntatieteilijöiden jälkeen.

Kyselyhetkeen mennessä tilanne on määrällisesti parantunut, yksikään vastaaja ei ollut syksyllä 2005 työttömänä. Lisäksi neljä viidestä työllisestä oli vakituudessa työsuhteessa. Taiteen maistereista lähes 60 % on työllistynyt kuntasektorille ja heistä melkein kaikki opetustehtäviin. Työssä olevista vastaajista kolme neljästä on työssä joko Pohjois-Pohjanmaalla tai Lapin maakunnassa.

Vielä kyselyhetkelläkin vain vajaa 60 % vastaajista oli kokonaan koulutustasoaan vastaavassa työssä ja yhtä suuri osuus kertoi toimivansa kokonaan koulutusalaansa vastaavissa tehtävissä. Toisaalta ainoastaan yksi vastaaja ilmoitti toimivansa koulutustasoa vastaamattomissa tehtävissä. Muissa kuin koulutustasoaan tai -alaansa kokonaan vastaavissa tehtävissä olevista vastaajista 60 % oli nykyisessä työssään, koska ei ollut saanut koulutustaan vastaavaa työtä. Laatuluokittelun perusteella 8 % taiteen maistereista oli koulutustaan vastaamattomassa työssä.

Taiteen maisterit ovat kuitenkin melko tyytyväisiä työtehtäviinsä. He pitivät työtään itsenäisenä ja vastuullisena, monipuolisena ja uskoivat tehtävien mahdollistavan osaamisen kehittämisen koko aineistosta laskettua keskimääräistä tasoa useammin. Lisäksi koulutusosalta valmistuneet eivät juuri olleet huolissaan työsuhteen jatkuvuudesta, ja muihin koulutusaloihin verrattuna he kokivat keskimääräistä harvemmin, että työtä olisi liikaa tai työ olisi henkisesti liian kuormittavaa. Taiteen maistereiden bruttopalkan mediaani on 2 555 euroa kuukaudessa. Tämä on vajaa 200 euroa matalampi kuin koko aineistosta laskettu bruttopalkkojen mediaani.

Vastaajien mielestä tärkeintä työssä on kyky itsenäiseen työskentelyyn. Taiteen koulutus kehittää vastaajien mielestä hyvin alan teoreettista osaamista ja käytännön taitoja. Näyttää vain siltä, että näitä taitoja ei pystytäkunnolla hyödyntämään työelämässä. Suurimmat puutteet työelämatarpeiden ja koulutuksen osalta näyttäisivät olevan viestintä- ja ryhmätyötaidoissa. Myös johtamistaidot ja esiintymiskyky näyttäivät jäävän koulutuksessa liian vähälle huomiolle.

4.14 TEKNILLISTIETEELLINEN KOULUTUSALA

Teknillistieteellisen koulutusalan aineisto edustaa vain pientä osaa kaikista vuonna 2000 valmistuneista diplomi-insinööreistä ja arkkitehdeista, sillä Teknillinen korkeakoulu, Tampereen teknillinen yliopisto ja Lappeenrannan teknillinen yliopisto eivät osallistuneet tutkimushankkeeseen. Teknillistieteellisellä koulutusallalla suoritettiin kyseisenä vuonna yhteensä 2 189 ylempää korkeakoulututkintoa (OPM, KOTA-tietokanta). Uraseurantakyselyyn vastasi 165 teknillistieteelliseltä koulutusallalta valmistunutta henkilöä, jotka olivat suorittaneet tutkintonsa Oulun yliopistossa ja Åbo Akademiassa. Heistä 147 oli suorittanut diplomi-insinöörin tutkinnon, 12 arkkitehdin tutkinnon ja kuusi vastaajaa oli valmistunut Åbo Akademien teknillisen tiedekunnan informaatioteknologian osastolta joko filosofian tai kauppatieteen maisteriksi. Muun kuin diplomi-insinöörin tutkinnon suorittaneiden vastaajien määrä on niin pieni, että tarkasteluja ei ole mielekasta tehdä suoritettujen tutkinnon mukaan. Niinpä jatkossa käytetty termi diplomi-insinöörit kuvaa kaikkia koulutusalan vastaajia.

Kaikista kyseisenä vuonna diplomi-insinöörin tai arkkitehdin tutkinnon suorittaneista kyselyyn vastasi vain joka viides. Verrattaessa vastaajien määrää Oulun yliopistosta ja Åbo Akademista valmistuneisiin, vastausprosentiksi muodostuu 47. Näistä naisia on vajaa viidennes. Osuus on kolme prosenttiyksikköä korkeampi kuin uraseurannassa mukana olevista yliopistoista vuonna 2000 valmistuneiden naisten osuus. (KOTA-tietokanta.)

Vastaajien mediaani-ikä valmistumishetkellä oli 26 vuotta, ja 83 % oli valmistuksessaan korkeintaan 30-vuotiaita. Tietoa tutkinnon laajuudesta ei ole saatavissa Oulun yliopistosta eikä Åbo Akademista valmistuneiden osalta.

4.14.1 TYÖURAN ENSIMMÄISET VIISI VUOTTA

KOULUTUKSEEN OSALLISTUMINEN

200

Kyselyyn vastanneista (82 %)¹ on osallistunut työhön tai ammattiin liittyvään koulutukseen vuonna 2000 suorittamansa tutkinnon jälkeen. Tavallisimmin kyseessä on ollut työnantajan järjestämä tai kustantama koulutus, johon on osallistunut noin kaksi kolmesta vastaajasta. Diplomi-insinööreistä 18 % on suorittanut teieteellisiä jatko-opintoja. Osuus on kaksi prosenttiyksikköä korkeampi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus. Täydennys- tai erikoistumiskoulutusta ei ole mielekasta vertailla esimerkiksi työnantajasektoreittain tai työsuhteen pysyvyyden kanssa, sillä kyselylomakkeessa ei kysytty, missä vaiheessa työuraa koulutukseen on osallistuttu.

¹ Vastaaja on voinut tässä kysymyksessä valita useita vaihtoehtoja.

TYÖSSÄOLOAIKA JA TYÖTTÖMYYSKOKEMUKSET

Valmistumisen jälkeen diplomi-insinöörit ovat olleet työssä keskimäärin 5 v 2 kk (mediaani on sama viisi vuotta ja kaksi kuukautta). Aika on koko aineiston pisin. Koulutustasoaan vastaavassa työssä he ovat olleet keskimäärin 4 v 11 kk (Md = 5 v 2 kk). Myös koulutustasoa vastaavan työssäoloajan keskiarvo on diplomi-insinööreillä pisin, kun kaikki koulutusalat on huomioitu.

TAULUKKO II. TYÖURAN ENSIMMÄISET VIISI VUOTTA

	Työssä*	Työsuhteita**	Työttömänä***
Miehet (N = 133)	5 v	2,1	6 %
Naiset (N = 32)	4 v 9 kk	2,8	13 %

* = koulutustasoa vastaavassa työssä

** = keskiarvo

*** = niiden osuus, joilla on ollut vähintään yksi työttömyysjakso valmistumisen jälkeen

Työttömänä valmistumisensa jälkeen on ollut 7 % teknillistieteellisen koulutusalan vastaajista. Osuus on yksi aineiston pienimmistä. Työttömyys on lisäksi ollut pääsääntöisesti kertaluonteista ja lyhytkestoista. Työttömyyttä kohdanneista kahta vastaajaa lukuun ottamatta kaikki ovat olleet työttömänä vain kerran. Työttömyysajan keskiarvo on noin kolme kuukautta ja mediaani kaksi kuukautta. Vastaajat katsoivat, että työllistymistä on vaikeuttanut eniten alueellinen työmarkkinatilanne.

Reilu neljännes (27 %) vastaajista on ollut perhevapaalla valmistumisensa jälkeen. Osuus on kahdeksan prosenttiyksikköä pienempi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus. Tämä selittyy naisvastaajien alhaisella osuudella. Miehistä perhevapaalla on ollut viidesosa, naisista yli puolet. Miehet ovat olleet perhevapaalla keskimäärin kaksi kuukautta, ja naisten perhevapaan keston keskiarvo on 1 v 7 kk. Tämä on yhtä paljon kuin koko aineistosta laskettu naisten perhevapaan keston keskiarvo.

TYÖNANTAJIEN JA TYÖSUHTEIDEN MÄÄRÄ

Teknillistieteelliseltä koulutusosalta valmistuneilla on ollut keskimäärin 2,3 työnantajaa valmistumista seuranneella viisivuotiskaudella. Yhden työnantajan palveluksessa on ollut vajaa 60 % vastaajista. Viidesosalla on ollut vähintään neljä työnantajaa. Työsuhteita on ollut niinkään keskimäärin 2,3, mikä on selvästi koko aineiston alhaisin määrä. Sukupuolten välillä ei ollut tilastollisesti merkitseviä eroja työnantajien ja työsuhteiden lukumäärässä.

ENSIMMÄINEN TYÖNANTAJA JA TYÖPAIKAN SIJAINTI

Kolme neljästä diplomi-insinööristä oli löytänyt ensimmäisen työpaikkansa yksityiseltä sektorilta ja joka viides valtiolta. Sukupuolten välillä ei ole suuria eroja ensimmäisen päätyönantajan osalta, naiset ovat miehiä useammin sijoittuneet valtion palvelukseen. 10 % vastaajista on toiminut yrittäjänä valmistumisensa jälkeen. Osuus on prosenttiyksikön alhaisempi kuin koko aineistosta laskettu keskimääräinen osuus. Yrittäjyyssajan keston keskiarvo on 2 v 8 kk. Yrittäjänä toimiminen oli yhtä yleistä miesten ja naisten keskuudessa.

TAULUKKO III. ENSIMMÄISEN VALMISTUMISEN JÄLKEISEN TYÖPAIKAN PÄÄTYÖNANTAJA

%	Miehet	Naiset	Yht.
Yksityinen yritys	76	66	74
Valtio, valtion liikelaitos	18	31	20
Kunta, kuntayhtymä	5	3	5
Oma yritys, vastaanotto tms.	1	0	1
Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	0	0	0
Muu työnantaja	0	0	0
Yht.	100	100	100
N	131	32	163

Lähes 70 % vastanneista diplomi-insinööreistä oli löytänyt ensimmäisen työpaikkansa Pohjois-Pohjanmaalta. Uudellamaalla työskenteli 10 % vuonna 2000 valmistuneista.

4.14.2 KYSELYHETKEN TYÖLLISYYSTILANNE

Kyselyhetkellä vuoden 2005 syksyllä teknillistieteelliseltä koulutusaltalta valmistuneista oli töissä 96 %. Työvoiman ulkopuolella, eli perhevapailla, oli 4 % vastaajista. Yksi vastaaja ilmoitti olevansa työllistettynä tai työharjoittelussa. Muihin koulutusaloihin verrattuna työssä olevien diplomi-insinöörien osuus on kaikkein korkein. Kyselyhetkellä yrittäjänä toimivien osuus vastaa koko aineistosta laskettua yrittäjien osuutta.

TAULUKKO II2. TYÖMARKKINATILANNE SYKSYLLÄ 2005

%	Miehet	Naiset	Yht.
Vakituinen kokopäivätyö	88	74	85
Määräaikainen kokopäivätyö	8	3	7
Osa-aikatyö	1	3	1
Itsenäinen yrittäjä/ammattinharjoittaja/freelancer	3	0	2
Työllistetty/työharjoittelu	1	0	1
Työtön työnhakija	0	0	0
Työvoimakoulutus tai vastaava	0	0	0
Päätoiminen opiskelu (tutkintoon tai arvosanaan johtava)	0	0	0
Perhevapaa (äitiys-/isyys-/vanhempain-/hoitovapaa)	0	19	4
Muu tilanne	0	0	0
Yht.	100	100	100
N	132	31	163

TYÖNANTAJA

Kyselyhetkelläkin yksityinen sektori oli diplomi-insinöörien merkittävin työnantaja; peräti 83 % vastaajista työskenteli tutkimushetkellä yksityisissä yrityksissä. Yritysten osuus työllistäjänä on kasvanut ja valtion laskenut lähes kymmenellä prosenttiyksiköllä verrattaessa ensimmäistä valmistumisen jälkeistä ja kyselyhetken päätyönantajaa. Vastaajista noin 80 % on ilmoittanut saman työnantajasektorin sekä ensimmäisen että kyselyhetken työnantajan osalta. Tämä on viisi prosenttiyksikköä korkeampi osuus kuin koko aineistosta laskettu keskimääräinen osuus. Sukupuolten välillä ei ollut mainittavaa eroa eri sektoreille sijoittumisessa.

TAULUKKO II3. PÄÄTYÖNANTAJA SYKSYLLÄ 2005 (VAIN TYÖLLISET)

%	Miehet	Naiset	Yht.
Yksityinen yritys	84	80	83
Valtio, valtion liikelaitos	11	16	12
Oma yritys, vastaanotto tms.	3	0	3
Kunta, kuntayhtymä	2	4	2
Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	1	0	1
Muu työnantaja	0	0	0
Yht.	100	100	100
N	131	25	156

TYÖN LUONNE

Diplomi-insinöörit tekevät hyvin erityyppisiä töitä. Eniten, eli yli neljäsosa vastaajista, toimii johto- ja esimiestehtävissä. Seuraavina tulevat hallinto-, suunnittelu- tai kehitystehtävät (neljäsosa vastaajista) sekä tutkimus (17 %). Muussa työssä olevat tekevät pääsääntöisesti tuotekehitystyötä. Sukupuolten välillä ei ole suuria

eroja pääasiallista työn luonnetta tarkasteltaessa. Miehet toimivat naisia useammin konsulttityössä. Esimerkkejä ammattinimikkeistä löytyy liitteestä 2.

TAULUKKO II.4. TYÖN LUONNE SYKSYLLÄ 2005 (VAIN TYÖLLISET)

%	Miehet	Naiset	Yht.
Johto- ja esimiestehtävät	27	29	28
Hallinto-, suunnittelu- tai kehitystehtävät	24	29	25
Tutkimus	18	17	17
Konsultointi	12	4	11
Muu työ	9	13	10
Markkinointi ja myynti	5	8	5
Toimisto- ja esikuntatehtävät	3	0	3
Opetus tai koulutus	1	0	1
Taiteellinen työ	1	0	1
Asiakastyö/potilastyö	0	0	0
Viestintä- ja mediatyö	0	0	0
Yht.	100	100	100
N	131	24	155

TIEDONSAANTIKANAVAT KYSELYHETKEN TYÖPAIKASTA

Diplomi-insinööreillä on neljä keskeistä työpaikkaa koskevaa tiedonsaantikanavaa. Yleisimpänä oli vastaajan oma yhteydenotto työnantajaan (21 %), lehti-ilmoitus (20 %), työnantajan henkilökohtainen ilmoitus (18 %) ja suhdeverkosto (18 %). Naisten yleisin tiedonsaantikanava oli työnantajan henkilökohtainen ilmoitus ja miesten vastaajan yhteydenotto työnantajaan.

TYÖPAIKAN SIJAINTI

Lähes kaksi kolmesta (63 %) vastaajasta työskenteli kyselyhetkellä Pohjois-Pohjanmaalla. Pohjois-Pohjanmaan osuus työpaikan sijaintimaakuntana on pudonnut kuusi prosenttiyksikköä verrattaessa ensimmäistä valmistumisen jälkeistä ja kyselyhetken työpaikan sijaintia. Yli kolmella neljästä vastaajasta ensimmäinen valmistumisen jälkeinen työpaikka ja kyselyhetken työpaikka sijaitsivat samassa maakunnassa. Osuus on yksi koko aineiston korkeimmista.

Aineisto mahdollistaa pendelöinnin sekä muuttoliikkeen tarkemman tarkastelun. Kyselyhetkellä kaksi kolmesta vastaajasta asui Pohjois-Pohjanmaalla ja 12 % vastaajista asui Uudellamaalla. Muuten eri maakunnissa asuvien osuudet ovat melko pieniä. Kun ristiintaulukoidaan kyselyhetken asuinpaikka ja työpaikan sijainti, nähdään, että hieman yli 90 % vastaajista asuu saman maakunnan alueella kuin missä hänen työpaikkansa sijaitsee. Osuus on toiseksi korkein taiteen maistereiden jälkeen.

4.14.3 KYSELYHETKEN TYÖN LAATU

VAKITUINEN VS. MÄÄRÄAIKAINEN TYÖ

Kyselyhetkellä työssä olleista² vastaajista yli 90 % oli vakituaisessa kokopäivätyössä, 7 % määräaikaisessa kokopäivätyössä ja loput kaksi vastaajaa osa-aikatyössä. Vakituaisessa kokopäivätyössä olevien osuus on selvästi korkein, kun kaikki koulutusalat on huomioitu. Tämä selittyy yksityiselle sektorille työllistyneiden korkealla osuudella. Vakituiset työsuhteet ovat yhtä yleisiä miesten ja naisten keskuudessa.

TAULUKKO 115. TYÖSUHTEEN LUONNE PÄÄTYÖNANTAJAN MUKAAN SYKSYLLÄ 2005
(VAIN TYÖLLISET)

%	Yksityinen yritys	Kunta, kuntayhtymä	Valtio, valtion liikelaitos	Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	Yht.
Vakituinen kokopäivätyö	97	67	61	0	91
Määräaikainen kokopäivätyö	2	33	39	100	7
Osa-aikatyö	2	0	0	0	1
Yht.	100	100	100	100	100
N	129	3	18	1	151

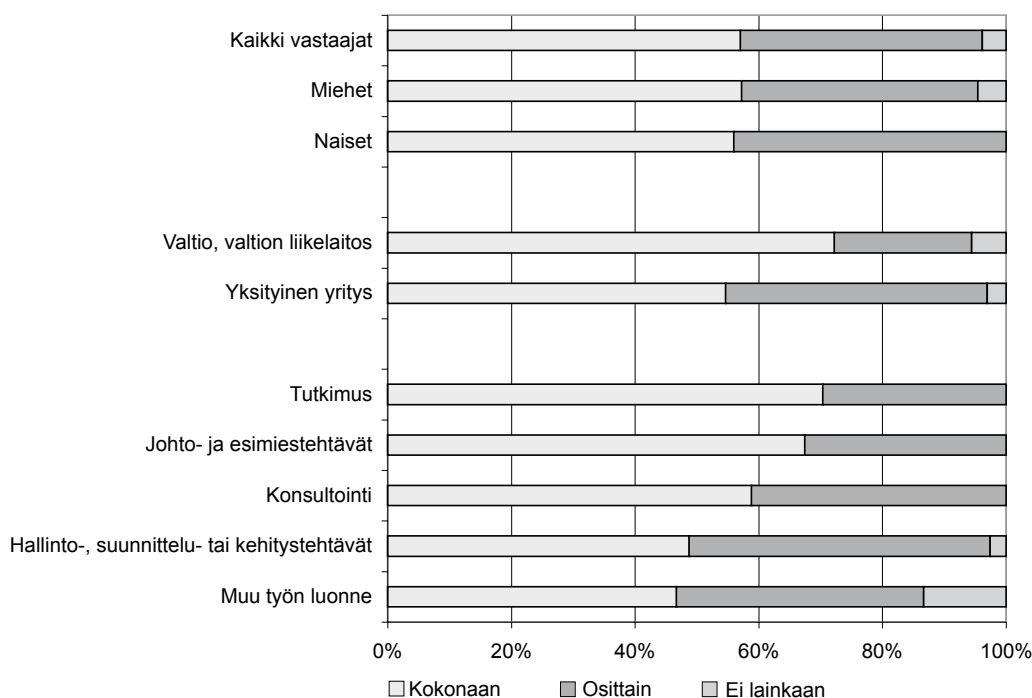
Määräaikaisessa työssä olevista 11 vastaajasta kuusi ilmoitti päätyökseen tutkimuksen. Määräaikaisessa työssä kyselyhetkellä olleista lähes kolme neljästä merkitsikin työsuhteen määräaikaisuuden tärkeimmäksi perusteeksi työn luonteen. Kaksi vastaajaa on määräaikaisessa työsuhteessa, koska tehtävää ei ole haluttu vakinaistaa. Määräaikaisen työsuhteen keston mediaani oli tasan vuosi ja keskiarvo puolitoista vuotta. Vastaajista 82 prosentilla nykyistä määräaikaista työsuhdetta edelsi määräaikainen työsuhde saman työnantajan palveluksessa.

TYÖN JA KOULUTUKSEN VASTAAVUUS

Vain hieman yli puolet työllisistä diplomi-insinööreistä oli työssä, johon edellytetään ylempää korkeakoulututkintoa. Osuus on koko aineiston alhaisin. Vastaajista joka kymmenes ei osannut sanoa, vaaditaanko työssä ylempää korkeakoulututkintoa. Lähes kaikki, joilla tutkinto ei ollut työpaikan saamisen edellytyksenä tai jotka olivat epätietoisia asiasta, työskentelivät yksityisellä sektorilla. Miesten ja naisten välillä ei ollut eroa tämän muuttujan suhteen.

Tutkittavilta tiedusteltiin myös subjektiivista käsitystä työn ja koulutuksen vaatimustason vastaavuudesta. Diplomi-insinööreistä 57 % arvioi työtehtävän vastaavan kokonaan yliopistollista koulutustasoa. Osuus on toiseksi alhaisin maatalousmetsätieteilijöiden jälkeen. Vastaajista 4 % on ilmoituksensa mukaan työssä, joka ei vastaa vaatimustasoltaan koulutusta. He kaikki olivat miehiä.

² Tässä on tarkasteltu palkansaajien työsuhdetta neljän päätyönantajan mukaan.

Kuvio 41. Työtehtävän ja yliopistollisen koulutuksen vaatimustason vastaavuus syksyllä 2005 (vain työlliset)³

Vastaajilta tiedusteltiin myös vastaako nykyinen työ koulutusalaan. Diplomi-insinööreistä 58 % piti työtään täysin koulutusalaan vastaavana ja 5 % koulutusalaansa vastaamattomana. Koulutusalaansa vastaamattomissa töissä olevista yhtä lukuun ottamatta kaikki työskentelivät yksityisellä sektorilla ja puolet heistä ilmoitti pääasialliseksi työkseen johto- tai esimiestehtävät.

Jatkokysymyksellä tiedusteltiin syitä koulutusta vastaamattomissa tehtävissä työskentelyyn. Koulutustasoaan tai -alaansa osittain tai täysin vastaamattomissa töissä olevista vastaajista kolmasosa ilmoitti, että nykyinen työ on mielenkiintoisempaa. Muutenkin koulutusta osittain tai täysin vastaamattomassa työssä olevista vastaajista valtaosa on tehnyt tietoisien valinnan tai sattuma on ohjannut heitä. Vain viisi koulutusta osittain tai täysin vastaamattomassa työssä olevista vastaajista toimi nykyisessä työssään, koska ei ollut saanut koulutustaan vastaavaa työtä. Kaikkiaan teknillistieteelliseltä koulutusalaalta valmistuneista 3 % on koulutustasoaan tai -alaansa osittain tai täysin vastaamattomissa tehtävissä, koska ei ole saanut koulutusta vastaavaa työtä yrityksistä huolimatta.

³ Niitä alaryhmiä, joissa tapausten lukumäärä on alle 12, ei ole otettu kuvioon mukaan.

TYÖPAIKKOJEN LAATULUOKITTELU

Työpaikkojen laadun arviointia voidaan syventää Englannissa sovellettua laatu-luokitusta käyttäen (Elias et al. 1999). Seuraavassa taulukossa näkyvät luokittelu-perusteet sekä ryhmien nimet. Ryhmien kesken on nähtävissä laatuero siten, että ryhmän A työpaikat vastaavat alan perinteistä tarkoituksenmukaista sijoittumista ja ryhmän D työpaikat epätarkoituksenmukaista sijoittumista. Tämän jaottelun perusteella diplomi-insinööreistä hieman yli puolet työskenteli oman alan akatee-misissa ammateissa ja 2 % koulutusta vastaamattomassa työssä.

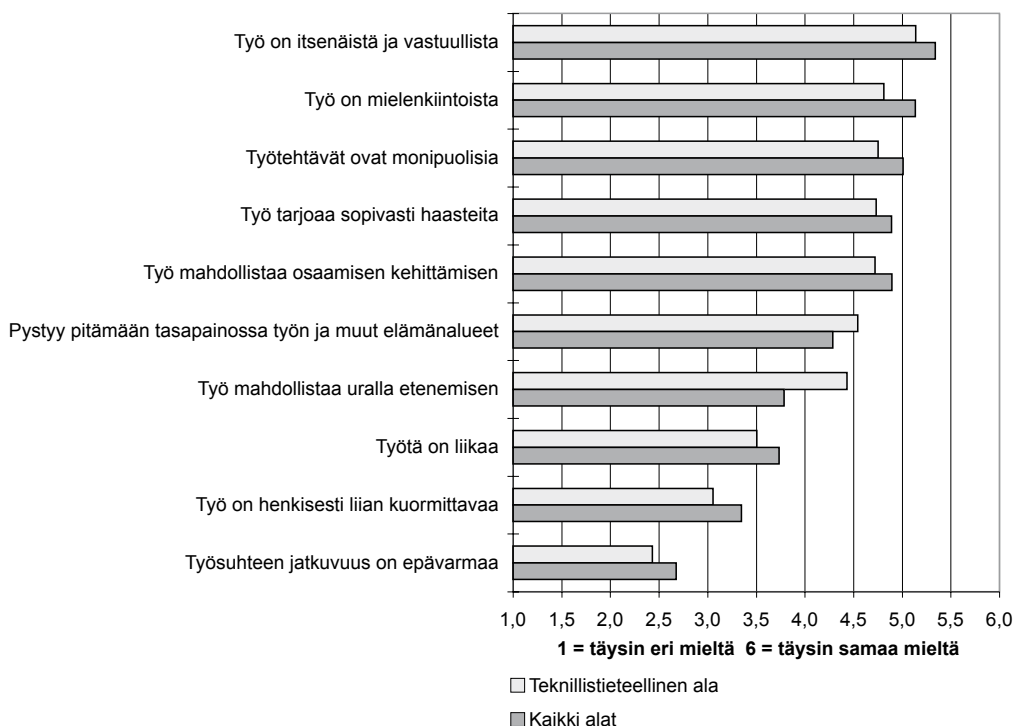
TAULUKKO II6. KYSELYHETKEN TYÖN LAATULUOKKIEN KUVAUS (VAIN TYÖLLISET)

		Vastaako koulutusala?	
		Kokonaan tai osittain	Ei lainkaan
Vaaditaanko korkeakoulututkinto?	Kyllä	RYHMÄ A (N = 75, vastaajista 53 %) Oman alan akateemiset ammatit arkkitehti, asiantuntija, kehitysinsinööri, konsultti, laatu-pääällikkö, patentti-insinööri, projektipääällikkö, revisor, sales manager, spesialisti, tekninen johtaja, tutkija, yleiskaa-vasuunnittelija, ylitarkastaja	RYHMÄ B (N = 5, vastaajista 4 %) Muut akateemiset ammatit materials project leader, program manager, quality specialist, senior manager
	Ei	RYHMÄ C (N = 58, vastaajista 41 %) Oman alan uudet työmarkkinat application specialist, business controller, ceo, hankintainsinööri, it manager, markkinoin-tipääällikkö, ohjelmistosuunnittelija, osasto-pääällikkö, projektipääällikkö, pääsuunnittelija, tekninen johtaja, yritystutkimuspääällikkö	RYHMÄ D (N = 3, vastaajista 2 %) Koulutusta vastaamattomat työt Liian vähän havaintoja

TYTYTVÄISYYS TYÖHÖN

Tyytyväisyyttä kyselyhetken työhön kartoitettiin kymmenellä työtä koskevalla väittämällä. Teknillistieteelliseltä koulutusosalta valmistuneet arvioivat työtään monien väitteiden osalta jonkin verran kielteisemmin kuin muiden koulutusalo-jen vastaajat. Tällaisia osa-alueita olivat esimerkiksi työn haasteellisuus, mielen-kiintoisuus, monipuolisuus, mahdollisuus kehittää osaamistaan sekä itsenäisyys ja vastuullisuus. Väitteiden ”Työ on mielenkiintoista” ja ”Työtehtävät ovat monipuo-lisia” osalta diplomi-insinöörien vastausten keskiarvot olivat toiseksi matalimmat ja väitteiden ”Työ mahdollistaa osaamisen kehittämisen” ja ”Työni on itsenäistä ja vastuullista” osalta kolmanneksi matalimmat verrattuna muilta koulutusaloilta valmistuneiden vastauksiin.

Toisaalta diplomi-insinöörit pystyvät pitämään tasapainossa työn ja muut elämän-alueet keskimääräistä useammin ja etenemismahdollisuutensa uralla he arvioivat toiseksi parhaimmiksi, kun kaikki koulutusalat on huomioitu. Työtä ei myöskään näytä olevan liikaa, eikä se ole henkisesti kuormittavaa niin usein kuin akateemisilla keskimäärin. Lisäksi työsuhteen jatkuvuus vaikuttaa suhteellisen varmalta.

Kuvio 42. Mielipiteitä kyselyhetken työstä (keskiarvo, vain työlliset)

PALKKA

Vastaajilta tiedusteltiin heidän kyselyhetken bruttopalkkaansa, jossa on huomioitu säännölliset lisät. Palkkaa koskevissa tiedoissa ovat mukana vain kokopäivätyössä (yrittäjät mukaan lukien) olevien vastaukset, jotta tiedot olisivat mahdollisimman vertailukelpoiset. Diplomi-insinöörien mediaanipalkka kyselyhetkellä oli 3 450 euroa kuukaudessa. Tämä on noin 720 euroa korkeampi kuin koko aineistosta laskettu bruttopalkkojen mediaani.

Miehet ansaitsevat naisia paremmin, bruttokuukausipalkkojen mediaanissa on yli 400 euron ero. Ainakin osittain ero selittyy erityyppisillä työtehtävillä. Naisvastaajien vähäisen lukumäärän takia tilastollista tarkastelua esimerkiksi pääasiallisen työtehtävän mukaan ei ole mielekäästä tehdä.

TAULUKKO II7. BRUTTOPALKKA SYKSYLLÄ 2005 SÄÄNNÖLLISET LISÄT MUKAAN LUKIEN (VAIN KOKOPÄIVÄTYÖSSÄ OLEVAT, PALKKA EUROINA MEDIAANIN MUKAISESSA JÄRJESTYKSESSÄ)⁴

	Alakvartiili	Mediaani	Yläkvartiili	Keskiarvo	Lkm
Kaikki vastaajat	3075	3450	4000	3588	153
Miehet	3100	3500	4000	3671	129
Naiset	..	3063	..	3142	24
Yksityinen yritys	3100	3500	4000	3661	127
Valtio, valtion liikelaitos	..	3050	..	3264	18
Johto- ja esimiestehtävät	..	3775	..	4205	42
Markkinointi ja myynti	..	3500	..	3566	8
Tutkimus	..	3400	..	3301	27
Hallinto-, suunnittelu- tai kehitystehtävät	..	3250	..	3414	38
Muu työ	..	3325	..	3374	14
Konsultointi	..	3100	..	3367	17

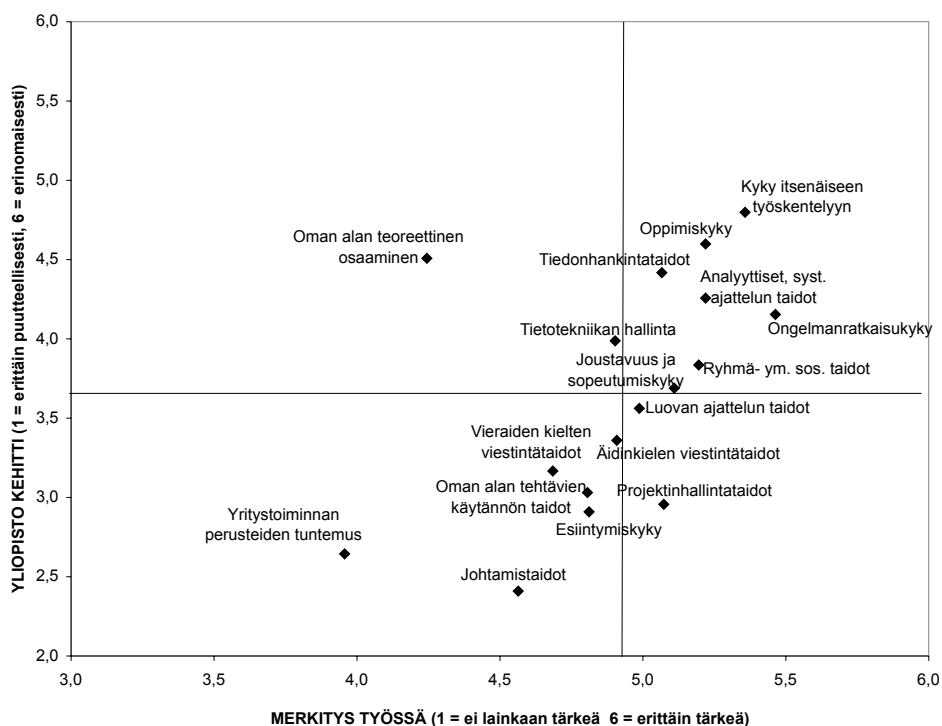
Lisäksi vastaajia pyydettiin arvioimaan, vastaako heidän palkkatasonsa tehtävien vaativuutta ja koulutustasoa. Diplomi-insinööreistä 60 % arvioi, että palkka on sopu-
soinnussa tehtävien kanssa. Osuus on toiseksi suurin hammaslääketieteilijöiden
jälkeen. Kolme vastaajaa jopa piti palkkaansa liian suurena työtehtäviin nähden.
Vastaajista 58 % katsoi palkan vastaavan hyvin myös akateemista koulutusta. Tä-
mäkin osuus on toiseksi korkein hammaslääketieteilijöiden jälkeen. Suurempi osa
naisista kuin miehistä piti palkkaa tehtäviin ja koulutukseen nähden liian pienenä,
mutta sukupuolten välinen ero ei ollut tilastollisesti merkitsevää.

4.14.4 TYÖN VAATIMUKSET JA KOULUTUKSEN ANTAMAT VALMIUDET

Lomakkeessa (ks. liite 1) kysyttiin erilaisten tietojen ja taitojen⁵ merkitystä ny-
kyisessä työssä ja sitä, miten yliopisto-opiskelu kyseisiä tietoja ja taitoja kehitti.
Saatujen vastausten pohjalta voidaan arvioida koulutuksen työelämärelevanssia.
Kuviossa 43 on esitetty nämä ulottuvuudet. Mitä enemmän oikealla piste kuviossa
on, sitä suurempi kyseisen tiedon tai taidon merkitys on nykyisessä työssä, ja vas-
taavasti mitä ylempänä piste on, sitä enemmän yliopisto-opiskelu kehitti kyseistä
tietoa tai taitoa.

⁴ Alaryhmissä, joissa tapausten lukumäärä on alle 50, ilmoitetaan vain keskiarvo ja mediaani. Taulukossa ei ole mukana alaryhmiä, joissa tapausten lukumäärä on alle kuusi.

⁵ Kysymyksessä olevat tiedot ja taidot on alun perin määritelty laadullisessa tutkimuksessa, jossa arvioitiin ja vertailtiin kuudessa EU-maassa yliopistosta valmistuvien osaamisalueita ja vastaavasti pienten ja keski suurten yritysten odotuk-
sia akateemisten osaamisesta (Manninen & Hobrough 2000; katso myös Niska, Manninen ja Rentola-Hemmi 1998).

Kuvio 43. Työn vaatimusten ja opiskelun antamien valmiuksien kohtaaminen

Diplomi-insinöörit tarvitsivat työtehtävissään eniten ongelmanratkaisukykyä sekä kykyä itsenäiseen työskentelyyn. Seuraavaksi tärkeimmiksi valmiuksiksi nousivat analyttiset systemaattisen ajattelun taidot, oppimiskyky sekä ryhmätyötaidot ym. sosiaaliset taidot. Naiset pitivät suurinta osaa lomakkeessa mainituista tiedoista ja taidoista työssään tärkeämpinä kuin miehet.

Kuvio 43 on jaettu nelikenttään, joka muodostetaan akselistolle väitteiden summamuuttujien keskiarvojen perusteella. Nelikentän osiot, joihin tiedot ja taidot sijoitetaan, muotoutuvat helposti itse aineistosta⁶. Nelikenttää tulkittaessa on otettava huomioon, että tässä tarkastellaan vain sitä, kehittikö yliopisto-opiskelu jotain tietoa tai taitoa keskimääräistä paremmin tai heikommin ja mikä on sen merkitys työssä. Tässä ei siis saada absoluuttista selvyyttä siihen, kehittikö yliopisto-opiskelu jotain tietoa tai taitoa sopivasti, liikaa vai liian vähän suhteessa työelämätarpeeseen.

⁶ Ryhmä 1 (nelikentässä oikealla ylhäällä): merkitys työssä on keskimääräistä suurempi ja myös yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä enemmän, koulutus vastaa tarpeeseen

Ryhmä 2 (oikealla alhaalla): merkitys työssä on keskimääräistä suurempi, mutta yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä vähemmän, koulutuksessa pitäisi panostaa näihin enemmän

Ryhmä 3 (vasemmalla ylhäällä): merkitys työssä on keskimääräistä pienempi, mutta yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä enemmän, koulutuksessa painotetaan ehkä liikaa

Ryhmä 4 (vasemmalla alhaalla): merkitys työssä on keskimääräistä pienempi ja myös yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä vähemmän, koulutuksessa pitäisi ehkä huomioida paremmin

Teknillistieteelliseltä koulutusosalta valmistuneiden vastausten perusteella työssä tärkeitä tietoja ja taitoja, joita myös yliopisto-opiskelu kehittää, ovat joustavuus ja sopeutumiskyky, ryhmätyötaidot ym. sosiaaliset taidot, ongelmanratkaisukyky, analyttiset, systemaattisen ajattelun taidot, tiedonhankintataidot, oppimiskyky sekä kyky itsenäiseen työskentelyyn. Edelleen työssä tärkeitä valmiuksia ovat projektinhallintataidot ja luovan ajattelun taidot. Näiden osaamisalueiden kehittymisen on kuitenkin ollut vastaajien mielestä keskimääräistä heikompa.

Yliopisto-opiskelu kehitti hyvin tietotekniikan hallintaa sekä oman alan teoreettista osaamista, mutta vastaajien mielestä niiden merkitys työssä on keskimääräistä vähäisempi. Viimeiseen ryhmään sijoittuivat johtamistaidot, esiintymiskyky, oman alan tehtävien käytännön taidot, viestintätaidot vieraila kielillä sekä äidinkielellä ja yritystoiminnan perusteiden tuntemus. Tiedot ja taidot ovat kussakin ryhmässä suuruusjärjestyksessä sen suhteen, miten suuri ero merkityksen ja kehittymisen välillä on kunkin tiedon tai taidon kohdalla.

Suurimmat erot keskiarvojen ”merkitys työssä” ja ”yliopisto-opiskelu kehitti” välillä ovat johtamistaidoissa (2,2) ja projektinhallintataidoissa (2,1). Seuraavaksi suurimmat erot löytyvät esiintymiskyvyn (1,9) ja oman alan tehtävien käytännön taitojen (1,8) kohdalta.

Teknillistieteelliseltä koulutusosalta valmistuneiden vastausten perusteella näyttää siltä, että koulutuksessa olisi hyvä kiinnittää huomiota varsinkin projektinhallintataitojen, mutta myös esiintymiskyvyn ja johtamistaitojen kehittämiseen. Muilta osin koulutus näyttäisi vastaavan melko hyvin työelämän vaatimuksiin.

4.14.5 ERITYISPIIRTEITÄ

Teknillinen korkeakoulu, Tampereen teknillinen yliopisto ja Lappeenrannan teknillinen yliopisto eivät olleet mukana tutkimushankkeessa, joten teknillistieteellisen koulutusalan aineisto edustaa vain pientä osaa kaikista vuonna 2000 valmistuneista diplomi-insinööreistä ja arkkitehteistä.

Kaikista kyseisenä vuonna teknillistieteelliseltä koulutusosalta tutkinnon suorittaneista kyselyyn vastasi vain joka viides. Verrattaessa vastaajien määrää Oulun yliopistosta ja Åbo Akademista valmistuneisiin, vastausprosentiksi muodostuu 47. Vastanneista naisia on vajaa viidennes. Muun kuin diplomi-insinöörin tutkinnon suorittaneiden vastaajien määrä on niin pieni, että tarkasteluja ei ole mielekästä tehdä suoritettujen tutkinnon mukaan. Niinpä tutkimuksessa käytetään termiä diplomi-insinöörit kuvaamaan kaikkia koulutusalan vastaajia.

Koulutustasoa vastaavan työssäoloajan keskiarvo on diplomi-insinööreillä koko aineiston pisin. Työuran alku näyttää muutenkin hyvin vakaalta. Työsuhteita on ollut keskimäärin 2,3, mikä on selvästi aineiston alhaisin määrä. Työttömyä-

nä valmistumisensa jälkeen on ollut 7 % diplomi-insinööreistä. Osuus on yksi pienimmistä, kun kaikki koulutusalat on huomioitu. Työttömyys on lisäksi ollut pääsääntöisesti kertaluonteista ja lyhytkestoista.

Kyselyhetkellä vuoden 2005 syksyllä diplomi-insinööreistä oli töissä 96 %, lähes kaikki loput vastaajat olivat perhevapailla. Yksi vastaaja ilmoitti olevansa työllistettynä tai työharjoittelussa. Työllisten diplomi-insinöörien osuus on korkein, kun kaikki koulutusalat on huomioitu. Lisäksi vakituudessa kokopäivätyössä olevien osuus on selvästi koko aineiston korkein. Diplomi-insinöörit ovat työllistyneet pääsääntöisesti yksityiselle sektorille hyvin moninaisiin tehtäviin.

Toisaalta vain hieman yli puolet työllisistä diplomi-insinööreistä oli työssä, johon edellytetään ylempää korkeakoulututkintoa. Osuus on alhaisin, kun kaikki koulutusalat on huomioitu. Tätä selittää yksityiselle sektorille työllistyneiden suuri osuus. Samasta syystä seuraa myös se, että diplomi-insinööreistä vain 57 % arvioi työtehtävän vastaavan kokonaan yliopistollista koulutustasoa. Osuus on toiseksi alhaisin maatalous-metsätieteilijöiden jälkeen. Laatuluokittelun perusteella kuitenkin vain 2 % diplomi-insinööreistä työskentelee koulutustaan vastaamattomassa työssä.

Teknillistieteelliseltä koulutusaltalta valmistuneet eivät kuitenkaan olleet erityisen tyytyväisiä työtehtäviinsä, sillä koko aineistoon verrattuna he arvioivat työtään monien väitteiden osalta kielteisemmin kuin muilta koulutusaloilta työllistyneet. Tällaisia osa-alueita olivat esimerkiksi työn haasteellisuus, mielenkiintoisuus, monipuolisuus, mahdollisuus kehittää osaamistaan sekä itsenäisyys ja vastuullisuus. Toisaalta diplomi-insinöörit pystyvät pitämään tasapainossa työn ja muut elämän alueet keskimääristä useammin ja etenemismahdollisuutensa he arvioivat toiseksi parhaimmiksi lääketieteilijöiden jälkeen.

Diplomi-insinöörien mediaanipalkka kyselyhetkellä oli 3 450 euroa kuukaudessa. Tämä on 720 euroa korkeampi kuin koko aineistosta laskettu bruttopalkkojen mediaani. Miehet ansaitsevat naisia paremmin, bruttokuukausipalkkojen mediaanissa on yli 400 euron ero. Ainakin osittain ero selittyy erityyppisillä työtehtävillä.

Ongelmanratkaisukyky ja kyky itsenäiseen työskentelyyn ovat keskeisiä taitoja diplomi-insinöörien työtehtävissä. Näihin, kuten moniin muihin työssä tärkeisiin osaamisalueisiin, teknillistieteellinen koulutus näyttäisi vastaavan melko hyvin. Selkeitä kehittämiskohteita koulutusaltalta valmistuneiden vastausten perusteella näyttäisivät olevan projektinhallintataidot sekä esiintymiskyky ja johtamistaidot.

4.15 TEOLOGIAN KOULUTUSALA

Teologian koulutusosalta valmistuneita aineistossa on 60 henkilöä. Koulutusalan edustajat jakautuvat yliopistoittain siten, että Helsingistä valmistuneita vastaajia on valtaosa (88 %), Åbo Akademista valmistuneita on neljä (7 %) ja Joensuun yliopistosta valmistuneita kolme vastaajaa (5 %).

Kaikista ylemmän korkeakoulututkinnon vuonna 2000 teologian koulutusosalta suorittaneista 44 % on vastannut kyselyyn. Aineistossa ovat ylliedustettuina Åbo Akademista valmistuneet (poikkeama valmistuneiden osuudesta +1,5 prosenttiyksikköä) ja aliedustettuina Helsingin yliopistosta valmistuneet (poikkeama -1,4 prosenttiyksikköä). Miehiä koulutusalan vastaajista on 40 %. Osuus on kaksi prosenttiyksikköä pienempi kuin koulutusosalta vuonna 2000 valmistuneiden miesten osuus. (KOTA-tietokanta.)

Valmistumishetkellä vastaajien iän mediaani oli 27,5 vuotta ja yleisin ikä 25 vuotta. Åbo Akademista valmistuneiden vastaajien tutkintojen laajuus ei ole tiedossa. Muista yliopistoista valmistuneiden vastaajien tutkinnon laajuuden mediaani on 162 opintoviikkoa. Kyseinen mediaani on kolmanneksi alhaisin, kun kaikki koulutusalat on huomioitu. Ainoastaan oikeustieteen ja terveystieteiden koulutusaloilta valmistuneilla tutkinnon laajuuden mediaani on alhaisempi, 160 opintoviikkoa.

4.15.1 TYÖURAN ENSIMMÄISET VIISI VUOTTA

KOULUTUKSEEN OSALLISTUMINEN

Valtaosa vastaajista (87 %)¹ on osallistunut valmistumisen jälkeen työhön tai ammattiin liittyvään täydennys- tai erikoistumiskoulutukseen. Tärkeimpänä on työnantajan järjestämä tai kustantama koulutus, johon on osallistunut lähes kaksi kolmesta (62 %) vastaajasta. Kaikkiaan joka kuudes vastaaja (17 %) on ilmoittanut suorittaneensa tieteellisiä jatko-opintoja. Osuus on hieman korkeampi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus. Täydennys- tai erikoistumiskoulutusta ei ole mielekästä vertailla esimerkiksi työnantajasektoreittain tai työsuhteen pysyvyyden kanssa, sillä kyselylomakkeessa ei kysytty, missä vaiheessa työuraa koulutukseen on osallistuttu.

TYÖSSÄOLOAIKA JA TYÖTÖMYYSKOKEMUKSET

Teologit ovat olleet työssä valmistumisensa jälkeen keskimäärin 4 v 7 kk (mediaani on neljä vuotta yksitoista kuukautta). Aika on kuukauden pidempi kuin koko aineistosta laskettu keskimääräinen työssäoloaika vuonna 2000 suoritettua tutkin-

¹ Vastaaja on voinut tässä kysymyksessä valita useita vaihtoehtoja.

non jälkeen. Valmistumisen jälkeisestä ajasta teologit ovat olleet koulutustasoaan vastaavassa työssä keskimäärin vain neljä vuotta (mediaanin ollessa neljä vuotta ja kahdeksan kuukautta). Tämä aika on kolme kuukautta lyhyempi kuin koko aineistosta laskettu keskimääräinen aika.

TAULUKKO II8. TYÖURAN ENSIMMÄISET VIISI VUOTTA

	Työssä*	Työsuhteita**	Työttömänä***
Miehet (N = 24)	4 v 1 kk	3,5	33 %
Naiset (N = 36)	3 v 10 kk	4,4	42 %

* = koulutustasoa vastaavassa työssä

** = keskiarvo

*** = niiden osuus, joilla on ollut vähintään yksi työttömyysjakso valmistumisen jälkeen

Työttömänä valmistumisensa jälkeen on ollut lähes 40 % vastaajista. Tämä on kahdeksan prosenttiyksikköä korkeampi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus. Työttömänä olleista 70 % on ollut työttömänä vain kerran. Kolme kertaa tai useammin työttömänä on ollut kolme vastaajaa eli 5 % teologeista.

Työttömyysajan keston keskiarvo on neljä kuukautta ja mediaani kaksi kuukautta. Vain kahdella työttömänä olleista työttömyys on kestänyt yhteensä yli vuoden (3 % kaikista teologisen koulutusalan vastaajista). Sukupuolten välillä ei ole käytännössä eroa kohdatun työttömyyden suhteen työuran ensimmäisten viiden vuoden aikana. Vaikka työttömyyttä siis esiintyy, se on kestoltaan usein verraten lyhytaikaista.

Teologian koulutuslalla mikään annetuista työttömyyden syistä (ks. kyselylomake, liite 1) ei nouse selvästi muiden yläpuolelle. Vastausten keskiarvon perusteella tärkeimmiksi työttömyyden syiksi nousevat alueellinen työmarkkinatilanne ja epätietoisuus omista tavoitteista. Kokonaisuudessaan voidaan kuitenkin puhua yksilöllisistä työllistymistä vaikeuttavista eikä alalle tyypillisistä tekijöistä. Esimerkiksi määräaikaisten työsuhteiden väliin jääneet työttömyysjaksot saivat eniten ”vaikeutti työllistymistä erittäin paljon” -mainintoja, mutta keskiarvotarkastelussa se on vasta kuudenneksi tärkein syy.

Vajaa kolmannes (32 %) vastaajista on ollut perhevapaalla valmistumisensa jälkeen. Osuus on kolme prosenttiyksikköä alhaisempi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus. Miehistä perhevapaalla on ollut kolmasosa, naisista hieman yli neljäsosa (28 %). Teologian koulutusala onkin ainoa, jossa miehet ovat olleet useammin perhevapaalla kuin naiset. Miehet ovat olleet perhevapaalla keskimäärin vain kuukauden ja naisten perhevapaan keston keskiarvo on puolitoista vuotta. Koko aineistosta laskettu naisten perhevapaan keston keskiarvo on 1 v 7 kk.

TYÖNANTAJIEN JA TYÖSUHTEIDEN MÄÄRÄ

Teologit ovat olleet keskimäärin hieman alle kolmen (2,7) työnantajan palveluksessa valmistumisensa jälkeen. Tämä on neljänneksi korkein määrä, kun kaikki koulutusalat on huomioitu. Vastaajista 8 % on ilmoittanut olleensa yli viiden työnantajan palveluksessa. Työsuhteita on ollut keskimäärin neljä, mikä on yhtä paljon kuin koko aineistosta laskettu vastaava keskiarvo. Vain yhdellä vastaajalla on ollut yli kymmenen erillistä työ- tai virkasuhdetta valmistumisensa jälkeen.

Naisilla on ollut työuran ensimmäisten viiden vuoden aikana useampia työnantajia sekä työsuhteita kuin miehillä. Erot eivät kuitenkaan ole tilastollisesti merkitseviä. Sen sijaan työnantajasektorien² välillä työsuhteiden määrässä löytyy tilastollisesti merkitsevä ero. Valtiolla työssä olevilla työsuhteita on ollut kaksinkertainen määrä (7) seurakunnissa tai järjestöissä työskentelewiin verrattuna.

ENSIMMÄINEN TYÖNANTAJA JA TYÖPAIKAN SIJAINTI

Kaksi kolmesta teologista ilmoitti ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työnantajan olleen järjestön, seurakunnan, säätiön tai vastaavan. Neljäsosa naisvastaajista oli löytänyt työpaikan kuntasektorilta, ja joka kahdeksas vastaaja oli työllistynyt valtion palvelukseen. Yksi vastaaja ilmoitti työnantajaksi oman yrityksen. Kaikkiaan 15 % teologeista on toiminut yrittäjänä valmistumisensa jälkeen. Yrittäjyysajan keston keskiarvo on 1 v 10 kk.

TAULUKKO II9. ENSIMMÄISEN VALMISTUMISEN JÄLKEISEN TYÖPAIKAN PÄÄTYÖNANTAJA

%	Miehet	Naiset	Yht.
Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	79	58	67
Kunta, kuntayhtymä	0	25	15
Valtio, valtion liikelaitos	13	11	12
Yksityinen yritys	4	6	5
Oma yritys, vastaanotto tms.	4	0	2
Yht.	100	100	100
N	24	36	60

Kolmasosa teologeista oli löytänyt ensimmäisen työpaikkansa Uudeltamaalta, ja joka kymmenes vastaaja työskenteli Lapin maakunnassa. Muuten teologit ovat työllistyneet valmistumisensa jälkeen hyvin tasaisesti ympäri Suomea.

² Oletuksena tarkastelussa on se, ettei vastaaja ole vaihtanut työnantajasektoria työuran ensimmäisten viiden vuoden aikana, vaan sama ensimmäinen valmistumisen jälkeinen ja kyselyhetken päätyönantaja määrittävät koko työuran alun. Tämä ei tietenkään poista sitä mahdollisuutta, että vastaaja olisi tehnyt sektorisiirtymiä työuransa ensimmäisten viiden vuoden aikana.

4.15.2 KYSELYHETKEN TYÖLLISYYSTILANNE

Teologian koulutusosalta vuonna 2000 valmistuneista oli kyselyhetkellä syksyllä 2005 töissä 87 %. Loput vastaajista oli työvoiman ulkopuolella, valtaosa heistä perhevapaalla. Yksikään vastaaja ei ollut kyselyhetkellä työttömänä. Teologit ovat siis työllistyneet hyvin, työssä olevien osuus on viisi prosenttiyksikköä korkeampi kuin koko aineistosta laskettu työssä olevien osuus. Yksi vastaaja oli merkinnyt kohdan ”Muu tilanne”. Hän ilmoitti olevansa määräaikaisessa työssä ja opiskelevansa samaan aikaan itsenäisesti.

Perhevapaalla oli kyselyhetkellä joka kymmenes vastaaja. Tämä on kaksi prosenttiyksikköä alhaisempi osuus kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus. Opiskelemissä olevien osuus on lähellä koko aineistosta laskettua keskimääräistä opiskelevien vastaajien osuutta. Sen sijaan yrittäjänä toimivia on kaksi kertaa enemmän koko aineistosta laskettuun akateemisen yrittäjyyden osuuteen verrattuna.

TAULUKKO 120. TYÖMARKKINATILANNE SYKSYLLÄ 2005

%	Miehet	Naiset	Yht.
Vakituinen kokopäivätyö	63	44	52
Määräaikainen kokopäivätyö	17	31	25
Osa-aikatyö	0	5	3
Itsenäinen yrittäjä/ammattinharjoittaja/freelancer	8	3	5
Työllistetty/työharjoittelu	0	0	0
Työtön työnhakija	0	0	0
Työvoimakoulutus tai vastaava	0	0	0
Päätoiminen opiskelu (tutkintoon tai arvosanaan johtava)	8	0	3
Perhevapaa (äitiys-/isyys-/vanhempain-/hoitovapaa)	0	17	10
Muu tilanne	4	0	2
Yht.	100	100	100
N	24	36	60

TYÖNANTAJA

Kyselyhetken päätyönantajajakauma ei ole merkittävästi muuttunut verrattaessa sitä ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työpaikan vastaavaan jakaumaan. Yksityinen sektori on hieman kasvattanut osuuttaan.

TAULUKKO 121. PÄÄTYÖNANTAJA SYKSYLLÄ 2005 (VAIN TYÖLLISET)

%	Miehet	Naiset	Yht.
Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	77	55	65
Kunta, kuntayhtymä	5	21	14
Valtio, valtion liikelaitos	9	10	10
Yksityinen yritys	5	10	8
Oma yritys, vastaanotto tms.	5	0	2
Muu työnantaja	0	3	2
Yht.	100	100	100
N	22	29	51

Teologian koulutuksen saaneiden siirtymät eri päätyönantajien välillä eivät näyttäisi olevan kovin yleisiä. Itse asiassa lähes neljä viidestä vastaajasta ilmoitti ensimmäisen valmistumisen jälkeisen sekä kyselyhetken työpaikan päätyönantajaksi saman. Osuus on kolme prosenttiyksikköä korkeampi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus. Sektorisiirtymät ovat yhtä harvinaisia niin miesten kuin naisten keskuudessa.

TYÖN LUONNE

Lomakkeen kysymys työn luonteesta ei ollut täysin onnistunut teologien osalta³. Tästä syystä kysymyksen tuloksiin on suhtauduttava varauksin. Kolmasosa vastaajista ilmoitti päätyökseen asiakas- tai potilastyön. Seuraavaksi yleisin oli vastaus ”Jokin muu, mikä?”, johon kirjoitettuja vastauksia voi luonnehtia yleistermillä kirkolliset tehtävät seurakunnassa. Kolmanneksi yleisimpänä työnkuvana on opetus ja koulutus, jonka oli merkinnyt päätyökseen viidesosa vastaajista. Esimerkkejä ammattinimikkeistä on ilmoitettu liitteessä 2.

TAULUKKO 122. TYÖN LUONNE SYKSYLLÄ 2005 (VAIN TYÖLLISET)

%	Miehet	Naiset	Yht.
Asiakastyö/potilastyö	27	34	31
Muu työ	32	17	24
Opetus tai koulutus	18	24	22
Hallinto-, suunnittelu- tai kehitystehtävät	5	10	8
Tutkimus	5	7	6
Johto- ja esimiestehtävät	5	3	4
Konsultointi	0	3	2
Viestintä- ja mediatyö	5	0	2
Taiteellinen työ	5	0	2
Markkinointi ja myynti	0	0	0
Toimisto- ja esikuntatehtävät	0	0	0
Yht.	100	100	100
N	22	29	51

³ Työn luonnetta tiedustelevalle kysymykselle vaihtoehtoja tulisi löytyä kohta kirkollinen, hengellinen tai papin työ. Nyt osa vastaajista on valinnut lähinnä sopivimman eli asiakas- tai potilastyön eikä ole kirjoittanut kohtaan ”Muu, mikä?” tekevänsä kirkollista työtä.

TIEDONSAANTIKANAVAT KYSELYHETKEN TYÖPAIKASTA

Teologit ovat saaneet tietää työpaikasta useimmiten työnantajan henkilökohtaisen ilmoituksen kautta; lähes neljäsosa vastaajista ilmoitti saaneensa tiedon nykyisestä työstään suoraan työnantajalta. Seuraavaksi yleisimpinä tiedonsaantikanavina ovat lehti-ilmoitus sekä vastaajan suora yhteydenotto työnantajaan. Sukupuolten välillä on pieniä painotuseroja katsottaessa työpaikan tiedonsaantikanavia. Miesten tärkein tiedonsaantikanava on työnantajan henkilökohtainen ilmoitus (27 %) ja naisten lehti-ilmoitus (28 %). Päätyönantajan mukainen vertailu ei tuo uutta tietoa, koska määrät muilla kuin seurakuntatyönantajan kohdalla ovat verrattain pienet.

TYÖPAIKAN SIJAINTI

Kuten jo ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työpaikan osalta kävi ilmi, teologien työpaikat ovat jakautuneet melko tasaisesti ympäri Suomea. Kyselyhetkellä työssä olevista vastaajista 36 % työskenteli Uudellamaalla. Osuus on hieman suurempi kuin ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työpaikan vastaava osuus. Teologeista vain reilu puolet (56 %) ilmoitti ensimmäisen valmistumisen jälkeisen ja kyselyhetken työpaikkojen sijainniksi saman maakunnan. Osuus on toiseksi alhaisin eläinlääketieteilijöiden jälkeen.

Aineisto mahdollistaa pendelöinnin sekä muuttoliikkeen tarkemman tarkastelun. Kyselyhetkellä vastaajista lähes kaksi kolmesta (62 %) asui Uudellamaalla. Osuus on huomattavan suuri verrattuna kyselyhetken työpaikkojen sijaintiin. Kun ristiintaulukoidaan kyselyhetken asuinpaikka ja työpaikan sijainti, nähdään, että vain 42 % vastaajista asuu saman maakunnan alueella kuin missä hänen työpaikkansa sijaitsee. Osuus on eläinlääketieteilijöiden jälkeen toiseksi alhaisin.

4.15.3 KYSELYHETKEN TYÖN LAATU

VAKITUINEN VS. MÄÄRÄAIKAINEN TYÖ

Työssä olevista vastaajista⁴ kaksi kolmesta oli vakituisessa kokopäivätyössä, vajaa kolmasosa määräaikaisessa työssä ja 4 % osa-aikatyössä. Vakituisessa työsuhteessa olevien osuus on hieman pienempi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus. Osa-aikatyössä olevien osuus on lähes sama kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus. Työsuhteen luonne vaihtelee päätyönantajan mukaan, joskin vastausten vähäisen määrän takia eroihin pitää suhtautua varauksin. Seurakunnissa, järjestöissä ja vastaavissa pääosa työsuhteista on vakituisia. Sukupuolten välillä ei ole tilastollista eroa vakituisissa ja määräaikaisissa työsuhteissa.

⁴ Tässä on tarkasteltu palkansaajien työsuhdetta neljän päätyönantajan mukaan.

TAULUKKO 123. TYÖSUHTEEN LUONNE PÄÄTYÖNANTAJAN MUKAAN SYKSYLLÄ 2005
(VAIN TYÖLLISET)

%	Yksityinen yritys	Kunta, kuntayhtymä	Valtio, valtion liikelaitos	Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	Yht.
Vakituinen kokopäivätyö	67	43	40	75	66
Määräaikainen kokopäivätyö	0	57	60	22	30
Osa-aikatyö	33	0	0	3	4
Yht.	100	100	100	100	100
N	3	7	5	32	47

Vastaajilta tiedusteltiin, mikä on tärkein peruste työ- tai virkasuhteen määräaikaisuuteen. Kyselyhetkellä määräaikaisessa työssä ilmoituksensa mukaan olleista yli puolet (53 %) kertoi tärkeimmäksi perusteeksi sijaisuuden. Muut lomakkeessa mainitut perusteet saivat hajamainintoja. Yksi vastaajaa merkitsi, ettei tiedä työnsä määräaikaisuuden perustetta.

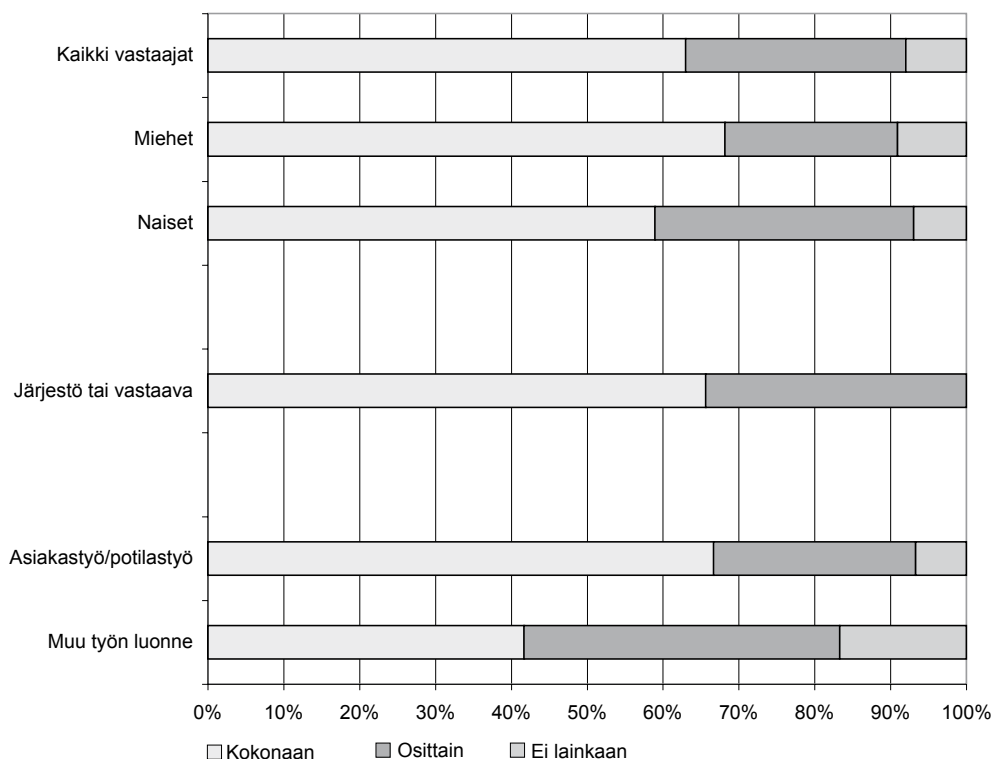
Määräaikaisessa työsuhteessa olevista 80 % toimii korkeintaan vuoden mittaisessa työsuhteessa. Määräaikaisten työsuhteiden pituuden keskiarvo on 1 v 3 kk. Määräaikaisessa työsuhteessa olevista vastaajista kaksi kolmesta ilmoitti nykyistä määräaikaisuutta edeltäneen määräaikaisen työsuhteen saman työnantajan palveluksessa.

TYÖN JA KOULUTUKSEN VASTAAVUUS

Teologiien tehtävänkuvat vaihtelevat hieman, mutta pääsääntöisesti työtehtävät ovat sellaisia, joissa edellytetään ylempää korkeakoulututkintoa. Vastaajista 85 % merkitsi toimivansa työtehtävässä, jonka edellytyksenä oli ylempi korkeakoulututkinto.

Vastaajilta kysyttiin myös heidän subjektiivista käsitystään työn ja koulutuksen vaatimustason vastaavuudesta. Kokonaan yliopistollista koulutustasoa vastaavassa työssä ilmoitti olevansa 63 % vastaajista. Osuus on hieman pienempi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus (67 %). Työssä olevista vastaajista neljä (7 % teologeista) teki kyselyhetkellä työtä, joka ei vastannut vaatimustasoltaan yliopistollista koulutusta.

Tarkasteltaessa työn koulutusvastaavuutta sukupuolen tai päätyönantajan mukaan eroja ei löydy. Valtion ja kuntien palveluksessa olevista vastaajista kukaan ei tee koulutustasoa vastaamatonta työtä.

Kuvio 44. Työtehtävän ja yliopistollisen koulutuksen vaatimustason vastaavuus syksyllä 2005 (vain työlliset)⁵

Vastaajilta tiedusteltiin myös, vastaako nykyinen työ koulutusalaan. Lähes 70 % ilmoitti työskentelevänsä täysin koulutusalaansa vastaavissa tehtävissä. Tämä kuvaa koulutuksen luonnetta tiettyihin tehtäviin valmistavana. Kuusi vastaajaa ilmoitti, ettei työ vastaa koulutusalaan lainkaan. Sukupuolen suhteen ei löydy eroja tarkasteltaessa koulutustason ja -alan sekä työn vastaavuutta.

Kyselyhetkellä koulutustasoaan tai -alaa osittain vastaavassa työssä olleista vastaajista noin puolet ilmoitti syyksi tilanteeseen nykyisen työn mielenkiintoisuuden. Täysin koulutustasoaan tai -alaansa vastaamattomissa tehtävissä olevista vastaajista puolet ilmoitti, etteivät he halua toimia koulutustaan vastaavissa tehtävissä. Näyttää siis siltä, että teologien työmarkkinoilla ei ole merkittäviä ongelmia, koska suurin osa osittain tai täysin koulutustaan vastaamattomassa työssä olevista vastaajista on tehnyt valintansa oma-aloitteisesti. Kaikista työssä olevista teologeista vain 2 % toimi koulutustasoaan tai -alaansa osittain tai täysin vastaamattomissa tehtävissä, koska ei ollut saanut koulutusta vastaavaa työtä.

⁵ Niitä alaryhmiä, joissa tapausten lukumäärä on alle 12, ei ole otettu kuvioon mukaan.

TYÖPAIKKOJEN LAATULUOKITTELU

Työpaikkojen laadun arviointia voidaan syventää Englannissa sovellettua laatu-luokitusta käyttäen (Elias et al. 1999). Seuraavassa taulukossa näkyvät luokittelu-perusteet sekä ryhmien nimet. Ryhmien kesken on nähtävissä laatuero siten, että ryhmän A työpaikat vastaavat alan perinteistä tarkoituksenmukaista sijoittumista ja ryhmän D työpaikat epätarkoituksenmukaista sijoittumista. Teologien sijoittu-mismahdollisuudet vaikuttavat olevan selkeitä; oman alan akateemisiin ammattei-hin (ryhmä A) on tämän jaottelun perusteella sijoittunut yli 80 % vastaajista.

TAULUKKO 124. KYSELYHETKEN TYÖN LAATULUOKKIEN KUVAUS (VAIN TYÖLLISET)

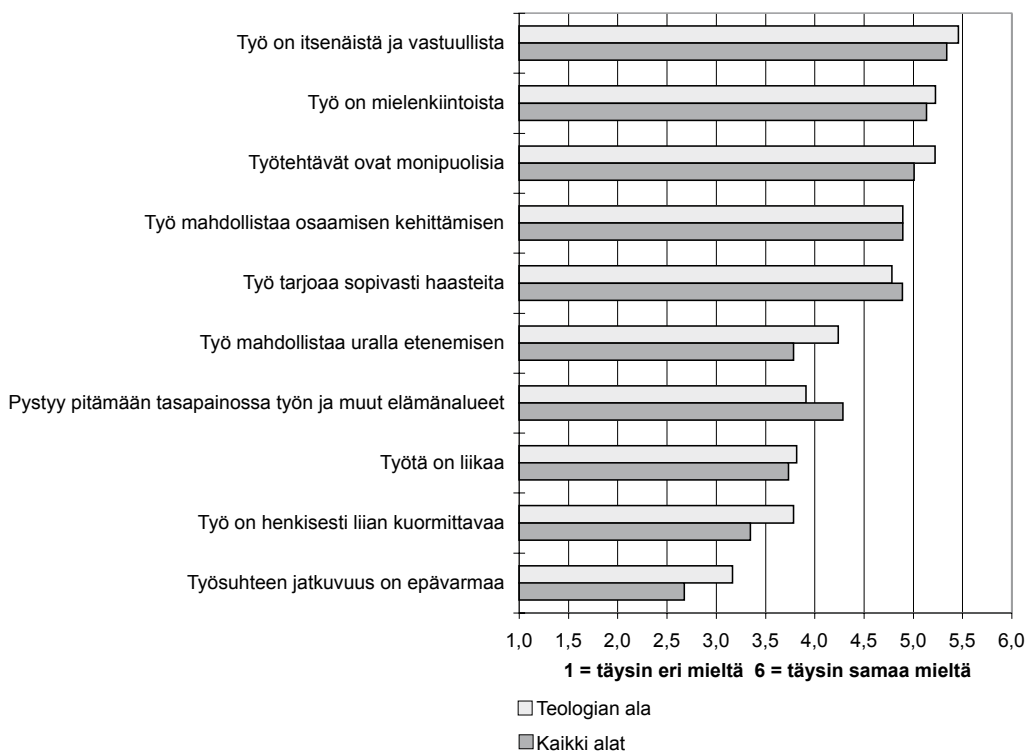
		Vastaako koulutusala?	
		Kokonaan tai osittain	Ei lainkaan
Vaaditaanko korkeakoulututkinto?	Kyllä	RYHMÄ A (N = 43, vastaajista 83 %) Oman alan akateemiset ammatit aluesihteerit, assistentit, kappalainen, kirkko- herra, oppilaitospastori, seurakuntapastori, toiminnanjohtaja, tutkija, uskonnonlehtori	RYHMÄ B (N = 2, vastaajista 4 %) Muut akateemiset ammatit Liian vähän havaintoja
	Ei	RYHMÄ C (N = 3, vastaajista 6 %) Oman alan uudet työmarkkinat Liian vähän havaintoja	RYHMÄ D (N = 4, vastaajista 8 %) Koulutusta vastaamattomat työt Liian vähän havaintoja

TYTYTVÄISYYS TYÖHÖN

Tyytyväisyyttä kyselyhetken työhön kartoitettiin kymmenellä työtä koskevalla väit-teellä. Valtaosa vastaajista piti työtään itsenäisenä ja vastuullisena sekä monipuoli-sena ja mielenkiintoisena. Väitteiden perusteella teologit vaikuttavat suhtautuvan positiivisesti työtehtäviinsä muiden alojen edustajia useammin. Näiden kaikkien väitteiden osalta teologien työtehtävät vaikuttavat positiivisemmilta verrattuna koko aineistoon (katso kuvio 45). Lisäksi teologit näkevät työn mahdollistavan uralla etenemisen keskimääräistä useammin.

Haastavilla ja mahdollisuuksia tarjoavilla työtehtävillä on myös kääntöpuolensa. Viidesosa vastaajista oli täysin samaa mieltä väitteestä ”Työtä on liikaa”. Tämä heijastuu myös väitteeseen ”Pystyn pitämään tasapainossa työn ja muut elämän-alueet”. Teologien vastausten keskiarvo on koko aineiston alhaisin. Osaltaan tähän saattaa vaikuttaa myös se, että henkilö on pappi myös virka-ajan ulkopuolella. Teologit pitävät työtehtäviään myös henkisesti liian kuormittavina keskimääräis-tä useammin. Kyseisen väitteen osalta teologien vastausten keskiarvo on toiseksi korkein eläinlääketieteilijöiden jälkeen. Lisäksi vastaajat pitävät työsuhteen jatku-vuutta epävarmana huomattavasti keskimääräistä useammin. Tämänkin väitteen

osalta teologien vastausten keskiarvo on toiseksi korkein maa- ja metsätaloustieteilijöiden jälkeen. Sukupuolten välillä ei työhön liittyvien väitteiden osalta löytynyt tilastollisesti merkitseviä eroja.

Kuvio 45. Mielenpitoja kyselyhetken työstä (keskiarvo, vain työlliset)

PALKKA

Vastaajilta tiedusteltiin heidän kyselyhetken bruttopalkkaansa, jossa on huomioitu säännölliset lisät. Palkkaa koskevilla tiedoilla ovat mukana vain kokopäivätyössä (yrittäjät mukaan lukien) olevien vastaukset, jotta tiedot olisivat mahdollisimman vertailukelpoiset. Teologien bruttopalkkojen mediaani on 2 500 euroa kuukaudessa. Tämä on noin 230 euroa alempi kuin koko aineistosta laskettu bruttopalkkojen mediaani. Miehet näyttäisivät ansaitsevan hieman naisia enemmän, mutta ero ei ole tilastollisesti merkitsevä.

TAULUKKO 125. BRUTTOPALKKA SYKSYLLÄ 2005 SÄÄNNÖLLISET LISÄT MUKAAN LUKIEN (VAIN KOKOPÄIVÄTYÖSSÄ OLEVAT, PALKKA EUROINA MEDIAANIN MUKAISESSA JÄRJESTYKSESSÄ)⁶

	Alakvartiili	Mediaani	Yläkvartiili	Keskiarvo	Lkm
Kaikki vastanneet	..	2500	..	2467	48
Miehet	..	2600	..	2597	21
Naiset	..	2443	..	2366	27
Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	..	2593	..	2568	31
Kunta, kuntayhtymä	..	2121	..	2124	6
Opetus tai koulutus	..	2350	..	2441	10
Asiakastyö/potilastyö	..	2500	..	2427	15
Muu työ	..	2600	..	2333	11

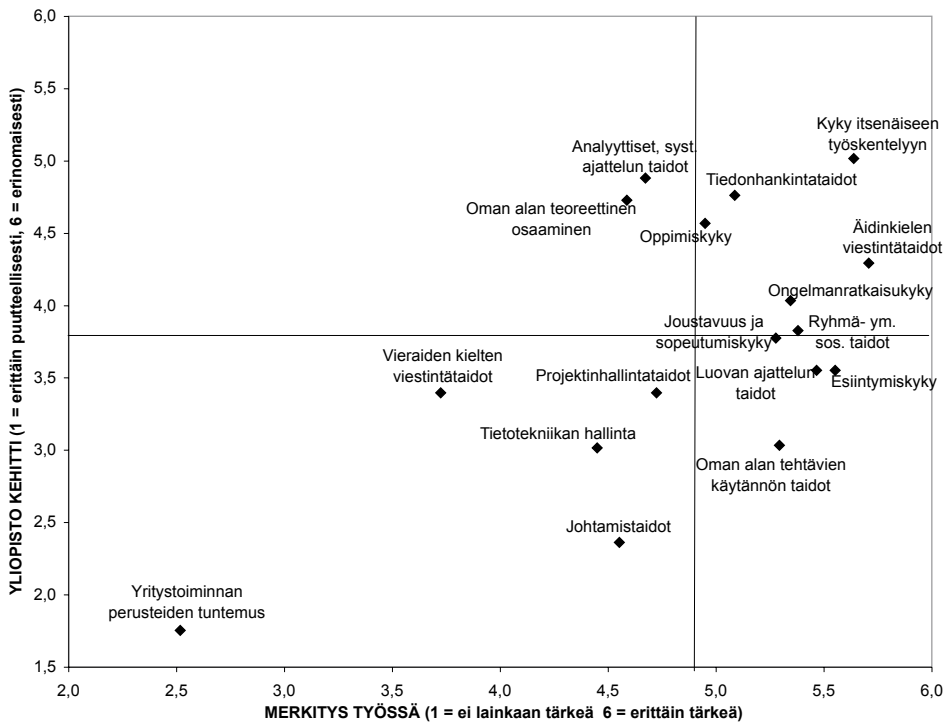
Vastaajia pyydettiin arvioimaan, vastaako heidän palkkatasonsa tehtävien vaativuutta ja koulutustasoa. Hieman alle puolet vastaajista (48 %) arvioi palkkansa olevan sopusoinnussa työtehtävien vaativuustason kanssa. Osuus vastaa koko aineistosta laskettua keskimääräistä osuutta. Tyytymättömyys kasvaa, kun palkkaa verrataan hankittuun akateemiseen koulutukseen. Vain vajaa neljäsosa vastaajista arvioi palkkansa vastaavan hankittua koulutusta. Tämä osuus on puolestaan kolmanneksi alhaisin yhdessä eläinlääketieteilijöiden kanssa, kun kaikki koulutusalat on huomioitu.

4.15.4 TYÖN VAATIMUKSET JA KOULUTUKSEN ANTAMAT VALMIUDET

Lomakkeessa (ks. liite 1) kysyttiin erilaisten tietojen ja taitojen⁷ merkitystä nykyisessä työssä ja sitä, miten yliopisto-opiskelu kyseisiä tietoja ja taitoja kehitti. Saatujen vastausten pohjalta voidaan arvioida koulutuksen työelämärelevanssia. Kuviossa 46 on esitetty nämä ulottuvuudet. Mitä enemmän oikealla piste kuviossa on, sitä suurempi kyseisen tiedon tai taidon merkitys on nykyisessä työssä, ja vastaavasti mitä ylempänä piste on, sitä enemmän yliopisto-opiskelu kehitti kyseistä tietoa tai taitoa.

⁶ Alaryhmissä, joissa tapausten lukumäärä on alle 50, ilmoitetaan vain keskiarvo ja mediaani. Taulukossa ei ole mukana alaryhmiä, joissa tapausten lukumäärä on alle kuusi.

⁷ Kysymyksessä olevat tiedot ja taidot on alun perin määritelty laadullisessa tutkimuksessa, jossa arvioitiin ja vertailtiin kuudessa EU-maassa yliopistosta valmistuvien osaamisalueita ja vastaavasti pienten ja keskisuurten yritysten odotuksia akateemisten osaamisesta (Manninen & Hobrough 2000; katso myös Niska, Manninen ja Rentola-Hemmi 1998).

Kuvio 46. Työn vaatimusten ja opiskelun antamien valmiuksien kohtaaminen

Viestintätaidot äidinkielellä on vastaajien mielestä työssä tärkeintä. Muita hyvin keskeisiä tietoja ja taitoja ovat tärkeysjärjestyksessä kyky itsenäiseen työskentelyyn, esiintymiskyky ja luovan ajattelun taidot. Sukupuolten mielipiteiden välillä ei ole tilastollisesti merkitseviä eroja.

Kuvio 46 on jaettu nelikenttään, joka muodostetaan akselistolle väitteiden summamuuttujien keskiarvojen perusteella. Nelikentän osiot, joihin tiedot ja taidot sijoitetaan, muotoutuvat helposti itse aineistosta⁸. Pitää luonnollisesti huomioida, että tässä tarkastellaan vain sitä, kehittikö yliopisto-opiskelu jotain tietoa tai taitoa keskimääräistä paremmin tai heikommin ja mikä on sen merkitys työssä. Tässä ei siis saada absoluuttista selvyyttä siihen, kehittikö yliopisto-opiskelu jotain tietoa tai taitoa sopivasti, liikaa vai liian vähän suhteessa työelämätarpeeseen.

⁸ Ryhmä 1 (nelikentässä oikealla ylhäällä): merkitys työssä on keskimääräistä suurempi ja myös yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä enemmän, koulutus vastaa tarpeeseen

Ryhmä 2 (oikealla alhaalla): merkitys työssä on keskimääräistä suurempi, mutta yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä vähemmän, koulutuksessa pitäisi panostaa näihin enemmän

Ryhmä 3 (vasemmalla ylhäällä): merkitys työssä on keskimääräistä pienempi, mutta yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä enemmän, koulutuksessa painotetaan ehkä liikaa

Ryhmä 4 (vasemmalla alhaalla): merkitys työssä on keskimääräistä pienempi ja myös yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä vähemmän, koulutuksessa pitäisi ehkä huomioida paremmin

Teologian koulutusosalta valmistuneiden vastausten perusteella työssä tärkeitä tietoja ja taitoja, joita myös yliopisto-opiskelu kehittää, ovat ryhmätyötaidot ym. sosiaaliset taidot, joustavuus ja sopeutumiskyky, viestintätaidot äidinkielellä, ongelmanratkaisukyky, kyky itsenäiseen työskentelyyn, oppimiskyky ja tiedonhankintataidot. Edelleen työssä tärkeitä tietoja ja taitoja ovat oman alan tehtävien käytännön taidot, esiintymiskyky sekä luovan ajattelun taidot. Näiden osaamisalueiden kehittyminen on kuitenkin vastaajien mielestä ollut keskimääräistä heikompaa.

Yliopisto-opiskelu kehitti hyvin analyyttisiä, systemaattisen ajattelun taitoja sekä oman alan teoreettista osaamista, mutta vastaajien mielestä sen merkitys työssä on keskimääräistä pienempää. Viimeiseen ryhmään sijoittuivat johtamistaidot, tietotekniikan hallinta, projektinhallintataidot, yritystoiminnan perusteiden tuntemus ja viestintätaidot vieraalla kielellä. Tiedot ja taidot ovat kussakin ryhmässä suuruusjärjestyksessä sen suhteen, miten suuri ero merkityksen ja kehittymisen välillä on kunkin tiedon tai taidon kohdalla.

Suurin ero (2,3) keskiarvojen ”merkitys työssä” ja ”yliopisto-opiskelu kehitti” välillä on oman alan tehtävien käytännön taitojen kohdalla. Hieman pienempi ero löytyy johtamistaitojen (ero 2,2), esiintymiskyvyn (ero 2,0) sekä luovan ajattelun taitojen (ero 1,9) osalta.

Teologien vastausten perusteella koulutuksesta löytyy kehittämiskohteita. Käytännön taitojen kehittyminen on jäänyt puutteelliseksi, tosin siitä voidaan käydä keskustelua kuuluuko tämä yliopisto-opetuksen piiriin vai pitääkö käytännön taidot oppia työssä. Kirkollinen työ ja opetustyö, joissa suurin osa vastaajista toimii, perustuvat pitkälti vuorovaikutustaitoihin. Vastaajien mielestä opiskelu kehitti keskimääräistä heikommin esiintymiskykyä ja luovan ajattelun taitoja.

4.15.5 ERITYISPIIRTEITÄ

Vastaajista valtaosa on valmistunut Helsingin yliopistosta. Teologien vastausaktiivisuus oli alhaisin, 44 %. Vastaajista naisia on 60 %. Tutkinnon laajuuden mediaani on 162 opintoviikkoa. Kyseinen mediaani on kolmanneksi alhaisin, kun kaikki koulutusalat on huomioitu.

Teologit ovat olleet työssä valmistumisensa jälkeen keskimäärin 4 v 7 kk, mutta koulutustasoaan vastaavassa työssä vain 4 v. Tämä aika on kolme kuukautta lyhyempi kuin koko aineistosta laskettu keskimääräinen aika koulutustasoa vastaavassa työssä. Tänä aikana teologit ovat olleet keskimäärin hieman alle kolmen työnantajan palveluksessa ja keskimäärin neljässä erillisessä työsuhteessa, mikä on yhtä paljon kuin koko aineistosta laskettu vastaava keskiarvo.

Työttömänä valmistumisensa jälkeen on ollut lähes 40 % vastaajista, mutta kestoltaan työttömyys on ollut monen kohdalla lyhytaikainen. Tärkeimmiksi työttömyyden syiksi vastaajat mainitsivat alueellisen työmarkkinatilanteen sekä epä-tietoisuuden omista tavoitteista. Teologit ovat olleet keskimääräistä harvemmin perhevapaalla valmistumisensa jälkeen, ja koulutusala on ainoa, jossa miehet ovat olleet naisia useammin perhevapaalla.

Kyselyhetkellä vastaajista oli työssä 87 % ja loput olivat työvoiman ulkopuolella, lähinnä perhevapaalla. Yksikään vastaaja ei ollut kyselyhetkellä työttömänä. Pääasiallinen työnantaja on seurakunnat, ja yleisin työpaikan tiedonsaantikanava on lehti-ilmoitus. Teologien tehtäväkenttä on suhteellisen suppea, mikä näkyy erilaisten ammattinimikkeiden vähäisenä määränä. Teologien bruttopalkkojen mediaani on 2 500 euroa kuukaudessa. Tämä on noin 230 euroa alempi kuin koko aineistosta laskettu bruttopalkkojen mediaani.

Vakituisessa työsuhteessa olevien osuus (66 %) on hieman alhaisempi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus. Keskeisin määräaikaisuuden peruste on sijaisuus. Määräaikaisista työsuhteista 80 % on korkeintaan vuoden mittaisia.

Vaatimustasoltaan kokonaan yliopistollista koulutusta vastaavassa työssä ilmoitti olevansa 63 % vastaajista. Neljä vastaajaa työskenteli vaatimustasoltaan yliopistollista koulutusta vastaamattomassa työtehtävässä. Koulutusalaansa täysin vastaavissa tehtävissä ilmoitti työskentelevänsä lähes 70 % vastaajista. Laatuluokituksen perusteella yli 80 % työllisistä toimi oman alan akateemisissa ammateissa ja vain neljä vastaajaa koulutusta vastaamattomassa työssä. Lisäksi näyttää siltä, että teologien työmarkkinoilla ei ole merkittäviä ongelmia, koska suurin osa osittain tai täysin koulutustaan vastaamattomassa työssä olevista vastaajista on tehnyt valintansa oma-aloitteisesti.

Teologit arvioivat työtehtäviään keskimääräistä positiivisemmin väitteiden ”Työ on itsenäistä ja vastuullista”, ”Työ on monipuolista”, ”Työ on mielenkiintoista” ja ”Työ mahdollistaa uralla etenemisen” kohdalla. Toisaalta teologit kokivat myös keskimääräistä useammin, että työtä on liikaa, työsuhteen jatkuvuus on epävarmaa ja että se on henkisesti liian kuormittavaa. Kahden jälkimmäisen väitteen osalta teologien vastausten keskiarvo on aineiston toiseksi korkein. Lisäksi väitteen ”Pystyn pitämään tasapainossa työn ja muut elämänalueet” osalta teologien vastausten keskiarvo on koko aineiston alhaisin.

Teologien mielestä tärkeintä työssä on viestintätaidot äidinkielellä. Myös kyky itsenäiseen työskentelyyn, esiintymiskyky ja luovan ajattelun taidot ovat keskeisessä asemassa teologien työtehtävissä. Vuorovaikutustaitoihin koulutus ei vastaajien mielestä anna riittävästi valmiuksia. Lisäksi käytännön taitojen kehittyminen opintojen aikana koettiin puutteelliseksi.

4.16 TERVEYSTIETEIDEN KOULUTUSALA

Terveystieteiden koulutusosalta valmistuneita aineistossa on 174 henkilöä. Koulutusalan edustajat jakautuvat yliopistoittain siten, että Kuopiosta vastaajia on eniten, yli 40 %, ja Jyväskylän, Oulun, Tampereen ja Turun yliopistoista valmistuneiden vastaajien osuudet ovat 12–16 %. Lisäksi aineistossa on kuusi Åbo Akademista valmistunutta vastaajaa.

Kaikista kyseisenä vuonna terveystieteiden koulutuksen suorittaneista kyselyyn vastasi yli puolet (55 %). Valmistuneisiin verrattuna aineistossa ovat ylliedustettuina Oulun yliopistosta valmistuneet (poikkeama valmistuneiden osuudesta +1,7 prosenttiyksikköä) ja aliedustettuina Turun yliopistosta sekä Åbo Akademista valmistuneet (poikkeama -1,2 prosenttiyksikköä). Miehiä koulutusalan vastaajista on 5 % (9 vastaajaa). Osuus ei kuitenkaan poikkea koulutusosalta vuonna 2000 valmistuneiden miesten osuudesta kuin kaksi prosenttiyksikköä. (KOTA-tietokanta.) Terveystiede on kaikkein naisvaltaisin ala (valmistuneista naisia 93 %) käsiteltävistä koulutusaloista. Tästä syystä terveystieteiden osalta ei sukupuolta ole juurikaan nostettu analyysissä esiin.

Valmistumishetkellä vastaajien iän mediaani oli peräti 39 vuotta. Tämä on lähes 10 vuotta korkeampi kuin aineiston toiseksi korkein mediaani, joka on taideteolliselta koulutusosalta valmistuneilla. Ikäjakautuma on verrattain tasaisesti jakautunut 25 ja 50 vuoden välillä, selkeää yleisintä ikää ei voida määrittää.

Jyväskylän ja Kuopion yliopistoista sekä Åbo Akademista valmistuneiden vastaajien tutkintojen laajuus ei ole tiedossa. Näistä koulutuslaitoksista valmistuneiden osuus tässä aineistossa on noin 60 %. Muista yliopistoista valmistuneiden vastaajien joukosta laskettu tutkinnon laajuuden mediaani on 160 opintoviikkoa. Peräti 51 % vastaajista oli suorittanut tutkintonsa minimilaajuisena. Tämä on muihin koulutusaloihin verrattuna toiseksi suurin osuus oikeustieteilijöiden jälkeen.

4.16.1 TYÖURAN ENSIMMÄISET VIISI VUOTTA

KOULUTUKSEEN OSALLISTUMINEN

Valtaosa vastaajista (92 %) on osallistunut valmistumisen jälkeen työhön tai ammattiin liittyvään täydennys- tai erikoistumiskoulutukseen. Tärkeimpänä on työnantajan järjestämä tai kustantama koulutus, johon on osallistunut vastaajista 69 %¹. Kaikkiaan lähes neljäsosa vastaajista (23 %) on ilmoittanut suorittaneensa tieteellisiä jatko-opintoja. Osuus on seitsemän prosenttiyksikköä korkeampi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus. Täydennys- tai erikoistumiskoulutusta

¹ Vastaaja on voinut tässä kysymyksessä valita useita vaihtoehtoja.

ei ole mielekästä vertailla esimerkiksi työnantajasektoreittain tai työsuhteen pysyvyyden kanssa, sillä kyselylomakkeessa ei kysytty, missä vaiheessa työtä on osallistuttu.

TYÖSSÄOLOAIKA JA TYÖTTÖMYYSKOKEMUKSET

Terveystieteilijät ovat olleet työssä valmistumisensa jälkeen keskimäärin 4 v 8 kk (mediaani on tasan viisi vuotta)². Aika on kaksi kuukautta pidempi kuin koko aineistosta laskettu keskimääräinen työssäoloaika. Valmistumisen jälkeisestä ajasta terveystieteilijät ovat olleet koulutustasoaan vastaavassa työssä keskimäärin 4 v 2 kk (mediaani on 4 v 11 kk). Tämä aika vastaa koko aineistosta laskettua keskimääräistä työssäoloaikaa koulutustasoa vastaavassa työssä.

TAULUKKO 126. TYÖURAN ENSIMMÄISET VIISI VUOTTA

	Työssä*	Työsuhteita**	Työttömänä***
Miehet (N = 9)	4 v 3 kk	2,9	22 %
Naiset (N = 163)	4 v 2 kk	3,0	12 %

* = koulutustasoa vastaavassa työssä

** = keskiarvo

*** = niiden osuus, joilla on ollut vähintään yksi työttömyysjakso valmistumisen jälkeen

Työttömänä valmistumisensa jälkeen on ollut joka kahdeksas vastaaja. Tämä on selvästi pienempi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus. Työttömänä olleista lähes kaksi kolmesta on ollut työttömänä vain kerran. Terveystieteilijöistä on ollut työttömänä kolme kertaa tai useammin vain kaksi vastaajaa. Työttömyysajan keskiarvo on seitsemän kuukautta ja mediaani on viisi kuukautta. Kolme vastaajaa on ollut työttömänä yhteensä yli vuoden (2 % kaikista terveystieteellisen koulutusalalla vastaajista).

Terveystieteiden koulutuslallalla mikään annetuista työttömyyden syistä (ks. kyselylomake, liite 1) ei nouse muiden yläpuolelle. Voidaan siis puhua yksilöllisistä työllistymistä vaikeuttavista tekijöistä enemmän kuin alalle tyypillisistä tekijöistä. Eniten ”vaikeutti työllistymistä erittäin paljon” -mainintoja saivat alueellinen työmarkkinatilanne sekä määräaikaisten työsuhteiden väliin jäävät työttömyysjaksot.

Vastaajista vain noin viidesosa on ollut perhevapaalla valmistumisensa jälkeen. Osuus on koko aineiston pienin. Tätä selittää terveystieteilijöiden korkeampi keski-ikä muihin vastaajiin verrattuna. Miehistä yksi on ollut perhevapaalla työuransa ensimmäisten viiden vuoden aikana. Naisista perhevapaalla on ollut hieman yli viidesosa (22 %). Naisten perhevapaan keston keskiarvo on 1 v 5 kk. Koko aineistosta laskettu naisten perhevapaan keston keskiarvo on 1 v 7 kk.

² Turun yliopiston kyselylomake ei sisältänyt työssäoloaikaa koskevia kysymyksiä.

TYÖNANTAJIEN JA TYÖSUHTEIDEN MÄÄRÄ

Terveystieteen koulutusosalta valmistuneet ovat olleet keskimäärin alle kahden työnantajan palveluksessa valmistumisensa jälkeen. Tämä on toiseksi alhaisin määrä. Vain kolme vastaajaa (2 %) ilmoitti olleensa yli viiden työnantajan palveluksessa. Työsuhteita vastaajilla on ollut keskimäärin kolme. Tämäkin osuus on toiseksi pienin teknillistieteelliseltä koulutusosalta valmistuneiden jälkeen. Vain kahdella vastaajalla on ollut yli kymmenen erillistä työ- tai virkasuhdetta valmistumisensa jälkeen. Työsuhteiden määrää katsottaessa sukupuolen tai päätyönantajan³ mukaan eroja ei löytynyt.

ENSIMMÄINEN TYÖNANTAJA JA TYÖPAIKAN SIJAINTI

Lähes kaksi kolmesta terveystieteilijästä ilmoitti ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työnantajan olleen kunta. Järjestöistä töitä oli löytänyt vajaa viidesosa vastaajista. Valtion palveluksessa oli joka kymmenes vastaaja. Terveystieteilijöiden työmarkkinat ovat siis tällä päätyönantajaottelulla selvästi monipuolisemmat kuin esimerkiksi lääketieteilijöiden. Kymmenen vastaajaa (6 %) on toiminut yrittäjänä valmistumisensa jälkeen. Osuus on farmasian koulutusosalta valmistuneiden jälkeen toiseksi pienin. Yrittäjyyssajan keston keskiarvo on 2 v 7 kk.

TAULUKKO 127. ENSIMMÄISEN VALMISTUMISEN JÄLKEISEN TYÖPAIKAN PÄÄTYÖNANTAJA

%	Miehet	Naiset	Yht.
Kunta, kuntayhtymä	67	63	63
Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	11	18	18
Valtio, valtion liikelaitos	11	10	10
Yksityinen yritys	11	8	8
Oma yritys, vastaanotto tms.	0	1	1
Muu työnantaja	0	0	0
Yht.	100	100	100
N	9	160	169

Vajaa kolmasosa (31 %) terveystieteilijöistä oli löytänyt ensimmäisen työpaikkansa Uudeltamaalta. Pohjois-Pohjanmaalla työskenteli joka kahdeksas vastaaja ja Pohjois-Karjalassa joka kymmenes vastaaja. Muissa maakunnissa työskentelevien osuudet ovat alle 10 %. Terveystieteilijöiden työmarkkinat ovat siis jakautuneet melko tasaisesti ympäri Suomea.

³ Oletuksena tarkastelussa on se, ettei vastaaja ole vaihtanut työnantajasektoria työuran ensimmäisten viiden vuoden aikana, vaan sama ensimmäinen valmistumisen jälkeinen ja kyselyhetken päätyönantaja määrittävät koko työuran alun. Tämä ei tietenkään poista sitä mahdollisuutta, että vastaaja olisi tehnyt sektorisiirtymiä työuransa ensimmäisten viiden vuoden aikana.

4.16.2 KYSELYHETKEN TYÖLLISYYSTILANNE

Kyselyhetkellä vuoden 2005 syksyllä terveystieteilijöistä oli töissä 89 %. Työvoiman ulkopuolella, käytännössä perhevapailla, oli 8 % vastaajista. Yksi vastaaja oli työttömänä. Kohdan ”Muu tilanne” oli ympyröinyt neljä vastaaja, joista yksi oli opintovapaalla ja muut eläkkeellä.

Työllisten osuus on kolmanneksi korkein, kun kaikki koulutusalat on huomioitu. Tähän vaikuttaa vastaajien korkea ikä (verrattuna muihin koulutusaloihin) ja siten perhevapaalla olevien pieni osuus, siitä huolimatta, että kyseessä on naisvaltaisin koulutusala. Toki myös alan työllisyystilanne on hyvä. Päätoimisesti opiskelevien terveystieteilijöiden osuus on hieman pienempi kuin koko aineistosta laskettu keskimääräinen osuus. Samankaltainen on yrittäjänä toimivien tilanne.

TAULUKKO 128. TYÖMARKKINATILANNE SYKSYLLÄ 2005

%	Miehet	Naiset	Yht.
Vakituinen kokopäivätyö	100	62	64
Määräaikainen kokopäivätyö	0	21	20
Osa-aikatyö	0	4	3
Itsenäinen yrittäjä/ammattinharjoittaja/freelancer	0	2	2
Työllistetty/työharjoittelu	0	0	0
Työtön työnhakija	0	1	1
Työvoimakoulutus tai vastaava	0	0	0
Päätoiminen opiskelu (tutkintoon tai arvosanaan johtava)	0	2	2
Perhevapaa (äitiys-/isyys-/vanhempain-/hoitovapaa)	0	6	6
Muu tilanne	0	3	3
Yht.	100	100	100
N	9	164	173

TYÖNANTAJA

Kyselyhetken päätyönantajajakauma ei ole merkittävästi muuttunut verrattaessa sitä ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työpaikan vastaavaan jakaumaan. Järjestöissä työskentelevien osuus on pudonnut kuusi ja valtiolla työskentelevien osuus on kasvanut neljä prosenttiyksikköä. Naisten osalta siirtymää näyttäisi tapahtuneen pois yksityiseltä sektorilta, kuntasektorilta valtiolle ja päinvastoin sekä järjestöistä kuntiin.

TAULUKKO 129. PÄÄTYÖNANTAJA SYKSYLLÄ 2005 (VAIN TYÖLLISET)

%	Miehet	Naiset	Yht.
Kunta, kuntayhtymä	56	66	65
Valtio, valtion liikelaitos	11	15	14
Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	22	11	12
Yksityinen yritys	11	6	6
Oma yritys, vastaanotto tms.	0	2	2
Muu työnantaja	0	1	1
Yht.	100	100	100
N	9	144	153

73 % vastaajista ilmoitti saman päätyönantajan ensimmäisen valmistumisen jälkeisen sekä kyselyhetken työpaikan osalta. Tämä osuus on kolme prosenttiyksikköä pienempi kuin koko aineistosta laskettu keskimääräinen osuus. Sektorisiirtymät ovat yhtä yleisiä niin miehillä kuin naisilla.

TYÖN LUONNE

Terveystieteilijöistä hieman yli kolmasosa toimii johto- tai esimiestehtävissä ja lähes kolmasosa opetuksen tai koulutuksen parissa. Kuntasektorilla työskentelevistä peräti vajaa puolet (44 %) työskentelee opetus- tai koulutustehtävissä ja hieman yli kolmasosa (37 %) johto- ja esimiestehtävissä. Valtion palveluksessa olevista yli 40 % työskentelee tutkimustehtävissä ja vajaa neljäsosa hallinto-, suunnittelu- tai kehitystehtävissä. Järjestöissä työskentelevistä yli 40 % toimii johto- ja esimiestehtävissä. Esimerkkejä ammattinimikkeistä on ilmoitettu liitteessä 2.

TAULUKKO 130. TYÖN LUONNE SYKSYLLÄ 2005 (VAIN TYÖLLISET)

%	Miehet	Naiset	Yht.
Johto- ja esimiestehtävät	33	34	34
Opetus tai koulutus	11	33	32
Hallinto-, suunnittelu- tai kehitystehtävät	11	13	13
Tutkimus	22	8	9
Asiakastyö/potilastyö	11	6	6
Muu työ	0	3	3
Toimisto- ja esikuntatehtävät	0	2	2
Markkinointi ja myynti	11	1	1
Konsultointi	0	1	1
Viestintä- ja mediatyö	0	0	0
Taiteellinen työ	0	0	0
Yht.	100	100	100
N	9	141	150

TIEDONSAANTIKANAVAT KYSELYHETKEN TYÖPAIKASTA

Terveystieteilijöiden yleisin työpaikan tiedonsaantikanava on lehti-ilmoitukset. 29 % vastaajista ilmoitti saaneensa näin tiedon nykyisestä työstään. Neljäsosa vastaajista oli saanut tiedon nykyisestä työpaikastaan työnantajalta henkilökohtaisena ilmoituksena. Kolmas merkittävä tiedonsaantikanava on ollut vastaajan oma aktiivisuus. 17 % vastaajista oli kysynyt työpaikkaa suoraan työnantajalta.

Päätyönantajittain tarkasteltuna, että valtiolla ja järjestöissä työskentelevien tärkein tiedonsaantikanava on lehti-ilmoitus. Kuntasektorilla prosentuaalisesti suurimmaksi nousi työnantajan henkilökohtainen ilmoitus. Kun tarkastellaan tiedonsaantikanavia työn luonteen mukaan, nähdään, että johto- tai esimiestehtäviin on haettu lehti-ilmoitusten perusteella (52 %) ja opetus- tai koulutustehtävissä työskentelevistä kolmasosa oli saanut tiedon työpaikastaan kysymällä sitä suoraan työnantajalta.

TYÖPAIKAN SIJAINTI

Kuten jo ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työpaikan osalta kävi ilmi, terveystieteilijöiden työpaikat ovat jakautuneet melko tasaisesti ympäri Suomea. Kyselyhetkellä sijoittuminen eri maakuntiin on valmistumisen jälkeistään tilannetta tasaisempi. Työssä olevista vastaajista hieman alle 30 % työskenteli Uudellamaalla, ja muiden maakuntien osuudet ovat alle 10 %. Noin neljä viidestä vastaajasta ilmoitti ensimmäisen valmistumisen jälkeisen ja kyselyhetken työpaikkojen sijainniksi saman maakunnan. Osuus on yhteiskuntatieteilijöiden jälkeen aineiston toiseksi korkein. Selittävänä tekijänä on vastaajien ikä. Monet vastaajista ovat asettuneet tietylle paikkakunnalle (omistusasunto, perhe, jne.) jo ennen opintoja, ja lisäksi muuttohalukkuus on nuorilla suurempi.

Aineisto mahdollistaa myös pendelöinnin sekä muuttoliikkeen tarkemman tarkastelun. Kyselyhetkellä vastaajista asui Uudellamaalla reilu neljäsosa (27 %) ja Pirkanmaalla, Pohjois-Savossa sekä Pohjois-Pohjanmaalla noin joka kymmenes vastaaja kussakin. Kun ristiintaulukoidaan kyselyhetken asuinpaikka ja työpaikan sijainti, nähdään, että lähes 90 % vastaajista asuu saman maakunnan alueella kuin missä hänen työpaikkansa sijaitsee. Osuus on neljänneksi korkein, kun kaikki koulutusalat on huomioitu.

4.16.3 KYSELYHETKEN TYÖN LAATU

VAKITUINEN VS. MÄÄRÄAIKAINEN TYÖ

Työssä olevista vastaajista⁴ lähes kolme neljästä oli vakituudessa kokopäivätyössä, vajaa neljäsosa määräaikaisessa työssä ja 3 % osa-aikatyössä. Vakituudessa työsuhhteissa olevien osuus on kolme prosenttiyksikköä korkeampi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus. Osa-aikatyössä olevien osuus on lähes sama kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus. Kaikki miesvastaajat olivat kyselyhetkellä vakituudessa kokopäivätyössä.

TAULUKKO 131. TYÖSUHTEEN LUONNE PÄÄTYÖNANTAJAN MUKAAN SYKSYLLÄ 2005
(VAIN TYÖLLISET)

%	Yksityinen yritys	Kunta, kuntayhtymä	Valtio, valtion liikelaitos	Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	Yht.
Vakituinen kokopäivätyö	78	80	57	50	73
Määräaikainen kokopäivätyö	22	18	38	39	24
Osa-aikatyö	0	2	5	11	3
Yht.	100	100	100	100	100
N	9	100	21	18	148

Työsuhteen luonne vaihtelee merkittävästi päätyönantajittain. Neljä viidestä kunnissa työskentelevästä on vakituudessa työsuhteessa. Yksityisellä sektorilla työskentelevistä lähes yhtä moni toimii vakituissuhteisessa työsuhteessa. Sen sijaan valtiolla ja järjestöissä määräaikaiset työsuhteet ovat huomattavasti yleisempiä. Järjestöissä näitä vastaajia oli vajaa kolmasosa. Yli puolet tutkimustehtävissä toimivien työsuhteista on määräaikaisia ja opetustehtävissä toimivienkin yli neljäsosa.

Keskeisin määräaikaisuuden peruste on työn luonne. Vastaajista 45 % kertoi tämän syyn olleen määräaikaisuutensa taustalla. Joka kuudes määräaikaisessa työsuhteessa olleista on toiminut sijaisena. Peräti joka kymmenes vastaaja ilmoitti, ettei työsuhdetta ole haluttu vakinaistaa. Kolme vastaajaa merkitsi, etteivät he tiedä määräaikaisuutensa perustetta.

Syyt määräaikaisiin työsuhteisiin vaihtelevat työtehtävän mukaan. Tutkimustyötä tekevistä yli 80 % ilmoitti määräaikaisuuden syyksi työn luonteen. Hallinto-, suunnittelu- tai kehitystehtävissä olevista vastaajistakin kaksi kolmesta kertoi määräaikaisuuden syyksi työn luonteen. Muiden työtehtävien osalta syyt jakautuivat tasaisemmin.

⁴ Tässä on tarkasteltu palkansaajien työsuhdetta neljän päätyönantajan mukaan.

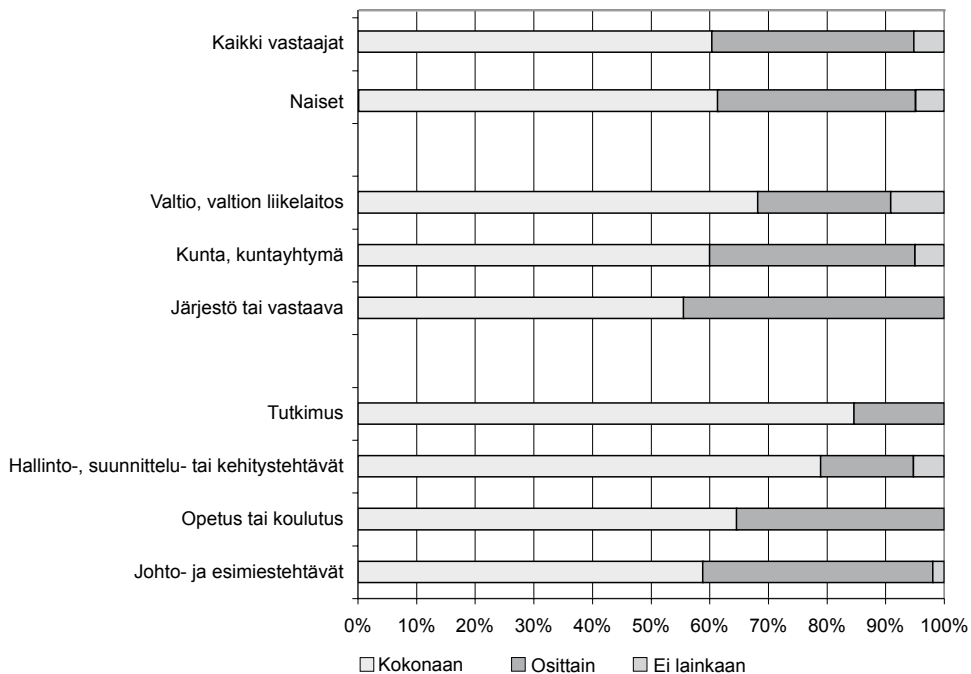
Kolmasosa määräaikaisessa työsuhteessa olevista kertoi määräaikaisuuden keston olevan yksi vuosi. Vain viidesosa vastaajista toimii alle vuoden mittaisessa työsuhteessa. Pisimmillään määräaikaiset työsuhteet ovat kuuden vuoden mittaisia. Määräaikaisten työsuhteiden pituuden keskiarvo on lähes kaksi vuotta. Määräaikaisessa työsuhteessa olevista vastaajista hieman yli puolet (55 %) ilmoitti nykyistä määräaikaisuutta edeltäneen määräaikaisen työsuhteen saman työnantajan palveluksessa.

TYÖN JA KOULUTUKSEN VASTAAVUUS

Terveystieteilijöiden tehtävänkuvat vaihtelevat jonkin verran, mutta pääsääntöisesti työtehtävät ovat sellaisia, joissa edellytetään ylempää korkeakoulututkintoa. Vastaajista 70 % merkitsi toimivansa työtehtävässä, jonka edellytyksenä oli ylempi korkeakoulututkinto. Erityisesti tutkimustyössä sekä opetustehtävissä olevat vastaajat kertoivat ylemmän korkeakoulututkinnon olleen edellytyksenä työhön pääsylle. Myös merkittävä osa hallinto-, suunnittelu- tai kehitystehtävissä sekä johtaja esimiestehtävissä olevista vastaajista ilmoitti ylemmän korkeakoulututkinnon olleen edellytyksenä työtehtäviin pääsyyn.

Vastaajilta kysyttiin myös heidän subjektiivista käsitystään työn ja koulutuksen vaatimustason vastaavuudesta. Kokonaan yliopistollista koulutusta vastaavassa työssä ilmoitti olevansa vain 58 % vastaajista. Osuus on pienempi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus (67 %). Työssä olevista vastaajista kahdeksan (5 % terveystieteilijöistä) teki kyselyhetkellä työtä, joka ei vastannut vaatimustasoltaan yliopistollista koulutusta.

Kyselyhetkellä koulutustasoaan vastaamattomassa työssä olleista kahdeksasta vastaajasta viisi ilmoitti syyksi tilanteeseen, ettei ollut saanut koulutustaan vastaavaa työtä. Osittain koulutustasoa vastaavassa työssä olevista vastaajista neljäsosa ilmoitti, että muu koulutus oli ohjannut nykyisiin tehtäviin ja joka kuudes kertoi, ettei ollut saanut koulutustaan vastaavaa työtä.

Kuvio 47. Työtehtävän ja yliopistollisen koulutuksen vaatimustason vastaavuus syksyllä 2005 (vain työlliset)⁵

Vastaajilta tiedusteltiin myös, vastaako nykyinen työ koulutusalaan. Lähes kaksi kolmesta vastaajasta ilmoitti työskentelevänsä täysin koulutusalaansa vastaavissa tehtävissä. Kolmasosa vastaajista ilmoitti työn vastaavan koulutusalaan osittain ja kahdeksan vastaajaa kertoi työskentelevänsä koulutusalaansa vastaamattomissa tehtävissä. Sekä koulutusosaltaan että vaatimustasoltaan koulutustaan vastaamattomissa tehtävissä olevia vastaajia on kaikkiaan kuusi, eli 3 % terveystieteilijöistä. Kaikkiaan 7 % terveystieteilijöistä teki kyselyhetkellä koulutustasoaan tai -alaansa osittain vastaavaa tai täysin vastaamatonta työtä, koska eivät olleet saaneet yrityksistään huolimatta koulutustaan vastaavaa työtä.

TYÖPAIKKOJEN LAATULUOKITTELU

Työpaikkojen laadun arviointia voidaan syventää Englannissa sovellettua laatuluokitusta käyttäen (Elias et al. 1999). Seuraavassa taulukossa näkyvät luokitteluperusteet sekä ryhmien nimet. Ryhmien kesken on nähtävissä laatuero siten, että ryhmän A työpaikat vastaavat alan perinteistä tarkoituksenmukaista sijoittumista ja ryhmän D työpaikat epätarkoituksenmukaista sijoittumista. Terveystieteilijöistä oman alan akateemisiin ammatteihin (ryhmä A) on tämän jaottelun perusteella sijoittunut lähes kolme neljästä vastaajasta.

⁵ Niitä alaryhmiä, joissa tapausten lukumäärä on alle 12, ei ole otettu kuvioon mukaan.

Terveystieteen koulutusalan osalta ryhmän C nimi ei täysin vastaa todellisuutta. Terveystieteilijöiden ongelma työmarkkinoilla näyttäisi olevan vaatimustasoltaan koulutusta vastaavan työn löytäminen. Varsinkin heti valmistumisen jälkeen moni palaa ennen terveystieteen maisterin opintoja olemassa olleeseen työpaikkaan, joka usein vastaa aiempaa ammatillista koulutusta. Niinpä parempi nimitys ryhmälle C olisi terveystieteen osalta ”oman alan muut ammatit”.

TAULUKKO 132. KYSELYHETKEN TYÖN LAATULUOKKIEN KUVAUS (VAIN TYÖLLISET)

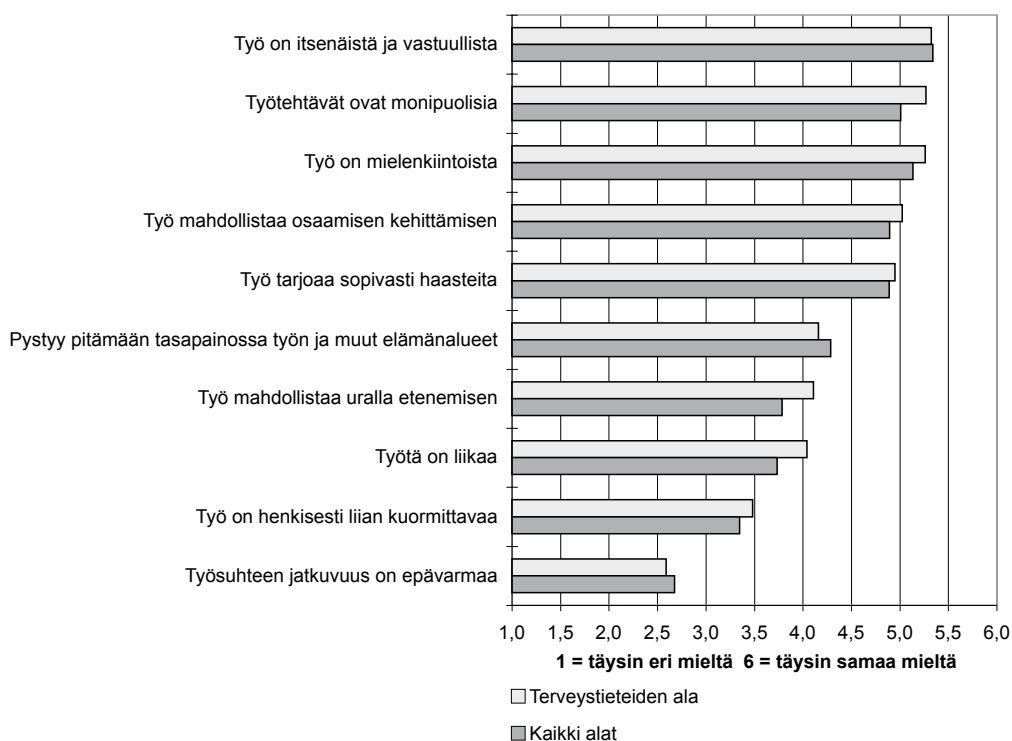
		Vastaako koulutusala?	
		Kokonaan tai osittain	Ei lainkaan
Vaaditaanko korkeakoulututkinto?	Kyllä	RYHMÄ A (N = 111, vastaajista 73 %) Oman alan akateemiset ammatit fysioterapian opettaja, johtava hoitaja, koti- ja laitoshoidon johtaja, kouluttaja, lehtori, palvelupääällikkö, projektipääällikkö, suunnittelija, tutkija, ylihoitaja	RYHMÄ B (N = 0, vastaajista 0 %) Muut akateemiset ammatit Ei havaintoja
	Ei	RYHMÄ C (N = 33, vastaajista 22 %) Oman alan uudet työmarkkinat fysioterapeutti, koulutussuunnittelija, liikuntapäällikkö, osastonhoitaja, projektityöntekijä, tuntiopettaja, sairaanhoitaja, tarkastaja, tuotespecialisti, yrittäjä	RYHMÄ D (N = 8, vastaajista 5 %) Koulutusta vastaamattomat työt kerho-ohjaaja, projektisihteeri, sairaanhoitaja, terveydenhoitaja, vastaaja hoitaja, ylitarkastaja

Kun edellä luotuja luokkia tarkastellaan päätyönantajan suhteen, terveystieteellinen koulutus näyttää suuntautuneen julkiselle sektorille, sillä valtiolla töissä olevista vastaajista yli 80 % ja kunnissa työskentelevistä lähes 80 % sijoittuu ryhmään A. Kaksi kolmesta järjestöissä olevista työpaikoista kuuluu ryhmään A. Suhteellisesti eniten koulutusta vastaamatonta työtä tehdään tämän luokituksen perusteella valtion palveluksessa. Tutkimus- ja opetustyö sekä hallinto-, suunnittelu- tai kehittämistehtävät ovat selvästi terveystieteilijöiden ominta työkenttää. Myös johto- ja esimiestehtävissä toimivista kaksi kolmesta sijoittuu ryhmään A.

TYTYTVÄISYYS TYÖHÖN

Tyytyväisyyttä kyselyhetken työhön kartoitettiin kymmenellä työtä koskevalla väitteellä. Valtaosa vastaajista piti työtään itsenäisenä ja vastuullisena sekä mielenkiintoisena ja monipuolisena. Koko aineistoon verrattaessa terveystieteilijät arvioivat työtehtäviään keskimääräistä useammin positiiviseen sävyyn. Haastavilla ja mahdollisuuksia tarjoavilla työtehtävillä on myös kääntöpuolensa. Terveystieteen maistereista yli viidesosa oli täysin samaa mieltä väitteestä ”Työtä on liikaa”. Kyseisen väitteen osalta terveystieteilijöiden vastausten keskiarvo on koko aineiston korkein. Terveystieteilijät kokivat työnsä myös keskimääräistä useammin henki-

sesti kuormittavaksi ja arvioivat pystyvänsä pitämään työn ja muut elämänalueet tasapainossa keskimääräistä harvemmin.

Kuvio 48. Mielenpitoja kyselyhetken työstä (keskiarvo, vain työlliset)

Edellä tehtyjen työn laatuluokkaryhmien ja työhön liittyvien väittämien tarkastelu tukee ryhmien välisiä eroja. Ryhmään D (koulutusta vastaamattomat työt) sijoittuneet työt ovat vastaajien mielestä mielenkiintoisuuden, monipuolisuuden, haasteiden, osaamisen kehittämisen sekä uralla etenemisen suhteen huonompia tehtäviä kuin oman alan akateemiset ammatit (ryhmä A). Muiden väittämien tai ryhmien osalta tilastollista eroa ei ollut.

Päätyönantajan mukaan väitteitä tarkasteltaessa löytyi muutamia tilastollisesti merkitseviä eroja. Järjestöissä tehtävät työt ovat mielenkiintoisempia kuin valtiolla tehtävät työt. Kunnissa työtehtävät ovat puolestaan monipuolisempia kuin valtiolla. Kunnissa työsuhteet ovat myös varmempia kuin valtiolla tai järjestöissä. Järjestöissä työskentelevät pystyvät pitämään tasapainossa työn ja muut elämänalueet paremmin kuin yksityisellä sektorilla työskentelevät. Lisäksi kunnissa työskentelevät kokivat työtä olevan liikaa useammin kuin valtiolla työskentelevät vastaajat. Tämä ero on tilastollisesti merkitsevä.

PALKKA

Vastaajilta tiedusteltiin heidän kyselyhetken bruttopalkkaansa, jossa on huomioitu säännölliset lisät. Palkkaa koskevista tiedoista ovat mukana vain kokopäivätyössä (yrittäjät mukaan lukien) olevien vastaukset, jotta tiedot olisivat mahdollisimman vertailukelpoiset. Terveystieteilijöiden bruttopalkkojen mediaani on 2 840 euroa kuukaudessa. Tämä on noin sata euroa korkeampi kuin koko aineistosta laskettu bruttopalkkojen mediaani.

Yksityisellä sektorilla palkkataso on korkeampi kuin valtiolla tai järjestöissä. Tutkimustyöstä saatava palkka on tilastollisesti merkitsevällä tasolla alempi kuin opetus- tai koulutustyöstä sekä johto- ja esimiestyöstä saatava palkka.

TAULUKKO 133. BRUTTOPALKKA SYKSYLLÄ 2005 SÄÄNNÖLLISET LISÄT MUKAAN LUKIEN (VAIN KOKOPÄIVÄTYÖSSÄ OLEVAT, PALKKA EUROINA MEDIAANIN MUKAISessa JÄRJESTYKSESSÄ)⁶

	Alakvartiili	Mediaani	Yläkvartiili	Keskiarvo	Lkm
Kaikki vastanneet	2500	2840	3187	2885	139
Naiset	2500	2860	3169	2881	130
Miehet	..	2800	..	2946	9
Yksityinen yritys	..	3050	..	3242	9
Kunta, kuntayhtymä	2555	2900	3208	2939	92
Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	..	2700	..	2762	15
Valtio, valtion liikelaitos	..	2700	..	2662	20
Opetus tai koulutus	..	3000	..	3050	42
Hallinto-, suunnittelu- tai kehitystehtävät	..	2920	..	2955	16
Johto- ja esimiestehtävät	..	2800	..	2926	49
Tutkimus	..	2400	..	2358	13
Asiakastyö/potilastyö	..	2300	..	2394	9

Työn laatuluokkien suhteen palkkatasoa vertailtaessa tilastollisesti merkitseviä eroja luokkien väliltä ei löytynyt. Laatuluokat eivät siis ole suoraan yhteydessä palkkatasoon. Parhaiten ansaitsivat oman alan akateemisissa töissä olevat vastaajat (ryhmä A); heidän bruttokuukausipalkkansa keskiarvo oli 2 872 euroa. Koulutustaan vastaamattomassa työssä (ryhmä D) toimivien vastaajien palkkataso oli odotetusti alhaisin, bruttokuukausipalkan keskiarvo oli 2 656 euroa.

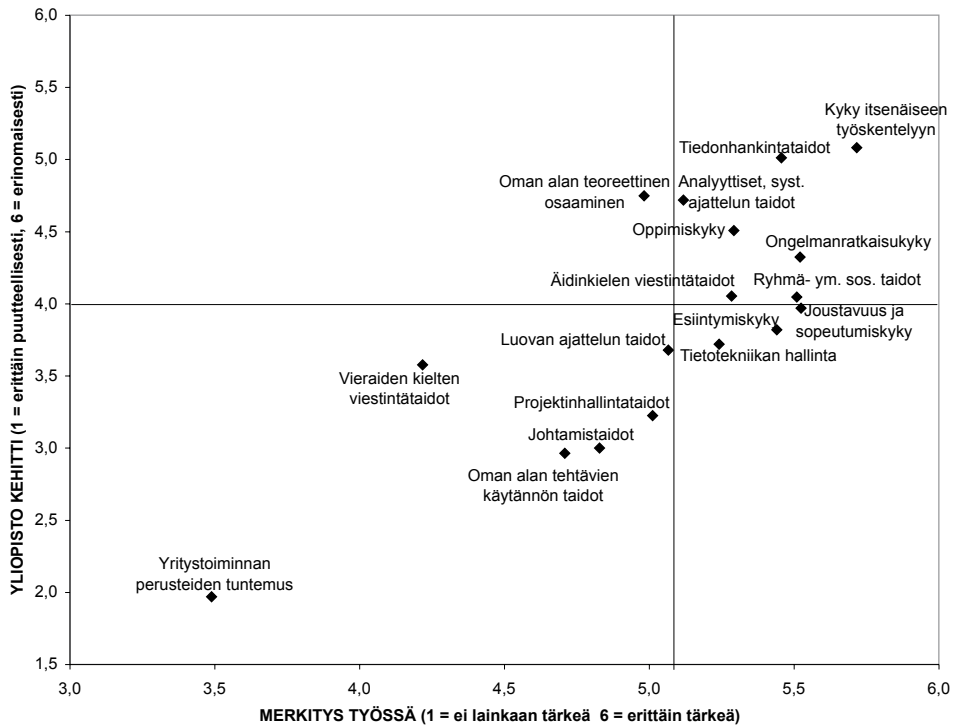
Vastaajia pyydettiin arvioimaan, vastaako heidän palkkatasonsa tehtävien vaativuutta ja koulutustasoa. Noin puolet vastaajista arvioi, että palkka on sopu-

⁶ Alaryhmissä, joissa tapausten lukumäärä on alle 50, ilmoitetaan vain keskiarvo ja mediaani. Taulukossa ei ole mukana alaryhmiä, joissa tapausten lukumäärä on alle kuusi.

nussa kyselyhetken työn vaativuustason kanssa. Osuus on kolme prosenttiyksikköä korkeampi kuin koko aineistosta laskettu keskimääräinen osuus. Tyytymättömyys kasvaa, kun palkkaa verrataan hankittuun akateemiseen koulutukseen. Vastaajista 38 % arvioi palkkansa vastaavan akateemista koulutusta. Osuus on kaksi prosenttiyksikköä korkeampi kuin koko aineistosta laskettu keskimääräinen osuus.

4.16.4 TYÖN VAATIMUKSET JA KOULUTUKSEN ANTAMAT VALMIUDET

Lomakkeessa (ks. liite 1) kysyttiin erilaisten tietojen ja taitojen⁷ merkitystä nykyisessä työssä ja sitä, miten yliopisto-opiskelu kyseisiä tietoja ja taitoja kehitti. Saatujen vastausten pohjalta voidaan arvioida koulutuksen työelämärelevanssia. Kuviossa 49 on esitetty nämä ulottuvuudet. Mitä enemmän oikealla piste kuviossa on, sitä suurempi kyseisen tiedon tai taidon merkitys on nykyisessä työssä, ja vastaavasti mitä ylempänä piste on, sitä enemmän yliopisto-opiskelu kehitti kyseistä tietoa tai taitoa.

Kuvio 49. Työn vaatimusten ja opiskelun antamien valmiuksien kohtaaminen

⁷ Kysymyksessä olevat tiedot ja taidot on alun perin määritelty laadullisessa tutkimuksessa, jossa arvioitiin ja vertailtiin kuudessa EU-maassa yliopistosta valmistuvien osaamisalueita ja vastaavasti pienten ja keskisuurten yritysten odotuksia akateemisten osaamisesta (Manninen & Hobrough 2000; katso myös Niska, Manninen ja Rentola-Hemmi 1998).

Kyky itsenäiseen työskentelyyn on vastaajien mielestä työssä tärkeintä. Hyvin keskeisiä tietoja ja taitoja ovat tärkeysjärjestyksessä joustavuus ja sopeutumiskyky, ongelmanratkaisukyky, ryhmätyötaidot ym. sosiaaliset taidot, tiedonhankintataidot sekä esiintymiskyky. Naiset pitivät pääsääntöisesti lomakkeessa mainittuja tietoja ja taitoja työssään merkityksellisempinä kuin miehet. Tilastollinen ero löytyy seuraavien tietojen ja taitojen kohdalta: oppimiskyky, tietotekniikan hallinta sekä joustavuus ja sopeutumiskyky. Ainoastaan kyky itsenäiseen työskentelyyn, projektinhallintataidot, johtamistaidot ja yritystoiminnan perusteiden tuntemuksen miehet arvioivat merkityksellisemmiksi työssään kuin naiset. Näistä tilastollinen ero löytyy ainoastaan kohdan yritystoiminnan perusteiden tuntemus osalta.

Kuvio 49 on jaettu nelikenttään, joka muodostetaan akselistolle väitteiden summamuuttujien keskiarvojen perusteella. Nelikentän osiot, joihin tiedot ja taidot sijoitetaan, muotoutuvat helposti itse aineistosta⁸. Pitää luonnollisesti huomioida, että tässä tarkastellaan vain sitä, kehittikö yliopisto-opiskelu jotain tietoa tai taitoa keskimääräistä paremmin tai heikommin ja mikä on sen merkitys työssä. Tässä ei siis saada absoluuttista selvyyttä siihen, kehittikö yliopisto-opiskelu jotain tietoa tai taitoa sopivasti, liikaa vai liian vähän suhteessa työelämatarpeeseen.

Terveystieteiden koulutusosalta valmistuneiden vastausten perusteella työssä tärkeitä tietoja ja taitoja, joita myös yliopisto-opiskelu kehittää, ovat ryhmätyötaidot ym. sosiaaliset taidot, viestintätaidot äidinkielellä, ongelmanratkaisukyky, oppimiskyky, kyky itsenäiseen työskentelyyn, tiedonhankintataidot ja analyttiset systemaattisen ajattelun taidot. Edelleen työssä tärkeitä tietoja ja taitoja ovat esiintymiskyky, joustavuus ja sopeutumiskyky sekä tietotekniikan hallinta. Näiden osaamisalueiden kehittyminen on kuitenkin vastaajien mielestä ollut keskimääräistä heikompaa.

Oman alan teoreettista osaamista yliopisto-opiskelu kehitti hyvin, mutta vastaajien mielestä sen merkitys työssä on keskimääräistä pienempi. Viimeiseen ryhmään sijoittuivat johtamistaidot, projektinhallintataidot, oman alan tehtävien käytännön taidot, yritystoiminnan perusteiden tuntemus, luovan ajattelun taidot ja viestintätaidot vieraalla kielellä. Tiedot ja taidot ovat kussakin ryhmässä suurusjärjestyksessä sen suhteen, miten suuri ero merkityksen ja kehittymisen välillä on kunkin tiedon tai taidon kohdalla.

⁸ Ryhmä 1 (nelikentässä oikealla ylhäällä): merkitys työssä on keskimääräistä suurempi ja myös yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä enemmän, koulutus vastaa tarpeeseen

Ryhmä 2 (oikealla alhaalla): merkitys työssä on keskimääräistä suurempi, mutta yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä vähemmän, koulutuksessa pitäisi panostaa näihin enemmän

Ryhmä 3 (vasemmalla ylhäällä): merkitys työssä on keskimääräistä pienempi, mutta yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä enemmän, koulutuksessa painotetaan ehkä liikaa

Ryhmä 4 (vasemmalla alhaalla): merkitys työssä on keskimääräistä pienempi ja myös yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä vähemmän, koulutuksessa pitäisi ehkä huomioida paremmin

Suurin ero (1,8) keskiarvojen ”merkitys työssä” ja ”yliopisto-opiskelu kehitti” välillä on johtamistaitojen kohdalla. Hieman pienempi ero löytyy projektinhallintataidot (1,8) sekä oman alan tehtävien käytännön taitojen (1,7) osalta. Järjestyksessä seuraavina tulevat esiintymiskyky, joustavuus ja sopeutumiskyky, tietotekniikan hallinta sekä yritystoiminnan perusteiden tuntemus. Näiden tietojen ja taitojen kohdalla keskiarvojen erot ovat noin 1,5 ja 1,6 välillä.

Terveystieteiden koulutus näyttäisi edellisen kaavion perusteella olevan hyvällä mallilla. Mitään osa-aluetta ei painoteta koulutuksessa selvästi liikaa ja kehittämisen kohteitakin oli vain kolme, esiintymiskyky, joustavuus ja sopeutumiskyky sekä tietotekniikan hallinta. Substanssiosaaminen näyttää siis olevan kunnossa. Tosin johtamistaitojen kohdalla oleva suurehko ero merkityksen ja kehittymisen välillä voidaan myös katsoa koulutuksen kehittämiskohteeksi, sillä yli kolmasosa vastaajista ilmoitti päätyökseen johto- ja esimiestehtävät.

4.16.5 ERITYISPIIRTEITÄ

Terveystieteiden koulutusala on käsiteltävistä koulutusaloista naisvaltaisin. Valmistuneet ovat myös huomattavasti iäkkäämpiä kuin muilta koulutusaloilta valmistuneet. Valmistumishetken iän mediaani on lähes 10 vuotta korkeampi kuin aineiston toiseksi korkein mediaani. Moni terveystieteen maisteri onkin ennen yliopisto-opintoja suorittanut jonkin ammatillisen tutkinnon ja ollut työelämässä useamman vuoden. Noin puolet terveystieteilijöistä on suorittanut tutkintonsa minimilaajuisena. Tämä on koko aineiston toiseksi suurin osuus oikeustieteilijöiden jälkeen. Tosin tutkinnon laajuus oli tiedossa vain 40 prosentilla vastaajista.

Terveystieteilijät ovat olleet koulutustasoaan vastaavassa työssä valmistumisensa jälkeen yhtä kauan kuin vastaajat keskimäärin. Työsuhteet vaikuttavat suhteellisen vakiintuneilta, sillä terveystieteen koulutusosalta valmistuneet ovat olleet keskimäärin alle kahden työnantajan palveluksessa valmistumisensa jälkeen. Tämä on teknillistieteelliseltä koulutusosalta valmistuneiden jälkeen toiseksi alhaisin määrä. Samoin on tilanne tarkasteltaessa erillisiä työsuhteita, joita terveystieteilijöillä on ollut keskimäärin kolme. Lisäksi vain noin viidesosa terveystieteilijöistä on ollut perhevapaalla valmistumisensa jälkeen. Tätä koko aineiston pienintä osuutta selittää vastaajien keskimääräistä korkeampi ikä.

Työttömyyttä on joutunut kokemaan koko aineiston keskimääräistä osuutta harvempi terveystieteilijä. Vain 12 % vastaajista on ollut valmistumisensa jälkeen työttömänä. Terveystieteilijöiden työllisyystilanne on siis hyvä. Kyselyhetkellä terveystieteilijöistä oli töissä lähes 90 %. Työllisten osuus on kolmanneksi korkein, kun kaikki koulutusalat on huomioitu.

Myös vakituksessa työsuhteessa olevien osuus on kolme prosenttiyksikköä korkeampi kuin koko aineistosta laskettu keskimääräinen osuus. Työsuhteen luonne vaihtelee kuitenkin päätyönantajan mukaan. Valtiolla ja järjestöissä määräaikaisten työsuhteiden osuus on huomattavasti yleisempiä kuin kunnissa ja yksityisellä sektorilla. Keskeisin määräaikaisuuden peruste on vastaajien ilmoituksen mukaan työn luonne.

Lähes kaksi kolmesta terveystieteilijästä oli syksyllä 2005 työssä kuntasektorilla. Yrittäjyys ei näytä istuvan terveystieteilijöiden työhön, sillä vain 6 % terveystieteilijöistä on toiminut yrittäjänä työuran ensimmäisen viiden vuoden aikana. Tämä osuus on aineiston toiseksi alhaisin. Terveystieteilijöiden työpaikat ovat jakautuneet melko tasaisesti ympäri Suomea.

Vastaajista 70 % ilmoitti toimivansa työtehtävässä, joka edellyttää ylempää korkeakoulututkintoa. Vain 5 % terveystieteilijöistä teki kyselyhetkellä työtä, joka ei vastannut vaatimustasoltaan yliopistollista koulutusta. Yhtä suuri osa teki koulutusalaa vastaamatonta työtä. Laatuluokituksen perusteella terveystieteilijöistä on sijoittunut oman alan akateemisiin ammatteihin yli 70 % vastaajista ja 5 % koulutusta vastaamattomiin töihin.

Terveystieteilijöistä hieman yli kolmasosa toimii johto- tai esimiestehtävissä ja lähes kolmasosa opetuksen tai koulutuksen parissa. Terveystieteilijöiden bruttopalkkojen mediaani on 2 840 euroa kuukaudessa. Tämä on 90 euroa korkeampi kuin koko aineistosta laskettu bruttopalkkojen mediaani.

Terveystieteilijät vaikuttavat tyytyväisiltä työtehtäviinsä. Työ koetaan itsenäisenä ja vastuullisena sekä mielenkiintoisena ja monipuolisena keskimääräistä useammin. Toisaalta työtä on liikaa, tämän väitteen osalta terveystieteilijöiden vastausten keskiarvo on koko aineiston korkein. Terveystieteilijät kokivat työnsä myös henkisesti kuormittavaksi keskimääräistä useammin ja arvioivat pystyvänsä pitämään työn ja muut elämänalueet tasapainossa keskimääräistä harvemmin.

Vastaajien mielestä työssä tärkeintä on kyky itsenäiseen työskentelyyn. Muita tärkeitä tietoja ja taitoja ovat joustavuus ja sopeutumiskyky, ongelmanratkaisukyky, ryhmätyötaidot ym. sosiaaliset taidot, tiedonhankintataidot sekä esiintymiskyky.

Terveystieteiden koulutus näyttäisi vastaavan työelämätarpeisiin hyvin, mitään osa-aluetta ei painoteta koulutuksessa selvästi liikaa ja kehittämisen kohteitakin oli vain kolme: esiintymiskyky, joustavuus ja sopeutumiskyky sekä tietotekniikan hallinta. Myös johtamistaitojen kohdalla on suurehko ero ”merkitys työssä” ja ”opetus kehitti” vastausten välillä.

4.17 YHTEISKUNTATIETEELLINEN KOULUTUSALA

Yhteiskuntatieteilijöitä aineistossa on 552 henkilöä. Kyselyyn vastanneet jakautuvat yliopistoittain siten, että Tampereelta vastaajia on eniten lähes kolmasosa ja Helsingistä vajaa 30 %. Muista yliopistoista valmistuneiden vastaajien osuudet ovat 4–10 %. Uraseurantahankkeessa mukana olevista yliopistoista vain Oulun yliopistossa ei ole yhteiskuntatieteellistä koulutusta tutkintonimikkeittäin tarkasteltuna.

Kaikista vuonna 2000 yhteiskunnallisen koulutuksen suorittaneista kyselyyn vastasi noin puolet. Aineistossa ovat yliedustettuina Tampereen yliopistosta valmistuneet (poikkeama valmistuneiden osuudesta +1,6 prosenttiyksikköä) ja aliedustettuina Åbo Akademiasta valmistuneet (poikkeama -2,5 prosenttiyksikköä). Miehiä koulutusalan vastaajista on kolmasosa. Osuus vastaa miesten osuutta koulutusosalta vuonna 2000 valmistuneista. (KOTA-tietokanta.)

Valmistumishetkellä vastaajien iän mediaani oli 28 vuotta ja yleisin ikä 26 vuotta. Jyväskylän ja Kuopion yliopistoista sekä Åbo Akademiasta valmistuneiden vastaajien tutkintojen laajuus ei ole tiedossa. Näistä koulutuslaitoksista valmistuneiden osuus yhteiskuntatieteen koulutusosalalla on noin 15 %. Muista yliopistoista valmistuneiden vastaajien joukosta laskettu tutkinnon laajuuden mediaani on 176 opintoviikkoa. Määrä vastaa koko aineistosta laskettua keskiarvoa.

4.17.1 TYÖURAN ENSIMMÄISET VIISI VUOTTA

KOULUTUKSEEN OSALLISTUMINEN

Valtaosa vastaajista (84 %)¹ on osallistunut valmistumisen jälkeen työhön tai ammattiin liittyvään täydennys- tai erikoistumiskoulutukseen. Tärkeimpänä nousee esiin työnantajan järjestämä tai kustantama koulutus, johon on osallistunut vastaajista 61 %. Kaikkiaan 15 % vastaajista on ilmoittanut suorittaneensa tieteellisiä jatko-opintoja. Osuus on aavistuksen alle koko aineistosta lasketun keskimääräisen tason. Sukupuolten välillä ei ollut juurikaan eroja valmistumisen jälkeiseen koulutukseen osallistumisessa, naiset ovat osallistuneet hieman miehiä innokkaammin täydennys- tai erikoistumiskoulutukseen. Täydennys- tai erikoistumiskoulutusta ei ole mielekästä vertailla esimerkiksi työnantajasektoreittain tai työsuhteen pysyvyyden kanssa, sillä kyselylomakkeessa ei kysytty, missä vaiheessa työuraa koulutukseen on osallistuttu.

¹ Vastaaja on voinut tässä kysymyksessä valita useita vaihtoehtoja.

TYÖSSÄOLOAIKA JA TYÖTTÖMYYSKOKEMUKSET

Yhteiskuntatieteilijät ovat olleet työssä valmistumisensa jälkeen keskimäärin 4 v 7 kk (mediaani on tasan viisi vuotta).² Aika on yhden kuukauden pidempi kuin koko aineistosta laskettu keskimääräinen työssäoloaika. Valmistumisen jälkeisestä ajasta yhteiskuntatieteilijät ovat olleet koulutustasoaan vastaavassa työssä keskimäärin 4 v 1 kk (mediaanin ollessa neljä vuotta ja yhdeksän kuukautta). Yhteiskuntatieteilijät ovat olleet koko aineistosta laskettuun keskiarvoon nähden kaksi kuukautta vähemmän koulutustasoaan vastaavassa työssä valmistumisensa jälkeen. Valtion palveluksessa olevilla³ valmistumisen jälkeisen työssäoloajan ja koulutustasoa vastaavan työssäoloajan erotus on suurin.

TAULUKKO 134. TYÖURAN ENSIMMÄISET VIISI VUOTTA

	Työssä*	Työsuhteita**	Työttömänä***
Miehet (N = 181)	4 v 2 kk	3,5	30 %
Naiset (N = 364)	4 v 1 kk	3,9	33 %

* = koulutustasoa vastaavassa työssä

** = keskiarvo

*** = niiden osuus, joilla on ollut vähintään yksi työttömyysjakso valmistumisen jälkeen

Työttömänä valmistumisensa jälkeen on ollut vajaa kolmasosa vastaajista. Tämä on hieman korkeampi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus. Työttömänä olleista lähes kaksi kolmesta on ollut työttömänä vain kerran. Kolme kertaa tai useammin työttömänä on ollut 8 % yhteiskuntatieteilijöistä.

Työttömyysajan keskiarvo on yhdeksän kuukautta ja mediaani kuusi kuukautta. Viidesosalla työttömänä olleista työttömyys on kestänyt yhteensä yli vuoden (6 % kaikista yhteiskuntatieteellisen koulutusalan vastaajista). Sukupuolten välillä ei ole eroa kohdatun työttömyyden suhteen työuran ensimmäisten viiden vuoden aikana.

Tärkeimmät tekijät, jotka ovat työttömänä olleiden mukaan vaikeuttaneet työllistymistä, ovat työkokemuksen puute ja alan heikko työmarkkinatilanne. Myös suhdeverkostojen puute sekä alueellisen työmarkkinatilanteen ongelmat koetaan vaikuttaneen työllistymismahdollisuuksiin. Annetuista vaihtoehdoista (ks. kyselylomake, liite 1) vähiten työllistymistä on vastaajien mielestä vaikeuttanut puutteelliset atk-taidot⁴.

² Turun yliopiston kyselylomake ei sisältänyt työssäoloaikaa koskevia kysymyksiä.

³ Oletuksena tarkastelussa on se, ettei vastaaja ole vaihtanut työnantajasektoria työuran ensimmäisten viiden vuoden aikana, vaan sama ensimmäinen valmistumisen jälkeinen ja kyselyhetken päätyönantaja määrittävät koko työuran alun. Tämä ei tietenkään poista sitä mahdollisuutta, että vastaaja olisi tehnyt sektori siirtymiä työuransa ensimmäisten viiden vuoden aikana.

⁴ Omien puutteiden arvioiminen ei ole helppoa, sillä esimerkiksi työnhakutaidoista harvemmin saa palautetta normaalin rekrytointiprosessin yhteydessä.

Vajaa kolmannes (30 %) vastaajista on ollut perhevapaalla valmistumisensa jälkeen. Osuus on viisi prosenttiyksikköä alhaisempi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus. Miehistä perhevapaalla on ollut vajaa viidesosa, naisista 36 %. Miehet ovat olleet perhevapaalla keskimäärin kaksi kuukautta, ja naisten perhevapaan keston keskiarvo on 1 v 7 kk. Tämä on yhtä paljon kuin koko aineistosta laskettu naisten perhevapaan keston keskiarvo.

TYÖNANTAJIEN JA TYÖSUHTEIDEN MÄÄRÄ

Yhteiskuntatieteilijät ovat olleet keskimäärin 2,1 työnantajan palveluksessa valmistumisensa jälkeen. Tämä on hieman alle koko aineistosta lasketun keskiarvon. Vain vajaa 3 % vastaajista on ilmoittanut olleensa yli viiden työnantajan palveluksessa. Työsuhteita on ollut keskimäärin 3,8. Koko aineistosta laskettu keskiarvo on tasan neljä. Niin ikään 3 %:lla vastaajista on ollut valmistumisensa jälkeen yli kymmenen erillistä työ- tai virkasuhdetta.

Miehet ovat olleet keskimäärin 2:n ja naiset 2,2 työnantajan palveluksessa. Ero on tilastollisesti merkitsevä. Työsuhteiden määrässä sukupuolten välillä ei ole tilastollista eroa. Sen sijaan työnantajasektorien välillä työsuhteiden määrässä on selvä ero (sekä ensimmäinen että nykyinen työnantajasektori on sama, ks. edellinen alaviite). Valtiolla työssä olevilla työsuhteita on ollut lähes viisi, kun yksityisellä sektorilla vastaava työsuhteiden määrä on ollut vain keskimäärin kaksi ja puoli.

ENSIMMÄINEN TYÖNANTAJA JA TYÖPAIKAN SIJAINTI

Yhteiskuntatieteilijöistä hieman yli kolmasosa (34 %) ilmoitti ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työnantajan olleen yksityisellä sektorilla. Valtion palveluksessa oli työskennellyt vastaajista 30 % ja kuntasektorilla hieman yli viidesosa (22 %). 10 % yhteiskuntatieteilijöistä on toiminut yrittäjänä valmistumisensa jälkeen. Osuus on prosenttiyksikön alhaisempi kuin koko aineistosta laskettu keskimääräinen osuus. Yrittäjyyssajan keston keskiarvo on 1 v 8 kk.

TAULUKKO 135. ENSIMMÄISEN VALMISTUMISEN JÄLKEISEN TYÖPAIKAN PÄÄTYÖNANTAJA

%	Miehet	Naiset	Yht.
Yksityinen yritys	39	32	34
Valtio, valtion liikelaitos	39	25	30
Kunta, kuntayhtymä	15	26	22
Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	7	16	13
Oma yritys, vastaanotto tms.	1	0	0
Muu työnantaja	0	0	0
Yht.	100	100	100
N	179	359	538

Puolet yhteiskuntatieteilijöistä oli löytänyt ensimmäisen työpaikkansa Uudelta- maalta. Pirkanmaalla työskenteli 15 % ja Varsinais-Suomessa 8 % vuonna 2000 valmistuneista. Muuttoliike näyttäisi suuntautuneen ensisijaisesti pääkaupunki- seudulle, kun verrataan opiskelumaakuntaa ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työpaikan sijaintimaakuntaan.

4.17.2 KYSELYHETKEN TYÖLLISYYSTILANNE

Kyselyhetkellä vuoden 2005 syksyllä yhteiskuntatieteilijöistä oli töissä 86 %. Työ- voiman ulkopuolella, lähinnä perhevapailla, oli vastaajista 11 % ja loput vajaa 3 % oli työttömänä⁵. Työssä olevien yhteiskuntatieteilijöiden osuus on aineiston keskiarvon yläpuolella, tosin niin on työttömienkin osuus. Perhevapaalla oli ky- selyhetkellä joka kymmenes vastaaja, kun koko aineiston tasolla perhevapaalla oli joka kahdeksas vastaaja. Päätoimisesti opiskelevien yhteiskuntatieteilijöiden osuus on suhteellisen pieni verrattuna koko aineistosta laskettuun keskimääräiseen osuuteen. Kyselyhetkellä yrittäjänä toimivien osuus on puolestaan aavistuksen suurempi kuin koko aineistosta laskettu yrittäjien osuus.

TAULUKKO 136. TYÖMARKKINATILANNE SYKSYLLÄ 2005

%	Miehet	Naiset	Yht.
Vakituihin kokopäivätyö	70	52	59
Määräaikainen kokopäivätyö	21	24	23
Osa-aikatyö	1	1	1
Itsenäinen yrittäjä/ammattiharjoittaja/freelancer	4	3	3
Työllistetty/töharjoittelu	1	0	0
Työtön työnhakija	2	2	2
Työvoimakoulutus tai vastaava	0	0	0
Päätoiminen opiskelu (tutkintoon tai arvostamaan johtava)	1	1	1
Perhevapaa (äitiys-/isyys-/vanhempain-/hoitovapaa)	1	15	10
Muu tilanne	0	1	1
Yht.	100	100	100
N	183	362	545

TYÖNANTAJA

Kyselyhetkellä yhteiskuntatieteilijät ovat työllistyneet verrattain tasaisesti eri työn- antajasektoreille. Eniten yhteiskuntatieteilijöitä työskentelee valtion palveluksessa ja yksityisellä sektorilla. Noin kaksi kolmesta vastaajasta on ilmoittanut saman työnantajasektorin sekä ensimmäisen että kyselyhetken työnantajan osalta. Tä- mä on yksi alhaisimmista osuuksista koulutusaloja vertailtaessa ja selvästi koko aineistosta lasketun osuuden (76 %) alapuolella. Mielenkiintoista oli huomata, että yhteiskuntatieteilijöistä suurempi osa toimi yksityisellä sektorilla heti valmis-

⁵ Työttömiksi on tässä katsottu ne vastaajat, jotka ilmoittivat olevansa työttömiä työnhakijoita, työllistettyjä/töharjoit- telussa tai työvoimakoulutuksessa tai vastaavassa.

tumisen jälkeen kuin kyselyhetkellä. Tämä saattaa olla seurausta vuoden 2003 talouskehityksen epävarmuudesta, mikä näkyi erityisesti yksityisen sektorin työllistyvyyden alenemisena.

TAULUKKO 137. PÄÄTYÖNANTAJA SYKSYLLÄ 2005 (VAIN TYÖLLISET)

%	Miehet	Naiset	Yht.
Valtio, valtion liikelaitos	37	28	31
Yksityinen yritys	33	26	29
Kunta, kuntayhtymä	19	25	23
Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	9	19	15
Oma yritys, vastaanotto tms.	2	2	2
Muu työnantaja	0	0	0
Yht.	100	100	100
N	175	291	466

Sukupuolten välillä löytyy eroja kyselyhetken päätyönantajan suhteen, kuten yllä olevasta taulukosta voidaan nähdä. Eroja löytyy myös verrattaessa sekä ensimmäistä että nykyistä työnantajasektoria sukupuolen mukaan. Miesten osalta siirtymää näyttää tapahtuneen pois yksityiseltä sektorilta sekä vähän myös valtion palveluksesta. Erityisesti kuntasektorin osuus on kasvanut verrattaessa ensimmäistä valmistumisen jälkeistä ja kyselyhetken työnantajaa. Naisten kohdalla siirtymää näyttäisi tapahtuneen pois yksityiseltä sektorilta. Muiden työnantajasektoreiden osuudet ovat kasvaneet verrattaessa ensimmäistä valmistumisen jälkeistä ja kyselyhetken työnantajaa.

Yhteiskuntatieteilijöiden siirtymät eri työnantajasektoreiden välillä ovat keskimääräistä yleisempiä. Kaikkiaan 30 % vastaajista ilmoitti eri työnantajasektorin ensimmäisen ja kyselyhetken työpaikkojen osalta. Eniten sektorisiirtymiä on tehty järjestöpuolella. Vain 56 % järjestösektorilla aloittaneista vastaajista oli vielä kyselyhetkellä tällä sektorilla töissä. Muista järjestösektorilla aloittaneista lähes neljäsosa oli siirtynyt valtiolle töihin. Valmistumisen jälkeen yksityiselle sektorille, kuntaan tai valtiolle työllistyneistä noin 70 % työskenteli samalla päätyönantajasektorilla myös kyselyhetkellä. Työuransa yksityisellä sektorilla aloittaneista ja sektoria vaihtaneista vastaajista hieman yli puolet toimi kyselyhetkellä valtion palveluksessa. Vastaavasti kuntapuolella aloittaneista vajaa puolet oli siirtynyt järjestöihin, ja valtiolla aloittaneista lähes puolet oli siirtynyt kuntasektorille.

TYÖN LUONNE

Yhteiskuntatieteilijät tekevät hyvin erityyppisiä töitä. Tätä selittää koulutusalan laaja pääainevalikoima. Eniten vastaajia toimii hallinto-, suunnittelu- tai kehitystehtävissä. Esimerkkejä ammattinimikkeistä löytyy liitteestä 2. Miesten ja naisten erot työn luonteessa selittyvät hieman erilaisella suuntautumisella päätyönantajan suhteen sekä erilaisilla pääainevalinnoilla⁶.

⁶ Esimerkiksi sosiaalityötä pääaineenaan lukeneista 35 vastaajasta vain viisi on miehiä.

TAULUKKO 138. TYÖN LUONNE SYKSYLLÄ 2005 (VAIN TYÖLLISET)

%	Miehet	Naiset	Yht.
Hallinto-, suunnittelu- tai kehitystehtävät	23	26	25
Johto- ja esimiestehtävät	28	8	16
Asiakastyö/potilastyö	6	18	13
Tutkimus	15	9	11
Viestintä- ja mediatyö	7	14	11
Opetus tai koulutus	9	11	10
Muu työ	4	4	4
Konsultointi	3	4	4
Markkinointi ja myynti	2	3	3
Toimisto- ja esikuntatehtävät	2	3	3
Taiteellinen työ	1	0	0
Yht.	100	100	100
N	174	284	458

Yksityisellä sektorilla työskentelevien yleisin työtehtävä on viestintä- ja mediatyö 28 prosentin osuudella, seuraavina tulevat hallinto-, suunnittelu- ja kehitystehtävät (18 %) ja johto- ja esimiestehtävät (17 %). Kuntasektorilla toimivien yleisimpänä työtehtävänä on asiakas- tai potilastyö, jossa toimii 36 % vastaajista. Seuraavaksi yleisimpinä työtehtävinä tulevat opetus tai koulutus neljäsosan osuudella, hallinto-, suunnittelu- ja kehitystehtävät (19 %) ja johto- ja esimiestehtävät (16 %). Valtiosektorilla kaksi tärkeintä työtehtävää ovat hallinto-, suunnittelu- ja kehitystehtävät sekä tutkimus. Joka kahdeksas valtion palveluksessa oleva vastaaja toimi johto- tai esimiestehtävissä. Järjestöissä työtehtävät liittyvät useimmiten hallinto-, suunnittelu- ja kehitystehtäviin. Näissä tehtävissä toimii 42 % järjestöissä työskentelevistä. Seuraavaksi yleisimpänä toimenkuvana ovat johto- ja esimiestehtävät vajaan viidenneksen osuudella.

Kuitenkin myös eri työnantajasektorien sisällä on sukupuolten välillä eroja. Yksityisellä sektorilla miehistä noin joka neljäs toimii johto- tai esimiestehtävissä, kun naisista vastaavan tehtäväkuvan on ilmoittanut vain joka kymmenes vastaaja. Naisista reilu kolmasosa työskentelee yksityisellä sektorilla viestinnän tai mediatyön parissa. Miehistä vain 18 % ilmoitti pääasialliseksi työtehtäväkseen viestinnän. Yksityisellä sektorilla työssä olevista miehistä ja naisista yhtä suuri osuus (18 %) toimii hallinto-, suunnittelu- ja kehitystehtävissä.

Kuntasektorilla työssä olevista miehistä 30 % työskentelee opetustehtävissä ja yhtä suuri osuus johto- tai esimiestehtävissä. Vajaa viidesosa (18 %) on hallinto-, suunnittelu- tai kehitystehtävissä tai asiakas- tai potilastyössä. Naisista lähes puolet (45 %) toimii asiakas- tai potilastyössä, vajaa neljännes opetustehtävissä ja vajaa viidennes hallinto-, suunnittelu- tai kehittämistehtävissä.

Valtiosektorilla erot työtehtävien välillä näyttäisivät olevan suurimmat. Miehistä joka neljäs toimii johto- tai esimiestehtävissä, naisista vain 3 %. Miehet toimivat myös hieman naisia useammin hallinto-, suunnittelu- tai kehitystehtävissä sekä tutkimustehtävissä. 10 % naisista tekee viestintä- ja mediatyötä, kun miehistä kukaan ei ilmoittanut tätä päätyökseen.

Järjestöissä työskentelevistä miehistä lähes puolet (47 %) toimii johto- tai esimiestehtävissä ja reilu neljännes (27 %) hallinto-, suunnittelu- tai kehitystehtävissä. Naisista puolestaan 45 % työskentelee hallinto-, suunnittelu- tai kehitystehtävissä. Naisvastaajista 12 % toimii johto- tai esimiestehtävissä ja yhtä suuri osuus asiakas- tai potilastyössä.

TIEDONSAANTIKANAVAT KYSELYHETKEN TYÖPAIKASTA

Yhteiskuntatieteilijöistä hieman yli viidesosa (23 %) oli saanut tiedon kyselyhetken työpaikastaan lehti-ilmoituksesta. Seuraavaksi yleisimpänä tiedonsaantikanavana on ollut työnantajan henkilökohtainen ilmoitus. Tällöin taustalla on yleensä aikaisempi työskentely kyseisen työnantajan palveluksessa. Viidesosa vastaajista oli löytänyt tiedon Internetin kautta, tärkeimpänä lähteenä työministeriön Internet-sivut. Vastaajista 14 % kertoi saaneensa tiedon työpaikasta suhdeverkoston kautta ja 10 % vastaajista oli itse kysynyt työnantajalta työmahdollisuuksia.

Sukupuolten välillä ei löytynyt eroja työpaikan tiedonsaantikanavaa tutkittaessa. Järjestöissä työskentelevien tärkein tiedonsaantikanava on lehti-ilmoitus, kunta-sektorilla prosentuaalisesti suurimmaksi nousi työministeriön www.mol.fi-sivusto, yksityisellä sektorilla suhdeverkosto ja valtiolla työnantajan henkilökohtainen ilmoitus. Kun tiedonsaantikanavia katsotaan työn luonteen mukaan, nähdään, että mikään tiedonsaantikanava ei nouse erityisesti esille. Hallinto-, suunnittelu- tai kehitystehtävissä työskentelevistä reilu kolmasosa oli saanut tiedon työpaikastaan lehti-ilmoituksen kautta.

TYÖPAIKAN SIJAINTI

Yhteiskuntatieteilijöiden työpaikat löytyvät pääsääntöisesti suurilta paikkakunnilta, erityisesti pääkaupunkiseudulta. Peräti 53 % vastaajista oli kyselyhetkellä töissä Uudellamaalla. Yksityisellä sektorilla töissä olevista yli 70 %, järjestöissä työskentelevistä lähes 60 % ja valtion palveluksessa olevistakin yli puolet työskentelee Uudellamaalla. Alueellinen keskittyminen näkyy myös siinä, että lähes 80 % vastaajista, jotka ilmoittivat sekä ensimmäisen että kyselyhetken työnantajan paikkakunnan, ovat työskennelleet samassa maakunnassa kumpanakin ajankohtana. Osuus on koko aineiston korkein. Erityisesti tämä koskee niitä maakuntia, joissa sijaitsevat Suomen suurimmat kaupungit. Ulkomailla ilmoitti työskentelevänsä 2 % vastaajista⁷.

⁷ Ulkomailla työskentelevien tai asuvien kokonaismäärä on tätä osuutta suurempi. Aineiston keruun yhteydessä on mahdollista saada tieto ulkomaille siirtymisestä kaikkien valmistuneiden osalta.

Aineisto mahdollistaa pendelöinnin sekä muuttoliikkeen tarkemman tarkastelun. Kyselyhetkellä hieman alle puolet (48 %) vastaajista asui Uudellamaalla ja Pirkanmaalla 15 % vastaajista. Varsinais-Suomessa asui puolet vähemmän kuin Pirkanmaalla, ja muissa maakunnissa asuvien osuudet ovat alle 5 %. Kun ristiintaulukoidaan kyselyhetken asuinpaikka ja työpaikan sijainti, nähdään, että 85 % vastaajista asuu saman maakunnan alueella kuin missä hänen työpaikkansa sijaitsee. Osuus on noin prosenttiyksikön suurempi kuin koko aineistosta laskettu keskiarvo.

4.17.3 KYSELYHETKEN TYÖN LAATU

VAKITUINEN VS. MÄÄRÄAIKAINEN TYÖ

Työssä olevista vastaajista⁸ 71 % oli vakituksessa kokopäivätyössä, 28 % määräaikaisessa kokopäivätyössä ja 1 % osa-aikatyössä. Osuudet ovat lähes yhteneviä koko aineistosta laskettujen osuuksien kanssa. Osa-aikatyössä olevien osuus on kaksi prosenttiyksikköä pienempi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus.

Työsuhteen luonne vaihtelee merkittävästi päätyönantajan mukaan. Yksityisellä sektorilla työsuhteista 95 % on vakituksluonteisia ja kuntasektorillakin 76 %. Sen sijaan järjestöissä työskentelevistä vain kaksi kolmesta on vakituksessa työsuhteessa ja valtion palveluksessa olevista ainoastaan puolet. Tilanne on hyvin samankaltainen oikeustieteelliseltä koulutuslataalta valmistuneilla.

TAULUKKO 139. TYÖSUHTEEN LUONNE PÄÄTYÖNANTAJAN MUKAAN SYKSYLLÄ 2005
(VAIN TYÖLLISET)

%	Yksityinen yritys	Kunta, kuntayhtymä	Valtio, valtion liikelaitos	Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	Yht.
Vakituinen kokopäivätyö	95	76	49	65	71
Määräaikainen kokopäivätyö	5	23	48	34	28
Osa-aikatyö	0	1	3	1	1
Yht.	100	100	100	100	100
N	131	106	145	68	450

Miehistä lähes kolme neljästä on vakituksessa työssä, kun naisista vain kaksi kolmesta toimi vakituksessa työssä. Vastaavasti määräaikaiset sekä osa-aikaiset työsuhteet ovat naisilla yleisempiä kuin miehillä. Valtiolla ja järjestöissä työskentelevät miehet ovat päässeet naisia useammin vakituksiin töihin. Kuten jo edellä kävi ilmi, kyseisten päätyönantajien palveluksessa olevat miehet ovat naisia selvästi useammin johto- tai esimiestehtävissä, jotka ovat pääosin vakituksluonteisia. Mutta myös hallinto-, suunnittelu- tai kehitystehtävissä työskentelevät miehet ovat saaneet naisia useammin vakituksen työn. Kaikki tässä kappaleessa mainitut erot ovat tilastollisesti merkitseviä.

⁸ Tässä on tarkasteltu palkansaajien työsuhdetta neljän päätyönantajan mukaan.

Vastaajilta tiedusteltiin, mikä on tärkein peruste työ- tai virkasuhteen määräaikaaisuuteen. Kyselyhetkellä määräaikaisessa työssä ilmoituksensa mukaan olleista yli puolet (53 %) ilmoitti tärkeimmäksi perusteeksi työn luonteen. Seuraavaksi merkittävimpana perusteena on sijaisuus. Vajaa viidesosa nimesi tämän perusteen tärkeimmäksi syyksi. Vain kaksi vastaajaa merkitsi, ettei tiedä työnsä määräaikaisuuden perustetta. Lähes neljäsosa vastaajista kertoi määräaikaisen työsuhteen pituudeksi yhden vuoden. Määräaikaisten työsuhteiden pituuden keskiarvo on 1 v 8 kk.

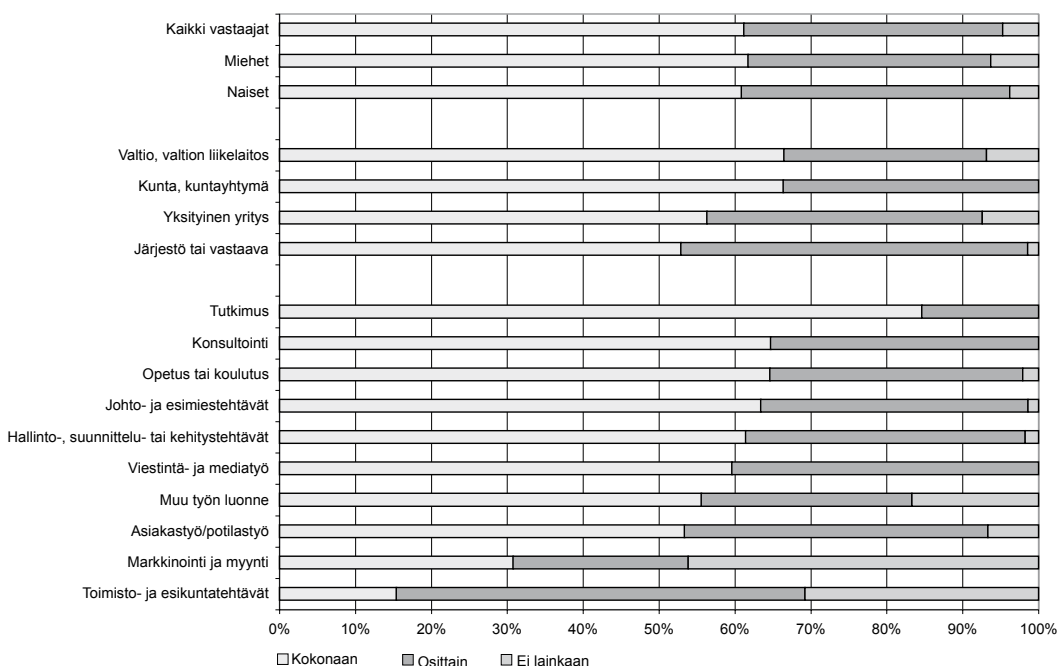
Noin kaksi kolmesta määräaikaisessa työsuhteessa olevasta vastaajasta ilmoitti nykyistä määräaikaaisuutta edeltäneen määräaikaisen työsuhteen saman työnantajan palveluksessa. Kolme miestä neljästä vastasi tähän kysymykseen myöntävästi, kun määräaikaisessa työsuhteessa olevista naisista vain 60 % ilmoitti nykyistä työsuhdetta edeltäneen määräaikaisen työsuhteen saman työnantajan palveluksessa. Ero on tilastollisesti merkitsevä.

TYÖN JA KOULUTUKSEN VASTAAVUUS

Kaksi kolmesta vastaajasta ilmoitti ylemmän korkeakoulututkinnon olleen edellytyksenä nykyiseen työhön. 5 % vastaajista ei tiennyt oliko ylempi korkeakoulututkinto edellytyksenä nykyiseen työhön. Nämäkin osuudet kertovat yhteiskuntatieteilijöiden sijoittumisesta monenlaisiin tehtäviin. Erityisesti yksityisellä sektorilla on työtehtäviä, joihin ei suoraan ole edellytyksenä ylempi korkeakoulututkinto (esimerkiksi toimittaja). Tästä kerrotaan tarkemmin jäljempänä työn laatuoluokituksen yhteydessä. Toimisto- ja esikuntatehtävissä sekä markkinointi ja myyntityössä toimivista vain vajaa neljäsosa (23 %) ilmoitti ylemmän korkeakoulututkinnon olleen työn saannin edellytyksenä. Toisaalta tutkimustyössä toimivista vastaajista noin 90 % ilmoitti ylemmän korkeakoulututkinnon olleen edellytyksenä työhön.

Vastaajilta kysyttiin myös heidän subjektiivista käsitystään työn ja koulutuksen vaatimustason vastaavuudesta. Kokonaan yliopistollista koulutusta vastaavassa työssä ilmoitti olevansa 61 % vastaajista. Osuus on alhaisempi kuin koko aineistosta laskettu vastaava osuus (67 %), mutta ei mitenkään epätyypillinen pääosin ei-ammattillisesti suuntautuneelle koulutusosalalle. Kaikkiaan 22 vastaajaa (5 % yhteiskuntatieteilijöistä) teki kyselyhetkellä työtä, joka ei vastannut vaatimustasoltaan yliopistollista koulutusta. Miehet ovat hieman naisia useammin koulutustaan vastaamattomassa työssä, mutta erot eivät ole tilastollisesti merkitseviä.

Yksikään kuntasektorilla työskentelevistä vastaajista ei ollut vaatimustasoltaan täysin koulutustaan vastaamattomassa työssä. Sen sijaan yksityisellä sektorilla työskentelevistä vastaajista 7 % toimi vaatimustasoltaan koulutustaan vastaamattomissa tehtävissä. Lähes puolet markkinointi ja myyntityössä toimivista sekä lähes kolmasosa toimisto- ja esikuntatehtävissä toimivista vastaajista arvioi, etteivät työtehtävät vastaa vaatimustasoltaan koulutusta.

Kuvio 50. Työtehtävän ja yliopistollisen koulutuksen vaatimustason vastaavuus syksyllä 2005 (vain työlliset)⁹

Vastaajilta pyydettiin myös mielipidettä työn ja koulutusalan vastaavuuteen. Kun koulutus ei valmista tiettyyn ammattiin, valmistuneiden on hankalampi määritellä vastaako työtehtävät omaa koulutusalaan kokonaan vai osittain. Osittain tästä johtuen vain alle puolet (47 %) yhteiskuntatieteilijöistä ilmoitti, että työ vastaa koulutusalaan kokonaan. Täysin koulutusalaan vastaamattomissa töissä kertoi olevansa joka kahdeksas vastaaja. Sekä koulutusaltaltaan että vaatimustasoltaan koulutustaan vastaamattomissa tehtävissä olevia vastaajia on kaikkiaan 17, eli 4 % työssä olevista yhteiskuntatieteilijöistä.

Neljäsosa yksityisellä sektorilla työskentelevistä vastaajista ilmoitti etteivät työtehtävät vastaa koulutusalaan. Julkisella sektorilla ja järjestöissä työskentelevistä vastaajista vain muutama prosentti kertoi, että työ ei vastaa koulutusalaan. Markkinointi ja myyntityössä olevista vastaajista yli puolet arvioi, ettei työ vastaa koulutusalaan. Sen sijaan vain vajaa neljäsosa toimisto- tai esikuntatyössä olevista vastaajista ilmoitti, ettei työ vastaa koulutusalaan.

Työskentely koulutusta osittain tai täysin vastaamattomissa tehtävissä voi olla myös oma valinta. Niistä vastaajista, joiden työtehtävien ja tutkinnon taso tai ala vastasivat toisiaan osittain, yli kolmasosa piti nykyistä työtään muuten mielenkiintoisempaan. Lisäksi joka kuudes vastaaja ilmoitti muun koulutuksen ohjanneen

⁹ Niitä alaryhmiä, joissa tapausten lukumäärä on alle 12, ei ole otettu kuvioon mukaan.

nykyisiin tehtäviin. Koulutustasoaan tai koulutusalaansa vastaamattomissa työtehtävissä olevista vastaajistakin lähes kolmasosa ilmoitti valintansa syyksi työn mielenkiintoisuuden. Kaikkiaan yhteiskuntatieteen koulutusosalta valmistuneista 10 % on koulutustasoaan tai -alaansa osittain tai täysin vastaamattomissa tehtävissä, koska ei ole saanut koulutusta vastaavaa työtä yrityksistään huolimatta.

TYÖPAIKKOJEN LAATULUOKITTELU

Työpaikkojen laadun arviointia voidaan syventää Englannissa sovellettua laatuluokitusta käyttäen (Elias et al. 1999). Seuraavassa taulukossa näkyvät luokitteluperusteet sekä ryhmien nimet. Ryhmien kesken on nähtävissä laatuero siten, että ryhmän A työpaikat vastaavat alan perinteistä tarkoituksenmukaista sijoittumista ja ryhmän D työpaikat epätarkoituksenmukaista sijoittumista. Yhteiskuntatieteilijöistä oman alan akateemisiin ammatteihin (ryhmä A) on tämän jaottelun perusteella sijoittunut kaksi kolmesta. Koulutusalan sisällä on paljon vaihtelua tämän luokittelun suhteen, koska pääainevaihtoehtoja on runsaasti, ja valtaosa niistä ei valmista suoraan tiettyyn ammattiin.

TAULUKKO 140. KYSELYHETKEN TYÖN LAATULUOKKIEN KUVAUS (VAIN TYÖLLISET)

		Vastaako koulutusala?	
		Kokonaan tai osittain	Ei lainkaan
Vaaditaanko korkeakoulututkinto?	Kyllä	RYHMÄ A (N = 297, vastaajista 67 %) Oman alan akateemiset ammatit analyttikko, assistentti, controller, ekonomisti, erityisasiantuntija, EU-projektikoordinaattori, hallintojohtaja, informaattikko, kehittämiskonsultti, koulukuraattori, koulutussuunnittelija, lehtori, projektipäällikkö, sosiaalityöntekijä, suunnittelija, tiedottaja, tutkija, työmarkkina-asiantuntija, ylitarkastaja	RYHMÄ B (N = 12, vastaajista 3 %) Muut akateemiset ammatit erityisopettaja, kehityspäällikkö, liikkeenjohdon konsultti, localisation project engineer, media- ja markkinatutkija, opinto-ohjaaja, tuotepäällikkö, yrityspalvelupäällikkö
	Ei	RYHMÄ C (N = 95, vastaajista 22 %) Oman alan uudet työmarkkinat aikuiskouluttaja, eläkeratkaisija, hankekoordinaattori, henkilöstösuunnittelija, isännöitsijä, kansanedustajan avustaja, kehityspäällikkö, kunnanjohtaja, mediapalvelupäällikkö, projektityöntekijä tai vast., toimittaja, työvoimaneuvoja, vientipäällikkö	RYHMÄ D (N = 37, vastaajista 8 %) Koulutusta vastaamattomat työt asiakaspalvelupäällikkö, kanslisti, komisario, myyjä, osastonhoitaja, palveluesimies, postinjakaja, taloussuunnittelija, toimistosihtööri, tuottaja, vahinkokäsittelijä, verosihtööri, yritysvalmentaja

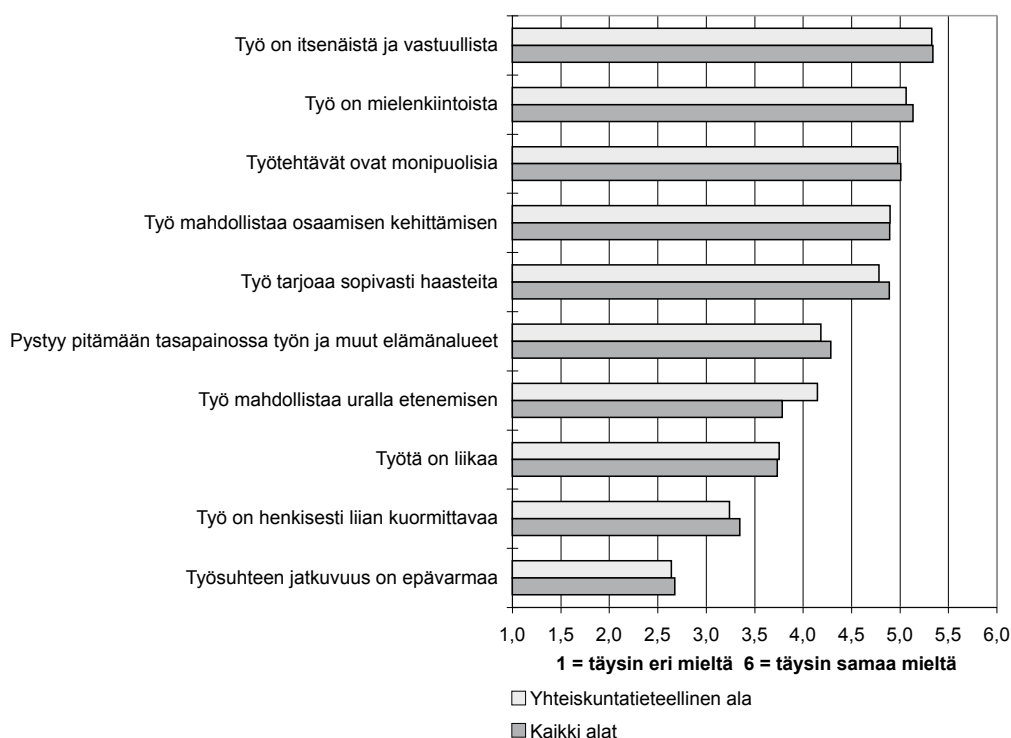
Yhteiskuntatieteellinen koulutus näyttää suuntautuneen julkiselle sektorille, sillä kunnissa töissä olevista vastaajista lähes neljä viidestä sijoittuu ryhmään A. Valtion palveluksessa olevistakin kolme neljästä ja järjestösektorilla työskentelevistä 70 % sijoittuu ryhmään A. Yksityisen sektorin työpaikoista alle puolet kuuluu ryhmään A ja vajaa kolmannes ryhmään C. Eniten koulutusta vastaamatonta työtä tehdään tämän luokituksen perusteella yksityisellä sektorilla ja valtiolla.

Tutkimustyö on selvästi yhteiskuntatieteilijöiden ominta työkenttää, sillä lähes 90 % tutkimukseen liittyvistä työtehtävistä sijoittuu ryhmään A. Myös konsultointiin, opetukseen tai koulutukseen, asiakas- tai potilastyöhön sekä hallinto-, suunnittelu tai kehitystehtäviin liittyvistä työpaikoista merkittävä osa (yli 70 %) kuuluu oman alan akateemisiin tehtäviin.

TYTYTVÄISYYS TYÖHÖN

Tyytyväisyyttä kyselyhetken työhön kartoitettiin kymmenellä työtä koskevalla väitteellä. Valtaosa vastaajista piti työtään itsenäisenä ja vastuullisena sekä mielenkiintoisena ja monipuolisena. Koko aineistoon verrattaessa yhteiskuntatieteilijät arvioivat muita useammin työn mahdollistavan uralla etenemisen ja muita harvemmin työn olevan henkisesti liian kuormittavaa. Toisaalta yhteiskuntatieteilijöiden vastausten keskiarvo on koko aineistosta laskettua keskiarvoa alhaisempi väitteiden ”Työ on mielenkiintoista”, ”Työ tarjoaa sopivasti haasteita” ja ”Pystyn pitämään tasapainossa työn ja muut elämänalueet” osalta. Erot ovat kuitenkin pieniä, eikä yhteiskuntatieteilijöiden vastausten keskiarvot erotu merkittävästi muista koulutusaloista minkään väitteen osalta.

Miesten ja naisten vastauksissa löytyi tilastollinen ero ainoastaan väitteen ”Työsuhteeni jatkuvuus on epävarmaa” kohdalla siten, että naiset kokevat työsuhteensa jatkuvuuden epävarmemmaksi kuin miehet. Tämä ei ole yllättävää, sillä edellä todettiin naisten olevan miehiä useammin määräaikaississa työsuhteissa.

Kuvio 51. Mielenpitoja kyselyhetken työstä (keskiarvo, vain työlliset)

Edellä tehtyjen työn laatuluokkaryhmien ja työhön liittyvien väittämien tarkastelu tukee ryhmien välisiä eroja. Ryhmään D (koulutusta vastaamattomat työt) sijoittuneet työt ovat vastaajien mielestä mielenkiintoisuuden, monipuolisuuden, osaamisen kehittämisen sekä uralla etenemisen suhteen muita huonompia tehtäviä. Lisäksi koulutusta vastaamattomat työt eivät ole itsenäisiä ja vastuullisia yhtä usein kuin akateemiset ammatit. Toisaalta koulutusta vastaamattomat työt eivät ole myöskään henkisesti niin kuormittavia kuin oman alan akateemiset työtehtävät. Koulutusalan akateemisten työtehtävien (ryhmä A) ja alan muiden tehtävien (ryhmä C) välillä löytyi tilastollinen ero kolmen väittämän osalta. Koulutusalan akateemiset ammatit mahdollistavat paremmin osaamisen kehittämisen, ovat monipuolisempia sekä itsenäisiä ja vastuullisia useammin kuin koulutusalan muut ammatit.

Kun työhön liittyviä väitteitä katsotaan päätyönantajan mukaan, tilastollisesti merkitsevät erot löytyivät seuraavien väitteiden kohdalta: ”Työ mahdollistaa uralla etenemisen”, ”Työ on henkisesti liian kuormittavaa” ja ”Työsuhteen jatkuvuus on epävarmaa”. Kuntasektorilla tehtävät työt eivät näytä tarjoavan yhteiskuntatieteilijöille etenemismahdollisuuksia uralla yhtä usein kuin muilla päätyönantajilla tehtävät työt. Tämä selittyy pääsääntöisesti kunnissa tehtävän työn luonteesta, vajaa 40 % toimi asiakas- tai potilastyössä ja neljäsosa opetustyössä. Lisäksi kunnissa

työskentelevät yhteiskuntatieteilijät kokevat työnsä olevan henkisesti kuormittavampaa kuin valtion palveluksessa olevat. Osittain tämäkin selittyy työtehtävien eroilla. Työsuhteen jatkuvuuden epävarmuus vaivaa valtion palveluksessa olevia suhteessa enemmän kuin yksityisellä tai kuntasektorilla työskenteleviä. Järjestöissä ja valtiolla työskentelevien osalta ei vastaavaa tilastollista ero ollut. Nämä erot selittyvät valtiolla huomattavasti yleisemmillä määräaikaistyyppisillä työsuhteilla.

Vähiten palkitsevia työtehtäviä näyttäisivät edellä mainittujen väitteiden perusteella olevan toimisto- ja esikuntatehtävät, asiakas- tai potilastyö sekä markkinointi ja myyntityö. Tutkimustyö on mielenkiintoista, monipuolista ja haastavaa, mutta töiden jatkuvuus aiheuttaa epävarmuutta.

PALKKA

Vastaajilta tiedusteltiin heidän kyselyhetken bruttopalkkaansa, jossa on huomioitu säännölliset lisät. Palkkaa koskevissa tiedoissa ovat mukana vain kokopäivätyössä (yrittäjät mukaan lukien) olevien vastaukset, jotta tiedot olisivat mahdollisimman vertailukelpoiset. Yhteiskuntatieteilijöiden bruttopalkkojen mediaani on 2 800 euroa kuukaudessa. Tämä on noin 70 euroa korkeampi kuin koko aineistosta laskettu bruttopalkkojen mediaani.

Miesten palkkataso on naisten vastaavaa korkeampi. Tärkeimpänä selittävänä tekijänä on miesten ja naisten sijoittuminen eri työnantajasektoreille ja erityyppisiin tehtäviin. Julkisella sektorilla, jossa miesten ja naisten sijoittuminen erityyppisiin työtehtäviin oli melko suurta, miesten palkan keskiarvo on lähes 600 euroa korkeampi kuin naisten.

Tilannetta on järkevämpi verrata työn luonteen mukaan. Tilastollisesti merkitsevä ero löytyi hallinto-, suunnittelu- tai kehitystehtävissä toimivien miesten ja naisten kuukausiansioiden väliltä. Kyseisissä tehtävissä toimivien miesten bruttokuukausipalkka on lähes 400 euroa korkeampi kuin vastaavissa tehtävissä toimivien naisten. Vastaajien ilmoittamien ammattinimikkeiden kirjo kohdassa hallinto-, suunnittelu- ja kehitystehtävät on kuitenkin suuri, ja sukupuolten palkkaero selittyikin suurelta osin työtehtävien erilaisuudella.

TAULUKKO 141. BRUTTOPALKKA SYKSYLLÄ 2005 SÄÄNNÖLLISET LISÄT MUKAAN LUKIEN (VAIN KOKOPÄIVÄTYÖSSÄ OLEVAT, PALKKA EUROINA MEDIAANIN MUKAISESSA JÄRJESTYKSESSÄ)¹⁰

	Alakvartiili	Mediaani	Yläkvartiili	Keskiarvo	Lkm
Kaikki vastanneet	2284	2800	3300	2888	446
Miehet	2547	3052	3700	3218	168
Naiset	2200	2521	3071	2689	278
Yksityinen yritys	2800	3200	3890	3369	131
Valtio, valtion liikelaitos	2100	2600	3027	2648	137
Oma yritys, vastaanotto tms.	..	2500	..	2975	8
Kunta, kuntayhtymä	2200	2500	3000	2723	105
Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava	2263	2450	3000	2680	66
Johto- ja esimiestehtävät	3027	3600	4200	3694	69
Konsultointi	..	3200	..	3250	17
Markkinointi ja myynti	..	3125	..	3053	12
Muu työ	..	2900	..	3069	15
Viestintä- ja mediatyö	2500	2900	3300	2939	51
Hallinto-, suunnittelu- tai kehitystehtävät	2388	2858	3235	2928	108
Opetus tai koulutus	..	2844	..	2890	47
Tutkimus	..	2350	..	2383	49
Toimisto- ja esikuntatehtävät	..	2300	..	2336	13
Asiakastyö/potilastyö	2024	2200	2350	2211	57

Työn laatuluokkien suhteen palkkatasoa vertailtaessa tilastollisesti merkitseviä eroja luokkien välillä ei löytynyt. Laatuluokat eivät siis ole suoraan yhteydessä palkkatasoon. Parhaiten ansaitsivat muissa akateemisissa töissä olevat vastaajat (ryhmä B); heidän bruttokuukausipalkkansa keskiarvo oli 3 182 euroa. Koulutustaan vastaamattomassa työssä (ryhmä D) toimivien vastaajien palkkataso oli odotetusti alhaisin, bruttokuukausipalkan keskiarvo oli 2 781 euroa. Tässä pitää muistaa, että ryhmien kokoerot lukumäärien osalta ovat suuria.

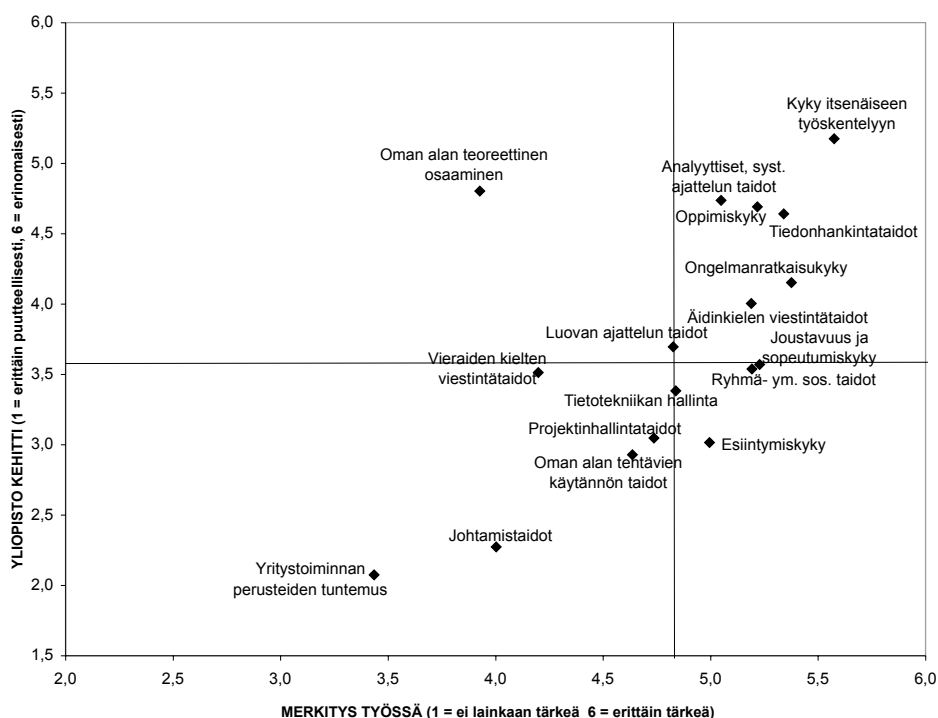
Vastaajia pyydettiin arvioimaan, vastaako heidän palkkatasonsa työtehtävien vaatavuutta ja koulutustasoa. Noin puolet vastaajista arvioi, että palkka on sopusoinnussa työn vaatavuustason kanssa. Osuus on kaksi prosenttiyksikköä suurempi kuin koko aineiston keskimääräinen osuus. Naiset ovat tyytymättömämpiä palkkaansa kuin miehet ja julkisella sektorilla työskentelevät vastaajat ovat tyytymättömämpiä kuin yksityisellä sektorilla työskentelevät. Työn luonteen mukaan asiaa tarkasteltaessa tyytyväisimpiä ovat toimisto- ja esikuntatyössä olevat ja tyytymättömämpiä asiakas- tai potilastyössä olevat vastaajat.

¹⁰ Alaryhmissä, joissa tapausten lukumäärä on alle 50, ilmoitetaan vain keskiarvo ja mediaani. Taulukossa ei ole mukana alaryhmiä, joissa tapausten lukumäärä on alle kuusi.

Tyytymättömyys kasvaa, kun palkkaa verrataan hankittuun akateemiseen koulutukseen. Vastaajista hieman alle 40 % arvioi palkkansa vastaavan akateemista koulutusta. Osuus on kolme prosenttiyksikköä suurempi kuin koko aineiston keskimääräinen osuus.

4.17.4 TYÖN VAATIMUKSET JA KOULUTUKSEN ANTAMAT VALMIUDET

Lomakkeessa (ks. liite 1) kysyttiin erilaisten tietojen ja taitojen¹¹ merkitystä nykyisessä työssä ja sitä, miten yliopisto-opiskelu kyseisiä tietoja ja taitoja kehitti. Saatujen vastausten pohjalta voidaan arvioida koulutuksen työelämärelevanssia. Kuviossa 52 on esitetty nämä ulottuvuudet. Mitä enemmän oikealla piste kuviossa on, sitä suurempi kyseisen tiedon tai taidon merkitys on nykyisessä työssä, ja vastaavasti mitä ylempänä piste on, sitä enemmän yliopisto-opiskelu kehitti kyseistä tietoa tai taitoa.

KUVIO 52. Työn vaatimusten ja opiskelun antamien valmiuksien kohtaaminen

¹¹ Kysymyksessä olevat tiedot ja taidot on alun perin määritelty laadullisessa tutkimuksessa, jossa arvioitiin ja vertailtiin kuudessa EU-maassa yliopistosta valmistuvien osaamisalueita ja vastaavasti pienten ja keskisuurten yritysten odotuksia akateemisten osaamisesta (Manninen & Hobrough 2000; katso myös Niska, Manninen ja Rentola-Hemmi 1998).

Kyky itsenäiseen työskentelyyn on vastaajien mielestä työssä tärkeintä. Hyvin keskeisiä tietoja ja taitoja ovat tärkeysjärjestyksessä ongelmanratkaisukyky, tiedonhankintataidot, joustavuus ja sopeutumiskyky, oppimiskyky, ryhmätyötaidot ym. sosiaaliset taidot sekä viestintätaidot äidinkielellä. Naiset pitävät pääsääntöisesti lomakkeessa mainittuja tietoja ja taitoja työssään merkityksellisempinä kuin miehet. Miehet arvioivat ainoastaan johtamistaidot ja yritystoiminnan perusteiden tuntemuksen merkityksellisemmiksi työssään kuin naiset. Tilastolliset erot löytyvät muiden tietojen ja taitojen kohdalla paitsi oman alan teoreettinen osaaminen, analyyttiset systemaattisen ajattelun taidot, viestintätaidot vierailla kielillä, esiintymiskyky ja projektinhallintataidot.

Kuvio 52 on jaettu nelikenttään, joka muodostetaan akselistolle väitteiden summamuuttujien keskiarvojen perusteella. Nelikentän osiot, joihin tiedot ja taidot sijoitetaan, muotoutuvat itse aineistosta¹². Pitää luonnollisesti huomioida, että tässä tarkastellaan vain sitä, kehittikö yliopisto-opiskelu jotain tietoa tai taitoa keskimääräistä paremmin tai heikommin ja vastaavasti mikä on sen merkitys työssä. Tässä ei siis saada absoluuttista selvyyttä siihen, kehittikö yliopisto-opiskelu jotain tietoa tai taitoa sopivasti, liikaa vai liian vähän suhteessa työelämätarpeeseen.

Yhteiskuntatieteen koulutusosalta valmistuneiden vastausten perusteella työssä tärkeitä tietoja ja taitoja, joita myös yliopisto-opiskelu kehittää, ovat ongelmanratkaisukyky, viestintätaidot äidinkielellä, tiedonhankintataidot, oppimiskyky, kyky itsenäiseen ajatteluun ja analyyttiset systemaattisen ajattelun taidot. Edelleen työssä tärkeitä tietoja ja taitoja ovat esiintymiskyky, joustavuus ja sopeutumiskyky, ryhmätyötaidot ym. sosiaaliset taidot, tietotekniikan hallinta ja luovan ajattelun taidot. Näiden osaamisalueiden kehittyminen on kuitenkin vastaajien mielestä ollut keskimääräistä heikompaa.

Oman alan teoreettista osaamista yliopisto-opiskelu kehitti hyvin, mutta vastaajien mielestä sen merkitys työssä on keskimääräistä pienempi. Neljänteen ryhmään, eli siihen, jossa kehittyminen opinnoissa ja merkitys työssä ovat keskimääräistä vähäisempää, sijoittuivat johtamistaidot, oman alan tehtävien käytännön taidot, projektinhallintataidot, yritystoiminnan perusteiden tuntemus sekä viestintätaidot vieraalla kielellä. Tiedot ja taidot ovat kaikissa neljässä edellä mainitussa ryhmässä suuruusjärjestyksessä sen suhteen, miten suuri ero merkityksen ja kehittymisen välillä on kunkin tiedon tai taidon kohdalla.

¹² Ryhmä 1 (nelikentässä oikealla ylhäällä): merkitys työssä on keskimääräistä suurempi ja myös yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä enemmän, koulutus vastaa tarpeeseen

Ryhmä 2 (oikealla alhaalla): merkitys työssä on keskimääräistä suurempi, mutta yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä vähemmän, koulutuksessa pitäisi panostaa näihin enemmän

Ryhmä 3 (vasemmalla ylhäällä): merkitys työssä on keskimääräistä pienempi, mutta yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä enemmän, koulutuksessa painotetaan ehkä liikaa

Ryhmä 4 (vasemmalla alhaalla): merkitys työssä on keskimääräistä pienempi ja myös yliopisto-opiskelu kehitti keskimääräistä vähemmän, koulutuksessa pitäisi ehkä huomioida paremmin

Suurin ero (2,0) keskiarvojen ”merkitys työssä” ja ”yliopisto-opiskelu kehitti” välillä on esiintymiskyvyn kohdalla. Järjestyksessä seuraavina tulevat johtamistaidot, oman alan tehtävien käytännön taidot, projektinhallinta taidot, joustavuus ja sopeutumiskyky sekä ryhmätyö ym. sosiaaliset taidot. Näiden tietojen ja taitojen kohdalla keskiarvojen erot vaihtelevat 1,65 ja 1,73 välillä.

Yhteiskuntatieteellisessä koulutuksessa substanssi näyttäisi olevan kunnossa, sillä kehittämiskohteet liittyvät enemmän opetusmetodeihin. Erityisesti ryhmätyötaitoja ym. sosiaalisia taitoja, esiintymiskykyä sekä joustavuutta ja sopeutumiskykyä parantavia menetelmiä olisi hyvä sisällyttää opetukseen enemmän.

4.17.5 ERITYISPIIRTEITÄ

Noin puolet yhteiskunnallisen koulutuksen suorittaneista vastasi kyselyyn. Aineisto antaa viitteitä siitä, että osalla yhteiskuntatieteilijöistä on valmistumisensa jälkeen ongelmia työllistymisessä. Työttömyyttä on kohdannut vastaajista 30 %. Keskeisimpinä työttömyyden syinä ovat alan heikko työmarkkinatilanne sekä työkokemuksen puute. Yhteiskuntatieteilijät ovat olleet myös koko aineistosta laskettuun keskiarvoon nähden kaksi kuukautta vähemmän koulutustaan vastaavassa työssä valmistumisensa jälkeen. Tätä ei selitä perhevapaat, sillä perhevapaalla olleiden osuus on viisi prosenttiyksikköä pienempi kuin koko aineistosta laskettu keskimääräinen osuus, ja perhevapaan kesto on yhtä pitkä kuin koko aineistossa keskimäärin.

Töitä saatuaan yhteiskuntatieteilijöiden työuran alku näyttää kuitenkin vakaalta. Työnantajien ja työsuhteiden määrät ovat hieman koko aineistosta lasketun keskimääräisen tason alapuolella. Kyselyhetkellä yhteiskuntatieteilijöistä on työssä 86 % ja työttömänä 3 %. Molemmat osuudet ovat koko aineistosta laskettujen keskimääräisten osuuksien yläpuolella. Työssä olevista vastaajista 71 % oli vakituksessa kokopäivätyössä. Määräaikaisessa työsuhteessa olevista vastaajista yli puolet ilmoitti määräaikaisuuden perusteeksi työn luonteen.

Yhteiskuntatieteilijöiden työmarkkinat ovat hyvin moninaiset työnantajasektoreittain ja työn luonteen mukaan tarkasteltuina. Tähän vaikuttaa yhteiskuntatieteellisen koulutuksen laaja kirjo. Mielenkiintoista oli huomata, että heti valmistumisensa jälkeen useampi vastaajista oli ollut työssä yksityisellä sektorilla verrattuna kyselyhetken tilanteeseen. Tärkein työpaikkojen tiedonsaantikanava on ollut lehti-ilmoitukset.

Yhteiskuntatieteilijöiden keskuudessa miehet pääsevät johto- ja esimiestehtäviin naisia useammin, erityisesti julkisella sektorilla. Yksityisellä sektorilla työskentelevistä yli neljäsosa (28 %) ilmoitti päätyökseen viestintä- ja mediatyön. Kuntasektorilla toimivien yleisimpänä toimenkuvana on asiakas- tai potilastyö ja valtio-sektorilla sekä järjestöissä toimivien hallinto-, suunnittelu- ja kehitystehtävät. Yh-

teiskuntatieteilijöiden työpaikat löytyvät pääsääntöisesti suurilta paikkakunnilta. Kyselyhetkellä 53 % vastaajista oli töissä Uudellamaalla.

Vastaajien oman näkemyksen mukaan 95 % teki kyselyhetkellä vaatimustasoltaan koulutustaan kokonaan tai osittain vastaavaa työtä. Ei-ammattillista koulutusalaan vastaavaa työtä ei ole aina helppo määritellä. Tämä näkyy myös vastausjakaumissa, alle puolet vastaajista ilmoitti työn vastaavan koulutusalaan kokonaan.

Laatuluokituksen perusteella noin kaksi kolmesta vastaajasta toimi oman alan akateemisissa ammateissa ja 8 % koulutusta vastaamattomissa töissä. Toinen tärkeä epätarkoituksenmukaisesta sijoittumisesta kertova mittari on osittain tai täysin koulutusta vastaamattoman työn vastaanottamisen syy. Noin joka kymmenes yhteiskuntatieteilijä teki kyselyhetkellä koulutustasoaan osittain vastaavaa tai täysin vastaamatonta työtä, koska ei ollut saanut yrityksistään huolimatta koulutustaan vastaavaa työtä.

Valtaosa yhteiskuntatieteilijöistä piti työtään itsenäisenä ja vastuullisena sekä mielenkiintoisena ja monipuolisena. Yhteiskuntatieteilijät arvioivat useammin työn mahdollistavan uralla etenemisen ja harvemmin työn olevan henkisesti liian kuormittavaa muiden alojen edustajiin verrattuna. Toisaalta yhteiskuntatieteilijöiden vastausten keskiarvo on koko aineistosta laskettua keskiarvoa alhaisempi väitteiden ”Työ on mielenkiintoista”, ”Työ tarjoaa sopivasti haasteita” ja ”Pystyn pitämään tasapainossa työn ja muut elämänalueet” osalta. Vähiten palkitsevia työtehtäviä näyttäisivät edellä mainittujen väitteiden perusteella olevan toimisto- ja esikunta-tehtävät, asiakas- tai potilastyö sekä markkinointi ja myyntityö.

Yhteiskuntatieteilijöiden bruttopalkkojen mediaani on 2 800 euroa kuukaudessa. Tämä on noin 70 euroa korkeampi kuin koko aineistosta laskettu bruttopalkkojen mediaani. Hieman yli puolet vastaajista arvioi palkkansa liian pieneksi suhteessa kyselyhetken työn vaativuustasoon. Osuus on kaksi prosenttiyksikköä alhaisempi kuin koko aineiston keskimääräinen osuus.

Kyky itsenäiseen työskentelyyn on vastaajien mielestä työssä tärkeintä. Hyvin keskeisiä tietoja ja taitoja ovat tärkeysjärjestyksessä ongelmanratkaisukyky, tiedonhankintataidot, joustavuus ja sopeutumiskyky, oppimiskyky, ryhmätyötaidot ym. sosiaaliset taidot sekä viestintätaidot äidinkielellä. Koulutus näyttää vastaajien arvion mukaan kehittävän työelämässä tärkeitä tietoja ja taitoja, yhteiskuntatieteellisen koulutuksen substanssi on siis kunnossa. Opetusmenetelmiä olisi kuitenkin hyvä kehittää osallistuvaan ja ryhmätöitä painottavaan suuntaan.

5 POHDINTOJA

TYÖURAN ALUN VAKAUS

Työuran vakautta ja laatua arvioidaan tutkimuksissa usein eri perustein. Mittareina on käytetty muun muassa työttömyyden kestoa ja työttömyyskertojen määrää, runsasta työpaikan tai ammatin vaihtoa sekä työsuhteen pysyvyyttä. Näitä mittareita hyödyntäen tässäkin tutkimuksessa on haettu lisätietoa akateemisten työuran alkutaipaleesta puhtaasti määrällistä tarkastelua täydentämään. On myös huomattava, että siirtyminen koulutuksesta työelämään vaihtelee sen mukaan onko kyseessä ammattiin valmistava vai yleinen koulutus.

Tutkimuksen kohdejoukko valmistui suotuisan työmarkkinatilanteen aikaan. Katsohtaessa akateemisten työttömyyslukuja viimeisen 10 vuoden ajalta nähdään, että työttömyys oli alimmillaan vuonna 2001. Tämä on yksi selittävä tekijä sille, että vastaajat ovat työllistyneet yleisesti ottaen hyvin.

Hyvästä taloussuhdanteesta huolimatta alkutyöttömyyttä esiintyi. Kaikista kyselyyn vastanneista vajaa kolmannes (30 %) on ollut työttömänä valmistumisensa jälkeen. Verrattaessa kuitenkin Laaser-tutkimuksen tuloksiin työttömyyttä kokeiden osuus on ollut tällä seurantajaksolla alhaisempi¹. Lisäksi useimmilla työttömyys on ollut kertaluonteista ja lyhytkestoista. Työttömyyttä kohdanneista 57 % on ollut työttömänä vain kerran ja kahdella kolmesta työttömyyskuukausia on kertynyt korkeintaan kuusi. Työttömänä olleista 14 % on ollut työttömänä yhteensä yli vuoden valmistumista seuranneella viisivuotiskaudella.

Työttömyyskokemusten yleisyys vaihtelee huomattavasti koulutusaloittain, mutta suurimmalla osalla tutkituista aloista työttömyysjaksot valmistumisen jälkeen ovat olleet tavallisia. Vähiten työttömyyttä on ollut ammattisuuntautuneilla aloilla, kuten lääketieteellisellä, hammaslääketieteellisellä, eläinlääketieteellisellä ja teknillistieteellisellä koulutuslalla. Näiltä aloilta valmistuneista työttömänä on ollut harvempi kuin joka kymmenes työuran ensimmäisen viiden vuoden aikana. Sen sijaan taideteolliselta, maatalous-metsätieteelliseltä ja humanistiselta koulutuslalta valmistuneiden keskuudessa työttömänä olleiden osuus on yli 40 %. Toisaalta työttömyysjaksot ovat olleet yleisiä myös psykologiasta (36 %) ja oikeustieteistä (30 %) valmistuneilla, vaikka koulutus on ammattiin valmistavaa. Työttömyyden keston mukaan tarkasteltuna yli vuoden kestänyt työttömyys oli tavallista maatalous-metsätieteellisellä (23 %), taideteollisella (21 %) ja luonnontieteellisellä koulutuslalla (20 %).

¹ Tässä tutkimuksessa tarkasteltava ajanjakso oli vuoden pidempi (2000-2005) kuin Laaser-tutkimuksessa (1997-2001). Lisäksi pitää muistaa, että Laaser-tutkimuksessa oli mukana vain Jyväskylän, Lapin ja Turun yliopistoista valmistuneet, joten esimerkiksi kaikkia nyt tarkasteltavia koulutusaloja ei ollut tuolloin mukana lainkaan.

Kyselyyn vastanneet ovat työskennelleet keskimäärin kahden työnantajan palveluksessa valmistumisensa jälkeen. Tässä suhteessa työuran alku ei näytä erityisen epävakaalta. Erillisiä työ- tai virkasuhteita on ollut keskimäärin neljä. Määrä on selvästi korkeampi kuin Laaser-tutkimuksessa, jossa vastaajien ilmoituksen mukaan työsuhteita oli ollut keskimäärin 2,4. Tässäkin pitää kuitenkin korostaa, että verrattavien tutkimusten kohderyhmät eivät ole identtiset. Uraseurannan kohderyhmästä lääketieteilijöillä ja eläinlääketieteilijöillä on ollut eniten työnantajia ja työsuhteita tutkinnon suorittamisen jälkeen. Työnantajien ja työsuhteiden vaihtuvuus oli vähäisintä teknillistieteellisellä, kauppatieteellisellä ja terveystieteiden koulutusaloilla.

MÄÄRÄLLINEN TYÖLLISTYMINEN

Määrällisesti tarkasteltuna akateemiset ovat työllistyneet hyvin: vain kaksi prosenttia vastaajista oli työttömänä kyselyhetkellä syksyllä 2005. Monella koulutusallalla työttömiä ei ollut lainkaan. Työministeriön tilastoihin perustuvat luvut näyttävät, että ylempään korkeakoulututkinnon suorittaneiden työttömyys on kasvanut viimeisten vuosien aikana. Elokuun lopussa 2006 työttömien akateemisten osuus oli 4,2 %. Syksyllä 2005 se oli vielä aavistuksen korkeampi.

Tuo noin kahden prosenttiyksikön ero selittyy osittain sillä, että tutkimusajankohdasta vastaajat olivat jo olleet työmarkkinoilla viitisen vuotta. Vastavalmistuneiden akateemisten työttömyys on selvästi yleisempää. Lisäksi kalenterivuositain työttömyystilastoja katsottaessa, työttömyys on alimmillaan helmi-maaliskuussa sekä loka-marraskuussa, johon myös tutkimusajankohta osui.

LAADULLINEN TYÖLLISTYMINEN

Työttömien pieni määrä on vain yksi osa kokonaisuudesta, jolla tarkastellaan koulutuksen hyvyttä työmarkkinoiden näkökulmasta. Kuvaa tuleekin täydentää useilla laadullisilla mittareilla, mihin ei ole aikaisemmin ollut mahdollisuutta näin kattavasti akateemisilla koulutusaloilla.

Vielä viiden vuoden jälkeen joka neljäs vastaajista toimi määräaikaissa työsuhteissa, pääosin kuntasektorilla tai valtion palveluksessa. Tässä tutkimuksessa määräaikaisten osuus oli kaksi prosenttiyksikköä korkeampi kuin Laaser-tutkimuksessa syksyllä 2001. Määräaikainen työ oli yleistä useimmilla uraseuranta-tutkimuksen kohdealoilla. Vain teknillistieteellisellä, hammaslääketieteellisellä, farmasian, taideteollisella ja kauppatieteellisellä koulutusallalla määräaikaisuus oli verraten vähäistä. Määräaikaisten osuus ei kuitenkaan välttämättä kuvaa kovin hyvin alalta valmistuneiden työllistymisen laatua. Lääketieteellisellä ja eläinlääketieteellisellä koulutusallalla määräaikaisuus oli yleistä, mutta muuten näiltä aloilta valmistuneiden työllistyminen sekä työn ja koulutuksen vastaavuus näyttää erinomaiselta. Toisaalta taideteolliselta alalta valmistuneilla määräaikaisten

osuus oli melko pieni, mutta taiteen maistereiden keskuudessa työttömyysjaksot olivat yleisiä ja heidän oli muita vaikeampaa löytää koulutustaan vastaavaa työtä.

Kolmasosa määräaikaista ilmoitti syyksi määräaikaaisuuteen työn luonteen ja neljäsosa sijaisuuden. Vastaajista 2 % oli omasta tahdostaan määräaikaaisessa työssä ja peräti 15 % määräaikaaisessa työsuhteessa ollut merkitsi, ettei työtehtävää ole haluttu vakinaistaa. Kaksi kolmasosaa määräaikaista työsuhteista oli korkeintaan vuoden mittaisia.

Akateemisten epätarkoituksenmukaista sijoittumista voidaan selvittää eri mittareita käyttäen. Työn ja koulutuksen vastaavuus on yksi tarkoituksenmukaisen työllistymisen ulottuvuus, jota on tarkasteltu sekä koulutustason että koulutusalan näkökulmasta. Kyseessä on vastaajan oma subjektiivinen arvio, johon saattavat vaikuttaa esimerkiksi epärealistiset käsitykset oman alan työtehtävistä.

Syksyllä 2005 työssä olleista vastaajista 3,6 % työskenteli vaatimustasoltaan koulutusta vastaamattomissa tehtävissä. Sukupuolten välillä ei ole eroa, mutta koulutus- alakohtaiset erot ovat tässäkin suuria. Maatalous-metsätieteelliseltä koulutus- alalta valmistuneista noin joka kymmenes ja humanistiselta koulutus- alalta valmistuneista joka kahdestoista työskenteli koulutustasoa vastaamattomassa työssä.

Koulutus- alaa voidaan pitää koulutustasoa ongelmallisempana mittarina tarkasteltaessa laadullista sijoittumista työelämään, erityisesti yleisillä koulutus- aloilla. Niinpä aineistoon on sovellettu Englannissa lanseerattua työtehtävien laatuluokitusta, jossa ristiintaulukoimalla kysymykset ”Oliko ylempi korkeakoulututkinto edellytyksenä nykyiseen työhösi?” ja ”Vastaako nykyinen työtehtäväsi yliopistollista koulutus- alaasi?” saadaan työtehtävät luokiteltua neljää ryhmään. Luokituksen perusteella oman alan akateemisissa tehtävissä toimi syksyllä 2005 työssä olleista vastaajista 75 %, muissa akateemisissa tehtävissä 2 %, oman alan uusilla työmarkkinoilla 18 % ja koulutusta vastaamattomissa töissä 5 %.

Koulutuksen ja työn vastaavuuden käyttö on kategorista vastaajan subjektiivisesta arviosta huolimatta. Osa ihmisistä voi tietoisesti tehdä valinnan työskennellä koulutustasoa tai koulutus- alaa vastaamattomassa työssä. Monilla aloilla on melko paljon vastaajia, joiden työ ja yliopistollinen koulutus eivät näytä vastaavan toisiaan kokonaan. Kuitenkin esimerkiksi liikuntatieteellisellä, teknillistieteellisellä ja teologian koulutus- aloilla koulutusta vastaamattomissa tehtävissä työskentely vaikuttaa olevan enimmäkseen itse valittua. Sen sijaan taideteollisella, maatalous- metsätieteellisellä, humanistisella, yhteiskuntatieteellisellä, luonnontieteellisellä ja terveystieteiden koulutus- aloilla oli keskimääräistä enemmän vastaajia, joilla oli ollut vaikeuksia saada koulutusta vastaavaa työtä. Tässä epätarkoituksenmukaisen sijoittumisen mittarina on käytetty niiden vastaajien osuutta, jotka olivat osittain tai täysin joko koulutustasoa tai -alaa vastaamattomassa tehtävässä sekä ilmoittivat

syyksi tässä työssä toimimiseen sen, että eivät olleet saaneet koulutusta vastaavaa työtä. Näiden vastaajien osuus on 6 % kaikista työssä olevista vastaajista.

Tällä hetkellä näyttää siltä, että epätarkoituksenmukaisesti sijoittuneiden osuus on 4–6 % käytetystä mittarista riippuen. Jos tähän lisätään kyselyhetkellä työttömänä olleiden osuus, voidaan todeta, että noin joka kahdennellatoista akateemisella on vielä viiden vuoden kuluttua ongelmia työelämään sijoittumisessa.

MAHDOLLISUUDET

Korkeakoulutusta seurataan pääsääntöisesti suoritettujen tutkintojen ja määrällisen työllistymisen perusteella. Käytetyt mittarit ovat olleet yksipuolisia. Toki moni yliopisto seuraa itsenäisesti valmistuneiden sijoittumista työelämään, mutta seurantakäytännöt ja myös kysymysten muotoilut ovat vaihdelleet. Kattavaa valtakunnallista tietoa akateemisten laadullisesta sijoittumisesta työelämään ei siis ole ollut aikaisemmin saatavissa.

Prosessi tilanteen korjaamiseksi käynnistyi vuosituhaten alussa Laaser-tutkimuksen myötä. Nyt on siirrytty iso askel eteenpäin ja käytössä on ensimmäinen laaja valtakunnallinen aineisto akateemisten sijoittumisesta työelämään. Mukana on noin puolet akateemisen tutkinnon yhtenä vuonna suorittaneista. Tietyillä koulutusaloilla tämä kuitenkin tarkoittaa henkilömäärissä vain muutamaa kymmentä vastaajaa. Lisäksi joidenkin koulutusalojen sisällä on hyvin erityyppisiä oppiaineita, joilla koulutuksen ja työelämän välisestä suhteesta kertovat ainakin osittain eri asiat. Tarkemman kuvan saamiseksi lukumäärien tulisi olla huomattavasti suurempia.

On siis erittäin tärkeää, että prosessia edelleen kehitetään ja että seuranta on säännöllistä. Säännöllinen tietojen kerääminen keskeisiltä osiltaan samanlaisella lomakkeella mahdollistaa eri vuosina valmistuneiden aineistojen yhdistämisen. Tällöin päästään niin suuriin otoksiin, että voidaan tehdä oppiainekohtaisia tarkasteluja työelämään sijoittumisesta ja laadullisesta työllistymisestä. Säännöllinen tietojen kerääminen mahdollistaisi myös akateemisten laadullisen työllistymisen kehittymisen seuraamisen. Tietoa saataisiin erilaisten taloussuhdanteiden osalta. Tämänkaltaisen vertailukelpoinen ja kattava alakohtainen tieto antaa hyvät edellytykset koulutussuunnittelulle alati muuttuvilla työmarkkinoilla. Tieto antaisi välineitä myös koulutuksen ennakointiin.

Tämän raportin ilmestyessä uusi uraseuranta-aineisto on juuri kerätty. Vuonna 2006 tutkimukseen osallistuu jo 14 yliopistoa: mukana ovat kaikki kymmenen monialayliopistoa, Helsingin kauppakorkeakoulu, Lappeenrannan teknillinen yliopisto, Svenska handelshögskolan ja Turun kauppakorkeakoulu. Näin ollen uusi aineisto kattaa koko kauppatieteellisen koulutusalan, joka vuonna 2000 valmistuneiden aineistossa oli puutteellisesti edustettuna.

LÄHTEET

Elias, Peter (ed.) 1999: Moving on: graduate careers three years after graduation. Institute for Employment Research, Manchester.

Manninen, J. & Hobrough, J. 2000: Skill gaps and overflows? A European perspective of graduate skills and employment in SME's. Industry and Higher Education.

Manninen, Jyri & Luukannel, Saara 2006: Maisterit ja kandidaatit työmarkkinoilla. Helsingin yliopisto, Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenia, Helsinki.

Niska, T. & Manninen, J. & Rentola-Hemmi, P. 1998: Onko Akateemisista Iloa Pk-sektorilla? Teoksessa Ulos ja Tulos. Korkeakoulupoliittisia kestoahdistuksia. Helsingin Yliopiston Ylioppilaskunta.

Puhakka, Antero & Tuominen, Visa 2006: Viisi vuotta myöhemmin. Joensuun yliopisto, hallintoviraston raportteja ja selvityksiä n:o 41, Joensuu.

Suutari, Minna 2003: Korkeakoulutettujen työelämäurien alkuvuodet. AKAVA ry, Helsinki.

Taustamateriaalina on käytetty opetusministeriön KOTA-tietokantaa, työministeriön työnvälitystilastoja, Tilastokeskuksen sijoittumispalvelua sekä eri yliopistojen omia sijoittumisselvityksiä.

LIITE I: ESIMERKKI KYSELYLOMAKKEESTA

Kysymykset 28-31 vaihtelivat yliopistoittain. Monien yliopistojen lomakkeessa oli myös joitakin yliopistokohtaisia lisäkysymyksiä.

Ura- ja työmarkkinaseuranta vuonna 2000 valmistuneille

Hyvä vastaanottaja

Lähestymme Sinua kyselyllä, jolla pyrimme hankkimaan tietoa noin viisi vuotta sitten valmistuneiden työmarkkinoille sijoittumisen laadusta ja tarkoituksenmukaisuudesta. Kysely lähetetään jokaiselle ylemmän korkeakoulututkinnon tai lastentarhanopettajan tutkinnon vuonna 2000 Tampereen yliopistossa suorittaneelle.

Kysely on osa yhdeksän yliopiston yhteistä uraseurantahanketta, jossa Tampereen yliopiston lisäksi ovat mukana Helsingin, Joensuun, Jyväskylän, Kuopion, Lapin, Oulun ja Turun yliopistot sekä Åbo Akademi. Vastaamalla annat arvokasta tietoa akateemisesti koulutettujen ajankohtaisesta työmarkkinatilanteesta, työuran kehityksestä sekä tyytyväisyydestä suoritettuun tutkintoon.

Vastaukset käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti ja tulosten raportointi tapahtuu tilastollisesti siten, ettei yksittäistä vastaajaa voida tunnistaa. Lomakkeiden numerointi yhdistää antamasi tiedot opintorekisteristä saatuihin taustatietoihin (esim. koulutusala) sekä helpottaa palautusten seuranta. Kyselyn tuloksia julkaistaan keväällä 2006 osoitteessa www.uta.fi/rekrytointi/sijoittuminen/uraseuranta.html.

Täytetyn kyselylomakkeen voit postittaa oheisessa palautuskuoressa ilman postimaksua. Vaihtoehtoisesti voit vastata kyselyyn sähköisesti lomakkeessa olevaa opiskelijanumeroa käyttäen osoitteessa www.ratkaisupalvelu.fi/tampere/kysely.html. Vastaathan viimeistään kahden viikon kuluttua lomakkeen saamisesta.

Kiitos yhteistyöstä!

Kehittämispäällikkö Jukka Mäkinen
TaY | Ura- ja rekrytointipalvelut

Lisätietoja antaa tutkimuskoordinaattori Päivi Korhonen, paivi.a.korhonen@uta.fi, puh. (03) 3551 7786.

Osoitetiedot: Tampereen yliopiston opiskelijatietojärjestelmä, Opinto- ja kansainvälisten asiain osasto, 33014 Tampereen yliopisto

*** Vastaa kysymyksiin rengastamalla sopivin vaihtoehto tai kirjoittamalla vastaus sille varattuun tilaan.**

TYÖHISTORIA

1. Oletko vuonna 2000 suorittamasi tutkinnon jälkeen suorittanut muita tutkintoja?

- 1 En ole suorittanut muita tutkintoja.
- 2 Olen suorittanut oman alan maisterin tutkinnon.
- 3 Olen suorittanut oman alan lisensiaatin tutkinnon.
- 4 Olen suorittanut oman alan tohtorin tutkinnon.
- 5 Olen suorittanut muun tutkinnon tai tutkinnon toiselta koulutusosalta, minkä?

2. Oletko osallistunut työhösi tai ammattiisi liittyvään täydennys- tai erikoistumiskoulutukseen valmistumisen jälkeen? *Valitse sopivat vaihtoehdot.*

- 1 Olen osallistunut työnantajan järjestämään tai kustantamaan koulutukseen tai kehittämissankkeisiin.
- 2 Olen osallistunut ammatill. erikoistumiskoulutukseen.
- 3 Olen osallistunut työvoimakoulutukseen.
- 4 Olen suorittanut opintoja yliopistossa / avoimessa yliop.
- 5 Olen aloittanut opinnot toiseen tutkintoon.
- 6 Olen suorittanut tieteellisiä jatko-opintoja.
- 7 En ole osallistunut koulutukseen.
- 8 Muuhun, mihin?

3. Mikä oli ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työnantajasi nimi ja paikkakunta?

(Tieto tulee vain yliopiston sisäiseen käyttöön.)

4. Mikä oli ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työpaikan ammatti-, tehtävä- tai virkanimikkeesi?

5. Kuinka kauan yhteensä olet ollut työssä valmistumisesi jälkeen?

_____ v _____ kk, josta yliopistollista koulutustasoani vastaavassa työssä _____ v _____ kk

6. Kuinka monen työnantajan palveluksessa olet ollut valmistumisesi jälkeen

(mukaan lukien nykyinen työnantajasi)? _____ kpl

7. Kuinka monessa erillisessä työ- tai virkasuhteessa olet ollut valmistumisesi jälkeen

(jokainen määräaikainen työ- ja virkasuhde erikseen)? _____ kpl

8. Oletko valmistumisesi jälkeen

a) toiminut yrittäjänä/ammattinharj./freelancerina?

1 En 2 Kyllä, _____ v _____ kk

b) ollut perhevapaiden vuoksi poissa työelämästä?

1 En 2 Kyllä, _____ v _____ kk

9. Oletko ollut työttömänä valmistumisesi jälkeen?

1 En ole ollut työttömänä.

2 Kyllä, _____ kertaa, yhteensä _____ v _____ kk

10. Jos Sinulla on ollut valmistumisesi jälkeen työttömyysjaksoja, arvioi missä määrin seuraavat tekijät ovat vaikeuttaneet työllistymistäsi:

Ympyröi sopivin vaihtoehto: 1 = ei lainkaan, 6 = erittäin paljon

1 Työkokemuksen puute	1	2	3	4	5	6
2 Puutteelliset atk-taidot	1	2	3	4	5	6
3 Puutteelliset työnhakutaidot	1	2	3	4	5	6
4 Suhdeverkostojen puute	1	2	3	4	5	6
5 Tutkinto ja sen aineyhdistelmä	1	2	3	4	5	6
6 Tutkinnon huono tunnettuus	1	2	3	4	5	6
7 Alan heikko työmarkkinatilanne	1	2	3	4	5	6
8 Alueellinen työmarkkinatilanne	1	2	3	4	5	6
9 Määräaikaisten työsuhteiden väliin jääneet työttömyysjaksot (esim. kesäajan työttömyys)	1	2	3	4	5	6
10 Puutteellinen työmarkkinoiden tuntemus	1	2	3	4	5	6
11 Epätietoisuus omista tavoitteista	1	2	3	4	5	6
12 Epävarmuus omasta osaamisesta	1	2	3	4	5	6
13 En ole löytänyt itseäni kiinnostavaa työtä	1	2	3	4	5	6
14 Sukupuoli	1	2	3	4	5	6
15 Perheeseen tai muu elämäntilanteeseen liittyvä syy	1	2	3	4	5	6
16 Muu, mikä?	1	2	3	4	5	6

NYKYINEN TYÖTILANNE

11. Mikä seuraavista kuvaa parhaiten tilannettasi tällä hetkellä?

- 1 Vakituinen kokopäivätyö
- 2 Määräaikainen kokopäivätyö
- 3 Osa-aikatyö ____ tuntia/vk
- 4 Itsenäinen yrittäjä/ammattinharjoittaja/freelancer
- 5 Työllistetty/työharjoittelu
- 6 Työtön työnhakija, edell. työ päättyi (kk/v): ____/ ____
- 7 Työvoimakoulutus tai vastaava
- 8 Päätoiminen opiskelu (johtaa tutkintoon tai arvosanaan)
- 9 Perhevapaa (äitiys-/isyys-/vanhempain-/hoitovapaa)
- 10 Muu, mikä?

Vastaa seuraaviin kysymyksiin NYKYISEN PÄÄTYÖSI perusteella. Jos et ole tällä hetkellä töissä, vastaa viimeisimmän valmistumisen jälkeisen työsuhteen perusteella. Jos olet yrittäjä, ammattinharjoittaja tai freelancer, vastaa kysymyksiin soveltuvin osin.

12. Mikä on päätyönantajasi?

- 1 Yksityinen yritys
- 2 Kunta, kuntayhtymä
- 3 Valtio, valtion liikelaitos
- 4 Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava
- 5 Oma yritys, vastaanotto, toiminimi tms.
- 6 Muu, mikä?

13. Työnantajan nimi ja paikkakunta:

(Tieto tulee vain yliopiston sisäiseen käyttöön.)

14. Mikä on ammatti-, tehtävä- tai virkanimikkeesi?

15. Mikä seuraavista lähinnä kuvaa päätyötäsi tällä hetkellä?

Valitse yksi annetuista vaihtoehdoista.

- 1 Tutkimus
- 2 Opetus tai koulutus
- 3 Johto- ja esimiestehtävät
- 4 Konsultointi
- 5 Asiakastyö/potilastyö
- 6 Markkinointi ja myynti
- 7 Hallinto-, suunnittelu- tai kehitystehtävät
- 8 Viestintä- ja mediatyö
- 9 Toimisto- ja esikuntatehtävät
- 10 Taiteellinen työ
- 11 Jokin muu, mikä?

16. Mitä kautta sait tiedon nykyisestä työpaikastasi?

Valitse yksi annetuista vaihtoehdoista.

- 1 Yrityksen tai organisaation omat internet-sivut
- 2 Työministeriön www.mol.fi -sivusto
- 3 Muu internet-palvelu
- 4 Yliopisto (ainelaitos/tiedek./ura- ja rekrytointipalvelut)
- 5 Työvoiman vuokraus- tai välityspalvelu tms.
- 6 Työvoimatoimisto ja/tai työllistäminen
- 7 Lehti-ilmoitus
- 8 Kysyin työmahdollisuuksia suoraan työnantajilta
- 9 Työnantaja ilmoitti minulle paikasta henkilökohtaisesti
- 10 Suhdeverkoston kautta (ystävät, tuttavat, sukulaiset jne.)
- 11 Työllistin itse itseni (yrittäjyys tms.)
- 12 Muuta kautta, miten?

17. Minkä suuruinen on bruttopalkkasi säännölliset lisät mukaan lukien?

Jos olet yrittäjä, ammatinharjoittaja tai freelancer, merkitse keskimääräisen kuukausitulosi suuruus.

_____ €/kk

271

18. Miten bruttopalkkasi vastaa mielestäsi nykyisiä tehtäviäsi ja niiden vaativuustasoa?

- 1 Palkkani on liian pieni tehtäviini nähden.
- 2 Palkkani on sopuossinnussa tehtävieni kanssa.
- 3 Palkkani on liian suuri tehtäviini nähden.

19. Miten bruttopalkkasi vastaa mielestäsi hankkimaasi akateemista koulutusta?

- 1 Palkkani on liian pieni koulutukseeni nähden.
- 2 Palkkani on sopuossinnussa koulutukseeni kanssa.
- 3 Palkkani on liian suuri koulutukseeni nähden.

20. Arvioi työtäsi seuraavien väittämien perusteella:

Ympyröi sopivin vaihtoehto:

1 = täysin eri mieltä, 6 = täysin samaa mieltä

1	Työni on mielenkiintoista.	1	2	3	4	5	6
2	Työni mahdollistaa uralla etenemisen.	1	2	3	4	5	6
3	Työni mahdollistaa osaamisen kehittämisen.	1	2	3	4	5	6
4	Työtehtäväni ovat monipuolisia.	1	2	3	4	5	6
5	Työni on itsenäistä ja vastuullista.	1	2	3	4	5	6
6	Työni tarjoaa sopivasti haasteita.	1	2	3	4	5	6
7	Työni on henkisesti liian kuormittavaa.	1	2	3	4	5	6
8	Työtä on liikaa.	1	2	3	4	5	6
9	Työsuhteeni jatkuvuus on epävarmaa.	1	2	3	4	5	6
10	Pystyn pitämään tasapainossa työn ja muut elämäalueet.	1	2	3	4	5	6

Vastaa kysymyksiin 21-23, jos olet tällä hetkellä määräaikaisessa työ- tai virkasuhteessa.

Muussa tapauksessa siirry suoraan kysymykseen 24.

21. Mikä on tärkein peruste työ- tai virkasuhteesi määräaikaisuuteen?

Valitse yksi annetuista vaihtoehdoista.

- 1 Työn luonne (esim. projekti- tai kausiluontoisuus)
- 2 Sijaisuus
- 3 Avoimen viran/toimen hoito
- 4 Tehtävää ei ole haluttu vakinaistaa.
- 5 Työ on määräaikainen omasta aloitteestani.
- 6 En tiedä työni määräaikaisuuden perustetta.
- 7 Muu, mikä?

22. Kuinka pitkäksi ajaksi määräaikainen työ- tai virkasuhteesi on solmittu?

____ v ____ kk

23. Edelsikö nykyistä määräaikaista työ- tai virkasuhdetta määräaikainen työ- tai virkasuhde saman työnantajan palveluksessa?

- 1 Kyllä
- 2 Ei

TYÖN JA KOULUTUKSEN VASTAAVUUS

24. Oliko ylempi (lastent. opettajilla alempi) korkeakoulututkinto edellytyksenä nykyiseen työhösi?

- 1 Kyllä 2 Ei 3 En tiedä

25. Vastaako nykyinen työtehtäväsi vaatimustasoltaan yliopistollista koulutustasi?

- 1 Kokonaan 2 Osittain 3 Ei lainkaan

26. Vastaako nykyinen työtehtäväsi yliopistollista koulutusalaasi?

- 1 Kokonaan 2 Osittain 3 Ei lainkaan

27. Mikäli työ ei vastaa koulutustasoasi tai -alaasi kokonaan, mikä on tärkein syy työn vastaanottamiseen?

Valitse yksi annetuista vaihtoehtoista.

- 1 En ole saanut koulutustasoani/-alaani vastaavaa työtä.
- 2 Työ on muuten mielenkiintoisempaa.
- 3 Palkka ja/tai työehdot ovat paremmat.
- 4 Muu koulutus on ohjannut minut nykyisiin tehtäviini.
- 5 En ole halunnut toimia koulutustani vastaavissa töissä.
- 6 Muu syy, mikä?

YLIOPISTOKOULUTUKSEN MERKITYS

28. Miten tyytyväinen olet Tampereen yliopistossa annettuun opetustarjontaan?

Ympyröi sopivin vaihtoehto:

1 = erittäin tyytymätön, 6 = erittäin tyytyväinen

1 2 3 4 5 6

29. Mihin olet erityisen tyytyväinen?

273

30. Mihin olet erityisen tyytymätön?

31. Miten tyytyväinen olet Tampereen yliopistossa suorittamaasi tutkintoon työurasi kannalta?

Ympyröi sopivin vaihtoehto:

1 = erittäin tyytymätön, 6 = erittäin tyytyväinen

1 2 3 4 5 6

Perustelut: _____

32. Kuinka tärkeitä seuraavat tiedot ja taidot ovat nykyisessä työssäsi? Miten hyvin yliopisto-opiskelu kehitti kyseisiä työelämävalmiuksia? Jos et ole tällä hetkellä työelämässä, arvioi viimeisimmän työpaikkasi mukaan.

Ympyröi jokaisesta sopivimmat vaihtoehdot:

Merkitys työssä:

Yliopisto-opiskelu kehitti:

1 = ei lainkaan tärkeä,
6 = erittäin tärkeä

1 = erittäin puutteellisesti,
6 = erinomaisesti

1	Oman alan teoreettinen osaaminen	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
2	Analyttiset, systemaattisen ajattelun taidot	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
3	Oman alan tehtävien käytännön taidot	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
4	Luovan ajattelun taidot	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
5	Tiedonhankintataidot	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
6	Oppimiskyky	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
7	Ongelmanratkaisukyky	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
8	Tietotekniikan hallinta	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
9	Viestintätaidot äidinkielellä	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
10	Viestintätaidot vierailla kielillä	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
11	Esiintymiskyky	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
12	Ryhmätyötaidot ym. sosiaaliset taidot	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
13	Joustavuus ja sopeutumiskyky	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
14	Kyky itsenäiseen työskentelyyn	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
15	Projektinhallintataidot	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
16	Johtamistaidot	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
17	Yritystoiminnan perusteiden tuntemus	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6

TULEVAISUUS

33. Millaisia suunnitelmia Sinulla on urallesi?

Kiitos vastauksistasi! Tähän voit halutessasi kirjoittaa lisätietoja. Voit myös kommentoida kyselylomaketta.

Tampereen yliopiston Alumni ry:n tarkoituksena on luoda alumnien (yliopiston kasvattien, suojattien) ja yliopiston välinen kontaktiverkosto ja sen kautta kehittää yliopiston ja alumnien välistä yhteydenpitoa. Yliopistomme kasvattina olet yliopiston ja opiskelijoiden linkki muuttuvaan työelämään! Liittymällä Alumni ry:n jäseneksi saat ajankohtaista tietoa yliopiston toiminnasta (mm. Aikalainen postitetaan Sinulle kotiin) sekä voit osallistua Alumni ry:n järjestämiin tapahtumiin, kuten luentosarjoille, vierailuille ja matkoille. **Lisää Tampereen yliopiston alumnitoiminnasta voit lukea osoitteista <http://www.uta.fi/alumni> sekä <https://alumninet.uta.fi>.**

Eläinlääketieteelliseltä koulutusosalta valmistuneiden ammattinimikkeitä

eläinlääkäri
kliininen opettaja
klinikkaeläinlääkäri
kunnaneläinlääkäri
osastonhoitaja
terveysvalvonnan johtaja
tutkijakoulutettava
yliopiston lehtori
ylitarkastaja

Farmasian koulutusosalta valmistuneiden ammattinimikkeitä

apteekinhoitaja
asiakaspalvelupäällikkö
asiantuntijaproviisori
clinical research assistant
contracts coordinator
farmaseutti
farmaseutti, sivuapteekin hoitaja
johtava farmaseutti
laadunvarmistusproviisori
lääke-edustaja
lääketurva- ja informaatiopäällikkö
myyntilupa-asiainhoitaja
myyntilupa-asiantuntija
myyntilupakoordinaattori
myyntipäällikkö
projektipäällikkö
proviisori
regulatory officer
senior specialist
sovellusasiantuntija
tukkutoiminnasta vastaava farmaseutti
tutkija
vastuunalainen johtaja
viestintäproviisori
yliopiston lehtori

Hammaslääketieteelliseltä koulutusosalta valmistuneiden ammattinimikkeitä

erikoistuva hammaslääkäri
hammaslääkäri
terveyskeskushammaslääkäri
vastaava hammaslääkäri

Humanistiselta koulutusosalta valmistuneiden ammattinimikkeitä

aineenopettaja
amanuenssi
application specialist
arkistonhoitaja
arkistonjärjestäjä
arkistosihteeri
asiakaskouluttaja
asiakaspalvelupäällikkö
assistentti
concept development manager
concept owner
copywriter
divisional manager
documentation specialist
elokuvateatterityöntekijä
englannin ja ranskan kielen lehtori
englannin ja ruotsin kielen lehtori
englannin ja saksan kielen lehtori
englannin kielen lehtori/opettaja
englannin, ruotsin ja saksan kielen
tuntiopettaja
erityisluokanopettaja
erityisopettaja
error manager
EU-eläkekäsittelijä
EU-koordinaattori
fonetiikan lehtori
freelancetulkki
henkilökohtainen avustaja
henkilöstöjohtaja
henkilöstön kehittäjä
henkilöstösuunnittelija
historian ja yhteiskuntaopin opettaja/
lehtori

historian opettaja/lehtori
 historian, yhteiskuntaopin ja
 uskonnon opettaja
 hostelvirkailija
 hr konsultti
 huolitsija
 informaatikko
 information design coordinator
 intendentti
 it-puhelinhaastattelija
 järjestelmäsuunnittelija
 järjestelmätukihenkilö
 kanttori
 kielellinen kehittäjä
 kielenhuoltaja
 kielenkääntäjä/kääntäjä
 kielten lehtori/opettaja
 kirjastonhoitaja
 kirjastosihteer
 kirjastotoimen johtaja
 klassisen musiikin kriitikko
 kokoelmapäällikkö
 komiteasihteer
 konferenssitulkki
 konsultti
 koordinaattori
 kouluavustaja, iltapäiväkerhon ohjaaja
 koulunkäyntiavustaja
 kouluterveydenhoitaja
 kouluttaja/aikuislouluttaja tms.
 koulutuskoordinaattori
 koulutussuunnittelija
 kulttuuriohjaaja
 kulttuuriosaston sihteer
 kuluttajasihteer
 kustannusjohtaja
 kustannuspäällikkö
 kustannustoimittaja
 kuuluttaja
 kv-koordinaattori
 kv-suunnittelija
 käännös- ja terminologiakoordinaattori
 käännöskoordinaattori
 lastenhoitaja, musiikkiterapeutti

learning program manager
 lehtori
 localisation coordinator
 localisation project manager
 luokanopettaja
 lähihoitaja
 maahanmuuttajapalvelujen johtaja
 mainostoimistojohtaja
 manager, information services
 market-kaupan kehittämispäällikkö
 markkinointi- ja tiedotussihteer
 markkinointi- ja viestintäpäällikkö
 markkinointiasistentti
 materials project leader
 media-analyytikko
 mediaraportoija
 museoamanuenssi
 museoassistentti
 museointendentti
 museonvalvoja
 musiikin lehtori/opettaja
 musiikkipedagogi
 musiikkiterapeutti
 myymälänhoitaja
 myynti- ja markkinointitulkki
 myynti- ja viestintäassistentti
 myyntiasistentti
 myyntipäällikkö
 myyntisihteer
 nuotistonhoitaja
 näyttelysihteer
 ohjaaja
 ohjelmakoordinaattori
 operation manager
 opettaja/tuntiopettaja
 opinto-ohjaaja
 opintopsykologi
 opintopäällikkö
 opintosihteer
 palveluneuvoja
 postinjakaja
 postinlajittelija
 project coordinator
 project manager

projektisihteeri
 projektisuunnittelija
 projektitutkija
 prosessien kehittäjä
 psykologian ja filosofian opettaja
 puheterapeutti
 puheviestinnän lehtori
 purseri
 päätoimittaja
 qa manager
 radiokuuluttaja
 rehtori/apulaisrehtori
 rekrytointipäällikkö
 release manager
 research administrator
 ruotsin kielen opettaja
 saksan ja ruotsin kielen lehtori
 saksan kielen lehtori
 senior design engineer
 senior design manager
 senior game designer
 senior manager
 senior partner manager
 senior release coordinator
 senior user experience designer
 shipping coordinator
 sihteeri/osastosihteeri/toimistosihteeri
 siivooja
 sivistystoimenjohtaja
 soittinmyyjä ja -korjaaja
 sopimuskäsittelijä
 specialist
 spesialisti
 suomen kielen ja viestinnän opettaja
 suomentaja
 suunnittelija
 suunnittelijaopettaja
 sw test engineer
 tapahtumasihteeri
 tasa-arvos sihteeri
 technical translator
 technical writer
 tekninen kirjoittaja
 tekninen kääntäjä

tiedottaja
 tiedottaja-kielenkääntäjä
 tiedotustoimittaja
 tietopalvelusihteeri
 tietoturvapäällikkö
 tilintarkastaja
 toiminnanjohtaja
 toimistopäällikkö
 toimittaja
 toimitusjohtaja
 toimitusjohtajan assistentti
 toimituspäällikkö
 toimitussihteeri
 tuotantopäällikkö
 tuotekehityspäällikkö
 tuotepäällikkö
 tuottaja
 turistguide
 tutkija / vanhempi tutkija
 tutkijakoulutettava/tutkijaopiskelija tms.
 tutkimusamanuenssi
 tutkimusassistentti
 työvoimaneuvoja
 ui localizer, quality manager
 ulkoasiainsihteeri
 uskonnon ja historian lehtori
 uskonnon ja psykologian lehtori
 uutistoimittaja
 vaatemyyjä, liikunnanohjaaja
 vahtimestari
 vakituinen avustaja
 vakuutusvirkailija
 valvojan opas
 vanhempi sovelluskehittäjä
 varaosamyyjä
 web-toimittaja
 verkkopalvelusuunnittelija
 veroasiantuntija
 vientimyyjä
 vientipäällikkö
 viestintäpäällikkö
 yleiskonttoristi
 yliassistentti
 ylikielenkääntäjä

ylitarkastaja
yrittäjä
äidinkielen ja kirjallisuuden lehtori/
opettaja
äidinkielen lehtori/opettaja

**Kasvatustieteelliseltä koulutusosalta
valmistuneiden ammattinimikkeitä**

aikuiskoulutussihteeri
amatillisten aineiden lehtori
assistentti
atk:n, matematiikan ja tekstiilityön
tuntiopettaja
atk-opettaja
chief operations officer
englannin kielen lehtori
erikoissuunnittelija
erityislastentarhanopettaja
erityisluokanopettaja
erityisopettaja
erityisopettaja maahanmuuttajaopetuksessa
esiluokan opettaja
esiopettaja
head of r&d and technology
competing cluster
henkilöstön kehittämispäällikkö
henkilöstöpäällikkö
hoitotyön lehtori
hotellinjohtaja
hr manager
hr päällikkö
hr specialist
hrd consultant
hrd manager
hrd specialist
iltapäiväkerhon ohjaaja
johtamisen lehtori
järjestösihteeri
kanttori
kasvatustieteellisten aineiden opettaja
kasvatustyön opettaja
kehittämiskonsultti
kehittämispäällikkö

kehityspäällikkö
kielikylpyopettaja
kirjastonhoitaja
koordinaattori
korkeakoulusihteeri
kotitalouden ja englannin lehtori
kotitalouden ja terveystiedon opettaja
kotitalouden ja uskonnon lehtori
kotitalouden lehtori/opettaja
koulukuraattori
koulunjohtaja
koulunkäyntiavustaja
kouluttaja
koulutusjohtaja
koulutuskoordinaattori
koulutuspsykologi
koulutuspäällikkö
koulutussuunnittelija
koulutustarkastaja
kuntoutustyöntekijä
kuraattori
kustannustoimittaja
kuvataideopettaja / kuvataiteen lehtori
kv-vastaava
käsityön lehtori
käytännön aineiden pääopettaja
kääntäjä
lastenhoitaja
lastentarhanopettaja
lehtori
liikunnan lehtori
luokanopettaja
maanviljelijä/maatalousyrittäjä
markkinointipäällikkö
matematiikan lehtori
matkanjohtaja
musiikin lehtori/opettaja
musiikkileikkikoulun opettaja
musiikkiluokanopettaja
myyjä
nuorisopäällikkö
nuorisosihteeri
nuorisotoimenjohtaja
opettaja/tuntiopettaja

opetusneuvos
 opintoasiainsihtööri
 opinto-ohjaaja
 opintopäällikkö
 oppilaanohjaaja
 oppilaskuntakoordinaattori
 osastonjohtaja
 palvelualojen osaston johtaja
 pedagoginen suunnittelija
 perhekodin johtaja
 pienryhmäopettaja
 program manager, management & leadership development
 projektikoordinaattori
 projektipäällikkö
 projektisihtööri
 projektisuunnittelija
 projektitutkija
 prosessitutkija
 psykologian opettaja
 puheterapeutti
 päivähoidon johtaja
 päivähoidon ohjaaja
 päivähoitopäällikkö
 päiväkodin johtaja
 päiväkodin opettaja
 ravintolapäällikkö
 rehtori/apulaisrehtori/vararehtori
 ryhmäperhepäiväkodin johtaja
 sivistystoimenjohtaja
 sosiaalityöntekijä
 sovellussuunnittelija
 starttiluokan opettaja
 suomen kielen tuntiopettaja
 suunnittelija
 talouspäällikkö
 tapahtuma-assistentti
 teknisen työn lehtori/opettaja
 tekstiilityön lehtori/opettaja
 tekstinkäsittelijä
 tiedottaja
 tietojenkäsittelyn lehtori
 tietotekniikkasuunnittelija
 toimialajohtaja

toiminnanjohtaja
 toimittaja
 toimitusjohtaja
 training coordinator
 tuotekehittelijä
 tuotespecialisti
 tutkija
 tutkijakoulutettava
 tutkimusassistentti/tutkimusavustaja
 työvoimaneuvoja
 työvoimaohjaaja
 työvoimatoimiston johtaja
 valmentaja
 valokuvaaja
 varhaiskasvatustoiminnan koordinaattori
 verkkopedagogi
 viestinnän lehtori
 yhteyspäällikkö
 yksityinen perhepäivähoitaja
 yliaktuaari
 äidinkielen ja kirjallisuuden lehtori

Kauppätieteelliseltä koulutusalaalta valmistuneiden ammattinimikkeitä

account executive
 account manager
 account specialist
 accounting manager
 aluepäällikkö
 analyttikko
 application manager
 area manager
 asiakasneuvoja
 associate
 brand manager
 business analyst
 business controller
 business development manager
 business manager
 category sales development manager
 confectionery
 consultant
 controller
 dealer

divisional controller
 dm-päällikkö
 ekonomisti
 erityislaskija
 financial manager
 hankintapäällikkö
 head of custody & settlements
 head of trading
 henkilöstöpäällikkö
 Internet-koordinaattori
 johtava työterveyshoitaja
 kehityspäällikkö
 konsultti
 kouluttaja, myynninedistäjä
 koulutussuunnittelija
 laivauspäällikkö
 laskentaekonomi
 laskentapäällikkö
 lehtori
 liiketoiminnan kehityspäällikkö
 maaseutujohtaja
 manager, product marketing
 marketing manager
 markkina-analyytikko
 markkinointijohtaja
 markkinointipäällikkö
 markkinointiviestintäkoordinaattori
 matkailun yliopettaja
 myyntipäällikkö
 opettaja/tuntiopettaja
 osastonhoitaja
 palvelupäällikkö
 pankinjohtaja
 principal account manager
 prismajohtaja
 professori/tutkimusprofessori
 program manager
 projektiasiantuntija
 projektipäällikkö
 projektisuunnittelija
 quality coordinator
 rahoituspäällikkö
 rekrytointikonsultti
 requirements manager

riskianalyytikko
 ryhmäpäällikkö
 sales director
 salkunhoitaja
 sap konsultti
 senior communications specialist
 senior consultant
 senior manager, ifrs asiantuntija
 senior subcontracting manager
 senior technical writer
 sijoitusasiantuntija
 sijoitusneuvoja
 sijoituspäällikkö
 sosiaalityöntekijä
 suunnittelija
 suunnittelusihteeri
 talousjohtaja
 talouskonsultti
 talouspäällikkö
 tiedottaja
 tilintarkastaja
 toimistopäällikkö
 toimitusjohtaja/varatoimitusjohtaja
 trade marketing manager
 treasury analyst
 tuotepäällikkö
 tutkija / vanhempi tutkija
 tutkijakoulutettava
 tutkimuspäällikkö
 varallisuuden hoitaja
 veroasiantuntija
 verotarkastaja
 vice president, business controll
 yliaktuaari
 yliassistentti
 yliassistentti, johtaminen ja organisointi
 ylitarkastaja
 yritysrahoituspäällikkö
 yritystutkija

Liikuntatieteelliseltä koulutusosalta valmistuneiden ammattinimikkeitä

assistentti
joukkueurheilun kehittäjä
kouluttaja, myynninedistäjä
koulutusvastaava
lehtori
liikunnan ja terveystiedon lehtori
liikunnan lehtori/opettaja/tuntiopettaja
liikunnan, terveystiedon ja teknisen työn tuntiopettaja
liikuntatoimenjohtaja
luokanopettaja
lääke-edustaja
lääke-esittelijä
maastohiihdon lajisihteeri
markkinointipäällikkö
oppilaanohjaaja
projektipäällikkö
rehtori
suunnittelija
toimitusjohtaja
toimitussihteeri
valmennuskeskuksen johtaja
yliopiston opettaja
äidinkielen lehtori

Luonnontieteelliseltä koulutusosalta valmistuneiden ammattinimikkeitä

aineenopettaja
aluepäällikkö
amanuenssi
application manager
apukairaja
apulaisosastonhoitaja
asiakaspalvelupäällikkö
asiamies
asiantuntija
assistentti
associate scientist iii
atk-suunnittelija
atk-vastaava
avustaja

biokemian alan freelancekääntäjä
biokemian assistentti
biologi
biologian ja maantiedon lehtori/
tuntiopettaja
client advisor
clinical research associate
computer software engineer
customer manager
design engineer
elintarvikekemisti
eläinlääke-esittelijä
eläinlääkäri
erikoissuunnittelija
erikoistutkija
erityisasiantuntija
erityisluokanopettaja
erityisopettaja
error manager
farmaseutti
fysiikan ja matematiikan lehtori
fyysikko
geofyysikko
geologi
group leader
hts application scientist
informaatikko
ipr spesialisti
it specialist
it-päällikkö
it-ratkaisukonsultti
johtaja
julkaisutoimittaja
järjestelmäasiantuntija
järjestelmäkehityspäällikkö
jätehuoltomestari
kartantoimittaja
kehitysasiantuntija
kehitysinsinööri
kehitysjohdaja
kehityskemisti
kehityspäällikkö
kemisti
kliininen opettaja, erikoistuva lääkäri

konsultti	product line specialist
koulunkäyntiavustaja	product manager
kustannustoimittaja	professional sw designer
käytettävyysekspertti	project manager
laatukemisti	projektigeologi
laboratoriopäällikkö	projektipäällikkö
laskentapäällikkö	projektsihteeri
lehtori	projektsuunnittelija
liikennehallintopäällikkö	projektityöntekijä
liikennelentäjä	prosessi-insinööri
liiketoimintajohtaja	prosessikemisti
logistiikan kordinaattori	puutarhuri
luokanopettaja	pääsuunnittelija
luontokartoittaja	qc asiantuntija
luontokoulunopettaja	quality control molecular biologist
lääkintävahtimestari	quality manager
maanviljelijä	r&d engineer
matemaatikko	r&d manager
matemaattisten aineiden lehtori/opettaja	reability engineer
matematiikan ja fysiikan lehtori/opettaja	rehtori/apulaisrehtori
matematiikan ja kemian lehtori	rekisteröintipäällikkö
matematiikan ja tietotekniikan lehtori	research fellow
matematiikan lehtori/opettaja	research scientist
matematiikan, fysiikan ja kemian lehtori/tuntiopettaja	rikosinsinööri
material specialist	rikoskemisti
medical manager	riskianalyttikko
mikrobiologi	röntgenhoitaja
myyjä	sairaalaafysikko
myymälänhoitaja	section manager
myyntijohtaja	senior c&b specialist
nisäkäskuraattori	senior consultant
ohjelmistoinsinööri	senior design engineer
ohjelmistosuunnittelija	senior geologist
opettaja/tuntiopettaja	senior manager
opintoneuvoja	senior quality engineer
orgaanisen kemian assistentti	senior r&d engineer
osastosihteeri	senior research scientist
paikkatietoasiantuntija	senior sn designer
post doc -tutkija / tutkijatohtori	senior software designer
postittaja	senior software developer
principal scientist	siivooja
prismajohtaja	sisäinen tarkastaja
process development manager	software architect
	software designer

software developer
 software engineer
 software quality specialist
 software specialist
 software test team leader
 solubiologi
 solution manager, tuotepäällikkö
 sovellusasiantuntija
 sovelluskehittäjä
 sovellussuunnittelija
 specialist
 spesialisti
 suojelubiologi
 suunnittelija
 systeemiarkkitehti
 system analyst
 system architect
 system designer
 talouspäällikkö
 tarkastaja
 technical writer
 tekninen asiakaspalveluinsinööri
 tekninen dokumentoija
 terveystarkastaja/lääninterveystarkastaja
 testing engineer
 tiedeleirivastaava
 tietotekniikan opettaja
 tiimiesimies
 toiminnanjohtaja
 toimittaja
 tuotantokemisti
 tuotantopäällikkö
 tuoteasiantuntija
 tuotejohtaja
 tuotekehittäjä
 tuotekehitysjohtaja
 tuotekehityspäällikkö
 tuotepäällikkö
 tuoteseurannan asiantuntija
 turvallisuus- ja varastopäällikkö
 tutkija / vanhempi tutkija
 tutkijainsinööri
 tutkijakoulutettava/jatko-opiskelija tms.
 tutkimusasiamies

tutkimusassistentti/tutkimusavustaja
 tutkimuspäällikkö
 unit manager
 verkkotoimittaja
 viestintäkonsultti, tiedottaja
 yhteyspäällikkö
 yksikön päällikkö
 yliassistentti
 ylitarkastaja
 ympäristö- ja laboratoriopäällikkö
 ympäristö- ja päästökauppapäällikkö
 ympäristögeologi
 ympäristöinsinööri
 ympäristösihteer
 ympäristötarkastaja
 ympäristötoimen apulaiskaupungin-
 johtajan avustaja
 yrittäjä

Läketieteelliseltä koulutuslalta valmistuneiden ammattinimikkeitä

apulaisopettaja
 apulaisylilääkäri
 assistentti
 avohuollon erikoislääkäri
 erikoislääkäri
 erikoistuva lääkäri
 erikoistuva silmälääkäri
 kirurgiaan erikoistuva lääkäri
 lastentautien lääkäri
 lääkäri
 osastonlääkäri
 perinnöllisyyslääketieteeseen
 erikoistuva lääkäri
 projektipäällikkö
 sairaalalääkäri
 terveyskeskuslääkäri
 tutkija
 tutkijakoulutettava/tohtoriopiskelija
 työterveyslääkäri
 yleislääkäri

**Maatalous-metsätieteelliseltä koulutusosalta
valmistuneiden ammattinimikkeitä**

account manager
amanuenssi
asiakasneuvoja
asiamies
asiantuntija
automaatioinsinööri
customer service coordinator
eläinravitsemuksen asiantuntija
erikoissuunnittelija
esimiesharjoittelija
esittelijä
hallintosihteeri
hankintapäällikkö
järjestöpäällikkö
kasvinviljelyasiamies
kehittämisasiantuntija
kehityspäällikkö
kemisti
konevahtimies
konsernikirjanpitäjä
konsultti
koulutusjohtaja
koulutussuunnittelija
kuljetusesimies
lehtori
liikkeenjohdon konsultti
logistiikkaesimies
maanviljelijä/maatalousyrittäjä
markkinointipäällikkö
markkinointisuunnittelija
metsänhoitaja
metsänhoitopäällikkö
metsäpalvelupäällikkö
metsäpäällikkö
metsätoimihenkilö
myynti- ja projektipäällikkö
myyntipäällikkö
opintosihteeri
projektikoordinaattori
projektinvetäjä
projektipäällikkö
projekti sihteeri

projektitutkija
raportoija
ravintolapäällikkö
ravitsemusterapeutti
senior consultant
suunnittelija
suurasiakasassistentti
taimitarhatyöntekijä
talousneuvoja
tarkastuspäällikkö
teollisuuspuuseppä
tiedottaja
toimialajohtaja
toiminnanjohtaja
toimitusjohtaja
tulliylitarkastaja
tuotepäällikkö
tuoteryhmäpäällikkö
tutkija
tutkijakoulutettava
tutkimusaseman johtaja
tutkimuspäällikkö
vastaava kuljetusesimies
vientipäällikkö
viestintäpäällikkö
virallinen mittaaja
yliaktuaari
ylitarkastaja
ympäristöasiantuntija
yrittäjä

**Oikeustieteelliseltä koulutusosalta
valmistuneiden ammattinimikkeitä**

apulaissyöttäjä
apulaisturvapäällikkö
asiakassihteeri
asiamies
asianajaja
asiantuntija
assistant legal counsel
avustaja
avustava johtaja
avustava juristi

avustava ulosottomies
 business support manager
 edunvalvoja
 erityisasiantuntija
 esittelijä
 hallintopäällikkö
 hankintalakimies
 henkikirjoittaja
 henkilöstölakimies
 hovioikeuden viskaali
 johtaja
 julkinen oikeusavustaja
 juristi
 kihlakunnansyyttäjä
 kiinteistönvälittäjä, yrittäjä
 kirjanpitäjä, perijä
 konsultti
 koulutuspäällikkö
 kunnanjohtaja
 kustannuspäällikkö
 kustannustoimittaja
 käräjätuomari
 käräjäviskaali
 lainsäädäntöneuvos
 lainsäädäntösihteeri
 lakimies
 lakimiesasessori
 lecturer in law
 legal advisor
 legal counsel
 legal officer
 luottopäällikkö
 nimismies
 notaari
 oikeusnotaari
 oikeusopin tuntiopettaja
 osastopäällikkö
 palvelupäällikkö
 pankkilakimies
 projektipäällikkö
 rahoituspäällikkö
 rehtori
 rikoskomisario
 rikostarkastaja

senior associate lawyer
 sopimuspäällikkö
 sotilaslakimies
 takausjohtaja
 talousjohtaja
 tarkastaja
 toiminnanjohtaja
 toimistopäällikkö
 toimittaja
 toimitusjohtaja
 tutkija
 tutkijakoulutettava
 tutkimuspäällikkö
 tutkintapäällikkö
 työehtoasiamies
 työsuhtepäällikkö
 underwriter
 vammaisasiamies
 vara-asiantuntija
 veroasiantuntija
 verokonsultti
 verosihteeri
 vice president business development
 viskaali
 yhtiölakimies
 yksityinen oikeusavustaja
 yksityispankinjohtaja
 ylitarkastaja

Psykologian koulutusosalta valmistuneiden ammattinimikkeitä

competence developer
 elokuvatarkastaja
 erityisopettaja
 henkilöstökonsultti
 henkilöstöpäällikkö
 hr konsultti
 hr manager
 johtaja
 konsultti
 koulupsykologi
 koulutuspsykologi
 koulutussuunnittelija

kuntoutuspsykologi
kuntoutuspäällikkö
lasten ja nuorten psykologi
neuropsykologi
perhehoitaja
perheneuvolapsykologi
project manager
projektipäällikkö
psykologi
rekrytointipsykologi
sielunhoitaja
spesialisti
suunnittelija
tuntiopettaja
tutkijaopiskelija
työterveyspsykologi
työvoima-ohjaaja

**Taideteolliselta koulutusosalta
valmistuneiden ammattinimikkeitä**

amanuenssi
assistentti
kouluttaja
kuvaamataidon lehtori
kuvataiteen lehtori/opettaja/tuntiopettaja
lehtori, opinto-ohjaaja
myyjä
nuorisotyönohjaaja
ompelimopalvelujen esimies
projektipäällikkö
senior industrial designer
teknisen työn opettaja
tekstiilisuunnittelija
teollinen muotoilija, yrittäjä
tutkija
vaatemyyjä
vaatetusalan opettaja
yliopiston lehtori

**Teknillistieteelliseltä koulutusosalta
valmistuneiden ammattinimikkeitä**

application specialist
arkkitehti
asiantuntija
asic suunnittelija
assistentti
business consultant, team leader
consulting, scm
business controller
chief engineer
chief executive officer
customer project manager
design manager
dsp sw specialist
engineering manager
group manager, product validation
hankintainsinööri
hardware project leader
insinööri
it manager
kaavoitusarkkitehti
kehitys- ja laatupäällikkö
kehitysinsinööri
kehityspäällikkö
key account manager
konsultti
laatupäällikkö
logic design engineer
manager
manager, environment & infrastructure
markkinoinnin tuotepäällikkö
markkinointipäällikkö
materials project leader
mikroaalto- ja rf-suunnittelija
myynti-insinööri
näyttelijä
ohjelmistosuunnittelija
osaamiskeskuspäällikkö
osastopäällikkö
patentti-insinööri
production engineer
program manager
project director

project manager
 projektiarkkitehti
 projekti-insinööri
 projektipäällikkö
 projektitutkija
 pääsuunnittelija
 quality specialist
 r&d manager
 r&d project manager
 r&o engineer
 rakennesuunnittelija
 rf specialist
 sales manager
 senior design engineer
 senior designer
 senior integration engineer
 senior manager, operations & logistics
 senior manager, r&d
 senior rf design engineer
 senior rf designer
 senior sales manager
 senior specialist
 senior sw test manager
 senior technology manager
 senior user/interface manager
 site manager
 software specialist
 specialist
 spesialisti
 sub-assembly manager
 suunnittelija
 suunnitteluesimies
 suunnitteluinsinööri
 technical account manager
 technology research manager
 tekninen johtaja
 tekninen päällikkö
 testausinsinööri
 tieinsinööri
 tilintarkastaja
 toimitila-asiantuntija
 toimitusjohtaja
 tuotannonsuunnitteluinsinööri
 tuotantoinsinööri

tuotekehittäjä
 tuotekehitysinsinööri
 tuotekehityspäällikkö
 tuotepäällikkö
 tutkija
 tutkimusinsinööri
 vanhempi kehitysinsinööri
 vanhempi suunnittelija
 vanhempi suunnitteluinsinööri
 verkostoinsinööri
 verstpäällikkö
 yleiskaavasunnittelija
 ylitarkastaja
 yritystutkimuspäällikkö

Teologian koulutusala valmistuneiden ammattinimikkeitä

aluesihtööri
 assistentti
 diakonissa
 henkilökohtainen avustaja
 kanttori
 kappalainen
 kirkkoherra
 kuurojen pappi
 lehtori
 ohjaaja, äänityöläinen, muusikko
 opettaja/tuntiopettaja
 oppilaitospastori
 pappi
 pastori
 seurakuntapastori
 sotilaspastori
 tiedottaja
 toiminnanjohtaja
 turkistarhaaja
 tutkija
 uskonnon ja psykologian lehtori
 uskonnon lehtori
 vastaanottovirkailija

**Terveystieteiden koulutusosalta
valmistuneiden ammattinimikkeitä**

aluekoordinaattori
aluetoimiston johtaja
amanuenssi
assistentti
business adviser
clinical research associate
fysioterapeutti
fysioterapian opettaja
health specialist
hoitotyön opettaja
johtava hoitaja
johtava ylihoitaja
kehittämispäällikkö
koordinaattori
koti- ja laitoshoidon johtaja
kotihoiton johtaja
kouluttaja
koulutusalojohtaja
koulutusjohtaja
koulutuspäällikkö
koulutussuunnittelija
kuntoutusohjaaja
kuntoutussuunnittelija
kv-koordinaattori
laatukoordinaattori
lehtori
liikuntaklinikan päällikkö
liikuntapäällikkö
myynninedistäjä
opettaja/tuntiopettaja
opintoasiainpäällikkö
osastonhoitaja
osastopäällikkö
palvelupäällikkö
palveluyksikön esimies
perusturvajohtaja
projektikoordinaattori
projektipäällikkö
projekti sihteeri
projekti suunnittelija
projektivastaava
puheenjohtaja

ravitsemusasiantuntija
sairaanhoidon opettaja
sairaanhoitaja
selkäneuvoja
suunnittelija
tarkastaja
teknologia-asiantuntija, ohjelma-
koordinaattori
terveydenhuollon lehtori
terveydenhuollon yrittäjä
terveysliikuntakeskuksen vt. johtaja
terveystieteiden ja liikunnan tuntiopettaja
terveystieteiden opettaja
toimintaterapeutti
toimitusjohtaja
tuotepäällikkö
tuotespesialisti
tutkija
tutkijakoulutettava
tutkimuskoordinaattori
tutkimusmonitori
täydennyskoulutusjohtaja
vanhustenhuollon johtaja
vanhustyön johtaja
vastaava hoitaja
ylihoitaja
yliopettaja
ylitarkastaja
yrittäjä

**Yhteiskuntatieteelliseltä koulutusosalta
valmistuneiden ammattinimikkeitä**

aineenopettaja
aluekoordinaattori
amanuenssi
analyytikko
apulaisjohtaja
apulaispoliisipäällikkö
artikkelinkirjoittaja
asiakasneuvoja
asiakaspalvelupäällikkö
asiakassihteeri
assistentti

associate vice president
 asuntosihtööri
 avainasiakaspäällikkö
 avustaja
 biotatistikko
 business controller
 business development manager
 business solutions manager
 controller
 coordinator
 copywriter
 corporate senior manager
 desk officer
 ekonomisti
 elinkeinoasiamies
 eläkeratkaisija
 e-marketing manager
 erikoiskirjastonhoitaja
 erikoissuunnittelija
 erikoistutkija
 erikoistyövoimaneuvoja
 erityisasiantuntija
 erityisluokanopettaja
 erityisopettaja
 erityissuunnittelija
 ESR-koordinaattori
 EU-projektikoordinaattori
 faktapäällikkö
 financial controller
 finanssisihtööri
 hallinnollinen avustaja
 hallintojohtaja
 hallintopäällikkö
 hankekoordinaattori
 hankesuunnittelija
 head of controls
 henkilöstökonsultti
 henkilöstön kehittämisasiantuntija
 henkilöstösuunnittelija
 historian ja yhteiskuntaopin lehtori
 hrd manager
 hätäkeskuksen johtaja
 informaattikko
 isännöitsijä

IT-arkkitehti
 jhht-tilintarkastaja
 johtaja
 johtaja, tutkimusraportointi
 johtava sosiaalityöntekijä
 juhla kirjjan toimittaja
 juontaja-toimittaja
 järjestökoordinaattori
 kansainvälisten asioiden koordinaattori
 kansainvälisten asioiden päällikkö
 kanslisti
 kauppaopettaja
 kaupunginsihtööri
 kehittämisasiantuntija
 kehittämiskonsultti
 kehittämispäällikkö
 kehitysohjaaja
 kehityspäällikkö
 kirjastonhoitaja
 komisario
 konsultti
 koordinaattori
 koulukuraattori
 kouluttaja
 koulutuskonsultti
 koulutussuunnittelija
 kunnanjohtaja
 kuntoutussuunnittelija
 kustannuslaskija
 kyläasiamies
 laboratorioinsinööri
 laskentasuunnittelija
 lastenvalvoja
 lehtori
 liikkeenjohdon konsultti
 luokanopettaja, kääntäjä
 majuri, yliopettaja
 markkina-analyttikko
 markkinatutkija
 markkinoinnin kehityspäällikkö
 markkinointisuunnittelija
 materiaaliapäällikkö
 matkailun lehtori
 media- ja markkinatutkija

media-analyytikko
 mediapalvelupäällikkö
 myymäläpäällikkö
 myyntiassistentti
 office manager
 ohjaava kouluttaja
 ohjelmajohtaja
 ohjelmakoordinaattori
 ohjelmapäällikkö
 ohjelmaupseeri
 operations change manager
 opettaja/tuntiopettaja
 opinto-ohjaaja
 opintosihteeri
 osastonhoitaja
 osastopäällikkö
 osastosihteeri/toimistosihteeri
 palkanlaskija-sosiaaliasiamies
 palveluesimies
 palvelupäällikkö
 parlamenttisihteeri
 perheneuvolan psykologi
 post-doc fellow/tutkija
 postimies
 postinjakaja
 projektiavustaja
 projektiohjaaja
 projektipäällikkö
 projektsihteeri
 projektityöntekijä
 projektivastaava
 psykologi
 purseri
 päivähoidon osastopäällikkö
 pääsihteeri
 päätoimittaja
 rahastoasiantuntija
 rahoitusanalyytikko
 rahoitusasiantuntija
 rahoituskonsultti
 rauhanturvaaja
 rikoskomisario
 rikostarkastaja, yksikön päällikkö
 rikosylikomisario

rikosylikonstaapeli
 ryhmänjohtaja
 sektorispecialisti
 senior saler group manager
 seurakuntakoordinaattori
 seutusihteeri
 sijaishuollon sosiaalityöntekijä
 sijoituspäällikkö
 sisäinen tarkastaja
 sosiaali- ja terveysalan opettaja
 sosiaaliasiamies
 sosiaalijohtaja
 sosiaalikuraattori
 sosiaaliterapeutti
 sosiaalityön lehtori
 sosiaalityöntekijä
 sosiaalityöntekijä, perhetyöntekijä
 sosiaalityöntekijä-lastenvalvoja
 statistikko
 suunnittelija
 talousjohtaja
 talouspäällikkö
 taloussuunnittelija
 taloustoimittaja
 tasa-arvos sihteeri
 teacher of economics
 team leader
 tiedottaja
 tiedottaja-kielenkääntäjä
 tiedotusavustaja, verkkotoimittaja
 tiedotuspäällikkö
 tilastotieteilijä
 tilintarkastaja
 toiminnanjohtaja
 toimistonjohtaja
 toimistotyöntekijä
 toimittaja/freelancetoimittaja
 toimitusjohtaja
 toimituspäällikkö
 toimitussihteeri
 tullilylitarkastaja
 tuotantopäällikkö
 tuotepäällikkö
 tuottaja
 tutkija/apurahatutkija
 tutkijakoulutettava

ISBN 952-92-1292-5